

प्रस्तावना.

आ जैनकथा रत्नकोष चौथो जाग निर्विघ्नपणे ठापीने विवेकी वांचना राउंनी आगल मूकतां जेम मातापितानी आगल बालक पोतानी जांगीटूटी बोबडी जाषामां प्रतिदिवस वातो कस्या करे तेम महारामां ते बालकनी पेठें यथार्थ गुजरातीजाषा लखवा नी शक्ति नथी तोपण ते वांचनारा सा हेबोनी आगल जे कांइ महारे बोलवानी इवा थायतेने हुं ते आ जागनी प्रस्तावनामां जेवी तेवी मिश्रण जाषामां लखी जाउं हुं.

आ पुस्तकमा श्रावकना बारेव्रतना अतिचारोनुं निरूपण करतां ग्रंथकर्ता यें अन्यदर्शनीउंने बोध पमारुवा माटे घणा स्थलेंअनेक विषयोनां उदाहरणमां तेमना ग्रंथोना ठेकाणे ठेकाणे घणाएकश्लोको दाखल कीधा ठे.तेमज मिथ्यात्वी लोकोनां हौरी प्रमुख अनेक पर्वोशी उपजता दोष पण देखाड्या ठे.

वली अतिचाररहित व्रत पालन करनारा एवा महापुरुषो जे पूर्वे थइ गयेला ठे तेमनी महोटी महोटी कथाउं विस्तार सहित आ ग्रंथमां प्रत्ये कव्रतनी ऊपर आवेली ठे तथा प्रसंगे प्रसंगे न्हानी न्हानी कथाउं तो घणीज आवेली ठे ते सर्व कथाउं वांचनारा साहेबोने व्रत लेवानी तथा ली घेला व्रतने अतिचार रहित पालवानी पुष्टि करवानी साथे विचित्र प्रकारना नवनवा रसने उत्पन्न करनारी तथा पूर्वला जमानामां थइ गयेलां रा जाउं अने व्यापारीउंनी चालचलगत दर्शावनारी होवार्थी अत्यंत आनंदनी साथे चमत्कार उपजावे एवी ठे माटे साधुश्रावकादि चतूर्विध श्रीसंघने ए ग्रंथ वांचवार्थी धर्मनी पुष्टि थवानी साथें बुद्धिनो विस्तार पण बहुज थशे.

वली बाल जीवोने अनेक बाबतोमां उपजती शंकाउंनां समाधान पण आग मादि महाशास्त्रोने अनुसारें करेलां होवार्थी श्रावकना पडिकमणादिक षडा वश्यक रूप नित्यकर्तव्यनुं स्वरूप निःशंकितपणे यथार्थ समजवामां आवशे.

आ ग्रंथना बनावनार आचार्य श्रीरत्नशेखरसूरिनुं नाम तेमना गुर्वादिकनी पट्टावली सुद्धां ग्रंथना अंतमां आव्युं ठे.

तथा एज पूर्वोक्त अर्थदीपिका टीकाने अनुसारें ते अर्थदीपिकानो जा वार्थ लइने श्रीगुरुनी कृपाथकी श्रीजिनविजय पन्यास प्रमुख सकलसंघना कहाथकी श्रीशांतिनाथजगवानना प्रसादथकी पंडित हर्षविजयगणियें

बालजीवोना उपकारनेअर्थें बालावबोधकस्यो हतो ते बालावबोधनी प्रतएक महारीपासे हती ए प्रत होवाथी मने महारी अटपबुद्धिने अनुसारें कांइक उतारो करवाने अनुकूल थयो तेउपरथीमात्र बालजीवोने पडिक्रमणानोमार्ग किंचित् समजणमां आववा माटेआ ग्रंथठापी प्रसिद्ध कस्योठे यद्यपि पंडित जनोने तो टीका वांचवीज उपयोगी ठे परंतु बालबुद्धिवाला जीवोने आ महारी ठापेली प्रत वांचवाथी जो कांइपण शैली समजाशे तो ते पुरुषो, रुचिवृद्धिपामवाथीवली ए ग्रंथने शुद्धरीतें समजवामाटे ए ग्रंथनी टीकानी शुद्ध लखेली प्रत मेलवीने तेने वांचवा सांजलवानो उद्यम करशे एवा हेतुथी में आ ग्रंथ ठाप्यो ठे ते ठापतां थकां महारे हाथे जे कांइ कानो मात्रा अक्षर पदगाथा श्लोक वगेरे न्यूनाधिक लखायुं होयतेमज महारी अटपबुद्धिने लीधे समजणमां कोइवात बराबर न आव्याथी विपरीत लखायुं होय ते सर्व श्रीअरिहंतनी साखे, सिद्धनी साखे, आचार्यनी साखे, उपाध्यायनी साखे, साधुजीनी साखे, सम्यक्दृष्टि देवतानी साखे, चतुर्विध श्रीसंघनी साखे, तथा महारा पोताना आत्मानी साखे, मिळामि पुक्कं.

हे पंडितजनो ! तमे सर्वे गुणग्राहिणे माटे प्रमादी तथा अज्ञ एवो हुं तेनी उपर कृपाराखी बालजीवो उपर उपकारबुद्धि आणीने ए बालावबोध शोधजो में आ महान् ग्रंथोने प्रसिद्ध करवानो प्रारंभ करेलो ठे ते बालकनी रमत माफक समजीने मुज बालक ऊपर मावित्रनी पेटें प्रेम राखीने ग्रंथ शोधन करवानो प्रयत्न जो चालु करशो तो हमणां जेकांइ महाराथी अशुद्धता वगेरे दोषो रही गयेला हशे ते फरीथी जेवारें ए ग्रंथो ठपाशे तेवारें शुद्ध अइ जशे तेतो आप समजो ठो. इत्यलं किंवाहुना सुद्धेषु.

श्री जनकथारत्नकापः

॥ अथ वंदितासूत्रना बादावबोधनी अनुक्रमणिका प्रारंभः ॥

क्रमांक.	विषय.	पृष्ठांक.
१	ग्रंथ प्रारंभमां मंगलाचरण.	१
२	स्थापनाचार्य स्थापवानो विधि, आशंका समाधान सहित.	२
३	सामायिक करनारें चरवलो मुहपत्ति अवश्यलेवानो निरधार.	४
४	वंदितासूत्र कहेवानो श्रावक आश्रयी विधि.	५
५	वंदितानी पहेली गाथामां श्रीसिद्धजगवानना पंदर जेद.....	६
६	श्रावक शब्दनो तथा अतिचार अने प्रतिक्रमणनो अर्थ.....	७
७	बीजी गाथामां अतिक्रमादिना अर्थ तथा अतिचारनी संख्या.	८
८	त्रीजी गाथामां सर्व अतिचारोनी उत्पत्ति परिग्रहथकी थाय ठे.	११
९	चोथी गाथामां ज्ञानना अतिचार पम्किततां पांच इंद्रियने प्रत्येकें प्रशस्त अने अप्रशस्त जेदें मृगादिकना दृष्टांतें वर्णव्युं ठे.	१२
१०	इंद्रियां वशराखवा अने न राखवा ऊपर बे काचवानी कथा.	१५
११	क्राधादिक चार कषायनुं प्रशस्त अप्रशस्त जेदें करी वर्णन त दंतर्गत प्रतिज्ञा करेली होय ते हरिचंद्रराजानी पेरे न मूकवी.	१७
१२	मनादि त्रणयोगनुं प्रशस्ताप्रशस्तपणुं दर्शाव्युं ठे.	१९
१३	कामादि त्रणरागनुं स्वरूप तथा रागद्वेषनुं प्रशस्ताऽप्रशस्तपणुं.	२०
१४	पांचमी गाथामां दर्शनाचारना अतिचार पम्कित्तया ठे.	२१
१५	ठठीगाथा मूलपाठें जूलथी लखाइ ठे पण तेना अर्थमां सम केतना लक्षणादि सर्व ठठी गाथानी हेडींगना होवाथी खरा ठे.	२३
१६	समकेतनी ऊपर जय अने विजय राजानी महोटी कथा....	२४

- १७ जीवने संसारमां जमतां प्रथम समकेतनो लाज केम थाय ते तथा यथा प्रवृत्त्यादिक त्रणकरणनुं स्वरूप कर्मग्रंथिक अने सिद्धांतिक मते देखाड्युं तथा समकेतथी परवानुं अने औप शमादिक पांच समकेतनुं स्वरूप आदिक बीजापण दश प्रकार नी रुचि प्रमुख घणे प्रकारें समकेतना जेद दर्शाव्या ठे. ६०
- १८ ठठी गाथामां समकेतना पांच अतिचार पक्किया ठे ए गाथा आगल त्रेवीशमां पृष्ठमां पण जूलथी ठपाइ ठे तिहां संक्षेपथी पांच अतिचारनां नाम मात्र लखी गया हता अने ए ठेकाणे शंकादिक एकेका अतिचारने देशथी तथा सर्वथी सविस्तर वर्णन करीने देखाड्या ठे माटे अर्थ आगली गाथाना तथा आ गाथाना सर्वे वांचवा पण मूलपाठनी गा था वेमांथी एकज वांचवी अने एक जूलथी लखायेली समजवी. ६१
- १९ शंकानेविषे हेतु देखाकीने पठी वे पुरुषनी कथा कही ठे.... ६१
- २० कांक्षानुं स्वरूप दर्शावी पठी चामुंडाना जक्त ब्राह्मणनी कथा कही ठे. ६२
- २१ वितिगिठाना स्वरूपमां देवतानी पदवी पामेला देवो अहीं आवी आपणने केम स्थिर करता नथी तथा कोइ दुःख प्राप्त थाय तो ते धर्म कस्याथीज थयुं इत्यादि असन्ध बोलनाराजनी शंकाजना समाधान अने तेनी ऊपर अज्जा साध्वीनुं दृष्टांत. ११
- २२ वितिगिठानी ऊपर आषाढजूति आचार्यनुं दृष्टांत. १२
- २३ वितिगिठानो किहांएक विउडत्ति एवो पाठ ठे तेना व्याख्यान मां साधुनां मेदेंकरी मलिन थयेलां शरीर देखी दुगंठा करवा थी जे दोष लागे तेनी विवक्षा करतां तेमां शौच आश्रथी अन्यदर्शनीजनां पण केटलांएक शास्त्रोनां दृष्टांत देखाक तां तेनी अंतर्गत एक वाणीयानी पुत्रीनी कथा कही ठे. १३
- २४ चोथा कुलिंगिनी प्रशंसाना अतिचारनुं स्वरूप..... ११
- २५ चोथा अतिचारनी ऊपर लक्ष्मणशेठनी कथा. ११
- २६ कुलिंगीसाथे परिचय करवाना अतिचारनुं स्वरूप. ११
- २७ सत्संग अने कुसंग ऊपर वे सूकानो दृष्टांत. १८
- ए शंकादिक अतिचारनेविषे सिद्धर्षिसाधुनुं दृष्टांत. १९

अनुक्रमणिका.

५

क्रमांक.	विषय.	पृष्ठांक.
२९	लौकिक देवगतमिथ्यात्वना जूदा जूदा ७९ ज्ञेद कह्या ठे.	७९
३०	लौकिक गुरुगत मिथ्यात्वनुं स्वरूप.	७९
३१	मिथ्यात्वना पांच ज्ञेद कहीने प्रथमाधिकार समाप्त कस्यो ठे.	७५
३२	सातमी गाथामां चारित्रना अतिचार माटे आरंजनी निंदा क रतां संरंज आरंज अने समारंजनां स्वरूप दर्शाव्या ठे.	७५
३३	आठमी गाथामां सामान्यपणें बारव्रतनां नाम कह्यां ठे.	७९
३४	नवमी गाथामां पहेला पांच अणुव्रतनुं स्वरूप कहुं ठे.	७९
३५	हिंसाना २४३ ज्ञेद तथा ड्रव्यजावशी हिंसानी चोजंगी.	९०
३६	हिंसानुं स्वरूप अनेकरीतें देखाड्युं ठे, तेमां पांच प्रमाद तथा आठ प्रमादनां स्वरूप तेमज आकुटी दप्पादिकनां लक्षण.	९०
३७	दशमी गाथामां प्रथमव्रतना पांच अतिचारनुं स्वरूप.	९४
३८	यज्ञादिकनेविषे थती हिंसानो संजव तथा तेनो निषेध.	९७
३९	अन्यदर्शनियो पण यज्ञमां हिंसा कहे ठे तेनुं लेख.	१००
४०	प्रथमव्रत पालवानुं तथा न पालवानुं फल कहुं ठे.	१००
४१	प्रथमव्रतनेविषे दृष्टांतरूपें हरिवलमढीनी कथा.	१०१
४२	अगीयारमी गाथामां बीजाव्रतनेविषे मृषावाद केटले कारणे बोलाय ठे. इत्यादि स्वरूप तथा कन्यालिकादिकनां लक्षण.	१३७
४३	बारमी गाथामां मृषावादना पांच अतिचार कह्या ठे.	१४१
४४	असत्य त्यागव्रत पालन करवानुं तथा न पालवानुं फल.	१४२
४५	असत्य वचननी ऊपर शेठना पुत्रनुं दृष्टांत.	१४४
४६	बीजाव्रतनेविषे दृष्टांतरूपें कमलशेठनी कथा कही ठे.	१४५
४७	तेरमी गाथामां अदत्तत्यागव्रतनो अधिकार चारप्रकारनां अदत्त.	१६३
४८	चौदमी गाथामां त्रीजाव्रतना पांच अतिचार कह्या ठे.	१६३
४९	श्रावकें केवीरीतें व्यापार करवो तथा व्याज लेवुं इत्यादि.	१६५
५०	चोरनी अढार प्रसूतियोनां स्वरूप कह्यां ठे.	१६६
५१	त्रीजाव्रतने पालवानां तथा न पालवानां फल.	१६७
५२	त्रीजाव्रतनी ऊपर वसुदत्त अने धनदत्त ए वे पितापुत्रनी कथा.	१६७
५३	पंदरमी गाथामां चोथा ब्रह्मचर्यव्रतनुं स्वरूप कहुं ठे.	१९०
५४	शोलमी गाथामां चोथाव्रतना पांच अतिचार कह्या ठे.	१

- ५५ शीलनो महिमा अन्यदर्शनियोना शास्त्रमां पण ठे इत्यादि.... १९५
- ५६ ब्रह्मचर्यपालवानुं फल तथा न पालवाथी रावणादि दुःखपाम्या. १९५
- ५७ चोद्याव्रतनी ऊपर शीलवती सतीनी अत्यंत रसिक कथा..... १९९
- ५८ सत्तरमीगाथामां पांचमां परिग्रहपरिमाणव्रतनुं स्वरूप. २३०
- ५९ अठारमी गाथामां पांचमाव्रतना पांच अतिचारनुं स्वरूप तेमां प्रसंगे चोवीशजातिनां धान्य, चोवीशजातिनां रत्न, आवरपरिग्रहना जेद तथा द्विपद चतुष्पदादिक परिग्रहोना जेद. २३०
- ६० इष्टानिरोधादिकनां स्वरूप आशंका समाधान पूर्वक ठे. २३३
- ६१ पांचमा व्रतने पालवानां अने न पालवानां फल..... २३६
- ६२ पांचमा व्रतनी ऊपर धनशेठ तथा तेना पुत्र महानंदनी कथा. २३६
- ६३ उगणीशमी गाथामां ठठा व्रतना पांच अतिचार कथा ठे..... २४०
- ६४ ठठा व्रतने पालवानां तथा न पालवानां फल. २५०
- ६५ ठठा व्रतनेविषे दृष्टांतरूपें महानंदकुमरनी कथा. २५१
- ६६ सातमा जोगोपजोगव्रतनुं स्वरूप. २६३
- ६७ वीशमी गाथामां मद्य मांसादिक अन्नदयथी थता गेर फायदा. २६५
- ६८ रात्रिजोजनना दोष अन्यदर्शनमां पण ठे माटे ते वर्ज्जवुं.... २६८
- ६९ रात्रिजोजनना आराधन विराधनविषे त्रण मित्रनी कथा..... २७०
- ७० वावीश अन्नदयनो निषेध अन्यदर्शनमां पण ठे. २७५
- ७१ वत्रीश अनंतकायनां नाम तथा तेनां लक्षण. २७५
- ७२ एकवीशमी गाथामां सातमा व्रतना पांच अतिचार. २७८
- ७३ वावीश अने त्रेवीशमी गाथामां कर्मादानना पंदर अतिचार. २८०
- ७४ ए व्रतने आराधवा विराधवानां फल कथां ठे. २८४
- ७५ ए व्रतनी ऊपर दृष्टांतरूपें मंत्रीपुत्रीनी कथा कही ठे. २८४
- ७६ आठमा अनर्थदंरुव्रतमां आर्त्तध्यानादि चारध्याननुं स्वरूप.... २९९
- ७७ चोवीशमी पच्चीशमी गाथामां हिंसाप्रदान तथा प्रमादाचरितमां घणुं सावद्यपणुं ठे एमां जयंती श्राविकाना प्रश्न पण ठे. ३००
- ७८ धनुपादिक अधिकरणना व्यपारमां जे जीवना शरीरथी ते शस्त्रनीपन्यां होय ते जीवने केटलि क्रिया लागे ठे तेनो निर्णय. ३०४
- ए व्रतने आराधतां चूला ऊपर चंदरवा बांधवाथी कहेवा सुख

अनुक्रमणिका.

७

क्रमांक.

विषय.

पृष्ठांक.

	प्राप्त थाय ठे ते आश्रयी मृगसुंदरीनी कथा.	३०६
८०	कुमारपालना बनेवीने हास्यवचनश्री अनर्थ थयो तेनी कथा.	३१०
८१	ढवीशमी गाथामां आठमा व्रतना पांच अतिचारनुं स्वरूप.	३१०
८२	आठमा व्रतनेविषे वीरसेन अने कुसुमश्रीनी कथा.	३१२
८३	नवमा सामायिकव्रतनुं स्वरूप.	३३७
८४	सत्तावीशमी गाथामां सामायिकव्रतना पांच अतिचार.	३४०
८५	विधि अविधियें सामायिक करवानां समाधान तथा सामायिकना कालनुं समाधान तथा सामायिकनुं फल.	३४१
८६	सामायिकव्रतनेविषे व्यवहारी पुत्र धनमित्रनी कथा.	३४३
८७	दशमा देसावगासिक व्रतनुं स्वरूप.	३५७
८८	अष्टावीशमी गाथामां देशावकासिकव्रतना पांच अतिचार.	३५८
८९	देसावगासिकव्रत पालन करवानुं फल.	३५९
९०	देसावगासिकव्रतनेविषे राजाना जंडारीनी कथा.	३५९
९१	अगियारमा पौषधोपवासव्रतनुं विस्तारें स्वरूप जांगासहित.	३६८
९२	जंगणत्रीशमी गाथामां ए व्रतना पांच अतिचारकह्या ठे.	३७१
९३	बीज तथा पांचमआदिक तिथीजुनो निरधार करवानी चर्चा.	३७३
९४	पोषधव्रत आराधवानुं फल.	३७६
९५	पोषधव्रत आराधवा विराधवा ऊपर शेठना वे पुत्रनी कथा.	३७६
९६	बारमा अतिशिसंविज्ञागव्रतनुं स्वरूप कहुं ठे.	३९५
९७	त्रीशमी गाथामां ए व्रतना पांच अतिचार कह्या ठे.	३९८
९८	बारमा व्रतनुं आराधन करवानां फल.	३९९
९९	बारमा व्रतनेविषे गुणाकर अने गुणधरनी कथा.	४००
१००	एकत्रीशमी गाथायें बारमा व्रतनेविषे केटलाएक बीजा पण अतिचार कह्या ठे एमां सुखिया दुःखिया साधुना अर्थ ठे.	४२४
१०१	वत्रीशमी गाथामां साधुने संविज्ञाग आश्रयी वात ठे एमां चरणसीतरी करणसीतरीमां सत्तर प्रकारनुं संयम कहुं ठे.	४२७
१०२	तेत्रीशमी गाथामां संक्षेपणाना अतिचार कह्या ठे.	४२८
१०३	नवनियाणानुं स्वरूप कहुं ठे.	४३०
१०४	चोत्रीशमी गाथायें अतिचारने त्रण योगशी पदिकम्या ठे.	४३२

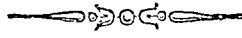

- १०५ पांत्रीशमी गाथायें अतिचारने विशेषथी त्रण योगें पम्किम्प्या
एमां गारव, मद, चारथी शोल संज्ञा तथा कपायादिकनां स्वरूप
अने तेनी ऊपर संक्षेपथी एक एक पुरुषनी कथा. ४३३
- १०६ ठत्रीशमी गाथायें ठ लेश्यादिनां स्वरूप दृष्टांत सहित ठे. ४३९
- १०७ सारुत्रीशमी गाथायें यद्यपि सम्यक्दृष्टि जीवोने अट्पबंध पडे
ठे ते षडविध आवश्यक करवाथी बूटे इत्यादि विषयो ठे. ४४०
- १०८ आरुत्रीशमी गाथायें अविरा कोसीने दृष्टांतें पूर्वली वात ठे. ४४१
- १०९ उंगणचालीशमी गाथायें पण तेज आलोचवानो अधिकार ठे. ४४२
- ११० चालीशमी गाथायें लखमणा साध्वी आदिकनां दृष्टांतो ठे. ४४३
- १११ एकतालीशमी गाथामां पडिक्कमणानुं फल कळुं ठे. ४४५
- ११२ बेतालीशमी गाथायें वीसरी गयेला अतिचार पम्किम्पवानो. ४४८
- ११३ त्रेंतालीशमी गाथायें ज्ञाविजनने नमस्कार कस्यो ठे. ४४८
- ११४ चुम्मालीशमी गाथायें शाश्वत अशाश्वतजिनने नमस्कार ठे. ४४९
- ११५ पीस्तालीशमी गाथायें सर्व साधुने वंदन कळुं ठे. ४४९
- ११६ ठेंतालीशमी गाथायें अनागतकालें शुभ्र वांठा राखवी कही ठे. ४५०
- ११७ सडतालीशमी गाथायें ज्ञवांतरें समाधिबोधनी प्रार्थना ठे ए
मां ज्ञान क्रिया बेहुनी तुल्यता तथा सम्यक्दृष्टि देवोने समा
धि आपवानुं समर्थन आशंका समाधानपूर्वक कळुं ठे. ४५०
- ११८ अरुतालीशमी गाथायें जो व्रत न होय तो पण पडिक्कमणुं करे, ४५३
- ११९ उंगणपच्चाशमी गाथायें चारे गतिना जीवो साथे वैर खमा
व्युं ठे एमां चेन्नामहाराजा तथा कोणिकना युद्धमां केटला
माणसोनो संहार थयो अने ते कइ कइ गति पाम्या इत्यादि. ४५३
- १२० पच्चाशमी गाथायें श्रावकने पम्किम्पणुं करवुं जगवानें नथी
कळुं इत्यादि विसंवादियोने सूत्रनी साखे निरुत्तर कस्या ठे. ४५५
- १२१ ग्रंथकर्त्ताना गुर्वादिकनी पट्टावली तथा तेने ठापवानी हकीगत. ४५६
- १२२ प्रस्ताविक दोहा. ४६०
- १२३ गुरुशिष्य प्रश्नोत्तर बत्रीशी. ४६२

॥ श्रीगौतमादि सङ्गुरुच्यो नमोनमः ॥

अथ

श्रीश्रावकस्य वंदित्तासूत्र अथवा प्रतिक्रमण सूत्र अपरनाम अर्थदीपिका
तदुपरि श्रीरत्नशेखर सूरिकृत टीकानो बादावबोध कथा
उं सहित प्रारंभ करिये ठैयें.

तेसा

प्रथम टीका करनारना करेला सांगलिकने अर्थे ठ श्लोको लखे ठै.

॥ श्लोक ॥

॥ जयति सततोदयश्रीः, श्रीवीरजिनेश्वरोऽग्निवज्रानुः ॥ कुवलयबोधं
विदधति, गवां विदासा विज्ञोर्यस्य ॥१॥ श्रुतजलजलधीन् बहुविध, लब्धी
न् प्रणिदधमहे गणधरेंद्रान् ॥ श्रुतदेवतां च विश्रुत, गुणैर्गिरिष्ठान्निजगुरुश्च
॥ २ ॥ श्रीसोमसुंदरगुरु, प्रवराः प्रथितास्तथा गणप्रभवः ॥ प्रतिगौतमतः
संप्रति, जयंति निःप्रतिममहिमज्ञतः ॥३॥ तेषां विनेयवृषजाः चाग्यञ्चुवो
ञ्चुवनसुंदराचार्याः ॥ व्याख्यानदीपिकाद्यैर्ग्रथैर्ये निजयशोऽग्रंथन् ॥ ४ ॥ ते
षामेषोऽतिषदं, तिमः किमप्यादधाति सुखबोधां ॥ वृत्तिं स्वपरहितार्थं, गृहि
प्रतिक्रमणसूत्रस्य ॥ ५ ॥ विधिग्रंथकृतामहसि, वृन्मंदोपि नोपहास्यः स्यां
॥ खद्योतोपि द्युतिम, त्पंक्तौ प्रविशन्निवार्यः किं ॥ ६ ॥ ज्ञावार्थः—निरंतर
ठे उदयनी शोचा जेनी, नवीन सूर्यसमान एवाश्रीवीरज्ञगवान् जय पामे ठे.
कारण के समर्थ एवा जे ज्ञगवान् तेनी वाणीना विदासोजे ठे, ते पृथ्वीतल
गतलोकोने बोध करे ठे. अर्थात् आ जे प्रसिद्ध सूर्य ठे, ते मात्र कमलनेज
पोताना किरणोथी विकसित करे ठे, ने वीरज्ञगवान् तो आखी पृथ्वीना व
लयने बोध एटले निकसित करे ठे ॥१॥ वली श्रुतरूपजलना समुद्र तथा
अनेक ठे लविधयो जेने एवा गणधरेंद्रो तथा उत्तमगुणोयें करी मोहोटी एवी
श्रुतदेवता, तथा अमारा गुरु तेने हुं हृदयमां धारण करुं तुं अर्थात् तेमनुं
ध्यान करुं तुं ॥२॥ विख्यात तथा गणना स्वामी, हालना समयमां गौतमगण
धरसमान, अत्यंत महिमाने धारण करनारा श्रेष्ठ एवा जे श्रीसोमसुंदर

गुरु, ते उत्कृष्ट जयने पामे ठे ॥३॥ तेमना जे शिष्यो तेने विषे श्रेष्ठ अने जाग्यनी चूमिरूप, अने व्याख्यान दीपिका वगेरे ग्रंथोना रचवायकी जे पोताना यज्ञने गुंथता हवा, एवा, जुवनसुंदराचार्य वगेरे जे पांच शिष्यो ते जय पामो ॥४॥ तेउना ठेह्या शिष्य प्राजाविक श्रीरत्नशेखर सुशिष्य थया, तेमणें, सुखें करी बोध थाय, तेवी गृहस्थना प्रतिक्रमणसूत्रनी वृत्ति, पोता ना तथा पारका हितने माटे करी ठे ॥ ५ ॥ हवे, पोताना माननो त्याग करतो ठतो कवि कहे ठे. प्रतिक्रमणसूत्र वृत्तिना करनारनी पंक्तिने इहतो मंदमति एवो जे हुं बुं, तोपण हुं हसवा लायक न थाउं, एवी इह्या राखुं बुं. कारण के सूर्यनी किरणनी पंक्तिमां प्रवेश करतो एवो पतंगीयो, शुं आपणे निवारण करवा लायक ठे? ना नशीज ॥ ६ ॥

हवे इहां साधु तो सदा सर्वदा सामायिकवंत ठेज अने श्रावकें पण सामायिक उच्चरीने पठी पम्किमणुं करवुं, ए उत्सर्ग मार्ग ठे. हवे सामायिकना करनार श्रावकें अवश्यपणे साक्षात् गुरुने अज्ञावें स्थापनाचार्य नी स्थापना करीने सर्व क्रिया करवी. जेमाटें सिद्धांतमां सकलधर्मनी क्रियानुष्ठाननुं जे करवुं, ते स्थापनाचार्यनी साक्षीयेंज करवुं. स्थापनाचार्य विना जेटबुं क्रियानुष्ठान करीयें तेनुं कांइ फल न थाय. जेमाटें शून्य क्रियानुं फल पण शून्य थाय. श्रीजिनऋद्रगणि क्षमाश्रमणजीयें श्रीविशेषावश्यकमांहे कल्यु ठे जे ॥ यतः ॥ गुरुविरहम्मि अ ठवणा, गुरुवएसोवदंसणहं च ॥ जिणविरहम्मि अ जिणविं, ब सेवणामंतणं सहदं ॥ १ ॥ रन्नो व पुरिसस्सवि, जह सेवामंतदेवयाएव ॥ तह चेव पुरिस्सवि, गुरुणो सेवा विणयहेऊ ॥ २ ॥ अर्थः—गुरुने विरहें स्थापनाचार्य स्थापवा. तेने साक्षात् गुरुनी परें गुरुनी सरखा गुरु दर्शन, प्रायः जाणवा. जेम जिनेश्वर श्रीतीर्थकर जगवानने अज्ञावें जिनना विंवनी सेवा थाय ठे, नक्ति थाय ठे, स्तुति थाय ठे, तेम जाणवुं ॥ १ ॥ तथा जेवारें रन्नो एटले राजा वेगलो होय तेवारें सर्व अधिकार मंतदेवया एटले मंत्रीनो होय राजाने तुल्य प्रधान कहेवाय तेम गुरुने अज्ञावें पण स्थापनाचार्यनो विनयादिक सर्व गुरुनी पेटें करवो. गुरुनी सेवा ते विनयनी हेतु ठे ॥ २ ॥

हवे साधुने सामायिकना प्रस्तावने विषे जंते एवो जे शब्द तेनी व्याख्यामां जाण्यकार कहे ठे के गुरुने विरहें स्थापनाचार्य स्थापवा. इत्यादिक

सर्व साधु आश्रयीने कहुं ठे, परंतु श्रावक आश्रयी कहुं नथी माटे शुं श्रावकने स्थापनाचार्यनी स्थापना स्थापवी ते युक्त नथी? तथा शिष्य गुरुने पूठे ठे, हे स्वामी! तेवारें श्रावक सामायिकदंडक उच्चार करतो थको 'जंते' एवो शब्द कहे किंवा न कहे? जो श्रावक पण 'जंते' एवो शब्द कहे तो साक्षात् साधुनी परेंज गुरुने अज्ञावें श्रावकने पण स्थापनाचार्यनी स्थापना करवी जोश्यें, अने जो स्थापनाचार्यनी स्थापना न करे, तो सामायिकनो उच्चार करवो, आदेश मागवो, इत्यादिक सर्व क्रियानी निःफलतानो प्रसंग थाय. तथा वली 'जंते' एवो शब्द न कहेवो ए पक्ष तो श्रीवीतराग तीर्थकर " करेमि सामाश्यं सावज्जं जोगं पच्चस्कामि " एवो पाठ कहे परंतु 'जंते' एवो पाठ न कहे, कारण के जगवान् तो ते पोतेंज ठे.

क्यांहिक जेम स्थापनाचार्यना अक्षर, साधु आश्रयीने जे सूत्रने विषे कह्या ठे, तेम श्रावकआश्रयीने पण एमज अक्षर जाणवा, जेम श्रीआवश्यकनिर्धुक्तिमां कृतिकर्म वांदणानो आपनारो साधु होय एम वांदणा प्रमुख देवां, देवराववां, ए सर्व साधु उद्देशीने कहुं ठे. ते रीतें श्रावक पण करे. बीजा पण सर्वत्र स्थानकें सिद्धांतनेविषे जे धर्मक्रिया अनुष्ठानादिक साधु उद्देशीने कह्यां ठे, तेनी पेरें यथायोग्यपणे श्रावकने पण सर्व धर्म करणी जाणवी. पण श्रावक आश्रयीने क्यांहि सूत्रने विषे जूदा अक्षर देखातानथी. तेम गुरुनी स्थापना पण एमज साधुनीपरें श्रावकें अंगीकार करवी.

हवे ए स्थापना आगमने विषे अक्षादिकज उचित कह्या ठे परंतु नि कटवर्ती वस्त्रादिक काष्ठ, तृण, कूटीर, प्रमुख स्थापनापणे स्थापवां न घटे, जिहां जे कांहि वस्तु मळे, तिहां ते वस्तुनी स्थापना करवी उचित नथी.

पूर्वाचार्यें कहुं ठे जे गुरुना समस्त ठत्रीश ठत्रीशी गुण तेणें करी युक्त एवा गुरु साक्षात्पणें स्थापवा अथवा साक्षात् गुरुने अज्ञावें अक्षादिकनी स्थापना स्थापवी. ए परंपरा ठे अथवा ज्ञान, दर्शन अने चारित्र ए त्रण अथवा तेना उपकरण स्थापवां ॥ उक्तंच ॥ गुरुगुण जुत्तं तु गुरु, वा विद्या अहव तन्न अरकाई ॥ अहवा नाणाइतियं, ठविद्वसंस्कं गुरु अज्ञावे ॥ १ ॥ अस्के वरारु एवा, कठे पुठे य चित्तकम्मेवा ॥ सप्रावमसप्रावं, गुरुठवणा इतराव कहा ॥ २ ॥

इहां अक्ष स्थापवा ते लोक प्रसिद्ध ठे, तथा वराटक ते कोना

स्थापवा तथा काष्ठ ते कांकी पाटली प्रमुख स्थापवी, तथा पुस्तक स्थापवां अथवा लेपमय गुरुमूर्ति स्थापवी. अथवा गुरुमूर्तिना चित्रामणेरूप स्थापवां. ए रीतनी स्थापना स्थापवी अने गुरुने योगें तो गुरुनीज स्थापना करवी. परंतु गुरुने अज्ञावें इत्वर एटवे कियत्काल पर्यंत काष्ठादिक नी स्थापना करवी. यावत्कथिक ते जिहां सुधी ते द्रव्य होय तिहां सुधी गुरुने अज्ञावें द्रव्यजावनी स्थापना आचार्यादिकनी स्थापवी. ते साटे गुरुने अज्ञावें सामायिकना करनारा जे श्रावक, तेसणें जे प्रमाणें शास्त्रोमां विधि कह्यो ठे, ते विधियें करीने स्थापना अवश्य करवी. इति सिद्धम्.

हवे सामायिकना करनारा श्रावकें चरवलो मुहपत्ति प्रमुख धर्मोपकरण ग्रहण करवां, तेमज श्रीअनुयोगद्वार सूत्रने विषे कह्युं ठे. जे लोकोत्तर ज्ञाव आवश्यकने करता एवा जे साधु, साध्वी, श्रावक अने श्राविका ते एक आवश्यकमांज चित्त, तेमांज मन, तेमांज देश्या, तेमांज अध्यवसाय, तेनाज अर्थनो उपयोग, तेनाज साधन राखतो, बीजा कोइ स्थानकें मनने न राखतो, एवो थको उजयकाल पक्किसणुं करे, तिहां 'तदप्यि करणे' ए पदनो अर्थ चूर्णिकार आ रीतें कहे ठे. के ते आवश्यकना साधन जे शरीर, चरवलो, मुहपत्ति प्रमुख मुखकोशादि द्रव्यते सर्व क्रिया करवाना साधनने तदप्यिकरण कह्यीं. वली तेज पदनी व्याख्या श्रीहरि चंद्रसूरिनी तथा हेमाचार्यनी करेली टीकामां कह्युं ठे के तदप्यितकरण ते धर्मना सघला साधन जेवां के रजोहरण, चरवलो, मुहपत्ति प्रमुख आवश्यकने विषे जे उचितव्यापारने कारणें स्थाप्यां ठे, ते सघलां धर्मनां कारणरूप जाणवां. ए सर्व तदप्यिकरणनो अर्थ जाणवो. रूमी रीतें जे जे ठेकाणें जे जे उपकरण जोइयें, ते ते तिहां स्थापवां अथवा राखवां.

तथा आवश्यकचूर्णीने विषे सामायिक अधिकार सांहे कह्युं ठे, के जे श्रावक होय ते साधुनी पासेंथी चरवलो कांबली मागी ले, अथवा घरथकी लावेलो संधारिजं चरवलो होय ते ले, तेमाटें श्रावकने कांबली मुहपत्ति अने चरवलो लेवां घटमान ठे. एनो विशेषयुक्तिनो विस्तार पूज्य श्रीकुलमंरुन सूरिप्रणीत सिद्धांतना आलावानो विचारसंग्रह ग्रंथ ठे, तेथी जाणवो. तेमज बीजा पण अनेक ग्रंथनी साख ठे, ते साटे श्रावकें सामायिक करवाने अर्थें चरवलो मुहपत्ति, संधारीजं. ए सर्व ग्रहण करवां.

हवे इरियावहिया पडिक्कम्या विना वांदणां देवां, सचाय करवी, इत्या दिक कोइ पणं क्रिया करवी घटे नहीं जेमाटे श्रीमहानिशीथ सूत्रमां केहुं ठे, के गोयमा अपडिक्कंताए इरियावहियाए णो कप्पइ चेव किंचि चेइय वंदण सज्जाइप्राणाइयं काउमित्यादि तथा श्रीहरिजडसूरिकृत दशवैकादि कनी टीकामां कहुं ठे. के इरियावहि पडिक्कमीने रूडा विधियें करी गुर्वा दिकनी साखें सामाधिक करी, साया रहितपणें षड्विध आवश्यकरूप पडिक्कमाणे करतां ए रीतें करे.

पढी वंदित्तु सूत्र कहे, तिहां डावो ढींचण हेगो राखे, अने जमणो ढींचण उंचो राखे ए रीतें बेसीने वंदित्तसूत्र स्पष्टपणे कहे. अने साधुनी दिनचर्याने विषे साधु बेठा थकां वंदित्तु कहे, ते पण नावो ढींचण हेगो राखे अने जमणो ढींचण उंचो राखे. पढी पडिक्कमणसूत्र कहे. श्रीआचा रांगसूत्रना पांचमा अध्ययनना चोथा उद्देशानी टीकाने विषे कहुं ठे, ते रीतें विधिपूर्वक बेसीने प्रथम सांगलिकने अर्थे नवकारमंत्र प्रगट पणे क हे, तेवार पढी समताजावें रहीने अतिक्रमण सूत्र श्रावक कहे. इहां ते श्रावक सामाधिकमां रह्यो ठे समतामां परिणम्यो ठे. माटे ते जणाववा ने अर्थे “करेमि जंते सामाइयं” इत्यादिक पाठ मुखयी कहे.

तेवार पढी प्रथम सामान्य प्रकारें अतिचार आलोववा ठे, तेमाटे “इहामि पडिक्कमिजं जो मे देवसिजं अइयारो कजं” इत्यादिक कहे, तेवार पढी वढी विशेष प्रकारें अतिचार अलोववा ठे, माटे पडिक्कमणसूत्र नो अस्खलित पाठ ह्रस्व, दीर्घादिक गुण सहित पणे कहे, ए सर्व अ तिचारनो शोधक ठे अने कल्याणचूत ठे माटे विघ्न रहित पणे ग्रंथ सं पूर्ण थवा निमित्तें पोताना इष्ट एवो जे पंचपरमेष्ठी रूप भंगल अने अजि धेयने सूत्रकार प्रथम गाथायें करी कहे ठे:-

॥ वंदित्तु सवसिद्धे, धम्मायरिए य सवसाहू अ ॥

इहामि पडिक्कमिजं, सावगधम्माइयारस्स ॥ १ ॥

अर्थ:- (वंदित्तु के०) वांदीने नमस्कार करीने सर्व प्राणीने हितना करनार एवा श्रीरूपजादिक सर्वे तीर्थकर तथा जे ज्ञानावरणादिक स र्व कर्म क्षय थयाथकी कृतकृत्य थया एवा (सवसिद्धे के०) सर्वसिद्ध

जेहने कोइ कार्य करवुं नथी एवा तीर्थकरादिक पन्नर जेदें सिद्ध थया, ते प्रत्ये मन, वचन अने कायायें करी (वंदित्तु के०) वांदीने तेमां कायायें करी नमवुं, वचने करी स्तुति करवी तथा कायायें करी अने वचने करी स्तवना करवी पण ए सर्व मन सहित होय तो देखामां गणाय ए म नमस्कार त्रण जेदें जाणवो. हवे ते पन्नर जेदनां नाम कहेठे:—

१ तीर्थकर सिद्ध ते श्रीकृष्णादिक तीर्थकरो सिद्ध थया, ते जाणवां

२ अतीर्थकर सिद्ध ते पुंमरिक अने श्रीगौतमादिक जाणवा.

३ तीर्थ जे श्रीजिनप्रवचन तेनो धरनार चतुर्विध श्रीसंघ ठे. ते चतुर्विध संघनी स्थापना थया पठी जे सिद्ध थया ते तीर्थ सिद्ध जाणवां.

४ तीर्थकरनुं तीर्थ प्रवर्त्थुं न होय, चतुर्विध संघरूप तीर्थनी स्थापना थइ न होय, ते विना मेरुदेव्यादिकनी पेटें जे सिद्ध थया ते अथवा सुविधिनाथ तीर्थकर आदे देइ सात तीर्थकरना सात आंतराने विचादें धर्म विभेद थयो, तेमां केटलाएक जीव जातिस्मरणादिकें कर्मद्वय करी सिद्ध थया, ते सर्व अतीर्थ सिद्ध जाणवा.

५ कोइ तथाविध बाह्य वैराग्यना निमित्तविना पण जाति स्मरणादिकें पोताना आत्माथकी वीर्योद्धासैं धर्मनी सामग्री पामी पोतानी मेदें प्रति बोध पामी जे सिद्ध थया ते स्वयंबुद्ध सिद्ध जाणवा.

६ वृषन्न तथा कांकण अने आम्रादिक बाह्यनिमित्त देखी प्रतिबोध पामीने जे सिद्ध थया ते करकंडुआदिक प्रत्येकबुद्ध सिद्ध जाणवा.

७ बुद्ध जे आचार्यादिक महत्पुरुषो तेनाथी प्रतिबोधपामीने जे सिद्ध थया ते बुद्धबोधितसिद्ध जाणवा.

८ जे पुरुषलिंगें सिद्ध थया, ते पुरुषलिंग सिद्ध जाणवा. ए पुरुषवेदें प्रत्येकबुद्ध पण होय परंतु ते एमां न लेवा.

९ जे स्त्रीलिंगें सिद्ध थया, ते चंदनबाला प्रमुख स्त्रीलिंग सिद्ध जाणवा.

१० जे तीर्थकर, अने प्रत्येकबुद्धें रहित एवा केटलाएक नपुंसकलिंगें सिद्ध थया, ते नपुंसकलिंग सिद्ध जाणवा.

११ जे जैनसंबंधि उधो मुहपत्ति प्रमुख साधुनो वेष धारण करी सिद्ध ते स्वलिंग सिद्ध जाणवा.

१२ जे वट्कल चीरिय प्रमुख चरक पारिव्राजकादिक अन्यदर्शनीयोना लिंगें सिद्ध थया, ते अन्यलिंग सिद्ध जाणवा.

१३ जे मरुदेव्या माता अने पुण्याढ्य राजा आदिक गृहस्थलिंगें सिद्ध थया ते गृहस्थलिंग सिद्ध जाणवा. एने ड्रव्यथकी अन्यलिंग होय पण जावथ की द्वायिक सम्यक्त्व अने यथाख्यात चारित्रना परिणामें केवलज्ञान पामी अंतगड केवली थइ मोक्ष पामे. कदापि आयु विशेष होय तो साधुलिंग पडिवज्जे.

१४ जे एक समयमां एकज जीव सिद्धि पामे तेने एकसिद्ध कहियें.

१५ जे एक समयमां वे आदें देइने यावत् १०० पर्यंत सिद्ध थया ते अनेक सिद्ध जाणवा. ए पन्नरत्नेदें सिद्ध थया ते प्रत्ये वांदीने.

तथा (धम्मायरिए के०) धर्माचार्य एटले जे श्रुतधर्म अने चारित्रधर्मना आचार आचरवाने प्रवीण निपुण सम्यग्धर्मना दातार केशी गण धरनी पेटें, नास्तिकमतना धारक पुरुषोने पण रंजन करी धर्म पमारुनारा एवा धर्माचार्य ॥ यडुक्तं ॥ जो जेण सुद्धधम्मंमि, ठाविठ संजएण गिहिणा वा ॥ सो चेव तस्स जायइ, धम्मगुरु धम्मदाणाठ ॥ १ ॥ अर्थः—(संजएण के०) संयती एटले साधु (गिहिणावा के०) अथवा गृहस्थ एटले श्रावक (जो के०) जेने (जेण के०) जेणे (सुद्धधम्मंमिठाविठ के०) सुद्धधर्मने विषे स्थाप्यो होय जोड्यो होय (सोचेव के०) ते निश्चयें (तस्स के०) तेनो धर्मगुरु धर्मनो दातार (जायइ के०) होय ॥ १ ॥ तथा सूत्र अर्थना जाण समस्त लक्षणें लक्षित, गठना मेठीजूत, थंजरूप, गठनी सार संज्ञालना करनार, अर्थना उपदेशक एवा आचार्य जाणवा.

तथा च शब्दथकी सम्यग्ज्ञान संयमादिकें युक्त, आचार्यपदना स्थान कने योग्य श्रुतना जणनार जणावनार एवा श्री उपाध्यायजी लेवा.

तथा(सबसाहु के०)सर्वसाधु ते आचार्य,उपाध्याय प्रवर्तक,स्थविर, गणा वडेदकादिक अनेक जेदें करीने जूदा जूदा मुनिराज मोक्षना साधक जाणवा.

तिहां जविष्यकालने विषे आचार्यपदनो अप्रतिबंधक वांठा रहित ठे, सूत्रनुं जणवुं गणवुं जणावुं करे, प्रतीठक एटले इठक ठे, सूत्रवाचना दाने करी अनुग्रहवंत ठे, पोतें तपने विषे संयम योग्यने विषे योग्य ठे, बीजाने पण तेमां प्रवर्तवि ठे, अशुजथी टल्या ठे, गठना चिंतक ठे, मार्गनार्त्तक ठे, तेने प्रवर्तक कहियें.

जे संयमने विषे स्थिर करे, ते थिविर कह्यें, संयमव्यापाररूप अर्थने विषे प्रवृत्ति करे, जे साधु संयमने विषे सीढातो होय, तेने पोतानी शक्तियें करीने स्थिर करे, दृढ करे, ते थिविर कहियें,

अति उतावलो दोडे, सामान्यपणे धाय क्षेत्र तथा उपधि प्रमुखनुं आपुं तेने विषे विषाद न करे, धैर्य राखे, सूत्रार्थनो जाण होय तेने गणाव हेदक कह्यें. विशषार्थ एठे जे गढनुं विशेष कार्य पडे थके अत्यंत दोडीने जाय, आत्माने अनुग्रह बुद्धियें ते कार्यनी प्रवृत्ति करी उतावळुं ते कार्यनुं जे करवुं ते प्रधावन कह्यें. तथा जे मोक्षमार्गना साधनार ठे, ते सर्व साधु देवा. ए सिद्ध, आचार्य, उपाध्याय अने साधु एने वांढीने ए रीतिं गाथाना पूर्वाङ्क करी विज्ञोपशांतिने अर्थे पंच परमेष्टीने नमस्काररूप संगल कल्लु.

हवे गाथाना उत्तराङ्क करी अत्रिधेय एटले आ ग्रंथमां जे वात कहेवानी ठे ते कहे ठे.

(सावग्गधम्मआइयारस्स के०) श्रावकधर्मना अतिचारथकी (पक्रिमि उं के०) प्रतिक्रमितुं एटले निवर्त्तवाने (इत्थासि के०) अत्रिदापासि एटले हुं अत्रिलाष करुं हुं इत्थुं हुं.

इहां श्रावकशब्दनो अर्थ करे ठे, जे श्रीवीतरागनी वाणी सांजळें तेने श्रावक कह्यें ॥ यडुक्तं ॥ सम्मत्त दंसणाइ, पइ दीयं जइ जणो सुणेइय ॥ सामायारी परमं, जो खल्लु तं सावगं विति ॥१॥ श्रद्धाबुतां थः श्रीजिनेंद्रशासने, धनानिपात्रेषुवपंत्यनारतं ॥ करोति पुण्यानि सुसाधुसेवने, श्रीतिहिं तं श्रावकमाहुरुत्तमं ॥ २ ॥ अर्थः—जे समकेत गुणने पाम्यो ठे, प्रतिदिन साधुनी पासेंथी धर्म सांजळे ठे, साधु अने श्रावकनी सामाचारीनो परम जाण ठे ते निश्चें उत्तम श्रावक जाणवो एम ज्ञानी कहे ठे. श्रीवीतरागना शासनने विषे पूर्ण श्रद्धा राखे, सुपात्रने विषे धन वापरें, पापने खेरवी नाखे, शुद्ध सुसाधुनी निर्ग्रंथीनी सेवा करे, तेने उत्तम श्रावक कह्यें ॥१॥ एवा श्रावक जाणवा तेनो धर्म जे ज्ञान, दर्शनादिरूप तेने विषे जे मलिन तारूप अतिचार ते वारव्रत तथा ज्ञानाचार, दर्शनाचार, चारित्राचार, तपाचार अने वीर्याचार ए सर्वना मदी १२४ अतिचार ठे, तहूप पापथकी निवर्त्तवाने एटले पाप टालवाने इत्थुं हुं ॥ यडुक्तं ॥ स्वस्थानात्तु परस्था, प्रमादस्य वशं गतः ॥ तत्रैव क्रमणं श्रूयः, प्रतिक्रमणमुच्यते ॥ १ ॥

ज्ञावार्थः—जीवनं स्वस्थान ते स्वधर्म अने परस्थान ते अतिचार जाणवो ते प्रमादना वशयकी आत्मा स्वधर्मशी चूकी परधर्म जे अतिचार तेने विषे आव्यो जे जीव तेने तेथकी क्रमण एटले पाबुं फरवुं जेमाटे “अइ यारा जाणयवा न समायरियवा” एटले ए अतिचार जाणवारूप ठे पण आचरवारूप नथी. इति उपासकसूत्रवचनात् तथा पम्कमणं मिथ्या दुःकृतं निंदादयश्च कार्याः तथा “पम्कमणं परियरणा, परिहरणा वारणा नियन्तीय ॥ निंदा गरहा सोही, पडिकमणं अठहा होइ ॥ १ ॥

तिहां १ प्रतिचरणा ते ज्ञानादिकना आसेवने प्रतिक्रमणमां इरियाव हि पम्कमतां अइमंतकुमारादिकने केवलज्ञान उपन्युं अने मिथ्यादुःकृत देतां आत्म निंदादिक करतां मृगावती चंदनवालादिकने केवलज्ञान उपनुं ए दृष्टांत जाणवां. एवी रीतें हुं पण श्रावकधर्मना अतिचार पम्कमवा मिथ्यादुःकृत देवा आत्मनिंदा करवे करी विशुद्धि करवा बांबुं तुं.इति ज्ञावः॥

इहां इहामि शब्द जे ठे ते ज्ञावनी प्रबलताने सूचवे ठे, जेमाटे ज्ञाव विना जे क्रिया करे, ते निःफल होय तेनुं फल न होय ॥ उक्तंच ॥ यस्मा क्रियाःप्रतिफलंति न ज्ञावशून्याः इति वचनात् ॥

तथा क्रियायें करी शून्य एवो जे ज्ञाव अने ज्ञावें करीने शून्य एवी जे क्रिया, ए वेनी वच्चमां सूर्य अने खद्योत जेटलो आंतरो जाणवो. ज्ञाव ते सूर्य उद्योतरूप ठे अने क्रिया ते खजवाना तेजरूप ठे. इति प्रथमगाथार्थः ॥

हवे सर्व व्रतना अतिचार पम्कमवा ठे, तेमां प्रथम सामान्य प्रकारें ज्ञानादिकना अतिचार पम्कमवाने अर्थें गाथा कहे ठेः—

॥ जो मे वयाइयारो, नाणे तह दंसणे चरित्ते य ॥

सुहमो वा वायरो वा, तं निंदे तं च गरिहामि ॥१॥

अर्थः—(जोमेंवयाइयारो के०) जे महारा अणुव्रतादिक वार व्रत तेना मलीनतारूप अतिचार ठे, तिहां प्रथम (नाणे के०) ज्ञानना अतिचार इहां अतिक्रम अने व्यतिक्रम ए वेहुं जे ठे, ते अतिचारमांहेज अंतर्भूत थायठे, केम के व्रत जंगववाने अर्थें कोइयें निमंत्रणा करे ठते तेने नाकारो करे नहीं. ते अतिक्रम कहीयें, अने निषेध करेदी वस्तु देवाने अर्थें जाय एटले सेव्युं नथी अने ते कार्य करवाने चाढ्यो ते व्यतिक्रम कहीयें, तथा

जेवारें निषेध करेली वस्तु लीये, तेवारें ते अतिचार कहेवाय तेमज ते निषेध करेली वस्तु वापरे, ते अनाचार जाणवो.

इहां प्रथम व्रतने विषे क्रोधादिकें करीने परवश थयो थको वधवंधा दिक करे, तो अतिचार लागेअने जेवारें जीवहिंसा करे तेवारें अनाचार कहेवाय ॥ यदुक्तं ॥ आहाकम्मा मंतण, पडिसुणमाणे अश्कमो होइ ॥ पय ज्ञेयाइ वश्कम, गइए तईउइरो गलिए ॥ १ ॥ इति ॥

हवे ज्ञानाचारें काल, विनय, बहुमान, उपधान, अनिन्हव, व्यंजन, अर्थ, तदुन्नय, ए आठ आचार ज्ञानना ठे, तेने विषे वितह आचरणे आठ अतिचार थाय तथा मतिज्ञानादिक पांच जेदें अश्रद्धादिकें करीने अतिचार लागे.

(तह के०) तथा दर्शनाचारें निःशंकित, निःकांदित, अजुगुप्सा, अमूढदृष्टि, उपबृंहणां स्थिरीकरण, वात्सल्य अने प्रज्ञावना, ए आठ आचार ठे, तेने विषे वितह आसेवनारूप आठ अतिचार लागे.

अथवा ज्ञान दर्शने देवगुर्वादिकनी आशातना तथा ज्ञानद्रव्य, देवद्रव्य, गुरुद्रव्य अने साधारणद्रव्यने विनाशे, उपेक्षादि करवे करी आशातना रूप अतिचार लागे. सातमां व्रतना वीश अने अगीशारव्रतना पचावन्न.

चारित्राचारने विषे पांच समिति अने त्रण गुप्ति मदी आठ प्रकारना आचार ठे, तेने विषे अन्य उपयोगरूप आठ अतिचार जाणवा.

च शब्द थकी संक्षेपणा पांच प्रकारनी तेना पांच अतिचार आगल कहेशे, तेमज ठ प्रकारनो बाह्य अने ठ प्रकारनो अच्यंतर मदी बार प्रकारें तपाचार ठे, तेने यथाशक्तियें न आराध्यो थको बार अतिचार थाय, तथा वीर्याचारने विषे मन, वचन अने कायायें करी यथाशक्तें शक्ति गोपनरूप त्रण अतिचार लागे अने सम्यक्त्वव्रतना पांच अतिचार सर्व मदी ११४ अतिचार थाय, तेमां (सुहुमंवा बायरंवा के०) जे अनुपयोगें उल्लखवामां न आवे, एवा अतिचार लागे ते सूक्ष्म अतिचार जाणवा अने जे प्रगटपणे उल्लखाणमां आवे ते बादर अतिचार जाणवा.

ए सूक्ष्म अथवा बादर अतिचार ते च शब्दथकी जाणते अजाणते जे अतिचार लाग्यो होय (तं के०) ते प्रत्यें हुं (निंदे के०) निंडुं बुं. एटवे हा! में महोदुं अकार्य कखुं! इत्यादिक पश्चात्ताप आत्मानी साखें ने, अपरं (तंचगिरिहामि के०) तेने गुरुनी साखें गहूं बुं. एम ज्ञाना

दिकना आचारमां लागेला अतिचारोने निवारवा. एनो विशेष ज्ञावार्थ कवि कहे ठे के महारा करेला श्राद्धविधि ग्रंथयकी जाणजो ॥ २ ॥

॥ हवे ए सर्व अतिचार प्रायें परिग्रह अने आरंज्यकी उपजे ठे, तेमाटे सामान्यथी परिग्रह आरंज पक्कमवाने अर्थें त्रीजी गाथा कहे ठे:-

॥ डुविहे परिग्गहम्मि, सावज्जे बहुविहे य आरंजे

॥ कारावणे य करणे, पक्कमे देसियं सव्वं ॥ ३ ॥

अर्थ:- सचित्त अचित्तरूप अथवा बाह्य अने अच्यंतररूप (डुविहे के०) वै प्रकारनो (परिग्गहंमि के०) परिग्रह ठे, तिहां बाह्य परिग्रह ते धन धान्यादिरूप जाणवो अने अच्यंतर परिग्रह ते मिथ्यात्व अविरति आदिक जाणवो. तथा (बहुविहे के०) घणा प्रकारनो पापारंज ते खेती प्रमुख बाह्य व्यापार जाणवो परंतु जिनपूजा, प्रज्ञावना, तीर्थयात्रा, रथ यात्रा, प्रासाद कराववां,संघ काढवा, साहामीवात्सल्य करवां,ते उद्देशें यद्य पि आरंज ठे तो पण ते पडिक्कमवा आलोववा योग्य नथी केम के तेमां चड ता परिणामधारानी वृद्धियें समकेतनी प्राप्ति थाय ठे तेमाटे ते गुणकारी ठे

(सावज्जे के०) सावद्य ते पाप, तेजे पोताना कुटुंबादिकने अर्थें पाप पणुं सेवे ठे, ए सावद्यपणुं ते केटलुं एक परिग्रहमां ठे अने केटलुं एक आरंजमां ठे. तेवा केटला एक सावद्य आरंज अने परिग्रह विना गृहस्यने पोताना कुटुंबनो निर्वाह थाय नहीं. तेमाटे ते सावद्य (बहुविहेय आरंजे के०) अनेक प्रकारनो आरंज निर्दय पणे निःशंक पणे घणा प्रकारनो सावद्य आरंज ठे, एक (कारावणे के०) बीजानी पासं आरंज कराववो बीजो (करणे के०) पोतें करवो तेणें करीने तथा च शब्दयकी आरंजनी अनुमोदना करवे करीने आरंज थाय ते श्रावकें निश्चें मानप्रमाण करीनेज परिग्रह आरंजमां वर्त्तवुं, कारण के जो आरंजपरिग्रह घणो सेवे, तो लोचवशें व्याकुलपणा थकी घणा जीवोनो वध, मृपाज्ञापण, अदत्तादानादिक सर्वत्रतोना अतिचारोनो संज्ञव थाय तेथी सघला व्रतोने अतिचार लागे. तेमाटे बहुविध आरंज परिग्रह करवो, कराववो, अनुमोदवो, तेने विपे जे महारावतना अतिचार पूर्वली गाथाने अनुवर्तने करीने सूद्ध अथवा वादरना जेदें (देसियं के०) दैवसिक संबंधि थयां इहां प्राकृतपणा थकी वकारनो दोष थयो ठे इहां

पक्रिमणाने अवसरें रात्रियें राइउं, परकीयें परकीउं, चउमासियें चउम्मा सिउं, संवत्सरियें संवत्सरिउं इत्यादिकपाठ कहीने (पडिक्रमं केण) प्रतिक्रमा मि एट्ठे प्रतिक्रमुं तुं. शुचच्चावें करी फरी ते पापने अणकरवे करीने ते अतिचारथकी प्रतिकूलपणे पराङ्मुखपणे चालुं तुं. अतिचारथकी निवर्त्तुं तुं इत्यर्थः । ए परिग्रह अने आरंज जे ठे, ते नरकादिक महादुःखनो हेतु ठे ॥ उक्तंच जगवत्थंगे ॥ कहसं जंते जीवा नेरइअत्ताए कम्मंपगरंति गोयमा महारंज याए महापरिग्गहाए कुणिमाहारेणं पंचिंदियवहेणमिति ॥ अर्थः— केम हे जगवन् ! जीव जे ठे, ते नरकनुं आयु बांधे ? हे गौतम ! महा आरंजे करीने सहोटा परिग्रहने मेलववे करीने मद्यमांसादिकने आहारें करीने पंचेंद्रिय जीवोने वधें करीने नरकनुं आयु बांधे. वली अन्यदपि एट्ठे बीजा अंथोमां पण कखुं ठे. धणसंचउं अइविउलो, आरंजपरिग्गहो अविञ्चिन्नो ॥ नेइ अवस्स मणुस्सं, नरयं च तरिक्क जोणिंवा ॥ १ ॥ यत्र दृष्टांतो यथा ॥ सुजौमब्रह्मदत्ताद्याः, सप्तमींशिपूर्वीं गताः ॥ महापरिग्रहा रंजै, मम्मणाद्यास्तु दुःखिनः ॥ १ ॥ महापरिग्रहारंज, परित्यागेन निर्वृताः ॥ अष्टौ जरत सगर, शांतिकुंथ्यादिचक्रिणः ॥ २ ॥ अर्थः—घणो धननो संचय करे, अत्यंत आरंजपरिग्रहमां रहे, पण तेनो विभेदन करे, ते मनुष्य अवश्य नरकगति तिर्यचनी गतिप्रत्यें जाय. ते उपर दृष्टांत कहे ठे. सुजौमचक्रवर्ती, ब्रह्मदत्तचक्रवर्ती, सातमी नरकें गया ॥ १ ॥ घणा परिग्रह अने आरंजे करी मुम्मणशेठादिक पण महादुःखी थया. माटे जे घणो परिग्रह घणो आरंज तेने त्यागीने परिग्रहथी निवर्त्त्या एवा जरतना पाटवी आठ तथा सगर, शांति, कुंथु अने अरआदिक चक्रवर्ती ते सर्व देवगति सिद्धगति पाम्या. ए त्रीजी गाथानो अर्थ कह्यो ॥ ३ ॥

हवे विशेष पणें करीने समस्त बीजा पण अतिचारने प्रतिक्रमवा इहतो थको प्रथम ज्ञानना अतिचारने पक्रिमे ठे.

॥ जं वध्मिंदिएहिं, चउकसाएहिं अप्पसठेहिं ॥

रागेण व दोसेण व, तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ४ ॥

अर्थः—आहिं ज्ञाननो प्रस्ताव ठे, माटे ज्ञाननुं अतिचारचूत एवुं (जंबळुं) जे अशुचकर्म, बांध्युं तथा कखुं, ते शोणे करीने बांध्युं तथा कखुं ?

तो के (इंद्रिहं के०) कर्ण, चक्षु आदिक पांचे इंद्रियोयें करीने तथा (च उक्साएहिं के०) क्रोधादिक चार कषायें करीने उपलक्षणथी मन, वचन अने काया, ए त्रणे योगें करीने बाध्युं कस्युं, ते अशुच कर्म जाणवुं.

हवे आहिं शिष्य आशंका करे ठे, के इंद्रियादिकें करीने दर्शनादि कने अतिचार कर्म बंधाय, जेमाटें नवमा गुणठाणानी अवधिसुधी सर्व जीव समयें समयें सात अथवा आठ कर्मना बंधक ठे, तथा जगवानना वचन ठे जे “ जीवे अडविह बंधएवा आजवद्यं सत्तविह बंधएवेति ” ते माटें शुं इहां ज्ञानने पण अतिचार रूप कर्मबंध कस्युं ?

हवे आचार्य एनो उत्तर कहे ठे, इहां पक्कमणने विषे सघला अतिचारमां प्रथम ज्ञानना अतिचारनो प्रस्ताव ठे. तेमाटें ज्ञानने अतिचारपणुं कस्युं, परंपरायें बीजां पण कर्म बांधे, सम्यग्ज्ञानने अज्ञावें जेद ज्ञानविना जीव कर्मने बांधे ठे, तेमां मुख्यता ज्ञाननी ठे. माटें प्रथम ज्ञानने अतिचार लागे. परंपरायें दर्शनने लागे, जेवारें जेदज्ञान होय, तेवारें अशुचकर्मनुं करवापणुं न थाय. अने जे ज्ञान ठतां पण रागद्वेषनो जोरो वधे, दीपे, तेने ज्ञानपणुं न कहीयें. जेम सूर्यनां किरण उदय पामे थके अंधकारनी शक्ति न रहे, तेम जेदज्ञानने उदयें रागद्वेष केम रहे ? माटे जेने पांच इंद्रियो अने कषायना वर्ग, ए सर्व वश न होय, ते निश्चें अज्ञानी जाणवो. जो पण नव नवां शास्त्र सांजदे ठे, तो पण ज्ञाननुं अतिचारपणुं लागे, ते ज्ञान शा कामनुं ? जे ज्ञान ठतें तेने पांचेंद्रियोयें जीत्यो, कषायें जीत्यो, तो तेने ते कहेवा मात्रज ज्ञान जाणवुं. निश्चें श्रीवीतरागनो धर्म शुरुगुरु अने शुरुधर्म रूप ठे, ते शुरुधर्मथी एम केम होय ? शालनुं बीज वाव्युं थकुं ज्वार केम नीपजे ? तेम साचा ज्ञानथीज इंद्रियोनुं वल घटे, इत्यादिक लोकमार्गानुसारें ज्ञान आशातनाकारी ठे.

हवे ते इंद्रिय तथा कषाय ए सर्व प्रशस्त अने अप्रशस्तना जेदें करी वे प्रकारें ठे. तिहां प्रशस्त ते शुच अध्यवसायरूप जाणवा अने अप्रशस्त ते अशुच अध्यवसायरूप जाणवा ते प्रत्येकें विवरीने कहे ठे.

तिहां प्रथम श्रोत्रेंद्रियना वे प्रकार कहे ठे:—देवगुरुना गुणनुं वर्णन अने धर्मदेशना प्रमुख कानें सांजलवां, ते शुच अध्यवसायनो हेतु ठे. एथी श्रोत्रेंद्रियने शुचपणे जोमी ठे, माटे तेने प्रशस्त श्रोत्रेंद्रिय कहीयें. तथा जे

इष्ट अनिष्ट शब्द कानें सांजली रागद्वेष उपजे, ते रागद्वेषना वशयकी हीन अध्यवसायें प्रवर्ततो चेतन अशुचकर्म बांधे, तेने अप्रशस्त श्रोत्रेंद्रिय कहीयें.

हवे चक्षुरिंद्रियना बे प्रकार कहे ठे:—देव, गुरु, संघ, शास्त्र, धर्म, ते ना स्थानक जोवे करीने नेत्र पवित्र थाय, तेणें करी शुच अध्यवसाय प्रवर्ते, तेथी शुचकर्मबंध थाय, तेने प्रशस्त चक्षुरिंद्रिय कहीयें तथा स्त्री यादिकना अंगोपांग जोवाथी आत्माना परिणाम मलिन थाय, ते अप्रस्त चक्षुरिंद्रिय कहीयें.

हवे घ्राणेंद्रियना बे प्रकार कहे ठे:—तिहां श्रीअरिहंतनी पूजाने निमित्तें फूल, केशर, चंदन, बरस, अगर, कस्तूरी, कर्पूर प्रमुख सौगंधिक वस्तुने इतर बीजी परीक्षा करीने लीये, अथवा गुर्वादिक ग्लानिने माटे पथ्य औषधादिक लेवां होय, तेनी परीक्षा करीने लीये, तथा साधुने सरस आहारादिक आपे, तेवारें शुच अध्यवसाय प्रवर्ते. माटे तेने प्रशस्त घ्राणेंद्रिय कहीयें. अने सुगंधें अथवा दुर्गंधें करीने राग द्वेष उपजे, तेथी माटे अध्यवसायें प्रवर्ते, तेने अप्रशस्त घ्राणेंद्रिय कहीयें.

हवे रसेंद्रियना बे प्रकार कहे ठे:—जे रसेंद्रियें करीने श्रीतीर्थकर, सिद्ध, आचार्य, उपाध्याय, साधु, देशविरति, सम्यग्दृष्टि, इत्यादिक गुणीज नोना गुण बोले. पंचविध सव्वाय करे, गुर्वादिकनी जक्ति करे, परने धर्म प मारुवा माटे उषदेश आपे, पोतें शास्त्र जणे, बीजाने जणावे, वंचावे, शिखामण आपे, गुर्वादिकने आहार आपवा माटे जात पाणीने जिव्हायें आस्वादी परीक्षा करी आपे, अथवा प्रतिष्ठा महोत्सवें अष्टोत्तरी स्नात्र महोत्सवें गोल साकर मेवा प्रमुख लेवा पडे, तेने परीक्षाने अर्थें जिव्हायें आस्वादे, अथवा बाल, ग्लान, तपस्वी, धिविर इत्यादिकना औषधनी परीक्षा माटे जिव्हायें आस्वादे, जेथकी शुचपरिणामें वर्ततो शुचाध्यवसायी थको रहे तेमाटे तेने प्रशस्तरसेंद्रिय कहीयें. तथा जे रसनायें करीने राजकथा, देशकथा, जक्तकथा, स्त्रीकथा करे अने पापशास्त्र पोतें जणे, बीजाने जणावे, पापोपदेश आपे, गुणीने निर्गुणी कहे, पंचपरमेष्ठीना तथा चतुर्विध श्रीसंघना अवर्णवाद बोले, पारकी निंदा करे, इष्ट अनिष्ट आहारादिक आस्वादतो इष्टनां वखाण करे अने अनिष्टनी निंदा गर्हा करे, एवा षपरिणामें वर्ततो अशुच अध्यवसायने योगें अप्रशस्तरसेंद्रियकहीयें.

हवे स्पर्शेंद्रियना वे जेद कहे ठे:-जे परमेश्वर परमगुणी एवा श्रीवीत रागदेवनी प्रतिमानी पूजा, स्नात्र अजिषेक आंगीरचना प्रमुख करवे करी परिणामनी विशुद्धतायें निर्झरानुं कारण थाय. तेमज श्रीअरिहंतादिक दशनुं वेयावच्च करतां गुर्वादिकने शरीरें शाता करवा माटे विलेपनादिक करवुं, इत्यादिकथी तीर्थकर नामकर्म वंधाय, माटे तेने प्रशस्त स्पर्शेंद्रिय कहीयें. तथा स्त्रीयादिकना आलिंगन, चुंबनादिक, कुचमर्दन, अने शरीरना स्पर्श, ए सर्व स्पर्शेंद्रियें करी थाय, तेमज संसार संबंधि व्यापार युद्ध संग्रामादिक करवां ए सर्व अप्रशस्त स्पर्शेंद्रिय कहीयें.

ए एकेक इंद्रिय जो वश न होय, तो मृगादिकनी पेरें दुःखदाता थाय ठे, ए महा अनर्थनी हेतु ठे. तो जेनी पांचे इंद्रियो मोकली होय, ते जीव दुःख पामे, तेमां शुं कहेवुं? कहुं ठे के ॥ कुरंग मातंग पतंगजृंगा, मीना हताः पंचजिरेव पंच ॥ एकप्रमादी स कथं न हन्यते, यः सेवते पंचजिरेव पंच ॥ १ ॥ अर्थ:-मृंगलाने काननो विषय घणो होय, पतंगने नेत्र नो विषय घणो होय, जमराने नासिकानो विषय घणो होय, मठने जीजनो विषय घणो होय, हाथीने स्पर्शेंद्रियनो विषय घणो होय. ए पांचे जातिना जीवने यद्यपि बीजा इंद्रियोना विषय तो ठे तथापि एकेका इंद्रियनी मुख्यता कही देखाडी, एम एक इंद्रियने वश पड्यो थको जीव प्रमादवशें हणाय ठे, तो जीव पंचेंद्रियने वश पड्यो, थको केम दुःखन पामे? एवुं जाणीने इंद्रिय वश करी राखवी ॥ उक्तंच ॥ मनोनिग्रह ज्ञानायामपि एतत्ते मनोनिग्रह ज्ञानाने विषे कहुं ठे ते कहे ठे:-इंद्रिय धुत्ताण अहो, तिलतूसमित्तंपि देसुमापसरं ॥ अहदिन्नोतोनीउ, जठखिणो कोडि वरिस समो ॥ १ ॥ अर्थ:-तुं इंद्रियरूप धूत्तोंने एक तिल तुप मात्र पण मोकला मूकीश नहीं. दृढपणें जेणे इंद्रिय वश करी ठे, तेनो एक क्षण ते पण क्रोर वर्ष सरखो जाणवो.

हवे ए पांचेइंद्रिय दमवा उपर ज्ञातासूत्रमांवे काचवानो दृष्टांत कह्यो ठे ॥तदुक्तं॥ विसएसु इंद्रियाइं, इजंता राग दोस्त निम्मुक्का ॥ पावंति निवृत्तसुहं, कुम्मु व मयंगदह सुखं ॥१॥ अवरणउ णत्र परं, पराउ पावंति पाव कम्मवत्ता ॥ संसार सागर गया, गोमा उयगसियकुमुव ॥ २ ॥ अर्थ:-विषयने विषे इंद्रियादिकने रंधता रागद्वेषथी मूकाणा एवा जे जीव, ते

निवृद्धसुहं एटले मोक्षना सुख पामे. (मयंगदह के०) मृदंगनामा ड्रहने विषे जेम (कुम्मुव के०) कूर्म सुख पाम्यो तेनी पेटें जाणवो. अने (अवर के०) अपर ते बीजा जीव जेणें इंद्रिय वश करी नथी, ते जीव अ नर्थनी परंपरा प्रत्ये पामे ठे. पापकर्मना वशयकी संसार समुद्रमां पडे ठे. (कुम्मुव के०) बीजा कूर्मनी पेरें जेम बीजा काचबायें इंद्रिय न गोपवी तो तेने शीयालीयें हणयो ते महादुःख पाम्यो ॥ १ ॥

ते वे कूर्मनी कथा कहे ठे:—वाराणसी नगरीयें गंगाने विषे मृदंगड्रह एवे नामें ड्रह ठे, तेमां गुप्तेंद्रिय अने अगुप्तेंद्रिय एवे नामें बे काचबारहे ठे. ते मांसना अर्थीथका स्थलने विषे न्हाना महोटा कीटकादिकनुं जहण करवाने अर्थें ड्रहथी बाहिर निकल्या ठे, ते काचवा तिहां बे दुष्ट पापी शीयालीयानी दृष्टें पड्या. काचवा पण शीयालीयाने देखी जय पाम्या थ का पोताना चारे पग अने कोटने करोटीमांहे गोपवी निश्चेष्ट निर्जीवथ का पनी रह्या. हवे ते वे शीयालीया पण तिहां आव्या, अने काचवाने दांतें करुवा लाग्या, पण काचवाने दांत बेसे नहीं, तेवारें नखें करी बूँदवा लाग्या, तेथी पण काचवाने कांइ इजा थइ नहीं, तेवारें उंचा उठा लीने वली नीचा नाख्या वारंवार चोड्या, इहांथी तिहां अने तिहांथी इहां पटक्या, तो पण काचवाने कांइ थयुं नहीं. सर्व उद्यम निर्यक थयो जाणीने ते पापी शीयालीया जेम ते काचवा देखे नहीं एवी रीतें केटलेए क दूर जइ एकांतें बूपी रह्या ते वखत अगुप्तेंद्रिय काचबायें चपलपणाथी हलवे हलवे पोतानो एक पग बाहेर काढ्यो, वली बीजो पग पण बाहेर काढ्यो, एम यावत् कोट पण बाहिर काढी, एटले शीयालीया ताकी रह्या हता, तेणें आवी काचवाना पग त्रोक्री खाधा अने सर्व शरीरना खंमौ खंरु करी जहण करी गया. अने बीजो काचवो तो गुप्तेंद्रियपणे दृढ थइ रह्यो, चढ्यो नहीं. घणो कालपर्यंत तेबीज स्थितिमां रह्यो. तेवारें ते वे पापी शीयालीया थाकीने पोताने स्थानकें गया. पठी ते कांचबायें कोट का ढी चारे दिशायें शीयालीयाने जोइने तिहांथी कुदको मारी शीघ्रपणे ड्रह मांहे जइ पड्यो, पोताने स्थानकें पहोतो. सुखीयो थयो माटे जे पोताना इंद्रियोने मोकली मूके ते अगुप्तेंद्रिय काचवानी पेरें दुःखी थाथ अने जे मोकली न मूके, ते गुप्तेंद्रिय काचवानी पेरें परम सुखी थाय.

हवे कषायने प्रशस्त अने अप्रशस्त जेदें करी वखाण तो प्रथम प्रशस्त क्रोध कहे ठे. दुर्विनीत शिष्यने शीखामण आपवाने अर्थें गुर्वादिक क्रोध करे, जेम श्रीकालिकाचार्यजी, प्रमादी शिष्योने सूता मूकी जता रखा. तेम प्रमादी शिष्यने शिखामण आपवा माटें जे क्रोध करवो, ते प्रशस्त जाणवो. तथा तेतलीपुत्र मंत्री प्रतिबोधवाने अर्थें पोटिलदेवें राजा देखाड्यो ते राजाने क्रोध उपनो, तेथी तेनो वध करवा तत्पर थयो, तेने क्रोधथी राख्यो. तथा नीतिशास्त्रमां कहुं ठे ॥ द्वालिज्जंतो दोसा, तादिज्जंतो गुणा बहू हुंति ॥ गय वसह तुरंगाणव, ता हुज्जइ सिक्क परिवारो ॥१॥ अर्थः—बालकने घणो लालीयें तेथी दोष एटले अवगुण थाय अने ताडना करीयें, तेवारें क्रोध पण उपजे. परंतु तेनाथी घणा गुण उपजे ठे, वली हाथी बलद अने घोराने बाल्यावस्थायें क्रोधथी ताडना करी शीखवे ठे तेथी सुशिक्षित थाय ठे, तेम परिवार कुटुंबने पण शिखामण अपाय ठे. ए सर्वस्थानकें प्रशस्त क्रोध जाणवो. तथा कोइ दुष्ट पुरुष, श्रीजिनशासननो प्रत्यनीक होय तेने शिखामण देवाने अर्थें क्रोध करे, ते पण प्रशस्त क्रोध जाणवो.

हवे अप्रशस्त क्रोध कहे ठेः—कलहादिकने विपे जे क्रोध करवो, परजी वने दमवो, व्याकुल करवो, पोताना शरीरने तपाववो, एवो जे क्रोध ते दुर्गतियें पहोंचाडे, ए अग्नि समान ठे. एवो कयो अनर्थ ठे के जे क्रोधथी न पामीयें? ते अप्रशस्त क्रोध जाणवो ॥ यतः ॥ दुस्मेइ जणंता वेइ, नियत एनेइ दुग्गइविद्धि ॥ कोहो जलणुव जए, किमणठ जं न पावेइ ॥ १ ॥

हवे अप्रशस्त मान कहे ठेः—नमवा योग्य एवा जे श्रीअरिहंतादिक पांच परमेष्ठी तथा गुर्वादिक तथा माता पितादिक तेमने नमे नहीं एवो जे अजिमानी होय ते सर्वने अनिष्ट थाय अथवा सर्वने अनिष्टपणुं पामवानो हेतु थाय. कोइने बह्वच लागे नहीं ॥ यतः ॥ नासेइ सुयंविणयं, च दुस्सइ हणेइ घम्मकामठे ॥ गवगिरिसिंग लग्गो, नरो न रोएइ पिउणेवि ॥ १ ॥ जावार्थः—जे अत्यंत मानी पुरुष होय तेनुं श्रुत नाश पामे. एटले ते शास्त्रनां रहस्य पामे नहीं. तथा ते विनय गुणने (दुस्सइ के०) दुपवे तथा धर्म, अर्थ अने कामने (हणेइ के०) हणे, मानरूपपर्वतना शिखरने विपे बलगो एवो जे (नरो के०) पुरुष ते (पिउणेवि के०) माता पिता प्रमुखने पण (नरोएइ के०) न रुचे बह्वच न लागे. ए अप्रशस्त मान कहुं.

हवे प्रशस्त माननां लक्षणं परिमाण कहे ठे:-जे उत्तम जीवें कोइ प्रतिज्ञा करी होय, ते आ जन्मपर्यंत निर्वाह करी बूटे जेम उदयनमंत्री प्रत्ये निर्वापनाने अर्थें वंठ पुरुषने साधुनो. वेश पहेरावीने अंत्यावस्थायें निर्वाप्या सहुयें प्रणाम कस्यो, तेवार पठी ते वंठे साधुवेश मूकी दीधो.

हवे प्रतिज्ञा करे, तेनो महिमा कहे ठे:-यतः ॥ लज्जागुणौघजननीं ज ननीमिवार्या, मत्यंतशुद्धहृदयामनुवर्त्तमानाः ॥ तेजस्विनः सुखमसूनपि संत्यजंति, सत्यस्थितिर्व्यसनिनो न पुनः प्रतिज्ञां ॥१॥ जावार्थः:-लज्जा प्रमुख जे गुण, तेना समूहनी जणनारी अने अपरमाता समान अत्यंत शुद्ध हृदययुक्त एवी प्रतिज्ञाने अनुवर्त्तन करनारा एवा जे तेजस्वी पुरुषो ठे, तेणे जे प्रतिज्ञा करी तेज ध्यान राखी यावत् ते संपूर्ण कार्य करवानिमित्तें पोताना सुखने तथा प्राणने पण त्याग करे ठे, परंतु साची स्थितिनुंज जे ने व्यसन ठे एवा जे पुरुष ते पोतानी करेदी प्रतिज्ञाने ठोरता नथी.

तथा हरिचंद्रराजानी घेरें आपदाप्राप्त थयाठतां अदीनपणुं पण न करे. यदाह ॥ विपद्युच्चैः स्थेयं पदमनुविधेयं च महतां, प्रिया न्याय्या वृत्तिर्मलिन मसुजंगेप्यसुकरं ॥ असंतोनाज्यथ्या सुहृदपि न याच्यःकृशधनः, सतां के नोद्दिष्टं विषममसिधाराव्रतमिदं ॥ १ ॥ जावार्थः:-आपत्ति आवेठते पण उच्चनाव राखवो तथा महोटा पुरुषना पदनो आश्रय करवो, न्यायनी वृत्तिने वाहादी राखवी, प्राणनाशने समयें पण मलिन कार्य न करवुं, असज्जन पुरुषनी याचना न करवी, निर्धन ठतां पण पोताना मित्रनी याचना न करवी, एवुं आ विषम असिधाराव्रत सज्जनजनोने कोणे बताव्युं ठे? अर्थात् कोश्यें नहीं. पण तेवो तेनो स्वचावज ठे. तथा दशार्णज्जद्राजा यें श्रीमहावीरदेवने वांदवा माटे मान कस्युं. ए सर्व प्रशस्तमान जाणवुं.

हवे अप्रशस्त माया कहे ठे:-जे द्रव्यनी वांठायें परवंचना करवी वाणिज्य कलामां तथा इंद्रजालिकादिकने विषे होय, ते सर्व अप्रशस्त माया जाणवी.

हवे प्रशस्त माया कहे ठे:-जे माया करीने आहेडीथकी मृग वगेरेने उ गारवा अथवा कोइ रोगीयाने कटुक औषध पीवराववा माटे मायाकरवी, तेवी रीतनी माया ते पण प्रशस्त ठे. तथा वली कोइक पुरुष दीक्षा लेवा ने तत्पर थयो होय, ते माया केलवीने स्त्रीने तथा माता पिताने कहे, के आज रात्रियें में कुस्वप्न दीतुं ठे, तेशी जाणुं तुं. जे महारुं आयुष्य अ

द्वय ठे माटें दीक्षा लेवानी आझा आपो, एम कहीने पोतें दीक्षा लीये, इत्यादिक जे माया ते पोताने अने परने हितकारी जाणवी. तथा सम्य कप्रकारें यतिनो आचार ग्रहण कराववाने अर्थें श्रीआर्यरक्षितजीयें माया प्रयुंजीने पोताना पिताने शुद्ध साधुपणुं पलाव्युं, रखाव्युं, ते माया पण शुद्ध जाणवी ॥ यतः ॥ अमायेनैव ज्ञावेन, माययैव ज्ञवेत् क्वचित् ॥ प श्येत् स्वपरयोर्यत्र, सानुबंधहितोदयं ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—निश्चें अमायी ज्ञावें करीने अने क्यांहिक मायीज्ञावें करीने जोवुं जे पोताने अने परने जिहां हितना उदयनुं अनुबंधपणुं होय, तो ते धारवुं, हितोदय करवो.

हवे अप्रशस्त लोचन कहे ठेः—धनधान्यादिक नवविध परिग्रहने विषे जे अत्यंत मूर्खा राखवी ते अप्रशस्त लोचन जाणवो. लोचने वशयको शुं करे ? ते कहे ठे ॥ यतः ॥ वंचद् मित्त कलत्तं, ना विस्कद् माय पीय सयण्यं ॥ मारेद् बंधवेविहु, पुरिसो जो होद् धण बुद्धे ॥१॥ ज्ञावार्थः—जे पुरुष ध ननो बुद्ध होय एटले लोचनी होय ते पोताना मित्रने, पोतानी स्त्रीने, वंचे, उगे, ठेतरे तथा माता पिता अने पोताना सज्जन तेने पण (नाविस्कद् के०) न देखे, न गणे, सर्वने वंचे अने निश्चें पोताना सहोदर एटले ज्ञाद् सरखाने पण मारे एवा अनर्थ करतां थकां पण कांद् विचारे नहीं.

हवे प्रशस्त लोचन कहे ठेः—ज्ञान, दर्शन, चारित्रनो लोचन करवो, वि नय वेधावच्चनो लोचन करवो, शिष्यनो संग्रह करवो, श्रीउमास्वाति वाच कनी पेरें नाना प्रकारना सूत्रार्थनो संग्रह करवो. इत्यादि सर्व प्रशस्त लोचन जाणवो. ए चार कपायना जेद प्रतिज्ञेद घणा ठे ते आगल पांत्री शमी गाथाना अर्थमां कहेशुं.

हवे त्रण योगनुं प्रशस्त अप्रशस्त पणुं कहे ठेः— तिहां मनने विषे आर्त्तध्यान अने रौद्रध्याननुं चिंतवन करे, ते अप्रशस्त मनोयोग जाणवो तथा धर्मध्यान शुक्लध्याननुं ध्याववुं, ते प्रशस्त मनोयोग जाणवो.

तथा धर्ममय एवी निरवद्य वाणी मुखयकी बोले, देवगुरुना गुणनुं सु खयी वर्णन करे, ते प्रशस्त वचनयोग जाणवो. तथा ए चोर ठे, ए जार ठे, इत्यादिक पापमय वाणी बोलवी. ते अप्रशस्त वचनयोग जाणवो.

तथा उजमाल यज्ञे धर्मनी करणी करे, दान पुण्य पूजाने विषे उजमा

ल शाय, ते प्रशस्त काययोग जाणवो अने विषयसेवा करवी, जुगटुं रमवुं, सात दुर्व्यसनादिक सेववां, ते अप्रशस्त काययोग जाणवो.

हवे 'रागेणव दोसेणव' ए गाथाना मूलपाठनो अर्थ करे ठे:- तिहां रागें करीने ते रागना त्रण जैद ठे. कामराग, दृष्टिराग अने स्नेहराग, एवा त्रण राग जाणवा. तिहां काम राग ते स्त्री सेवाने विषे जेम श्रीजंबूस्वामी ना जीव जवदत्तें पोताना ज्ञाना दाक्षिण्यथकी अर्धपरिणीत नागिलनामा स्त्रीने ठोमीने चारित्र लीधुं पण पाठो कामरागने वश होवाथी चारित्र ठोमी तेज स्त्रीमां आसक्त थयो. माटे कामराग दुर्निवार्य ठे. हवे स्नेह राग कहे ठे, ते जेम पोताना स्वजन धन धान्यादिकने विषे स्नेह राग ठे, तथा दिगम्बर मतनो प्रवर्त्तावनार शिवभूतिने पोतानी उत्तरा नामें वहेननी उ पर जे राग ते पण स्नेह राग जाणवो. तथा दृष्टिराग ते शाक्यमतादिक कुदर्शनीयोने विषे जे राग ते दृष्टिराग कहियें. ते दृष्टिराग महाबलवंत ठे, उत्तमपुरुषोने पण दुःखें तजवा योग्य ठे. जेम प्रजावती राणीनो जीव देवता थयो ठे, तेणे घणे कष्टें करी तापसना जक्त उदायीन राजाने प्रतिबोध्यो. तथा चाहुः श्रीहेमाचार्याः ॥ कामरागस्नेहराग, वीषत्करनि वारणौ ॥ दृष्टिरागस्तु पापीयान्, दुरुद्धेदः सतामपि ॥ १ ॥

जावार्थः-कामराग अने स्नेहराग ए बे निवारवा सुलज ठे, पण दृष्टि राग जे ठे, ते पापीयो ठे, माटे ते सत्पुरुषने पण टालवो दुःकर ठे.

तेम द्वेषें करीने एटले द्वेष ते अप्रीति तेणें करीने गोष्ठामाहिलनी पेटें जाणवो तथा "रागेणव दोसेणव" इहां वा शब्द जे ठे ते विकटपार्थवाची ठे, ते वा शब्दथी विकटपने अर्थें रागद्वेष प्रशस्त अप्रशस्त रूपें ठे.

तिहां रागना बे प्रकार कहे ठे:-स्त्रीयादिकने विषे जे राग, ते अप्रशस्त राग कहियें अने श्रीअरिहंतादिकने विषे जे राग करवो, ते प्रशस्त राग जाणवो. श्रीगौतमस्वामीनी पेटें ॥ उक्तं च ॥ अरिहंते सुयरागो, रा गो साहूसु बंजयारिसु ॥ एस पसठो रागो, अथ सरागाण साहूणं ॥ १ ॥

जावार्थः-श्रीअरिहंतने विषे जे राग राखवो, तथा साधुने विषे अने ब्रह्मचारीने विषे जे राग राखवो, ते राग सर्व प्रशस्त जाणवो, एवो राग राखनार (अथ केण) जे आर्य ते सराग संयमी साधु जाणवो ॥

हवे द्वेषना बे प्रकार कहे ठे:-तिहां पाषाणादिकने विषे जे द्वेष कर

वो, ते तथा दास, दासी आदिकने विषे जे द्वेष ते अप्रशस्त द्वेष जाण
वो तथा माठा कर्मप्रमादने जीतवा माटे कर्मद्वय करवाने विषे द्वेष क
रवो, जेम दुःकर्म प्रमादिकने जीतवा माटे उजमाल थयेला श्रीवीरजग
वाननी पेटें द्वेष करवो, ते प्रशस्त द्वेष जाणवो ॥

आशंकाः— राग, द्वेष, ए वेहु प्रथम कहेला चार कषायमां जलेलाज ठे,
तो वली जूदा शा माटें लीधा? तिहां कहे ठे, के राग, द्वेष, ए वे विशेष अन
र्थना हेतु ठे, तेमाटें जूदा लीधा ठे, अने वली ते अत्यंत दुःखें जीताय
तेवा ठे माटें राग द्वेष ठे ते जावकर्म ठे अने क्रोधादिक कषाय तो द्रव्य
कर्म ठे ॥ उक्तं च ॥ जं न लहइ सम्मत्तं, लहुणंवि जं न एइ संवेगं ॥ विस
यसुहे सुय रज्जइ, सो दोसो राग दोसाणं ॥ १ ॥ जावार्थः—जे रागरोष,
जीवने समकेतपणुं पामवा न दीये, अने जो समकेतपणुं पामे तो पण सं
वेगपणुं पामवा न दीये, कारण के रागी द्वेषी जीव होय, ते विषयसुखना
सुखमां रक्त रहे, माटे ते (दोसो के०) दोष एटले अवगुण सर्व राग अने
द्वेषनो जाणवो ॥ १ ॥ तथा राग द्वेषौ यदि स्यातां, तपसा किं प्रयोजनं ॥
तावेव यदि न स्यातां, तपसा किं प्रयोजनम् ॥ १ ॥ जावार्थः—जो सत्ता
मां रागद्वेष ठे, तो तप करवानुं शुं प्रयोजन ठे? अने जो रागद्वेष नथी
रह्या तो पठी तप करवानुं पण शुं प्रयोजन ठे? ए राग द्वेष तथा पूर्वे क
ह्या जे इंद्रियकषायादिक (तं के०) ते सर्वने (निंदे के०) निडुं तुं, गर्हुं
तुं, आलोतुं तुं. इत्यादिक पूर्ववत् कहेतुं ॥ इतिचतुर्थ गाथार्थः ॥ ४ ॥

हवे दर्शनना अतिचार पङ्क्तिमे ठेः—

॥ आगमणे निग्गमणे, ठाणे चंकमणे अणाजोगे ॥

अजियोगे नियोगे, पडिक्कमे देसियं सवं ॥ ५ ॥

अर्थः—(आगमणे के०) मिथ्यादृष्टियोना रथयात्रादि महोत्सव देख
वाने अर्थें कुतूहलें करीने तिहां आवतुं एमज ते मिथ्यादृष्टिउनाज रथ
यात्रादिक महोत्सव जोवाने अर्थें पोताना घरथकी (निग्गमणे के०)
निकलतुं तथा मिथ्यादृष्टियोना देवगृहादिकना (ठाणे के०) स्थानकने
विषे उजुं रहेतुं तथा उपर चडतुं, (चंकमणे के०) तिहांज पुनः पुनः
परिभ्रमण करतुं, तिहांज जमतुं रहेतुं, उपलक्षण थकी वैस्तुं, आसन

शयनादिकनुं करवुं तेशी जे अतिचार दोष लाग्यो होय, ते आलोउं तुं. जेमाटे श्रावकने अन्यदर्शनी कुतीर्थीउना तीर्थने विषे जोवा जावुं निषे ध्युं ठे, तेनी उपर दृष्टांत कहे ठे ॥ यतः ॥ वेसागिहे सुगमणं, जहा नि सिद्ध तहा कुलं बहुणं ॥ जाणावि तहा सावय, सुसावगाणं कुतिठेसु ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—जेम वेश्याना घरने विषे गमन करवुं कुलवधूने निषेध ठे, तेम श्रावकने पण जाणो. जे श्रावक सुश्रावक होय, ज्ञावश्रावक होय, तेने कुतीर्थीने देहरे जावुं निषेध ठे ॥ १ ॥

हवे ए आगमन निगमन शायकी थाय? ते कहे ठे:—(अणाचोगे के०) अनाचोगथी एटले अनुपयोगें प्रमाद वशें करी समकेतने विषे उपयोग न रहे, तेवारें कुतीर्थीने देहरें गमनादिक थाय, तेशी अतिचार लागे. परंतु जो उपयोग ठते गमनादिक करे, तो अनाचार थाय. तथा (अज्ञियोगे के०) राजादिकना अज्ञियोगादिने बलात्कारें कुतीर्थीं आगमनादिक थाय, ते रायाजिउगेणं इत्यादि ठ आगार ठे. तेमां एक राजादिकना परवशपणे जवुं पडे, ते रायाजिउगेणं. बीजो सगासंबंधीना समुदायना परवशथकी जा वुं पडे, ते गणाजिउगेणं. त्रीजो राजथकी व्यतिरिक्त बलवंतना परवशथकी जावुं पडे, ते बलाजिउगेणं. चोथो दुष्टदेवताना परवशथकी जावुं पडे, ते देवाजिउगेणं. पांचमो गुरु जे माता, पिता, कलाचार्य, प्रमुख बडेराना ब लात्कारथी जावुं पडे, ते गुरुनिग्गहेणं ॥ यतः ॥ माता पिता कलाचार्य, एतेषां ज्ञातय स्तथा ॥ वृद्धा धर्मोपदेष्टारो, गुरुवर्गो सतां मतः ॥ १ ॥

ज्ञावार्थः—माता, पिता, कलाचार्य तथा पोतानी ज्ञातिना जे मुख्य होय ते, तेम बली वृद्ध ते घर्मना उपदेशक एटला पुरुषने गुरुवर्ग कहियें. ए पांचमो आगार तथा ठठो दुर्जिद्धादिकने विषे सर्वथा निर्वाह चलाववाने माटे जवुं पडे, ते वित्तिकांतारआगर ए प्रमाणे अज्ञियोगनो अर्थ कह्यो.

हवे (नियोगे के०) नियोग ते श्रेष्ठिपदवी अथवा प्रधान पदवी आदिक अधिकार आवे थके जे मिथ्यात्व सेवे, ते अतिचार जाणवो. शेष, पडिकमें इत्यादिकनो अर्थ पूर्ववत् जाणवो. ए रीतें दर्शनना अतिचार कह्या.

हवे सामान्यपणेज व्याख्या करे ठे:—जेम अनुपयोग पणे घरथकी तथा हाटथकी आववुं, जवुं, अथवा हाटने पगे लागी बेसवुं, तथा काम पडे थके अन्यतीर्थीने प्रणामादिकनुं करवुं, तेशकी अतिचार अथवा असावधा

नपणे कुतीर्थने विषे जवुं आववुं, थयुं होय, तिहां पंचेंद्रियना वधना हेतु नो पण संचव ठे माटे सर्वज्ञावें करी श्रावकोने त्यां जवुं निषिद्ध करेलुं ठे. तथा राजादिकना अज्ञियोगपणाथी खनियम खंरुनादिक थाय तथा नियोग शेष मंत्रिआदिकनी पदवी मले थके जवुं पडे, ते दर्शनना अतिचार, शेष आला वो पूर्वपरें जाणवो. एम ज्ञानातिचार आश्रयी पाठली गाथायें व्याख्या करी. तथा दर्शनातिचार आश्रयी पण सामान्यपणे व्याख्या कही ॥इति॥ ५॥

हवे समकेतना पांच अतिचार पन्धिकमवाने गाथा कहे ठे:-

संका कंख विगिढा, पसंस तह संथवो कुलिंगीसु ॥

संमत्तसईयारे, पडिक्रमे देसियं सध्वं ॥ ६ ॥

अर्थ:-एक धर्मने विषे शंका राखवी, वीजो कांदा ते अपरधर्मने विषे अजिलापा करवी, वीजो धर्मना फलनो संदेह राखवो ते वितिगिढा,चोथो मिथ्यात्वनी प्रशंसा करवी, (तह के०) तथा पांचमो कुलिंगी मिथ्यात्वनी संस्तव ते परिचय करवो, ए समकेतना पांच अतिचारने पन्धिकमुं तुं, दि वससंवंधि इत्यादि पूर्ववत्. तिहां दर्शनमोहनीय कर्मना द्योपशम थकी उदय पाम्यो जे आत्मपरिणाम तेथी वीतरागें कह्या जे जीवादिक तत्त्व तेनी उपर शुद्धश्रद्धानरूप जे आत्मानो शुद्ध परिणाम तेने समकेत कही यें. सिद्धपंचाशिकासूत्रवृत्ति, तथा सिद्धप्राज्ञतवृत्ति, धर्मरत्नवृत्ति, कर्म ग्रंथ सूत्रवृत्ति, दिनकृतवृत्ति आदिक अनेक ग्रंथोमां कळुं ठे. तथा पूज्यश्री देवेंद्रसूरियें कळुं ठे ॥ जिय अजिय पुष्पावा,सवसंवर बंध मुक्क निज्जार णा ॥ जे ण सदहइ तयं, सम्मं खइगाइ बहुजेयं ॥१॥ अन्यत्रापि ॥ जीवाइ नवपयठे, जो जाणइ तस्स होइ सम्मत्तं ॥ जावेण सदहंतो, अयाण मा णेवि सम्मत्तं ॥ तथा त्रण तत्त्वना अद्यवसाय ते समकेत कहियें ॥ उक्तं च ॥ अरिहं देवो गुरुणो, सुसाहुणो जिणमयं मह पमाणं ॥ इच्चाइ सुह जावो, सम्मत्तं विति जगगुरुणो ॥ १ ॥ जावार्थ:-देव श्रीअरिहंत, गुरु सुसाधु, धर्म ते श्रीजिनेश्वर जगवानप्ररूपित. ए त्रण तत्त्व मुज्जे प्रमाण ठे, इत्यादिक शुद्धज्ञाव होय तेने जगतना गुरु समकेत कहे ठे.

समकेत ते श्रीवीतरागना धर्मनुं मूलज्ञत ठे. जेमाटे छुविद्दणं तिविद्दणं इत्यादि जागे अंगीकार करवे करीने श्रावकना चार व्रत ते समकेतादिक

उत्तरगुण रूप बे जेदें करी युक्त तेने आश्रयीने तेरशें कोनी उपर चोराशी कोडी ते उपर बार लाख सत्तावीश हजार अने वसें, एटला उत्तरजेद ज्ञांगा थाय, ए ज्ञांगामांहे केवल समकेत ते प्रथम ज्ञांगो जाणवो. पण ए समके तविना एके ज्ञांगानो संजव थाय नहीं. एटला माटें कछुं ठे के ॥ मुलं दारं पइछाणं, आहारो ज्ञायणं निहि ॥ दुगढकस्सवि धम्मस्स, सम्मत्तं परिकित्तिं ॥ १ ॥ एनुं फल आ प्रमाणें कहे ठे:— अंतोमुहुत्त मित्तंपि, फासियं जेहि हुज्ज सम्मत्तं ॥ तेसिं अवरु पुग्गल, परिअट्टो चैव संसारो ॥ १ ॥ सम्मदिठी जीवो, गढइ नियमा विमाणवासीसु ॥ जइवि नगय समत्तो, अहव न बद्धाउउं पुवं ॥३॥ जं सकइ तं किरई, जं च न सकइ तयंमि सदहणा ॥ सदहमाणो जीवो, पावइ अयरामरं ठाणं ॥ ४ ॥ आ त्रण गाथामां पहेली गाथानो अर्थ सुलज ठे अने बीजी तथा त्रीजी गा थानो ज्ञावार्थ कहे ठे:— सम्यग्दृष्टि जीव जो समकेतथी पड्यो न होय तो अथवा समकेत प्राप्तिथी पहेलां परजवनुं आउखुं न बांध्युं होय तो निश्चें वैमानिकवासी देवोमां जइ उपजे ॥१॥ जेहवी शक्ति होय तेवी त पः क्रिया करे अने जो क्रिया करवानी शक्ति न होय तो धर्म उपर साची सदहणा राखे, सदहणा करतो जीव अजरामर स्थानक पामे ॥ ३ ॥ ६ ॥

हवे ए सम्यक्त्वनी ऊपर जय अने विजयराजानी कथा कहे ठे:— आ जंबुद्वीपना जगतकेत्रने विषे स्वर्गपुरीनी स्पर्धा करे एवुं, विश्वने आ नंद उपजावनाहं नंदिपुर नामें नगर ठे, तेने विषे दौःस्थ्य, दौर्जाग्य, दरि द्रीपणुं दुःखदौर्जिहादिक सर्व जयना समूह क्षय थइ गयां ठे, अने ते सर्व संपदानुं आस्पद केतां स्थान ठे. त्यां श्रीधर्म नामें राजा राज करे ठे. सर्व शत्रुने त्रास पमारुनार ते राजा न्याय, धर्म करी राज्य, तथा प्रजाने पाले ठे. याचक लोकने संपदा आपवाथी प्रियमेलक यद्द सरखो ठे. तेने १ श्रीकांता, २ श्रीदत्ता अने ३ श्रीमती, एवे नामें त्रण पट्टराणीयो ठे. ते मां श्रीकांतानो पुत्र जय अने श्रीदत्तानो पुत्र विजय ए बे अतुल पराक्र मवाला ठे, अने बालपणाथीज जाणीयें पाठला जवनुं समकित लेता आ व्या होय नहिं? एवा ठे, तेथी पाठला जवने रंगें रंगाणा ठे. सरखा आ कारवाला तथा सरखी वयवाला विद्या, कला, आचार तथा गुणें करी स खी रुद्धिवाला ठे. ते बे ज्ञाइ जाणीयें बे नेत्रज होय नहीं. कहेखुं ठे के,

माह्यो पुरुष, हाथने उपकार करवानुं, स्त्रीने सत्त्वपणुं, जागा श्वानने वल, जी जने बोलतां माहापण, आंखने सखीपणुं शीखवे, ए सत्पुरुषनां लक्षण होय.

हवे प्रकृतियें करीने दुर्मति एवी त्रीजी जे श्रीमती नामें राणी हती तेने पुत्र थयो. ते न्यायमार्गने विषे बुद्धिमान् ठे, तेनुं नयधीर एवुं नाम स्थाप्युं, ते जेम कादववाली धरतीने विषे कमल उत्पन्न थाय, ते जेवी शोचाने पामे, तेम श्रीमतीने नयधीर पुत्र शोचतो हवो.

हवे जय विजयनुं पुण्य अतुल ठे, तेणें करी प्रजानो राग विशेष देखीने शोष्यपणाना मत्सरथी ईर्ष्या करती, छेप धरती एवी श्रीमती चिंतवती हवी, जे ए वे चाड जेगा मली रहे ठे, तेनी आगल मारा पुत्रने दासीना पुत्रनी तोळें पण कोड गणतुं नथी, त्यारें वली राज्यनी आशा तो क्यांथी ज? जय, विजय ठते मारा पुत्रने राज मलबुं दोहिलुं ठे, एटलामाटे एवुं करुं जे महारा पुत्रने राज्य मळे, पण ज्यांसुधी ए वे जीवता होय, तिहां सुधी न मळे! एवो विचार करीने ए वेने मारवानो उपाय चिंतवे ठे, तेमनां ठिडो जुए ठे, पण कोड ठिड हाथ आवतुं नथी, तेमाटें दिन दिन डुवली थाती जाय ठे. मुखें अन्न, पाणी न रुचे, रात दिन, निद्रा नावे, मुखें निसासो मूकती, रात दिवस फुरती, दुःख अनुभवती रहे ठे.

अन्य दिवसें कामण टुमण करवावाली एक तापसिणी पारिव्राजिका श्रीमती पासें आवी, ते तेने वश करवा माटें कहेवा लागी के, तुजने शुं दुःख ठे? श्रीमती पण तेना खावा पीवानी घणी खबर राखती तथा पारिव्राजिकाने घणी रीऊ पमावती वश करती हवी. एम एक एकने वश करती श्रीमतीना कथायकी तेना मननी बात जाणीने मुखें मधुरुं बोलती पारिव्राजिका कहेवा लागी के, हुं एवुं करीश के, तारापुत्रनेज राज्य मलशे. एम कही घणो विश्वास पमाकी पोताने ठेकाणे गड.

हवे पारिव्राजिका अनेक मंत्र, चेटक, मोहन, उच्चाटन इत्यादिक अने क शक्तियें करी राजाने स्वप्नमध्ये एम कहेती हवी जे हुं राज्यनी अधिष्ठायिका देवी हुं, तारा हितने काजें कहुं हुं. माटें तुं लावचेत पणे रहेजे. तारा जय विजय कुमार. तुजने योना कालमां हणीने तानें राज्य लेशे. ए ये तारा बेरी ठे. तुजने ए वे दुर्जय ठे. जाणीयें नवा कोड देख्य उदय पाव्या होय नहिं? एम जाणजे. ते माटें तारे ए वे मारवा घटें ठे. बेरी

अने रोग ए बेहुने मूलमांथी उखेदी नाखवा, ए नीति ठे. तारा हितने अर्थे हुं जणाववासारु आवी तुं. पठी तुऊने जेम सूजे, तेम कर, हुं तां कहे नारी तुं. एम स्वप्नमध्ये कही गइ, एटले राजा जाग्यो, उच्चाट क रतां श्रीमती पासें गयो, अने स्वप्ननी सर्व वात मांमीने कही.

राणीयें कछुं में पण एवुं स्वप्न दीतुं ठे, ए वात सत्य ठे. एवी वात रा णीना मुखशी सांनदीने राजा अति खेद करतो थको चित्तमांहे चिंतव वा लाग्यो जे पुत्र तो ए बे उत्तम ठे, महासत्त्वना धणी ठे, राम केशव सरखी जोरु ठे, तेमाटें एनाथी ए अकार्य पण आय नहीं. तेम ए देवीनुं स्वप्न ते पण जूतुं होय नहीं! वली पुत्र पण मराय नहीं! अने मास्या विना चाहे पण नहीं! एटला माटें एके तरफनो विचार सूऊतो नथी! ते वखत राजाने एक तरफ नदी ने एक तरफ वाघ, एवुं डुर्घट थयुं. माटे हवे केम करवुं? शास्त्रमध्ये एम कछुं ठे के, विषनुं वृद्ध पोतें हाथे वावी महोदुं कछुं होय, तो ते पोताने हाथे ठेदुं घटे नहीं, तो आ साक्षात् कटपवृद्ध सरखा पुत्र ठे तेने महाराथी केम मराय? अने एनो विश्वास पण कराय नहीं. तत्का ल केटलो एक विचार करी निश्चयकस्यो जे ए बे जाइने महारे वशवर्ती करुं, वंदीखाने राखुं, बूटा राखुं नहीं, एटले मुऊने कांइ नय रहेशे नहीं.

हवे प्रजातें राजा सजामांहे आवी बेगो, तेवारें जय विजय बेहु जाइ राजाने प्रणाम करवा आव्या, तेवाज पोलिये रोक्या, तारें दीनमन करी चिंतातुर थया थका, सौनपणुं धारीने तिहांथी पाठा वड्या. बेहु जाइ वि चार करवा लाग्या के, आपणे कशो राजानो अन्याय कस्यो नथी, अवि नय कस्यो नथी, कशी अवज्ञा पण करी नथी, के जेथी राजायें आपणने अपमान दीधुं! आपणी अवज्ञा करी, एटलामाटें आपणे इहां रहेवुं घ टतुं नथी ॥ यतः ॥ मा जीवतु परावज्ञा, दुःखदग्धस्तु योजनः ॥ तस्या ऽजननीरेवास्तु, जननी क्लेशकारिणी ॥१॥ ज्ञावार्थः—परनी अवज्ञानाना दुःखथी दग्ध थइने जीववुं ते करतां मरवुं सारुं ठे अने जे परनी अवज्ञा थया ठतां पण जीवे ते पुरुषनी माताने माता न जाणवी अर्थात् माताने क्लेशकारी जाणवी. एटलामाटें आपणने अवश्य स्वैह्ययें देशांतरें जवुं, अहीं पराधीन एटले परवशपणे कोण रहे. देशांतर जवाथी शुचाशुचनी परीक्षा पडे ठे, तेमाटे देशांतर जोवाना मनोरथ आपणा पूरा करवा. वली

राजा पण पोताना पुत्रना अतिमानपणानो चाव शुं जाणे जे में पुत्रने अपमान दीधुं हतुं ? जेमाटे शास्त्रमां पण कहुं ठे के:-

॥त्रयः स्थानं न मुचंति, काकाः कापुरुषा मृगाः ॥ अपमाने त्रयो यांति सिंहाः सत्पुरुषा गजाः ॥ अर्थः-अपमान घयाथी त्रण जणा स्थानक न मूके, कागडा, कापुरुष ते मूर्खपुरुषो, अने मृगलां. तथा सिंह सत्पुरुष अने हाथी, ए त्रण जणा स्थान मूकी आपे ठे. वली एम विचारता हवा के, कांइक अपर मातायें पितानुं चित्त निश्चय फेरव्युं ठे, तेणे करी पितायें आप णो अनादर कख्यो, पण आपणो पिता कांइ एवो ठे नहिं. पिता तो सरल ठे. कपटरहित ठे. परंतु ए ठवको तो पितानेज घटे ठे. एवुं विचारीने सिंहघारें आवी कांइकयुक्तियें करी अन्योक्तिथी अनुक्रमें त्रणकाव्यें करी उलंघोलख्यो

॥ तुल्येऽवलेपं सहसे वृथेवं, समं प्रमाणं निखिलान्नयेऽहम् ॥ गुरुनध स्तादगुरुन्यडुच्चान्, करोप्यशेषान् कुहपत्समांश्च ॥ १ ॥ रत्नानि रत्नाकर मावमंस्था, महोर्मिर्जिर्यद्यपि ते बहूनि ॥ हानिस्तवेवेह गुणैस्त्वमानि, जा वीनि चूबद्धजमोक्षिजांजि ॥२॥ नचैप दोषस्तव किन्तु कस्या, प्यन्यस्य यःक्षो जकरस्तवापि ॥ गुणोयवाऽयं कथमन्यथास्ति, तेषां गुणैः स्वैर्महिमप्रवृत्तिः ॥३॥ अर्थः-हे तुल्ये ! सर्वनुं सरखुं माप हुं करुं तुं, एम अतिमान तुं कर नहिं. कारण के तुं महोटा पदार्थने नीचा करे ठे, अने हलकाने उंचा करे ठे. अने वली ते तारा पदार्थने कूटपापाणनी समान करे ठे ॥१॥ हे रत्नाकर ! यद्यपि घणां रत्नो होवार्थी महोटा एवा तारा तरंगोयें करी अतिमान थाणी तुं रत्नोनुं अपमान कर नहिं. जो अतिमान थाणीने एम जाणीश जे मारे घणां रत्नो ठे, तो तेमा तारुंज अपमान थारो, कारण के ते ताराथी अपमान पामेलां रत्नो तो महोटा एवा राजाउना मुकुटमां जइने रइये ॥ २ ॥ तेमां काहिं तारो दोष नथी. परंतु कोइ अन्यकृतदोष जे ठे, ते तुने क्षोत्र करनारो थयो ठे. नहिं तो गुण जे ठे, ते अन्यथा केम थाव ? अने ते र लोने तो पोताना गुणोयें करी पोतानी सहिमाननी प्रवृत्ति यइ ठे.

एवा त्रण श्लोक सिंघघारें लाग्यी सिंघनी पेटें सादृष्टिक थया थका वेणुजणा ठाना जांज समे नगरपकी निकलता हवा. एवे नगर बहार जिहां निल्य नणिना दीवानो प्रकाश ठे एवा श्रीजांति नाथना प्रान्तादने विषे थावी परमेश्वरने नन्ती. परमेश्वरनी स्तुति करवा लाग्या.

अने रोग ए वेहुने मूलमांथी उखेकी नाखवा, ए नीति ठे. तारा हितने अर्थे हुं जणाववासारु आवी तुं. पठी तुऊने जेम सूजे, तेम कर, हुं तो कहे नारी तुं. एम स्वप्नमध्ये कही गइ, एटले राजा जाग्यो, उच्चाट क रतां श्रीमती पासं गयो, अने स्वप्ननी सर्व वात मांकीने कही.

राणीयें कछुं में पण एवुं स्वप्न दीतुं ठे, ए वात सत्य ठे. एवी वात रा णीना मुखथी सांजलीने राजा अति खेद करतो थको चित्तमांहे चिंतव वा लाग्यो जे पुत्र तो ए वे उत्तम ठे, महासत्त्वना धणी ठे, राम केशव सरखी जोरु ठे, तेमाटें एनाथी ए अकार्य पण आय नहीं. तेम ए देवीनुं स्वप्न ते पण जूतुं होय नहीं! वली पुत्र पण मराय नहीं! अने मास्या विना चाले पण नहीं! एटला माटें एके तरफनो विचार सूऊतो नथी! ते वखत राजाने एक तरफ नदी ने एक तरफ वाध, एवुं दुर्घट थयुं. माटे हवे केम करवुं? शास्त्रमध्ये एम कछुं ठे के, विषनुं वृद्ध पोतें हाथे वावी महोदुं कछुं होय, तो ते पोताने हाथे ठेदवुं घटे नहीं, तो आ साक्षात् कटपवृद्ध सरखा पुत्र ठे तेने महाराथी केम मराय? अने एनो विश्वास पण कराय नहीं. तत्का ल केटलो एक विचार करी निश्चयकस्यो जे ए वे जाइने महारे वशवर्ती करुं, वंदीखाने राखुं, बूटा राखुं नहीं, एटले मुऊने कांइ जय रहेशे नहीं.

हवे प्रजातें राजा सजामांहे आवी बेठो, तेवारें जय विजय बेहु जाइ राजाने प्रणाम करवा आव्या, तेवाज पोलिये रोक्क्या, तारें दीनमन करी चिंतातुर थया थका, सौनपणुं धारीने तिहांथी पाठा वळ्या. बेहु जाइ वि चार करवा लाग्या के, आपणे कशो राजानो अन्याय कस्यो नथी, अवि नय कस्यो नथी, कशी अवज्ञा पण करी नथी, के जेशी राजायें आपणने अपमान दीधुं! आपणी अवज्ञा करी, एटलामाटें आपणे इहां रहेवुं घ टतुं नथी ॥ यतः ॥ मा जीवतु परावज्ञा, दुःखदग्धस्तु योजनः ॥ तस्या ऽजननीरेवास्तु, जननी क्लेशकारिणी ॥१॥ जावार्थः—परनी अवज्ञानाना दुःखथी दग्ध थइने जीववुं ते करतां मरवुं सारुं ठे अने जे परनी अवज्ञा थया ठतां पण जीवे ते पुरुषनी माताने माता न जाणवी अर्थात् माताने क्लेशकारी जाणवी. एटलामाटें आपणने अवश्य स्वेढायें देशांतरें जवुं, अर्थात् परार्थीन एटले परवशपणे कोण रहे. देशांतर जवाथी शुजाशुजनी परीक्षा पडे ठे, तेमाटे देशांतर जोवाना मनोरथ आपणा पूरा करवा. वली

राजा पण पोताना पुत्रना अजिमानपणानो जाव शुं जाणे जे में पुत्रने अपमान दीधुं हतुं ? जेमाटे शास्त्रमां पण कछुं ठे के:-

॥त्रयः स्थानं न मुचंति, काकाः कापुरुषा मृगाः ॥ अपमाने त्रयो यांति सिंहाः सत्पुरुषा गजाः ॥ अर्थः-अपमान अयात्री त्रण जणा स्थानक न मूके. कागडा, कापुरुष ते मूर्खपुरुषो, अने मृगदां. तथा सिंह सत्पुरुष अने हाथी, ए त्रण जणा स्थान मूकी आपे ठे. वली एम विचारता हवा के, कांश्क अपर मातायें पितानुं चित्त निश्चय फेरव्युं ठे, तेणे करी पितायें आप णो अनादर कस्यो, पण आपणो पिता कांश् एवो ठे नहिं. पिता तो सरल ठे, कपटरहित ठे. परंतु ए ठवको तो पितानेज घटे ठे. एवुं विचारीने सिंहद्वारें आवी कांश्कयुक्तियें करी अन्योक्तिथी अनुक्रमें त्रणकाव्यें करी उलंघनो लख्यो

॥ तुल्येऽवल्येपं सहसे वृथैवं, समं प्रमाणं निखिलान्नयेऽहम् ॥ गुरुनध स्तादगुरुन्यडुञ्चान्, करोष्यशेषान् कुदृषत्समांश्च ॥ १ ॥ रत्नानि रत्नाकर मावमंस्था, महोर्मिर्जिर्यद्यपि ते बहूनि ॥ हानिस्तवैवेह गुणैस्त्विमानि, ज्ञा वीनि भ्रूवद्वजमौलिज्ञांजि ॥१॥ नचैष दोषस्तव किन्तु कस्या, प्यन्यस्य यःक्षो जकरस्तवापि ॥ गुणोथवाऽयं कथमन्यथास्ति, तेषां गुणैः स्वैर्महिमप्रवृत्तिः ॥३॥ अर्थः-हे तुल्ये ! सर्वनुं सरखुं माप हुं करुं तुं, एम अजिमान तुं कर नहिं. कारण के तुं महोटा पदार्थने नीचा करे ठे, अने हलकाने उंचा करे ठे. अने वली ते सारा पदार्थोने कूटपाषाणनी समान करे ठे ॥१॥ हे रत्नाकर ! यद्यपि घणां रत्नो होवार्थी महोटा एवा तारा तरंगोयें करी अजिमान आणी तुं रत्नोनुं अपमान कर नहिं. जो अजिमान आणीने एम जाणीश जे मारे घणां रत्नो ठे, तो तेमा तारुंज अपमान थारो, कारण के ते ताराथी अपमान पामेदां रत्नो तो महोटा एवा राजाउना मुकुटमां जडने रहेशे ॥ २ ॥ तेमां काहिं तारो दोष नथी. परंतु कोश् अन्यकृतदोष जे ठे, ते तुने क्षोत्र करनारो थयो ठे. नहिं तो गुण जे ठे, ते अन्यथा केम थाय ? अने ते र लोने तो पोताना गुणोयें करी पोतानी सहिमानी प्रवृत्ति थइ ठे.

एवा त्रण श्लोक सिंहद्वारें लखी सिंहनी पेटें साहसिक थया थका बेहुजणा ठाना सांज समे नगरथकी निकलता हवा. एवे नगर वहार जिहां नित्य मणिना दीवानो प्रकाश ठे एवा श्रीशांति नाथना प्रासादने विषे आवी परमेश्वरने नमी, परमेश्वरनी स्तुति करवा लाग्या.

॥श्लोक॥ नित्यानंदपदप्रयाणसरणी श्रेयोविनिःसारिणी, संसारार्णवतार
 ऐकतरणी विश्वर्द्धिविस्तारिणी।पुण्यांकूरजरप्ररोहधरणी व्यामोह संहारिणी
 प्रीत्यै कस्य न ते खिद्यार्तिहरणी मूर्तिर्मनोहारिणी ॥१॥ अर्थः—निरंतर आनं
 दपदना प्रयाणना रस्तासमान, कल्याणने विशेषे करी उत्पन्न करनारी, संसार
 समुद्रतारवामां नावसमान, विश्वनी ऋद्धिने विस्तार करनारी, पुण्यरूप अंकूर
 जरना प्रकट करवानी पृथ्वी, व्यामोहने संहार करनारी, अखिलआर्त्तिनेनाश
 करनारी, मनोहर, एवी अरिहंतजगवाननी जेमूर्ति, तेकोनेप्रीतिनेमाटेनथाय

ए रीते स्तुति करी आगल प्रयाण कछुं. डूर गया थकां थाका, एवामां
 एक वड आव्यो, ते वरु हेठल विश्राम कस्यो. त्यां रूडी जगा जोइ पथारी.
 करी, बेहु जणा सूता. एवामां विजयकुमारने निद्रा आवी ने जयकुमार
 जागे ठे. एवा अवसरनेविषे ते वड उपर यद्द अने यद्दिणी रहेतां हतां.
 तेमांथी यद्दिणी यद्दने कहेवा लागी के हे प्राणनाथ! आज आपणे आं
 गणे प्राहुणा उतस्या ठे, ते उत्तम ठे, एमनी घणी जक्ति युक्तिथी करवी
 घटे ठे. प्राहुणो सर्वने सर्वथा प्रकारें पूजनीय होय. आपणा आज पूर्वजव
 ना पुण्यनो उदय थयो, तारें त्रण जगमांही जेनी ख्याति ठे, एवा राज
 कुंवरो आव्या ठे. माटे केम जक्ति करता नथी? ते सांजलीने यद्द, यद्दि
 णीप्रत्यें रूमी वाणीयें करीने कहे ठे के तें रूकुं कछुं? आपणी पासें अमू
 ल्य त्रण दिव्य वस्तु ठे, ते आपीने आ प्राहुणानी जक्ति करीयें. एकतो महा
 मंत्र नित्यप्रत्यें सूत्रपाठें सात वार जणवो, एम सात दिवस लगण मन, वचन,
 कायानी शुद्धियें करी गुणे, तो एमंत्रनां प्रजावथी सातमे दिवसें महा राज्य
 ऋद्धिनो अधिकारी थाय. बीजो मणि ठे तेनो महिमा कहे ठे. एना प्रजाव
 थी जेवुं वांठे, तेवुं रूप थाय, आकाशमार्गें चाळ्यो जाय अने वली सर्व
 जातिनां विष टले, तथा चिंतित ऋद्धि पमाडे अने वांठित जोजनांदिक सर्व
 आपे. ए मणिनी प्रार्थना करवाथी एटली वस्तु पामे. त्रीजी एक महोटी महा
 औषधि ठे तेनो महिमा कहुं बुं. शस्त्रना जय, अग्निना जय, सर्पना जय, तथा
 चूतपिशाचादिकना दोषनी हरनारी ए औषधी ठे तो हे स्त्री! ए त्रणे दिव्य
 वस्तु ठे, ते आपीने ए प्राहुणानी जक्ति करीयें. हे प्रिये! ए त्रण जगतमां
 सार वस्तु ठे. एवुं संजलावीने जयकुमारने हर्षसहित ते त्रण वस्तु आपतो
 हवो. जेनुं जाग्य त्रण जगतगे विषे आश्चर्यकारीठे तेने शुं दुर्लभ ठे? ए त्रण

वस्तु पामीने महा औषधीने माहात्म्यें करी निरुपद्रव थयो थको निश्चित थइ निर्णयपणे सुखथी सूतो, ते उंघ्यो. अतुल पुण्यना धणीने क्यांथकी जय होय? हवे पाठली रात चार घडी रही तेने ब्राह्ममुहूर्त्त कहीयें ते वखत ते जाग्यो. जेम बाप दिकराने हेत करे, तेम जयकुमरें विजयकुमरने जगांमीने यक्षना प्राहुणाजक्तिनुं वृत्तांत कहुं. विधिसहितराज्य पामवानो मंत्रतेवि जयकुमरने जोश्यें. एवुं चिंतवीने मंत्र आपतो हवो. निष्कपटपणे विजयकुमार ते मंत्र देखेने एम चिंतवतो हवो के महोठो जाइ जयकुमार ठे माटे जयकुमारने राज्य होवुं जोश्यें. एम विचारीने जयकुमारने अत्यंत विनय सहित कहेतो हवो, के हे बंधो! राज्यने योग्य तमें ठो अने हुं तमारी सेवाने योग्य तुं. रामचंद्रजी आगल लक्ष्मणी पेठे हुं तुं राज्यनो धारक तो महोठो जाइज होय, हुंतो तमारो अनुचर तुं माटे मंत्रजाप करो.

हवे विजयकुमरने राजनी ऋद्धि देवा वांठतो एवो जयकुमार हर्षें करी बोढ्यो के हे आर्य! तुं राज्य योग्य नथी अने हुं राज्य योग्य तुं, ए केम घटे? आपणे बेहु राज्य योग्य ठैयें. एवो न्याय ठे, माटे आपणे बेहु जण जाप करीयें, जेथी आपण बेहुने राज्य होय. ते वात विजय कुमारे अंगीकार करी जयकुमारनी आझायें विजयकुमार जाप करतो हवो. अने जयकुमार तो मात्र विजयने प्रतीत उपजाववा जापजपतो हवो. पण हृदयमां मंत्रजपतो नथी. कवि कहे ठे के स्नेहनी धीरता जूळ कहेवी ठे? विजयकुमारे तो म होटा जाइना कहेणथी मर्यादा सहित जाप. कस्यो. न्हानो होय ते महो टानुं कहुं करे. एवी सत्थापना करतो थको सात वार मंत्र जप्यो. एम क रतां प्रजात काल थयो एटले बेहु जणा चाढ्या जाय ठे, जतां जतां मा र्गने विषे विजयकुमारने थाकी गयेदो देखीने जयकुमार चिंतववा लाग्या जे एवो कोण मूर्ख ठे जे निःकारण कायाने दुःख उपजावे? वली सुख सामग्री पामे ठेते चालवाना दुःखनो सेवनार थाय? एम विचारीने ते महामणिने पूजी प्रार्थना करीने विद्याधरनी पेरें आकाशमार्गें स्वेष्टा चारि गतियें चाढ्या. विविधप्रकारनी तीर्थयात्रा करतां पोतानो जन्म कृतार्थ मानता हवा. नानाप्रकारना कौतुको जोता अनुक्रमें बेहु जाइ दूर देशांतरें निकली गया. शुभ पुण्यना उदयथकी शुं न संजवे? एमज ते महा मणि ना प्रजावथकी इहित जोजनादिकने करवे करीने वे जाइ सर्व स्थानकें.

सर्वांगें सुख जोगवता स्वेच्छायें आकाशमार्गें विचरता नानाप्रकारनां आश्चर्य जोता सूर्यनीपेरें चालता सातमे दिवसें प्रजात समयें कामपुर नामें नगरें आव्या. ते नगर रुद्धियें करी देवलोकनी स्पर्द्धा करतुं, घणा जिनना प्रासाद तेना शिखरें करी शोचतुं एवुं ठे, तेने देखीने मार्गने खेदें आंवाना वनमां एक फट्याफूल्या आंवाना वृद्धनी नीचें बेठा. जयकुमारनी आझा मागी विजयकुमार पण तिहां बेसतो हवो. त्यारें जयकुमार चिंतववा लाग्यो के, आज्ञे सातमे दिवसें जाप पूरो थयो ठे, तेथी ए आज अवश्य राज पा मशे. एटलामाटें जो हुं इहां रहीश तो मने महोटे जाइ जाणी ए राज्य देशे नहिं. मुऊने बलात्कारें प्रसन्न थइने राज्य देशे; केम के ए नितिनो जाण ठे, एटलामाटें मुऊने एनी पासें रहेवुं घटतु नथी. एवुं विचारी जयकुमार कांश्क मिष करीने शीघ्रपणे तिहांथी निकट्यो. अहो! महोटे रानी निःस्पृहता जूठ. कहेवी ठे जे पोते न लीये, अने जाइने अपावे ठे?

हवे ते नगरनो राजा अपुत्रीयो मुठ, तेथी मंत्री आदि सर्वे मलीने प्रजातें हाथी, घोमा, ठत्र, चामर, कलश, ए पंच दिव्य प्रकट करीने नगर मां फेरव्यां. पण राज्यने योग्य कोइ न मट्यो, त्यारे सर्वे नगर बहार विजयकुमार पासें आव्या. ते विजयकुमारने पुण्यें प्रेखुं थकुं ठत्र विकस्वर थयुं. हाथीयें गर्जारव कस्यो, घोडे हेषारव कस्यो, कलश एनी मेले ढट्यो, बे पासें चामर विंजाणां, ते समयें उंचा पुरुषने उंचुं स्थानकज योग्य ठे एवुं जाणीनेज जाणे होय नहीं? तेम हाथीये सुढें करीने पोताना होदामां बे साड्यो, शृंगार आप्यो, त्यारें सर्व प्रजा प्रणाम करवा लागी.

हवे राज योग्य ए राजा ठे एम प्रजा हर्षवंत थइने सहु जय जय शब्द करवा लाग्या. एवे पंच शब्द वाजां वाजवे करीने अद्वैतशब्द थया, तेथी काने पडयूं पण न संजलाय. एवा अवसरनेविषे देवतानी एवी आकाश वाणी थइ के, ए विजयकुमारने में राज्य दीधुं ठे. ए अतिशय गुणवंत एवो विजयराजा मदरहित ठे, माटे जे क्रोइ राजाना वर्ग एने नहिं माने, नहीं नमे, तेनो हुं निग्रह करीश. अहो राजवीठ! सहु को सांजलो. ते वाणी सांजलीने जेम इंद्रनी वाणीयें देवता जय पामे, तेम सर्व सामंत राजा, जय पामीने नमता हवा. हवे विजयकुमार सचिवादीक सर्वने पूठवा ला के, मारो महोटे जाइ जय एवे नामें आटलामां क्यांहिं ठे? तेने

खोल करी इहां लावो, अने तेने शीघ्र राज्य आपो; ते सर्व गुणें करी वि राजमान ठे. राज्यने योग्य ते ठे, हुं नथी. वली ते मारो महोटो चाइ ठे, तेथी नानाने राज्य घटे नहिं, तेमाटे माराथी केम लेवाय? एवं विजय राजानुं विनीतपणुं देखी, उचितादिक गुण देखी मंत्री वगेरे चमत्कार पा म्या थका, एम कहेता हवा, के हे देव! जे देवतायें राज्य तमने आप्युं, ते अन्यथा न थाय. माटें हे प्रज्ञो! अमारा स्वामी तमेज रहो अने न गर पावन करो. एम कहीनेज हाथी नगर जणी चलाव्यो. देवतानी क रणी केम उद्धंघाय? पठी ते नगरमांहे प्रवेश करतो हवो. ते राजानी कीर्त्ति पण दिशाउंनां अंतप्रांत लगे विस्तार पामी. उत्सवसहित राजा राज द्वारने विषे सिंहासने बेठो. सामंत, मंत्रीवगेरे सर्व मलीने वासुदेवनी पेरे अजिषेक करता हवा. हवे जयकुमार विजयकुमारने राज्य पाम्यो जा णी पोताना आत्माने कृतार्थ मानतो त्यांथी आगळ जातो हवो, अने म नमां एम चिंतवतो हवो जे रखे एने मुऊथकी शंका उपजे! एवं जाणीने, विजयने मळ्या विनाज मणिना महिमाथी विद्याधरनी पेरे आकाशमां लीलायें फरतो हवो. जे कौतुकनो रसीयो होय, तेने आलस न होय. एम फरतां अन्धदा जयापुरी नगरीयें गयो. त्यां जोनाराने लंकानगरीनी शंका उपजावे एवां सोनानां घर ठे. त्यां जैत्रमद्व एवे नामें राजा ठे. ते नी जैत्री देवी आदिक राणीयो ठे, ते राजाने शंकरा गमे पुत्र ठे, तेनी उपर शोभायें करी जगतने जीते एवी जैत्राश्री नामें एक पुत्री ठे. हवे ते नगरमां साक्षात् जाणीयें कामनी लताज होय नहिं? एवी एक का मलता नामें गणिका रहे ठे. तेनाथी जयकुमार आसक्त थयो थको घणा काल लगण ते गणिकाने घेर रहेतो हवो.

हवे उपायविना वंढित धन पूरे ठे माटे एने धन प्राप्ति क्यांथी थती हशे? एवं विचारी धननी लोत्री अक्का ते पोतानी कामलता पुत्रीने कहे ती हवी के हे वत्से! तुं तहारा धणीने एनुं कारण पूठ, के जेथी आपणुं दारिद्र्य जाय. तेवारें निपुण कामलतायें कळुं के आतुठ बुद्धियें करीने शुं थवानुं ठे, आपणने रोटला साथें काम ठे पण टपटप साथे काम नथी? इत्यादि रीतें समजावी तो पण ते लोत्रणी अक्का जेमकोशने चूत वलग्युं होय तेम तेनी केड केमे न मूके, दुष्टस्वभावने विधे पोतानो कदाग्रह मूकती

न हवी. त्यारे तेना कदाग्रहथकी जयकुमारने कामलता पूठती हवी. जय कुमार पण प्रीतिचंग न थाय तो सारुं! एवा जयथकी ते वात कहेतो हवो. गुह्यनी वात कोइनी आगल न कहेवी. तेमां वली स्त्रीने तो विशेष पणे न ज कहेवी. एवुं जाणे ठे तो पण ते कामलता जणी जयकुमरें वात कही. स्त्रीने वश पड्या शुं न करे? ॥यतः॥ न कस्यापि प्रकाश्यं स्या, जुह्यं स्त्रीणां विशेषतः ॥ तस्यै तथापि स प्रोचे, स्त्रीवशाः किं न कुर्वते ॥ १ ॥ पढी स्त्रीने सर्व वात कही तेवारें कामलतायें पण जयकुमारने द्रव्य आव्यानुं कारण सर्व माताने जइ कहुं. ते सांजली ते दुष्ट परिणामवाली अक्का हर्षवंत थइथकी कुमरनी पासेंथी मणिरत्न ग्रहवानी इड्यायें नीतिनो चंग करना री ते अक्का एकांतपणुं ताकी जेम दूधने लोडें मांजारी ठल जोती रहे, तेम ठल जोति चारे दिशायें ते महामणिनी खोल करती रहे पण क्यां हि देखे नहीं. तेवारें जाणुं जे ए पोतानी पासें राखे ठे, एवुं विचारी ते कपटी अक्कायें जयकुमारने चंद्रहास्य मदिरा, दधिने मिषें पीवरावी. तेवा रें जयकुमारने मूर्छा आवी के तरत गुप्तवस्त्रें जे मणि बांध्यो हतो, ते लइ लीधो. ते स्थानकें तेज वस्त्रमां मणि जेवडोज पाषाणनो कटको बांधी मू क्यो. अनुक्रमें मदिरा उतरी के तत्काल कुमर सावधान थयो, तेवारें म णिनी गांठ बांधेली दीठी तेथी विषाद न पास्यो. केटलाएक दिवसांतरें द्रव्य याचवाने अर्थें मणिनी पूजा करी गांठ ठोकी जोइ तो केवल पाषा ण दीठो. त्यारें महोटो विषाद करतो हवो. हा मुऊने आ पापणी अक्कायें वंच्यो!!! कदापि चंद्रहास्य मदिराना प्रयोगथकी मस्तक कापी लीये तो पण लेवाय एवो संजवठे, तथापि एणीयें तेम नथी कहुं थोडुंज कहुं ठे, फकत मणिज लीधो ठे! एम खेद करतो, अनेक विचार करतो, कामल तामां आसक्त थयो थको, जेम वृद्धनी अंदर अग्नि लागे, तेनी पेरें अंतः कारणने विषे वलतो, व्यसनासक्त थयो थको कामलताने घेर रहेतो हवों.

हवे जयकुमार निर्धन ठे एम जाणीने अक्का पोतानी पुत्रीने वारंवार कहेवा लागी के, ए निर्धन ठे, माटे तुं एने काढी मूक. कहुं ठे केः—विज्ञ वो वित्तसंगीनां, वेदग्ध्यं कुलयोपितां ॥ दाक्षिण्यं वणिजां प्रेम, वेश्यानाममृ तं विषं ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—निःस्पृहीना वैजव, कुलवंति स्त्रीनुं विदग्धपणुं, तुं दाक्षिणपणुं, अने वेश्यानो प्रेम, ए चारे जोते अमृतसमान

देखाय, तो पण विषसमान जाणवां. हवे ते कामलता स्नेहवंती कुमरना गुणे खेंचाणी थकी अशुचकर्मथी दूर रहेती पोतानी निर्दयी माताने क हेवा लागी के हवे हुं एने नहिं ठांहुं, हुं धननी अर्थिनी नथी, हुं तो गु एनी रागी हुं. आपणुं पूर्ण पुण्य ठे, तो ए आपणे घरे बे दिवस रहेलो ठे, एनुं क्रोडो गमे द्रव्य आपणे खाधुं ठे. ते तुं जाणती नथी के शुं ?

कामलताना मुखथी एवी वाणी सांजली तो पण ते अक्लाने चित्तमां न आवी अने जयकुमार उपर विरक्त थइ थकी दासीयो पासे अनादर करावती हवी. वेश्याना व्यसनोने निश्चें एमज विडंबना घटे ठे. तेवारें जयकुमार पण अचिमानी ठतो अपमान पामीने दरीझीनी पेटें लज्जा अने विषाद तेणें करी सहित एवो थको ते स्थानकथी निकलीने शून्य घरने विषे जइ बेठो. एवा अवसरनेविषे ते नगरना राजानी पुत्री सखीयोना परिवारे परवरीथकी नदीयें क्रीडा करवा गइ ठे, हंसनी पेटें नदीमां उतरी तेट लामां दैवना योगथी तिहां तेने प्रेत वलग्यो. त्यारें जेम वृद्धनी काल ठेदी थकी नीची पडे, तेम राजकुंवरी अचेतन थइ थकी जूमिकार्यें पडी. ते वात सां जली राजायें घणो खेद धरी कुमरीने घेर तेनी अनेक उपचार कराव्या, तो पण जेम वज्रने, टांकणे टांकतां टांकणुं लागे नहीं, तेम उपचारें पण कुंवरीने करार न थयो, मंत्रवादीनो महिमा पण निःफल थयो. जेम हिमसां वळे तेने कोइ उपचार न लागे, तेम एना पण जेम उपचार करे, तेम तेम दो ष वधे. त्यारें राजा आर्तध्याने पीड्यो थको दुःख धरतो नगरमध्ये पडहो वजडावतो हवो के, जे कोइ गुणी होय अने, कुंवरीने शाता करे, तो तेने राजा ते कुंवरी परणावे, ने वली क्रोर सोनैया आपे. एतुं सांजली जयकुमार हर्ष पामी परुहो ठवीने राजाने दरवारें आव्यो. राजानी आज्ञा पामी, मंत्रवादिनी पेरें स्नान कखुं. जपादिक मिथ्या आडंबर कख्यो, कारण के म होटे स्थानकें आडंबर करवो जोइयें. ते औषधीने पाणीमां त्रण वखत बोली ते पाणी डूरथी ठांटीने कुमरीने साजी करतो हवो. दिव्य औषधीना वलथकी शुं न थाय ? आ कोइ लोकोत्तर महा उत्कृष्ट कलाना प्रजावथी राजा चमत्कार पास्यो, त्यारें मुदित थयो थको विचारतो हवो के ए कोइ उत्तम कुलनो पुरुष ठे. पठी पोतानी कन्याने धरती उपर वेठी नागकन्या सरखी देखीने महा महोत्सवे तेनी संघाते परणावीने, क्रोड सो

नैया आपतो हवो. सत्पुरुषनुं वचन अन्यथा न थाय. ते दंपतीने रहे वा साटें घर आप्युं. त्यां रद्यां थकां बेहुजण दोगंडुक देवताना सरखां सुख जोगवतां हवां. ते कुंमर महामणि पाठो मेलववाने काजें उपाय चिं तवतो हवो. राजानी पुत्रीने साजी करीने पठी, ते औषधि गुप्तपणे राखी ठे ते गुप्त औषधीनो महिमा कोइक धूर्त्ते जाण्यो, तेवारें ते धूर्त्त औषधी ह रवाने वांठतो थको द्वात्रीनो वेश करी कपटथी जयकुमारने वश करवा साटें विनयवंत थइ बहुमान करी विश्वास पमाकी तेनी पासें रह्यो, पठी जे गुप्तस्थानके औषधि ठे ते चोरी लइने हर्ष पामतो शीघ्रपणे नाठो. ज यकुमार खेद धरतो कहेतो हवो के धिक्कार हो विश्वासने के जेथी अनर्थ उपन्यो? इहां जयकुमारने बे वानां थयां. एक कन्यानो लाज अने बीजी औ षधीनी हाण एम शोकने हर्ष ए बे थया. देवतानी आपी बे वस्तुनी हाण थइ, तैणें करी घणो खेद थतो हवो. देवतायें आपी दैवें अपहरी, एटला साटें दैव अपावे तोज जडे, नहिंतर बीजाउने कहीने वृथा दीनपणुं देखा रुवाथी शुं थाय! एम चिंतवी जेम समुद्रमां वरुवानल लागे थके समुद्र जलने वाले, तेम कुमरने पण अंतःकरणने विषे ते दुःख बालवा लाग्युं.

हवे जयकुंमरने काढ्या पठी ते अक्कायें मणिनी पूजा करीने घणा प्र कारें याचना करी पण ते महामणियें कांइ आप्युं नहीं. कारण के जा ग्यवंतनेज दिव्य वस्तु वांठितनी करनारी होय ठे, धर्मिष्ठने सुखदायी होय, परंतु पापीने तो तेज वस्तु दुःखदायी होय ठे. अन्यायीने इठित वस्तु क्यांथी मले? पठी ते अक्काने कामलतादिक सर्वजनोयें तिरस्कार करीने कहुं के जा. फरी पाठो ए मणी जयकुमरने आपी आव. वली वि चार कर, जे ते राज्य लीलानो जोगवनारो ठे, राजानो मानीतो ठे. एवा सा द्वात् कटपवृद्ध जेवा पुरुषने तें घरमांथी काढ्यो. इत्यादि कामलताना उदं चा सांचदया. तथा सर्व परिवारनो पण ठपकोपामी. सर्व परिवारें धिक्कार वचन कहुं. तेवारें कांइक मनमां विचारी, ते रत्न लइ, जयकुमार पासें आ वती हवी. दंजें करीने रोती पोतानुं दुःख देखाडती कहेती हवी के हे व त्त! केम अमने मूकीने अमारी सार संचाल करता नथी? जेम कोइ स्वर्गें गयोथको पूर्वनी अवस्था न संचारे, तेम तमें पण अमने शुं करवा संचा रो? पौढ राजानुं मान पाम्या, राजाना संवंधी थया, तेथी अमने वीसारी मू

क्यां! पण अमें तमने केम वीसारी सूकीयें? कामलता तो तुने विसारती ज नथी. जेम सूर्यविकासी कमल सूर्यविना विकस्वर न थाय, तेम महारी पुत्री कामलता तारा वियोगरूप अग्रियें करी बढे ठे, तेने शीतल कर का मज्जरनुं औषध तमाराविना बीजो कोइ वैद्य नथी, तमें आवशो तोज जी वशे. वली मणि देखानीने कहुं के आ कांइक अपूर्व वस्तु अमने घरमां हेथी मली ठे ते वस्तु कोनी हशे? ते अमें जाणतां नथी. पण अमारे तो तमारथी वद्वज बीजो कोण ठे के जेने ए आपीयें? माटे तमने आपुं हुं, ते, द्यो. तम ठते जे नवनवी वस्तु घरने विषे नित्य आवती, ते हवे आ वती नथी. एटला माटे अमारा उपर अनुग्रह करीने अमारा घरने विषे आवो. जे उत्तम होय ते प्रार्थनाजंग न करे, एम कहीने ते मणि आपती हवी. जेम गयुं पुण्य स्पष्टपणे पाहुं आवे तेम गइ वस्तु पाठी आवती ह वी. जूळ कपटनुं पटुतापणुं कहेवुं ठे:—यतः ॥ पक्षिणां वायसो धूर्त्तः, श्वा पदेषु च जंबुकः ॥ नरेषु द्यूतकारश्च, नारीषु गणिका पुनः ॥ १ ॥ अर्थः—पंखीयोमां काक धूर्त्त, चतुष्पदने विषे शीयालीयो धूर्त्त, अनुष्यने विषे जू गारी धूर्त्त अने स्त्री जातिने विषे गणिका धूर्त्त जाणवी ॥ १ ॥

हवे अक्कानुं कपट अने तेनी पुत्री कामलतानुं स्मरण तथा रत्नो ला च ते समकाळें जेला थयां, पण गणिकानी पुत्री सांजरी तेथी विचाखुं जे हमणां क्रोध करवानो अवसर नथी. एम जाणी क्रोधने संवरी प्रीतिपूर्वक अक्काने कहुं के हुं आवीश! पठी जयकुमार कामलताने ध्यातो हवो, जेम हाथी विंध्याचलनी अटवीने ध्यावे, तेम ते राजकुंवरीने सूकी, कामलताने घरे जतो हवो. माटे व्यसनीने धिक्कार हो, व्यसननो पास ठोरवो दुःकर ठे. वली पूर्वनी परें त्यां रहेतो हवो. तेनी उपर आसक्त थयो थको केटला एक दिवस मणिना प्रचावें इडित रुद्रिपूरतो सुख जोगवतो रह्यो. पुण्यवंतप्रा णीने शुं दुष्कर ठे? महोटा पुरुषनी पण ए स्थिति ठे, तो सामान्यनुं शुं कहेवुं?

हवे पोतानी कुंवरी जरतारना वियोगने दुःखे करी पीडित शोकसमु द्रमां पडेली तथा वेश्याने घेर रहेलां जमाइनो वृत्तांत सांजलीने राजा खेद धरतो विचारेठे के ए व्यसनथकी निवर्त्ते नहिं, तो ते लज्जा मुऊने ठे! एवुं चिं तवी राजा प्रधानने तेनी तेने कामलताने घरे मोकलतो हवो. प्रधान त्यांका मलताने वारणे रहीने कुमरने बोलावतो हवो तेटलामां राजायें तेकाव्यानी

खबर सांचलीने तेने लज्जारूप पीडानुं दुःख प्रगट थयुं. तेने लीधे चिंतातुर थयो थको एम चिंतववा लाग्यो के हा मुऊने राजायें पण विटपुरुषनी पेटें इहां रहैतां जाण्यो, तो हवे हुं महारुं मुख केम देखाहुं! तेमाटे हवे हुं दूर देशांतरे जाउं. एम चिंतवी गरुडनी पेरें उकीने शीघ्रपणे गणिका ना घरथकी निकली पोतानुं रूप परावर्तन करीने नगरथकी वहार गयो. जाण्युं जे इहां मुऊने कोइ देखनार नथी, एम विद्याधरनी पेटें मणिना प्रजा वथकी उंचो उठलीने कांइक दूर गयो. अनुक्रमें आकाश मार्गें अतिशय दूर देशांतरे कयांइ जतो हवो. त्यां शून्य अरण्य मध्ये अवधूत योगीने वेपे जमतो फरे तेवामां ते गइ वस्तु पासवानां सूचक शकुन थयां. ते देखीने मनमां एवुं विचारे ठे जे सहारी औषधी गइठे. ते हुं इहां केम पामीश? ए वामां कोइ अवधूत जयकुमारने मदयो अने जयकुमारने पोता सरखो जाणीने ते महा औषधी प्रत्यें देखाडीने पूठतो हवो के हे स्वामी! आ औषधीमां शुं गुण हशे? जयकुमार पण पोतानी औषधीने उलखी, हर्षित थयो थको अवधूतने कहेतो हवो. आ औषधी तुं कयांथी पाम्यो? ए विषे साचुं बोलीश तो तुऊने ए औषधीना गुण अने आम्नाय कहीश,

ते सांचली अवधूत बोळ्यो, कोइक महापुरुष पासैथी ए महोटा उद्यम थकी तेनी घणी सेवा करीने घणे प्रयासें महोटी विद्यानी परें ए औषधी हुं पाम्यो हुं. परंतु एटहुं विशेष ठे जे गरुडनी शक्तिनी पेरें ए औषधीने गुप्तपणे राखीयें तो तत्काळ तेज क्षणने विषे महोटा दोषरूप महाग्रह प्रत्यें ए औषधीने में अनुजवी ठे. एमां दोष रहेवानो हेतु शुं ठे? माटे हुं तमने पूहुं हुं के, एना विशेष आम्नाय गुण तमें जो जाणता हो, तो कहो. तेवारें जयकुमारें ते चोर प्रत्यें स्पष्टपणे निश्चितपणे रोष करीने कह्युं के हे अनार्य! जो तुं चोरी थकी आ वस्तु पाम्यो हइश, तो ते दिव्यरूप वस्तु पाम्यानुं फल तो तुऊने वेगहुं ठे, पण आ जवें तथा परजवें तुऊने अनर्थ थशे. विश्वासघात करवाथकी उदय थयुं जे पापनुं ते पापनुं तुने शुं फल कहुं? हे धूर्तना धूर्त! तें जेम मुऊने वंच्यो ठे तेम जगतने पण वंचतो हइश, ते माटे तुं कोइ दिवस पापनुं फल निश्चें पामीश. ते धूर्त जयकुमारना मुखथी एम सांचलीने धूजतो थको ते औषधीने पृथ्वीमां फेंकी दइने जीवोयें फोलेला काष्ठसमान हृदयवालो ते धूर्त जीव लेइने नासतो हवो. कह्युं ठे के दोष

वान् प्राणी कंपायमान थाय ठे. पठी समर्थ अने कृतार्थ एवो कुमर गइ वस्तु पामीने रीऊ पामतो थको तेनी पूठें न गयो, कारण के पापी होय ते पापमां पचे. कछुं ठे के: "पापी पापेन पचयते" हवे जयकुमार एम विचारवा लाग्यो के, अ टवीने विषे रहेवुं, प्रवास करवो, इत्यादिक्रशें करी प्राप्त थयेला औषधने पा मीने जेम रोगी आनंद पामे, तेम हुं क्लेशथी स्वार्थसिद्ध थयो, ते योग्य ठे, तेमां चिंता नहीं. एवी रीतें ते हर्ष धरतो हवो. एकदा विनोदथकी अत्यंत विन्न त्सश्याम वर्ण युक्त एवा वामणानुं रूप करीने जोगनीज करनारी एवी जोगा वती नगरीयें ते कुमार आव्यो, तिहां संपदायें करी विद्याधरनी परें रुद्धिवंत एवो सुजोग नामें राजा ठे, तेनी जोगवती नामें राणी ठे, अने विश्वने जोग योग्य एवी जोगिनी नामें तेने पुत्री ठे, तिहां कुड्र, जयंकर, बिहामणा अं गवालो एवा वामन रूपें जयकुमार चारे बाजुयें कौतुक जोनारा घणां लो कें वींटे लो थको जेटले ते नगरनां चहुटासां आव्यो, तेटलेज एवी उद् घोषणा सांजलतो हवो, जे राजानी कुंवरीने दुष्ट सपें डसी ठे, माटे तेने जे जीवाडी आपे, तेने राजा पोतानी एज कन्या तथा हजार घोडा अने एकसो हाथी आपे. हवे जयकुमार लोकने हांसी कुतूहल उपजावतो, नृ त्य करावतो, विस्मय पमारतो, ते परुह प्रत्यें फरसतो हवो, तेवारें लोक वामनने कहेतां हवां के हे वामन ! तुं कन्यादिकना लाज माटे फोकट मनीषा म कर ? वैद्यादिक मंत्रवादी प्रमुख सर्वे उपचार करी थाकी ग या ठे, कोइथी सारुं थयुं नथी, तो तुं शुं एने सारुं करीश ? एवां जला पुरुषोनां वचन सांजलतो वामन सर्वने उवेखतो हवो. तथा वली हीन पुरुषोयें प्रेरणा करी के हे वामनजी ! तमें तो महोटा चतुर देखाउं ठे ? माटे उपाय करो. एम हासी कीधी, तेम मध्यम लोकोयें उपेक्षा करी ए टले हा ना कांइ न कही, ए रीतें आ जगतनी स्थिति त्रण प्रकारनी ठे. हवे कौतुक करतो एवो ते लोकना समूहें परवच्यो. अहो अहो आ पुरुष पणुं !!! इत्यादि बोलता लोकोनां वचन सांजलतो अत्यंत शक्तिनोधणी ते वामन राजसजायें जइ, राजाने प्रणाम करी, कहेतो हवो. के हुं कन्याने साजी करुं ! एम कही, राजादिक सर्वनी आज्ञायें कन्या पासें गयो. तिहां ते वामन पडितें माहा औषधीने महिमायें करी पूर्वदी परें गुप्त प्रयोगें ते कन्या ने तुरत जीवती करी. सर्वे सजानां लोको विस्मय धरतां कन्याने जीवाववा

थकी हर्ष अने वामनरूप जोवाथकी विषादने पामतां हवां, वली सर्वे ए म विचार करे ठे जे, ए वामन, पुरुषोने विषे उत्तम ठे, माटे गुणैकरी कन्या ने ग्रहवा योग्य ठे पण तेमां. वामनपणुं ठे, माटे केस देवाय ? विधातायें जो तेनुं रूप सारुं कर्तुं होत, तो घणुं रुहुं ! पण जेवा एमां गुण ठे, तेवुं रूप न थी. तेथी धिक्कार ठे दैवने के जेणे रत्नने विषे दूषण निपजाव्युं ! एम सर्व लोक खेद धरता हवां. हवे कन्या, राजा तथा कन्याना मातादिकें विचाखुं जे आपणने व्यर्थ चिंता करवाथी शुं थाय ? दैवनुं कखुं अन्यथा न थाय, जो वामनने कन्या आपुं, तो लोकमां अपवाद थाय एवी चिंतायें शुं थाय ? जेमाटे सहोटा पुरुषनुं वचन फरे नहीं, कन्या आपवा माटे कन्याने खेद, माताने शोक, दुःशमनने हर्ष अने वरप्रत्यें वामन पणानो लोकापवाद थाय ठे, पण वचन दीधुं ठे ते अन्यथा केस थाय ? एम विचारीने राजा जेटले कन्या आपवानुं कहे ठे, तेटलामां निःकपट वाणीथी अजिमान मूकीने वामन बोदयो जे, आवा दुर्भागिया हीनांगने कन्या रत्न आपवुं, ते तमोने घटे नहि. हंसली कागराने केस देवाय ? माटे ए कन्या वरवाने हुं अयोग्य तुं, तमें जो कदाचित् आपशो, तो पण ते कन्या मुऊने केस अंगीकार करे ? तेमज सामंत, प्रधान प्रमुख लोक पण अत्यंत अनुचित कार्य केस देखी शकरो ? कखुं ठे के ॥ यद्यपि न ऋवति हानिः, परकीयां चरति रासन्नो द्राक्षां ॥ वस्तु विनाशं दृष्ट्वा, तथापि परिखिद्यते चेतः ॥१॥ अर्थः—कदाचित् आपणी कांइ हानि थती न होय तो पण पारकी द्राख जो गर्हज चरे, तोते वस्तुनो विनाश थतो देखीने चित्तमां खेदतो थायज ॥१॥ तेमाटे ए कन्या दीधी थकी पण महाराथी केस लेवाय ? पोताना वस्त्रने अनुसारे पगनुं पसारवुं थाय. तथा पोतानुं स्वरूप न जाणे ते पुरुष, केरडा, लिंबडा वगेरे पदार्थने त्रिपे रक्त थयेलो अने द्राक्षादिक उत्तम वस्तुना वनथी दूर रहेलो एवो जे उंट ठे, ते थकी पण हीणो ठे अर्थात् जे पोतानुं पराक्रम, तोल्याविना काम करे, ते हीणो जाणवो. वली श्लेष्म तथा बडखाने से वन करनारी अने चंदनथी विमुख रहेली एवी जे मद्धिका ठे, तेनाथी पण जे पोतानुं स्वरूप न जाणे, ते पुरुष हीणो जाणवो.

देवुं, लेवुं, वंदन, दान, चिकित्सा, घर, चोजन, वेसवुं, सूवुं, वाहन, उन्नान, स्थापन, प्रार्थना, ध्यान, विधान, मिलाप, युद्ध, जगाडवुं, धन,

हानि, मान, अपमान, तेडवुं, विवाहनुं जोडवुं, उपासुं, जूडुंजूडुं करवुं, घडवुं, खेरुवुं, फरवुं, विदारवुं, कूटवुं, ज्ञान, विज्ञान, सेवा, वन, जणवुं, जणाववुं, मान, क्रोध, गुप्तपणुं, जोजन, इत्यादिक सर्व स्थानक ने विषे जे पोतानुं स्वरूप जाणे, ते माह्यो जाणवो. पोताना घरने विषे अथवा बीजाना घरने विषे सर्वकार्यने विषे जे कर्तव्य ठे, तेने विषे पोतानी प्रतिष्ठाने योग्य जेहवी शक्ति होय तेवो प्रवर्त्ते.

ए रीतें ते वामननुं उत्तमपणानुं अविस्वाद् वचन सांजलीने राजादि क सर्व लोक घणो चमत्कार पामतां हवां, जेमाटें गुणना रागी सर्वथी थो का होय, तेथकी गुणवंत जन थोका, तेथकी गुणी जनना गुण उपर रक्त थयेला थोका, तेथकी वली पोताना श्रवगुणने देखनारा थोका होय. हवे पोताना मुखरूप रंगरूमिने विषे वाणीरूप नर्त्तकीने जाणे नचावतो होय नहीं? तेस राजा कहे ठे, के जो चद्र! तुजने हुं कन्या आपीश. एमां कांइ विचारणा करवी नहिं पुरुषने जेमाटें प्राणप्रतिष्ठानी पूर्वे सत्य वाणी ठे, तेज राखवा योग्य ठे अर्थात् प्राण जवाथी पण सत्य वाणीनुं रक्षण करवुं तेमाटें विशेषें करी महाशयना धणीयें पोतानी वाणी सत्य करवाने अर्थें शुं न करवुं? अर्थात् सर्व कांइ करवुं. पिता एवा दशरथना वचननिर्वाहने अर्थें रामचंद्रें वनवास कस्यो, राजा हरिशंद्रें नीचने घेर पाणी आण्युं. एम वचन पालवा माटें नीच काम पण कस्युं. ए रीतेंवोलीने राजा अन्यलोकनी अपेक्षा न करतो अन्यलोकना वचनने उवेखतो थको पोतानी कन्या वा मन प्रत्यें शीघ्रपणे देतो हवो. वली विचारे ठे जे जे आगल जावि लक्ष्मी पण थारो. हाल हुं लक्ष्मी तो आपुं! एम मानी वामन जणी लक्ष्मीने पण राजा देतो हवो. तेमज कन्या तथा कन्यानी मातादिकें पण ते वात प्रमाण करी, अहोइति आश्चर्यें! जेमाटें वचननो निर्वाह ते महोटा पुरुषोने महोटा उत्साहनुं कारण ठे शीघ्रपणें. संपूर्ण ते कन्यारूप कार्य थवाथी देवतानी पेरें सत्यवादी राजानी परीक्षा वामने करी लीधी.

हवे पोतानुं रूप तथा पोतानी शक्तिने प्रगट करवा माटें वामन कहे तो हवो के हे राजन्! आ महारा आवा कुत्सितरूपें करी आ रूपवान् कन्या साथें हाथ मेलावा केवी रीतें हुं करुं! माटे कांहिक स्वरूपपणुं करुं? पण वांछित साध्यकार्यनी सिद्धि जे थाय ठे ते जीवने साहसपणाथकी

आय ठे. जे वत्रीशें लक्षणे करी रहित पुरुष होय ते पुरुष पण साहस त
या धैर्यने ब्रह्मे वत्रीश लक्षणो आय ठे. कह्युं ठे के ॥यतः॥ अस्थिस्वर्थाः
सुखं मांसे, त्वच्चि जोगाःस्त्रियोऽक्षिषु ॥ गतौ यानं स्वरे आज्ञा, सत्त्वे सर्व
प्रतिष्ठितं ॥१॥ अर्थः—अस्थिने विषे धन अने मांसने विषे सुख, तथा
नेत्रने विषे स्त्री, गतिने विषे वाहन, तथा स्वरने विषे आज्ञा, रही ठे. ए सर्व
सत्त्ववंतने विषे प्रतिष्ठित ठे. ए रीतें पोतानुं सत्त्व आदरीनें ते पुरुष, जात्यवं
त सुवर्णनी पेरें शोत्रे ठे. जेम सुवर्ण अग्नियें तपाव्युं थकुं विशेष शोत्राने
पामे, तेम हुं पण साहसिक थइने शीघ्रपणें महारादेहने स्वाभाविक रूप
वालो करीश ! देह कहेवो ठे? तो के संदेहरहित उत्कृष्टी शोत्रानो करनारो
ठे. एम कहीने चय रचवानी सज्जाइ करी. पठी कौतुक जय अने खेदना
उदयादिकें करी विचारयुक्त थयेलां एवां सकल लोकनां देखतां थकां सत्त्व
सहित ते वामन दीप्तिवंत ज्वालानीजटा रूप अग्निने विषे पतंगनी पेटें
परुतो हवो. पमीने तेज द्वाणें तत्काल पाठो अग्निथकी बाहिर निकल्यो
इहां एटली विचित्रता ठे, के पतंग जे दीपकमां पडे ठे, ते पाठो निकल
तो नथी, पण ए वामन पाठो निकल्यो? ते आश्चर्य ठे. अने महा महोटी
औषधीना महिमाथकी एक रंचमात्र पण अग्निमां ते बढ्यो नहीं. तेमज
तेने मणिना महिमाथकी अग्निथी निकलतां पूर्वळुं दिव्यरूप प्रगट थयुं.

ते जोइ सर्व लोक अत्यंत विस्मयवंत थयां थकां सर्व हास्यपणुं पाम्यां.
तेवारें सर्व राजादिकें अत्याग्रहें करी कुमरने वामननुं कारण पूब्युं ते वखत
यथार्थ साचेसाची वात कुमरें कही दीधी. मंत्रनी शक्ति कही महामणि
तथा औषधीनो महिमा पण कह्यो, ते कहीने पठी ते कुमर औषधीने
गोपन करतो हवो. कारण के तेमज ते बेनुं रक्षण करवुं, ते योग्यज ठे.

हवे राजा अतिशय हर्षें करी, अतिशय महोत्सवें करी, जयकुमार त
था जोगवती कन्यानो विवाह महोत्सव करतो हवो. जोगनी उपमावाली
जोगवती कन्या तथा एकशो हाथी अने हजार घोडा राजायें कुमर जणी
आप्या, तथा महेल, धन, वस्त्रादिक सर्व आप्यां. पठी जेम जोगिनी ना
ग कन्या साथें शेषनाग जोग करे, तेम महोटा आग्रहनो धणी जयरा
जा पण संपदा प्रत्यें पामीने जोगवती कन्यासाथें संसारना सुख जोग
वतो, आश्चर्य करतो, स्वेढायें रहेतो केटलोक काल व्यतीत करतो हवो.

हवे एक दिवसें जयकुमार महा आडंबर संघातें अश्वक्रीमार्यें निकल्यो-
चहुटा वच्चे आव्यो, तेने जोइ कोइक स्त्री सखीने पूठवा लागी के, आ कुंवर
क्यांनो रहेनार ठे? कोण ठे? अने क्यां जाय ठे? तेवारें ते सखी ढोल जे
वा गाढे शब्दें तेने केहेती हवी के हे सखी! आ समे तो तें आश्चर्य उ
पजाव्युं? कारण के ए तो आपणा राजानो जमाइ अश्वक्रीमार्यें जाय ठे,
तेने पण तुं जाणती नथी? एवुं लज्जाकारी वचन जयकुमार सांजली ने
आमण डूमणो थइ खेद धरतो थको एम विचारतो हवो, जे मानी पुरु
षने ससराने घेर रहेवुं न घटे केम के शास्त्रमां एम कखुं ठे ॥ उत्तमाः
स्वगुणैःख्याता, मध्यमास्तुपितुगुणैः ॥ अधमामातुलैः ख्याता, श्वसुरै रथ
माधमाः ॥ १ ॥ अर्थः—उत्तम पुरुष पोताने गुणें जाणीतो थाय, अने
मध्यम पिताने नामें उलखाय, तथा अधम पुरुष मोसालने नामें उलखाय
अने ससराने नामें जे उलखाय तेतो अधमाधम जाणवो.

पढी जेवो उत्साह सहित अश्वक्रीमार्यें जतो हतो, तेवो उत्साह रहित
थयो. तदनंतर परिवारसंघातें पाठो पोताने घेर आव्यो. चित्तमां एम चिंत
वतो हवो जे, सर्वथा मारे इहां रहेवुं घटतुं नथी, अने वली जयपुरीयें पण
जवुं घटतुं नथी, शा माटें ? के ते तो महोटा राज्यमां जोरणा ठे अने में
राज्यनी उपार्जना करी नथी माटें जेम ग्रह सूर्यसाथें मळे शोना न पामे,
तेम महारुं पण जाणवुं. तेथी महोडुं राज्य उपार्जनी जो जाइ पासें जाउं,
तो मारुं महत्त्व कहेवाय! ते महारा वशथकी राज्य पाम्यो ठे, पण गुणें
महोटी ठे माटें कदाचित् हुं राज्य रहितथको जाउं, तो मारो अनादर करे,
वली हुं सामान्य हुं माटें में निशाने घा पण देवाय नहीं. एवुं विचारीने राज्य
पामवानो मंत्र संजारतो हवो, पण प्रमादना वशथकी मंत्र न सांजख्यो, पद
पदमां चूक परुवा लागी, प्रमादथकी विस्मरण थयो त्यारें जयकुमार खेद
धरतो हवो के हा! में प्रमादना वशथकी ए शुं कखुं? वांठित राज्यनो
आपनार एवो महा मंत्र विसाख्यो? अहो धिक्कार ठे मने, के जे में प्रमा
दमदें, अंध थइने एवी दिव्य वस्तु खोइ! हवे विजय जाइ पासें जवाविना
अन्य स्थलें मंत्रनी प्राप्ति नाहिं थाय! एम चिंतवी ते जयकुमार आकाश
मागें उतावलो मणिने प्रजावें कामपुर नगरें, जेम मेव समुद्रपासें जाय,
तेम जयकुमार जाइनी परीक्षाने अर्थें गयो. अष्टांग निमित्तियो थइने जा

इना महेल आगल प्रकट थयो. प्रजात कालें जइ जाइ प्रत्ये एम कहेतो हवो, के ज्ञानें करीने हुं सर्व जाणुं बुं, के तमो बे जाइ ठो. घरथकी निक द्या, ने दिव्य वस्तु पाम्या, ते सर्व हुं जाणुं बुं. बीजो पण सर्व संकेत कह्यो. ते सांजलीने विजयकुमार आश्चर्य पामतो, चित्तने विषे चमत्कार पामतो, जाइना वियोगनुं दुःख संचारतो, नेत्रनेविषे आंसु धरतो, एम कहेतो हवो, के हे नैमित्तिक? कहो के ते महारो जाइ हमणां क्यां हशे? अने मुऊने क्यारे मलशे? निमित्तियो बोदयो तहारो जाइ देवतानी परें स्वेहायें परम सुखीयो थइने पृथ्वीनेविषे विचरे ठे, ते क्यां हमणां तुऊने मले? नित्य कलायें व धतो जे चंद्रमा तेनी साथे किरणनुं मलबुं जेम डूर ठे, तेम ए वात पण डुप्कर ठे, तो पण देवतानी परें दिव्य शक्तिना धणीने कांइ ठानुं नथी. जे माटे विद्याना उद्यमथी तत्काल मलबुं पण थाय, परंतु तुऊने जाइनी संगत रूकी नहीं, ताहारे तो वेगलुंज रहेबुं सारुं. केम के ते महोठो ने तुं नानो. नाना जाइनी प्रौढ रुद्धि देखी ते सही नहीं शके, एटलामाटे तुं ए वात ज वा दे? निमित्तियाना मुखथी एवी वाणी सांजली विजयकुमार कहेतो हवो, के तमें कहो ठो तेवी वाणीयें तो वेहु जाइने त्रूट पडे? हे चद्र! ए वात तुं मुऊने न कहीश, ए मुऊने नथी गमती. हुं कोइ रीतें राज्य आपवा माटेज जाइने मलवा इहुं तुं, पण ते निस्पृह ठे, स्नेहवंतो ठे, बालकरूप जाणी मु ऊने चोजननी परें पोतानुं राज्य आपीने गयो. ए महोठानो न्यायज ठे. अ ने हुं तो एने पुत्रनी पेटेंज तुं, राज्य एनुंज ठे, मारे राज्यनो खप नथी, में राज्य पामवाने समे सर्व ठेकाणे तेने खोड्यो, पण तेक्यांहि न जड्यो. जेम पापीना हाथमांथी निधान जाय, तेम ते महारा हाथमांथी गयो ठे. माटे ए वा अत्तिग्रह ठे के, ज्यारें जाइ मलशे, त्यारेंज ठत्र धरावीश, त्यारें चामर विजावीश, त्यारेंज राजचिन्ह धरीश! एटलामाटे तुऊमां जो शक्ति होय तो ते आर्यने शीघ्रपणें लाव. त्यारेंतेणे कछुं के कहो तो आकर्षण विद्यायें खेंचीने लावुं! एम कही हर्ष धरतो क्यांहि अदृश्य थइ गयो. तेनी ख वर पण न पडी. एटलामां जेम वादल थकी सूर्य प्रगट थाय, तेम जय कुमार प्रगट थयेलो, पोताना मुख आगल आवी उन्नो रहेलो दीठो.

इवे राजा जयकुमारने देखीने हर्ष पामतो विस्मित चित्तें साम्राज्य ए प्रौढ रामराजी विकस्वर थये संव्रमपणें जय जय शब्द कहेतो जयकुमारने

नमतो हवो. जयकुमारें तेने पोतानुं वृत्तांत कही, विजयकुमारने राज्य आपतां निषेधीने राज्य पामवानो मंत्र लेतो हवो. मंत्र लेइने आकाश मार्गें थइ जोगवती नगरीयें आवीने सात दिवससुधी मंत्रनो जाप कस्यो, एटले सातमे दिवसें राजानी सजानेविषे निमित्तियो आवी राजाने एम कहेवा लाग्यो के हमणांज जो ताहारो पट्टहस्ती बलें करीने आलानस्थंज उन्मूलीने नगरमां फरतो, लोकोने उपद्रवकरतो थाय, तो तुं एम जाण जे जे आजशी पांच दिवस पर्यंत मारुं आउखुं ठे! माटे हे राजन्! तुं पर लोक योग्य जातुं बांधजे. ते सांजलीने राजा उद्देगित थयो, वैराग्य धर तो, निमित्तियाने तुष्टिप्रदान आपीने पुत्रने अचावें जयकुमारने राज्य आपीने तेज दिवसें सद्गुरु पासें जइ, चारित्र लेइ, चारे आहार गंकी, प्रमादनो परिहार करी, एकाग्रध्यानं कायोत्सर्ग मुद्रायें रह्यो. पांचमे दिवसें घाति कर्म क्षय करी, अंतगरु केवली थइ मोक्षे पहोतो.

हवे जयकुमार प्रधानने राज्य सोंपी चतुरंगिणी सेना साथें पृथ्वी अचल ठे तेने सेनाचक्रें चल विचल करतो थको जयपुरीयें आवतो हवो. तिहां चर पुरुष साथें कहेवराव्युं जे तमारो जमाइ जयकुमार आव्यो ठे. ए समा चार सांजली ते राजा महेत्सवधी पोतानां जमाइने नगरमां प्रवेश करावतो हवो. राजा पोताना पुत्रने अयोग्य जाणीने जयकुमारने राज्य सोंपी पोतें चारित्र लइने मोक्षरूप राज्यलक्ष्मीनो ज्ञोक्ता थयो. हवे जयकुमारने, का मलता गणिकासाथें पूर्व जवनो प्रेम ठे ते प्रेम सुक्यो न जाय तेमाटे वे राणीनी साथें त्रीजी कामलताने पण राणी करतो हवो. राजाना पुण्यथी शुं न थाय? अनर्थ उपजावनारी ते अक्लाने देशथी वाहेर काढतो हवो. जेमाटे महोटानो संतोष, अने राग, ते निष्फल न थाय.

त्यांपण प्रधानने राज्य जलावी, त्रण प्रियासहित प्रेमरूप रागें वहेंचाणो थको ते पोताना चाइ विजयपासें जतो हवो. पठी ते जयरजा पोतानी त्रण स्त्रीयें करी, प्रचुशक्ति, मंत्रशक्ति, उत्साहशक्ति, तेणें करी जेम राजा शोत्रे, तेम शोत्रतो हवो. तथा पराक्रमें करीने जेम न्याय शोत्रे, तेम जयें करीने विजय शोत्रतो हवो. पठी त्यां विजयकुमारने औषधि अने महामणिनुं जेटणुं आपतो हवो. हवे विजयकुमार स्वप्न देखतो हवो के, रूपें करीने जगतने जी तती तथा विजया एवे नामें करीनेज विजयनी करनारी एवी जयंती नग

रीना राजाथी पुत्री विजयायें स्वयंवर मंरूपने विषे मुऊने वख्यो, एवुं स्वप्न दे खीने प्रजातें जयकुमारने राज्य सोंपी मणिने प्रजावें आकाश मागें विद्याधर नी पेरें जयंती नगरीयें जइ, कौतुकथी अति कुरूप एवुं कुबमानुं रूप करीने गोल जेम माखीयें वींटाय, तेम कौतुकी लोकोथी वींढ्यो थको स्वयंवर मंड पें जइ उंचा आसन उपर बेठो. लांबा दांत, लांबा होठ, वांकी आंख, वांकुं नाक, हाथ पग वांका, एवा रूपनी चेष्टा देखीने कोने हास्य न उपजे ?

हवे स्वयंवर मंडपने मांचें बेठा एवा रूपवान् राजाउं मध्ये जेम अश्वनी श्रेणिमां मांकडुं शोत्रे, तेम ते विजयकुमर शोचतो हवो. हवे स्वप्नमां गोत्रदेवीयें कुंवरीने अधिकपणे कहुं के आ विश्वमध्ये गुणें करी सवथी उत्कृष्ट वरने वरवानी तुं इच्छक हो, तो स्वयंवर मंरूपमां जे कुबडो बेठो ठे, तेनेज तुं पोतानी मेले वरजे.

पठी ते कुमरी राजवीयोनां मन हरती ठती सुखासने बेसी स्वयंवर मंरूपें आवी. एटले वेत्रधारिणीयें त्यां स्वयंवरमां रहेला राजकुमारोना राज, देश, नगर, वय प्रमुखना वर्णन करयां, यद्यपि ते सर्व राजकुमरो ए कन्याने वरवा माटें इहे ठे, तो पण जेम निर्गंध कुसुमने जमरो ठांडे, तेम ते कन्या, तेउने ठांरुती हवी. त्यारें दासीयें विचाखुं जे, राजकुमर तो सर्व में वर्ण व्या ठे, परंतु बाकी एक कूबडो रह्यो ठे. जो तेने नहिं वर्णवुं, तो पंक्ति जेदनुं पाप लागशे ! एवुं विचारी खीजी थकी एम कहेती हवी के राजानी पंक्ति तो मूकी, बाकी हवे तो आ एक रूपनुं निधान कूबडो रह्यो ठे, जो वरती होतो आ कुबडाने वर, तेवारें ते राजकुंवरीयें वेत्रधारीनुं वचन सत्य करवाने अर्थें देवीयें दीधेला स्वप्नने अनुसारें उत्सुक थइने कुबडाने कंठें वरमाला नाखी.

ते जोइ कुबडानी उपर ईर्ष्यावंत एवा सर्व राजा बोलता हवा के अरे कुबडा ! तुं वरमाला ठांरु, जो नहिं ठांकीश, तो तारुं मस्तक ठेदशुं. ते सांजलीने कुबडो कहेवा लाग्यो के हे दुर्भाग्यो ! तमो तमारा दुर्भाग्य उपर द्वेष केम नथी करता ? महारी उपर शामाटे द्वेष करो ठो ! विधातायें तमोने दुर्भाग्या कख्या, तो मुऊ उपर शुं रुसो ठो ? ते सांजली सर्व राजाउं कुबडाने हणवा तथा कन्या हरवाने आयुध लेइने साहामा धाता हवा. त्यारें कुबडो जे थकी त्रण लोक आश्चर्य पामे एवुं कांश्क पराक्रम देखाडी, जेम सिंह हाथीने नसाडे, तेम सर्व राजाउंने नसाकतो हवो. एथी कन्याना मातापिताने पो

ताना कार्यनी चिंता थइ, राजाउने मत्सरभाव थयो, देखनारा लोकोने जयने आश्चर्य थयुं, एटला वानां सर्वे साथेज थयां. एवामां तिहां एक देव ताना विमान सरखी कांति धरतुं एवं विमान आव्युं, तेमांथी “विजयरा जा जयवंतो चिरंजीव रहो” एवी विरुदावली बोळतो एक पुरुष आव्यो, विजयकुमरें जाण्युं जे कोइक बंदिजन मागण आव्यो ठे, एवामां तो ते बोळ्यो के हे विजय! तुं राजा मध्यें उत्तम ठो-कारण के दक्षिण श्रेणिना राजायें पोतानी कन्या परणाववाने हेतुये प्रज्ञप्ति विद्याने वचनें तुने तेरुवा माटे मुने मोकळ्यो ठे, ते कन्या, रूपें करी उत्कृष्ट ठे, माटे तेने उत्कृष्टो वर जुवे ठे, तेथी तमें प्रसन्न थइने विमानमां उतावला बेसो. एटली मारी प्रार्थना सफल करो. एवामां वली बीजो तेनो सखाइज आव्यो होय नहीं? एवा विमानमां बेसी वैताळ्यनी उत्तर श्रेणिना राजानी कन्या परणाववाने अर्थें कुमारने तेरुवा माटे एक पुरुष आव्यो, तेने जोइकुमरें विचाखुं जे एक प्राहूणो होय तेने जोजनने अर्थें जेम वे नोतरां आवे, तेम पूर्वना पुण्यना उदय थी शुं न होय? इहां जाणवुं हतुं ते सर्वे में जाण्युं. एम विचारी कुवडा पणुं ठांकीने मूल स्वरूप प्रगट करीने जेम राम सीताने परणे, तेम पहेलां तो ते स्वयंवरवाली कन्याने परणी, पठी विमानमां बेसी वेहु श्रेणिपति राजानी विजयती अने जयंती एवे नामें वे कन्याने परण्यो. तिहां जेम कामदेवनी साथें रति अने प्रीति बे शोभे, तेम कुमार शोभतो थको ससराना आग्रहथी केटलो एक काल त्यां रही, नित्य शाश्वता परमेश्वरनी पूजा करतो, पोताना आत्माने कृतार्थ मानतो दिवस निर्गमतो. जेवुं बीज वाव्युं होय, तेवा फल पामीयें एम विचारी वझे ससरानी आज्ञा मागी, विद्याधरना सैन्य संघा तें कामपुर नगरें आव्यो. तिहां. सर्व पुर लोकें महोत्सवें करी कुमारने त्रण प्रिया सहित नगरमां प्रवेश कराव्यो. पठी पृथिवीने संकीर्ण करतो थको विद्याधर राजानुं सैन्य साथें वेइ आकाशमागें विमानमां बेसीने जयकुमार सहित पोताना पिताना नंदीपुर नगरें आव्यो. नंदी पुरनो राजा अन्य राजाना सैन्यनुं आगमन जाणी, त्रास, पामी, निमित्तियाने पृठीने तेने वचने कळ्याण मानतो, पोतानुं सैन्य लइ उत्साहवंत थको महोटा आडंबरें युद्ध करवा सन्मुख आव्यो. जेम वे नदीनो समागम थाय ते म वे सैन्यनो मांहोमांहे समागम थयो. विजयकुमार सर्वने निवारीने

पोतें एकदो संग्राम करतो महिमायें वध्यो. औषधीना महिमाथी कोइ शस्त्र अंगें लागे नहिं. पितानी सेनाना सर्व शस्त्र ठेदतो, सर्वने शस्त्र रहित करतो हवो. ए रीतें पिताने तथा सेनाने शस्त्ररहित जेवारें कख्यां, तेवारें राजा पावो फख्यो. राजाने शस्त्र ज्ञान घणुं ठे पण शस्त्र नथी तेवारें विलखो थतो हवो. एवामां विजयकुमार अने जयकुमार बेहु पितानी पासें आवीने अपराध खमावी नमता हवा. पुत्रोने तिहां उलखीने परम उद्धास पामतो हर्षने वशें आलिंगन करी राजा एम कहेतो हवो के हे वत्स ! तमारा वियोग दुःखें करीने तमारां देशाटणना शो वर्ष ते सो कटप सरखा मुऊने थयां, एम पितायें पुत्रप्रत्यें जेम स्वप्नादिक दीठां हतां तेम सर्व स्वप्नादिकनी वात कही, अने वली ते राजा पोताना पुत्रनी मनुष्य ठतां देवता जेवी ऋद्धि देखीने घणुं रीऊ पामतो हवो. हवे जयविजयें पण घर थकी निकट्या पठी पाठा घेर ऋद्धि लश्ने आव्या त्यांसुधीनुं सर्व वृत्तांत कळुं. एवुं पुत्रोनुं अतिशयवंत वृत्तांत सांजलीने पिता रीज्यो. पठी महोटा महोत्सवें पुत्रोने घेर तेकी लाव्यो, अने बे पुत्रने राज्यनी प्रार्थना करवा लाग्यो, त्यारें विजयना कहेवाथी जयकुमारने राज्यनो चार सोंपी राजा त्रण राणी सहित मोक्ष पामवाने अथें दीक्षा लेतो हवो.

हवे जयकुमार नयधीर कुमारने राज्यनो चार आपीने विष्णुने बलदेवनी पेटें विजय राजानी पासें जय राजा स्वेढायें रहेतो हवो. पठी जय विजय बेहुचाइ देश साधवा निकट्या, जेम ऋषियो त्रण योगनुं साधन करे, तेम जयराजा त्रण खंरुप्रत्यें साधतो हवो. त्रणे खंरुमध्ये आण वर्त्तावी कामपुर नगरें आव्या. तिहां विजयराजाना नामथी कामपुरनुं नाम विजयपुर राख्युं, तिहां विजयराजा घणा कालसुधी वासुदेवनी पेटें राज्य जोगवतो घणा राजवीयोयें सेवातो काल निर्गमन करतो हवो.

एकदा जिनकटपीनी पेरें एकला विहार करता एवा गुणाकर नामें केवली जगवान् तिहां आवी समोसस्था. ते जाणीने: जयविजय बे चाइ महोटी ऋद्धि अने पोतानी स्त्रीयो प्रमुख परिवारसहित केवली जगवानने वां दवा आव्या, वांदी यथोचित स्थाने बेसता हवा. पठी केवली जगवानें धर्मदेशना प्रारंभी ॥ यतः ॥ अरिहंत देवो गुरुणो, सुसाहुणो जिणमयं महपमाणं ॥ इच्छाई सुह जावो, सम्मत्तं बिति जगगुरुणो ॥ १ ॥ सम्मत्तंमि उ

लक्ष्म, विमाणवज्जनबंधए आउ ॥ जइति न सम्मत्त जहा, अहवा न वंधए
 बुद्धि ॥१॥ इत्यादिक धर्म देशना सांचलीने पठे जय विजय पोताना पूर्वला
 नव पूठता हवा. तेवारें केवली जगवान् कहेवा लाग्या के जूतिलकपुर नग
 रने विषे ऋद्धिवंता एवा जानु अने जामर नामें बेहु जाइ वसता हता. एक
 दिवसें पोताना पितानुं श्राद्ध ठे, तेमाटे खीर रांधी ते खीर कुतरीयें आवी
 अजमावी देखी बेहु जाइयें कुतरीने मारी, तेथी तेनी करु जांगी गइ. तेने
 लीघे ते जूमियें पकती हवी. एवामां एक पाको अतिथाकेलो, जूख्यो तर
 स्यो, आंसु नाखतो ते कुतरीपासें आव्यो. बेहुनी आंखमांथी आंसु ऊरे ठे,
 तेवारें ते पाकोकुतरीनी साथें आलाप करवा लाग्यो अने मनुष्यवाणीयें महोटे
 सादें परस्पर बेहु बोलवा लाग्यां. ते बेहुनो शब्द सांचलतां त्यां सर्व कोइ आ
 श्रयं पाम्यां. एवामां तिहां एक ज्ञानी मुनि आव्या, तेमने बे जाइयें पूब्युं
 त्यारें मुनि कहेवा लाग्या के एशुनी ! अने महीष ! बेहु ए तमारां पाठला
 नवनां माता पिता ठे, पाठल्या नवें एमने मिथ्यात्व हतुं, तेना उदयथी सात
 नव कुतरी अने पाकाना थया. तिहां साते नवने विषे ए रीतें मनुष्यना हाथें
 मार खाइने मरण पाम्यां ठे. आ आठमो नव ठे, ते अकाम निर्जारायें करी,
 एमने जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं, तेथी मनमां जाणे ठे जे आज अमारे अर्थें
 श्राद्ध करे ठे, अने अमारी तो आ अवस्था पमाकी ठे ? माटे धिक्कार पडो
 ए मूढपणाने ! एम मांहोमांहे बेहु सुख दुःखनी वातो करे ठे. तेमाटे हंत
 इति खेदे ए मिथ्यात्वने ठांकीने आदरसहित समकितने अंगीकार करो,
 ते विना देवलोकनी गति नथी, ए सर्व धर्मथकि उत्तम धर्म ठे. जेथी मोक्ष
 पामवो सुलज ठे, ए समकितथकी जिननामकर्म पण श्रेणिकादिकनी पेटें
 पामवुं सुलज थाय ठे. जेने वीजुं कोइ व्रत मात्र पण नथी तो पण एकज
 समकेत पालवाथकी शीघ्र तीर्थकर पदवी वांधे, जो पूर्वकोटि पर्यंत अत्यंत
 आकरी तपश्चर्या करे तो पण समकेतविना मिथ्यात्वी जीव पांचमा ब्रह्म
 देव लोकसुधी जाय. एवी गुरुनी वाणी सांचलीने जानु अने जामर आदें
 देइने सर्व परिवार प्रतिबोध पाम्यो. समकेतवंत थया. वली कुतरी अने पा
 डो पण समकेत पामी शीघ्र अनशन आराधी सौधर्म देवलोकें गयां. ते
 बेहु देवता देवलोकथी आवीने पोतानी देवता संवंधी ऋद्धि देखामीने
 जानु तथा जामरने धर्म पमाडी देवलोकें गया. देवतत्व, गुरुतत्व अने धर्म

तत्त्वना आराधनने विषे बेहु ज्ञाने एकाग्रता थइ, परंतु संसारसुखना लालची ठे, तेथी धर्मनी क्रियाने विषे ते बे ज्ञाने आलसु ठे. तेथी विष्णुने जेम एक सुदर्शनचक्र जगतने जीतनारुं हतुं तेम सुदनरूप एकज समके तने पाम्या थका रह्या. हवे ते बे ज्ञाने बे बे स्त्रीयो ठे तेमनी एकेकनी बे बे वाहाली सखीयो ठे, ते बे स्त्रीनी वाणीयें ते चारें सखीयो पण स मकित पामती हवी. सत्संगतिनो एवोज गुण ठे ॥ दोहो ॥ साधु मध्ये सुख उपजे, जल मळे मल जाय ॥ साहमाने पावन करे, पोतें पावन थाय.

एकदा अन्य दर्शनीने वचने जानुने त्रण तत्त्वने विषे शंका उपनी, जेम उज्ज्वल वस्त्रने ऋष लागे तेम शंका करवाथी ऋष लागो पण निंदा करे नही. वली जानुनी स्त्री महोटा कुलनी उपनी हती तेणे स्त्रीनी तुष्ठ जाति माटे कुलनो मद कस्यो तेणे करी नीच कुळें उपनी. सर्वें आयुष्य पूरुं करी सौधर्म देवलोकें जइ उपन्या. त्यांथी चवीने सर्वें तमो इहां आवी उपन्यां ठो. त्रण तत्त्वना आराधवाथी त्रण दिव्य वस्तु पाम्यां. वली आवी त्रण स्त्री मली अने त्रण खंरुनुं राज्य पाम्यां. जानुने पूर्वजवें त्रण वार त्रणतत्त्वने विषे शंका उपनी तेथी त्रणदिव्य वस्तु गइ. जयराजानी पूर्व जवनी स्त्रीयें कुलमद कस्यो तेथी गणिकाना नीचकुळें आवी उपनी, एवी वाणी सांजली जयादिक सर्वने जातिस्मरण उपन्युं. तेथी सर्व जनो धर्म विषे दृढ थइने श्रावकनो धर्म समकित सहित अंगीकार करता हवा. केवलीयें विहार कस्यो. जयविजयादिक सहु पोत पोताने घेर आव्या.

हवे विजयराजा पृथ्वीने विषे समकित धर्म प्रवर्त्तावता हवा. जैनधर्म चलाववे करीने एकठत्र पृथ्वी करी. राजानी आज्ञायें सर्व तेम करता ह वा. चार श्रद्धादिक सडसठ चोळें करीने शुद्ध समकितने पालतो. पला वतो थको विपम संकटने विषे पण क्यांही स्वलना पामतो न हवो. ना ना प्रकारें करी नानाप्रकारनी चैत्य पूजादिक करतो, देवयात्रा संघजक्ति इत्यादिक नित्य करणीना करवाथी समकितने दीपावतो, सर्व मिथ्यात्वनो नाश करतो हवो. विजयराजाने विजया देवी प्रमुख त्रणे राणीने १ नंदन, २ आनंदन अने ३ सुंदर, एवे नामे त्रण पुत्र थया.

एकदा शक्रेद्र पूर्व महा विदेहदेत्रें विहरमान परमेश्वरने पूठतो हवो के, हमणां जगतदेत्रें जिनधर्मने विषे दृढ एवो कोइ श्रावक ठे ? जेम स

मुद्रने विषे लवण ऋमुद्रनी पृष्ठानुं प्रयोजन नही, तेम जरतक्षेत्रनी पृष्ठानुं शुं प्रयोजन? एम कोइ पूठे तिहां कहे ठे, के जरतक्षेत्रनी साथें सौधमेंद्र ने स्वामिपणानो संबंध ठे, ए प्रयोजन माटे पूठ्युं, त्यारें परमेश्वरें कछुं के पोताना धर्मने विषे वज्र सरखो दृढ एवो विजयपुर नगरने विषे विजय राजा ठे. जेम वायराथी मेरु पर्वत चलायमान थतो नथी, तेम तेने पण कदापि कोइ देवता आवीने पोताना पराक्रमथी चलावे, तो पण ते पोताना धर्मथकी न चले. एवुं परमेश्वरनुं वचन सांजलीने इंद्र हर्षित थइने पोतानी सन्नामध्यें विजय राजानी प्रशंसा करतो हवो. ते प्रशंसा सांजलीने कोइक मिथ्यात्वी देवता एम विचारवा लाग्यो के, हुं जइने इंद्रनुं वचन खोटुं करुं! हवे ते देवता जैन अवधूतनो वेष करी, विजय राजानी पासें आवी, पोतानी कलाना कुशलपणायें करी, राजाने रीजवी वशकस्यो. जेम विनीत शिष्य गुरु वचन सत्य करी माने, तेम अवधूतना वचन राजायें मान्यां.

हवे एकदा राजानी साथें अवधूत धर्मचर्चा करतो, निगोदादिकना सूक्ष्म विचारना संशय देखामतो राजाने पूठवा लाग्यो. तत्त्वप्रकाशमां काह्यां एवा राजायें जेमहाथी सुंठे करी वृद्धने समूल उन्मूलन करे तेम युक्तिरूप सुंठे करी शीघ्रपणे तेनो मूलमांथी सर्व संशय काढयो, त्यारे अवधूत राजाने कहेवा लाग्यो. अहो! सर्वज्ञनो धर्म घणो रूढो ठे, जेथी कर्मद्वय करीने मोक्षे जवाय, परंतु विशेषपणे ते धर्मनो कोइथी निर्वाह थाय नहिं, ते घणो दुष्कर ठे, खजधारानी गति सरखो ठे, माटे तेने रूडी रीतें करवाने कोण समर्थ थाय? अपि तु कोइ न थाय. त्यारे राजायें कछुं जे ए धर्मना निर्वाहक साधुजन ठे. राजानुं ते वचन सांजलीने ते अवधूत मस्तक धूणावतो कहेवा लाग्यो के, ए ऋपियो तो आडंवरी ठे. एना अंतःकरणनी स्थिति कोण जाणे ठे? राजा, अवधूतनुं एवुं वचन सांजलीने खेद करतो एम कहेवा लाग्यो के, हे झूठा! तुं ए शुं बोले ठे? जैनमुनि माहाज्ञान्यना धणी ठे, वीतरागना मुनियोना धर्ममां आवो संवाद क्यांय नथी? जेम सर्वज्ञनुं वचन तेम जैनमुनिनुं वचन पण जाणवुं. त्यारें फरी ते अवधूत कहेवा लाग्यो के पूवें हुं ए ऋपियोमां रह्यो तुं. तेथी सर्व जाणुं तुं जे ए कहे ठे एक, अने करे ठे वीजुं. जो एम न होय तो हुं केम कहुं के ए मात्र दर्शन रूप ठे पण महारा सर्व जाणेलो ठे तो हुं जतुं केम बोडुं? माटे हे राज

नू! प्रथम साधुनुं पारखुं कख्याविना आदर करवो नहीं. कारण के दुर्बुद्धि यतिउने जितेंद्रियपणुं क्यांथी होय? अरिहंतना यतिने यतिपणुं विशेषें होयज नहीं. तेवारें राजा बोदयो ऋषिनी परीक्षा ते शी करवी ठे? में तो सुवर्णनी पेरें रूमि रीतें परीक्षा करेदीज ठे, तो पण तुं कहे ठे, ने जो तुज ने शंदेह होय तो वली पण यथायोग्यपणे आपणे परीक्षा करशुं.

एवामां देवमायायें करी तिहां कोइ उत्तम गुरु आचार्य घणा साधुनापरिवारें वनमां आवी समोसख्या. तिहां अवधूत अने राजा गया ते वखत महारो आ जन्म सफल थयो, एम कहीने राजायें मुनिना गुण वर्णववा मां ड्या. त्यारें ते अवधूत कहेवा लाग्यो के, मणिनी पेरें परीक्षाने विषे उद्यम करो, पठी गुण वर्णवादिक यथायोग्यपणे जे करवुं घटे ते करजो. परीक्षा ते नष्टचर्यायें थाय. त्यारे राजा कहे के तमें कछुं एमज करीयें. हवे राजा अवधूतनो प्रेख्यो, परीक्षा करवाने अर्थें अवधूतने लइ अंधारी रात्रें तिहां गयो एवामां राजायें एक मुनिने मदिरा, मांस, वेश्या आसक्त वाल क्रीडा करतो देख्यो ते वखत राजाने रोष, मद, इंद्रिय, संसारवैराग्य, उद्वेग अने विभ्रम, धर्मने विषे एकजाव धरतो थयो, तेणें करी तेने सर्व जावनुं मिश्रितपणुं थयुं, पठी विशेषनो जाण राजा कहे ठे, हे मुने! आ शुं करो ठो? ए असमंजस करवुं तमने घटतुं नथी ॥ यतः ॥ क क्रीडितं सूरीन्द्रस्य, क विष्टा कीटकस्यच ॥ क चारित्रं पवित्रं ते. कचे दं दुष्टचेष्टितं ॥ १ ॥ किं ज्ञानं दर्शनं किं वा, किं चारित्रं च किं तपः ॥ कोजापः का क्रिया का ह्रीः, काजीरेवं करोषि किं ॥ २ ॥ धिक् त्वां धिक् तां च दुर्बुद्धिं, धिक् ते वेषं च दांजिकम् ॥ धिक् ते निःशंकचित्तत्वं, धिग्जवं विषयांश्च धिक् ॥ ३ ॥ अत्रापि च परत्रापि, जविता जवतः क तु ॥ स्थानं च तस्य दुःखानि, सोढा प्रौढान्यहो कथं ॥४॥ निःकलंकस्य धर्मस्य, कलंकोद्भावनाद्भवान् ॥ अनंतदुःखप्रजवं, ह्यनंतं जमिता जवं ॥५॥ अर्थः— हे मुने! सूरीन्द्रनुं जे क्रीडित ते क्यां, अने कीटकनी जे विष्टा ते क्यां? वली तारुं पवित्र एवुं जे चारित्र ते क्यां? अने आ हमणां तें आदरेवुं एवुं जे दुश्चेष्टित ते क्यां? ॥१॥ वली हे मुने! तारुं ज्ञान शुं ठे? तारुं दर्शन शुं ठे? तारुं चारित्र शुं ठे? तारुं तप शुं ठे? तारो जाप शुं ठे? तारी क्रिया शुं ठे? तारी लज्जा शुं ठे? तारो जय शुं ठे? ए सर्व विचार कर.

अनें आ तुं शुं करे ठे ? ॥ २ ॥ तुने धिक्कार हो, तारी बुद्धिने पण धिक्कार हो. तारा दांजिक मुनिना वेषने पण धिक्कार हो. तारा निःशंक चित्तपणाने धिक्कार हो, तथा तारा संसारने अने विषयोने पण धिक्कार हो ॥३॥ आ लोकमां अने परलोकमां कोइ ठेकाणें पण तारुं दुःखतुंज स्थान ठे. अहो इति आश्चर्ये ते स्थानकनां प्रौढ एवां दुःखनेतुं केम सहन करीश कीश ॥४॥ वली निःकलंक एवा जिनधर्मने कलंकना उत्पन्न करवाथी तुं अनंतदुःखनी जेमां उत्पत्ति ठे एवा संसारमां अनंता जव त्रमण करीश ॥५॥

एटला माटें हे तत्त्वना जाण ! ए कुकर्म ठांरु. तुं शुं तत्त्व जाणतो न थी जे कुकर्म करे ठे ? एम कहेते थके राजाने साधु कहे ठे. अहो राजा ! तुं तत्त्वज्ञाननो अजाण अश्ने शुं मुऊने कहे ठे ? सर्वे यतियो एमज करे ठे, ए वस्तु ठांरुवाने कोण समर्थ ठे ? तुं आगल जाइश तो अमारां बीजा यतियोनां आचरण जोइश, तो तारी मेले तुं जाणीश. हवे राजा विचारे ठे जे ए पतितनुं वचन ठे. पण सर्वे कांइ एम करता नथी. एम विचारतो आ गल जाय ठे, तो एक साधुने स्त्रीदंपट, एकने चोर, एक आहेकी, एक कसाइपणुं करतो, एक माठीनुं कर्म करतो, एवा देख्या. तेवारें राजायें विचाखुं जे ए सर्वे चरु ठे, ए सर्वेने गुरुने कहीने शीघ्रपणे गह्व वहार सूका पाननी पेरें कढावीश ! एम चिंतवतो पोताने जुवने आव्यो. तेटलामां अंतःपुरमां थी गुरु निकट्या तेने राजायें दीठा. हवे राजायें उद्वेगने संवेद धरतां जे वो तेने दीठो, तेवुंज अवधूतने कहुं. त्थारें अवधूत वोढ्यो हे राजन् ! अमारुं वचन वेदनी पेरें जुतुं न थाय, ते माटे ए सर्वेने धूर्त जाणीने विश्वास न करीश. हवे ते राजा पोतें मार्गानुसारी ठे माटे पोताना चित्तमां विचारवा लाग्यो के, ए असंजाव्य वचन ठे. एवुं संजवेज नहिं. ज्यारें एवुं कुकर्म करे, त्थारें सूर्यथी अंधकार केम नासे ? तेमाटे युगांतने विषे पण ए वात वने नहीं, साधु एवा होयज नहिं. साक्षात् साधु पण लोकमां ठे. साचुं अथ वा जृतुं सर्वेने विषे एम न होय, सर्वे हीणा ठे एम जाणीने अनास्ता राखवी ए युक्त नहिं, एकवार मागें साथ लूटाणो एटलामाटें शुं सदाय साथ लूटाशे ? एम ज्यारें होय, त्थारें तो कोइ मागें चाखेज नहिं. एटलामाटे चारित्रिया तो सदाय पूज्य ठे. एने तो कोइ त्रम मत आवी उपनो ठे, तेथी निन्हवपणानो जाव जजे ठे, एवो राजाना मनमां विचार उपन्यो.

त्यारें राजाने प्रतीति उपजाववा माटे वली अवधूत कहे ठे के हे राजन्! तुज्जने दृष्टिराग आकरो ठे. कामी नरनी पेटें तुं खोटुं देखीने पण राग बांरु तो नथी, माटें दृष्टिरागीने धर्म न होय धर्म तो तत्त्वनो निर्णय करे, ति हां रहे. राजा कहे में निर्णय कस्योज ठे. सर्वज्ञनुं वचन सत्यज ठे, ते सर्वज्ञें कस्युं ठे जे गुरुपणानो जाव तेमां संदेह न राखवो. साधुने तुं जूठो करे ठे, तेमाटे तुं मिथ्यादृष्टि ठे, तेथी तहारी साथें बोलवुं युक्त नथी. एवा राजा नां वचन सांजली कपटनुं घर ते अवधूत पोताना प्रयासमां निष्फलताने पाम्यो, तेथी ते धूर्त विद्वखो थयो थको तिहांथी उठी गयो. राजायें तेने मिथ्या त्वी जाणी फरी पाठी ते धूर्तनी खबर पण लीधी नही, धूर्त पण जतो रह्यो.

अन्य दिवसें रात्रिने विषे राजा, प्रधान आदें देइने सर्व सज्जाना लोकोने कोइक दिव्य पुरुष स्वप्नमध्ये आवीने कहेवा लाग्यो के आ नगर मध्ये के वारें पण न थयो होय एवो आकरो क्रोधवंत यमनी क्रीडाना आकार जेवो सर्पनो उपद्रव थशे, तेमाटें नगरने देहरे देदीप्यमान नागनी मूर्तिनी आदर सहित पूजा करो, तो उपद्रव टले, जेम व्याधिने औषधनो उपाय ठे, तेम एनो एक एज उपाय ठे. बीजो कोइ उपाय उपद्रव टलवानो नथी.

वली प्रातःकालें कोइ निमित्तियो राजसजायें आवी. तेमज दिव्यपुरुष ना स्वप्ननी पेटेंज कहेतो हवो. स्वप्न तथा निमित्तियानी वात एकज मली, जे वातनी वे निशानी मली, ते वात निःसंदेह थइ. एवुं समज्जिने सर्व कोइ ते नागराजानी पूजा अनेक प्रकारें विशेषें करी करतां हवां. सरवांनो जय कोने न होय? समकितवंत राजाने सर्व प्रजायें नागनी पूजा करवा कस्युं, पण राजायें ते मान्युं नहिं. पूजाने विषे मन स्थाप्युं नही. शुद्धबुद्धि थी राजायें विचाखुं के, जे कांइ थवानुं ठे ते सर्व कर्माधीन ठे, ते शुचाशुच जोगवेज वूटे, माटें इहलोक सुखनी वांठायें कोण पोताना धर्मने मलीन करे? एम विचारी निर्णयपणुं कस्युं. एवामां राजाना घरमां आकरा बीहा मणा सर्प आव्या. ते कलिकालने विषे खल जेवा फूंफाका मारता, फणा टोप करता, लोकने जय पमाडता, विकराल मुखवाला जाणे पृथ्वीनेज फारु शे के शुं? एवा सप्पों राजाना अंतःपुरमां पण पेठा. तेने देखीने राजलोक सघलो त्रास पामतो हवो, तेवारें सर्वलोक क्लेशनुं ठेकाणुं जाणीने नाठां थकां बीजा घरमां गयां, तिहां पण तेमज जेम जीवने कर्म पाठल आ

वी लागे. तेम सर्प आवी तेमनी पाठल लागी. तेवारें सर्व प्रधानादिकें मली आस्थान सत्रायें आवी राजाने कळुं के हे राजन् ! तमें डाह्या ठो, माटें तमारे कदाग्रह करवो घटे नहिं. धिक्कार पळो तमारा कदाग्रहने. पंडितने श्यो कदाग्रह करवो ? जो नहिं मानो, तो पोतानाज पोतें शत्रु थइने कदाग्रह आरंज्यो कहेवाशे, तेथी थोडा माटें घणो अनर्थ आशे. एटला माटें क्लेश शांतिने अर्थें शुं हमणां पण नागनी पूजा करता नथी ? पठी जेम वैद्यविना व्याधि वधे तेनी शी गति आय ? इत्यादिक मंत्रीयें घणुं कळुं, तो पण राजा दृढ थको नागनी पूजा न करतो हवो. त्यारें क्रोधवंत थयो थको ते नाग स्वप्न मध्ये आवी, राजाने कहेवा लाग्यो के रे रे मूर्खा ! तुं मुजने अवगणे ठे, पण तें मारुं पराक्रम दीतुं नथी ? हुं रूठो थको साक्षात् यम सरखो तुं, अने त्रूठो थको कल्पवृक्ष सरखो तुं, ते माटें तुं मुजने पूज. समकितनो कदाग्रह ठांड. अन्वयव्यतिरेकें करी जे ठते ते ठतुं अने जे अठते ते अठतुं, तेणे करी प्रगट फल प्रत्यें जोतो थको पण तुं महारी पूजा करतो नथी. समकेतरूप कदाग्रहें करी ग्रहं ठे हृदय जेतुं एवा हे राजा ! आज प्रातःकालें उठीने पोतानी मेलें प्रजातें महारी पूजा तुं जरू करजे, जो तुं नहिं कर, तो तुजने, तारी चार्याने अने तारा पुत्रने यमने घेर मोकलीश. एम साक्षात् नागें कळुं तो पण समकितना दूपणने जयें राजा ते नागप्रत्यें पूजतो न हवो. त्यारें ते काल जेवो नाग आवी ने राजाना पुत्रने डंसतो हवो, तेज वेलायें ते राजपुत्रने मूर्खा आवी, तेथी त्रूमिकायें पळ्यो, तो पण राजा पूजा न करतो हवो, पठी राजानो परिणाम फस्यो नहिं, त्यारे ते नाग, पटराणीने पण डस्यो, ते पण पुत्रनीज दशापामी. एम वीजा वे पुत्र तथा वे राणीने पण रुस्यो तेथी तेनी पण एज दशा थइ, तो पण राजा लगारे न चळ्यो ! त्यारे मंत्र, तंत्र, औषधि प्रमुख उपचार कस्या, ते सर्वे निष्फल थया. राजादिक सर्वने घणो शोक थतो हवो. हवे शुं थशे ? शुं करशुं ? एम त्रिकल्प करे ठे, एवामां थकस्मात् जाणीयें कोशक देवतायेंज मोकळ्यो होय नहिं ? एवो सर्व गारुडीमां अग्नेसर एक गारुडी तिहां आव्यो. ते गारुडीने देखवा मात्राचीज जो पण जीववानी आशा सर्वने गइ ठे, तो पण सर्वे मुद्रित थता ते गारुडीने घणी आगता स्वागता करी आदरमान करता इवा. ते गारुडी कहे

वा लाग्यो के हे पृथ्वीनाथ! ए सर्पनुं विष घणुं विषम ठे, असाध्यनी पेरें ठे, तो पण हुं मारी शक्तियें करीने कोइक उपाये करी उतारीश. एम कहीने एक कन्याना हाथमां अद्गतनुं पात्र स्थापीने मंत्रित कखुं, पठी ते अखंरु अद्गत जेवा गारुनीयें मंत्रीने ठांड्या, तेवामां तो ते देवता तिहां कन्याना शरीरमां उतरतो हवो. तेवारें ते गारुनी देवप्रत्यें कहेतो हवो के हे फणिपति! तुं प्रसन्न थइने आ दुःख पामता सर्वने मूकी आप. ते वात सांजलीने कन्याना दिलमांथी ते देव बोदयो के ए राजा निरंतर कदाग्रही ठे, अने अमने तो जाणतो ज नथी माटे हुं तेने नहि मूकुं, मुने घणो एनी उपर रोष ठे. साहामुं ए राजाने पण जयानक पणे हुं रुशीश. कारणके देवता ना रोष विषम होय ते सांजली गारुडी कहे जे एटबुं कह्याथी रोषनुं फल थयुं. हवे प्रसन्न थाउं. महोटाना क्रोध, प्रणाम करवाथी उतरी जाय. जो आ गलो नमे, तो महान् पुरुष रोष उतारी नाखे, माटे तुं कहीश ते करावशुं. ते सांजली नागदेव बोदयो हे गारुडीमुने! आखुं जगत माने ठे, पण सूका काष्ठ नी पेरें आ राजा तो नमतोज नथी. एटला माटे मुऊने एनी उपर क्रोधाग्नि घणो ठे. ते केम शमे? शत्रु सरखाने पण मूके ठे तो नम्याने ज केम जीवता न मूके? एटला माटे तुं मुऊने कहीश मां, हुं नहीं मूकुं, जो नमे, तो ज मूकुं.

मंत्रवादी कहे ठे हे राजन्! तुं एने नम, एटले हुं एने कही ए अनर्थ थकी तुने मूकावुं, बीजा सर्व उपायें सखुं. जो तुं प्रत्यक्षन नमे तो मनथी जनम, एटले तारो नियम पण न जांगे. जीवने पुण्य पापनुं हेतु एक मनज ठे. वली व्रतने विषे देवाजियोगादिक आगार पण कह्यां ठे, माटे तेमां दोष थोडा ने गुण घणा ठे. जोयरुं पण क्यांहि द्वार विना न होय महोटा कार्यने अथें एक अंशमात्र दोष आदरीयें तो व्रतजंग न थाय. ताव आव्याना प्रथम दिवसें अन्ननो त्याग करवो ते गुणकारी ठे माटे आहीं लांघणोथी उत्पन्न थयुं जे कृशपणुं ते पथ्यादिकथी टले ठे माटे आहीं कदाचित् डू पण लागे तो तुं प्रायश्चित्त लेजे. हे राजन्! यतिधर्मने विषे उत्सर्ग अने अपवाद, ए वे धर्म कह्या ठे. तो श्रावकने केम नहिं कह्या होय? एटला माटे तुं एकांत ताणे ठे ते खोटुं करे ठे. तुऊने एकांत ताणवुं घटे नहिं. धर्म तो स्याद्वाद खरो ठे. अने स्याद्वादी तो एकांतते मिथ्या ठे. माटे हे राजन्! कदाग्रह ठांकीने तुं नाग राजाने पगे लाग, ताहरां वल्लज स्त्री पुत्रो

ने जीवारु. नहिंतर ए सर्वनी हिंसा थशे. कयो बुद्धिमान् पोतानुं हित न साधे ! ए प्रमाणे अर्हतमतने जाणनारो अने मंत्रवादीयें सयुक्तिक गारु डीनां वचनथी उत्पन्न थयुं ठे ज्ञान जेने एवो अने सत्त्वगुण तथा गौरवें करी गौर ठे कांति जेनी एवो जिनमतनो जाण राजा कहेतो हवो के हे गारुडी ! आ तारुंकहेवुं सर्व कायर मनवालाने मानवा योग्य ठे, मने तुं ए वात कहीशज मां. धर्मने विषे धीर थयेलो एवो जे हुं ते जो महारां प्राण जातां होतो, जलें जाउं, पण हुं एने नहिं नमुं. कारण के अल्प अतिचारथकी पण धर्म नुं सारपणुं जाय ठे. जेम पगमध्ये कंटो वागवाथी प्राणी खोको थातो नथी शुं ? तेमाटे जे दूषण लगानीने प्रायश्चित्त लेवुं, तेथी दूषण न लगारुवुं ए ज रूकुं ! जो उत्सर्ग मार्गने विषे शक्ति न होय तो अपवाद आदरवो, पण स मर्थने अपवाद मार्ग सेववो घटतो नथी. वली तुं स्याद्वाद कहे ठे ते परमे श्वरें कांइ पापकार्यने विषे स्याद्वाद कह्यो नथी. स्याद्वाद ते शुं ठे ? अने कांत मार्ग ठे. ते स्याद्वादीने करवा योग्य ठे, अने संसार संबंधि पुत्रचार्यादि कने तो अनंतीवार हुं पामी आव्यो तुं, पण धर्म क्यांहिं न पाम्यो. तेथी ते पुत्रादिकने माटे धर्मने नहीं डुहवुं, धर्म नहिं ठांडुं. स्त्रीपुत्रादिक सर्व वस्तुथकी पण प्राण वद्वज ठे. तेनो पण जलें विनाश थाउं, परंतु अंगीकार कस्यो जे धर्म, तेने अल्पमात्र पण हुं नहिं खंडुं, एटला माटें हे गारुकी ! जो तुजमां बीजी कोइ शक्ति होय, ती जीवारु. नहिं तर तुं तारे मार्गें शीघ्र चाळ्यो जा. जाजी प्रार्थना करवी ते पण वृथा ठे. जेमाटें जीववुं ते आयुः कर्मने आधीन ठे. आयुष्य तूटे, जीवाडवानो प्रयास निष्फल ठे. एवुं रा जानुं बोलवुं सांजली गारुडी कोप्यो थको कहे ठे के हे राजन् ! तुजने धि क्कार ठे. तुं कदाग्रहें ग्रस्त ठतो महारी श्रवगणना करे ठे. तो जे प्राणी हि तने अहित करी माने ठे, ते डुर्वुद्धि जाणवो. तेनुं कव्याण न थाय. जेम रोगियो पुरुष जला वैद्यनुं वचन न माने, तो तेंनो रोग केम जाय ? तुं कदाग्रहरूप जे विष, तद्रूप जे वृक्ष तेनां फलने हमणांज चोगवीश. हे नाग देव ! ताहरे इच्छा होय ते तुं कर. हुं हवे जाउं तुं. एम कहीने मंत्रवादी गारुकी उठयो, तेवारें सूर्य पण उदय पाम्यो, ते जाणीयें विजयराजाना सत्त्वनुं अ तिशयपणुं जोवानेज उग्यो होय नहीं ? तेवारें वली सर्प. वृटा मृक्या पाणी ना पुरनी पेरें अत्यंत डूरथी महोटा वेगें करी कोधें जराणों थको राजानुं

सत्त्व जोवाने काजें राजाने कहेतो हवो के हे अधम ! तुं निःशंकचित्तें उन्मत्तनी पेटें सर्वने तृण समान गणैठे पण नथी जाणतो जे देवतानी शक्ति अत्यंत दुःसह ठे ! जे मूर्ख होय ते निर्घात कस्या विना तथा अवलो सबलो फेरव्या विना ठेकाणे आवे नहीं. माटें हुं ताहारा मूढपणानुं फल हमणाज तुऊने देखाडुं बुं, ते तुं जोजे. एम कहेतांज राजाने सर्व अंगें सर्प विंटाणा ने निर्दय थइ डंक देवा लाग्या. ते डंकथकी राजाने कालज्वरनी पेरें सर्व प्रकारें सर्व शरीरें आकरी वेदना प्रगट थइ. सर्व अंग सडी समीने त्रूटी पड वा लांगां, जाणीयें कोई बुरीयें करी ठेदतोज होय नहिं ? पठी हा हा आडुष्टनी चेष्टाजूठ ! एम कहेतो थको सर्पनां डंसथी दुःख थयुं तेथी राजा आकरी ची श पाम्वा लाग्यो. ते सांजलीने केटलाएक कहे ठे के राजाने मूर्खा आवी ठे. पीडामां पण आकरी पीडा पाम्यो ठे, दुःखमां पण आकरुं दुःख थयुं ठे, बीहामणामां बीहामणो एवो राजा थयो ठे. कोइ सासुं पण जोइ न शके, ते अवस्थानी वेदनायें करी राजायें पूर्वजवने विषे केवारें नरकनी वेदना अनुजवी हशे, ते विस्मृत थइ गयेली हमणां पाठी जाणी होय नहि. एवी ज्ञावनायें राजा जेटले चिंतवे ठे तेटले त्रण राणी त्रण पुत्रनी मृत्यु अवस्था सेवकने मुखें सांजली, तेवारे जेम दाज्या उपर द्वार मूके, तेम थयुं. हवे ते वखत जे राजाने वेदना ठे, ते जे जोगवे, तेज जाणे अथवा झानी जाणे ! एवी उपमारहित दुःखनी अवस्थायें करी राजा वेदना जोग वे ठे. एवामां वली ते मस्तक धूणावतो हृदयमां नम्रपणुं, दीनपणुं प्रगट कर तो राजा उपर दया आणतो एवो गारुडी आवी कहेतो हवो के हजी पण तमें तमारा आत्मानुं हित विचारी नागराजाने नमो, के जेथी तमारुं तथा तमारा कुटुंबनुं दुःख टले, ए विना बीजो कोइ उपाय नथी ! ते सांजलीने यद्यपि दुःखरूप वायरे तो कंपित ठे तथापि व्रतने विषे मेरुनी पेरें अकंपित ठे एवा ते राजायें पूर्वनी परें उत्तर आप्यो के सत्पुरुषनी वाणी फरे नहीं. वली ते गारुडी प्रत्ये कहेतो हवो के हे गारुडी ! एवात तुं सर्व प्रकारें सुऊने कहीश मां, पण एक वात हुं पूबुं बुं, माटें जो तेनो मर्म जाणतो हो तो तुं कहे के, ए अत्यंत पीडा महाराथी सहेवाती नथी, एटला माटें महारुं आयुष्य केटबुं ठे ? तथा बीजु ए सर्प मारी पेटें बीजा कोइने करडे तो, ते केटलो काल जीवे ? त्वारें गारुडीयें कस्युं के ठ महिना पीडा जोगवीने मरे माटे तुं तेट

ला काल केम दुःख जोगवीश ? ते कहे. तुं ते शामाटे दुःख जोगवे ठे ? हवे अतुल्य सत्वनो धणी राजा निर्विकल्प थको कहेतो हवोजो पण हुं फूलनी पेरें दुःख सहन करवा असमर्थ तुं, तो पण धर्मने हेतुयें हुं म हाकपिनी पेरें दुःख जोगवुं तुं. माटे पट्टमास तो शुं ? पण ठ युग पर्यंत कां ए दुःख रहेतुं नथी ? दुःख ते धर्महेतुयें अवश्य गुण जणीज थशे. जो धर्म खंड्यो होय तो अनंता जव नव नवां दुःख जोगववां पडे, तो तेथी कांइ गुण थाय नहीं. अने दुःख जे ठे, ते दुष्कृत जे पाप तेनाथी थाय ठे, तेमाटे पापना क्षय थएज दुःखनो क्षय थाय ने सुकृतथकी सुख थाय, माटे ते सुकृत करवाने विपे कोण दृढ परिणाम न धरे ? एवं राजा बोले ठे, तेवामांज तिहां पंच दिव्य प्रकट थयां. १ वस्त्रनी वृष्टि, २ फूलनी वृष्टि, ३ सुवर्णनी वृष्टि, ४ देवहुंहुंजि थवा लाग्यां. ५ आकाशें रह्यो देवता अ होसत्त्वअहोसत्त्व एवी वाणी बोलवा लाग्यो, जेम श्रीअरिहंतने दान दे तां पंचदिव्य प्रगट थाय, तेम इहां पण पंचदिव्य प्रगट थयां. ए सर्व दृढ धर्मनो महिमा जाणवो. राजाना शरीरने विपे शाता थइ कांइ पण वेदना रही नहीं. राजायें पोताना मुख आगल देदीप्यमान एवो देवता बोलतो थको दीठो, तेवामां स्त्रीयोने तथा पुत्रोना शरीरें शाता थइ, ते देखीने राजाना सेवकोयें आवी राजाने वधामणी दीधी मुखें मांगलिक बोलता हवा. देवता राजानी स्तुति करतो कहे ठे, के हे नरदेव ? जगतमां तारो चिरंजय थाळ. सत्त्वने विपे शिरोमणि एक तुंज ठो, तेमाटे तुंने धन्य ठे. तुं श्लाघनीयमां श्लाघनीय, तुं माननीयमां माननीय ठो. जगतने विपे ताहरा सरखो अन्य कोइज नथी. हे जगत्पते ! महा विदेह क्षेत्रमां शक्रेन्द्रनी आगल परमेश्वरें धर्मने विपे तारी दृढता वर्णवी. ते सांचली इंद्रें तहारी प्रशंसा करी, ते हुं अधमथको न मानतो हवो, तेथी तुजने चलाववा आव्यो. में देवमायायें करी सर्वदा शीलवंत साधुने दुःशीलिया करी देखाड्या, पण अटीछीपथी वाहिरना समुद्र जेम स्थिर ठे तेम में ताहारा अंतःकरणने विपे अने बाह्यने विपे धर्ममां स्थिरपणुं दीतुं, तथा सर्पादिकना जे में उपद्रवो कस्या, ते पण तुजने धर्मथी चलाववा माटे कस्या. वस्त्रीअ शुजाचरण वाला मुनियो देखाड्या, तेथी कोइ पण पुनपनां चित्त अल्प मात्र पण विकार पास्याविना रहे नहीं. पण धन्य ठे तुजने जे तुं दान

पाम्यो नहीं. वली स्त्री तथा पुत्रने पण तें धर्मने अर्थें तृण तुद्व्य गण्यां. वीजो कोइ होय तो स्त्री पुत्रने अर्थें माठां कर्म आचरण करे, पण तें ता हरा व्रतने विषे किंचिन्मात्र पण अतिचार लगाड्यो नहीं. माटें धन्य ठे तहारा परिणामने! तथा वली में तुऊने वज्राग्नि सरखी वेदना करी ते वेदना तो तुंज सहे, वीजुं कोण सहन करे? हे राजन्! हुं तुऊने चलावी शक्यो नहीं, तो वीजो कोण तुऊने चलावी शकवा समर्थ थाय? में मा तुं कखुं. हुं माहा दुश्चेष्टित अमर्षें करी नस्यो तुं. तुं अमर्ष रहित ठो. जे महोटा पुरुषो ठे, ते सर्व सहन करे ठे, तेमने अवगुण ते साहामा गु णरूप थाय ठे, माटें हे राजन्! हुं तारो अपराधी तुं. हवे मुऊने किंकर जाणीने कांइक कार्य कहे, जे हुं तत्काल आज्ञाकारी थको करूं.

राजा बोळ्यो जेथकी सर्व वांढितार्थ सिद्ध थाय, एवो कटपवृद्ध सरखो जे जैनधर्म, ते महारा हृदयने विषे अत्यंत स्थिरपणे रह्यो ठे, तेने मूकीने शुं मागुं? तथा ए उपर वीजी वस्तु शी ठे? जे तमे मुऊने आपशो? मा टें जो तमें मुखशी बोळ्या ठो, तो हुं कहुं तुं ते मने आपो. तेवारें तेणें कखुं के शुं आपुं? तेने राजायें कखुं के तमो मिथ्यात्वने ठांकीने समकित ने आदरो जेथकी तमारुं देवतापणुं सार्थक थाय! ए मागुं तुं. ते देवता, राजानुं एवुं वचन सांजली समकित अंगीकार करी, हर्ष धरतो राजाने पगे लागी, आज्ञा मागी पोताने स्थानकें गयो. ए रीतें विजय राजा स मकितने विषे दृढ थयो थको घणा कालपर्यंत राज्य जोगवतो हवो.

हवे एक दिवस राजा एवुं चिंतवे ठे जे धिक्कार ठे मुऊने के जेमाटें हुं आजसुधी पांगलानी पेटें चारित्र लेवाने उजमाल थतो नथी. तो तेविना मने मोह कयांथी मलशे? तथापि श्रद्धा जे समकेतनी शुद्धि ते जो करूं, तो मुऊने ते चारित्र सुलज थाय, अने ए सम्यग्दर्शनशी मुऊने केवल दर्शननो संजव थाय, तेमाटें उजमाल थइने सम्यग्दर्शनने आराधुं! एवुं ध्यायीने राजा उजमाल थको देव, गुरु, धर्मना ध्यानने विषे एक ध्या न, एक तान, एकाग्रचित्त थयो थको समकेतनुं नूपण जे तीर्थसेवा ते क रवाना हेतुयें राजा पोताना ज्येष्ठ पुत्रने राजपाटें स्थापीने श्रीसिद्धाचल जीनी यात्रा करवाने अर्थें जतो हवो, गढ जीतवाने अर्थें जेम कोइ निक ले तेम मोह वैरीना गढने जीतवानी इठा करतो एवो राजा मोहसिद्धि

ने अर्थें त्रण लोकने विपे उत्कृष्ट तीर्थ जे श्रीसिद्धाचलजी जेनो अनंत म हिमा ठे, जे नित्य ठे, तेनो सर्वांगें करीने जेम विधि कह्यो ठे, तेवा विधि सहित सर्व शरीरनी समर्थाइयें करीने ते तीर्थसेवा करतो त्रिकालपरमेश्वरनी पूजा करतो, चेत्यनी आशातना टालतो, पोताना जन्मने सफल करतो हवो.

हवे विजय राजा अन्यदा संध्या समयें सुस्थिर आत्मायें परमेश्वरनी महोटी पूजा करीने अद्भुत एवी सम्यग्दर्शन नामे जावना जावतो हवो. अहो परमेश्वर! तमें सुखें सधाय एवो बोधिधर्म कह्यो. जेना बलशक्ती तप, दान, क्रियादि कष्टकस्याविना पण संसारनो पार पामीयें, तिहां सर्व दोष रहित परमात्मा देव, सर्व आचारवंत एवा गुरु, सर्वज्ञ जापित धर्म, ए जैनमत उपरांत कोइ अन्य धर्म ठे नहिं. ए व्यवहारथी देव, गुरु तथा धर्म जाणवो. एवी रीतें विजय राजा जावना जावतो आत्मस्वरूपनुं चिंतवन करतो परमात्मपणुं ध्यावतुं, जे ए आत्माज शुद्ध देव ठे अने परम आचारवंत जे जावात्मा तेज गुरु ठे. तथा आत्माना शुद्ध परिणामरूप ते जावधर्म जाणवो. एवी रीतें निश्चयथी देव, गुरु अने धर्मनी जावना जाववना एकाग्र विशुद्ध्यानें करीने मोक्ष चढवानी निःश्रेणी एवी क्षपक श्रेणियें चढ्यो. अहो ! जीवनी शक्ति केवी ठे ? जूठ के ते वेला ए तिहां रात्रि ठे, तो पण राजाने अंधकारना समूहना नाशनुं करनार ए वा केवलज्ञानरूप सूर्यनो उदय थयो, जे वस्तु कष्टें नीपजे, ते कष्ट विना प्राप्त थइ. पिता करतां पण पुत्र अधिक थयो, जेमाटे गृहस्थ ठतां पण केवलज्ञान पाम्यो. एटवे कोइ चारित्र लइ अत्यंत तप क्रिया प्रमुख करे. तो पण केवलज्ञान, कष्टें पामे. ते चारित्रियो तो गृहस्थना पिता तुढ्य ठे अने पुत्रने गृहस्थपणेज केवलज्ञान उपन्युं. ए मोटुं आश्चर्य ? ते राजरूपिने देवतायें वेश आप्यो, देवतायें पूजा करी, उत्सव कस्यो. हवे विजय राजरूपि पोतानी त्रण स्त्री तथा पोतानो जाइ जयराजा अने वे पुत्र ते सर्वने प्रति घोधी शीघ्र दीक्षा लेवरावतो हवो. धणा कालसूधी पृथ्वीउपर विचरी ला ख वर्षनुं आयुष्य पाळी. पोताना सर्व परिवार संघातें मोक्षें पद्दोता. अहो ! जुठ रूना समकितनुं फल ! ॥वतः॥ आराधने च दृढता विषये फलस्य, प्राप्तावपीति विजयस्य जयस्य चोच्चैः ॥ श्रुत्वा सुदर्शन निदर्शनमद्भुतं नो, जगत्याः सुदर्शनविधौ विधिवद्यतध्वं ॥ १ ॥ जावार्थः—ए समकतना आ

राधनने विषे दृढता अने तेना फलनी प्राप्तिने विषे जय अने विजय राजा
नुं दृष्टांत कळुं ते सांचलीने हे ज्ञव्यजीवो ! तमें समकेतने विषे विधि
सहित यत्न करो ॥ इति सम्यक्त्वविषये जयविजय नृप कथानकं समाप्तं ॥

हवे प्रथम सम्यक्त्वनो लाज, चार गतिने विषे संझी पंचेंद्रियपर्याता
ने आय, कोइक अनादि मिथ्यादृष्टि जीव मिथ्यात्व प्रत्ययीया अनंतापुद्
गल परावर्त्त संसारमां जमी पर्वतना पाषाणने तथा नदीना पाषाणने
न्यायें अनाज्ञोगें निपजाव्युं एवुं जे यथा प्रवृत्तिकरण परिणाम विशेष
रूप, तेणे करी एक आयुःकर्म वर्जित सात कर्मनीस्थिति पदयोपमने अ
संख्यातमे जागें न्यून एक कोमा कोमी सागरोपमनी करे.

इहां जीवने राग द्वेषने परिणामें दुष्कर्में करी नीपजावी एवी निविक
कर्कश घणा कालनी ग्रंथि गांठनीपरें दुःखे जेदवा योग्य जे पूर्वे क्यारे प
ण जेदी न हती, ए ग्रंथी देशलगें अज्ञव्य पण यथाप्रवृत्तिकरणें करीने अ
नंती वार आवे. ए ग्रंथिदेशने विषे वर्त्ततो ज्ञव्य अथवा अज्ञव्य जीव अ
संख्यातो काल रहे. त्यां रह्यो थको द्रव्यश्रुत कांइक जणा दश पूर्व जणे.
यावत् श्रीजिनतीर्थकरनी कृद्दि देखवाथकी, स्वर्गना सुखनो अजिलाषी
थको दीक्षा लेइने उत्कृष्टो यावत् नवमा ग्रैवेयकसुधी अज्ञव्यजीव पण
जाय. इहां कांइक न्यून दश पूर्व ते मिथ्यात्वीयें ग्रह्यो, माटेंमिथ्याश्रुत पण
होय एटले ज्यांसुधी नव पूर्व पूरण अने दशमा पूर्वनी त्रण वस्तुपर्यंत ज
णे तिहां सुधी समकितनी जजना जाणवी, अने जेहने चौद पूर्व अथवा द
श पूर्व संपूर्ण श्रुत होय तेने समकित श्रुत कर्हीयें. तेने नियमा समकित
होय. शेष कांइक न्यून दश पूर्वधरादिकने समकितनी जजना जाणवी.
कोइकने समकेत होय अने कोइकने न होय ॥ यदुक्तं कटपत्राण्ये ॥ च
उदस दस य अजिज्ञे, नियमा समत्त सेस जयणा इति वचनात् ॥

हवे ते ग्रंथिने तीक्ष्ण कूहाकानी धारनी परें जीव अत्यंत विशुद्ध अ
ध्यवसायें जेदीने मिथ्यात्वनी स्थितिने अंतर मुहूर्त्त उदय क्षणथकी उ
पर अतिक्रमीने अपूर्व करण अने अनिवृत्ति करण लक्षण विशुद्ध जनि
त जे सामर्थ्य तेणे करी अंतर्मुहूर्त्त कालप्रमाण प्रदेशें वेदवा योग्य द
लियाने अज्ञावरूप अंतर करण करे.

हवे ए त्रण करणनो अनुक्रम कहे ठे. ते कटप त्राण्यमां कळुं ठे ॥ जा

गंठिता पढमं, गंठी सम इत्थिउं चवे वीयं ॥ अनियट्टि करणं पुण, समत्त पुर स्कडेजीवे ॥ १ ॥ चावार्थः—ज्यां ग्रंथिदेशे आव्यो त्यां (पढमंके०) पहेलुं यथा प्रवृत्तिकरण कहीयें तथा ग्रंथिने जेदधाने इत्थक ते वीजुं अ पूर्वकरण जाणवुं अने (अनिअट्टिकरणपुण के०) त्रीजुं अनिवृत्ति करण ते वली (समत्त पुरस्कडे जीवे के०) समकेतने आगल कखुं ठे, जेणें ए टले जे जीवने समकेत ठूककुं ठे, ते जाणवुं.

हवे अंतरकरण करे थके मिथ्यात्वनी वे स्थिति थाय ठे. एक तो अंतरकरणथकी पहेली हेठली स्थिति अंतर्मुहूर्त्त प्रमाणनी होय अने तेह थकी उपरली वीजी स्थिति जाणवी. तेनी स्थापना. ०० तिहां प्रथम स्थितिने विपे तो अंतरमुहूर्त्त कालप्रमाणे मिथ्यात्वनां दलियां वेदवाथकी मिथ्यादृष्टिज कहीयें. वली ते अंतरमुहूर्त्त काल गयापठी अंतरकरणने पहेले समयेंज मिथ्यात्वनां दलियां वेदवाना अज्ञावथी जीव अंतरमुहूर्त्त कालप्रमाण उपशम समकित पामे. पठी ते औपधजूत उपशम समकेतना वलें करी शोध्या मीणाला कोदरानी तुल्य मिथ्यात्वदलिकना शुरू, अर्कूवि शुरू अने अशुरूरूप त्रण पुंज करे एटले उपशम समकेतनो काल पण पूर्ण थाय, तेवारें उपशम समकितथी पळ्यो थको जो शुरूपुंजनो उदय आवे, तो द्वायोपशम समकेत पामे, अने जो अर्कूविशुरू पुंजनो उदय आवे, तो त्रीजे मिश्रगुण ठाणे आवे, अने जो अशुरूपुंजनो उदय आवे तो पाठो मिथ्यात्वं जाय ॥ उक्तं च ॥ कम्मगंग्थे सुधुवं, पढमोवसमी करेइ पुंजतियं ॥ तवन्तिउं पुण गढइ, सम्मे मीसंमि मिठेव ॥ १ ॥ चावार्थः—कर्म ग्रंथने विपे निश्रें प्रथम उपशमवालो त्रण पुंज करे, तेथी पळ्यो थको द्वायोपशमे अथवा मिश्रें अथवा मिथ्यात्वं जाय, ए कर्मग्रंथनो मत जाणवो.

हवे सिद्धांतनो मत कहे ठेः—कोइक अनादि मिथ्यादृष्टि तथाविध सा मघीना वशथकी अपूर्व करणें करीने त्रण पुंज करे ते त्रण मांदेला शुरू पुद्गल वेदतो थको उपशम समकितने अणपामेज प्रथम द्वायोपशम सम्यग्दृष्टि थाय तथा अन्य कोइक तो यथाप्रवृत्ति आदिक त्रण करण करीने अनुक्रमें अंतरकरणें उपशम समकित पामे, ते जीव त्रणपुंज ना करेज न हीं. ते उपशम समकितथी पळ्या थको अवश्य मिथ्यात्वंज जाय. कटपता प्यं कखुं ठे केः—आलंघण मखहंती, जद् संगाणं नमुंचए इलिया ॥ एवं अ

कयतिपुंजी, मिहंविद्य उवसमिण्ड ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—आलंबन अण पा मती एवी इलिका जेम पोतानुं स्थानक न मूके, तेम जेणे त्रणपुंज कख्या नथी एवो जे उपशम समकेती जीव ते पाठो मिथ्यात्वं जाय पोतानुं स्था नक मूके नहीं ॥ १ ॥ प्रथम समकित पामेथके कोइक समकित साथेंज देश विरति अथवा सर्वविरति अंगीकार करे ठे. ते शतकनामें पांचमां क र्मग्रंथनी बृहत् चूर्णीने विषे कछुं ठे ॥ गाथाः—उचसमसम्मदिष्ठि, अंतर करणे ठिउंजीउं कोइ ॥ देसविरईपि लप्रइ, कोइपमत्तोपमत्त ज्ञावंपि ॥ सा सायणो पुणनकिंपि लहइति पुत्रय संक्रमणं कटपज्ञाष्ये उक्तं ॥

मिथ्यात्व पुद्गलना दलियां लेइने समकित दृष्टि जीव प्रवर्द्धमान प रिणामे समकेत पुंजमां तथा मिश्र पुंजमां संक्रमावे, अने मिश्रना पुजल लइ समकेतमां संक्रमावे. तथा मिथ्यादृष्टि जीव समकेतना पुजल लइ मिथ्यात्वमां संक्रमावे, पण मिश्रमां संक्रमावे नहीं.

मिथ्यात्व क्षीण कख्या विना सम्यग्दृष्टि नियमा त्रिपुंजी होय अने मि थ्यात्व क्षीणें द्विपुंजी होय, मिश्र क्षीणें एक पुंजी होय, समकेत मोहिनी क्षय थये थके क्षायिक समकेती थाय. मीणाला कोदरानी कटपनायें स मकेतना पुजल शोधेला होय तेने विरोधि तैलादिक द्रव्यतुल्य एवा कुती र्थीना संसर्गथी कुशास्त्र सांचलवारूप मिथ्यात्वं करीने मिश्रित थया थकां तेहिज क्षणने विषे मिथ्यात्वपणुं थाय, तथा समकितथी पड्योथको वली समकित पामे, तेवारें अपूर्वनी पेठे अपूर्व करणे त्रण पुंज करी, अ निवृत्ति करणें करी, सम्यक्त्वना पुंजने विषे जाय. तेवारें पूर्वे पाम्युं जे अपूर्वकरण तेनोज लाज थाय, तेथी एने शी रीतें अपूर्वपणुं कहीयें ? एवी शंकाना निवारण माटे कहे ठे, के अपूर्वनी पेरें अपूर्व थोनी वार ज पामे. माटे अपूर्वज कहीयें एम वृद्ध पुरुषो कहे ठे.

तथा सिद्धांतने मतें तो समकेत पाम्यानी पेठें जेवारें देशविरति अथ वा सर्वविरतिपणुं पामे, तेवारें पण यथाप्रवृत्तिकरण अने अपूर्वकरण करे पण अनिवृत्तिकरण न करे अपूर्वकरणनो कालसंपूर्ण थये तेना अनंतर स मयेंज देशविरति अथवा सर्वविरतिनो लाज थाय. देशविरति सर्वविरति पा मवा अनंतर अंतर्मुहूर्त्त यावत् अवश्य कोइक जीव प्रवर्धमान परिणामे उं चो चडे, तेने उपर चडवानो नियम नथी तिहां कोइक वधते परिणामें व

धतोज रहे, अने कोइएक स्वभावेंज रहे अने कोइएक हीनपरिणामी थाय.

जे कोइ जीव अनाज्ञोगें जाण्या विना कोइ कारणें परिणामनी हस्वता थकी देशविरति अथवा सर्वविरति थकी पड्यो होय, ते जीव अनिवृत्त्या दिक् करण कस्यो विनाज फरीने दशविरति सर्वविरति पणाने पामे.

एमज जे समकेती जीव आज्ञोगें एटवे जाणीनेज मिथ्यात्व प्रत्यें गयो, ते जघन्यथकी अंतरमुहूर्त्त काल रहे अने उत्कृष्टो रहे, तो घणे कावे जे पूर्वे करण कहां ठे, ते करण पूर्वकज ते समकेतना जाव प्रत्यें पामे. ए कम्मपयडीनी वृत्तिमां कञ्चुं ठे तथा सैद्धांतिकने मत्तें तो विराधित समकेत वालो अथवा समकेत सहित पणे होय, तो पण कोइक जीव ठठी नरक पर्यंत जाय अने कर्मग्रंथने मत्तें तो समकेत सहित जीव वैमानिक विना अन्यस्थानकें उपजे नहीं. एम प्रवचनसारोद्धारनी टीकामां कञ्चुं ठे. तथा कर्मग्रंथिकने मत्तें समकेत पामीने फरी समकेतथी पडेलो जीवकर्म प्रकृतिनी उत्कृष्टी स्थिति पण बांधे अने सिद्धांतने अज्ञिप्रायें तो जेणें ग्रंथिभेद कस्यो होय ते उत्कृष्टी स्थितिनो बंध करेज नहीं.

द्वे ते समकेत औपशमिक, द्वायिक, द्वायोपशमिक वेदक अने साखादन ए पांच भेदें ठे. तिहां जे मिथ्यारूप दर्शन मोहनीयनो उपशमन स्वरूप ते ग्रंथिभेद करे, ते उपशमश्रेणिना आरंभकने विकल्पें होय.

बीजो द्वायोपशम ते समकेतपुंज, मिश्रपुंज अने मिथ्यात्वपुंज, ए त्रण पुंजरूप दर्शनमोहनीयनुं द्वायरूप जाणवुं ते क्षपकश्रेणि आरंभकने होय.

त्रीजा द्वायोपशमनुं लक्षण कहे ठे:—जे उदरेखा मिथ्यात्वमोहनीयतेने विपाकोदयें करी जोगवी क्षयकस्या तथा अणउदरेखा मिथ्यात्वने उपशमा व्युं ठे ते द्वायोपशम समकेत जाणवुं. एने विषे शुद्ध मिथ्यात्वपुंजना पुंजलने विपाकोदयें करीने जोगवे तथा प्रदेशोदयें करीने तो अशुद्धमिथ्यात्व पुंजना पुंजलने जोगवे. अने उपशमने विषे तो सर्वथा कोइ पण पुंजना पुंजल वे दे जोगवे नहीं. सर्व उपशमावी मृक्या ठे, माटें ए उपशम ते अपौजलिक ठे अने द्वायोपशम पौजलिक ठे. ए रीतें ए वे समकेतनुं भेदपणुं समजवुं.

चौथा वेदक समकेतनुं स्वरूप कहे ठे:—अनंतानुबंधीनी चोकनी अने मिथ्यात्वना त्रण पुंजनावी वे पुंज संपूर्ण क्षय करे ठे अने समकेत पुंज

ना पण सर्व पुजल क्षय करतां मात्र ठेहला पुजल क्षय करवाने उजमाल थको चरमपुजल वेदनरूप क्षयोपशमनो ठेहलो समय तेने वेदक समकेत कहियें.

पांचमा साखादननुं स्वरूप कहे ठेः—उपशम समकेतनुं वमन करवुं ते साखादन कहियें. उपशम समकेतथी परतो साखादनने फरसे.

हवे ए पांचे समकेतनी स्थितिमानादिक कहे ठेः—उपशमनो काल अंतरमुहूर्त्तनो, साखादननो काल ठ आवलिकानो, वेदकनो काल एक समयनो, क्षायिक समकेतनो तेत्रीश सागरोपम जाजेरा अने क्षायोपशम समकेतनो काल ठासठ सागरोपम प्रमाण जाणवो.

साखादन अने उपशम, ए बे समकेत उत्कृष्ट पणे आवे तो जीवने पांच वार आवे. अने वेदक तथा क्षायिक ए बे एकज वार आवे तेम वली क्षायोपशम असंख्यातिवार आवे तथा प्रथम मूक्यो तेनुं वली ग्रहण करवुं तेने आकर्ष कहियें ते एक जव आश्रयी तो श्रुतसमकेतीने उत्कृष्टा एक सहस्र पृथक् आकर्ष होय अने देशविरतिने एकशो पृथक् आकर्ष होय तथा जघन्यथी तो सर्वने एकज आकर्ष होय.

साखादन समकेत बीजे गुणठाणेज होय तथा उपशम समकेत चोथा गुणठाणाथी मांकीने अग्यारमां गुणठाणासुधीना आठ गुणठाणे होय अने वेदक तथा क्षायोपशम ए बे समकेतने चोथाथी सातमा सुधीना चार गुणठाणां होय, तथा क्षायिकने चोथाथी चौदमासुधी अग्यार गुणठाणां होय.

समकेत पाम्या पठी उत्कृष्टथी नव पळ्योपमें श्रावकपणुं पामे, तथा सर्व विरति उपशम, क्षायोपशमने असंख्याता सागरोपमना आंतरा होय.

अप्रतिपाति सम्यग्दृष्टिने देवजव अथवा मनुष्यजवने विषे एक श्रेणि वर्जितने जेणे श्रेणि न करी होय ते सात अथवा आठ जवमां मोक्षे जाय. तथा क्षायिक समकेत वालो त्रीजे जवें अथवा चोथे जवें अथवा तेहीज जवें मोक्षे जाय, ते समकेत देवता, नारकी अने संख्यासंख्याता वर्षायुवाला चरम शरीरी मनुष्यने होय, तिहां जेणे सातप्रकृति क्षय कखानी पूर्वेंज आयु बांध्युं होय, ते देवगति अथवा नरकगति प्रत्यें जइने तिहांथी मनुष्य थइमोक्षे जाय तो त्रीजे जवें सिद्धि पामे, अने कदापि कोइयें तिर्यच मनुष्यनुं आयु बांध्युं होय ते अवश्य असंख्याता वर्षायु वाला युगदीयामां जइ उपजे पण संख्याता वर्षना आउखावालां न उपजे. पठी ते युगलिया मरी

देवता थाय, तिहांथी मनुष्यपणुं पामी चोथे जवें मोडें जाय तथा जेणे आगला जवनुं आयु न वांध्युं होय, एवा अवकायुवाला तो तेहीज जव मां कपकश्रेणि करी मोडें जाय. ए एक जीवनी अपेक्षायें कह्यो.

हवे घणा जीवनी अपेक्षायें समकेतनो उपयोग जघन्यथकी अने उत्कृष्टो अंतरमुहूर्त्तकाल अने क्षयोपशम रूप लब्धि तो एक जीवनी अपेक्षायें जघन्य अंतरमुहूर्त्त अने उत्कृष्टीलब्धि ठासठ सागरोपम मनुष्य जवें अधिक जाणवी, एटले वे वार विजयादि विमाने अथवा त्रण वार वारमा देवलोकें जाय, तेवार पठी समकेतथी अणपड्योथको मोडें जाय अने घणा जीवनी अपेक्षायें तो समकेत सर्वकालें पामीयें.

हवे समकेतनुं आंतरं कहे ठे. जघन्यथी तो कोइक जीव समकेतथी पड्यो थको वली दर्शनावरणीय कर्मना क्षयोपशमथकी पाठो अंतरमुहूर्त्तमां समकेत पामे, तो अंतरमुहूर्त्तनुं अंतर पडे, अने उत्कृष्टथी घणी आशात ना वालो तो अर्कपुजलपरावर्त्तनुं आंतरं नाखीने पठी फरी समकेत पामे, ते तीर्थकरनी, प्रवचननी, ज्ञाननी, आचार्यनी, गणधरनी महर्द्धिकनी एटला नी आशातनावादाने अनंतो संसार थाय. अने घणा जीवनी अपेक्षायें आंतरानो अज्ञाव जाणवो. इत्यादि आवश्यकवृत्तिने विपे कहुं ठे.

अथवा समकेतना त्रण प्रकार ठे, एक कारक, बीजो रोचक अने त्री जो दीपक. एवा त्रण जेद ठे तेमां जे जली रीतें क्रियानुष्ठाननी प्रवृत्ति क रवी, कराववी, ते कारक समकेत विशुद्ध चारित्रीयाने होय तथा वीतरा गना धर्म उपर रुचिमात्र होय पण क्रिया अनुष्ठाननी प्रवृत्ति पोतें न करे, ते रोचक समकेत, श्रेणिक कृष्णादिकने जाणवुं. तथा जे पोतें मिथ्या त्वी ठतां पण परने जीवादिक पदार्थने यथार्थपणे देखाडे, ते दीपक समकेत अजव्य एवा अंगारमर्दकाचार्यने दृष्टांतें जाणवुं.

अथवा समकेत अनेक प्रकारें कहे ठे. तिहां समकेतने विपे रुचि राखे ते एकविध समकेत. हवे वे प्रकारनुं समकेत कहे ठे. नित्यर्ग ते स्वप्नावथी अने उपदेश ते गुर्वादिकना उपदेशथकी. ए वे प्रकारें. तथा उच्यथकी ते शुद्धपुजलनुं वेदन, अने ज्ञानथकी ते तत्त्वरुचिरूप तथा निश्चयथकी ते अपो ज्ञानिक अने व्यवहारथकी ते पौल्लिक इत्यादिक सर्वे जेदें समकेत जाणवुं.

हवे त्रण जेदें कहे ठे:- उपशम, क्षाधिक अने क्षयोपशम, ए त्रण जेदें

तथा कारक, रोचक अने दीपक ए त्रण जेदें तथा द्वायिकादिक त्रणमां साखादन जेलीयें तेवारें चार प्रकारनुं समकेत थाय तथा ते चारनी सा थें वेदक समकेत जोनीयें तेवारें पांच जेदें समकेत थाय.

हवे दशप्रकारनी रुचि ते दश प्रकारनुं समकेत जाणवुं. तेनां नाम क हे ठे. १ निसर्गरुचि, २ उपदेशरुचि, ३ आझारुचि, ४ सूत्ररुचि, ५ बीजरुचि, ६ अजिगमरुचि, ७ विस्ताररुचि, ८ किरियारुचि, ९ संक्षेप रुचि, अने १० धर्मरुचि. हवे एनां स्वरूप कहे ठे:—

१ जीव अजीवादिक नवपदार्थ ते ठता ठे एवी पोतानी बुद्धियें करी तेनी उपर स्वचावें रुचि धरे, ते निसर्ग समकेत जाणवुं. एटले जीवादि पदार्थ ठता ठे अठता नथी एवी जातिस्मरणरूप बुद्धियें करी अथवा म तिश्रुत ज्ञानने बलें करीने एवुं जाणे जे श्रीवीतरागें दीठेला चाव ते ए मज ठे. ए रंचमात्र पण जूठा नथी तेनी उपर स्वयमेव पोतानी मेळें चार प्रकारनी सहहणा कराय ते निसर्गरुचि जाणवी.

२ जीवादि पदार्थने द्रव्य, क्षेत्र, काल, चाव, ए चार जेदें करी तथा नाम, स्थापना, द्रव्य, चाव, ए चार निक्षेपे करी सहहे, ठन्नस्थ तथा वीत रागना उपदेश सांजलीने तेनी उपर रुचि रखाय. ते उपदेश रुचि जाणवी.

३ राग, द्वेष, मोह अज्ञानपणुं जेथकी नाश पाम्युं ठे, तेनी आझा उपर रुचि धराय, ते आझारुचि जाणवी. आझा ते आचार्य संबंधिनी जाणवी.

४ जीवादि पदार्थने पडिवळतो थको माषतुष ऋषिनी पेरें सूत्रने त्रणतो थको अग्यार अंग तथा अंगबाह्य सूत्रने अवगाहवे करी समकेत प्रत्यें पमाय, ते सूत्ररुचि जाणवी.

५ समकेत पामवाने माटें पाणीने विषे जेम तेलनो बिंडु पसरे, तेम रहस्य ग्रहण करवाने अर्थें शाक्यनो जक्त कपट साधूचूत गोविंद वाचकनी पेरें एक पद लीधारी अनेक पदनो प्रसार थाय गुण वधे, ते बीजरुचि जाणवी.

६ जीवादि एक पदनी रुचियें करी जीवादिकना अनेक पदने विषे रुचिवंत थाय ते अजिगमरुचि जाणवी.

७ अगीयार अंग तथा पयन्नादिक, दृष्टिवादादिक प्रकीर्णक ते पयन्ना उत्तराध्यन प्रमुख श्ल्यादिकने श्रुतज्ञानें करीने जेणे सर्व द्रव्यना समस्त

जावने सर्व प्रमाणे करीने जाण्या ठे, सातनय प्रमुखनो विधि जाण्योठे, ते विस्ताररुचि जाणवी.

७ दर्शन ज्ञान चारित्र्यने विषे, तप तथा विनयने विषे, समिति गुप्तिने विषे, एम समस्त क्रियाने विषे चावथी रुचि रखाय, ते क्रियारुचि जाणवी.

८ जेणें करी कुट्टि पाखंकीनी कुट्टि ग्रहण कराय नहिं, ते संक्षेपरुचि.

१० आगमना जाणपणायें करी वीजा शेष पदार्थ जे सांख्यादिकनां प्रवचन शास्त्र, तेने विषे चिंतायति पुत्रनी पेरें अनजिग्रहीत ठे, अजिग्रहीत नथी वली अस्तिकायधर्म, श्रुतधर्म, चारित्र्यधर्मने विषेज वीतरागना वचन प्रमाणेज सद्वहणा करे, ते समकेतरुचि जाणवी. ए समकेतनुं स्वरूप कळुं.

११ ए परमरहस्यज्ञूत समकेत ठे तेने विषे शंकादिक पांच अतिचार ठां रुवा, ते कहेवा माटें ठही गाथा कहे ठे.

॥ संका कंख विगिठा, पसंस तह संश्रवो कुलिंगी

सु ॥ सम्मत्तस्स इयारे, पम्किमे देसियं सवं ॥ ६ ॥

अर्थः—प्रथम (संका के०) संदेह ते वे प्रकारनो ठे, एक सर्वथकी संदेह अने वीजो देशथकी संदेह. तिहां सर्वथी संदेह ते शुं ? तो के धर्म ठे के नथी ? अथवा जैनधर्म सत्य ठे के असत्य ठे ? इत्यादि सार्वविषयिक शंका जाणवी. अने देशविषयिक शंका, ते एकेक वस्तुना धर्मगोचर, ते जेम जीव तो ठे परंतु ते सर्वगत ठे के असर्वगत ठे ? अथवा पृथ्वी आदि कने विषे जीवपणुं केम घटे ? तथा निगोदादिक केम घटे ? तथा हमणां ने कादें चारित्रियाने विषे चारित्र्य ठे किंवा नथी ? इत्यादिक वे प्रकारनी जे शंका ते श्रीवीतरागोक्त जे तत्त्व, तेने विषे अप्रतीति असद्वहणारूप समकित ने दूषण पमाडे ठे. इहां केटखाणक हेतुगम्यजाव ठे. जेम के वनस्पतिआदि कने विषे सजीवपणाना प्रयोग कहे ठे. वनस्पति सचेतनवंत ठे जलादिक आहारें वृद्धि पामे ठे आहारविना सूकाइ जती देखाय ठे. मनुष्यादिकनी पेरें चय अपचयने पामे ठे. तेनुं दृष्टांत श्रीआचारांगसूत्रमां कळुं ठे. ते जेम केः—मनुष्यनो पण उत्पत्ति धर्म ठे. अने वनस्पतिनो पण उत्पत्तिधर्म ठे. मनुष्यना शरीरनो वृद्धि पानवानां स्वभाव ठे. तेम एनो पण ठे. मनुष्यनुं शरीर सचेतन ठे. तेम एनुं पण शरीर सचेतन ठे. तथा मनुष्यना शरीरने ठे

दवाथी तेमां रहेला हस्तादिक कुमलाय ठे, तेम वनस्पतिनां पण शाखा दिक ठेदवाथी ते पण कुमलाइ जइ सुकाइ जाय ठे, मनुष्यनुं शरीर अन्नपा नादिक आहार लीये ठे, तेम वनस्पतिनुं शरीर पण उदकादिक आहार लीये ठे. तथा मनुष्यनुं शरीर अनित्य अशाश्वत ठे, उत्कृष्टुं त्रण पट्योप मायु जोगव्या पढी अवश्य नाश पामे ठे, तेम वनस्पतिनुं शरीर पण अनित्य अशाश्वतुं ठे. तथा मनुष्यनुं शरीर इष्ट आहारें वृद्धि पामे अने अ निष्ट आहारें हानि पामे ठे, तेम वनस्पतिनुं शरीर पण थाय ठे तथा मनुष्यना शरीरें रोगोत्पत्ति पांशुरपणुं पामवानो खजाव होय ठे, तेणें करी विविध परिणाम जजे ठे. तेम वनस्पतिनुं शरीर पण विविध रोगना वशय की विविधपरिणामने जजे ठे, तेमाटे वनस्पतिमां सचेतनादिजाव हेतुगम्यठे.

वली यतिने चारित्रनो पण ठतो जाव ठे. जे माटें दुप्पसह आचार्यसु धी चारित्र ठे, जगवत्यादिकसूत्रने विषे कहुं ठे, के आज्ञा सहितने चारित्र होय अने आज्ञा रहितने चारित्र न होय माटें व्यामोह न करवो.

तथा निगोदादिक संबंधे केटलाएक जाव केवल्लिगम्य ठे, कहुं ठे के लोकमां असंख्याता गोला ठे, ते एकेक गोलामां असंख्याती निगोद ठे, वली एक निगोदने विषे अनंता जीव ठे, कोइ पण कालें केवली जगवानें कोइ पूठे, तो एक निगोदमां जेटला जीव ठे तेनो अनंतमो जाग मोडें गयो ठे, एवुं केवली कहे, माटे इहां हेतुदृष्टांतादिक नथी. आज्ञा यें ग्रहवा योग्य पदार्थ ठे ते आज्ञायेंज ग्रहण करवा.

श्रीजिनजद्रगणि क्षमाश्रमण पण कहे ठे, के किहांएक मतिने दुर्व लपणे जो तथाविध आचार्यनो विरह होय, अथवा ज्ञानावरणीय कर्मना उदयथी जिहां हेतु उदाहरण न पामे, वारंवार पूठे थके प्रतिबोध न पामे, तो पण जाणे जे श्रीसर्वज्ञनो मत खरो ठे. तथा तेमज बुद्धियें करी चिंतवे जे परमाणुरूप परने अनुग्रह करवाने तत्पर, जगतने विषे प्रधान, राग द्वेष मोहने जीतनारा एवा जे जिनेश्वर ते अन्यथावादी नज होय सत्यज्ञापीज होय. माटे श्रीजिनेश्वरना वचनमां शंका न करवी.

इहां शंकांनै विषे दृष्टांत कहे ठे:—कोइक वे पुरुषें घणा कालसुधी सि रू पुरुषनी सेवा कीधी, त्थारें तेणें प्रसन्न थइने, वनेनी कोटमां एकेकी मंत्राधिष्ठित कंधा नाखीने कहुं के, ठ माससुधी निरंतर रात्रिदिवस ते कं

ठमांज राखवी, पठी काढीने जेवारें खंखरशो, त्यारें पांचशे सौनेया पडशे, ते माटे ए कथा कंठमांज राखजो, काढशो मां. पठी तेमांघी एक जणे तो लोकनी शंकायें काढी नाखी अने वीजायें पहेरी राखी, ते सुखियो थयो. अने जेणें काढी नाखी ते दुःखियो थयो. माटे शंका न करवी ॥

हवे वीजो कांदा नामें अतिचार कहे ठे. अन्यदर्शनीनो क्षमादिक गुण लेशमात्र देखीने, तेना दर्शननी अजिलापा वांठा करे, ते आकांक्षा कहि यें. ते पण एक सर्वथकी आकांक्षा अने वीजी देशथकी आकांक्षा ठे. तेमां सर्व पाखंकीना धर्मनी वांठा. ते सर्वथकी आकांक्षा जाणवी अने देशथकी आकांक्षा ते सौगतदिक कोष्ट एकज दर्शननी वांठा रूप जाणवी. जेम के सौगत जिह्युयें अक्षेशरूप धर्मउपदेश्यो ठे, जे धर्मने विपे कष्ट नथी, नहावुं. खावुं, वल्ल पहेरवुं, सुकुमाल शय्यायें सूवुं, इत्यादि सुख जोगववां एणे करी धर्म माने ठे ॥ यदाह ॥ मृच्छी शय्या प्रातरुठाय दुग्धं, पेयं मध्ये जक्तपानं पराहे ॥ डादाखंरुं शर्करा चार्धरात्रौ, मोक्षश्चांतं शाक्यसिंहेन दृष्टः ॥ १ ॥ तावार्थः—अतिसुकुमाल शय्यामां सूइ रहेवुं, प्रजातें उठी फढेवुं दूध पीवुं, मध्यान्हें पंचामृत जोजन करवां, पाठवे पहेरे डाखनुं खावुं, अर्धरात्रें साकर प्रमुख खावां, एम करवाथी मरणने अंतें मोक्ष पामे. एम शाक्यसिंह, धर्म कहे ठे. तेमज पारिव्राजक तापस जौतवादिक ग्राह्य एादिक जे ठे, ते पण न्हावुं. धावुं, स्वप्न रहेवुं. संसारना विषय जोगववा प्रमुखें करी परलोकने विपे इच्छित सुखसाथें जोनाय. एवी रीतनो धर्म साधवा उद्यम करावे ठे. वली जेम उंची तथा नीची जूमीतुं क्षेत्र होय, तेवुंज वीज तथा तेवोज खेरु करनारो पण तेने मले. पठी तेनुं फलतो ते जूमि, वीज, कर्षुक वगेरें जेवां होय, तेवुं प्रात थाय. तेम सुग्धवृद्धिवाजा जीवो नीच उंच सर्वदर्शन आराधन करे ठे तो तेने पूर्वोक्त क्षेत्रादिक वगेरेंनी पठें थाय ठे. माटे वांठा पण परमार्थची राखवी, एम जगवतुप्रणीत आगम तेनी अनाच्या अग्रतीतिरूप जे समकंतने छूपण खगाडे ठे. ते उपर एकदृष्टान्त कहे ठेः—

फोडक धाराजिध एवे नामें ग्राह्यण गोत्रदेवीनो आगधक हुतां, ते वली चामुंगानो प्रजाव सांजलीने चामुंगादेवीने आगधतो हवो. एकदा ते ब्राह्मण नदीना पुग्मांहे तणाणो. तेवारें बोळ्यो के हे चामुंगादेवि! सुकाने गाव, राख. वली हे गोत्रदेवि! मुणजे गाव, राख. एम वेहुनां नाम पोकारतां वने

देवीयो आवी अने बेहुं देवीयें मांहोमांहे ईर्ष्या आणी तेशी तेमां एकें पण ते ब्राह्मणने काढ्यो नही, तेशी ते पाणीमां रुबी मूवो. माटे नवन वा धर्म उपर वांठा न करवी. ए बीजो अतिचार.

हवे त्रीजो वितिगिष्ठा नामा अतिचार कहे ठे. तपस्या करवी, तरुके बेसवुं, महाकष्ट करवुं, इत्यादिक धर्मकार्यने विषे जे फलनो संदेह कर वो, मनमां एवुं जाणे जे आ धर्मकार्य करुं तुं, एनुं फल आगल आशे के नहीं थाय? ते वितिगिष्ठा, ते एक सफल अने बीजी निःफल ए बे दे खाय ठे. जेम कृषिकरनारने सफल अने निष्फलता देखाय ठे?

तिहां एवुं चिंतवे के श्रीजिनधर्मने विषे महोटा कष्टक्रिया अनुष्ठानादि क क्लेश ठे, वेलुना कवलनी पेरें खाद रहित ठे, वली ते धर्म आगल फ ल आपसे के नहि आपे? वली ते मूर्ख एवुं विचारे के साधुधर्म तथा श्रावकधर्मने जली रीतें आराधन करीने महोटा तपस्वीयो जे अंत अव स्थायें अनशन करी पंक्ति मरणें अंतसमयें संकेत करीने कालधर्म पाम्या ते जो देवता थया होय तो इहां आवी आपणने पोतापणुं केम देखाड ता नथी? जे अमें धर्मने प्रज्ञावें देवरूपें थया ठैयें? माटे तपस्या करवी, ते क्लेशमात्रज फल पामे. एवी संज्ञावना करीयें ठैयें. एवी रीतना विकटपो ते मूर्ख कस्या करे, पण ते तत्त्वप्रत्यें जाणे नहिं. जे जली रीतें धर्मना आ राधक जीव परजवें देवता थाय. ते तिहां विमानमां देवांगनादिक अने दिव्यमहर्द्धिकना लाजें करी पूर्वजव संबंधना जे संबंधी होय, तेने क्यारें पण संज्ञारे नहिं. कदापि स्मरण पण करे जे हमणांज हुं महारा पूर्वजव ना संबंधीयोने जइ मळुं अने तेमने महारुं देवपणुं देखाकुं! एवुं चिंतव तो थको पण देवतासबंधि जोगनी रुद्धिने विषे आसक्तपणे घणो काल व्यतीत थइ जाय, तेटलामां तो पूर्वजव संबंधिया मनुष्यना आउखां पण पूर्ण थइ जाय, माटें एवी अरुचणथी कोण आवीने पोतापणुं देखाडे? तथा क्यां एक देवता प्रगट थइने पोतापणुं देखाडे पण ठे. अने देव सं वंधि जोगनी रुद्धि पण पूरे ठे. तिहां अत्यंत स्नेहादिकें खेचाणो थको आवे ठे, जेम गोचद्र शैठनो जीव देवता थयो हतो, तेणें पोताना पुत्र शा खिन्नने इच्छित पूर्ण कखुं. तथा संग्रहणीकार कहे ठे के देवता प्रेममां, तथा विषयमां संसक्त ठे, अने करवा योग्य कार्य संपूर्ण जेणें कस्यां ठेते

श्री मनुष्यना कार्यमां मनुष्यत्तवना अशुचने इच्छता नथी, चारशं अथवा पांचशं योजन मनुष्यलोकनो गंध उंचो उठले ठे, उंचो दुर्गंध जाय ठे. ते श्री देवता मनुष्यलोकमां आवतानथी. मात्र तीर्थकरना पांच कल्याणिक ने विपे तथा महोटा रूपिना तपना महिमाथकी अथवा पूर्वत्तवना स्नेह थकी देवता इहां मनुष्यलोकने विपे आवे ठे. माटं प्रजुना वचनने विपे अ विश्वासरूप विचिकित्सा पण न करवी. ए समकेतमां दोष उपजावनारी ठे.

इहां आशंका करे ठे, के शंका जे ठे, ते पण संदेह वाचकज ठे, तथा पि ए शंकाथकी विचिकित्सा जुदी कही, तो तेमां शुं विशेष ठे? इहां गु रु उत्तर कहे ठे:—के शंका जे ठे, ते अव्यविपयी तथा गुणविपयी ठे अने विचिकित्सा ते क्रियाविपयीज ठे, जे कोइ जीव अत्यंत विपरीतमतिवालो होय अने रूमा धर्मनुं आराधन पण करतो होय. तो पण पूर्वकृत अशुच कर्मना उदयथकी कांइक कष्ट पामे, तेवारें एम कहे जे धर्म करवाथी आ मने दुःख प्राप्त थयुं, एवी चिंतवणा जे करवी ते विचिकित्सा जाणवी. हवे तेवी विचिकित्सा करनारने आंधलानी पेटें समकेतज क्यांथी होय? कारण के तेने धर्मना स्वरूपनुंज अजाणपणुं ठे, अने ते धर्मने जाणतो ज नथी. कारण के अमृत पीवार्थी कोइ वखत मरण निपजे नहीं सूर्यथकी अंधकार प सरे नहीं, चंद्रमाथकी अंगारा वरसे नहीं, कल्पवृक्षथकी दारिद्रनो उपड व न थाय, अग्निथकी शीतल पराजव न थाय, ते पण कदापि कोइवखत देवयोगें पूर्वोक्त अकन्मातो चने, तथापि धर्मकरणी करवाथकी कोइ दिवस मानुं थायज नहीं! कारण के एवा विरूपनो संजव क्यारे थयो पण नथी, यातो पण नथी अने आशे पण नहीं. वास्ते जो कोइ सामान्यजनने आल देयुं ते पण महोटा दोषत्तणी थाय ठे, तो वली त्रणलोकने विपे अतिशयवंत, समस्तकल्याणनो करनारो उत्कृष्टो निमित्तभूत एयो जे धर्म ठे तेना छपकर नारा, वली परने पण बोधवीजना नाशना करनारा जे ठे, ते पातें दुर्लज बोधी अनंतत्तसारी होय ते जीवोनुं आ जवें अने परजवें पण क्यांथकी क ह्याण थाय? अपितु नज थाय ॥ चतः ॥ न निमित्तछिपां हेमो. नायुं वयकवि छिपां ॥ न श्रीनीतिछिपा नेकनपि धर्मछिपां नहि ॥२॥ नावाय:—कसुं ठे के नैमित्तिकता छेपीने कुशल न होय. वचना छेपीने आउणुं न होय, नी तिना छेपीने जहरी न होय अने धर्मना छेपीने तो एसांथी एह पण

न होय. इहां महानिशीथमां रज्जा साध्वीनुं दृष्टांत कछुं ठे ते कहे ठे. जद्राचार्यना गढमां पांचशें साधु अने बारशें साधवी ठे, तेना गढने विषे एक कांजीनुं पाणी, बीजुं ज्ञातनुं उंसामण, त्रीजुं त्रण उकालानुं पाणी, ए त्रण मूक्रीने बीजां पाणी कोइ वावरतुं नथी. एम करतां दैवयोगें रज्जा साध्वीनुं शरीर गलतकोढें बगड्युं, तेवारें बीजी साध्वीजयें कछुं के डुक्करकार! डुक्करकार!! एवा प्रश्नोत्तरें रज्जायें कछुं के ए शुं मुऊने कहो ठो? ए प्राशुकपाणीयें करीज महारुं शरीर बगड्युं ठे, एवां तेनां वचन सांजलीने साध्वीजनां हृदय क्षोत्र पाम्यां, जे हवे आपणें पण उक्षपाणी न पीवुं, ते मां पण एक साध्वीयें एवुं चिंतव्युं जे हमणां अथवा पढी महारुं शरीर समी समीने कटका थइ जाय तो जलें थाउं, पण महारेतो उक्ष जलज पीवुं. उक्षपाणी पीवाथी शरीरनो विनाश न थाय, परंतु पूर्वजवकृत अशुजकर्म करीज विनाश थाय. एम विचारी खेद करवा लागी के हा धिक्कार हजो ए पापणीने के एणे न कहेवा योग्य असमंजस एवुं आ वचन कछुं! ॥यतः॥ किंकेण कस्स दिज्जइ, विहियं को हरइ हीरएकस्स ॥ रुयमप्पसाविदत्तं, अलिअइ सुहंपि डुरकंपि ॥ ए रीतनुं ध्यान करतांज ते साध्वीने केवलज्ञान उपन्युं तेशी तेणें सर्व साध्वीयोना संदेहने टाढ्यो. पढी रज्जु आर्यानो संदेह पूढ्यो जे एने शायकी रोग थयो? तेवारें केवलीयें कछुं के रक्तपित्तने दूषणें दूषित थइ एणे करोलियांसहित स्निग्धआहार कस्यो. तेथकी एने रक्तपित्तनो रोग थयो, वली सचेतपाणीयें संघट्टीने श्रावकनी दीकरीनुं मुख धोयुं, तेशी शासनदेवीयें ते रज्जुआर्यानीउपर रुष्ट थइने शिखामण आपवा माटे कांइक चूर्ण, तेना आहारमां नारुयुं, तेशी एनुं शरीर बगड्युं, पण प्राशुक पाणीथी वगड्युं नथी. एवुं साजलीने रज्जायें कछुं के हे जगवति! मुऊने आलोयणा आपो, तो हुं शुरू थाउं? तेवारें केवलीयें कछुं के तुं शुरू था, एवुं कोइ प्रायश्चित्त नथी, कारण के तें एवां दुर्वचन कछ्यां, तेशी तुने निकाचित कर्मनो बंध थयो. ते कर्म करीने कुष्ट, जगंदर, जलोदर, श्वास, अतिसार, गंरुमादा आदि महा दुःखो अनंत जवसुधी तारेजोगववां पमशे? एम कही. बीजी आर्याजने केवलीयें आलोयणा आपी तेशी सर्व शुरू थइ. माटे अगीतार्थपणाना आकरा दोष जाणीने धर्मविरुद्ध वचन बोलवुं नहिं. ए वितिगिठानेविषे आपाढचूति आचार्यनुं दृष्टांत कहे ठे. जे आ

शास्त्रा गुणना हेतु ठे. शास्त्रमां पण कहुं ठे, के ॥ मलमश्लपंक मश्ला,
धूली मश्ला न ते नरा मश्ला ॥ जे पावपंक मश्ला, ते मश्ला जीवलोगंमि
॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—मेळें करी मलिन, कादवें करी मलिन, रजें करी मलिन
जे होय ते पुरुषने मलिन न कहियें परंतु जे पापरूप कर्दमें करी मलिन
होय ते जीवो, लोकने विषे मलिन जाणवा.

तथा लौकिक शास्त्रमां पण कहुं ठे ॥ यतः ॥ शुचि चूमिगतं तोयं, शु
चिर्नारी पतिव्रता ॥ शुचिर्धर्मपरो राजा, ब्रह्मचारी सदा शुचिः ॥ १ ॥
स्नानमुद्धर्तनाज्यंगं, नखकेशादिसक्रियां ॥ गंध मादयं च तांबूलं, प्रदीपं
तु मुनिस्त्यजेत् ॥ २ ॥ सत्यशौचं, तपःशौचं शौचमिन्द्रियनिग्रहः ॥ सर्व
चूतदया शौचं, जलशौचं च पंचमं ॥ ३ ॥ स्मृतिरपि ॥ ब्रह्मचर्यस्थितो नैव,
मन्नमद्याद्विनिंदितं ॥ दन्तधावनगीतादि, ब्रह्मचारी विवर्जयेत् ॥ ४ ॥ मनुस्मृता
वपि पंचमाध्याये ॥ द्वांत्या शुद्ध्यति विद्वांसो, दानेनाकार्यकारिणः ॥
पापिनश्चतु जापेन, तपसा वेदवित्तमाः ॥ ५ ॥ अङ्गिर्गात्राणि शुद्ध्यन्ति, म
नःसत्येन शुद्ध्यति ॥ विद्यातपोज्यां चूतात्मा, बुद्धिज्ञानेन शुद्ध्यति ॥ ६ ॥
नित्यं शुद्धः कारुहस्तः, पण्यं यच्च प्रसारितं ॥ ब्रह्मचारिगतं जैदयं, नित्यं शु
द्धमिति स्थितिः ॥ ७ ॥ ज्ञावार्थः—चूमिने विषे रहेळुं पाणी पवित्र, पति
व्रतास्त्री पवित्र, धर्मवंतराजा पवित्र, ब्रह्मचारी सर्वदा पवित्र ठे ॥ १ ॥
स्नान, भवटण, तैलमर्दन, नखकेशनी शोभा, सुगधिवस्तु, पुष्पमाला, तांबू
लादिक, एटला वानां ब्रह्मचारी त्यागे ॥ २ ॥ प्रथम सत्य ते पवित्र, बीजुं
तप ते पवित्र, त्रीजुं इंद्रियनुं जीतवुं ते पवित्र, चोथुं सर्वजीवने विषे दया
राखवी ते पवित्र, अने पांचमुं पाणीयें करी शौच ते पवित्रपणुं जाणवुं ॥ ३ ॥
तथा याज्ञवल्क्यस्मृतिने विषे कहुं ठेः—ब्रह्मचर्यमां रह्यो थको जीव अनिंद्य
जो जन करे, एकवार जमे बीजी वार न जमे, घणुं अन्न न जमे, दातण न
करे, गीतगान न सांजले, एटली वस्तु ब्रह्मचारी वज्जे ॥ ४ ॥ तथा मनुस्मृ
तिने पांचमे अध्याये कहुं ठे के, पंडित क्षमायें शुद्ध थाय, हीणाकार्यनो
करनार दानें शुद्ध थाय, पाप कहुं होय ते जाप करवे करी शुद्ध थाय, वेद
तत्त्वना जाण तपस्यायें करी शुद्ध थाय ॥ ५ ॥ शरीर, पाणीथी शुद्ध थाय,
सत्यवचन बोदवे, मन शुद्ध थाय, विद्या तथा तपें करी पंचचूत आत्मा
शुद्ध थाय, अने बुद्धि, ज्ञानें करी शुद्ध थाय ॥ ६ ॥ कारिगरनो हाथ नित्य

शुरू थाय, किरियाणें मांड्युं हाट सर्वदा शुरू ठे, ब्रह्मचारीने हाथे गये ली जिज्ञा नित्य शुरू ठे. एवी शास्त्रमां स्थिति ठे ॥ ७ ॥

माटे शौचपणुं ते लोकने विपे जेहवो निर्वाह थाय, तेहज व्यवहारें जाणवुं. पण वीजो प्रकार समजवो नहीं. जेमाटे वालक, स्त्री, गोप्रमुख, मखिन, धोयुं समाखुं कोरुं वस्त्र आदें देइ पटकूलवस्त्र, कर्वत, चर्मनी कु रुली, चरणत्राण, नसें बांध्युं सूपडुं, शस्त्रनो कोप, ते मीयान, हस्तिदंत, रजकरणी, चामर, कांवालादिकनुं ग्रहवुं, कस्तूरी, जवादी, पोइसनो, गो रुचंदन, नख, धूप, अशुचिने स्थानकें वृद्धि पामे एवा केतकीनां पत्रादि क, सौपारी, सेलरा, खजूर, गोल प्रमुख, जूदा जूदा स्थानकना स्मशानने विपे मृतकना मलमूत्रादिकें चढ्युं एवुं नदी प्रमुखनुं पाणी, स्तनपाना दिक, ए सर्वने विपे पवित्रपणानोज व्यवहार ठे.

मनुस्मृतिने विपे कळुं ठे के अशुरू एवो वायस शेरीना कादयें करी स्प शिंत थको शुरू थाय ठे. वली पाकेली इंठ, चिता, ए सघलां पवनें करी स्पर्श कख्यां थकां शुरू थाय ठे. तथा माखी, विद्वाननी ठाया, गाय, अश्व, सूर्यनां किरण, जूमिनुं रज, वायु, अग्नि, एटलावानानो जे स्पर्श ते पण पवित्र जा णवो. तथा मितादाराने विपे कळुं ठे कें, चंद्र अने सूर्यना किरणधी तथा वा युधी मार्ग शुरू थाय, दाढीमूठना केश, मुखमां रहेला दांत पण पवित्र जाण वा. एमाटे विवेकीने तेमज कायाने जुगुप्सा सर्वथा ठांडवी. इहां कथा कहे ठे.

विवाहने कारणें कोइ व्यवहारीयानी वेटीयें सर्व अंगें विद्वपित थकां सा धुने प्रतिखाच्या, तेवारें साधुना अंगना मेलनो दुर्गंध देखीने ते विचारतीद्वी जे रुग्णो जैनधर्म निरवध ठे. पण फासु पाणीयें मुनिने जां गान कराव्युं होय तो तेमां श्यो दोष ठे? इत्यादिक दुर्गंठा करी. ते पापने आलोया विना म रण पामीने राजरुही नगरीयें गणिकाने पेटे पुत्री घइ, ते गर्तमां वने ना ताने घणुं दुःख थयुं. माताना मनने विपे अरनि उपनी. पत्री पुत्रीनां जन्म थया नंतर मातायें उकरडे नाग्री दीधी, तेनो अंत दुर्गंध जोइने अंधि क राजायें ते दुर्गंधवाडिकाना दुर्गंधुं कारण श्रीवीगने पांडीने पूवुं. ते वारें श्रीवीरें पूर्वजव कहीने राजा अंधिकने कळुं के. सुपात्रयानना नाहा र्थे ए तारी जायां पद्मे. कीर्ता करलां ताग बांला उपर पडने. एवी एव घन स्त्री घने. तेवीं तुं जाणने के, ए दुर्गंधानो दुर्गंध एव दुर्गंध पत्री गयो.

हवे एक आजीरणीयें ते दुर्गंधाने पोताने घरे लइ जइ, पात्नी पोपी महोटी करी, यौवनावस्थायें आवी, त्यारें कौमुदी महोत्सवने विषे श्रेणि कराजाने दुर्गंधाना स्पर्शथी राग उपन्यो. राजा श्रेणिकें लघु लाघवी क लायें खनामांकित मुद्रा तेना वस्त्रने ठेहडे बांधीने अन्नयकुमारने कहुं के, में नामांकित मुद्रा खोइ ठे. पढी अन्नयकुमारें तेहिज देवकुलद्वारें जइ, एकेका माणसने जोतां जोतां दुर्गंधाना वस्त्रने ठेडे मुद्रिका जोइने, दु र्गंधाने अंतःपुरमां मूकी. राजा हर्षवडे तेनी साथें परण्या. पढी क्रीना क रतां राजानां वांसा उपर ते कन्या चढी बेठी, तेवारें राजा हस्यो. तेजोइ आजीरीयें हसवानुं कारण राजाने पूब्युं, त्यारें श्रेणिकराजायें सर्व पूर्वज वादिकनो संबंध कह्यो. ते सांजली वैराग्य पामी, प्रभु पासैथी चारित्र लेइ, पाप आलोइ स्वर्गें गइ. इति तृतीयोऽतिचारः ॥ ३ ॥

हवे चौथो कुलिंगीनी प्रशंसानो अतिचार कहे ठेः—कुलिंगी जे शाक्यां दिकतेने विषे एम कहे के अहो! ए महा तपस्वी ठे! इत्यादिक मिथ्या दृष्टिनी प्रशंसा करतां जोला प्राणी सांजलीने मिथ्यात्वनुं आदर बहु मा न करे, अने ते बहु मानतां समकितने दूषण उपजावे ठे ॥ उक्तंच ॥ मि षत्त थिरीकरणं, अतत्तसद्धा पवित्ति दोसो य ॥ तह तिक्कम्मबंधो, पसंस उ इह कुदंसणीणं ॥ १ ॥ जावार्थः—मिथ्यात्वने स्थिर करवाथी अतत्त्व श्रद्धाननी प्रवृत्तिरूप दोष आय, तेमज तीव्रकर्मबंध आय. एम कुदंसणीनी प्रशंसाथकी एवा गुण नीपजे ॥ १ ॥ जेमाटे सम्यग्दृष्टि जीव तो, मिथ्या त्वीनां महातप देखी अहो आ महोदुं अज्ञान कष्ट ठे? इत्यादिक मनमां चिंतवन करे, तथा मुखथी पण एमज कहे के ॥ यतः ॥ जं अन्नाणी कम्मं, खवेइ बहुयाइं वासकोडीहिं ॥ तं नाणी तिहिं गुत्तो, खवेइ उस्सासमित्तेणं ॥ १ ॥ सद्धिं वास सहस्सा, तिसत्तखुत्तो दएण धोएण ॥ अणुविन्नं तामदीणा, अ नाण तवुंत्ति अप्पफलो ॥ २ ॥ तामलित्तण इतवेणं, जिणमइ सिजेइ अन्न सत्त जणं ॥ ए अन्नाण वसेणं, तामलि ईसाणिंद गठं ॥ ३ ॥ जावार्थः—जे घणा वर्षनी कोकीयें करीने अज्ञानी जीव कर्म खपावे, ते त्रण गुत्तियें स हित थको ज्ञानी एक श्वासोद्वासमां खपावे ॥ १ ॥ शाठ हजार वर्षमां सा डत्रीश वखत मुख धोइने अन्नपाणी लीधुं एवुं तप, तामदी तापसैं आचखुं

ते अज्ञान तपशी अद्वयफल पाम्यो ॥ २ ॥ जेटबुं तामली तापसें तप क
खुं एटला तपशी जिनमती बीजा सात जण मोक्षें जाय, पण अज्ञान
दोषें करीने तामली, ईशान देवलोकें गयो ॥ ३ ॥

हवे ए परदर्शनीनी प्रशंसारूप अतिचार उपर दृष्टांत कहे ठे:-सिंहपु
रवासी लक्ष्मणश्रेष्ठी नामा श्रावक जैनधर्मने विषे परमार्थनो जाण, गीता
र्थनी निष्ठायें रहेनारो हतो. एकदा तेणे सज्जाने विषे बेठे थके मासखमण
तपस्वी परिव्राजकनी प्रशंसा करी, ते सांजली बीजा बे श्रावक ते तापसने
आदरसहित वांदवा गया.ते जोइ परिव्राजकें तेजनां चित्त व्युद्वाहित कस्यां.
ते जैननी अवज्ञा करता थका मरण पामी नरकादिकमां बहु जव रज्ज्या
अने लक्ष्मणश्रेष्ठी श्रावकनो धर्म पाळी, सौधमें देवता थयो, अने तेणे च्य
वन समयें श्रीवीरने पूब्युं, के माहारा केवा जव आशे? तेवारें श्रीवीरें
कळुं के सातजव तिर्यचना करी, तुं मनुष्यपणुं पामीश, पण पूर्वजवें सि
थ्यात्वनी प्रशंसा करी ठे, माटे बोधबीज तुजने दुर्लज थशे? त्यार पठी के
टला एक जव संसार त्रमण करी श्रीपद्मनाज तीर्थकरने वारे तुं सिद्धि पा
मीश. समकितने दूषणे उपलक्षणशी निन्हवादिकनो पण परिचय न करवो.

हवे कुलिंगी साथें परिचय करवानो पांचमो अतिचार कहे ठे. कुलिंगी
संघातें संवास एटले वसवुं, जोजन करवुं, बोलवुं, बोलाववुं, परिचय, संस्तव
करवो, ते विवरीने कहे ठे. मिथ्यादृष्टि संघातें परिचय तथा एकठां वासे न
रहेवुं. केम के तेनां अनुष्ठान देखवाशी तथा तेनां शास्त्र सांजलवाशी अने
तेनी क्रिया देखवाशी मंदबुद्धिवालाने नवा धर्मनी प्राप्ति दुर्लज थाय. दृढ
सम्यक्त्ववंतने पण अतिचार लागे. प्रसंगशी निन्हवादिकना परिचयथकी
पण समकेतने अतिचार लागे ॥यतः॥ अंबस्सय लिवस्स य, दुन्हंपि समा
गयाइं मूलाइं ॥ संसग्गेण विण्णो, अंबो निंवत्तणं पत्तो ॥ १ ॥ जोजारी
सं मित्तं, करेइ अवरेण तारिसं होइ ॥ कुसुमेहि यवसंता, तिलावि तं गंधिया
हुंति ॥ २ ॥ जावार्थः-आंवानां तथा लीवमाना जाडना मूल साथें होय,
तो आंबो पण नष्ट थाय ठे, आंबो लीवडा पणाने मले ठे ॥ १ ॥ जे जेनी
साथें मित्रता करे, ते तेना जेवो होय, जेम के पुष्पना संगें रहेता एवा
तिल पण सुगंधयुक्त थाय ठे ॥१॥इहां शिष्य गुरुने पूठे ठे:-सुचिरंपि अठ
माणो, वेरुलिठ काच मणिश्च उम्मीसो ॥ न उवेइ काचजावं, पाहसि गुणे

बीजुं लोकोत्तर मिथ्यात्व. तेमां लौकिकना वे जेद ठे. अने लोकोत्तरना पण बे जेद ठे. एक देव वैषयिक अने बीजुं गुरुवैषयिक. ए रीतें मिथ्यात्वना चार जेद ठे. तिहां लौकिक देवगत मिथ्यात्वनां स्थानक कहे ठे: १ हरि, हर अने ब्रह्मादिकना जवनने विषे जवुं, प्रणाम पूजादिकनुं करवुं. २ कार्यने प्रारंजे हाटे बेसती वखतें लाजने अर्थे गणेश प्रमुखनुं नाम लेवुं. ३ चंद्रमा रोहिणीनां गीत गावां. ४ विवाहने विषे गणेशनी स्थापना करवी. ५ पुत्र जन्मे त्यारें उत्सव करवो, ठठीने दिवसें ठठी देवतानी पूजा करवी. ६ विवाहमांहे मातानुं स्थापन करवुं. ७ चंडिका जवानी प्रमुख देवीयोने मानवी. ८ तोतला मातानी तथा ग्रहादिकनी पूजा करवी. ए सूर्यग्रहण, चंद्रग्रहणने दिवसें तथा व्यतिपात द्वादशो प्रमुखने विषे विशेषें धर्म जाणीने स्नान करवुं. दान देवुं, पूजनादिक करवुं. १० पूर्वजने पिंड आपवा. ११ रेवतपंथदेवतानुं पूजन करवुं. १२ कृषिने प्रारंजे हलदेवतानुं पूजन करवुं. १३ पुत्रादिकना जन्म मातृकानुं पूजन करवुं. १४ सोनेरी रूपेरी रंगें रंगित वस्त्रने पहरेवाने दिवसें सोनानी रूपानी रंगिणी देवता विशेषनी लाहाणी करवी. १५ मृतकने अर्थे जल उठालवां, तिल, दर्ज, पाणी ना घडानुं दान देवुं. १६ नदी प्रमुख तीर्थादिकने विषे मृतकने दाह देवो. १७ मृतकने अर्थे वाठडा वाठडीना विवाह करवा तथा ढींगला ढींगली परणाववां. तथा १८ धर्मने अर्थे शोक्यनुं पगलुं पूर्वज पितृनी प्रतिमानुं स्थापन करी राखवुं. १९ जूतादिकने सरावलां जरी देवां, २० श्राद्ध करवुं, वारमुं करवुं, मासीसो करवो, ठमासी करवी, वरसी करवी, २१ पाणीना पर्व मंदाववां, २२ कुमारिकाने जोजन देवां, वस्त्र देवां, २३ धर्महेतुयें पारकी कन्याना पाणिग्रहण कराववां. २४ अश्वमेध, अजामेध यज्ञ याग करवा. २५ लौकिक तीर्थनी यात्रा करवी, तिहां ब्राह्मणने दान देवुं, केश उतारवा, मुंरुन कराववां, आंक देवराववा, गप प्रमुख लेवी. २६ बलीघेर आवीने ते यात्रा निमित्तें जोजन कराववां. २७ धर्महेतुयें कूवा वाव्य खणाववा. २८ क्षेत्रादिक विषे गोचरण दान करवुं. २९ पितृनिमित्तें जोजन कराव्या पढी काग मांजरादिकने पिंरु करी मेलवा. ३० पिंडदान देवुं. ३१ पिंपलो, लींबडो, वड, आंबो, इत्यादिक वृक्षना आरोपण करी सेवनादिक करवां. ३२ पुण्यने अर्थे आंकेला सांढनी पूजा करवी, ३३ गायना पुढनी पूजा

करवी. ३४ शीतकालादिकने विषे धर्माथें अग्नि वालवो, अंगीठी करवी. ३५ उंवरो, आंवली, चूली इत्यादिकनुं पूजन करवुं. ३६ राधाकृष्णादिकनां रूप करी तेनां नाटकादिक करवां, तथा जोवां. ३७ सूर्य संक्रांतिने दिवसें विशेषें पूजा स्नानदानादिक करवां. ३८ उत्तरायणने दिवसें विशेषें स्नानादिक करवां. ३९ आदित्यवारें तथा सोमवारें एक वार जोजन करवुं. ४० शनिवारें पूजाअर्थें विशेषें तेलनुं दान देवुं. तथा स्नानादिक करवां. ४१ कार्तिक मासें स्नान करवुं. ४२ माघमासें स्नान करवुं, घृतकांवलनुं दान देवुं. ४३ धर्महेतुयें चैत्रमासें सांवत्सरिक दान आ पवुं, गरवो मानवो. ४४ आज्ञा पुरुवाने दिवसें गोहिंसादिक करवां. ४५ ज्ञाश्वीज करवी, ४६ शुक्लपक्षनी बीजने दिवसें चंद्रदर्शनें दशिका दान देवुं, एटले तांतणो देवो, ४७ माघशुदि त्रीजें गौरीनिमित्तें जोजन कराववां. ४८ अखात्रीजने दिवसें कांतवुं, लाहाणी आदिकनुं दान करवुं, ४९ ज्ञाद्रपद मासना कृष्णपक्षनी कज्जलतृतीया तथा शुक्लपक्षनी हरितालिका, ए वे दिवसें कज्जली देवतानुं पूजन करवुं. ५० आसो महिनानी शुक्ल त्रीजें गोमय तृतीया. ५१ मागशिर महिनाना अने महा महिनाना कृष्णपक्षनी चतुर्थीयें चंद्रोदयें जोजन करवुं, ते गणेश चोथ जाणवी. ५२ श्रावण शुदि पंचमीयें नागपांचमने दिवसें नाग देवतानी पूजा करवी. ५३ पंचमी आदिक तिथियें दूध वावरवा वलोववुं, कांतवुं, आदिक न करवुं. ५४ माघशुदि ठठने दिवसें सूर्यना रथनी यात्रा करवी. ५५ श्रावणशुदि ठठें चंदन ठठ जूलणा ठठ करवी. ५६ ज्ञादरवा शुदि ठठें सूर्य पष्टी. ५७ श्रावण शुदि सातमें शीयल सातमीयें शीतल जोजन करवुं, वासी अन्न खावुं. ५८ ज्ञादरवा शुदि सातमने दिवसें वेजनाथ महा देवनी सातम ठे, तेनी पूजा करवी, उपवास करवो, स्त्रीयें सात घरनी त्रण त्रण कणनी जिद्दा लेवी. इत्यादि लोकरूढी करवी. ५९ वुधाष्टमीने दिवसें केवल एक गोधूमादिक अन्ननुं जोजन करवुं. ६० ज्ञादरवा वदि अष्टमी जन्माष्टमीने दिवसें जागरण उत्सवादिक करवां, ज्ञादरवा शुदि अष्टमी ते दूर्वाष्टमीयें पलालेलां धान्य, अंकूरित धान्य खावां. ६१ आशो चैत्रना शुक्लपक्षने विषे नवरात्रें वेत्तवुं, शक्तिदेवीनुं पूजन नागादिकनी पूजा उपवासादिक करवा. ६२ चैत्र अने आसोनी शुदि आठमी नवमीने दिवसें गो

त्रदेवताविशेषनी पूजा, गोत्रिजारणां करवां. ६३ चादरवा शुदि नवमी ते अक्षयनवमी तेने दिनें आखा धान्यनुं जोजन करवुं. ६४ चादरवा शुदि दशमी ते अविधव्य दशमीने दिवसें जागर करवां. ६५ विजयदशमीयें स्त्री जमीना वृद्धनी प्रदक्षिणादि पूजा करवी. ६६ देवपोढणी एकादशी तथा देव उठणी एकादशी तथा फादगुन शुद एकादशि आमली अग्यारश तथा ज्येष्ठ शुक्ल अगीश्वारश ते पांरुवी इग्यारस इत्यादि सर्व महीनानी एकादशीने दिवसें उपवास करवो, फलाहार करवो, ६७ संतानादिकने अर्थे चादरवा वदि बारशे करे ते वत्स वारस तथा वली उरुवद्गादशी. ६८ जेठ मासनी तेरशें ताकनुं दान देवुं. ६९ धनतेरशें धन धोवां, धननी पूजा करवी. ७० फागुण वदि चौदशें शिवरात्रियें उपवास रात्रिजागरण करवुं. ७१ चैत्र वदि चौदशें नवरात्रनी यात्रा करवी. ७२ चादरवा वदि चौदशें पवित्र करणादि. ७३ अनंतचौदशें अनंतना दोरा वांधवा. ७४ अमावास्याने दिवसें ज्ञाणेज जमाइने जमारवां. ७५ सोमवती ते सोमवारी अमावास्यायें तथा वर्षनी पहेली प्रारंती अमावास्यायें नदी तलावने विषे विशेषें स्नानादिकनुं करवुं. ७६ दीवालीनी अमावास्यायें पितृ निमित्तें दीवा करवा. ७७ कार्तिकी पूर्णिमायें स्नानादिक विशेषणें करवां. ७८ फादगुन शुदि पूर्णिमायें होली प्रगट कराववी, होलीने प्रदक्षिणा देवी. ७९ श्रावणनी पूर्णिमायें बलेव करवी, ते देशप्रसिद्ध अनेक प्रकारें ठे. ए सर्व लौकिक देवगत मिथ्यात्व जाणवां.

हवे लौकिक गुरुगत मिथ्यात्व कहे ठे:—लौकिक गुरु ते ब्राह्मण तापसादिकने नमस्कार करवो, ब्राह्मणनी आगल पार पारु. एवुं कहेवुं, तापसादिकनी आगल उँनमः शिवाय इत्यादिक कहेवुं. ब्राह्मणादिकना मुखथी कथा सांचलि तेमने गोतिलादिकनुं दान देवुं, ब्राह्मणादिकना घरने विषे बहु मान अर्थें गमनादिक करवुं, ए सर्व लौकिक गुरुगत मिथ्यात्व जाणवुं.

हवे लोकोत्तर देवगत मिथ्यात्व कहे ठे:—परदर्शनीयें ग्रहण कखुं जे जिनबिंब तेनां पूजादिक करवां. सप्राज्ञाविक श्रीशांतिनाथादिकनी प्रतिमाने इहलोकना सुखने अर्थें महोटी यात्रायें जावुं, मानतादिक करवी, ए सर्व लोकोत्तर देवगत मिथ्यात्व जाणवुं.

हवे लोकोत्तर गुरुगत मिथ्यात्व कहे ठे:—लोकोत्तर लिंग ते पासडादि

कने गुरुबुद्धियें वंदनादिक करवां, गुरुना श्रुत्तादिकनी इहलोकना फलने अर्थें यात्रा करवी, मानता करवी. ते लोकोत्तर गुरुगत मिथ्यात्व जाणवुं. इहां वादी युक्ति कहे ठे, के जेम वैद्यादिकने व्याधि रोग मटारवाना उपायने अर्थें धन, चोजन, वस्त्रादिकें करीने बहुपरें मानीयें ठैयें, तेम स प्राजाविक यद्द यद्दणीने इहलोकना फलादिकने अर्थें पूजा वेयावच्च करी मानीयें तो तेमां शो दोष ठे? जे माटे ते देवोने मोक्षने अर्थें मानीयें पूजीयें तो मिथ्यात्व थाय, पण तेवी बुद्धियें तो आराधता नथी, कळुं ठे, के कुदेवने देवनी बुद्धि, कुगुरुने गुरुनी बुद्धि, अधर्मने विषे धर्मनी बुद्धि, तेने मिथ्यात्व कहीयें ते मिथ्यात्वनो जे विपर्यय एटले उलट, तेने समकेत कहीयें. अने सांजलियें पण ठैयें. जे निर्मलदृढ समकेत पालनारा एवा रावण श्रीकृष्ण, श्रेणिकराजा, अज्ञयकुमार आदें हता, तेणें पण शत्रुने जीतवा पुत्र प्राप्ति आदिक इहलोकनां महोटां कार्य साधवाने अर्थें विद्यासाधन, देव तानुं आराधन, ते प्रत्यें करेलुं ठे, तेमाटे इहलोकना सुखने अर्थें यद्दादिकना आराधनने विषे मिथ्यात्व न कहेवाय?

हवे आचार्य कहे ठे, के तमें साचुं कळुं तत्त्वशी विचारीयें तो कुदेवने देवबुद्धियें करी आराधवु तेज मिथ्यात्व ठे. तोपण यद्दादिकनुं आराधन इह लोकना सुखने अर्थें पण श्रावकें वर्जावुंज. कारण के कुदेवने प्रसंगें अने क दोषोनो संजव थाय माटे निषेध्युं ठे. प्रायः सांप्रतकालने विषे मंद बुद्धि, मुग्ध, जोला, वक्रबुद्धिना धणी घणा ठे, एवी परिणतिना धणी एवुं विचारे के जो विशुद्ध समकेतवंत महोटा परिणामना धणी तेणे यद्दादिकना आराधन कस्यां ठे, तो निश्चें ए देव पण मोक्षने दायक देखाय ठे, माटे तेने जली रीतें आराधवा. इत्यादिक परंपरायें मिथ्यात्वनी वृद्धि थाय, मिथ्यात्वना स्थिरीकरणादिक दोषनो प्रसंग थाय, मिथ्यात्वनो वधारो थाय, तेमज इहलोकना फलने अर्थें यद्दादिकना आराधनारा धणीने परजवने विषे बोधीनी प्राप्ति दुर्लभ थाय. कळुं ठे के ॥ यतः ॥ अत्रेसिं सत्ता एणं, मिथ्यत्तं जो जणेइ मूढप्पा ॥ सो तेण निमित्तेणं, न लहइ बोहिं जिणा निहयं ॥ १ ॥ जावार्थः—ते मूढआत्मा वीजा प्राणीने मिथ्यात्वनो उदय करे, ते मिथ्यात्वनिमित्तें करीने परजवें बोधिपणुं न पामे, एम श्रीवीतरागें कळुं ठे. अने ते रावण कृष्णादिक तेणे ते समयमां प्रजुना धर्मने विषे वी

जा धर्मशी अतिशयपणे साची प्रतीति राखी ठे, तेमां कोइक कारणें जो कोइ विद्या प्रमुखनुं आराधन कखुं, तो पण ते महोटा पुरुषनुं आलंबन लइने यक्षादिकने आराधवुं घटे नही. ॥यतः॥ जाणिव मिह दिठि वि,जे पमणा लंबणाइ घिप्पंति ॥ जे पुण सम दिठि, तेसिं पुणोचरणपयमीए ॥ १ ॥

तथा आवश्यकनिर्युक्तिमां कखुं ठे के साधुनो सेवाकारी श्रावक प्रथमज मिथ्यात्व पम्किमे,बोसिरावे,समकेत पडिवजे. तिहां कहे के आजधी मांडीने मुऊने न कटपे. शुं न कटपे? ते कहे ठे:—अन्यदर्शनीने तथा अन्यदर्शनीयें ग्रह्या जे श्रीअरिहंतना चैत्य देहरा ते प्रत्यें वांइवा, नमस्कार करवा, तथा तेमनी साथें बोलवुं, बोलाववुं, आलापसंलाप करवो न कटपे. तथा तेमने अशन, पान, खादिम, खादिम, देवां न कटपे, तेमने मान आ पवा माटे तेमनी पाठल जावुं न कटपे, तेमां राजाने परवश पणे करी, गण समुदायना परवशपणे करी, देवादिकने परवशपणे करी, गुर्वादिकने परवशें करी, बलवंत चोरादिकने परवशपणे करी, दुर्निहादिकने लीधे आ जीविकाना निर्वाह करवे करी सेववुं पडे, ते मिथ्यात्व तथा पहेला स्नेह रहितपणे लोकापवादना जयशी बोलाववा पडे, के तुं क्यांशी आव्यो? इत्यादि. ए रीतें गुरुनी समक समकेतनो आलावो संपूर्ण कहीने आलो वे, ते वारे तेनुं शुरू समकेत थाय. पठी समकेतनो निर्वाह पण तेमज थाय. नहीं तो अतिचार अनाचार दोष लागे.

इहां शिष्य आशंका करे ठे, के जो एम कहो ठो तो ब्राह्मण तथा वीजा जिहाचरने अशनादिकनुं देवुं सर्वथा नज घटे, अने घणाकालना मेलापी ब्राह्मणादिक ठे तेने देवानो निषेध कस्याशी लोकापवाद लोक विरुद्ध करवाशी धर्मनी हिनतादिक घणा दोष थाय?

हवे आचार्य उत्तर कहे ठे के:—तेउने जे दान प्रमुख आपवुं, ते पात्र नी वुद्धियें न आपवुं, दीन हीन उपर दयानी वुद्धियें आपवुं. जेमाटे तीर्थकरादिक पण उचित, कीर्त्यादि दान क्यांहि पण निषेधता नथी. तीर्थ करे पोतें पण दान दीधां ठे.

तथा श्रीरायप्पसेणी सूत्रमां ज्यां परदेशी राजाने नवो धर्म पमाड्यो, तेवार पठी शिक्षा अवसरें केशीगणधरें कखुं ठे, के हे परदेशी! तुं पहेला रमणिक यइने पठी अरमणिक थाइश नहीं. एटले प्रथम ब्राह्मणादिकने

विपे दाता अइने श्रीजिनधर्म पाम्या पठी अदाता अइश मां. एथकी अंतरायकर्म बंधाय तथा श्रीजिनधर्मनी अपत्राजना एटले निंदानो संभव थाय. तेवार पठी कहेलुं जे मिथ्यात्व ते सर्व प्रकारें ठाम्बुं.

तथा दर्शनशुद्धि प्रकरणें कहुं ठे ॥ यतः ॥ डुविहं लोइय मिठं, देव गयं गुरुगयं मुण्येयवं ॥ लोउत्तरंपि डुविहं, देवगयं गुरुगयं मुण्येयवं ॥ १ ॥ देवगत अने गुरुगत, ए वे प्रकारनुं लौकिक मिथ्यात्व ठे. तथा लोकोत्तर मिथ्यात्व पण एम वे प्रकारनुं ठे. ए चार प्रकारना मिथ्यात्वने त्रिविध त्रिविधें जे वज्जे, तेनुं निष्कलंक समकेत होय.

हवे ए मिथ्यात्वना पांच जेद कहे ठे:-तिहां जे पांखंकी पोतपोताना शास्त्रनेविपे गुंथाणा ठे ते पोतपोताना धर्मने साचो मानता परना पढ़ने तिरस्कार करवा काह्या ठे, तेने आत्तिग्रहिक मिथ्यात्व कहीयें.

१ सामान्यजनने मनें सर्व देव, सर्व गुरु तथा सर्व धर्म सत्य ठे, माटे सर्वने आराधवा पण कोइने निंदवा नहीं ते अनात्तिग्रहिक मिथ्यात्व.

३ जे यथार्थपणे वस्तु तत्त्वने जाणे ठे, पण गोष्ठामाहिलनी परें कोइक कदाग्रहने आरोपणे करी बुद्धि विपर्यास पामे, ते आत्तिनिवेशिक मिथ्यात्व.

४ जे देव गुरु धर्मनेविपे आ सांरुं के आ सांरुं ? इत्यादिक संशयमां रहे, ते चोथुं सांशयिक मिथ्यात्व जाणवुं.

५ विचार रहित एवा एकेंद्रियादिक जीवने जे विशेषें ज्ञानरहित ठे, तेने मिथ्यात्व जाणवामां आवतुं नथी ते अनात्तोगिक मिथ्यात्व. एम सर्व प्रकारें करीने मिथ्यात्वनो परिहार करवो तेवारें समकेत, चार सदहणादि क सरुशठ जेदे करीने निर्मल थाय ते सरुशठ वोदनो विस्तारें अर्थ एज पुस्तकना त्रीजा चागमां दर्शनसित्तरी ग्रंथमां ठाप्यो ठे तेथी जाणवो.

इति तपागठनायक श्रीसोमसुंदरसूरि तत्रिण्य श्रीजुवनसुंदरसूरि तत्रिण्य उपाध्याय श्रीरत्नशेखरगणियें करेदी अर्थदीपिका एवे नामें अपरनाम श्राद्धप्रतिक्रमणसूत्रवृत्ति, तेने विपे प्रथम समकेतनो अधिकार समाप्त थयो?

हवे चारित्रना अतिचार प्रतिक्रमवाने इष्ठतो थको प्रथम

सामान्यपणे आरंजने निंदवा माटे गाथा कहे ठे.

ठक्काय समारंजे, पयणे य पयावणे य जे दोसा ॥

अतछा य परछा, उजयछा चव तं निंदे ॥ ७ ॥

अर्थः—(ठक्कायसमारंजने के०) ठक्कायना समारंजने विषे ते कया? (पय णेयपयावणे के०) पचववुं पचाववुं एट्ठे रांधवुं अने रंधाववुं (य के०) वत्ती अनुमोदवुं तेनेविषे (जेदोसा के०) जे दोष थया ते (अतट्ठाप रट्ठा के०) पोताना आत्माने अर्थे अथवा परने अर्थे अथवा (उजयट्ठा के०) वेहुने अर्थे दोष लागा (तं निंदे के०) तेने निंडुं वुं. इत्यादि.

तिहां ठक्काय ते पृथ्वी, अप्, तेज, वाउ, वनस्पति तेनो अने त्रसकायनो समारंज ते परितापादिकनुं उपजाववुं. इहां शिष्य पूठे ठे के, शास्त्रमां तो सं रंज समारंज ने आरंज, ए त्रण कह्या ठे, तो तमें एक समारंजज केम लीधो?

त्यां गुरु उत्तर कहे ठे:—मध्यना ग्रहणथी आदि अंतनुं पण ग्रहण थयुं तुलाना दंरुने न्यायें समारंजना ग्रहणथकी संरंज अने आरंजनुं ग्रहण थ युंज, एम जाणवुं. तिहां संरंज ते प्राणवधादिकनो संकटप, विचार कस्यो होय ते. अने समारंज ते प्राणीने परितापनादिक किलामणा उपजावी हो य ते. अने आरंज ते प्राणीना प्राण हरवां जीवनी हिंसा करवी ते ॥यतः॥ संकप्पो संरंजो, परितावकरो जवे समारंजो ॥ आरंजो उद्वउं, सबयणं वि सुद्धाणं ॥ १ ॥ ते कारणमाटे ए त्रणेने विषे पाप आचरणादि जे दोष लागा होय ते पाप जाणवुं पण अतिचार न जाणवां. केम के श्रावकें ठ क्कायना आरंजनुं टालवुं अंगीकार कखुं नथी. माटे जे आदखुं न होय तेने अतिचारनो अजाव जाणवो. हवे समारंज ते पोतें रसोइ करे, अने परनी पासें रंधावे, च शब्द थकी आरंजनी अनुमोदना करे, शेने अर्थे? तो के पोताना आत्माने अर्थे तथा पर प्राहूणादिकने अर्थे अथवा पोता ने अने परने वेहुने अर्थे तथा च शब्दथकी अर्थ विना रांधे, अथवा छे पें करी रांधे, रंधावे पचन पाचनादिक करे, करावे, रसोइयानी वृत्ति करे, अने निरर्थक पाकादिक करवा ते तो लोकनेविषे पण निंदवा योग्य ठे. कखुं ठे के, ॥ श्लोक ॥ पंक्तिजेदी वृथापाकी, नित्यं दर्शननिंदकः ॥ मृत शय्याप्रतिग्राही, न ज्ञूयः पुरुषोत्तवेत् ॥ १ ॥ जावार्थः—पंक्तिजेद करे, निःकारणे रांधे, निरंतर दर्शननी निंदा करे, मूआनी शय्या लीये, मृत कनुं दान लीये, ते फरीने पुरुषनो अवतार न पामे ॥ १ ॥

इहां शिष्य पूठे ठे के “डुविहे परिग्गहम्मि” ए गाथायें पूवें आरंजनी निंदा करी हती, तेम ठतां फरी आ गाथामां शा कारणें आरंजनी निंदा

कही ठे ? तिहां गुरु कहे ठे:—पूर्वें जे कछुं ते तो सामान्यपणे अनेक प्र कारना आरंज उद्देशीने कछुं, अने इहां तो पोतानो निर्वाह थाय, एट लोज आरंज लेवो, ते पण पूर्वें आरंजनं पम्कमवुं कछुं ठे, अने इहां तो आरंजनी निंदा मात्रज कही ठे.

वली सम्यग्दृष्टि तो निश्चें पापरूप आरंजने विषे रह्यो ठे जे आरंज विना तेनो निर्वाह न थाय ते सर्वेमां प्रवर्त्ते. परंतु मनमां विचार करे जे धिक्कार पको मुजने हुं ठक्कायनो आरंजी तुं! पापी तुं इत्यादिक मनने विषे जावना चावे ॥ यतः ॥ हिअए जिणाण आणा, चरियं महएव रिसं अउन्नस्स ॥ एयं आलप्पालं, अच्चो दूरंवि संवयइ ॥ १ ॥

अथवा पक्कांतरें अर्थ कहे ठे:—तिहां आत्मार्थ ते मुजने पुण्य थारो एवा जोलपणे करीने साधुने अर्थें साधु उद्देशीने अन्न रांधे पाक करे, त था पर ते माता, पिता, पुत्रादिकना पुण्यने अर्थें साधुने दान आपणुं, एवा हेतुथी पाक करे, ते परार्थ जाणवो. एमज पोताना तथा परना वे पुण्यने अर्थें पाक करे, ते उजयार्थ कहियें. च शब्दथकी छेपें करी सा धुनो नियम जांगवा जणी कोइक पचन पाचनादिक करीने आपे. इत्या दिक अनेक जेद जाणवा.

अथवा ठक्कायनो समारंजादिक ते यत्नविना अणगल पाणी वावरे, अणशोध्यां एवां इंधण धान्य प्रमुखने वापरवे करी जे दोष कख्या होय, ते दोषने हुं निंछुं तुं, ए सार्थकता जाणवी.

श्रावकें तो त्रसादि जीवें रहित स्थानकें संखारो रुकी रीतें जालववा दिकं करी विधिसहित ठिड रहित काठा वस्त्रें गालेला पाणीयें करी व र्तवुं तेमज सूकां काष्ठ ते घणां जूनां न होय, तेमज तेमां पोल न होय, कीटकादिकें खाधां न होय, एवा काष्ठें करी धान्य, पक्कान्न, सुखनी, शाक, खादिम, पत्र, फूल, फलादिक ए सर्व त्रसजीवादिकें रहित नजरें जोइ क रीने सर्व वस्तु वापरवी रांधवी, अने पाणी प्रमुख थोरुं वावरवुं. रुकी रीतें शुरू करीने आचरवां. जो एम न करे, तो निर्दयपणुं थाय, अने समता सं वेगादिक लक्षणें सहित एवुं जे समकेत तेनां पांच लक्षण मांडिलां अंतर्गत अनुकंपा लक्षणनो नाश थाय ॥ यतः ॥ परिसुद्धं जलगहणं. दारु अ ध त्राइ याण तहेव ॥ गहियाणय परिजोगो, विहीइ तस रक्कणछाय ॥१॥

जावार्थः—जल गली शुरू करी लेवुं अने काष्ठ धान्य प्रमुखपण शुरू करी लेवा, ते काष्ठ धान्यनो परिचोगनो विधि त्रसजीव राखवाने अर्थे श्रावकने कह्यो ठे ?

तथा अन्यदर्शनने विषे महाचारतमां पण कहुं ठे—श्लोक ॥ संवत्सरेण यत्पापं, कैवर्त्तस्य हि जायते ॥ एकाहेन तदाप्नोति, अपूतजलसंग्रही ॥ १ ॥ त्रिंशत्यंगुलमानं तु, त्रिंशदंगुलमायतौ ॥ तद्भस्त्रं द्विगुणीकृत्य, गालयेज्जलमापिवेत् ॥ २ ॥ तस्मिन् वस्त्रे स्थितान् जीवान्, स्थापयेज्जलमध्यतः ॥ एवं कृत्वा पिवेत्तोयं, स याति परमांगतिं ॥३॥ जावार्थः—माठीगर जेटहुं एक वर्ष पर्यंत पाप करे तेटहुं पाप एकदिवसमां अणगल पाणी वावरना रने थाय ॥१॥ वीश आंगुल पहोलुं अने त्रीश आंगुल लांबुं, एवा वस्त्रने वेवहुं करीने ते वस्त्रे पाणी गलीने पीवुं ॥ २ ॥ पाणी गद्या पठी ते वस्त्रमां जे जीव रहे, ते फरी तेज जलस्थानकमां स्थापवा. एम करीने जे पाणी पीये, ते सदा परमगति जे मोक्ष तेने पामे ॥ ३ ॥

तथा आगममांहे पृथिव्यादिकने विषे पण जीवपणुं कहुं ठे ॥यतः॥ यद्दामलय पमाणं, पुढवीकाए हवंति जे जीवा ॥ ते पारेवय मित्ता, जंबू दीवे न मायंति ॥ १ ॥ एगंमि उदगविंडुमि, जे जीवा जिणवरेहिं पलत्ता ॥ ते जइ सरिसव मित्ता, जंबू ॥ २ ॥ जावार्थः—(अद्दामलय के०) नीला आमला प्रमाण एक माटी पापाणनो कटको होय तेमां प्रचुयें जे जीव कह्या ठे, ते एकेका जीवना शरीर जो सरशव जेवडा करीयें, तो आखा जंबूछीपमांहे समाइ शके नहीं ॥ १ ॥ एक पाणीना विंडुमांहे जे जीव जगवानें कह्या ठे ते एकेका जीवनी काया पारेवा प्रमाण करीयें, तो ते जंबूछीपमांहे समाय नहीं ॥२॥ इत्यादि जाणवुं. तथा उत्तरमीमांसा दिकने विषे पण कहुं ठे ॥श्लोक॥ लुतास्यतंतुगलिते, ये विंदौ संति जतवः ॥ सूक्ष्मात्रमरमानास्ते, नैव मांति त्रिविष्टपं ॥ १ ॥ कुसुमकुंकुमांजश्च, निर्मितं सूक्ष्मजंतुतिः ॥ तद्वष्ट्रेनापि वस्त्रेण, शक्यं शोधयितुं जलं ॥ २ ॥ जावार्थः—करोलीयाना मुखयकी जे तंतु गले ठे, तेना विंडुना जे न्हाना जीव ठे. ते एकेका जीवनी त्रमर जेवनी काया करीयें, तो त्रण लोकमांहे पण नमाय नहीं ॥ १ ॥ कुसुमाने विषे, कुंकुने विषे, पाणीने विषे, सूक्ष्मजीवो न्ह्या ठे अर्थात् ते सबे पदार्थ जीवमय ठे, तेमांहे काठा वस्त्रे पाणी गलीने शुरू करी वावरवुं, ते युक्त ठे ॥ २ ॥

तथा जगवतजीताने विपे पण कळुं ठेः—श्लोक ॥ पृथिव्यामप्यहं पार्थ, वायावश्रौं जलेऽप्यहं ॥ वनस्पतिगतश्चाहं, सर्वभूतगतोऽप्यहं ॥ १ ॥ योमां सर्वगतं ज्ञात्वा, न विहिंसेत्कदाचन ॥ तस्याहं न प्रणश्यामि, न च मां स प्रणश्यति ॥ २ ॥ ज्ञावार्थः—हे अर्जुन्! पृथ्वीने विपे पण हुं तुं, वायुने विपे, अग्निने विपे पण हुं तुं, वनस्पतिमां पण हुं तुं. सर्व प्राणि मात्रमां हुं तुं ॥ १ ॥ जे मुजने सर्व व्यापी जाणीने कदापि हिंसा नहिं करे, तेनो हुं नाश करीश नहिं. ते मारो पण नाश नहिं करे, अर्थात् तेने मारे परस्पर प्रेम पूर्ण रहेशे ॥ २ ॥ तथा वनस्पति आदिकमां सचेतनपणुं ठे, तेनी युक्ति तो प्रथम कही आव्या ठैयें. ए सातमी गाथानो अर्थ थयो ॥१॥

हवे सामान्यपणे चारित्रना अतिचार प्रत्यें पम्किमे ठे.

॥ पंचएह मणुव्याणं, गुणव्याणं च तिन्दि मइयारे ॥

॥ सिस्काणं च चउएहं, पम्किमे देसियं सव्वं ॥ ८ ॥

अर्थः— पांच अणुव्रतना त्रण गुणव्रतना अने चार शिद्धाव्रतना जे अतिचार, एथी जे कर्म वांध्युं होय, ते पम्किमुं तुं. इत्यादि पूर्ववत् ॥१॥

जे कारण माटे समकेत पाम्या पठी साधुना माहाव्रतनी अपेक्षायें (अणु के०) सूक्ष्म एटले न्हानां व्रत जाणवां. ए पांच अणुव्रत ते श्राव कने मूलगुण रूप ठे, तथा ते पांच अणुव्रतनेज विशेष गुणनां कारण एवां जे व्रत, ते दिग्गविरमण आदें देइने त्रण गुणव्रत जाणवां. तथा ते गुणव्रत शिद्धारूप ठे. ते शिष्यने विद्या ग्रहण करवानी पेरें फरी फरी अच्युस क रवा योग्य एवां ए सामायिकादिक चार शिद्धा व्रत जाणवां, ते व्रतना अतिचार आश्रयीने जे कर्म वांध्युं, ते पूर्वनी पेरें पम्किमुं तुं.

इहां पांच अणुव्रत अने त्रण गुणव्रत ए आठ प्रायः जावजीवनां ठे, अने चार शिद्धाव्रत जे ठे, ते तो वारंवार लेवाय ठे अने मूकाय ठे जे वारें थवसर होय तेवारें अच्युस करवा योग्य ठे ॥ ८ ॥

हवे जेम उद्देश्या ठे, तेमज निदेंश करवा माटें प्रथम पांच अणुव्रत मांहेला पहेला अणुव्रतने गाथायें करी कहे ठे.

॥ पढमे अणुव्रयम्मि, थूलग पाणाइवाय विरईउ ॥

आयरिय मप्पसठे. इठपसाय प्पसंगेणं ॥ ९ ॥

अर्थः— प्रथम अणुव्रत स्थूलथी प्राणातिपात विरमण आश्रयीने जे आचखुं होय, (अप्पसठे के०) अप्रशस्त क्रोधादिक जाव ठते. ते इहां प्रमादना प्रसंगें करीने अतिचार लागे.

हवे प्राणीयोनी हिंसा २४३ जेदें आय, ते आ प्रमाणें केः—पृथ्वी, अप्, तेज, वायु, वनस्पति, ए पांच स्थावर तथा एकेंद्रिय, वैन्द्रिय, तेंद्रिय, चौरिंद्रिय अने पंचेंद्रिय. ए नवप्रकारना जीवने मन, वचन अने कायायें करी हणातां सत्यावीश जेद आय, तेने करवुं, कराववुं अने अनुमोदवुं एम त्रणे गुणतां एकाशी आय, ते एकाशीने अतीत, अनागत अने वर्तमान ए त्रण कालें गुणतां २४३ जेद, पहेला व्रतना आय.

तथा द्रव्यथी अने जावथी हिंसानी चौचंगी आय, ते कहे ठेः—एक तो हुं आ मृगलाने मारुं ! एवे परिणामें परिणम्यो जे आहेकी तेने जावथी हिंसा थइ, अने ते मृगलाने हणे, तेवारें द्रव्यथी हिंसा आय. ए द्रव्यथी पण हिंसा अने जावथी पण हिंसा थइ, ते प्रथम जांगो जाणवो. बीजो द्रव्यथी हिंसा ठे पण जावथी हिंसा नथी ते ईर्यासमितिवंत साधुने जाणवी. ए बीजो जांगो ॥ यदाह ॥ विज्ञेभिति परिणउं, संपत्ती एवि मुच्च ए वेरी ॥ अवहंतेवि ए मुच्चइ, कलिऊ जावो इवाजस्स ॥ १ ॥ ए बीजो जांगो. तथा त्रीजो जांगो ते जेमां जावथी हिंसा ठे पण द्रव्यथी हिंसा नथी ते जेम अंगारमईकाचार्यें जीवनी बुद्धियें महावीरना कीका कचराय ठे एम कहेतां रात्रियें अंगारानुं मईन कखुं. तेमज अंधारामां दोरडुं पड्युं होय, तेने सर्पनी बुद्धियें हणतां थकां जावथी हिंसा आय. पण द्रव्यथी हिंसा न थाय. ए त्रीजो जांगो जाणवो. तथा द्रव्यथी पण हिंसा न थाय अने जावथी पण हिंसा न थाय. ए चौथो जांगो ते मन, वचन अने कायानी शुद्धतायें शुद्ध उपयोगें वर्तता एवा साधुने जाणवो.

ए चार प्रकार कह्या. तेथी अन्यरीतें प्राणीनो वध वे प्रकारनो कह्यो ठे ते कहीयें ठैयें ॥गाथा॥ जीवा सुहुमा थूला, संकप्पा रंजउं जेवे डुविहा ॥ सावराह निरवराह, साविस्का चेव निरविस्का ॥ १ ॥ जावार्थः—जीव नो वध वे प्रकारनो ठे. तिहां एक स्थूल ते बैन्द्रियादिक बादर जीव अ ने बीजा सूद्ध ते एकेंद्रियादिक पांच स्थावर जे दृष्टि गोचर आवे, तेवा जीव समजवा पण सूद्धनामकर्मना उदयवाला समस्त लोकव्यापी दृष्टि

गोचर न आवे, ते जीवोने वधनो अज्ञाव ठे, ते कांइ कोइना माख्या मरता नथी परंतु पोतानी मेळेंज आयुना क्यें मरण पामे ठे.

इहां साधुने तो वेहु प्रकारना वधथकी निवर्तवुं कळुं ठे. एणे त्रस अने स्यावर वेहुनी हिंसा टाळी ठे, तेथी साधुने तो वीश विश्वानी दया जाणवी. अने गृहस्थने तो स्थूल वेंद्रियादिक जीवोना वधथकी निवृत्तवुं कहेलुं ठे, पण सूक्ष्मना वधथकी निवृत्तवुं कळुं नथी कारण के तेनी पृथ्वी जलादिकना आरंजने विपे निरंतर प्रवर्तना ठे, तेना आरंजथी टलवुं वनतुं नथी माटे वीशमांथी अर्द्धा दश विश्वा गया, वाकी दश विश्वानी दया रहीं.

हवे वे इंद्रियादिक जीवोना वध पण वे प्रकारें ठे. एक संकटपथकी अने वीजो आरंजथकी. तेमां आ अमुक जीवने हुं मारुं! एवो जे मनमां संकटप उपजे, ते संकटपथकी श्रावक टळ्या ठे, पण आरंजथकी टळ्या नथी. जेमाटे कृपिआदिक आरंजने विपे वे इंद्रियादिक जीवने हणवानो संजव थाय ठे, जो ते न करे, तो शरीर कुटुंवादिकनो निर्वाह थाय नहीं, एम करवाथी फरी दशमांथी अर्द्धा गया वाकी पांच विश्वा दयाना रद्या.

हवे संकटपथी उपनी जे हिंसा तेना वे जेद ठे. एक सापराध ते अपराधसहित अने वीजी निरपराध ते अपराध रहित. तेमां गृहस्थ निरपराधी जीवनी हिंसाथी तो टळ्यो ठे, अने सापराधने विपे तो न्हाना म होटा अपराधनो विचार करीने पठी जे शिक्षाकरवा योग्य होय ते करे माटे पांचमांथी अरुधा गया, वाकी अढी विश्वा दया रहीं.

हवे निरपराधी जीवोना वध वे प्रकारें ठे. एक अपेक्षा सहित अने वीजो अपेक्षा रहित तेमां निरपेक्षाथकी तो श्रावक निवर्त्या ठे, पण अपेक्षा सहितथकी निवर्त्या नथी, केम के चालतां हालतां जीवनी हिंसा थाय ठे, तथा पाडा, वृषज अश्वदिकने चावका प्रमुखनो मार मारे ठे, तेमज प्रमादि पुत्रादिकने पाठ जणाववा माटे शिखामण आपवी पडे ठे. एम अपेक्षा सहितने विपे वधबंधादिक कराय, ए गृहस्थनो व्यवहार ठे. तेवारें वली अढीमांथी अर्द्ध गया, वाकी सवा विश्वानी दया श्रावकने रहीं ते पण ध्यानंद कामदेव सरखा शुद्ध श्रावकने सवा विश्वानी दया रहीं.

एवा श्रावकने प्रायः प्रथम आणुव्रत होय ते प्रथमव्रत, सकलव्रतमांहे सारजत ठे, ए पहेला व्रतने विपे जे स्वरूप कळुं, ते स्थूल महोटा जीव

जे चाले, हाले, जेने जीवपणानुं प्रगट चिन्ह ठे, एवा वेंद्रिय, तेंद्रिय, चौ रिंद्रिय, पंचेंद्रियादिक जे जीवो, तेनां इंद्रियादिक जे प्राण, तेनो संकल्प थके हाड, चर्म, नख, दंतादिकने अर्थें अतिपात एटले जे विनाश करवो, ते हिंसा जाणवी ॥ यतः ॥ पंचेंद्रियाणि त्रिविधं वलं च, उद्ध्वासनिःश्वासस्तथैवमायुः ॥ प्राणा दशैते जगवद्भिरुक्ता, स्तेषां वियोजीकरणं तु हिंसा ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—पांच इंद्रिय, त्रण वल, श्वासोद्ध्वास, अने आयु, ए दश प्राण जगवानें कल्यां. ते दश प्राणनो जे वियोग करवो, ते हिंसा जाणवी.

अथवा बेइंद्रियादिक स्थूल महोटा जीवनो जे अतिपात एटले विनाश करवो, ते स्थूलप्राणातिपात जाणवो. तेनी जे निवृत्ति ते स्थूलप्राणांति पात विरमण व्रत कहियें. माटे प्राणातिपातविरमणव्रत आश्रयीने आचखुं जे आगल कहेसे एवुं वधबंधादिक मातुं कर्म कखुं अथवा प्राणातिपात विरमणना समीपथकी अतिचखुं अतिचार लाग्यो होय अतिक्रांत अतिक्रम व्यतिक्रमादिकें करीने मलीन कखुं होय.

इहां शिष्य पूठे ठे कोइक मंदवाडना दोषनी उपशांतिने अर्थें वधबंधादिक आचखुं पण रूडुं होय? कोइ गाम जवाने अर्थें अतिचखुं जे अन्यत्र गमन कखुं जे अतिचार, ते कोने कहियें? जे पोताना स्थानक थकी परस्थानकें जावुं. तेने अतिचार कहियें ते अतिचार देशविरतिने होय अने सर्व विरतिने पण होय पण ते पक्कमवा योग्य न होय?

हवे गुरु उत्तर कहे ठे:—अशुज्जाव तो अप्रशस्त क्रोधादिकने औदयिकजावें आय, वधबंधादिक अतिचार क्रोधादिक अशुज्जावेंज होय, अने मृषावाद प्रमुखने द्वारें करीने पण पहेला व्रतने अतिचार संजवे, जेम खेहनी परीक्षाने अर्थें देवतायें कखुं जे रामचंद्रजी मरण पाम्या, ए टलुं कहेतां मात्रज लक्ष्मण मरण पाम्या. तथा कुमारपाल राजायें कौतुक थकी उंदरना एकत्रीश रौप्यक अपहस्या, तेशी उंदर मरण पाम्यो, एटले अदत्तादान थकी पण प्रथम व्रतने विषे अतिचार लागे पण ते अतिचार बीजुं व्रत आदे देइने तेमांज आलोववां परंतु प्रथम व्रतमां आलोववां नहीं; तेमाटें ते अतिचारने टालवाने अर्थें हवे कहे ठे.

इहां प्राणातिपातविरमणने विषे प्रमादने प्रसंगें करीने पाप आय ठे. हवे ते प्रमाद पांच प्रकारें ठे ॥ गाथा ॥ मज्जं विसय कसाया, निहा विक

हाय पंचमी ज्ञानिया ॥ ए ए पंच पमाया, जीवं पामंति संसारे ॥ १ ॥
 ज्ञानार्थः—१ मदिरापान, २ विषय सेवन, ३ क्रोधादिक कपायनं करवुं, ४
 निद्रा करण, पांचमी विकथा, ए पांच प्रमाद ठे, ते जीवने संसारमांहे पाडे ठे.

वीजा पक्षांतरथी आठ प्रमाद पण कथा ठे ॥ गाथा ॥ अन्नाणं संस
 उं चैव, मिथानाणं तद्देव य ॥ रागो दोसो महिप्रं सो, धम्मंमि अ अणा
 हरो ॥१॥ जोगाणं दुप्पणीहाणं, पमाउं अठहा जवे ॥ संसारुत्तार कामेणं,
 सब्हा वज्जियवउं ॥ २ ॥ ज्ञानार्थः—१ अज्ञानज्ञाव धरवो, २ संदेह घणो
 राखवो, निश्चं (तद्देवय के०) तथैवच एटले तेमज वली ३ मिथ्याज्ञान
 नुं पोतें जणवुं, वीजाने जणाववुं, ४ घणो राग राखवो, ५ छेप करवो, ६
 मतित्रंश करवो, ७ धर्मने विषे आदर न करवो, ॥ १ ॥ ७ मन वचन अने
 कायाना योगनां दुःप्रणीधान करवां, एटले मनादिकने माठां प्रवर्त्ताववां,
 ए आठ प्रमाद ठे, ते संसारसमुद्र उतरवाने अर्थे सर्वथा वर्ज्जावां ॥२॥

ए पूर्वोक्त पांच तथा आठ जे प्रमाद ठे, तेने विषे अतिशय पणे करी जे
 प्रवर्त्तननो प्रसंग होय, ते प्रमादप्रसंग कहियें, ते कपाय तथा विषयादिक
 प्रमादने प्रसंगें करीनेज प्रायः जीव, व्रतने अतिचार लगाडे. अर्थात् प्रमा
 दने वशथको जीव कपायने वश थाय अने कपायने वश थयो थको नवा
 अतिचार लगाडे. प्रमाद प्रसंग जे ठे, ते श्रुतकेवलीने पण अनर्थनो हेतु
 ठे, तो वीजानुं तो शुंज कहेवुं? कसुं ठे के ॥ चउदस पुविआहा, रगाय म
 णनाणि वीयरगावि ॥ हुंति पमाय परवसा, तयणंतर मेव चउ गइया ॥ १ ॥
 ज्ञानार्थः—चौद पूर्वधर आहारक शरीरना धणी, मनःपर्यवधानी, उपशांत
 मोही वीतराग पण प्रमादने परवश थका तदनंतर चारे गतिमां जाय ॥१॥
 तथा श्रीआचारांगसूत्रने विषे कसुं ठे ॥ पमत्तस्स सब्बं जयं, अप्पमत्तस्स
 वि न कुतोवि जयमिति ॥ एटले प्रमादने वशथी जय होय पण अप्रमा
 दीने क्यांहि पण जय न होय. इति प्रमादस्वरूपं ॥

उपलक्षणथी आकुटी दप्पादिकें करीने जे अतिचार ते पण जाणवा.
 तिहां जे निषेध कसुं ठे ते आतुरतायें करी तेवाने ए श्रुतविहित ठे एम
 जाणी प्रतिपिस्साचरणं उत्ताह युक्त आत्मानो संकल्प होय, तेने आकुटि
 कहियें तथा जे बलवुं दानवुं जमवुं इत्यादिक उन्माद ते दप्प जाणवा.
 ॥वतः॥ आउट्टिया उ विद्या. दप्पां पुण होइ वग्गणाइं ॥ कंदप्पाइ पमाउं,

कप्पो पुण कारणे करणं ॥१॥ उन्मत्ततायें करीने वलगवुं, दोडवुं तथा अश्वने शकटने उत्सुकपणे खेमवां इत्यादिकने विषे वृथा पंचेंद्रियनो वधथाय आत्मोपघातादिक दोष थाय. ए रीतें जे आचखुं होय ते निंडुं बुं. अथवा इहां जे आचखुं होय एम जे कखुं, तेनुं जे आलोववुं ते आगळी गाथायें प्रगट देखाडशे. इति नवमगाथार्थः ॥ ए ॥

हवे जे आचखुं सेव्युं तेज प्रगट पांच अतिचारपणे देखाडे ठे:-

॥ वह बंध ठविठेए, अज्ञारे ज्ञत्तपाण बुठेए ॥

पढम वयस्सइयारे, पम्किमे देसियं सवं ॥ १० ॥

अर्थ:-प्रथम (वह के०) वध ते चतुष्पदादिक जीवने निर्दयपणे ता रुना तर्जना करवी, बीजो बंध ते दोरडे करी गाढे बंधने बांधी मूकवां, त्रीजो ठविठेद ते शरीर तथा चामडी तेनुं ठेदवुं, एटले कान ठेदवा, नासिका वींधवी, गलकंबल ठेदवी, पुंठमाप्रमुखनुं कातरवुं. चौथो (अज्ञारे के०) अतिज्ञार ते जनावरनी शक्ति जोया विना घणा ज्ञारनुं आरोपण करवुं, पांचमो ज्ञत्तपाण एटले रीशवशें करीने ज्ञात पाणीनो विठेद करवो, ए सघला अतिचार प्रबल कषायना उदयथी थाय परंतु कषाय विना अतिचार न लागे, श्रावकें विनय शिखववाने माटें पुत्रादिकने पण आक्षेपसहितत्वे करी वध बंधादिकनुं आचरवुं. तिहां सकारण वधबंधनादिक करवे करी अतिचार न होय, केम के तेमां परिणामे हितनी बुद्धि ठे, तथा लाम करवाथी घणा अवगुण थाय. अने ताडन करवाथी घणा गुण थाय, माटें पुत्रने अने शिष्यने तामवा, पण लाड करवां नहीं ॥ यतः ॥ लाल नाद्वहवो दोषा, स्तारुनाद्वहवो गुणाः ॥ तस्मात् पुत्रं च शिष्यं च, ताडयेन्न तु लालयेत् ॥१॥ ए पांच प्रकारें पहेला अणुव्रतने अतिचार ठते जे कर्म बांध्युं, ते निंडुं बुं. तथैव तेमज आलोवुं बुं अथवा पम्किमे इत्यादि पूर्ववत् ॥१०॥

इहां आवश्यकनी चूर्णीमध्ये तथा योगशास्त्रनी टीकाने विषे ए विधि कह्यो ठे, ते जेम के:-प्रथम तो श्रावकें बीहीतां रहेवुं, एटले जय राख तांज रहेवुं, जे रखेने मुऊने कोइ पण अतिचार लागे!

जेम पुत्रादिक तथा दासदासी प्रमुख कर्मकरादिकनी उपर एवी क्रूर दृष्टि राखवी के जेथी ते जय पामता थकाज रूडे मार्गें प्रवर्त्ते, इहां कर्मकरादि

कमां आदिशब्दें करी पढ़ी, अने दास प्रमुख छीपदजाति, तथा गोमहिष अश्रादिक ते चतुष्पदनी जाति, ए सर्वे लेवां. तथा क्रूर दृष्टिशीज जेवध वंधनादिक विना पण सर्वदा पोतपोतानां कार्य करतां रहे ठे. तो तेने व धबंधनादिक न करवां, परंतु जो ते क्रूरदृष्टिशी वश न रहे रूडे मागें न प्रवर्त्ते, मर्यादासां न रहे, तेवारें कदापि सापेक्षपणे वधबंधादिक पण करे, पण अन्यथा न करे. कदापि जो ताडना करे, तो पण मर्मस्थानक मू कीने बेलमी तथा रासडी प्रमुखें करे. एक स्थानकें वे वार ताडना न करे, जो बांधे, तो पण लांबे दोरडे ढीली गांठ देइ बांधे, केम के कदाचित् जो अग्नि प्रमुखनो उपद्रवथाय, तो तत्काल वृटी शके, एवां बांधे, जो आकरी गांठ होय, तो तत्काल वृटी शके नहीं तथा अंग उपांगादिक सारी पठें फेरवी हेरवी शके, सुखसमाधियें फरी हरी शके एवा वृटा बांधे.

तथा ठ विद्येदने विपे विचारवुं जे लोहिविकार गडगुंवडादिक विकारें ठे दवुं पडे तो पण दयासहितपणे प्रवर्त्ते, पण निर्दयता न राखे. तथा छि पद चतुष्पदनी उपर चारवहन करवा विपे पोठीया गाडा अधोवाइ प्रमुखें आजीविका करवानुं तो श्रावकने मुख्यवृत्तियें वर्जावुंज कहेवुं ठे, कारण के जे जामीकर्म ठे ते तो घणादोपनुं घर ठे, माटें एणे करी आजीविका तो नज करवी, पण कदापि बीजी आजीविका न मले, तेवारें जाडिकर्म करे, तोपण ते छिपद मनुष्यादिक होय ते जेटलो चार पोतानी मेळें सुखें उपाडीने पोताना माथा उपर राखी शके तथा मस्तकथी हेठो उत्तारीने जूमियें मेळी शके, तेमज तेने पूठे के अटलो चार तद्दाराथी उपडशे ? ते कहे के हा महाराथी उपडशे तेटलो चार उपनावे पण अधिक चार उपाववाथी दया रहे नहीं. तथा चतुष्पदनी उपर पण यथाशक्ति चारमूकवा योग्यहोय तेथी कांश्क जाणो चार जरे. तथा हलशकटादिकें बलद न चाळे, गलियो थइ पडे, तेवारें खेदें करी अन्न पाणीनो निषेध करे, कहे के तुं अ पराधकारी ठो, वक्र ठो, माटे आजे तुजने जोजन नहीं आपीशुं ! इत्यादिक वचन मात्र कहे पण तेम करे नहीं. कदाचित् तेम करवुं पडे तो पण जोजनने अवसरें तेने जमानीने पठीपोतें जमे. पण ते जूमियुं होय तिहां सुधी पोतें जमे नहीं. कदाचित् रोगादिकनी शांति यवाने अर्थे तेने जूमियुं राखवुं पडे, तोपण जेम पहेला अणुव्रतने दोष न लागे. तेम बल करे.

ए रीतें चोरी प्रमुखनो करनार महा अपराधकारी होय, तेने पण वध बंधादिक करवुं पडे, तो पण सापेक्षपणे करे, पण निर्दयपणे न करे, कखुं ठे के ॥ यतः ॥ वह मारण अप्रस्काण, दाण परधण विलोवणाईण ॥ सव जहन्न उदज, दसगुणिउं इक्कसिकयाणं ॥ १ ॥ तिबयरे पउसेसय, गुणिउं सय सहस्स कोडिगुणोय ॥ कोडा कोडि गुणो वा, हुज्जविवागो बहुतरोवा ॥ २ ॥ ज्ञावार्थः—वध ते मार मारवो, जुतुं आल देवुं, परधन हरण करवुं, चोरी कराववी, ते सर्व, जघन्यथी दशगुणा उदय आवे, अर्थात् जो एक वार कखुं होय, तो ते दशगुणुं थाय ॥ १ ॥ वली तेशी आकरे द्वेपें कखुं होय, तो शतगुणुं उदय आवे, तेशी वली तीव्रपणे कखुं होय तो सहस्र गुणुं उदय आवे, तेशी कोडीगुणुं, तेशी कोडाकोडी गुणुं, एम एक वारनुं कखुं होय, तेनो बहुरीतें विपाक जोगववो पडे ॥ २ ॥

तथा पाडा, बोकडा वगेरेनी जे उत्पत्ति ठे ते बहु दोषनी हेतु ठे, मां टे महिष, बकरी प्रमुखनो संग्रह करवो नहीं. उपलक्ष्मथी क्रोधादिकने वशें करी हिंसाना कारण एवा जे मंत्र, तंत्र, औषधादिकना प्रयोग ठे, ते पण वर्ज्जवा. ए रीतें बीजा पण अतिचार इहां व्रतने विषे जाणवा.

अहींआं शिष्य आशंका करे ठे, के इहां तो प्राणातिपातनुं व्रत ठे, पण वध बंधादिकनुं तो व्रत नथी तेवारें श्रावकने वध बंधादिक अतिचार केम कहो ठो? त्यां आचार्य उत्तर कहे ठे. के प्राणातिपात पञ्चस्काण करे थके मुख्यपणे जो विचारीयें तो अपेक्षारहित पणे ते बंधादिकनुं पञ्चस्का ण थयुंज, कारण के ए पण प्राणातिपातना हेतु ठे. इहां शिष्य कहे ठे के, तेवारें तो वध बंधादिक करवे करी व्रतज जंग थाय पण अतिचार न थाय अने वली एथी तो नियमनुं पालनज न थयुं. एवी संज्ञावना थाय ठे?

तिहां गुरु उत्तर कहे ठे, के व्रतना बे प्रकार ठे, एक अज्यंतर वृत्ति थी अने बीजुं बाह्यवृत्तिथी. तेमां जेवारें क्रोधादिकने वशें अपेक्षा रहित पणे वधादिकने विषे प्रवर्त्ते तेशी कोइ वारें ते जीव मरण पण पामे, ते वारें निरपेक्षपणे निर्दयपणे करीने अंतर्वृत्तिथी व्रतनो जंग थयो कहेवाय. कदापि हिंसाने अज्ञावें बाह्यवृत्तियें पाढ्युं, तेवारें देशथी व्रतजंग थयुं क हेवाय. अने देशथी पाढ्युं तेने अतिचारनुं आरोपण कहेवाय. ॥तडुक्तं॥ श्लोक ॥ न मारयामीति कृतव्रतस्य, विनैव मृत्युं कश्हातिचारः ॥ निगद्यते

यः क्रुपितो वधादीन, करोत्यसौ स्यान्नियमेऽनपेक्षः ॥ १ ॥ मृत्योरजा
वान्नियमोस्ति तस्य, कोपाद्वाहीनतयानुज्ञप्तः ॥ देशस्य लंघादनुपालनाच्च,
पूज्या अतिचारमुदाहरन्ति ॥ २ ॥ जावार्थः—जीवने मारुं नहीं, एवुं व्रत
जेणं कछुं ठे, अने ते जीव मरण न पाम्यो, तेवारें तेने शा अतिचार क
हीयें? जे प्राणी क्रोधवशें वध बंधादिक करे, तेवारें व्रतनी अपेक्षा न
रहे. अने जीव मरवाने अज्ञावें नियम रह्यो पण तेनी उपर कोपें करीने
दयाहीण थयो, तेणे व्रतजंग थयो कहियें, देशथी जांगो अने देशथी
पाव्युं तेने पूज्य जनो अतिचारज कहे ठे.

अथवा अनाजोगें सहसात्कारपणे अविचारवापणुं थाय, तिहां अ
नाजोग ते अनुपयोगपणें असावधानपणे अने सहसात्कार ते अवि मृ
श्यकारीपणें ॥ यतः ॥ पुवं अपासिजणं, वृढे पायम्मि जं पुणो पासे ॥ न
तरइतिय तेज, पायं सहसा करणमेयं ॥ १ ॥ ए व्रत जे ठे, ते सघला व्रता
दिक धर्मनुं परम रहस्यजुत ठे. कछुं ठे के ॥ यतः ॥ धन्नाणं रक्कठा, की
रन्ति वडुं जह नहेवठ ॥ पढमवय रक्कणठा, कीरन्ति वयाइं सेसाइं ॥ १ ॥
किं ताइ पढियाइं, पयकोमीए पलालजूयाए ॥ जं इतियं न नायं, परस्स पी
डा न कायवा ॥ २ ॥ किं सुरगिरिणो गुरुअं, जलनिहिणो किं व हुज्जा गंजीरं
॥ किं गयणाउ विसालं, कोय अहिंसा समो धम्मो ॥ ३ ॥ जावार्थः—ध
नने राखवाने अर्थे जेम वाड करे ठे, तेम इहां पहेला व्रत राखवाने अ
र्थे बीजा सघला व्रत ते वाडरूप जाणवां ॥ १ ॥ जेणे एट्युं न जाण्युं
जे परनें पीमा न करवी. तो तेणे शास्त्रानां क्रोमो गमे पद जण्यां, तो पण
ते सय तेने परालजुत जाणवां ॥ २ ॥ सुरगिरि जे मेरुपर्वत तेशकी म
होठुं शुं? समुद्रथकी बीजुं गंजीर उंडुं शुं? आकाशथकी बीजां विस्तारवा
सो पदार्थ कयो? अहिंसारूप धर्मसमान बीजां महोठो धर्म कयो? ॥ ३ ॥

तथा इतिहास समुच्चयने विषे कळुं ठे ॥ श्लोक ॥ सर्वे वेदास्तु तेज्जा
ताः सर्वे यज्ञाश्च जारत ॥ सर्वतीर्थाजिपेकाश्च, कृता येः प्राणिनां दया
॥ १ ॥ महाज्जारतादावपि ॥ योद्द्यात्कांचनं मेतं, कृत्स्नां चैव वसुंधरां ॥
एकस्य जीवितं दद्या. न च तुल्यं युधिष्ठिर ॥ २ ॥ इत्यादि ॥ तथा शतपु जा
पते शूरः, सहस्रेषु च पंडितः ॥ वक्ता शतसहस्रेषु, दाता जवन्ति या न वा
॥ ३ ॥ न रणे निर्जितं शूरा, विद्यया न च पंडितः ॥ न वक्ता वाक्यदृत्वं

न, न दाता धनदायकः ॥४॥ इंद्रियाणां जये शूरो, धर्मं चरति पंक्तिः ॥
 सत्यवादाद्भवेच्छक्ता, दाता श्रूताज्ञयप्रदः ॥ ५ ॥ चावार्थः—सघला वेद
 तो तेणें जण्या, सघला यज्ञ यागादिक पण तेणेंज कस्या, सघला तीर्थना
 अन्निषेक पण तेणेंज कस्या, के जेणें सर्व प्राणी उपर दया राखी ! ॥ १ ॥
 महाज्जारतने विषे कह्युं ठे के, हे युधिष्ठिर ! सुवर्णना मेरुनुं दान दीये, सक
 ल पृथ्वीनुं दान दीये, ते सहुश्री वधारे शुं ठे ? तो के जे एक जीवने जीवि
 तव्य आपे, अर्थात् ते जीवितदाननी वरोवर कोइ पण दान आवेज न
 हीं ॥ १ ॥ इत्यादि ॥ तथा शतपुरुषने विषे शूरवीर तो एकज होय, अने
 हजार मनुष्यमां पंडित पण एकज होय, लाखोजनमां वाचाल पण एकज
 होय, अने दाता तो होय अने न पण होय ॥ ३ ॥ जे रण संग्राममां जीत
 करे ते शूरवीर न कह्यें, विद्या जणे ते पंक्ति न कह्यें, वचननी पटुता
 वालाने वाचाल न कह्यें, धनना आपनारने दाता न कह्यें ॥ ४ ॥
 पण जे इंद्रियने जीते, ते शूरपुरुष कह्यें, धर्मने आदरे, ते पंक्ति कहि
 यें, सत्यवचननुं ज्ञाषण करे, तेने वक्ता कह्यें, अने जीवने अज्ञयदान
 आपे, तेने दाता कह्यें ॥ ५ ॥ अज्ञयदाननो दातार तो तेनेज कह्यें
 के जे यूको लीख वगेरे छुद्र जीवने डुहवे नहीं, हणे नहीं. ते इतिहास
 समुच्चयादिकने विषे कह्युं ठे के जे मंशमशकादि जीवने पाळे, पुत्रनी परे
 तेमनुं रखोपुं करे, ते प्राणी, स्वर्गप्रत्यें जनारां जाणवा. एक विष्टानो कीरो,
 अने बीजो स्वर्गलोकने विषे देवतानो इंद्र, ते बेहुने जीवितनी वांठा
 तो सरखीज होय ठे, अने मरणनो जय पण बेहुने सरखोज होय ठे, द
 याविना सघलाय धर्म निःफल जाणवा. केनी पेटें ? तो के पंचाग्नि सा
 धक कमठ तापसादिकनी परें. कह्युं ठे के ॥ मय मंडणं व तुस, खंरुणं व
 गयमज्जाणं व सबंपि ॥ कासकुसुमं व वणगा, इअं व वियल इमाइविणा ॥ १ ॥
 कृपानदीमहातीरे, सर्वे धर्मास्तृणांकुराः ॥ तस्यां शोषमुपेतायां, कियन्नंदंति
 ते पुनः ॥ १ ॥ चावार्थः—(मय के०) मृतकने (मंडणं व के०) अलंकार
 पहेराववानी पेरें, तुस एटले कुशकाने खांदवानी पेरें, (गयमज्जाणं के०)
 हाथीना खाननी पेरें, अर्थात् जेम हाथी नाइने रह्यो होय तो पण पाठो
 हतो तेमज थाय. तथा कासना फूलनी पेरें, (वणगाइयं व के०) अरण्य
 मां जे गावुं, तेनी पेरें, अर्थात् ए जेम विफल ठे, तेम (इमाइविणा के०)

ए एक दयाविना सघटुं (वियद के०) विफल जाणवुं ॥१॥ दया रूपी नदीना महोटा तीरने विपे समस्त धर्म, तृणना अंकुरा समान ठे. अने ते कृपारूप नदी सूकाये थके तो वली धर्मरूप तृणना अंकुरा क्यां सुधी रहे ? अर्थात् नज रहे ॥ १ ॥

एम ठतां पण कहे ठे के यज्ञादिकने विपे हिंसा जे ठे, ते देवपूजानी पेरं धर्म ज्ञानी थाय ठे, एम वेदमां कहुं ठे. ते सर्व प्रलापमात्र जाणवुं. कारण के हिंसा तो सर्वत्र निंदित ठे. जो हिंसाथकी धर्म ठे. एम क हियं तो विपमांथी अमृतनुं उपजवुं? पापाणनी चूमिकाथकी शीतलजल नुं निकलवुं? अग्निना स्पर्शथकी शीतलता थवी? सर्पना मुखथकी अमृत नो उद्गार? खलपुरुपना मुखथकी रुडा पारका गुणनो उपचार थवो? खीरसमुद्रना स्नेहल दूधमांथी पूरानुं निकलवुं? कादवमांथी कर्पूरनो समूह निपजवुं? इत्यादिक सर्ववातो कदापि केवारे देवसहायथी थाय तो पण हिंसाथकी धर्मनो संजव थाय नहीं. ॥ यतः ॥ अहिंसासंजवो धर्मः सहिंसातः, कथं जवेत् ॥ न तोयजानि पद्मानि, जायंते जातवेदसः ॥ १ ॥ जावार्थः—अहिंसाथकी धर्म संजवे, धर्म ठे, ते अहिंसार्थीज उत्पन्न थयो ठे, ते धर्म हिंसार्थी केम थाय? कारण के जलथी कमल उत्पन्न थाय, पण ते अग्निथकी केम उत्पन्न थाय? हिंसा परदर्शनमां पण निपंधी ठेः—॥ यतः ॥ अग्निपोमीयमिति या, पश्चादंजनकारिका ॥ न सा प्रसाणं ज्ञातृणां आमिका सा सतामिह ॥ १ ॥ यावंति पशुरोमाणि, पशुनात्रेपु चारत ॥ तावच्छर्पसहस्राणि, पच्यंते पशुघातकः ॥२॥ अंधे तमसि सङ्गति, पशुजियेयजंत्यहो ॥ हिंसा नैव जवेद्धमां, न जृतो न जविष्यति ॥ ३ ॥ जावार्थः—अग्निपोममां पशुनी हिंसा करवी एम कद्वेनारी कारिका ज्ञानाज नने ज्रम करनारी ठे ॥ १ ॥ जेटला पशुना गात्रने विपे रोम ठे. जे चारतः तेटला हजार वर्ष पशुघात करनार प्राणी नरकमां पचे ठे ॥ २ ॥ पशुनी हिंसाये करी देवतानुं जे यजन करे ठे. ते अंधतामिता नरकमां पडे ठे. अने हिंसातेज धर्म एम कोइ ठेकाणे होय नहीं, थयो पण नथी ने याज्ञे पण नहिं. दूबे पशुने विपे दूषेला प्राणी नरो जाय ठे नाटे यज्ञने विपे हिंसा जे ठे. ते दोष जणी न थाय? ए वचन उन्मत्तनां ठे तेनीशी प्रतीति थाये? कारण के जीवने हुमरणे मारयो तित्तां मारतां थकां ते जीव महा थाने

ध्यान रौद्रध्याने मरीने स्वर्गने वदले दुर्गतियें जाय एवो संभव थाय ठे. इहां धनपालपंकितनी कथा जे एज पुस्तकना त्रीजा भागमां आवेदी ठे तिहां जोजराजाने प्रत्युत्तरना संबंधें यज्ञ आश्रयी उपदेश दीधो ठे ते वांचवो.

तथा श्रीहर्ष कवियें पण यज्ञने विषे हिंसा ठे ते दोपनी हेतु कही ठे, तथा वली नैषधमाहाकाव्यना वावीशमा सर्गना ठहांतेरमा काव्यने विषे पण यज्ञनेविषे हिंसानो निषेध कह्यो ठे. यज्ञहिंसाने विषे रुद्रशर्मा विप्रनो दृष्टांत कहे ठे. रुद्रदत्तना पुत्रें यज्ञने अर्थें भाग वांध्यो ठे, ते भागने जातिस्मरण उपन्युं तेना जातिस्मरणनी बात साधुयें आवी कही, जे तहारो पिता जे रुद्रशर्मा ते आ भाग थयो ठे, तेनो तुं वध करे ठे, ए तहारो पिता हतो, तेणे ए सरोवर कराव्युं, तेनी पाल उपर वृद्धोने रोपाव्यां, पढी इहां वर्ष वर्ष प्रत्यें अजनो वध करीने यज्ञ करवो प्रवर्त्ताव्यो, तेथी ते रुद्रशर्मा मरण पामीने भाग थयो ठे, एने ते पांच जवसुधी तो यज्ञने विषे इहां हण्यो ठे. हमणां ए ठठो जव पाम्यो ठे. ए सांचली भागने अकाम निर्झरायें जातिस्मरण ज्ञान उपनुं ठे, तेथी पुत्र प्रत्यें कहे ठे के हे पुत्र! तुं शुं मुऊने मारे ठे? हुं तहारो पिता हुं, जो प्रतीत न आवे, तो निशा नीदेखाहुं? तेवार पढी भागें घरमां जइने निधान दाटी राखवानुं स्थानक देखाव्युं, ते निधानने पामे थके प्रतीत उपनी, जैनधर्म सत्य करी जाण्यो, बीजा जीव पण दयारूप धर्म पाम्या. तेमाटे सर्वथा हिंसा वर्जवी.

हवे ए प्रथमव्रत पालवानुं फल कहे ठे. दयाथकी महोदुं नीरोगपणुं पामीयें, कोइनुं हण्युं हणाय नहीं एवुं आज्ञानुं अश्र्वर्यपणुं प्राप्त थाय, सर्वथी अधिक रूप पामीयें, निर्मलकीर्त्ति पामीयें, धन यौवन दीर्घायु पामीयें, सर्व परिवार तेने वशवर्त्ती थाय, घणा पुत्र पौत्रादिक पामियें, तथा समस्त सचराचरमां विजय पामियें, ए निश्चें दयानां फल जाणवां.

हवे ए व्रतने अंगीकार न करे, अथवा अतिचार लगाडे, तो ते पांग लो, तूंगो, कोढीयो, काणो थाय, वामन थाय, कुष्ठादि महोटा रोगवालो थाय, शोक, वियोग, अटपायु पामे. दुःख, दौर्जाग्य, दुर्गत्यादिक पामे ॥ यतः ॥ पाणिवहे वदंता, जमंति जीमासु गप्पवसहीसु ॥ संसार मंरुल गथा, नरग तिरिस्कासु जोणीसु ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—प्राणीना वधने विषे वर्त्तता एवा जीव संसार मंरुलमां रह्या थका जयंकर गर्जरूप वसतिने विषे

नरक तिर्यचादिक योनिमां जमे ठे ॥१॥ ए दशमी गाथानो अर्थ कह्यो ॥१०॥

हवे ए प्राणातिपात व्रतने विषे हरिवल माठीनी कथा कह्ये ठेयें:-

रौप्य सुवर्णादिक लक्ष्मियें करी विराजमान एवुं कंचनपुर नामें नगर ठे, तिहां वसंतसेन नामें राजा ठे. ते सर्व बेरी राजाना सैन्यने चास प माडे एवो ठे. ते राजानी वसंतसेना नामें पटराणी ठे, ते रूपें करीने रु द्राणीने जीते एवी ठे. ते राजा राणीने कांइ पुत्रादिक ठे नहीं तेमाटे मानतां, इठतां ठतां घणे मनोरथें गुणनुं पात्र एवी वसंतश्री एवे नामे एक पुत्री थइ ते केहेवी ठे? तो के युवानजनना मनने उन्मादनी कर नारी जाणीयें वसंतश्रुती मूर्त्तिज होय नहीं ! ते वसंतश्रीने योग्य एह वो वरराजा घणुं ए जुवे ठे पण मलतो नश्री.

हवे एज नगरमां चडक जावें हरिवल एवे नामें पाणीमां जाल नाख वामां निपुण एहवो माठी वसे ठे. तेहने अनार्यमां शिरदार एहवी सत्या नामे चार्या ठे परिणामे दुष्ट ठे. तेनाश्री नित्य वीहितो उठेग पामतो रहे ठे. सुख तो स्वप्नमांहे पण नश्री ॥ यतः ॥ कुग्रामवासः कुनरेंद्रसेवा, कुनोजनं क्रोधमुखी च चार्या ॥ कन्याबहुत्वं च दरिद्रता च, पशू जीवलो के नरकानि संति ॥१॥ एकदा ते माठीयें नदी कांठे एक मुनिने दीगो, ते ने देखीनें नमतो हवो. ते मुनियें पूत्र्युं कांइ धर्म जाणे ठे? तणें कसुं च कुलाचार ते धर्म ठे ए हुं जाणुं तुं. उपरांत वीजो कोइ धर्म नश्री. ते धर्म हुं एकाग्रचित्तें आराधुं तुं. तेवारें मुनि कहे के ते तो मात्र वचनश्री धर्म कहे ठे. तेदळोज धर्म तुं माने ठे, पण ए धर्म नश्री. कुलधर्म ते तो सांजल. हे जड! जेहनां पिता दुर्जागी, दुराचारी दुर्विनीत दासपणुं इत्यादिकर्यी माहानिंदित एहवो हीणो कुलाचार सेवतो होय. ते दीकरो वांटे नहीं ते शुं जाणे ठे? नाना एवो कुलाचार ते धर्म न जाणीश. धर्म तो जीवदयाने फहीयें. जेमांटे जीवने रागव्यो, तेज धर्म, वांछितना आपनार कळपवृद्ध सरव्यो ठे. जे जीवने हणुं ठे. ते निरंतर सदा दुर्गंत दुःखनी श्रेणीने तो रावें ठे. एक जीवदया ते अनेक दुःख श्रेणिनी टाळनारी अने अनेक सुख श्रेणीनी आपनारी ठे. जो तुं दुःखघकी उठेग पान्यां हो. अने दुःख टाळवा वांछतां हो? सुखपानवानी अतिज्ञापा रागवतां हो. तो हे धीवर ! हे सुखवंत ! तुं जीवदया पालवानां उच्यत फर, ते वात म्हांलीने धीवर

प्रीति पाम्यो थको मुनिने कहेतो हवो के दया तेज सत्यधर्म ठे पण मा हरुं कुल माठीनुं ठे माटे जेम रांकना घरने विषे चोजन न धटे, तेमधी वरना घरने विषे जीवदया केम घटे? मुनिकहे ठे के तुं सर्वश्री ठांकी न शके, तो मात्र तहारी जालमां पहेलो मत्स्य जे पडे तेने तुं जीवतो मू कजे, एटलो नियम रूमी रीतें पालीश, तो वरुना अंकुरोने पाणी सिंच वाथी जेम वडनो विस्तार थाय, तेम व्रतरूप वृद्ध पण रूमा चावुरूप ज लें सिंच्यो थको अनंत अतुल फलनो आपनार थारो, ए नियम पालवो सुलभ जाणी माठीयें हर्षे करीने ते व्रत अंगीकार कखुं.

पढी ते पोताना आत्माने कृतार्थ मानतो थको नदीना उंडा जलमां जाल नाखतो हवो. ते नाखतां वेंतज एक महोटो मत्स्य आवीने तेह नियमनुं अतुल फल देखाडवा निमित्तें जालमांहे पड्यो, तेवारें लोचना को जना समूहने रोकता एवा हरिबलें, जेवे ते मत्स्य जालमां आवी पड्यो, ते ज समयें पोताना नियमना राखवा माटें ते मत्स्यने कंठें एक कोमी वां धी दीधी, ने वली पाठो जलमांहे नाखी दीधो. वली पाढी जाल नाखी के तुरत तेज मत्स्य निर्जयपणे ते जालमां आव्यो, तेने पाठो जलमांहे नाखी दीधो, एम घणी वार तेनो तेज मत्स्य जालमां आवतो जोइ, तेणे ते स्था नक ठोमी दीधुं. अने पाठो वली बीजे ठेकाणे जाल नाखवा लाग्यो, तो पण पाठो तेनो तेज मत्स्य जालमां आववा लाग्यो, एम करी ठेका णां बदलतां बदलतां तेने सायंकाल थइ गयो. तो पण तेनो तेज मत्स्य आववा लाग्यो, परंतु तेने लगार पण पश्चात्ताप थयो नहिं. अने पोताना नियमनो ठे दृढ आशय जेहने एहवा धीरधीवरें आपदामां पण धीरता न मूकी. सांज समयें ते मत्स्यने पाठो पाणीमां मूक्यो, तेवारें ते मत्स्य मनुष्यनी वाणीयें बोलतो हवो, के हे साहसिक! ताहरे साहसें करीने हुं तहारा उपर तुष्टमान थयो तुं, माटे वर माग. ते सांचली हरिबल वि स्मय पामतो थको ते मत्स्यने कहेतो हवो के तुं मत्स्य थइने मुजने शुं आपीश? ते कहे. तेवारें मत्स्य बोळ्यो के, तुं मुजने मत्स्य म जाण, हुं ल वणसमुद्राधिष्ठित देवता तुं, आहीं समय विचारीने तहारा नियमनी मर्या दा में दीठी, कारण के घणा जन तो व्रत लेताज नथी अने केटलाएक ले ठे, तो लइने पालता नथी, परंतु जे नियम लइने तेने बराबर पाले, एवा

तादृश सरखा पुरुष तो घणाज उठा ठे. साटे आ तारा नियमनी दृढता दे खीने हुं तुष्टमान अयो हुं. तेथी तुं जे वरदान मागीश, ते हुं आपीश. ते वारं हरिवल हर्ष पामीने कहेतो ह्वो के जेवारं मने कांहि पण आपदा पडे, तेवारं तत्काल तेमांथी मुजने तुं ठोकावजे. हुं ए वर मागुं तुं. वली ते वात तेणें अंगीकार करी वरदान आपी देवता अदृश्य थइ गयो.

हवे ते हरिवल मत्स्यना अलात्तथी पोतानी जार्थाथी वीहितो थको नगरनी वहार कोइ देवकुलने विपे आवी रह्यो. अने त्यां विचारवा लाग्यो के महारे वे प्रकार शंका नरेला थया, तेमां एक तो हुं धीवर तुं? वीजुं ते धीवर ठतां मुने वहेलुं नियमनुं फल मद्युं? ते केनी पें? तो के जेम चक्री, प्रजातें शाल वावे, अने सांजे बुणे? तेम मात्र एकज जीव उगा स्याथी, मुजने देवतायें तुष्ट थइ वर आप्यो, तो जो हुं सर्व जीवनी दया पावुं, तो वली केटलुं फल प्राप्त थाय ?

साटे धन्यमां धन्य तेने ठे के जे सर्व जीवने उगारता हशे? अरे! धिक्कार हजो मुजने, जे निरंतर जीवने हणुं तुं. जो कोइ उपायें महारी आजीविकानो निर्वाह थाय तो सुकृतनी नाश करनारी एवी हिंसाने वि पलतानी परें हुं तत्काल ठाडुं! जेणें आ जवने विपे धर्मनुं फल दीतुं ठे, अने प्रकृतियें करी नजक ठे, तेवानुं कल्याण थाय ठे! हवे जेवामां एवी रीतें हरिवल चिंतवे ठे तेवामां तिहां जुं थयुं? ते कहे ठे.

एकदा राजानी पुत्री गोंखने विपे वेठी हती. एवामां रूपें करीने जेणें झंझने जीव्यो ठे एवा हरिवल एहवे नामें एक व्यवहारीयानो पुत्र ठे ते गोंख नी नीनें चाख्यो जतां कुमरीयें दीठां. ते देखीने कुमरीने तेनी उपरगाग उपन्यो. अने मनमां चिंतववा लागी के जो ए महारो नरनार थाय. तो सा हरां चांछित मनोरथ फले! एम विचारी तेणीयें पातानो मनोगत जावा थं पत्रमां लखीने ते व्यवहारीयो ज्यां चाख्यो जाय ठे. त्यां ते पत्र नाग्यां. पत्र पकतो देखीने ते व्यवहारी पुत्रें जेवामां उंचुं जायुं. तो त्यां ते कन्या नी. अने तेनी दृष्टियें दृष्टि मळी. पठी ते कन्याने कंदर्पनी खी नलिज जाणे होय नहिं? अथवा कान दीपावधानी जाणे आपधिज होय नहिं? एवी वीठी. पठी परस्पर वेदुने गाग उपन्यो अने मांदांमांदि नंकेन पण अर्यां के कालिनोदशने दिवसें आपण वेदुयें मळी. हरे देमांतर जकर जयुं. अने

कन्यायें कल्युं के हुं कालिचौदशनें दिवसें रातें देवीना दर्शननो मिप लेइने देवीना मंदिरमां आवीश. तमें पण त्यां आगल जइने रहेजो. एम यथा स्थित ठेराव कस्या. पठी कामरागें विनीत शिष्यनी पेटें जे कांइ कुमरीयें कल्युं ते मानीने पोताने घेर गयो. पठी तेना संकेतनो दिवस अने हरिवल माढीना नियमनो दिवस एकज आव्यो. ते दिवसें देहराने विषे चिंतायें पीकित थको माढी जइ रह्यो ठे. हवे जे मति ठे ते कर्मने अनुसारेज आवे ठे, तेमाटे ते व्यवहारी पुत्र हरिवल चिंतवे ठे जे ए कन्या तो कामग्रहें करी घेली थइ ठे, पण हुं कांइ तेवो घेलो नथी. वली स्त्री जातें प्रबुद्ध कार्य नी करनारी होथ ठे, अने रात्रि ठे ते पण पाप कार्यनी सहायक ठे. वली आगल मुने सुख थारो, ते कोणें दीतुं ठे? पण हमणां तो हुं अपराधनो करनार थाउं! अने वली मुने मावापनो वियोग पण थाय? तेमज रा जाने खबर पडे, तो मने मारी पण नाखे? एवी आशंका उपनी तेथी ज वानो अजिलाष तो तेने घणो हतो, पण मनमां जय आणी घेरज बेसी रह्यो, गयो नहिं. जाते वणिक ठे, माटे बीकण ठे ॥ यतः ॥ स्त्रीजातौ दां जिकता, जालुकता जूयसी वणिग्जातौ ॥ रोषः कृत्रियजातौ, द्विज जातौ स्यात् पुनर्लोचः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—स्त्री जातने विषे कपटज्ञाव घणो होय, वणिकने जय घणो होय, कृत्रियने रोष घणो होय अने ब्राह्मणने विषलोच घणो होय ॥ १ ॥ जे घणो बीकण होय ते इह लोकनां सुख जो गवी न शके, परलोकें आत्मानुं हित पण करी न शके, तेमज एवुं जाग्य ए नुं किहांथी होय? जेहनुं पूर्ण जाग्य हशे तथा ते कन्या साथें पूर्वजन्मनो जेने संबंध हशे ते ए कन्याने परणशे? हवे ते कन्यापोतानुं कार्य साधवा निमित्तें मा संघातें कारमो कलह करीने जुदी रही. पठी ते कन्या, संकेत ने दिवसें जातजातनां रत्न, आचरण, वस्त्र इत्यादिक सारी सारी वस्तु द इ, घोडा उपर बेसीने दरवाजे आवी अने प्रथम दरवानने मुद्रिका रत्न आ पी पोल उघडावी कालिकादेवीने मंदिरें गइ. पठी निर्विघ्नपणे हर्ष पामती हरिबलने बोलावती हवी के, कोइ पुण्यवंत एहवो हरिबल नामें इहां ठे? देवीनी परें दिव्य अलंकारें जूषित अने तुरंगें बेठी एवी कन्याना अमृत सरिखां वचन कानमांही पड्यां, ते सांजलीने माढी हर्ष पाम्यो, अने पो तानी स्त्रीथी उद्वेग पामेलो एहवो ते हरिबल विस्मयपूर्वक हर्षित चित्तें

देहरामांहि रह्यो थकोज ते कन्याना संतोष निमित्तें हुंकार एवो शब्द बो
लतो हवो. ते हुंकार सांजलीने ते कन्या बोली के वेहला तश्यार थश्या
वो, आज देशांतर जवानो आपण बेहुनो मनोरथ फळ्यो. हवे हरिबलें नि
श्रय कस्यो के माहरे नामें कोइ बीजो हरिबल हशे, तेनी साथें संकेत ठे,
पण वगर प्रयासें स्त्री मली ने मुऊने ते प्रीतियें करीने तेडे ठे, तो हुंशा
माटे तेनी संघातें न जाउं? पुण्य उदयथी योग बन्यो ठे? एहवुं विचारी
देहरामांहिथी निकली ते कन्याना मुख आगल थइने आगल चालतो हवो.
हवे हरिबलें चिंतव्युं जे ए सर्व एक जीवनी हिंसा न करवी, तेना नियम
नुं फल ठे, एहवुं जाणीने निर्वाह माटे जे हिंसा करतो हतो तेने ठांरतो
हवो. कोइक रांकने जेवारें राज्य मळे तेवारें ते जीख मागवानुं ठीकरुं जेम
ठांडी दीये तेम ते पण तेनी माठलां पकरुवानी जाल तिहांज ठांरतो हवो.

हवे ते हरिबलने नागो तथा वाहन रहित देखीने ते कन्याने शंका उप
नी, तेथी ते कुमरी हरिबलने पूठती हवी, के तुं आम केम ठो? कोणे त
हारी पासेंथी वस्त्र तथा वाहन अपहस्यां ठे? ते सांजलीने माठी विचारतो
हवो के माहरुं दुःकर्म आजज अपहस्युं माटे बोलवुं नहिं. एवुं मनमां चिं
तवीने ते रूमी बुद्धिनो धणी हरिबल, ते कुमरी प्रत्यें उत्तरमां हुंकारमात्र
ज करतो हवो. तेवारें ते कन्यायें एहवोज निश्रय कस्यो के एणें सर्व ड
व्य खोयुं देखाय ठे, माटे तेहनो खेद करीने हुंकार मात्रज उत्तर करे ठे.
एहवुं विचारीने रूमां वस्त्र, अलंकार, तेने पेहेरवाने आपती हवी. वली
कहेती हवी के कोइथी गणी न शकाय, एटवुं डव्य माहारीपासें ठे, माटे
तुं फिकर करीश नहिं आपणुं वांठित सिद्ध थशे. बते धने माह्यो होय ते
जेम हिणुं स्वप्न न संजारे, तेम तुं खेद न संजार. एम कहीने हरिबलनी
साथें विनोद माटे प्रेमरसनी वार्ता करवा मांडी. ते कन्या जे कहे ठे, ते
हरिबल सांजलीने विचारे ठे जे हमणां तो सर्वत्र एक हुंकारज फलदायी
ठे. एवुं चिंतवीने फरी फरीने ते एक हुंकार मात्रज उत्तर देतो हवो. तेवारें
शंका पामती एवी कुमरी विचारे ठे, जे कांइ जणातुं नथी के शुं एअहंकारी
ठे, जे एक हुंकारज करे ठे!!! ते हुंकार पण वली नागो थको वेगळो
रही बोले ठे! शुं कांइ महारी उपर कोप्यो हशे! श्यामाटे महारी साहमुं
पण जोतो नथी. वली ते कन्या एम पण विचारे ठे, जे आ उरुत गतिथें

चाखे ठे, माटे रखे ने हरिवलने ठेकाणें कोइ बीजो तो न होय? एहवी शं कानी व्यथायें पीडाणी थकी जेवे आगल चाखे ठे, तेवामां चंद्रमानो उद य थयो, तेवारें पासें जइने जोयुं तो वांछित वरथकी अन्य पुरुष दीगो, त्यारें अति हाहाकार करती हवी, जेम कोइने आकरो वज्रनो घा वागे ने व्यथा पामे, तेम ते कुमरी दुःख पामती ठती विचारे ठे के धिग् धिग् होजो विधाताने के जेणे बेहुथकी मने त्रष्ट करी! हवे हुं कादवमां खूतेला हा श्रीनी पेरें थइ तुं ॥ यतः ॥ निदाधे दाहार्त्तः प्रचरतरतृष्णातरलितः, सरः पूर्ण दृष्ट्वा त्वरितमुपयातः करिवरः ॥ तथा पंके मग्नस्तटनिकटवर्त्तिन्यपि यथा, न तीरं नो नीरं ह्यमपि विनष्टं विधिवशात् ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—उष्ण कालने विषे दाहें पीड्यो अत्यंत तृष्णायें आकुल एवा कोइ हाथीयें पा णीनुं जरेखुं सरोवर दीतुं, तेवारें उतावलो तेमां पेगो, अने कादवमांहे खूतो, तेने कांगो पण समीपवर्ती ठे, अने पाणी पण पासें ठे, तथापि तेहाथी कादवमां पड्यो थको पाणी पण न पाम्यो, अने कांगो पण न पाम्यो, कर्मने वशें बेहुथकी त्रष्ट थयो ॥ १ ॥ तेम मने पण माबापनो विरह, राज्य लक्ष्मीनुं ठारुवुं, अने लोक विरुद्धादिकने आचरवे करीने पूर्व हस्ती समान थयुं. वली मने मणिने ठेकाणें माटी हाथ आवी, ए फल सर्व मु जने खड्गदपणानुं थयुं! माटे पुरुष अथवा स्त्री जे कोइ खड्गदाचारी होय, तेहने आवां फल मखे ठे! तेमां पण स्त्री जातिने तो विशेषें फल मखे, ते में कखुं, माटे मुजने दुर्बुद्धिनी धणीयाणीने धिक्कार ठे जे वली पहेलांज में एने नागो निर्धनीयो जाणयो तो पण अन्य ठे एम जाणयो नहिं, हवे मा हरी शी गति थारो! अरे हुं जीवितपर्यंत खेदनुं कारण थइ! अरे एनाथी जो हुं मुइ होत तो सारुं थात ॥ यतः ॥ दुर्विध दुर्जग दुष्कुलदुष्टनिष्ठा दिदयितसंयोगात् ॥ नित्यं जीवन्मरणात्, श्रेयःकरणं सकृन्मरणम् ॥ १ ॥ हवे ते कन्या अत्यंत आर्त्तपीडित मरवुं वांछती मूढपणे करी मार्गमां अ चेतन थइ पडी. मूर्खा उतस्या पठी धरतीयें आलोटती हवी.

इहां हरिवल चिंतवे ठे, जे एनी साथें गृहवासादिकनी आशा करवी ते फोक ट ठे, अने तेतो मुजने देखीने अग्निमां पड्यानी पेटें थइ! हवे इहां मारे शुं क खुं? जो देवता, महारा व्रत नियमना फलथकी माहरुं सान्निध्य करे, तो कार्य वने, एम मनमांहि चिंतवे ठे एटले कुमरी विचारवा लागी जे गया पुरुषनो शो

शोचकरवो? पोतानी प्रशंसा करवी, एहथी पोतानो अर्थ बगडे, तेमाटे जे मूर्ख होय ते शोचना करे ॥यतः॥ गतं न शोचामि कृतं न मन्ये ॥ एटलामाटे हवे तो एहज जरतार दैवें आप्यो ! एहनेज विशेष प्रकारें जोडं, जे एकोण ठे, एनी शी जाति ठे ? शुं एनुं स्वरूप ठे ? अने ते तो जे गयो तेहने ठे काणे एहज आगल जाग्यवंत थशे अथवा हुंज मंदजाग्यवान् होइश, जे एहनी पूठें चाली, पूठें कांइ धाखुं जोयुं नही. एटलामाटे एहने पूठीने निर्णय तो करुं ? एम जेवामां विचारे ठे, तेवामां आकाशें देववाणी थइ के, हे कुमरी ! जोतुं समृद्धिने इठती हो तो तुं एने वरजे, ताहरो अने एनो बेहुनो म होटो उदय थशे अने ताहरो महोटी जाग्य फट्युं माटे तुं एहने अंगीकार कर. एहवी आकाशथी देवतानी वाणी सांजळीने हृदयने विषे आनंद पामी थकी स्नेहें करी संयुक्त नम्रचावें सीठी वाणीयें करी हरिबलने बोलावती हवी. अने पूठें गलामां शोष उपनो हतो तेणे करी तृषाने माटे पाणीनी याचना करती हवी, ते पण शीघ्रपणे जइ रात्रिने विषे जळनुं स्थानक शोधी पाणी लावीने अतिशयपणे पीवरावतो हवो. प्रीतिना वशें जे कार्य कष्टें निपजतुं होय, तो पण ते कार्य करतां कष्ट जणाय नहीं.

हवे कन्या विचारे ठे जे रात्रिनी वेलायें अंधारामां अजाणे मार्गें जइने तुरत पाणी लाव्यो, वार पण न लागी, तेथी ए पुरुष बलिष्ठ, पराक्रमी, अने साहसिक देखाय ठे ! एहवो कुमरीयें निश्चय कस्यो, हरिबलें पण जाण्युं जे हवे कार्य निपजशे ! एम बेहु जण मार्गें विचार करे ठे. त्यां प्रजात थयुं, एहवे जाणीये सूर्य पण बेनो स्नेह जोवामाटे वहेलोज उग्यो होय नहिं ? तथा वली जाणीयें बेहुनी प्रीति वधारवानेज उदय थयो होय नहिं ? हवे ते कन्या प्रजात काल थयो एटले हरिबलनुं अत्यंत रूप देखीने सुप्रसन्न थइ, वारंवार हरिबलनां रूप सौजाग्य अतिशय जोइने केहेती हवी के हे सुजग ! हवे अवसर थयो आ लग्न वेला ठे, एटलामाटे मारुं पाणिग्रहण करो. पूठें में निर्धार कस्यो हतो, ते अवसर हमणा थयो ठे. हवे हरिबल विचारे ठे जे अहो ! नियमनो महिमा केहवो ठे !! एम विचारी हर्षसहित ते कन्याने गांधर्व विवाहें करी हरि जेम लक्ष्मीने वरे, तेम परणतो हवो. तेहज दिवसथी हरिबलने पुण्यें लक्ष्मीनो उदय थयो.

हवे आगल जातां कोइ गाम आव्युं, तेवारें ते कन्याने वचने ग्राम म

ध्ये जइने लक्षणवंतो एहवो घोडो लीधो, अने दास दासी प्रमुख सर्व नवां माणस राख्यां. ठते ड्रव्यें कोण शरीरने क्लेश उपजावे ? पठी दास्यादिक सहित चालतां बहु देश उलंघतां उलंघतां अनुक्रमें लक्ष्मीयें करीने विशाल एह वुं विशालपुर नगर आव्युं, एहवे रूडे शकुनें नगरमांहि प्रवेश कस्यो, एटले ए क व्यहारियो मस्यो. तेवारें हरिबलें तेनी पासेथी सात भूमिनो आवास जाडे लीधो, ते मध्ये रूडे मुहूर्त्तें वास कस्यो, तिहां सुखें रहे तो हवो अने क न्याने ड्रव्यें करी सर्व घरनी सामग्री नवी करतो हवो. हवे हरिबल विचारे ठे जे हुं नीच माठी किहां अने पुण्यवंती ए कन्या किहां ? वली आ धननी सामग्री किहां ? तथा हुं निर्धन किहां ? पण ए सर्व मुऊने दैवना योगथी बन्युं ठे, तो हवे एहवी लक्ष्मी पामीने हुं श्यामाटे लक्ष्मीनुं फल न लहुं ? एहवुं विचारीने दीन दुःखीजनने दान देतो हवो तथा लक्ष्मीने जोगवतो हवो, तेणे करी तेनुं अतिशय सौजाग्यादिक यश विस्तरतो हवो. नगरने विषे एहवी वार्त्ता विस्तरी के कोइ एक परदेशी राजपुत्र आव्यो ठे, ते अस्त्र दित दान आपे ठे, माहा गुणवंत ठे, उदार चित्तनो ठे, दानथकी शुं न थाय ? ॥ यतः ॥ पात्रे धर्मनिबंधनं परजने प्रोद्यह्याख्यापकं, मित्रे प्रीति विवर्धनं रिपुजने वैरापहारक्षमं ॥ ऋत्ये ऋक्तिजरावहं नरपतौ सन्मान पू जाप्रदं, ऋदादौ च यशस्करं वितरणं न काप्यहो निःफलं ॥ १ ॥

जावार्थः— दान जे ठे, ते पात्रने दीधुं थकुं धर्मनुं कारण थाय ठे, पात्रविना अन्य जनने दीधुं थकुं दयानुं सूचक थाय ठे, मित्रने देवाथी प्रीति वधारवानुं हेतु थाय ठे, शत्रुने दीधाथी वैरनो अपहार करनारुं थाय ठे, चाकरने दीधाथी ते ऋक्ति करे ठे, राजाने दीधाथी ऋत्ता मान पूजा सत्कारनुं आपनारुं थाय ठे, ऋट्ट प्रमुखने देवाथी यशोवादनुं करनारुं थाय ठे, माटे दान दीधुं ते क्यांहि पण निःफल थतुं नथी ॥ १ ॥

ए वात राजायें सांजलीने सजामध्यें महोटा बहुमाने तेनीने; बहु सन्मान दइने, पोतानी पासें बेसारी गोष्टि करी. हरिबल ते दिवसथी मां नीने नित्य राजानी सेवा करतो हवो. जेहने पुण्य पांशरुं होय, तेने सर्व पांशरुंज ठे. एटला माटे हरिबलने राजायें रूमो प्रसाद कस्यो. हरिबलने ते राजा कहेवो थयो ? तो के जेवी कामधेनु होय, तेवो थयो.

हवे हरिबलें विचाखुं जे राजा साथें नवी प्रीति थइ, एटला माटें रा

जाने जमाडवो जोश्यें, एहवुं विचारी घणे बहुमाने राजाने पोताने घेर तेडी ने घणी नक्तियें जमाडतो हवो. राजा जमतां जमतां पकान्नादि पीरसती एवी हरिबलनी जार्या वसंतश्रीने देखीने कामातुर थको चिंतवे ठे, के शीघ्र ए हरिबलने हणुं तो ए स्त्री महारे हाथ आवे. धिक्कार ठे कामी पुरुषने!

हवे एहवा कामातुर थयेला राजाने प्रधान पण वारतो नथी, उलटो राजानो अजिप्राय देखीने ईर्ष्यायें राजाने प्रेरतो हवो. माटे धिक्कार ठे ते प्रधानने के जे राजाने अनर्थनी खाणमां नाखे ठे? ॥ यतः ॥ सर्वत्र सुलज्जा राजन्, पुमांसः प्रियवादिनः ॥ अप्रियस्य तुपथ्यस्य, वक्ता श्रोता च दुर्लजः ॥ १ ॥ जावार्थः—हे राजन्! मीठा वचनना बोलनारा पुरुष मलवा तो सर्वत्र सुलज्ज ठे, पण कटुक वचनना कहेनारा रोगीने पथ्य ना कहेनारानी पेरें तथा सांजलनारा एवा मलवा दुर्लज ठे.

हवे प्रधाननी बुद्धियें हरिबलने मारवा निमित्तें राजा बोदयो. माहरे विवाह महोत्सव उत्कृष्ट मांडवो ठे? एटला माटे एवो कोइ सत्त्ववंत ठे जे सर्व परिवारसहित विन्नीषणने लंकायें जइने तेडी लावे. एहवो राजानो अघट तो आदेश सांजलीने सर्व नीचुं मुख करी रह्या, पण कोश्यें राजा सामुंन जोयुं, तेवारें कपटनो चंडार एहवो प्रधान बोदयो, के हे राजन्! ताहरा से वक केवा ठे जे स्वामीनो आदेश पामी असमर्थ थका नीचुं मुख करी रह्या ठे? पण कोइ साहमुंज जोता नथी, पण हुं जाणुं बुं जे साहसिकमां शिरोमणि एवो एक हरिबल ठे, बीजो कोइ नथी. ए तमारुं कार्य अवश्य करशे? ए तमारो मानीतो ठे, तमें पण एने मानो ठो ते सांजलीने राजायें हरिबल साहमुं जोइने कळुं, तेवारें हरिबलें लज्जायें करीने हा कही, जे माटे लज्जा ठे ते महोटी वात ठे. लज्जायें पुरुष विषम कार्य होय ते पण अंगीकार करेज. लज्जाये मरवुं पण कबुल करे. हवे ते वात हरिबलें वसंतश्रीने संजलावी. ते वसंतश्री सांजलीने विषाद धरती, राजानुं दुष्ट चित्त जाणती हरिबलने ठवको देती हवी. के हे स्वामी! राजाने घेर तेड्याथी तुमने केवो अनर्थ थयो? तेणे तुमने हणवाने अर्थें ए अनर्थ मांड्यो ठे, एटलामाटे तमें विचास्याविना उतावल करीने हा केम कही? अणविचास्या कामथी पतं गीयानी पेठे तमे अनर्थ पामशो ॥यतः॥ सहसा विदधीत न क्रिया, अत्रिवेकः परमापदां पदं ॥ वृणुते हि विमृश्यकारिणं, गुणबुद्ध्याः स्वयमेव संपदः ॥

जावार्थः—विवेक रहित पुरुष जो अकस्मात् उतावलो थइ कार्य करे ठे, तो अत्यंत आपदानुं स्थानक पामे ठे. जे निश्चें विचार करीने करे ठे, ते पुरुषने गुणनी लोची एवी जे संपदाउं ते पोतानी मेळेंज वरे ठे ॥१॥ ए दाक्षिण्य शा कामनुं ! ए लज्जा पण शा कामनी ! जेथी पोतानो अर्थ विणसे ? हजी कांइ बगड्युं नथी. कांइक मिष करीने राजाने उत्तर आपो. एवी वसंत श्रीना मुखथी वात सांचलीने हरिवल कहे ठे के हे प्राणप्रिये ! साहसिक पुरुषें जे प्रतिज्ञा करी, ते पाठी न फरे, प्राण जाय तो जाउं, पण प्रतिज्ञा जंग न करे चंद्रमाने आपदा पडे ठे तो पण ते मृगनुं लांढन नथी ठांडतो ? ॥ यतः ॥ अलसायंतेण विस, ज्ञाणेण जे अस्करा समुद्धविया ॥ ते पडर टंकणकरी, अबनहुं अन्नहा हुंति ॥१॥ ठिज्ज उसीसं अह हो, उ वंधणं चय उ सबहा लढी ॥ पस्विन्न पालणेसु, पुरिसाणं जं होइ तं होउ ॥ २ ॥

जावार्थः—जला संज्ञान सत्पुरुषें तो जे पोताना मुखथी अक्षर उच्चस्या बोदया होय, ते अक्षर पथरनी उपर टांकेला सरखा थया ते अन्यथावी जा अक्षर न थाय ॥१॥ चाहो तो मस्तक ठेदाउं, चाहो तो वंधनमां प को अथवा सर्वथा लक्ष्मीनो नाश थाउं जेम थावुं होय तेम जळें थाउं, पण अंगीकार करेली वात ते फरे नहीं. जे अंगीकार करीने निर्वाह न करे, ते कायर पुरुष जाणवा. तेहनो जगतमां अपयश ठे, एटला माटे ए कार्यने अर्थें अवश्य जवुं परुशे, जे थनार होय ते थाउं. मुऊने महारी पोतानी तो कांइ चिंता नथी, पण ताहारी चिंता रहे ठे, जेम सिंह हर णीने हरे, तेम राजा तुऊने रखेने हरे ? ए चिंता ठे. एहवी वाणी सांच लीने वसंतश्री हर्ष पामीने जरतारनुं उत्तमपणुं निर्धारती हवी. अने विर हाकुलथकी गदगद वाणीयें एम कहेती हवी जे तमने पंथने विषे कदया ण थाउं. कार्य करीने वहेला आवो. माहरी चिंता राखशो नहीं. उत्तम स्त्री जीव जाय, तो जवादे, पण पोतानुं शील राखवाने सर्वथा माहीज होय, परंतु एक तमने हुं कहुं तुं, जे तमें पोतानुं जीवितव्य राखजो. अ विचाखुं कार्य करवाथी पतंगनी पेंतें मरवुं नही. कखुं ठे के ॥ यतः ॥ जीवन्जद्राण्यवाप्नोति, जीवन्पुण्यं करोति च ॥ मृतस्वदेहनाशस्य, धर्माद्यु परमस्तथा ॥ १ ॥ जावार्थः—जीवतो पुरुष कदयाण पामे, जीवतो जीव पु ण्य करे अने मरण पाम्या पढी शरीरनो नाश थाय तेम धर्मथी पण वेगलो

थाय ॥ १ ॥ हे प्राणनाथ ! माह्या पुरुषने स्त्रीनी शीखामण शी ! पण स्नेहें करीने धेळीथकी रहेवातुं नथी तेणें करीने हुं जेम तेम कहुं बुं.

स्नेहवती एवी चोळी स्त्रीनी अमृतसरखी वाणी घणी वार पीने हरि बल,दक्षिणदिशायें जतो हवो. साथें एक सत्यरूप मित्रज ठे, निःसंगीनी परे ग्राम, देश तथा विकट अटवी वगेरे सर्वने मूकतो समुद्रने तटें आव्यो,स मुद्र अति वीहामणो देखीने मनमांहि चिंतवतो हवो, जे एहवो समुद्र के म उलंघाशे ? केम लंकायें जवाशे ! नाव तो इहां कोइ ठे नहिं अने कार्य कच्या वगर पाठो पण केस वळुं ! माटें हुं धीवरहतो तेमांथी आटली म होटी पदवी महोडुं स्थान पमाडवानो सान्निध्यकारी देवता थयो ठे, मा हरुं माठीपणुं जेणें हखुं ठे, ते देवताज मुऊने लंकायें पहांचाडशे ! एवी रीतें हरिबल समुद्रना समागमें ढणोक वार विचारमांही पड्यो,जे हवे शुं करवुं ! एवामां धैर्य अवलंबन करीने चिंतवतो हवो के हे जीव ! कायरता क रवी, ते तुऊने घटे नहिं ! एहवुं विचारीने जे मरुं बुं के जीवुं बुं ! जे थ नार होय ते थाउं. मरवुं एकज वार ठे. जे अंगीकार कखुं कार्य, ते न थ ये मरवुंज रूडुं ! एहवुं निर्घारीने उतावलो समुद्रमां ऊंपापात करतो हवो. जेट वे ऊंपा दीधी तेटवे समुद्राधिष्ठित देव तिहां पुर्वनी परें वरदाननो खेंच्यो थ को आवी प्रणाम करीने कहेवा लाग्यो के मुऊने तहारा नियमनुं फल तो विस खुं हतुं, पण निधाननी परें आपदायें हुं मारी मेळेंज तुऊने सहाय करीश ! ए वचने तुठो थको तुं कहे ते करवा तैयार बुं. तेवारें हरिवलें कखुं. मुऊने लंका यें मुकवो अंगीकार कच्याथीज कार्यनिर्वाह थाय. पठी हरि सरखो हरिवल अने कालिनाग सरखो देवता, ते महोटा मत्स्यनुं रूप करी वांसा उपर हरिवलने बेसारीने समुद्रमागें चाल्यो, ते समुद्रपतियें पवनना प्रेच्या वा हणनी पेटें थोडी वारमां लंकाना उद्यानमां जइ मूक्यो, ते हरिवल थो णीक वार मध्यें विद्याधरनुं वन, सर्व ऋतुनां फूल, वृक्ष वगेरेने जोतो ठा म ठाम फरतो फरतो सुवर्षमय लंकामांहे प्रवेश करतो हवो. ते लंका न गरीनी शोचाने जोतो थको लंकानगरीनां कौतुक जोतो जोतो तृप्तिज पा म्यो नहिं. एवामां कोइक शूनुं कनकनुं शुवन आव्युं, ते देखीने आश्चर्य पा मतो हवो ते शुवन केहवुं ठे ? तो के किहां एक तो मेरुसरखा अण घड्या सोनाना ढगला पड्या ठे, किहां एक टेकरा जेवा सोनैयाना ढगला ठे, दा

एना ढगलानी पेटें किहांक मोतीना ढगला ठे, चणोठीना ढगलानी पेटें किहां एक परवालाना ढगला, खरुनीना ढेफाना ढगलानी पेटें किहां एक स्फटिक रत्ननां ढगला, लीला घांसना ढगलानी पेटें किहांक नील रत्नना ढगला, जांबुफलना ढगलानी पेटें किहांक रिष्ट रत्नना ढगला, बोरना ढगलानी पेटें किहांक रातामाणिक्यना ढगला, काचना कटकाना ढगलानी पेटें किहांक हीराना ढगला, बीजा पण विविधप्रकारना मणिना ढगला, कांकरानी पेटें घणा पड्या ठे. लाकनां जेम बालवाने माटें खडकी मूक्यां होय तेम बावनाचंदनना ढगलाने ढगला खरुकी मूक्या ठे, तेणें करीने सुगंधमय ठे, बहु मूल्यवान वस्त्रना गांठना, देवदुष्य वस्त्रना गांठना बांधी मूक्या ठे, जामा जीणा रत्न कंबल प्रमुख अनेक जातिनां उननां वस्त्रना गांठना बांधी मूक्या ठे, वली माटीना वासणनी पेटें मणिना सुवर्णना जाजनो उत्रेनो खडकी मूकियो ठे, बीजा पण घणा घरने योग्य आसन सज्जादिक ठे, एहवा पदार्थो घरने विषे देखीनें विस्मय पामतो हवो. एहवुं ऋद्धि समृद्धि सहित घर शुनुं केम ठे? एम विचारतो घरना उंरडामांहि पेटो. तिहां जेम कमल करमाणुं होय, तेम सौजाग्यादिक गुणें सहित एहवी स्वरूपवंती नवयौवना कन्या मुइ सरखी पडी देखीने, विस्मय पामीने चिंतवतो हवो. के अरे! दैवनी गति कोण जाणे !!! घर तो आ ऋद्धियें करी संपूर्ण ठे ने कन्या एकली शव सरखीज ठे. ते देखीने कांइक खेद धरतो थको एक तुंवडुं अमृतें जखुं देखीने विस्मय पास्यो. तेमांथी अमृत लइ ते कन्याना सर्व शरीरें सिंचतो हवो. जेटले अमृतना ठांटानो स्पर्श तेना शरीरें थयो, तेज वेलायें जेम उंघमांहिथी उठी बेठी थाय, तेम ते कन्या उठी बेठी थइ. अने जेटलामां जुवे ठे तेटलामां तो तेणे हरिवलने दीठो, तेवारें प्रणाम करी स्नेहने वधारती एहवी वाणीयें करीने बोलावती हवी, के हे उत्तम! ताहरा उत्तमपणानो में निश्चय कस्यो, जे तें मुऊने उपगार कस्यो, तेणें करीने हुं जाणुं तुं जे तुं उत्तम ठो तो पण तुं कोण ठो? केम इहां आव्यो ठो? किहां रहे ठे? ते कहे. हवे हरिवल कहे ठे के विशालान गरीनो मदनवेग राजा ठे, तेहनो हुं सेवक तुं. माहरुं नाम हरिवल ठे, राजाने अति वद्वज तुं. लंकानगरीनो राजा जे विन्नीषण ठे, तेने नोतरवाने अर्थें मुऊने मोकल्यो ठे. अहिंसाधर्म प्रज्ञावें देवतायें मत्स्यरूप धा

रण करीने मुजने इहां मूक्यो ठे. हवे यथास्थित तुं ताहरुं वृत्तांत कहे. ते सांजलीने हर्षे पामी थकी, ते कन्या पोतानुं वृत्तांत कहेती हवी.

विन्नीषण राजानो माली पुष्पबटुक एहवे नामें माहरो पिता ठे परिणामें हीणो ठे, हीणा कामनो करनारो ठे. कुसुमश्री एवुं मारुं नाम ठे विषधरना विषनी हरनार एवा विषधरना मणि जेवी मने जोइने अन्यदा म हारा पितायें कोइएक सामुद्रिकना जाणने माहारां लक्षणने मेले पूब्युं, के आने केहवो जरतार थारो ? त्यारे तेणें कहुं के एहनो जरतार राजा थवो जो इयें. ते सांजलीने राज्यनो लोत्री थको बोकना सरखो ते मूर्ख मुजने परणवा उजमाल थयो, लोत्रें करी अंध एवो जीव शुं अनर्थ न करे ? ॥ यतः ॥ रत्तिं धा दीहंधा, जच्चंधा मायमाण कोबंधा ॥ कामंधा लोहंधा, इमे कमेणं विसेसंधा ॥१॥ ज्ञावार्थः—रात्रिअंध, दिवसअंध, जात्यंध, क्रोधांध, मायाअंध, मान अंध ठे, ए पांच थकी कामांध अने लोत्रांध ते विशेषांध जाणवा ॥ १ ॥ माटें एहवुं तेनुं दुष्ट कर्म जाणी माहरी मा वगेरे सर्वस्वजन परिजन आकरो उद्वेग पाभ्यां ठे, ते सर्वजनोयें मारा पितानो जेम पथिक, स्मशान वृद्धने वेगलो करे तेम तेनो त्याग कस्यो ठे. ते चंराल कर्मनो करनार चंरालनी पेटें नित्यें मुजने दुःख दे ठे. अति पापकारी एहवो ते, विद्यायें करी इहां घर करीने रह्यो ठे. जे वारें ते अनार्य कोइ कार्यने अर्थे बाहिर जायठे, तेवारें मुजने मूइ सरखी करीने जाय ठे. आव्या पढी अमृत ठांटीने साजी करे ठे, ए दुःखें करीने हुं मरवाने उजमाल थइ लु, ए अकार्यथी मरवुं रूडुं ! हवे तुजने हुं एक प्रार्थना करुं लुं के तुं निश्चय वांठित आपवाने कटपवृद्ध सदृश समर्थ ठो ॥ यतः ॥ दुस्काण एउ दुस्कं, गुरुयं गुरुयाण हियय मङ्गमि ॥ जंपिपरो पठिज्जइ, जंपि थरो पठणा जंगो ॥

एटलामाटे तुं मुज अनुरागिणीनुं विधियें करी पाणिग्रहण कर. माहारा पूर्व पुण्यने उदयें तुं इहां आव्यो ठो. मुजने जीवाड्यानो ए सार ठे. हमणां ल गनी वेला ठे, माटे विदंबें सखुं, विदंब म कर. एहवुं ते कन्यानुं वचन सांजलीने हरिवद सम्यक् प्रकारें विचार करतो हवो जे ए महोटो महिमा एक जीव उगारवानो ठे, जेणे देवांगनाने पण हेठी करी ठे तथा रूपें करीने विद्या धरी अने इंद्राणीने तिरस्कार करती एवी आ कन्या ठे ! ते विद्याधरने ठां रीने मुजने अंगीकार करे ठे, माटे महारुं महोटुं जाग्य ठे ! मुजने देवता प्र सन्न ठे ! एम विचारी तेहनुं वचन मानीने तेनुं पाणिग्रहण करतो हवो.

खेहे करीने ते कन्या केहेती हवी के हे प्राणेश ! जो जीववानी इहा होय तो आ पापस्थानक हमणांज मूको ? इहां रहेवुं युक्त नथी. जो पुष्प बटुक जाणशे, तो कोपें करीने अनर्थ करशे ? एहवुं जाणीने आ स्थान कथी शीघ्रपणे आपणे अलगां जश्यें. विन्नीषणने नोतरवानुं बंध राखो. ते विद्याधरना इंद्रनी परें किहांये पोतानुं ठेकाणुं मूकीने नहिं आवे ! तमे इहां आव्या एटले तेने नोतस्याज. पठी नीशानीने माटें ते कन्यायें जइने राजानुं चंद्रहास्य खड्ग लावीने हरिबलने आप्युं. आपीने कळुं के एखड्गें करीने बल वंत वैरी साध्य थाय. तेहनी बुद्धियें करीने आश्चर्य पाम्यो थको ते हरिबल खड्ग लेइ कुसुमश्रीने तथा घरनी सारसार वस्तु, तथा अमृतनुं तुंबकुं लेइने योग निद्रानी परें अति अद्भुत शक्तियें ते नगरथकी नीकलीने अनिमिष दृष्टियें वृषन्न उपर जेम गौरीने शिव शोभे तेम बेगो. देवतायें वृषन्न रूप करी बेहुने वांसा उपर बेसारी मार्गना कुतूहल देखामतां विशाला नगरीना वनने विषें आवी उतास्यां. ते स्त्री पुरुष जाणीयें नवां प्रगट थयां एम सहुयें जायुं.

हवे हरिबल पोताना घरथकी लंकायें जवा पठी जे कांइ थयुं, ते कहे ठे:— राजा विकारसहित हरिबलनी स्त्री लेवाने अर्थें प्रजातें दासी प्रमुख साथें हरिबलने घेर खबर मोकलतो हवो. तेने प्रसन्न करवाने अर्थें नवनवी वस्तु मोकळ्या करे, ते जोइ एकदा हरिबलनी स्त्री राजा शामाटे माहरे घेर नवनवी वस्तु मोकळे ठे ? तेनुं कारण दास दासीने पूठती हवी. ते दास दासीने पण राजायें पूर्वे शीखवी मूक्युं ठे, तेथी कहेती हवी के, हे चड्रे ! तुं नथी जाणती जे ताहरो चरतार राजानुं प्रसादपात्र ठे, राजायें पोताने कायें मोकळ्यो ठे. तेमाटे ताहरो घरनुं जे उचित कार्य ते राजाज करे ठे, तेणे करीने सारासार वस्तु मोकळे ठे, तेवारे वसंतश्रीयें विचाखुं जे राजानो अन्निप्राय दुष्ट ठे, तो पण राजानी मोकळेदी सर्व वस्तु लइने दासीने मीठे वचनें कहे जे अमारी उपर राजानो महोटो प्रसाद ठे. कामांध राजा पण नवनवी वस्तु मोकळावे, एम सार संचाल लेवे करीने केटला एक दिवस गया.

एकदा राजा कंदर्पने वश थयो थको दासीने मुखें वंसतश्रीने कहेवरा वतो हवो के में तारा स्वामीने कपटें करीने लंकायें मोकळेलो ठे माटे तुं मुऊने चज. अहो वृद्धिपाम्युं एवुं जे कंदर्पनुं पूर ते शुं अनर्थ न करे ? हवे दूतीना मुखथी तेवां वचन सांचलीने कानने विषे जाणे दाह थयो

होय नहिं? तेम तेनाथी सहेवाणुं नही. तोपण बुद्धिने वळें करी ते कष्ट रूप समुद्रने तरवा माटे दूतीने कांइ पण ना हा कही नही. तेवारें दूती पाठी आवी राजा आगल सर्व हकीगत कहेती हवी, राजायें विचाखुं जे तेणे नाकारो न कस्यो, ते उपरथी समजाय ठे के ए वातमां ते राजी हशे. एम विचारी प्रमुदित थको कामीजनने कामदेवना धनुष्यनी समान एवी रात्रि ने विषे राजा चोरनी पेटें हरिबलना जुवनने विषे आव्यो. अत्यंत कामार्त्त एवो राजा ते वसंतश्रीने देखीने परमहर्ष धरतो हवो. हवे ते सती पण पोतानो विषाद अंतःकरणमां गोपवी राजाने देखीने युक्तायुक्त करती हवी. अने ससंभ्रमपणे आशनादिक उचित सर्व राजानुं साचवती हवी. वली कहेती हवी के हे राजन्! तमारा पधारवाथी मुजने महोठो हर्ष थयो ठे.

ते वचन सांजलीने राजा मनमां अत्यंत खुशी थयो. हवे जगतमां एवी रीत ठे के सती स्त्री मन, वचन, कायायें करीने पोतानुं शील राखवाने असतीने पेटें आचरण देखाडे? ते प्रमाणें वसंतश्री असतीनी पेटें आचरण करवा लागी. राजा कृतार्थताने मानतो थको कहे ठे के, हे वसंतश्री! हुं तुजने तेमवा माटे आहिं आव्यो हुं, तेथी तुं जलदी चाल. कांचन विना जेम रत्न शोभे नहिं, तेम तारा विना मारुं अंतःपुर शोभतुं नथी. ते सांजली काही एवी वसंतश्री युक्तियें करीने राजाने समजावे ठे, के हे देव! तमें मुजने जे कछुं, ए प्रिय ठे, रूकुं ठे, हितकारी ठे, अने साचुं ठे, पण तमो मारा जर्त्तारना स्वामी अने अमारा घरनी चिंताना करनार होइने तमने एवुं बोलवुं घटे नहीं? जुवो जिहां सुधी सूर्यनो उदय होय, तिहां सुधी कोइ चंद्रमाने वांठे नहीं. ते वात सांजलीने राजा हसीने कहेतो हवो के तारे अर्थे ताहरा स्वामीने मारवा काजें विषम संकटने विषे में मोकळ्यो ठे, तिहांथी ते केम जीवतो आवशे? समुद्रमां पळ्युं मनुष्य केम जीवतुं आवे? कदाचित् प्रतिज्ञा ब्रष्ट करीने जीवतो आव्यो, तो पण हुं तेने हणीश? कवि कहे ठे के धिक् ठे कामांधने जे पोतानो गोप्य अज्ञिप्राय होय ते पण कही दे ठे? ॥ उक्तं च ॥ कुवियस्स आउरस्स य, वसणासत्तस्स आयरत्तस्स ॥ मंत्तस्स मरंतस्सय, सप्पावा पायमा हुंति ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—कोपायमान थये लानो, आतुरनो, व्यसनमा अति आसक्त होय तेनो, रागें रातो होय तेनो, तथा उन्मत्तनो, मरण पामतानो, एटलानो खजाव स्वतः प्रगट थाय ॥१॥

हवे वसंतश्री विचारे ठे, जे अशुजनो विलंब करवो कालक्षेप करवो ते शुजनुं कारण ठे, अने एथी आगल शुज थाय, एम चिंतवीने कहेती हवी के, हे राजन्! हुं ताहरे आधीन तुं, पण ज्यां सुधी मारा जरतारनी शुद्धि न आवे, त्यां सुधी तुं महेरबानी करीने अटक. तेवारें राजायें विचाखुं जे आस्त्री आपणा हाथमांथी क्यां जाय एम ठे? एम विचारी कपटवृत्तियें रह्यो थको ते वसंतश्रीनुं वचन मानीने पाठो पोताने जुवनें गयो. एवी युक्तियें करी वसंतश्रीयें पोतानी बुद्धिना पराक्रमें करीने पोतानुं शील राख्युं, पठी ते शील रक्षणनो हर्ष धरती अने पोताना जरतारना वियोगनुं दुःखधरती उती जरतारनी वाट जोती बेठी ठे. त्यां केटलाएक दिवस व्यतीत थया.

हवे माह्यो एवो हरिवल मड्डी पोतानी नविन परणेढी कुसुमश्रीने उद्यानने विषे मूकीने पोताना घरनुं स्वरूप जोवाने अर्थे ठानो मानो आवीने पोताना घरने दुकनो जेवामां एकांतमां रह्यो थको सांजले ठे तेवा मांज वसंतश्री पोतानी सखीने पोताना अजिप्रायनी वात कहे ठे, के हे सखी! जरतार घणो काल थयो लंकायें गयो ठे, पण हजीसुधी सुखसमाचार कांहिं आव्या नहिं, तो तेमनुं आववुं तो क्यांथीज थाय? हवे जो ते नहिं आवे, ने राजानुं करेलुं कपट प्रकट थाय एटले मारो स्वामी नाश थयो, एवुं अमंगल वचन कदाचित् संजलाय, तथा राजा इहां आवे, तो मारी शी वले थाय!!! अने हुं राजाने पण शो उत्तर आपुं? अरे महारुं शील केम रहे! एटलामाटे शील राखवासारु मुऊने मरणनुं शरण ठे, ते ज श्रेय ठे! ते वचन प्रियानुं सांजलीने हरिवल सतीपणानो निश्चय करी अति तुष्ट थईने प्रगट थतो हवो, ते जाणे ते वसंतश्री सतीने शीलना प्रजावें शुजनोज उदय थयो होय नहिं? हवे पोताना स्वामीने देखीने, रोमराय विकस्वर थयां ठे जेनां एवी ते वसंतश्रीयें स्वामीनी आगता स्वागता करीने, कुशल केम पूठीने राजानुं सर्व वृत्तांत कळुं. अने हरिवलें पण पोतें घरथी निकट्यो तिहांथी मांकीने पाठो घेर आव्यो तिहांसुधीनुं सर्व वृत्तांत वसंतश्रीने कळुं. ज्यां खरो प्रेम होय, तिहां शुं गोप्य होय?

हवे वसंतश्रीयें कुसुमश्रीनी वात पूठी ने कळुं जे ते माहरी बेहन किहां ठे? तेवारें हरिवलें कळुं के हुं वनमां मूकी आव्यो तुं, वसंतश्रीक हे ठे के केम आंही आणी नथी? हरिवल कहे के ताहरा जयथी आहीं

लाव्यो नहिं. वसंतश्री कहे तमारे मारो जय न राखवो कारण के मुऊने तेने मलवानी उत्कंठा ठे, वली हुं हमणांज ते वेहेननी सन्मुख जइश ! ए हवुं वसंतश्रीनुं बोलवुं सांजलीने हरिवलने मनमां संशय उपन्यो, जे वसंत श्री जे कहे ठे ते साचुं कहे ठे के खोटुं कहे ठे ? कारण के शोक्योनो स्नेह खरो होय नहिं, देखारवानोज होय ? एवो संशय थयो. एवी जातनो पोताना जरतारनो संशय टालवाने भाटे वसंतश्री कहे ठे, जे हे स्वामी ! हे प्राणनाथ ! तमारा हृदयमां हाल उत्पन्न थयेलो संशय तमेंठांको. मुऊने तो ते वेहेननो स्नेह घणोज ठे, अने हे स्वामी ! जे मूढ होय, तेज हृदयने विषे शोक्यपर द्वेष राखे, सुख अथवा दुःख पोताने विपाकेंज आवे ठे. एम कहीने वसंतश्री हरिवलनी साथें पठवाडे पठवाडे वन मध्यें कुसुमश्रीनी साहमे गइ. ते वसंतश्रीने आवती देखीने कुसुमश्री पण हर्ष पामी, अने तेनी पण रोमराय विकस्वर थइ. हवे ते कुसुमश्री पण यथायोग्य उचित सर्व साचवती हवी. एप्रमाणें ए वेहुने परस्पर आनंद उत्पन्न थतो हवो.

हवे हरिवलें पोतानी वेहु प्रियासाथें पोतानो कांश्क विचार करीने कोइ एक पुरुषने तेरावीने तथा समजावीने राजानी पासें मोकदयो. ते पुरुषें राजा पासें जइने हरिवलना आव्यानी सघली वात कही संजलावी. राजा ते वात सांजलीने हतबुद्धि तथा विषादयुक्त थयो थको विचारवा लाग्यो के अहो ! धिक् ठे विधिने ! के जे चिंतवे कांइ ने आय कांइ ! वली राजा विचार करे ठे, जे अरे ! ते हरिवल लंकायें जइने विचीपणनी पुत्री परणे ! ए वात ते साची केम होय ? चाल, हुं ते वातनो सत्यासत्य निर्णय तो करुं ! एम अनेक कटपना करतो थको धैर्यावलंबन करीने राजा हरिवलनी साहामो गयो. अने जइने महोटी रुद्रिसिद्धि संघातें तेने नगरमां प्रवेश करावतो हवो. लोकोने जणावतो हवो जे माहरुं विपम कार्य, एणे कस्युं ठे. हवे हरिवल अने वेहु प्रिया जेवारें चहूटा वच्चें आव्यां, ते वारें हरिवलें वेहु प्रिया अने अमृतनुं तुंबडुं, तेने पोताने जुवने मोकदयां, अने पोतें राजसन्नायें आवीने राजाने नमतो हवो. ल्यार पठी राजा बहु सन्मान दइने पूठतो हवो. अने तेनो हरिवल पोतें स्पष्टवाणीयें करीने राजाने उत्तर देतो हवो. के हे राजन् ! हुं तमारी पासेंथी कष्टें करी जेवे समुद्रकांठे गयो, तेवामां एक राक्षस खाउं ! खाउं ! करतो मारी सामो आव्यो,

त्यारे में कछुं जे माहारा स्वामीनी आजायें माहरे लंकायें विन्नीषणने नो तरवा जावुं ठे, ते माहरी प्रतिज्ञा ठे, तेथी जो तुं मने खाइश तो खरो पण एथी माहरी प्रतिज्ञानो जंग थरो, एटला माटे मुऊने लंकायें जवानो उपाय बताव? तेवारें राक्षसें कछुं के तुं जो काष्ठ जदण कर, तो परिक्रमा यें करी ताराथी लंकायें जवाय. अने लंकामां प्रवेश पण थाय, अन्यथा लंकायें जवामां बीजो कोइ पण उपाय नथी. एवी ते राक्षसनी वात सांज लीने में निश्चय कस्यो जे स्वामीना कार्य माटे मरण जो थाय, तो मरवुंज. अने मुवा बिना लंकायें पण नहिं जवाय. वली अवरुय स्वामीनुं कार्य कस्या बिना नहिंज चाले! एम केटलीक वार सुधी विचार उपन्यो. वली पा ठो विचार थयो जे मरवुं, ते ठीक नहिं! वली विचार थयो के धिक् धिक् ठे सेवकरूप मने जे स्वामीनुं कार्य करवा निकटयो बुं, ने वली मरवा थकी बीहुं बुं! माटे मरवुं, पण लंकायें जवुं! एम विचारीने एक चिता रचीने एमां मारुं शरीर में परतुं मूक्युं, तेज वेलायें हुं वली जस्म थयो. एटले ते मस्म राक्षसें लइ पोटलो बांधीने विन्नीषण पासें मूकीने मारुं सर्व वृत्तांत विन्नीषणने कछुं. ते सांजलीने विन्नीषणे तुष्टमान थइ पोतानी शक्तियें करी अमृत ठांव्युं, एटले हुं तेज वखतें उठीने बेठो थयो. पठी विन्नीषण माहरुं अद्भुतरूप देखीने अतिशय प्रशंसा करवा लाग्यो अने तेणें उत्कृष्ट आग्रहें करीने मुऊने पोतानी पुत्री परणावी. ते वेलायें महो टो विवाह महोत्सव कस्यो, ते विन्नीषणे हथेवाढामां घणां देवदुष्य वस्त्र, आचरणादिक, घणो उपस्कार दीधो. घणा हाथी घोडा मने आपवा सांड्यो, पण में ते न लीधा, कारण के हाथी घोडा सहित इहां आववुं दुष्कर थइ पडे. विन्नीषणे कछुं, तुं इहांज रहे, अने नव नवां सुख जोगव, नव नवी स्त्रीयो जोगव. तेवारें में कछुं जे माहारा स्वामी राजा मदनवेगें पोतानी पुत्रीना विवाहार्थें मुने तुऊने तेडवा सोकट्यो ठे, ते कार्य राजानुं बगडे, माटे माहाराथी इहां न रहेवाय! कारण के उत्तम होय, ते परकार्य जो थतुं होय तो पोतानुं कार्य ठांडे. वली में कछुं जे तमो मुऊने शीघ्रपणे विसाल पुर मूको. तेवारें विन्नीषणें कछुं जे तुं जा, अने हुं तो जे दिवस लग्नो हरो, ते दिवसें आवी पोहोंचीश. एम ज्यारें विन्नीषणें कछुं, त्यारें में तेने कछुं जे तमें मुऊने निशानी आपो? त्यारें तेणें पोतानुं दिव्य एवुं चंद्रहा

स्य एवा नामनुं खड्ग आप्युं, अने तेणे मुजने मारी स्त्री सहित शीघ्रपणे इहां मूक्यो, एवी जातनुं सर्व वृत्तांत हरिवलें राजाने कहीने चंद्रहास्य खड्ग हतुं ते आप्युं, ते जोइ खड्गनी निशानीयें राजायें सर्व वात साची मानी. ए प्रमाणें हरिवलें कहेलुं सर्व वृत्तांत जो पण असत्य हतुं तो पण राजायें तेना पुण्यना वलें सर्व सत्य करी मान्युं, परंतु एक प्रधान कांणा कागडानी पेंतें असत्य मानतो हवो. अने मने वचने करीने एम चिंतव तो हवो जे ए हरिवल कोइक स्थलथी ठल करीने आ स्त्री तथा खड्ग ला व्यो ठे, पण ए कोइनी आपी वस्तु लागती नथी. हवे प्रधान घणो दुष्ट ठे पण ठल विना शुं करे ! ॥ यतः ॥ नृपसर्पपिशुनचौर, क्रुद्रसुरपारदारि शाकिन्यः ॥ दुष्टारपि किं कुर्युश्चलं, विना निष्फलारंजाः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः— राजा, सर्प, खल, चोर, क्रुद्र, हीणो, देवता, परस्त्रीगमनकरनार तथा शाकिनी प्रमुख जे दुष्ट होय ते पण ठल विना शुं करे ? ठल जो मले, तो ते जोर करे, नहिं तो तेनो आरंज निःफल थाय ॥ १ ॥

हवे राजा विचारे ठे, जे डाह्या एवा हरिवलने कपटथकी कुबुद्धियें करीने में विकट संकटमां नांख्यो हतो पण एतो महारा कार्यने अर्थें जस्म जूत थयो, माटे जूठ एनुं उत्तमपणुं ए हरिवल अतिशय मानवा योग्य ठे.

एम चिंतवतो राजा हरिवल माहीनी सजा समक्ष प्रशंसा करतो हवो. अहो जे उत्तम होय, तेज पोतानी प्रतिज्ञानो निर्वाह करे ! वीजो कोइ न करे ! ते प्रतिज्ञा एक हरिवलेंज पाली. अहो ए सौजाग्यजाग्यनो निधि ठे ! अहो एनी पोताना अर्थनी निःस्पृहता केवी ठे ! एनुं डाहापण केवुं ठे ? एनी स्वस्वामीने विषे चक्ति केवी ठे ? तेथी एना जेवो परम मित्र कोइ माहरे नथी. एम दोष रहित प्रशंसा करी घणो आदर सत्कार दइ, सार सार वस्तु, सार सार वस्त्र, सारां सारां आचरणादिक दइने महोटा महोत्सवसहित राजायें, हरिवलने पोताने घेर पहाँचाड्यो. हवे धर्मी पु रुपने जो कोइ कार्य विषम होय, तो पण ते सहेलथी थइ जाय. धर्म क हेवो ठे ? तो के कामधेनु सरखो ठे.

हवे राजा हरिवलनी क्रुद्धि देखीने पोतें जे हरिवलनी स्त्री साथे अकार्य करवा विचार धास्यो हतो, तेमां तेणे पोताना आत्मानी अत्यंत निंदा करी. ते दिवसथी मांहीने सजाने विषे तथा आखा नगरमां हरिवलनो यश वि

स्तस्यो, अने लोको कहेवा लाग्यां जे एहवुं विषम कार्य जे करे, ते राजा नो प्रसादपात्र थायज. हवे राजाने कामग्रह नरुतो हतो ते, तथा स्त्री उ पर जे स्नेह हतो ते, हरिवलना आचरण कौतुकरसें करीने दिन दिन प्र त्यं हलवे हलवे मंद थातो गयो. हवे हरिवलने पोतानी बे प्रियासाथें संसारनां सुख जोगवतां घणो काल व्यतीत थइ गयो, तो पण ते सुखमां जातो काल जाणतो नथी. जेम रति अने प्रीतिनी संघातें कामदेव शोभे, तेम हरिवल पोतानी बे प्रिया साथें शोभतो हवो.

दुष्ट प्रधान हरिवलनी क्रुद्धि तथा तेज देखीने ते अणसहेतो थको ईर्ष्यायें करीने हरिवलने त्यां जमवानी प्रेरणा राजाने करतो हवो. हवे हरिवलें एवो राजानो जमवानो जाव जाणीने प्रियायें वास्यो, तो पण ते प्रियानुं वचन उद्धंघीने पोताने घेर रसवती आदि सर्व सामग्री तैय्यार करावीने आगल अनर्थ थाशे तेने न जाणतां राजानी साथें प्रधान तथा सामंतादिक सर्वने जमवा माटे तेड्या. जोजनने समयें हरिवलनी वेहु स्त्रीयो सारशृंगार करीने नव नवी चतुराश्यें जोजननुं पीरसवुं प्रमुख कर ती राजादिक सर्वने पोतानुं काहापण देखाडती हवी. ते वखत जेम कोइ कने प्रेतनो ठल थाय, जेम दरिद्रीना मनमां चिंता रहे, जेम कुपथ्यथी रो गवृद्धि थाय, जेम अन्यायथी अपयश थाय, जेम कटुक वचनथी क्रोधवृ द्धि पामे. जेम वद्वजना सरणथी शोक वधे, जेम मेघना गज्जारिवथकी तथा पाणी दीठाथी जेम हरुकाया कुतरानुं विष प्रगट थाय, जेम पवनना यो गथी अग्नि वृद्धि पामे, तेम ते वे स्त्रीने देखवाथकी राजाने कंदर्प प्रगट थतो हवो. जे शमी गयो हतो ते फरीने ठतो थयो. तेथी राजानी मति फरी अने विचार करवा लाग्यो के महानिपुण एवा हरिवलने जेवारें हुं ह्णुं, तेवारें ए वे स्त्री महारें वशवर्त्ती थाय. एम चिंतवी राजा कठण जा वने गोपवतो थको वाह्यथी हरिवलने सत्कार करी पोताने घेर गयो.

पठी दुर्मतिचोनो अग्रेसर एवो जे दुष्ट प्रधान ते राजाना मननो आश य जाणीने राजाने कहेतो हवो, जे ए वे स्त्रीयो तमारी उपर राजी ठे ते णें करीनेज जमती वखतें रागें करीने तमारी नवनवी चतुराश्यें वे जणीयें जक्ति करी. एवां प्रधाननां वचन सांजद्वीने राजा वमणो कामातुर थइ घ णी गीत पाम्यो थको हरिवलने मारवानो उपाय मंत्रीने पूठतो हवो. तेवा

रें जेम खलपुरुष अवसर पामीने हर्षित थाय, तेम प्रधान पण अवसर पामीने रीड्यो थको हरिवलने मारवानुं कारण राजाने वतावतो हवो के हे राजन्! हरिवलने यम राजाने तेरुवानेमिपें अग्निमां प्रवेश करावो. जेथी ते फरी जीवतोज न आवे, ने आपण देखतां वलीने जस्य थाय. राजायें ए प्रधाननो कहेलो उपाय रूडो जाण्यो. दुर्बुद्धिना धणी जे परने कुबुद्धि आपे ठे एवा निःकारण वैरी दुष्ट जीवमाने धिक्कार ठे.

अन्यदा हरिवलने राजायें सजावच्चें तेकीने कछुं जे तमें महारा मित्र ठो माटे तमने कहेवुं तो योग्य नथी पण एक कार्य असाध्य ठे ते तमारा थीज सधाय तेम ठे माटे तमने कहुं बुं जे मारी पुत्रीनो विवाह ठे ते उपर यम राजाने किंकरादिक सर्व परिवार संघांते नोतरवो ठे तो अग्निमां पेठावि ना यमराजा पासें जवाय तेम ठे नहीं. ए कार्यतुं करीश वीजाथी नहीं थाय. ॥ यतः ॥ सिंहस्य साहसजुषः, सुजनस्य घनस्य शशिनश्च ॥ ज्ञानोश्च बृह ज्ञानो रनन्यसाधारणी शक्तिः ॥ १ ॥ जावार्थः—सिंहनी, धैर्यवंतनी, सज्ज ननी, मेघनी, चंद्रमानी, सूर्यनी, तथा अग्निनी, एटलानी असाधारण शक्ति ठे वीजानी एवी शक्ति न होय माटे तमें सत्त्ववंतमां मुकुटसमान ठो तो महारुं ए कार्य पूर्वनी पेरें साधो. तमारें स्वामीनुं वचन प्रमाण करवुंज जोइयें. एवुं राजानुं वचन सांजलीने हरिवल चित्तनेविषे विचारे ठे जे पूर्वनी पेटें प्रधाननी कुबुद्धियें करीने राजायें ए सर्व प्रपंच कस्यो ठे एहवो निश्चे करीने कहे ठे, के धिक्कार ठे ए कुपात्रने में जे जोजन कराव्युं अने सन्मान कछुं तेनुं ए फल हुं पाम्यो. कुपात्रने दान देवुं, ते दुःखदायी थाय, खलनो उपकार करवो, ते महोटा अवगुणनो हेतु थइ पडे जेम रोगी पुरुषने मन गमतुं जोजन करावियें, तेथी रोग वधे अने अवगुणनुं हेतु थाय, तेम थयुं. हवे जो हुं राजानो आदेश न करुं, तो पूर्वे लंका गमननी महारी वात सर्व मिथ्या थाय? एम विचारी राजानी वात प्रमाण करी.

पठी हरिवल राजानो विषम आदेश पोतानी वे प्रियाने कहेतो हवो. ते वे स्त्रीयो हरिवलनुं वचन सांजलीने उलंजो देती कहेवा लागीयो के हे स्वामिनाथ? पूर्वे अमें तमने वास्या हता तो पण तमोयें राजाने जमवा तेड्या, तेथी जुवो आ केवो अनर्थ थयो? वली स्त्रीयो कहे ठे के तमोने केमकुशल रहो, तमो चिरंजीवी रहो अने तमो तमारी बुद्धियें करीने ए सर्व

कार्य साधशो ! हवे राजायें नगर बहार एक महोटी चय खडकावी ने अग्निमें प्रज्ज्वलित करी. तेथीजाणीयें राजा पोताना यश रूप सर्व धनने बालवा माटेज हरिबलना शरीरने बालवा इठतो होय नहि ? पठी हरिबलने बहु मान देखामवा माटे राजा, पोताना सर्व परिवार तथा प्रधानादि संघातें हरिबलने घेरथी तेनीने चिता समीपें आण्यो. हवे नगरनां सर्वे लोकोयें कोलाहल करतां राजा तथा प्रधानने उलंघो देतां, हाहाकार करतां, कौ तुक जोते थके हरिबलने अग्निमां प्रवेश करतो दीगो. ते चयमां परुतां वेंतज सर्वना देखतां न्स्म थइ गयो. ते हरिबलना बलि जवाथी सर्वे न गरनां लोकोने अत्यंत शोक थयो, अने राजा तथा प्रधानने अति हर्ष थयो.

हवे लोक सर्वे हरिबलनी प्रशंसा करे ठे, अने राजा तथा प्रधाननी निंदा करे ठे. हरिबल एटले सिंहना सरखुं बल तथा हरिबल एटले विष्णुना सरखुं बल तेमज इंद्रना सरखा तेजने धारण करनारहतो, एवा प्र तापी पुरुषने राजा तथा प्रधाने कपटथी मास्यो, ते बहुज खोटुं काम कखुं !!! ते अतुल स्वरूपवान् एवी ललनानी रूपलक्ष्मीनी लालचें राजायें एहवुं क खुं. माटे एना सरखो अधर्मी बीजो कोइ नहीं जेम सडी गयेला कलेवरमां थी दुर्गंध विस्तरे ठे, तेम राजाना अधर्मनो अपकीर्तिरूप दुर्गंधविस्तरतो हवो

हवे हरिबलें अग्निमांहे पडतां थकांज सुस्थित देवताने संजास्यो, तेना सान्निध्य थकी लगारमात्र पण शरीरें पीडा थइ नहिं जेम सुवर्ण तपाव्युं दीप्ति पामे, तेम हरिबल पण कांतियें करी दीपतो हवो. अंजन सिद्धिनी पेटें तत्काल चयमांथी नीकलीने अदृश्य थको एकांतें रह्यो. अने रात्रि प डी, एटले पोताने घेर आव्यो. हरिबलने देखीने तेनी बेहुस्त्रीयो प्रमुदित थइ, विस्मय पामी थकी पोताना आत्माने धन्य मानती तुंबडामांहीथी अ मृत ठांटती हवी. तेणे करीने हरिबलनुं शरीर देवता सरिखुं थतुं हवुं. पु एयना उदयथी शुं न संजवे ? पुण्यवंत पुरुषने दुर्जन लोक, कष्टना समु द्रमां नाखे, तेज सुखनो समुद्र थाय. ए रीतें पुण्यवंतने आपदा ते संप दा रूप थाय, जेम अगरने आगमां नाखीयें तो उलटी सुगंधता विस्तारे.

हवे हरिबल, पोतानी वे प्रिया साथें प्रेमआलाप करे ठे. तेटले राजा कंदर्पज्वरें पीड्यो थको अत्यंत मदोन्मत्त थइने हरिबलना घरने विषे आ व्यो. तेने आवतो जोइने ते वे स्त्रीयो हरिबलने कहेती हवी. के तमें घरमां

गुप्त रहने अमारी वे जणीयोनी चतुराङ्ग तथा रुहापण जुवो. जे स्त्रीयो शुं करे ठे? हरिवलें पण तेमज कखुं एटले राजा आव्यो, अने ते वे जणीयो राजाने आदर सन्मान तथा आसन आपवादिक सर्व उचित साचवती हवी. अने राजाने पूठती हवी. के हे स्वामी! आ अवसरें आपने आंहीं आव्यानुं शुं प्रयोजन हतुं? तेवारें राजा घेलानी पेटें हसतो अतिशय उ द्वास पामतो कहेवा लाग्यो के हे कामिनीयो! तमें शुं नथी जाणतीयो जे हुं तमने माहरे घेर तेमी जवा आव्यो तुं? माटे चालो पधारो. एहवुं राजानुं वचन सांचलीने ते वन्ने जणीयो कहेती हवी. के हे राजन्! ए ता हरुं बोलवुं उचित नथी तुं सेवक जननो वाप सरखो ठो. जे लोक अनर्थ करता होय, तेने तुं वारी राखे तो तुं पोतेंज अनर्थ करे ठे. ते तुजने को ण वारे! परस्त्री जो देवतानी स्त्री सरखी स्वरूपवाली होय, तो पण शीघ्र परहरवी! तेमां वली सेवकनी स्त्री तो पुत्रीनी पेटें तथा पुत्र बहूनी पेटें विशेषें ठांकी जोइयें. राजा जे ठे, ते प्रजाने अन्याय करतां देखी दंड क रीने वारी राखे, पण जेवारें राजा पोतेंज अन्याय करे, तेवारें तेने कोण वारवा समर्थ थाय? जे चोकी करे, तेज चोरी करे? जे बलावीया हो य, तेज धामी थइने संघने लुंटे? पाणीथकी जेवारें अग्नि उठे, सूर्य थ की जेवारें अंधकार व्यापे, तेवारें शो उपाय थाय? तेमाटे तुजने ए शी घेलठा थइ ठे, जे तुं अमारी वांठा करे ठे? आ तारी वर्त्तण्कथी अमा रां प्राण जाशे, तो जावा देशुं तो पण अमें अमारा शीलने मलिन कर शुं नहीं? ॥ यतः ॥ वरं शृंगोत्तुंगाङ्गुरुशिखरिणः कापि विपमे, पतित्वायं कायः कठिनदृषदंतर्विदलितः ॥ वरं न्यस्तोहस्तः फणपतिमुखे तीक्ष्ण दशने, वरं वन्हौ पातस्तदपि न वरः शीलविलयः ॥ १ ॥ चावार्थः—उं चां ठे शिखर जेनां एवा महोटा जे पर्वत तेना विपम प्रदेशने विपे पनी ने आ कायाने कठिण पापाणमांहे दली नाखवी ते श्रेष्ठ ठे, वली तीखा दांतवाला शेषनागना मुखमां हाथ घालवो, ते श्रेष्ठ ठे, तथा अग्निने वि पे परवुं ते श्रेष्ठ ठे, पण शीलनो लोप करवो, ते श्रेष्ठ नथी ॥ १ ॥

ते कारण माटे हे राजन्! अत्यंत कटुक ठे विपाक जेना एवा पर स्त्री संज्ञोगना पापथकी तुं विराम पाम ॥ तडुक्तं ॥ सुकृते सत्यपि क्रमे णि, दुर्नित्तिरेवांतरे श्रियं ॥ हरति तैलेद्युक्तेऽपि हि, दीपशिखां हरति वाता

ह्री ॥ १ ॥ चावार्थः—जेम दीवानी शिखाने तेल पोहोचें ठे तो पण ते ने वायरो हणी नाखे ठे, तेम मनुष्यने सुकृत रूप कर्म ठते पण वचमां अन्याय आवीने तेनी लक्ष्मीने हणी नाखे ठे ॥ १ ॥

माटे हे राजन्! मांगलिकने अर्थे अन्याय मार्ग ठांरवो ने न्याय मा गें वर्त्तवुं. कारण के न्यायमार्ग जे ठे, ते सर्व संपदानुं मूल ठे ॥ यतः ॥ दुमेषु सखिलं सर्पिं, नरेषु मदने मनः ॥ विद्यास्वय्यसनन्यायः, श्रियामा युः प्रकीर्तितम् ॥ १ ॥ श्रुतेन बुद्धिः सुकृतेन विज्ञता, मदनेन नारी सखि लेन निभ्रगा ॥ निशा शशांकेन धृतिः समाधिना, नयेन चालंक्रियते नरेंद्र ता ॥ २ ॥ चावार्थः—वृद्धाने विषे पाणी, पुरुषने विषे घृत, कामने विषे मन, विद्याच्यासमां न्यायनुं जाणवुं, लक्ष्मीने विषे पूर्ण आयु शोभाकारी ठे ॥ १ ॥ ज्ञाने करी बुद्धि शोभे ठे, सुकृतपणे निपुणता शोभे ठे, कंदर्पें करी स्त्री शोभे ठे, जलें करी नदी शोभे ठे, चंद्रमायें करी रात्रि शोभे ठे. समाधिपणे संतोष शोभे ठे, अने न्यायें करी राजा शोभे ठे ॥ २ ॥

एवी रीतें हरिबलनी स्त्रीयोयें नव नवी युक्तियें करीने राजाने सम जाव्यो, पण जेम महाज्वरने विषे औषध मिथ्याचूत थाय तेम राजा स मऊयो नहिं. हवे राजा कंदर्पनी पीडायें पीमाणो थको कहेतो हवो. के हे प्रियाड! हुं राजा ठतां तमने आटली प्रार्थना करुं तुं तो पण तमें नथी मा नतीयो, पण हवे तमारो चरतार जीवतो आवे, एवी आशा तमारे करवीज नहीं. तमारे अर्थें में तेने वाली न्मस्म कखो ठे. एटला माटे तमे मुऊने त तस्थानापन्न स्वामीरूप मानो? तमारा सुख दुःखनो हेतु हवे हुं तुं. अने तमें सहारे वश ठो, जो तमें महारुं कखुं नहीं मानो तो बलात्कारें पण त मने ग्रहण करीश. अमें अमर्षवंत होश्यें ठैयें. माटे तमो तमारी इढायें मारी पासे जो आवो तो घणुंज रूंकुं ठे, तमारे अमारे महोटो स्नेह थाशे!

एवां राजानां वचन सांजलीने स्त्रीयो कहेती हवी के धिक्कार पडो तु ऊने जेमाटे धीठा कागडानी पेटें कटुक वचनें निषेधयो थको पण कपट मां निपुण अइ साहामो एम बोले ठे? माटे जा पापी! अमाराथी डूर रहे! नहीं तो तुं तहारा महोटा पापनुं फल हमणांज पामीश !!!

एवां स्त्रीयोनां कटुक वचन सांजलीने जेवामां राजा बलात्कार कर वा जाय ठे, एवामां तो कुसुमश्रीयें विद्याने वलें राजाने तत्काल चोरनी

पेठें आकरा बंधने बांधी लीधो, अने बांधीने जेम तेना दांत चूटी पडे, तेवी रीतें धरतीने विषे तेने पाडी नाख्यो. तेथी तेज बखत राजाना दांत पण पडी गया. अहिं कवि उत्प्रेक्षा करे ठे. के:-ते दांतोयें विचाखुं जे अमें निर्मल ठैयें, वली सर्वदा उपकारी ठैयें, अने आ राजा तो मलिन ठे, वीजाने कष्टनो करनार ठे, माटे आपणे मलिनजननो संग न करवो. एम चिंतवी राजाने ठोडी जूदा पडी गया ! वली वीजी पण उत्प्रेक्षा करे ठे, के दुःखे निग्रह करवा योग्य एवो कामरूप जे ग्रह, ते पण तत्काल राजा ना अहंकाररूप ग्रहनी साथेंज जाणे अत्यंत जय पाम्यो न होय ? तेम राजाना दांतनी साथें ते पण तत्काल नाश पामतो हवो.

हवे आकरा पाशनुं बंधन तथा दांतनुं पडवुं, ते वे वानाथी उदय पा मी जे पीडा, तेणे करीने दुःखनी अवस्थाने प्राप्त थयो एवो राजा अत्यंत मूर्खनी पेठें हलवे हलवे आक्रंद करतो हवो. ते कालें राजा, मुखमांथी लालनुं पडवुं, आक्रंद करवुं, दातनुं पडवुं, शोचारहितपणुं, इत्यादिक अवस्थायें करी तरुण ठतां पण जाणीयें वृद्धपणुंज पाम्यो होय नहिं ? एवो देखावा लाग्यो. जेम कोइ लाल मेलववाने इठतो ठतो मूल पोतानी पुंजीनो पण नाश करी आवे ! तेम राजाने थयुं. ॥ उक्तं च ॥ कति पयदिवसस्थायिनि मदकारणयौवने दुरात्मानः ॥ विदधति तथाऽपराधं, जन्मैव यथा वृथा जवति ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः-मद अहंकारनुं करनारुं एवुं रूप, यौवनपणुं ते सर्व थोना कालसुधी रहे ठे, तेने विषे जे दुष्ट बुद्धिवाला अपराध करे ठे, ते पोतानो अवतार मिथ्या करे ठे ॥ १ ॥

जे परस्त्रीना जोगने विषे जीवे ठे, ते आकरी विंटवना पामे ठे. विपें करीने दुष्ट थयेलो एवो जे विपधर तेनी दृष्टिथी पण शुं जीवने मरण न थी थतुं ? अपि तु थायज ठे.

हवे दीनदयामणा मुखें करी आक्रंद करता एवा राजाने देखीने दया ना घररूप स्त्रीयोने दया उपनी, तेवारें ते वेमांथी कुसुमश्रीयें राजाने कळुं के जो पण तुं पापने विषे तत्पर ठो, तो पण अमो अपार दयायें करीने कोमल ठैयें, तेथी आ लोकना दुःखथी मुक्त करवां माटे तो अमें तुजने बंध नथी मूकीयें ठैयें. पण परजवने विषे ए पापकमें करीने चारंवार तुं नरका दिकमां जइश,ते दुःखथी अमें मूकाववाने समर्थ नथी. माटे हवे फरी थी तुं

एवुं काम करीश नही. एम कही विद्याने वलें कुसुमश्रीयें वेगे करी राजाने बंधनमुक्त कख्यो. ते मूर्त्तिमंत महोटा कर्मोश्रीज जाणे मूकाणो होय नहीं ?

पठी राजा शीघ्रपणे स्वस्थ अंग करी सावधान थइ पृथ्वी उपर वेगो थको कहेतो हवो के हरिबलनी स्त्रीयोना प्रसादथकी शुं दुष्प्राप्य था य ठे ? अर्थात् सर्व प्राप्त थायज अने दुःख पण टले. एम कही अतिशयपणे बहुशोच करतो थको कांश्क पोतानी आंख्यो ढांकीने मंदमंदगति यें राजा तिहांथी निकळ्यो, अने मार्गमां घणो पश्चात्ताप करतो हवो के:- अरे हुं घणो वगोवाणो ! एम विचारतो गुप्तपणे पोताने घेर आव्यो. तिहां बाह्य सुखना आपनारा एवा अनेक उपाय करीने रात्रि निर्गमन करी. प्रजातें दांत जवाथी लज्जा पामतो थकोकांश्क मिष करी मुख ढांकी राज सजायें आवी बेगो. अने ठानी रीतें सर्व पोतानी वात मंत्रीने कही, तेथी मंत्रीयें पण सर्व समाचार जाण्या. तेवारें जेम तत्त्वनो जाणपुरुष संसार नुं स्वरूप विचारे, तेम मंत्री पण विचारतो थको कांश्क जय, कांश्क कौ तुक अने कांश्क करुणा, ए त्रणवाना समकालें पामतो हवो.

हवे हरिबलें पोतानी स्त्रीयोनुं करेलुं अत्यंत विचित्र चरित्र जोयुं, राजा घरथकी गया पठी स्त्रीयो प्रत्यें कहेतो हवो के तमारे अघटितकार्यना क रनार राजाने एमज करवुं उचित हतुं. कारण के मूर्ख होय, ते आस्फाट्या विना अने अरहो परहो कखाविना पाधरो थायज नही ! जेम हीणो सार थि रथने उन्मार्गें चलावे, तेम कपटी मंत्रीयेंज राजाने दुर्बुद्धि देइने उन्मार्गें नाख्यो ॥ यतः ॥ नृपतिर्नरश्च नारी, तुरगस्तंत्री च शास्त्रमथ शस्त्रं ॥ चा रुत्वाचारुत्वे, स्यातामेषां परायत्ते ॥ १ ॥ वद्वीनरिंद चित्तं, वरकाणं पाणियं च महिला उ ॥ तन्न य वच्चंति सया, यन्नय धुत्तेहिं निज्जंति ॥ १ ॥ जावा र्थः-राजा, पुरुष, स्त्री, अश्व, वीणा, शास्त्र, तथा शस्त्र, एटलानुं सुंदरपणुं अने हीनपणुं ते सघलुं परने वश होय ठे एटले जेवा तेने सोबती मले, तेवा ते शोचा पामे ॥ १ ॥ वली कह्युं ठे के वेलकी, राजा, मन, व्या ख्यान तथा पाणी अने स्त्रीयो एटला जन तिहांसुधी पोताने मार्गें चाले, के ज्यां सुधी तेने धूर्त्त नथी मढ्या. अर्थात् ते सर्व, नीच, जडनी सोबतें हीनपणाने पामे ठे, तथा उत्तमनी संगतिथी उत्तमपणुं जजे ठे ॥ २ ॥

माटे जेम विषमज्वर विषम सन्निपातें करी मढ्यो थको दुःप्रतिकार

थाय, तेनो उपाय जेम डुलर्ज थाय, तेम डुष्टमंत्रीयें ए राजाने कष्टमां नाख्यो ठे. माटे प्रथम ते प्रधाननो कांश्क उपाय करवो युक्त ठे. जिहांसुधी ए डुष्टपरिणामी मंत्री जीवतो हशे, तिहांसुधी ते पोतानी प्रकृति मूकशे नहीं माटे ए अनर्थना मूलने समलुंज काढी नाखवो जे दया करनारनो घात करे, तो तेनी उपर शी कृपा करवी ? माटे अन्याय कारक ए प्रधान हणवा योग्य ठे. कछुं ठे के डुष्टने दमवो अने शिष्ट जला जननी प्रतिपालना करवी, ए न्याय मार्ग ठे. एटला माटे ते प्रधाननो निग्रह करवाने कांश्क कपट रचना करवी. ए मंत्रीनुं करेळुं कपट ठे, तेज मार्गें आपणने चालवुं योग्य ठे. कारण के कपटीने तो कपटशीज वश करवो, कविपण कहे ठे ॥ व्रजंति ते मूटधियः पराजवं, जवंति मायाविषु ये न मायिनः ॥ प्रविश्य निघ्नंति शठास्तथा विधा, नसंवृतागान्निशिताइनेषवः ॥१॥ जावार्थः—जे कपटी पुरुषने विषे कपटपणुं नथी करता, ते मूर्खबुद्धिना धणी पराजव प्रत्ये पामे ठे. अने ते पुरुषना हृदयमां प्रवेश करीने तेने हणे ठे तेनी उपर दृष्टांत कहे ठे. जेम तीक्ष्ण बाणो, जेणे वखतर प्रमुख पहेखुं नथी एवा पुरुषना हृदयमांहे पेसीनें प्राण ले ठे ? विचार करनारानो विचार चार कानथी थाय ठे, तो सघले प्रशंसवा योग्य थाय ठे. अने जो ठ काने थाय, तो वली विशेष प्रशंसनीय थाय ठे. सिद्धफलने आपे ठे ॥१॥ पठी ते ठकाननो मंत्र करवाने अर्थें हरिवल समुद्रदेवताने संचारतो हवो, जेटले संज्ञास्यो के ते देवें आवीने हरिवलनो अतिअद्भुत वेश वनाव्यो. देवता संबंधि वस्त्राचरण पहेरावीने दिव्यस्वरूपवान् कछुं, तेमज बीजो एक जयं कररूप वालो यमराजानो ठमिदार वनाव्यो, तेने साथें लइने प्रजातें हरिवल राजसजाने विषे गयो. तिहां हर्षे सहित राजाने नमस्कार करी उचो रख्यो. इंद्रसरखा एवा हरिवलने स्वर्गथी आव्यो देखीने राजा तथा सर्वपपे दानां लोको विस्मय पामतां हवां. राजा पोताना अंतःकरणमां विचार करवा लाग्यो के धिक्कार ठे पापसहित मंत्रीना वचनने जेमाटे में आ हरिवलने साक्षात् वाली राख कख्यो हतो, ते क्यांथी आवी उचो रख्यो.

हवे राजा हरिवलने पूठे ठे जे तुं यमना घरथी आहींकेम आव्यो ? ने तारी साथें आ पुरुष कोण ठे ? एम पूठवाथी हरिवल कहेतो हवो के हे राजन ! जेवो हुं चयमां पडीने वली जन्म थयो. तेवोज हुं यमराजाना

दरबारमां गयो, ने त्यां यमराजानां किंकरें मारो सर्व व्यतिकर यमराजाने कह्यो, ते सांजलीने यमराजायें महारी उपर तुष्टमान थइने तरत जीवतो कख्यो, ते यमना प्रजावथी माहरुं अति अद्भुत रूप थयुं. एक कष्ट ने वीजुं सत्त्व ते बे थकी शुं दुर्लज्ज ठे? सत्त्ववंतना कष्टें करी तुष्टमान थयेला देवता थकी सत्पुरुषने मनोवांठित केम न होय? होयज. हवे यमराजायें मारा थ्री कहेवाय पण नहिं तेवी, तथा मनने पण अगोचर एवी जात जातनी रुद्धि मुऊने देखामी पण हुं कइ जोउं ने कइ न जोउं! एक जोउं त्यां बीजी जुली जाउं, त्रीजी जोउं तो वीजी जुली जाउं, चोथी जोउं तो त्री जी जुली जाउं! एवो हुं थइगयो. वली हे राजन! अहंकारें करीने इंद्रनी नगरीने जीते एवी संयमनी नामें यमराजानी नगरी ठे, तिहां धर्मराजा राज्य करे ठे, तेमां पुण्यवंत लोक वसे ठे, तेनी तैजसी एवे नामें शुक्रका री सजा ठे. ते सजामां ताम्रचूड एवे नामें दंरुधर ठे, ते लेखण, शाइ, अ ने पुस्तकने चार हाथने विषे धरे ठे. इंद्रादिक सकल देवताउं पण ते ध र्मराजानी सेवामां सावधान रहे ठे. विष्णु, ब्रह्मा अने महेश, ते पण य मराजाने संतोष राखवा माटे घणुं कष्ट सहे ठे. परमयोर्गींद्र सरखा पण एहनी बीकथी योगाच्यासने जजे ठे. त्रण लोक जे ठे, ते तेहनो वननी पेरें सत्कार करे ठे, माठा अंधकारना नाशनो प्रसवनार एवो सूर्य तेनो पिता ठे, तथा संज्ञावंत जे जीवमां मुख्य एवी संज्ञावती नामें तेमनी मा ता ठे, ने शनिश्चर एहवे नामे ज्ञाइ ठे, जे वज्रनी पेरें जगतने विषे अति दुःसह ठे, तथा श्याम ठे तो पण जूलोकने पवित्र करनारी एवी यमुना नामें तेनी एक बेन ठे सर्वने द्वेषकारी धूम्रमुखी एवी धूमोर्णा नामें तेनी पटराणी ठे. मरण पामेलाने उत्तम अने धीरपुरुषोने खंघने विषे उपाकवा योग्य एटले जगतमां जेने लोको ठाठकी कहे ठे, ते जेनुं वाहन ठे त्रण जगतना लोक जेने घणो आदर आपे ठे एवो वैद्युत एवे नामें तेनो प रोलीयो ठे, चंड अने महाचंरु एवे नामें बे तेना दासो ठे, चित्र गु ष्ट नामें तेनो लेखक ठे, जे त्रण लोकना जननुं रूहुं तथा मातुं कर्म बे ठो बेठो लखे ठे, एवी रुद्धिनो धणी यम राजा त्रूठो थको कटपवृद्ध स रखो ठे, ने रूठो तो यम ते यमज ठे, एम लोको पण कहे ठे ॥ यतः ॥ यस्मिन् रुष्टे जयं नास्ति, तुष्टे नास्ति धनागमः ॥ निग्रहानुग्रहो नास्ति, स

जातः किं करिष्यति ॥ १ ॥ चावार्थः—जेने रूठे थके जय न होय, अने जेने त्रूठे थके धनतुं आगमन न थाय, जेने नियह अने अनुग्रह ए वेहु नथी ते उत्पन्न थइने शुं करणे ? तेथी कांइ न थाय ॥ १ ॥ एहवी यमराजानी रुद्धि देखीने में महारी दृष्टिने सफल करी मानी. लोक पण एम कहे ठे के घणुं जीवीयें तो घणुं देखीयें.

हवे हे राजन् ! में यमराजाने घणी युक्तियें करीने आपना नोतरानी निमंत्रणा करी, तेवारें ते मने प्रीतियें पूख्यो थको कहेतो हवो जे राजानो अति आदर ठे, तो हुं आवीश, पण एक वात तुने कहुं तुं जे तारो राजा मारो मित्र ठे, मारो मुखी ठे, ने मारे ते घणी वात ठे, माटे ते जो तेना कुटुंबपरिवार तथा मंत्री प्रमुख सकल सेना सहित मारी पासें आवे, तो हुं तेनी नक्ति करुं ! एवी मने होंश ठे. तेमाटे यमराजायें मने वारंवार घणुं करीने कह्युं ठे, के तुं एक वार मारा मित्रने कुटुंबसहित मारी पासें जरूर मोकलजे, एम कहीने मने दिव्य अलंकार तथा वस्त्रादिक दइने घणा आदर सहित घणी दिव्यरूपनी धरनारी एवी अनेक देवांगनाउ परणाव वा मांडी. पण ते परणाव में नाकारो कख्यो तेवारें यमराजायें ठेवट एवुं कख्युं के एमांथी एक कन्यातुं तमें पाणिग्रहण करो के जेथी हुं कृतार्थ थाउं. तो पण में तेने कख्युं के मारे एकेनो पण खप नथी, मात्र महारा खासीनुं विवाह संबंधि कारण ठे माटे तमने तेमवा सारु आव्यो तुं. ने ते देवांगनाउ राजा तथा प्रधानने देशो, एटले मारे संतोप ठे, कारण के ए कन्या तेनेज योग्य ठे. वली शत्रुयें करेला बंधनने विषे, बधने विषे, युद्धने विषे, कोट लेवाने विषे, घरने विषे, उत्सवने विषे, जिहां सेवक कष्ट चोगवे, ते कष्टनुं फल सघलुं स्वामीने होय. एहवुं में कख्युं, त्वारें यमराजा बोल्या जे तुं राजा प्रमुखने इहां उतावले मोकल, एम कही घणुं मान दइ मने विदाय कख्यो.

हवे यमराजायें तमने तेडवाने माटे तथा मार्ग देखाडवाने तथा तमारा बहु मानने अर्थें वैद्युत नामें पोताना ठडीदारने मारी साथें मोकल्यो ठे. माटे तमें हवे तेनी साथें शीघ्रताथी जाउं. तमारें त्यां जवुं घटे ठे. पठी हरिवलना चोलवा प्रमाणें ते वैद्युत ठडीदारें पण विशेषपणे एमज कख्युं तेवारें राजा प्रमुख सर्व सजायें विचान्युं जे एमां कांइ खोटुं नथी सर्व सत्य ठे. महाधूर्त एवो जे मंत्री ते तो वली देवनी पेरंज सत्य करीने

मानतो हवो. आकरुं कपट ठे, तेने ब्रह्मा पण जाणे नहिं. हवे राजा अने प्रधान आदे देइ घणा लोक यमने घेर जवाने उजमाल थयां. यमरा जानुं नाम लेतां पण जय उपजे पण ते समयें तो सहुने कौतुक जोवानुं ज्ञान थयुं. लोचनीया प्राणी शुं न करे? सर्व कोइमां एके कहुं पहेलो हुं जाउं बीजायें कहुं पहेलो हुं जाउं एम एक एकथी आगल यमने घेर जवा माटे तैयार थया राजाने पूर्वे जे दांत पड्याथकी पीमा उपनी ठे ते यमराजा पासें थी मुऊने रुद्धि मलशे एवा लोचना वशथकी ते समग्रवेदना किहांए दूर जती हवी अने राजा यमने घेर जवामाटे सज्ज थयो तथा राजाथकी पण पहेलां प्रधान तैयार थयो. तेमज सज्जानां लोक तथा नगरना लोक पण मांहोमांहे जवाने उत्सुक थयां. सर्वनी मति देवताना प्रजावथी हणाती हवी! केटलाएक देवकन्या परणवा तथा घणुं द्रव्य अने घणां आजूषण ना लोचथकी, केटलाएक कौतुकजोवाने अर्थें एम नगरनां लोक राजानी साथें नगरथी बाहेर निकलता हवां. जूठ लोचनी राजधानी कहेवि ठे?

हवे राजाना आदेशथी अत्यंत जयंकर बीहामणी एवी महोटी चय रचावी अग्नि सलगावी. रुद्धि मलवी तो वेगली ठे परंतु जस्मथवाना तो निश्चय ठे तथापि ते कादें एकाग्रचित्तें सर्व कोइ जस्म थवाने उजमाल थता हवा जुवो संसारनुं स्वरूप कहेवुं ठे? ॥यतः॥ जा दवे होइ मई, अहवा तरुणीसु रूपवंतीसु ॥ ताजई जिणवर धम्ममे, करंमलयज्जंठिआ सिद्धी ॥१॥

ज्ञावार्थः— जेवी द्रव्योपार्जनने विषे बुद्धि रहे ठे, अथवा रूपवंती स्त्रीने विषे जेहवुं मन रहे ठे, तेवी मति जो बीतरागना धर्मने विषे रहे, तो हाथनी हथेलीमां मोह जाणवो ॥१॥ जाणे मदिरा पीधी होय नहिं शु? तेम संसार सुखना अजिलाषी एहवा ते लोचना वशथकी नवनवे वचनें करीने गर्जना करता हवा, केटलाएक नाचता हवा, केटला एक गाता हवा, केटलाक हसता हवा, अने चयमां परुवाने एकएकथी उतावला थया, ते जोइ हरिबलने दया उपनी तेवारें विचारवा लोग्यो जे में कुबुद्धियें करी महोटो अनर्थ मांड्यो ठे ए अपराधें करीनें मुऊ पापीने नरकमां पण क्यां ठेकाणुं मलशे नहिं? शिद्धा देवी, ते अपराधीनें देवी एज उत्तमनुं लक्षण ठे, जला चुंरानो जे विज्ञाग समजे नहीं तेनुं जाणपणुं कांइ रहे नहीं.

हवे इहां श्यो उपाय करुं, के जेथी ए सर्वलोक उगरे? एवो हरिबल

विचार करे ठे, तेटलामां कारिमो यमराजानो ठकीदार वोळ्यो जे जेटला अग्निमां परुवाने तैय्यार थया ठो, ते सर्व थंजो, हे जाइउं! जो तमे फल ना अजिलापी हो, तो उतावला न थाउं, कारण के अमारो स्वामी विपम ठे. तेमाटे प्रथम जे कोइ राजानो अतिमानीतो होय, ते आगलथी माहरी साथें पडे. त्यारपठी राजा पडे, त्यारपठी सर्व प्रजा पडे, एहवुं सांजलीने प्रधाने मनमां विचार कस्यो जे हुं आगलथी पडुं, तो मुजने निश्चय इष्ट फल थाय. कवि कहे ठे के, जे मूर्ख होय ते संपदाने अजिलापें प्रथम आ पदामध्यें परुवुं पण न विचारे. एवो विचार तो कोइक बुद्धिमंत होय, तेने ज होय, के हुं अग्निमां केम पडुं? घणाने मतिनो विपर्यास होय ठे जे संप दानी प्राप्तिने विपे आगल जइये, विपदानी प्राप्तिने विपे पठवाडे रहींयें, पण बुद्धिवंत जे होय, ते बुद्धियें करी पुरुषार्थ साधे, दानने विपे वाहनपर वेसवाने विपे, शय्याने विपे, आख्यानने विपे, चोजनने विपे, सजाना स्था नकने विपे, लेवाने विपे, देवाने विपे, माधुर्यने विपे, राज कुलने विपे, एट लाने विपे आगल पडनारने पूर्ण फल थाय. तथा वली शून्यने विपे, अरण्यने विपे, पाणि प्रवेशने विपे, संग्रामने विपे, जवनने विपे, गाम उपर चढवाने विपे, हेठे उतरवाने विपे, मार्गने विपे, रात्रिने विपे, एटले ठेका णे आगल जनारो दुःखी थाय. हवे ते मूर्ख प्रधान एम मनमां चिंतवतो राजाने कहेतो हवो के, हे स्वामिन्! कहो तो पहेलां हुं ठकीदारनी संघाते जाउं? राजायें कीधुं के जाउं. एम राजानी आज्ञा थयाथी जाणीयें स्वर्ग सुख जोगववाज जतो न होय? तेम कृतार्थपणुंज मानतो मनमां हर्ष धर तो थको ते प्रधान, ठकीदार देवतानी साथें विकराळ एवी अग्निमां जंपा पात करतो हवो. पडतावेतज जस अइ गयो. ते पापबुद्धिनो धणी प्रधान पोताना मनोरथें यमना घरने विपे महोटे कष्टें जातो हवो.

हवे राजा पण रंगसहित पतंगनी पेरें अग्निमां परुवा जतो हतो, तेट लामां करुणावंत जे हरिचल तेणें राजानो हाथ जाळी राख्यो, पडवा न दीधो. तेवारें राजा कहे ठे जे तुंकां मुजने अंतराय करे ठे? ए सांजली हरि चल राजाप्रत्ये कहेतो हवो. कहे राजन्! हुं जे तमने कहुं, ते स्वस्थ थइने सांजलो. अणविचारुं जे कार्य करे ठे. तेहने अत्यंत आदोंकें अने परलो के अनर्थ थाय ठे. माटे जे निपुण होय तेणे रानीरीने जाइ विचारीने

काम करवुं. हे स्वामी यमने मलवानी वात साची म जाणो. तमें क्यां पण मुवा जीवता थया एवुं सांजद्वयुं ठे? मृत्यु पाम्यो, तेहने देवता पण जी वारुवाने समर्थ नथी तो वली बीजो तो क्यांथीज होय ! ए सघळुं में नि पुणतानुं कपट प्रगट कीधुं ठे, कारण के कुबुद्धि एवो मंत्री तेणें कूमी प्रपंच रचना करीने बारंवार प्राणांत संकट मांहे मुजने नाख्यो हतो, तेमज तम ने पण दुःखमांही नाख्या, तमारा दांत पडाव्या, तेनी तमोने महोटी वेदना थइ. इत्यादिक हेराजन् ! ते पापीयें महादुःख दीधुं. तुम सरखा प्राणीने दुर्बुद्धि दीधी, तम जेवा सुजनने परद्रोह, परस्त्रीना लालची कस्या. कारण के दुष्ट मंत्रीथी राजा दुःख पामे, ने सुमंत्रीथी राजा सुख पामे, एटला माटे कपट रचना करीने दुष्ट प्रधानने में अग्निमांहे नाखी नस्म कीधो ठे कळुं ठे. के व्याधि अने वैरी ए वे न्हाना होय त्यांथीज ठेदवा पण वधवा देवा नहीं, तमें तो मारा स्वामी ठो ! माटे हुं तमने अग्नि मांहे केम पडवा दउं? हं त इति खेदे जेमाटे कळुं ठे जे, स्वामीनो द्रोह करवो, ते महोदुं पाप ठे. बीजानो पण करेलो द्रोह दुखना समूहने पमाडे ठे तो मित्र, स्वामी अने गुरुनो द्रोह कस्याथी महादुःख पामीयें, एसां तो शुं आश्चर्य ठे ? एहवी वाणी हरिबलना मुखथकी सांजलीने राजा अत्यंत शंका पाम्यो, अने लाज्यो थको विचार करतो हवो के हा !! ए हरिबल महारुं सघळुं दुश्चेष्टित जाणे ठे? राजा तेज वेलायें घणी लज्जाथी नीचुं मुख करी शून्य मनथको उजो रह्यो. जाणें मूर्खा आवी होय नहीं? एवो थइ गयो.

पठी हरिबल मीठा वचन रूप औषधें करी राजाने समजावी तेनुं दुःख टालतो हवो. राजा पण हरिबलना मुखथकी देवतानुं सान्निध्य अने तेनुं अद्भुत चरित्र सांजलीने विस्मय पाम्यो थको मस्तक धूणावतो हवो. अने मनमां विचारवा लाग्यो जे एवो महोटो अपराध करनार जे हुं तेने आ महोटी शक्तिना धणीयें बलवा दीधो नहिं ! वली ए महासा मर्थ्यवान ठतां एणे महारुं राज्य पण न लीधुं ? ने हुं असमर्थ ते एहनी लक्ष्मी लेवाने उजमाल थयो. एटला माटे हुं अधममां अधम हुं. आ पर म उपगारीना रणमांथी हुं क्यारे ! बूटीश ? इत्यादिक ते हरिबलनी प्रशंसा तथा पश्चात्ताप अने पोताना आत्मानी निंदा करतो नवथी उद्देग पाम्यो थको घणीवारें अने घणे कष्टें राजा पोताने घेर आव्यो. तथा यमरा

जाने घेर जवानी निःफलतायें करि विस्तार पाम्यो ठे शोक जेहने एवां, घणा लोको ते सर्व कौतुकवंत एहबुं जे हरिवलनुं चरित्र, तेहनुं वर्णन करतां यकां पोताना घर प्रत्ये जातां हवां. तिहां तेहिज अकस्मात् निमित्त कार ण थये अके ते राजाने वैराग्य उपन्यो जेमाटे महोटा पुरुषोनी एवी रीत ठे.

हवे राजा पोतानुं देबुं बालवा माटे हरिवलने पोतानी वेटी अने पो तानुं राज्य शुभमुहूर्ते आपतो हवो. जुवो ए राजानी आश्चर्यता कहेवी ठे? के जेणे राज्यरुद्धि सर्व हरिवलने आपीने पूर्वला दुःकृत दाय करवाने काजे सजुरुपासें जइ दीक्षा लीधी दीक्षा लइने मोक्ष प्रत्ये जातो हवो.

हवे कंचनपुरना राजायें पोतानी पुत्री नाशी गयानुं वृतांत जाणी, खेद पामी, देशोदेश खबर कढावी. त्यारे पंथीजनना मुखथकी हरिवलनुं वृ तांत सांचव्युं. कखुं ठे केः— ॥ वार्ताच कौतुकवती विशदाच विद्या, लोकोत्तरः परिमलश्च कुरंगनाम्नेः ॥ तैलस्य विंष्टुरिववारिणि दुर्निवारः, मे तत्रयं प्रसरतीति किमत्रचित्रम् ॥ १ ॥ जावार्थः—कौतुककारी वार्ता, निर्म ल तात्कालिक विद्या, मृगनी नाजिनो लोकोत्तर परिमल एंटले सुगंधमय कस्तूरी, ए सर्व पाणीने विपे जेम तेदनुं विंष्टु, विस्तार पामतुं दुखें वारवा योग्य थाय ठे एम ए त्रणे विस्तार लोकोमां पामे ठे, तेमां आश्चर्य शुं ठे? ॥१॥ पठी अति हर्षवंत थइ हरिवलने पोतानो जमाइ जाणीने प्रधान आदि महोटा पुरुषोथकी निश्चय करीने, कार्यना जाण एवा राजायें बहुमान थकी पुत्रनी पेरें हरिवलने तेरावी लीधो, ते हरिवल पण पृथ्वीने विपे इंद्र सरखो सकल रुद्धि सेनायें परिवस्यो, पोतानी त्रण स्त्रीयो सहित, सर्व लोकोने कौतुक अने हर्ष करतो कांचनपुरनगरें आव्यो. राजा तथा राणी पुत्रीने कहेवा लाग्यां के हे वत्से? तें स्वढायें वर वस्यो, ते अघटतुं कखुं. पण तहारां जाग्यथकी तुं विश्वने पूजनीय एवो नरतार पामी, ते तहारुं महोदुं जाग्य? एम मातापितायें पुत्रीनी घणी प्रशंसा करी. प्रेमने ठेकाणें पोतानुं ठेकाणुं आपबुं एम जाणी राजा पोतानुं राज्य पण हरि वलने आपी पोतें राणीसहित दीक्षा लइने मोक्ष जातो हवो.

हवे शत्रुनुं कटक, तथा शत्रुनुंवल, अने दर्प, जे अहंकार तडूप सर्पने टालवाने विपे गरुड सरिखो तथा जाग्यना उदयथकी महोटा राज्य पालतो, यको प्रजाने प्रीतिवंत थतो एवो जे हरिवल, ते त्रणे राणीने पटराणी करी

आपतो हवो. तेमज बीजा राजाउनी कन्याउनुं पण पाणिग्रहण करतो हवो. जेमाटे श्रीतीर्थंकर जे अतुल दान आपे ठे, तेनां फल तेमने ते जवने विषे एवा अद्भुतकारी नथी मलता, परंतु परजवें मले ठे अने हरिवलने तो अदृष जीवहिंसाना नियमनुं तेज जवमां अतुल फल थयुं. अमृत, कन्या, सूत्र, चरमरत्न, ठत्ररत्न, आदि चक्रवर्तीनां जे रत्न, वरु वृक्षानुं बीज, वीजनो चंद्रमा, सिंहनुं बालक, तंतु, जीव, जात्यवंत रत्नचिंतामणि प्रमुख, सुवर्ण सिद्धिनो रस, रसांग विद्या, एकाक्षरी महोटी विद्या, ए सर्वेनी उपमा हरिवलने लागु पडे ठे. कारण के सुकृत थोरु ने फल तो अत्यंत महोटा थयां. हवे हरिवल पोताना नियमने पालतो थको एम विचारे ठे, जे दुःखनुं कारण एवुं किहां मारुं माढीनुं कुल, अधम दरिद्रपणुं, अने क्यां आ राज्य रुद्धि? आ सर्व संपदा अने सुख तेने आपनारी एक आ जीव दयाज थइ ठे एम नीरंतर नियमनी अनुमोदना करतो थको नियमने विसारतो नथी. बीजी सामान्य वात पण क्यारे वीसरे नहीं, तो नवा तत्काल फलने अनुभवमां लावतो एवो नियम ते केम वीसरे?

एकदा हरिवल, पोताना हृदयमां विचारे ठे, के जे गुरुनी देशनारूप अमृतथकी जाणुं तु जे मुऊने देवता सरिखी रुद्धि पण दासी थइ रही, ठे ते गुरु जो अहींआ पधारें, तो पूहुं ने वली कृतार्थ थानुं! जन्म सफल करी मानुं! एम ज्यां विचारे ठे तेवामां जाणे हरिवलना ध्यानना आकर्ष्या थकाज आव्या न होय? तेम ते गुरुजी पधार्यानी वनपालके आवीने वधा मणी आपी. ते सांजली राजा हर्षवंत थयो थको वनपालकने वधामणी आपी महोटा आडंबरे करी गुरु पासें जइ वांदीने तेमना मुखथी धर्म देशना सांजलतो हवो ॥यतः॥यदिग्रावा तोये तरति तरणिर्यद्युदयति, प्रतीच्यां सप्तार्चिर्यदि ह्यजनि शैत्यं कथमपि ॥ यदि ह्यापीठं स्याडुपरि सकलस्यापि जगतः, प्रसूते सत्त्वानां तदपि न वधः कापि सुकृतं ॥ १ ॥ एहवी गुरुनी देशना सांजलीने मुदित थको विनति करतो हवो, के हे पुण्यनिधे? तमारा प्रसादथकी हुं तत्कालपणे अद्भुत लक्ष्मीनो जोगवनार थयो. पण हे महाराज! हुतो निंदा करवा योग्य हुं, अने पापी हुं, माटे मुऊउपर करुणा करो. हे करुणानिधे! हे दयाना नीधान! मुऊने मोक्ष प्रतें पसाडो, मारुं हितपणुं तमारा चित्तने विषे धारो, मुऊ उपर संतोषित करो, एम कहेतो

हरिवल गुरुने प्रणाम करतो ह्वो. सुकृतने विपे एकाग्र राखतो एवा हरिवलने जोइ विचारीने सत्य वाणीयें करी गुरु कहेता हवा के हे राजन् ! तुने धन्य ठे जे ताहरी बुद्धि एक धर्मने विपेज दृढ ठे ॥ उक्तंचः—केचिन्नोजनं चंगिनिर्जरधियः केचित् पुरंध्रीपराः, केचिन्माल्यविलेपनैकरसिकाः केचिच्च गीतोत्सुकाः ॥ केचिद्वृतकथामृगव्यमदिरानृत्यादिदत्तादराः, केचिद्वा जि गजोक्षयानरसिका धन्यास्तु धर्मै रताः ॥ १ ॥ जावार्थः— केटलाक अनेक प्रकारना चोजनमां तत्पर ठे. तथा केटलाएक स्त्रीना चोगने विपे तत्पर ठे, केटलाक फूलनी मालाजमां तथा शरीरें चंदन विलेपन करवुं तेहमांज एक रसीया ठे, केटलाएक गीतगान सांचलवाने उत्साहयंत ठे, केटलाएक जूगटुं रमवुं, आहेशो, मदिरा, नाटक इत्यादिकने विपे बांध्यो ठे आदर जेणे एवा ठे, केटलाएक तो घोडा, हस्ती, वृषज, सुखपाल तेना रसीया ठे, पण धन्य ठे, तेने के जे धर्मने विपे राता ठे ?

हवे ते धर्म वे प्रकारनो ठे. तेमां एक साधुनो धर्म ने, वीजो श्रावकनो धर्म, तेहमां निश्चे धर्मनुं मूल तो जीवदयाज ठे. बाकी जे धर्म ते तो सघलो जीवदयानो विस्तार ठे. ते जीवदयाने पालवाने निपुण जे ठे, ते सर्व विरति साधुपणुं जजवाने रति करे ठे. ते चारित्रविना दयानुं पालवुं रुमी रीतें न थाय, अने जे मनुष्य साधुनो धर्म पालवा समर्थ नथी, ते गृहस्थ धर्म पालवाने प्रवीणता राखे, तेने समकित सहित श्रावकनो दयाधर्म चारव्रतकप जीवने राखवामाटे वीतरागें कह्यो ठे. लोक पण लक्ष्मीने विपे विविधप्रकारना जला उपाय प्रत्यें शुं नथी करता ? जेम नागरवेलथी पान वेगळां ठे, पण नागरवेल ठेदवाधी पान तुरत सुकाइ जाय ठे, तेमदया विना लघला धर्म अवश्य थोमा कालमांहि नाश पामे ठे. एटलामाटें जो ज्ञया ? वीजुं सर्व ठांकीने दयाधर्मनुंज आराधन करो, प्रमाद मृकीने दयाधर्म आराधो. एवी गुरुनी देशना सांचलीने हरिवल पोताना गुरुपासेंथी समकित सहित श्रावकनां अणुव्रत आदरतो ह्वो. तेमज जेप वीजां व्रत पण यथाशक्तियें लइने पोतानी स्त्रीयो सहित घेर गयो. जेम दरिडी. कटप वृदाने पामे, ने हर्षवंत थाय तेम हरिवल श्रावकना धर्मनी प्राप्ति थवाथी हर्षित थयो. पोताना देशने विपे अमारीनो पडइ वजनावनो ह्वो. बली सात व्यसनने ठानतो ह्वो. हवे ते सात व्यसन. कहेवां ठे ? तो के

जगत् जे व्यसनोमां सर्व रची रहुं ठे. एवा सात व्यसन ते सात नरक ना आपनारां ठे तेने पोताना देशमांथी बाहार काढतो हवो. वली अमृत ने तुंबरें करीने घणा जगतना जीवना रोग टालीउपगार करतो हवो ॥यतः॥ मेहाणजलं चंदा,ण चंदणं तरुवराण फलनिवहो ॥ सप्पुरिसाणंजीवितं,सा फलं सयललोआणं ॥ १ ॥ चावार्थः—वर्षानुं पाणी, चंद्रमानुं तेज, बाव नांचंदन, वृक्षनां फल, फूल, सत्पुरुषनुं जीवितव्य, ते सामान्यपणे सकल लोकने उपगारी ठे ॥१॥ इत्यादिक अगणित पुण्यें करी,न्यायनिपुणतायें करी धर्मनुं जे एक ठत्र राज्य तेने हरिबल पालतो हवो. माटे जातथी, करणीथी, संगतिथी,कुलमर्यादाथी जो पण ए हरिबल हलको हतो, तो पण जुवो एक दयाधर्मना प्रतापथी राजा थयो,माटे कुलजात वगेरेनुं कांइ पण कारण नथी. कहुं ठे केः—॥यतः॥ कौशेयं कृमिजं सुवर्णमुपला,दूर्वापि गोलोमतः ॥ पंक्रात्तामरसं शशांकउदधै, रिंदीवरं गोमथात् ॥ काष्ठादग्निरहेःफणादपि मणि गौशीर्षगोरोचनः ॥ प्राकाश्यं स्वगुणोदयेन गुणिनो गहंति किं जन्मना ॥ १ ॥ चावार्थः—हिरागलवस्त्र ते कृमीजीवथी उपजे ठे, माटीथकी सुवर्ण, गाय नारोमथकी दूर्वा, कादवथकी रातुं कमल, समुद्रथकी चंद्रमा, ठाणमां हिथी श्याम कमल, काष्ठमांहीथी अग्नि, सर्पना मुखथी मणि, गायना मस्तकथी गोरोचंदन, उत्पन्न थाय ठे. एटले एवा हलका पदार्थथी पूर्वोक्त सर्व उत्पन्न थाय ठे, पण पोताना गुणने उदयें करीनें विख्यातिने पामे ठे, ते विख्यातिमां कांइ जन्म कारण नथी. ऐश्वर्य,शौर्य,उत्तमपणुं,तेणें करीने हरिबल सिंह जेवो थातो हवो, आ एटले एवा गुणो हरिबलें, सिंहना लीधा, माटे सिंह सरखो ते थयो. परंतु चपलपणुं कर्दमादिकमां आसक्त पणुं, इत्यादि अवगुण सिंहमां ठे,ते हरिबलें लीधा नहिं, वली ते धीवर ते जित्त जात जोवामां ठे, परंतु ते जित्त नथी पण ते जित्तनी नीति ठोडीने धीवर ते धी जे बुद्धिमान् पुरुषो तेहने विषे वरप्रधानठे. एटले प्रथमनुं धी वरपणु मूकीने हाल जे धीवर शब्दनो अर्थ कह्यो एवो ते धीवर थयो. तथा ते राज्यसंपदाने विषे पण दयाव्रतने न ठांरतो हवो. हवे हरिबलें पोतानी पहेली स्त्री माठणने तेन्नावीने शीखामण दइने प्रतिवोधी. पढी संसारनां सुख चोगवतां घणो काल गयो. एटले वली गुरु सांचस्या तेथी सुसम समय सरिखो एहवो घणो उत्तम समय ए हरिबलने थये थके ते अ

वसरने जाणीने आगमना जाण जे गुरु ते पण वखतें पुरमां आवता हवा. ते महोटा पूजनीयतुं आगमन सांजलीने हरिवल घणो खुशी यतो यको चतुरंगिणी सेना लडने गुरुने वांदवा गयो. त्यां गुरुने वांदी यथोचित स्थानकें उपदेश सांजलवा वेगो. हवे गुरु कहे ठे, के हे राजन्! तुं जीव दयायकी आ सर्व ऋद्धि पाम्यो, एम एक जीव उगास्याथी एटवुं फल तुने थयुं. तेवारें जो सर्व जीवने उगारे, तो तुं मोक्षनुं सुख पामे. ते सर्व थकी जीवदया तो केवारें पळे? तो के ज्यारें चारित्र लीचे, त्यारें पळे. अने आवकधर्मने विपे तो मात्र सवाविशानी दया कही ठे परंतु साधुने वीशवीशानी दया कही ठे. ते अधिकार पूर्वे कह्यो ठे. एटलामाटें तुं हवे यतिधर्म अंगीकार कर, के जेथकी दुःखें जीतीयें, एहवो जे मोह, तेहने हणीने पोतानुं आत्मिक राज्य ले, एवो गुरुनो उपदेश सांजलीने परमवै राग्यवंत एवो हरिवल, घेर आवीने वरा पुत्रने राज्यपाटें थापी, पोतें त्र ण राणी संघातें दीक्षा लडने सदाकाल जयणाने विपे मन जोडीने, दुःकर तप तपी कर्मक्षय करीने, शाश्वतां जिहां सुख ठे एवा मोक्षप्रत्ये जातो हवो. एटलामाटे नो जव्यो! ए जीवदयाने विपे हरिवलनुं चरित्र सांज लिने विशेष प्रकारें जीवदया पालवाने उजमाल थाशो, तो परमात्मिक सुख पामशो ॥ ए पहेला अणुव्रत उपर हरिवलमाठिनो दृष्टांत कह्यो ॥

॥ अथ द्वितीय अणुव्रत प्रारंभः ॥

॥ वीए अणुद्वयंमि, परिथूलग अलिय वयण विरईजं ॥

आयरिय मप्पसत्ते, इत्त पमाय प्पसंगेणं ॥ ११ ॥

अर्थः—वीजुं अणुव्रत कहेवुं ठे? तांकें (परि कें०) समस्त पाणे (वृत्त कें०) महोटा थलीक वचननुं विरमणरूप ठे? तेसांहे इहां अप्रशस्त एट ले माठा परिणामें जे आचखुं प्रमादने प्रसंगें करीने श्रयादि पूर्ववत्.

एथे मृपावाद केटले कारणें बोलाय ठे? क्रोधथी, मानथी, मायाथी अने लोभथी. ए चार प्रकारें बोलाय ठे. तथा मन, वचन, कायायें करी गग थी हेपथी. अने हास्ययकी ए त्रण प्रकारें जुतुं बोलाय. वडी वीजा त्रण प्रकार कते ठे. जयथी, लज्जाथी, अने श्रीहारजथी, ए त्रण प्रकार तथा

रतिथी, अरतिथी, दाक्षिण्यथी, वाचालपणाथी अने विकथादिकें करी जुतुं बोलाय. अर्थात् ए पूर्वोक्त सर्व प्रकारें करी जूतुं बोलाय ठे.

जेथकी जीवने पीडा उपजे, ते जो सत्यवचन होय तोपण ते जूतुं जाणवुं. कह्युं ठे के ॥ अलियं न ज्ञासियवं, अन्वि हु सवंपि जं न वत्तवं ॥ सच्चंपि तं न सच्चं, जं पर पीडाकरं वयणं ॥ १ ॥ ज्ञावार्थ—जूतुं वचन बोलवुं नहीं, तथा ते साचुं पण न बोलवुं, के जे साचुं बोलवार्थी परजीवने पीडा उपजे, तेवुं साचुं पण न बोलवुं ॥ १ ॥

ते मृषावाद व्रत बे प्रकारें ठे, एक तो स्थूल महोदुं जे अत्यंत दुष्टपरिणामे मृषावचन ज्ञाखवुं के जेथकी लोकविरुद्ध राज दंडादिक जय उपजे, ते स्थूल जूठ कहियें अने तेथी विपरीत जेथकी राजदंडादिक लोकविरुद्ध नहीं उपजे ते सूक्ष्म जूठ कहियें.

वली प्रकारांतरें मृषावाद कहे ठे ॥ यतः ॥ डुविहोय मुसावाउं, सुहमो थूलो अ तड इह सुहमो ॥ परिहासाइप्पजवो, थूलो पुण तिव संकेसो ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—मृषावाद बे प्रकारनो ठे. एक सूक्ष्म अने बीजो स्थूल, तिहां हास्यादिकें मृषावचन बोलवुं ते सूक्ष्म मृषावाद जाणवो. अने जे अत्यंत आकरा तीव्रसंक्लेशें करी बोलवुं, ते स्थूलमृषावाद जाणवो.

इहां श्रावकने सूक्ष्म मृषावादनी जयणा ठे, तेनुं पञ्चस्काण नथी अने स्थूल मृषावादनं पञ्चस्काण ठे. जेमाटे आवश्यकनी चूर्णीमां कह्युं ठे ॥ यतः ॥ जेण ज्ञासिएण अप्पणो परस्स वा अइववाघाउं ॥ अइसंकलेसोअ जायते तं अछाए अणछाए वा ए वयज्जत्ति ॥ ज्ञावार्थः—जे वचन बोले थके पोताने अने परने अत्यंत व्याघात थाय, अत्यंत संक्लेश थाय तेवा वचन पोताने स्वार्थें बोले अथवा स्वार्थ विना बोले.

हवे सूत्रनी गाथानी व्याख्या करियें ठैयें. मृषावादविरमण रूप बीजुं अणुव्रत परिस्थूल ते अति महोदुं स्थूल एटले बादर ते लोकने विषे पण अपकीर्ति प्रमुखनुं कारण एवुं अलीक वचन ठे. हवे तेना पण पांच जेद ठे, एक कन्यालीक, बीजुं गवालीक, त्रीजुं चूम्यलीक, चोथुं परनी थापण उलववी, पांचमुं कूडी साक्षी जरवी, ए पांच जेद जाणवा.

१ तिहां प्रथम कन्यालीक ते जे विष कन्याहोय तेने रागथी एम कहे के ए विषकन्या नथी, तथा जे विषकन्या न होय तेने द्वेषथी विष कन्या

कहे, तेमज वली जे कन्या शीलवती होय व्यक्तिचारणी न होय तेने छुःशीला कहे अने जे छुःशीला होय तेने सुशीला कहे, ते सर्व कन्यालीक जाणवुं.

२ वीजुं गवालिक ते जे गाय थोडुं दूध करती होय तेने रागं करीने कहे के ए घणुं दूध करे ठे, अने जे घणुं दूध करती होय तेने छेपं करीने कहे, के ए थोडुं दूध करे ठे, इत्यादिक जृतुं बोलवुं ते गवालिक जाणवुं.

३ वीजुं नौम्यलीक ते जे पोतानी नूमिका होय तेने रागथी पारकी कहे अने पारकी नूमिका होय तेने छेपथी पोतानी कहे तथा जे उखर नूमि होय तेने रागथी उत्तम खेत्र कहे अने जे उत्तम खेत्र होय तेने छेपथी उखर नूमि कहे. इत्यादिक जृतुं बोलवाने नूमि संबंधि अलीक कहियें.

ए उलखाववा माटें कयां, परंतु उपलक्षणथी कन्यालीक, गवालीक, नूम्यालिकनी पेरें सघलाए छिपदालीक चतुष्पदालीक पण वर्जावां. कहेलुं ठे यतः॥ कन्ना गहणं छुपयाणं, सूयगं चउप्पयाण गोवयणं ॥ अपयाणं दवाणं,

सघाणं नूमिवयणं तु ॥ १ ॥ जावार्थः—कन्यालीक पदे सर्वे छिपदनुं अलीक जाणवुं, अने गवालीक पदे सर्वे चतुष्पद गाय घोनादिकनु अलीक जाणवुं, तथा अपदें करी नूमि, इव्य एटले धन प्रमुख इत्यादिक सघलाए पद जाणवां ॥ १ ॥ इहां आशंका करे ठे, के जो तमे एम कहो ठो तो

छिपद, चतुष्पद अने अपद ए त्रणना ग्रहणथकीज सर्व संग्रहकेंम न कस्यो? के जे माटें ए त्रणमां सर्व आव्युं ?

हवे इहां गुरु उत्तर कहे ठे. जे तमें कहो ठो तें सत्य ठे पण कन्यालीक आदें देइने लोकने विषे अत्यंत निंदनीय ठे तेथी तेने विशेषे ठान्ठ वा माटें जूदां जूदां करी कयां ठे. बली कन्यालीकादिकथकी नोगांतरायादिक अनेक प्रकारना रागछेपादिकनी वृद्धि प्रमुख दोष प्रगट थाव ठे.

४ हवे पारकी थापण उलववी ते पण महापातकनी हेतु ठे. ते महापापी विश्वासपातनो करनार ठे कारण के ए बात चं जणज जाणे वीजुं कोइ जाणे नहीं जेमाटे विचारो थापण नूकनारो धर्णी ठे ते एम जाणे जे न हारो ए अंतरनो परमब्रह्मन ठे, एम धारीने कोइनी लाही विना पण पो ताहुं धनधान्य. तेने घेर नूके. पठी ते राखनार धर्णी महाजातें पगतव्यो थको विश्वासपात करीने उलवी नाणे. तो एना जेवो वीजो कोइ छुट्टपापिष्ट समजवाज नहीं. इहां जो पण ए थापणमोत्रो जे ठे ते अदनादा

हवे पोतनपुरना धणीने घणे काळें वसुदत्त उपरथी क्रोध विस्मृत
या, तेथी धनदत्तनी चर पुरुषें अवसर पामीने राजाने विनति करी के
स्वामिन्! ते वसुदत्त दुष्ट चरित्रनो धणी पापें करी वगोवाणो, देवें ह
देशमांथी काढ्यो थको मरण पाभ्यो, पण तेनो पुत्र घणे गुणे करी युक्त,
होतो न्यायवंत धनदत्त एवे नामे ठे, तेणे हमणां घणुं धन वधाळुं ठे
माटे हे स्वामिन्! जो आप आज्ञा करो, तो ते धनदत्त इहां नगरने विपे आ
ते सांजली राजायें आज्ञा दीधी, अने धनदत्तने तेरवाने अर्थे माणस म
दयुं. ते पुरुषें जइ धनदत्तने कळुं के राजा तमने तेभावे ठे, त्यारे धनदत्त कळुं
हुं शीघ्रपणे आवुं तुं. पण मने अहिंयां पांच दिवसनो विलंब ठे कारण
मारे उघराणी लेवी ठे, बीजी कांइ वार नथी, माटे जा हुं परवारीने आवी
एम कही ते पुरुषने विदाय कख्यो. गाममां वातचाली जे धनदत्त स्वदे
जाय ठे, तेथी ते गामना सर्व द्वेषी प्रधान प्रमुख एकठा मली विचार
लाग्या जे ए शरीर मात्र लइ पूर्वे निर्धन एवो थको इहां आव्यो ह
एनी पासें कांइ फुटी कोमी पण न हती, अने हवे तो धनवान् थ
माटें ते शुं अहिंयाथी कळि लइ जशे ? ना एने जवा न देवो. कांइ प
आपणे उपाय करी तेने दंडावियें. इहां कवि कहे ठे, अहो जूठ कुमंत्री
कुमंत्रिताने. कळुं ठे के—:मृगमीनसज्जनानां, तृण जलसंतोषविहितवृत्ती
॥ लुब्धकधीवरपिशुना निष्कारणवैरिणो जगति ॥१॥ चात्रार्थः—मृग
आजिविका तृण ठे, मच्छनी आजीविका जल ठे, अने सत्पुरुषनी आर्ज
का संतोष ठे, तेनी उपर पण निष्कारण वैर धरनारा ठे. ते जेम के स
उपर पाराधि, मत्स्य उपर माढी, अने सत्पुरुष उपर चाळीया, निष्
रण द्वेष धरनारा ठे, तेम ते द्वेषी वणिको, सर्व वातें शुद्ध एवो जे धन
तेहनुं कांइ ठिडतो देखुं नहिं, तेवारें ते दुष्ट प्रधानने एक जूना काग
उपर खत लखी धूवाडे जूनुं करीने राजाने देखाळीने बोळ्या के हे
जन्! पोतनपुरथी पेहेलां वसुदत्त नामें शेंठ इहां आव्यो हतो, ते
व्यापारने अर्थे आपणां मंकारमांथी दस हजार सोनइयां लीधा हता.
वसुदत्त तो मरण पाभ्यो ठे, पण तेहनो पुत्र घणा धननो धणी धनव
एहवे नामें इहां ठे ते हाळ पोताने स्वदेश जवानी इडा राखे ठे,
माटें तेने तेरावी पूर्वतुं मागणुं धन मागी ल्यो. एम कही ते खत त्यां

जाने देखाड्युं. राजायें वरस, मास, दिवस प्रमुख दश सहस्रना आंक स हितनुं जीर्ण खत जोयुं, तेथी ते सर्व लेणुं सत्य करी मान्युं, अने धनदत्त ने तेज वखत तेमाव्यो. ते पण आवी प्रणाम करी राजा समक्ष उचो र ह्यो, एटले राजायें ते जीर्ण खत तेने देखाडीने कळुं के हे चद्रक? पिता नुं देणुं होय, ते पुत्रें अवश्य आपवुंज जोश्यें, माटे ए देणुं तमे जलदी आपो. जगतमां देणुं कहेवुं ठे? तो के पराजवनुं करनां ठे. वली शास्त्रमां पण ऋण तो देवुंज कळुं ठे, तेथी ते ऋणना देवाने विषे सत्पुरुषने विलंब करवो घटे नहिं. वली विशेषें कळुं ठे के:-धर्म्मरिंजे ऋणहेदे, कन्यादाने ध नागमे ॥ शत्रुघातेऽग्निरोगे च, कालक्षेपं न कारयेत् ॥ १ ॥ ज्ञावार्थ:-ध र्मना कार्यने विषे, ऋणना कापवाने विषे, कन्यादानने विषे, धन आव तुं होय तेने विषे, शत्रुना घातने विषे, अग्नि तथा रोगने विषे, कालविलंब व करवो, ते युक्त नथी. त्यां प्रत्यक्ष अनर्थ जोशने धनदत्त हृदयमां त्रास पामतो अको ते खतपत्रने जोशने विचारवा लाग्यो के अहो! आ महा अन्याय श्यो? एवुं विचारी व्यापारने विषे माह्यो एवो धनदत्त कहेतो हवो के हे राजन्! हुं तपासीने आपने धन आपीश. जो आपने विश्वास न आवतो होय तो धेर जइ जेटली वारचोपडा झारा तपासुं तेटलीवार कांइ आपने त्यां सुकी जाउं, ते राखो. ते सांचली राजा कहे के कांइ नही, जाउं तपासी आवो. त्यार पठी धनदत्तें पोताने मंदिर जइ सर्व चोपडानां पानां जोयां, परंतु चोपडामां कांइ पण नाम के निशान दीतुं नहिं, तेथी राजाने जइ कळुं के चोपडामां तो कांइ देखातुं नथी. तेवारें राजा कहे ठे के चर वामनी पेटें कांइ राजा ठेतराय नहिं, अने वणिक तो धूत्तारा होय ते इंद्र सरिखाने पण ठेतरे. ते सांचली धनदत्त बोड्यो हे महाराज हुं व्यवहारमां शुद्ध हुं. परने ठेतरवामां अने पारकुं धन लेवामां हुं कांइ जाणतोज नथी. सुग्ध हुं, निरंतर घणो लोची नथी, माटे हे स्वामिन्? तेणें करी सर्व वात विचारवा योग्य ठे. काने सांचलीनेज साचुं न मानवुं, अने प्रगटपणें जे दीतुं होय तेहनी पण प्रतीत करवी नहिं, तेमज प्रगटपणे जे दीठामां आ व्युं होय, तेनो पण युक्तिथी विचार करवो, एवुं सांचली वली उपगारमां ही तत्पर एवा व्यवहारिया पण जेगा मलीने राजाने विनंति करता हवा पण राजायें कोशुं कांइ पण मान्युं नहिं. कुमंत्रियें राजानुं मन अधिक

फेरवी नाख्युं. कारण के न्यायमार्गमांहि निपुण एवो राजा तो घणो सा रो ठे पण जिहां प्रधान महोटो दुर्जन ठे त्यां राजा शुं करे? जेम घरनो धणी घणो उत्तम होय, पण घरनी स्त्री महा कूहाड होय, त्यारे घरना धणीनुं धाख्युं शुं आय? पठी राजायें कछुं के जेम शुक्लध्यानविना मोक्ष नथी तेम तुजने पण पितानुं ऋण आप्याविना बूटको नथी. ते सांजली धनदत्त चिंतातुर थको मित्रसहित जामिन आपी पोताने घेर गयो.

शुरू चरित्रमांहे मुकुटसमान एवो धनदत्त विविध उपाय चिंतवतो, वृद्ध बुद्धिवंतने पूठतो, सहस्रदेव मूलदेवादिकनां आख्यान सांजलतो थको जिहांसुधि उपाय कशो जड्यो नथी त्यांसुधि अति दुःसह दुःख धरतो हवो. आशा सहित अति दुःसह दुःख होय तो माणस सहे, पण आशा रहित जे दुःख होय ते तो महोटा लोकोने पण सेहवुं अति दुस्सह आय ठे. हवे धनदत्तने पोतानो मित्र कहेवा लाग्यो हे मित्र! ताहरुं धन देवाने अर्थे ते धूर्त व्यापारीयोयें खोटुं खत करी राजाने देखाड्युं ठे, एटला मा टें तुं खेद कर मां. प्रायः पुण्यथी सर्वथा ताहरो जय आशे. पूर्वे पण अनुभव्युं ठे, जे धर्मे जय, अने पापें क्षय, ते माटे ते पापीनो क्षय आशे. एवां उत्तम सुकृतनी पेरें ते मित्रनां वचन सांजलीने आशा सहित आप दारूप समुद्रमां पडेलो ते धनदत्त जेम समुद्रमां पडेलाने प्रवहणनुं पाटियुं मले तेवारें तेने आनंद प्राप्त आय. तेम आनंदने प्राप्त थयो.

हवे एकदा पुण्यथी प्रेस्यो थको ते धनदत्त वनमां स्मशान झूमिका ने विषे गयो. त्यां पूर्वनां पुण्यना उदयथी एक वांदरो आव्यो ने ते वांदराने खरज आववाथी स्मशानमां पडला कुंज संघातें तेणे शरीर घस्युं तेथी ते कुंजमां धनदत्तें पोताना पिताना अक्षर दीठा, ते वांच्या, तेथी जाण्युं जे ए राजानुं खत तो खोटुं ठे, हमणानुं लखेलुं ठे. कारण के तेमां तेना पितानां मरणतिथि विगेरे नोंधेलां हतां अने ते खत तो मुवा पठीनी मितिनुं हतुं ते जोइने जेम कोइ नव निधान पामे तेने जेटलो हर्ष उपजे तेटलो हर्ष धनदत्तने उपन्यो. हवे हर्षनो न्हयो मित्र सहित राजा पासें जइ, वीनवतो हवो के हे राजन्! ते खत खोटुं नवुं धूर्तें कट्टिपत करी लखीने आपने दीधुं ठे, ए मारा वापनुं लखेलुं नथी. हे राजन्! मारा पिता मृग पठीना वरसनुं आ खत ठे. न मानता हो तो मारी साथें स्मशान

भूमिमां चालो,ने दाघस्थानकनो घमो उखेडी पोतानी मेले, ते दिवसनो निर्धार करो.ते सांचलीने ते न्यायवंतो राजा विस्मय पास्यो थको तेनी साथें स्मशानभूमियें जइ वरस, मास, तिथि वार वांचीने प्रधान पासेथी पेलुं खत मंगावी जूए ठे, त्यारे ते खतमां तफावत पडवाथी खोटुं जाणी घणो कोप्यो थको कहेवा लाग्यो अरे दुष्टो ! निर्दयीयो ! धिष्टो ! पापिष्टो ! महारा राज्यने विषे तमे एवा अन्यायनुं कार्य करवाने केस सज्ज थया ठो ? हवे कोइ एवुं फरी करे नहिं, ते माटे सर्वेने राजायें मारवानो हुकम कस्यो. ते जोइ धनदत्त राजाने पगें लागी विन ति करतो हवो के हे राजन् ! ते सर्वेने महारा खातर माहरी उपर उपकार करी मारो नहि. अने अन्नयदान आपो तो पण राजायें मान्युं नहिं. ठेवट घणो आग्रह करी राजाने मनावीने सर्वेने सूकाव्या, परंतु राजायें सर्वनुं डव्य लूटी, दंदिने निर्धन कस्यो, ने तेने देशमांथी काढी मूक्या. धनदत्तनी राजायें घणा मानथी, आदर सत्कारथी प्रशंसा करी, ने दाण जगात माफ करी. तेवारें धनदत्तनी सर्व लोक मध्ये सत्यवादीपणानी यश कीर्ति विस्तरती हवी. त्यांथी उत्सवसंघातें मित्र सहित पोताने मंदिर आव्यो. इहां कवि कहे ठे अहो ! अहो ! धर्मनुं फल जूठ ? राजाने प्रासादें पोतानुं लेणुं प्रमुख लोकोपासेंथी सुखे समाधे लेइने, धनदत्तें राजापासें स्व देश जवानी रजा मागी, राजाये मित्रनी पेरें उत्कंठा सहित घणे आग्रहें रजा आपी. त्यांथी पोतनपुर नगरने विषे आव्यो. तिहां पोताना स्वजन तथा राजाना अनुचर पुरुष सहित उद्धसित प्रेमें सर्वेने मळ्यो. अने धन्यपणाने माने करी राज वर्गने पण मळ्यो. तिहां पण प्रशंसवा योग्य एवो जे व्यापार तेहनी उत्कृष्टी शुरुतायें करी ते घणो प्रसिद्ध थयो. वली सर्व लोकमांहि पारकुं धन लेवुं तेहनां लोचने ठांकी न्यायसागें प्रधान रुद्धिने उपाज्जिने सर्वेने प्रमाणभूत थयो. ए धनदत्तना पितानुं मातुं चरित्र अने ते सुपात्र धनदत्तनुं अति आश्चर्यकारि चरित्र सांचल्याथी कयो पुरुष मस्तकन धूणावे ? सर्व तेने जलो जलो कहे. तेज जवनेविषे श्रावकनो धर्मपुत्रनी परें पोषीने धनने उत्तम वीजनी पेरें सात क्षेत्रें वावरे जेम अनंति संपदा थाय एम त्रीजा व्रतने सम्यक् प्रकारे आराधिने देवलोकनां सुख पास्यो. अनुक्रमें मोक्ष पण जशे. एहवुं पिता पुत्रनुं चरित्र सांचली जो जव्यो ! तमे अदत्तने ठां रुशो, तो परमपदने पामशो. इति श्रीतृतीयव्रते वसुदत्त धनदत्त कथा स०

॥ अथ चतुर्थ ब्रह्मचर्यव्रत प्रारंभः ॥

॥ चउठे अणुव्रयंमि, निच्चं परदार गमण विरइउं ॥

॥ आयरिय मप्पसहे, इउ प्पमाय प्पसंगेणं ॥ १५ ॥

अर्थः—चोथा अणुव्रतनेविषे नित्ये परस्त्री गमनथी विरमवुं तेमां अप्र शस्त जावें जे आचखुं होय इत्यादि पूर्ववत्. मैथुन बे प्रकारनुं ठे एकसूक्ष्म अने बीचु स्थूल तिहां जे कामना उदयथी इंद्रियनो कांश्क अद्वय विकार करवो ते सूक्ष्म मैथुन तथा मन वचन अने कायायें करी औदारिक अने वैक्रिय शरीरवाली स्त्रीउंनी साथें संज्ञोग करवो ते स्थूल मैथुन जाणवुं.

अथवा मैथुननी विरति करवी तद्रूपजे ब्रह्मचर्य तेनां बे जेद ठे. एक सर्वथी अने बीजो देशथी तिहां जे मन वचन अने कायायेंकरी सर्वथा सर्व प्रकारनी स्त्रीउंसाथें संज्ञोग करवानो त्याग करवो ते सर्वथी ब्रह्मचर्य जाणवुं अने तेथी इतर ते जे श्रावक सर्वथी ब्रह्मचर्य पालवाने असमर्थ होय देशथकी ब्रह्मचर्य अंगीकार करे तेहज देखाडे ठे.

चोथा अणुव्रतनेविषे नित्ये एटले सदाइ जे पोतानी स्त्रीथी जिन ते प रस्त्री कहियें ते मनुष्यनी तिर्यचनी अने देवतानी जे स्त्रीउं ते एक परणेली अने बीजी संग्रहित एवा जेदे करी जिन जिन जे स्त्रीउं तेमनी साथे गमन आसेवन तेनी विरति इत्यादिक तेमज अपरिग्रहित देवी एटले कोइ देव तानी परणेली न होय एवी देवी तेवीज तिर्यचणी जेने कोइयें राखी पण नथी ते गणिका तुल्य जाणवी कोइकनी कद्विपत वेश्या जे आ अमुक वेश्या ठे तोय पण ते प्रायें परजातनी परजातने जोग्य माटे ते परदाराज कहि यें तेने वर्ज्जवी जेमाटे स्वदारा संतोषीने तो पोतें परणेली स्त्रीथी जे जिन ते सर्व परस्त्रीज जाणवी इहां दार शब्दना उपलक्षणथकी स्त्रीयें पण एक पो ताना परणेली स्वामीथकी बीजा पुरुष सर्व वर्ज्जवा एम जाणवुं ॥ १५ ॥

हवे चोथा व्रतना अतिचार पन्निक्कमे ठे.

॥ अपरिगगहिया इतर, अणंग विवाह तिव अणुरागे

॥ चउठवयस्स इया रे, पन्निक्कमे देसियं सव्वं ॥ १६ ॥

॥ अर्थः—१ अपरिग्रहिता गमन, २ इतर, ३ अनंगक्रीडा, ४ परविवाह करण, ५ तीव्रानुराग धरवो ए चोथा व्रतना अतिचार दिवसना पन्निक्कमुं तुं ॥

१ तिहां प्रथम अपरिग्रहिता ते विधवास्त्री तथा कुमारिका कन्या आदि दइने जे स्त्रीठ तेने जाणे जे एतो परस्त्री नथी एवी बुद्धियें करी तेनी साथे गमन करे ते अपरिग्रहितागमन अतिचार कहियें.

२ वीजो इत्वर ते अटपकाललगें चाडुं दइने कोइ एकें पोताने वश्य करी एवीजे गणिका तेने जाणेजे एतो साधारण स्त्री ठे एने साथे कोइ स्वामी नथी एवी बुद्धियें करी तेनी साथें गमन करे ते वीजो इत्वरपरिग्रहितागमन अतिचार जाणवो.

३ त्रीजो अनंग जे काम कंदर्प ते संवंधि जे क्रीडा अधर चुंवन, कुचम र्दन चुंवन तथा आलिंगनादिक परस्त्रीने विषे करता एवा श्रावकने अनंग क्रीडा अतिचार लागे कारणके श्रावकने परस्त्रीना अंग विकार सहित जो वा कटपे नही कह्युं ठे के ॥ यतः ॥ ठन्नंग दंसणेफा, सणेअग्गो मुत्त गहणं कुस्सुमिणे ॥ जयणासव्वं कारइ, इंदिय अवलोयणेअतह ॥ १ ॥ इत्याद्यपंचाशकवृत्याद्युक्ता ॥ जावार्थः—स्त्रीनां ढाकेलां अंग प्रत्ये रागनी बुद्धियें दृष्टि थापीने जोवां नही एने सुग उपजवानां कारण जेवां समजवां तथा स्त्रीने दीठे थके स्पर्श करे थके कोइपण प्रकारें राग न करवो ॥ यतः ॥ सुशक्यं रूपमुद्दष्टुश्चक्रुर्गोचरमागतं ॥ रागद्वेषौ तु यौतत्र, तौ बुधः परिवर्जयेत् ॥ १ ॥ जावार्थः—दृष्टिगोचर आव्युं जे रूप ते देखवाने समर्थ ठे दृष्टियें पदार्थ जोवामां आवे पण पंक्ति तेमां रागद्वेष न करतां दूरथी तजी देठे? तथा जो गोमुत्र लेवुं पडे तोपण योनि मर्दन करीने न लेवुं कदाचित् घणुंज आकरुं अवश्यकार्य पडे तो योनि मसली मूत्रावीने लेवुं पण तिहां विषयान्निदाषा राग न करवो अने स्वप्नमांहे स्त्री सेवन थइ जाय तो तेनी जयणा राखे कदाचित् एवुं कुस्वप्न आवे तेवारे श्रावक एवी ज्ञावना जावे ते कहे ठे ॥ यतः ॥ सत्त्वं कामा विसं कामा, कामा आसिविसोवमा ॥ कामे पठेमाणा, अकामाजंतिदुग्गइ ॥ १ ॥ खिणमित्तसुस्का बहु काल दुस्का, पगाम दुस्का अनिकाम सुस्का ॥ संसार मुक्कस्स विपरक चूया, खाणी अण्णहाणउ कामजोगा ॥ २ ॥ जावार्थः—कामते महोदुं शक्य ठे, काम ते महाविष ठे, कामते नाग सरखो ठे, कामनी घणी प्रार्थना करतां दुर्गतियें जाय ॥ १ ॥ कणमात्र सुख ठे अने घणोकाल दुःख ठे, निष्कारण सुखकरी जाणे ठे, कामते संसारमांहे मोक्ष पामवामां शत्रुचूत ठे, बली

कामन्नोग जे ठे ते अनर्थनी खाण ठे ॥ १ ॥ इत्यादिक वैराग्यजावना जा वीने मुखथी नवकारगणी पढी शयन करवुं तो कुखम होय ते सुखम था य कुखमनो लाज नथाय एम करतां ठतां पण जो कोइ मोहना उदयथी स्त्री सेवनादिक कुखम लाधे तो तरत उठी इरियावहिया पम्किमीने ए कसोने आठ श्वासोह्वासनो काउसगग करवो.

तथा स्त्रीनां इंद्रियोनुं अवलोकन अने स्त्रीनी साथें बोलवुं पडे तिहां सर्वत्र दृष्टि निवर्त्तरूप यत्न करवो. यदाह ॥ जेमके कहुं ठे गुज्जोरूपवय णकरको, रअंतरे तहथणंतरे दिठं ॥ साहरइ तउदिठि, नयबंधइ दिठि एदिठि ॥ १ ॥ जावार्थः—कामगर्जित वचन जांखवां तथा काखना अंतर, जंधाना अंतर, तथा स्तनना अंतरमांहे जोइने तिहांथी दृष्टि संहरीलेवी अने स्त्रीनी साथें दृष्टियें दृष्टि बांधवी नहि.

एमज परस्त्री आश्रथी गृहस्थने ब्रह्मचर्यनी नवगुप्ति पालवानो उद्यम करवो तेनां नाम कहे ठेः—१ स्त्रीनी वस्तिमांहे न रहेवुं, २ स्त्रीनी कथा न करवी, ३ स्त्रीने आसने न बेसवुं, ४ स्त्रीनी इंद्रियो न जोवी, ५ चीतने अंतरे न रहेवुं, ६ पूर्वे करेली कामक्रीमा न संनारवी, ७ घणुं स्निग्ध चोजन न करवुं, ८ घणुं चांपी पेट नरी जमवुं नही ए शरीरनी विचूषान करवी. ए नव वाड जाणवी यद्वा ज्योतिषनेविषे वात्स्यायन शास्त्रनेविषे कहां जे कामनां चोरासी आसन तेनुं सेवन करे अतृप्त थइ नपुंसकादिकनुं सेवन करे, हस्तकर्म करे तथा काष्ठनुं पाटीयुं स्त्रीना रूपनुं माटीनुं तथा चर्म्मदिकनुं घड्युं इत्यादिक जे कामनां उपकरण तेणेकरी जे कंदर्पनी क्रीमा करवी ते त्रीजो अनंगक्रीमा अतिचार जाणवो.

४ चोथो विवाह ते पारका पुत्र पुत्रिकादिकने कन्यादान फलनी लालचें अथवा स्नेहादिकें करीने विवाहनुं करवुं तेने परविवाह करण अतिचार कहियें. इहां स्वदारा संतोषी सुश्रावकें पोतानी स्त्री थके परदारा वर्जनादिकें पोतानी स्त्री तथा गणिकाथकी अन्यस्थानकें मन वचन कायायें करीने मैथुन न करवुं न कराववुं एवीरीतें जेवारें व्रत अंगीकार कस्यो होय तेवारें अन्यना विवाह करवानेविषे तत्त्वथकी जो जोइयें तो मैथुनज कराव्युं होय ए जांगो ते श्रावकें लीधो अने ते एम कहे के ए विवाह में कस्यो करुं तुं पण मैथुन करतो नथी एवी जावनायें तो व्रत रहे ठे परंतु अंग थ

तो नथी एम अंग तथा अंग रूप अतिचार जाणवो. तेमाटे सुश्रावकें तो पोताना पुत्रादिकना विवाहकार्यविषे पण जो बीजो कोइ चिंतानो करनारो होय तो तेमनो विवाह करवानो पण पोतें नियमज करवो जला श्रावकने ए वात उचितठे. जेम कृष्ण वासुदेव तथा चेडा महाराजाने बीजो कोइ विवाह नी चिंतानो करनार न हतो, तेमजो होय तो तेवारें तेनो निर्वाह करवा माटे विवाहनी संख्यानो नियम राखवो, जेमहारे वर्ष प्रत्ये अथवा जन्म पर्यंत पांच किंवा पचाशनी संख्या जेटला पारका कुटुंब संबंधि अथवा महारा पोताना कुटुंब संबंधि विवाह जोडवा, एवी संख्या राखीने पञ्चक्राण करे ए वात युक्त ठे अथवा स्वस्त्री संतोषना अज्ञाव थकी वारंवार पारका विवाह अने पोताना विवाह करे. स्वदारा संतोषीने ए अतिचार जाणवो ॥ ४ ॥

५ पांचमो तीव्रानुराग ते काम एटले शब्द अने रूप तथा जोग एटले गंध, रस अने स्पर्श एम काम अने जोगनेविषे अत्यंत आकरो अनुराग धरे ए कामजोगनेविषे तीव्राजिज्ञाषनो अध्यवसाय पामीने आत्माने कृतार्थप णुं मानतो अतृप्त थको जाणे क्यारे ए मद्योज नथी एम मानतो थको स्त्रीनुं मुख जूवे तथा काक्षा गुह्यादिक स्तनादिकनुं चिरकाल पर्यंत वारंवार सेवन करे. केशपाश ताणे, प्रहार दीये, दांत नख तथा क्षतादिकें करी कामने उद्दीपन करे तथा जेथकी कामनी वृद्धि थाय एवां औषधादिक सेवे. जेमाटे पापनीरु एवो जे व्रतधारी श्रावक ते पापथी बीतो रहेतो होय तो पण वेदनो उदय तेनाथी सहन न थइ शके तेथी स्वदार संतोषा दि व्रत अंगीकार करे तेटला मैथुनमात्र पणे करी वेदनी उपशांति करे प रंतु पोतानी स्त्रीनेविषे पण अधिक कामनो विस्तार करे नहीं पोतानी स्त्रीनेविषे पण अनंगीक्रीडादिक तीव्रानुरागादिकनो सर्वथा परिहार करे कारण के अनंगक्रीडादिक करवाथी कांइ गुण थातो नथी पण उलटा ब लक्ष्यादिक अनेक अनर्थ उपजे ठे ॥ यतः ॥ कंपः स्वेदः श्रमोमूर्धा, त्रिमि र्ग्लानिर्बलक्षयः १ राजयद्मादयश्चापि, कामाद्यासक्तिजारुजाः ॥ ज्ञावार्थः— कंपवायु थाय, प्रस्वेद थाय, श्रम उपजे, मूर्धा थावे, त्रमित थाय, शरीरें ग्लानि थाय, बलहीन थाय तथा क्षयरोग विगेरे एवा रोग कामनी अति आसक्तिथी उपजे ए पांचमो तीव्रानुराग अतिचार जाणवो.

इहां परस्त्रीना त्यागीने तो ए पांचेय अतिचार होय अने जे स्वदारा

संतोषी होय तेने ठेला त्रण अतिचार होय अने आगला पहेला बे जेद ते अतिचार पणे रहे नही. प्रथमना बे अतिचारें करीने तो तेनो व्रतजंग ज थाय तेथी ते अतिचारमां गणाय नहीं, एम स्त्रीने पण जे स्त्रीयें परषु रुषनो त्याग कस्यो ठे ते स्त्रीने पांचेय अतिचार जाणवा अने जे स्त्रीने स्व पुरुषनो संतोष ठे ते स्त्रीने ठेला त्रण अतिचार होय अने प्रथमना बे अतिचारथी तो तेना व्रतनो जंग थाय माटे त्रणज अतिचार कहेवाय अथ वा पांच अतिचार पण लागे ते कही देखाडे ठे.

तिहां अनापयोगपणे परपुरुष ब्रह्मचारीनी अथवा पोताना स्वामी ब्रह्मचारीनी साथें गमन करे तो तेने पहेलो अतिचार लागे अने जेवारें पोताना स्वामीना वारानो दिवस सोक्यो प्रमुखें लीधो होय तेवारें सोक्यनो वारो लोपीने पोतें पोताना स्वामीने जोगवे तेने बीजो अतिचार लागे तथा त्रण अतिचार तो ठेला लागेज ठे एम पांचेय अतिचार पणे कहेवाय ॥ उक्तं ॥ परदारा वज्जिणो पंच, हुंतितिन्निउ सदार संतुठे ॥ इत्थिति तिन्नि पंचव, जंग विगप्पेहि नायवा ॥१॥ जावार्थः—परदारा वज्जनारने पांच अतिचार होय अने स्वदारासंतोषीने त्रण अतिचार होय एमज स्त्रीने पण त्रण अने पांच जांगाना विकल्प जाणवा ॥ १ ॥ जेम पोतें जाहुं दइने स्वल्पकाल सूधी अंगीकार करेली जे गणिका तेनेविषे पोतानी स्त्रीनी बुद्धियें गमन करे ते इत्वर परिग्रहितागमन अतिचार कहियें, तेम स्वदारासंतोषीने पण ए बीजो अतिचार लागे अने अनाजोगें अतिक्रमादिकें करी प्रथम अतिचार पण थाय एम स्वदारासंतोषीने पांचे अतिचार संज्ञवे सिद्धांतमां पण कह्युं ठे के स्वदारा संतोषीने पांच अतिचार जाणवा पण आचरवा नहीं. इति एनेविषे जे पाप बांध्युं होय ते आलोउं तुं इत्यादि क अर्थ सर्व पूर्वनी पेटें जाणवो.

शक्ति ठतां गांगेयादिकनी पेटें वाढ्यपणाथीज विशुद्ध श्रावकें शील पालवानेविषे यत्न करवो जेनां मोटां फल ठे विशेषेंकरी गृहस्थने दुःखें पालवा योग्य ठे. कह्युं ठे के ॥ जो देई कण्यकोमिं. अहवा कारेइ कण्य जिणजवणं ॥ तस्स ए तत्तिय पुसं, जत्तिय वंजवए धरण ॥ १ ॥ देव दाणव गंधवा जस्क रस्कस किन्नरा ॥ वंजयारिं नमसंति, दुकरं जं करंतितं ॥२॥ आणाई सरियंवा. इही रज्जं च काम जोगाय ॥ कित्तियवलंच सग्गो,

आसन्नासिद्धिवंजात ॥३॥ कलिकारुवि जणमा, रउवि सावज्ज जोग वि
रउवि ॥ जं नारउवि सिद्धई, तं खलु सीलस्स माहप्पं ॥ ४ ॥ जावार्थः—
जे नित्यप्रत्ये सुवर्णनी कोमी दान दीये अथवा सुवर्णमय जिनप्रासाद क
रावे तेने तेटलुं पुण्य न होय, जेटलुं ब्रह्मचर्यव्रत धरनारने पुण्य होय माटे
ब्रह्मचर्यव्रत धारकने तेथी पण अधिक पुण्य ठे ॥ १ ॥ देवता, दानव, गां
धर्व, यक्ष, राक्षस, किन्नर, ए सर्व ब्रह्मचारी पुरुषने नमस्कार करे ठे माटे जे
शील पाले ठे तेने पण शील डुष्कर ठे ॥२॥ ए ब्रह्मचर्यव्रत पालवा थकी
अखंरु आज्ञा, ईश्वरपणुं, घणी रुद्धि, राज्य, कामजोग, कीर्ति, बल, स
त्संग एटलां वानां तो सहेज मले अने मोक्ष पण समीपज प्राप्त थाय
॥ ३ ॥ क्लेशनो करनारो, लोकने हणनारो पण सावद्ययोगथी विरम्यो ए
वो जे नारद ते पण मोक्षे गयो, ते निश्चें शीलनो महिमा जाणवो ॥४॥

ए शीलनो महिमा अन्यदर्शनीना शास्त्रोमां पण कह्यो ठे ॥ श्लोक ॥
एकरात्र्युषितस्यापि, यागतिर्ब्रह्मचारिणः ॥ न सा ऋतुसह स्त्रेण, वक्तुं शक्या यु
धिष्ठिर ॥ १ ॥ एकतश्चतुरोवेदा, ब्रह्मचर्यं तु एकतः ॥ एकतः सर्वपापानि, मद्य
मांसं तु चैकतः ॥२॥ यजुर्वेदेपि मोक्षरुचि प्रोक्तं ॥ सत्येन तपसा ब्रह्मचर्ये
ण वैष्यति ॥ जावार्थः—हे युधिष्ठिर! एक रात्रि पण ब्रह्मचर्यव्रतमां रहेना
रने जे गति मले ठे ते गति हजारो यज्ञो करवाथी मले एम कही शकातुं
नथी. एक बाजु चारेय वेद, एक तरफ ब्रह्मचर्य, अने एक तरफ सर्व पाप,
तथा एकतरफ मद्यमांस विगेरेथी अयेलां पाप जूदा मूकीये, जावार्थ एके,
ए सर्व पुण्य पण ब्रह्मचर्यव्रत पालनारनां पुण्य करतां चडतां नथी. तथा
पाप पण ब्रह्मचर्यवानने स्पर्श करतां नथी. यजुर्वेदनी मोक्षरुचीमां कह्युं
ठे जे सत्यथी तपती अने ब्रह्मचर्यथी, आ मोक्ष प्राप्त थायठे.

वलीहमणां. पण दिव्यादिकनेविषे तथा धीज करवानेविषे विशुद्ध शील
नो महिमा देखीयें ठैये. माटे आ बाल अवस्था थकी जो ब्रह्मचर्यव्रत धार
ण करवानी शक्ति न होय तो सुदर्शन शैठनी पेरें पोतानी स्त्रीनेविषे संतो
ष करवो, एवो पण जे शीलवंत गृहस्थ होय ते पण ब्रह्मचारी बरोबर जा
णवो. कदापि स्वदारा संतोषीपणामां पण असमर्थ होय एटले तेवी पण
शक्ति न होय तो पण परस्त्रीनुं वर्जन अवश्य करवुंज.

॥ यतः ॥ वह बंधणउबंधणे, नासिंदि अ हेय धण खयाइय ॥ परदा

राउ बहूहा, कयठणाउ इह जवेवि ॥१॥ परलोए संबलितिस्क, कंटगालि
 गणाइं बहुरुवं ॥ नरयंमि डुहं डुस्सहं, परदाररया लहंति नरा ॥२॥ विन्नि
 दियानपुंसा, डुरूव दोहग्गिणो जगंदरिणो ॥ रंडकुरंडाविंजा, निंडुश्च विस
 कन्न हुंति डुस्सीला ॥ ३ ॥ तथा ॥ जस्सकणे देवदवस्स, परिब्धि गमणेणय ॥
 सत्तमं नरयं जंति, सत्तवाराउ गोयमा ॥ ४ ॥ ज्ञावार्थः—वध बंधादिक पामे,
 उंचा बंधाय, नासिकानुं वेदन थाय, धननो क्खय थाय, एरीतें परदारा गम
 नथकि आ लोकनेविषे पण घणी कदर्थना पामे ॥ १ ॥ अने परलोकने
 विषे जे संबल मत्ते ते कहे ठे. परलोकने विषे संबलना तीखा कंटकनुं आ
 लिंगन करावुं इत्यादिक अनेकरूपें नरकनेविषे घणुं डुःस्सह डुःख ते
 परदारागमन करनारा पुरुष पामे ठे ॥२॥ इंद्रियवेद विन्नैन्द्रियपणुं, नपुंस
 कपणुं, कुरूपपणुं, डुर्जागीपणुं, जगंदर, जोगतरंड, रंडापणुं, कुत्सितविंध्या,
 एकज बालक प्रसवे एवी निंद्य स्त्रीपणुं, विषकन्यापणुं, ए सघलां वानां पूर्व
 जन्मांतरें कुशील सेव्यां होय तेथी थाय ॥ ३ ॥ तेम जे पुरुष देवद्रव्यनुं
 जहण करे, परस्त्री गमन करे. हे गौतम! ते पुरुष सात वार सातमा नर
 कने विषे जाय ॥ ४ ॥ अन्यदर्शनी पण कहे ठेः—श्लोक ॥ तस्माद्गर्माथि
 जिस्त्याज्यं; परदारोपसेवनं नयंति परदारास्तु, नरकानेकविंशतिः ॥ १ ॥
 ज्ञावार्थः—परदारानुं सेवन जे ठे ते एकवीश वार नरके पमाडे माटे धर्मा
 थीं पुरुषें परस्त्रीनुं सेवन ठांडुं ॥ १ ॥

वली जूठ के परस्त्रीनी मात्र अजिदाषा करवाथकीज रावण अने गर्ह
 जिह्वादिक आ जव अने परजव एम बेहु जवनेविषे महोटा अनर्थ नेपा
 म्या तो जे साक्षात् परस्त्रीने जोगवे ते अनर्थ पामे तेमां तो कहेवुंज शुं ?
 एटलामाटे उत्तम जीवें परस्त्रीनो त्याग करवो. स्वदारा संतोषीयें तो सा
 धारण स्त्री जे गणिका ठे तेने पण त्यागवी. ते गणिका केह्वरी ठे तो के लो
 जनेवशें मद्यमांसमांहे रक्त ठे तथा लोचनेवशें करी कुष्टी पुरुषोने पण
 कंदर्पावतार करी जोगवे एवी ठे तथा निःस्नेही, निर्लज्ज, निंदवा योग्य
 अने वीटपुरुषें वींटीथकी एवी गणिकाठे, तेने वर्जवी.

तथा जो नित्य शील पालवाने असमर्थ होय तो पर्वतिथिनेविषे तथा
 श्रीतीर्थकरना कल्याणिकादिकनेविषे तथा अछाइना दिवसोनेविषे तो अ
 वश्य शील पालवुं तेमज दिवसनेविषे तो सर्वदा शील पालवुं अने रा

त्रिनेविषे पण एकवार अथवा बे वारनी संख्या राखवी. वली लौकिक शास्त्रमांहे पण मनुस्मृतिनेविषे पर्वदिवसें अब्रह्मचर्यनो निषेध करेल ठे ॥ यतः ॥ अमावास्या अष्टमीच, पूर्णमासी चतुर्दशी ॥ ब्रह्मचारी जवेन्नित्य, मप्यृतौ स्नातकोद्भिजः ॥ १ ॥ विष्णुपुराणेपि ॥ चतुर्दश्यष्टमीचेव, अमावास्याच पूर्णिमा ॥ पर्वाण्येतानि राजेंद्र, रविसंक्रांतिरेवच ॥ १ ॥ तैलस्त्री मांस संज्ञोगं, पर्वस्वेतेषु वै पुमान् ॥ विण्मूत्रजोजनं नाम, प्रयाति नरकं मृतः ॥ २ ॥ जावार्थः—अमावास्या, आठम, पूर्णमासी, चतुर्दशी एटवे दिवसें नित्य ब्रह्मचारीपणुं राखे, ते स्नातक द्विज जाणवो ॥ १ ॥ तथा विष्णुपुराणनेविषे पण कहुं ठे के हे राजेंद्र ? चतुर्दशी, अष्टमी, अमावास्या अने पूर्णिमा ए पर्व जाणवा तथा संक्रांति बेसे ते दिवस पण पर्व जाणवो तेनेविषे तेल, स्त्री, मांस, संज्ञोग एटलांवानां पुरुषने विष्टा अने मूत्रना जोजन कख्या जेवां जाणवां ते पुरुष मरीने नरकें जाय ॥ २ ॥

वली अवसरें पोतानी स्त्रीनेविषे पण शील अंगीकार करवुं जेमाटे पुरुष ठे ते जोगने नशी ठांडतो पण जोगतो पुरुषने ठांडे ठे एवुं जाणीने जोगनो त्याग करवो. जेस फलरहित वृद्धाने पंखी तजे ठे तेम काम जोगने पण पोतानी मेलेज ठांड्याथका जला जाणवा. जेमाटे जर्तृहरि पण कहे ठे के, विषय जे ठे ते घणाकालपर्यंत जोपण जीवनी साथें जेला रहींने पण अवश्य जता रहेसे. सहेजे विषयनो वियोग थाय तेवारें कोइ जन ठांडे पण ते विषय तो अवसर आवे तेवारें पोतानी मेलेज ते जनने ठांडे ठे तेमाटे पठी स्वाधीनपणे जाता थकां ते जनने अतुल्य ताप थाय तेथी पोतानी मेलेज ठांडवा थकी अनंत समतारूप सुखने निपजावे ॥१॥

हवे वली मैथुनशी यता दोषने दर्शावे ठे. मैथुनसंज्ञायें आरूढ थये ला पुरुषने सूक्ष्म नव लाख जीवोनी हिंसां थाय इत्यादि वार्त्ता स्वसिद्धांतने विषे प्रसिद्ध ठे तेमज परदर्शनोना शास्त्र जागवत पुराणनेविषे पण ठे ॥ यतः ॥ यास्तामिस्रांधतामिस्रा, रौरवाद्यास्तुयातनाः ॥ शुक्तेनरोवा नारीवा, मिथः संगेननिर्मिताः ॥१॥ जावार्थः—नर अथवा नारीउं तामिस्र, अंधतामिस्र अने रौरवआदि नरकनी पीमाने मैथुन करवाथी जोगवे ठे. तथा महाजारतना आदिपर्वने विषे कहुं ठे के श्लोक ॥ जरत्कालरुषिर्वा लएवात्ततपाः संतानदयात्पितृन्नारकेऽधोमुखान् पितृन् दृष्ट्वा दुःखितः पितृव

चनाहार परिग्रहं प्रतिश्रुत्य वासुकिस्वसारनाग कन्यापरिणी तवान् । आपन्नसत्वांचतां निरपराधामपिविरहदुःखाद्विलपंतीमपिच । पुनस्तपसेतत्याज कवयोपियतिकदपतया अद्वयबंधकएवेति ॥१॥ ज्ञावार्थः—जरत्का ऋषि बालक अवस्थाश्रीज तपधारी हतो तेथी तेने तेना संतानना अज्ञावथी पितृ नरकमां नीचेमुखें पड्या हता, तेउने जोइ पोतें दुःखी थयो तथा ते पितृउना वचन श्री दार परिग्रह करवो एवी आज्ञा सांचलीने वासुकीनी वेन नागकन्याने पोते परण्यो ते ज्यारे गर्जिणी थइ त्यारे ते निरपराधी अने विरहना दुःख श्री विलाप करती एवी ते नागकन्यानो त्याग करीने. पोते वनमां गयो. वली उपनिषदमां कहुं ठे के जे दिवसे वैराग्य आय ते दिवसेज प्रवज्या देवी. घरमांथी अथवा वनमांथी निकली जइ संन्यास न करवाथी ब्रह्मनां स्थानमां जाय ठे ॥ १ ॥ एरीते श्रावक पण यति मुनिने तुल्य हावाथी अद्वय प्रतिबंध वालो ठे. ए सोदमी गाथानो अर्थ थयो ॥ ६ ॥

हवे चौथा अणुव्रत उपर दृष्टांत रूपें शीलवतीनी कथा कहिये ठैयें.

घणी ऋद्धियें करी नरेलुं नंदनवन सरखुं नंदनपुर नामें एकनगर ठे, तेमां जेवुं नाम तेवांज गुणवालो अरिमर्दन नामें राजा राज्य करे ठे. ते नगर मां बधा व्यवहारियामां मुख्य, अने जेने जडपणानो लेशपण नथी, एवो रत्नागर नामें श्रेष्ठ वसे ठे. ते श्रेष्ठने सौभाग्य लक्ष्मीयें करी साक्षात् लक्ष्मीज जाणियें होय नहिं ? एवी श्री नामें स्त्री ठे. ते स्त्री नागरवेलनी पेरें चले गुणें करी जगतने मानवा योग्य ठे. परंतु तेने पेढे पुत्र नथी तेथी ते पोतें पोताना जन्मने निष्फल माने ठे. तेम श्रेष्ठ पोतें पण श्रीजिन धर्मनो जाण ठे, तथा घरमां ऋद्धिनो पारनथी एवो ठे तोपण पूत्रना अज्ञावथी घणी संपत्तिथी नरेला एवा पोतानां घरने शून्य अरण्य सरखुं माने ठे. कहुं ठेकेः—॥ पुत्र न स्वजन संगति रुच्चै, यत्र संति न लघू निशि शूनि ॥ यत्र नैव गुण गौरवचिंता, हंततान्यपि गृहाण्य गृहाणि ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—ज्यां अत्यंत पोताना स्वजननी संगति नथी, जेहना घरने विषे नाहनां नाहनां बालको नथी, जेहना घरने विषे गुणनी मोटाइनी कालजी अने आदरनी चिंता नथी, हंत इति खेदें तेहना घरने घर न कहीयें. हवे आ प्रमाणे पुत्र रहित घर होवाथी ते श्रेष्ठनी स्त्रीयें कहुं के गमे तेम करी आपणे घेर पुत्र

थाय तेवो उपाय करवो जोईए, एवो पोतानी स्त्रीनो अत्यंत हठवांद देखी ते रत्नागर शैठ स्त्रीयें प्रेस्यो थको एकदा ते नगरना उद्याननेविषे अजित नाथ जगवानना प्रासादनें बारणें गयो. तिहां अजितबला एवे नामें एक देवीनुं स्थानक ठे, ते देवीनो प्रजाव पण घणो ठे. एवी प्राजाविक देवी जाणीने ते देवीनी पासें पुत्रनी प्राप्ति सारु शैठ विधियुक्त उपवासो करवा लाग्यो. कवि कहे ठे के जे अत्यंत क्रिया थाय तो ते कादें करी फलदायक थाय ठे. अने जो शुभकर्मनो उदय आवे, तो ते तत्काल फले-हवे देवीनी चक्ति करवाथी ते शैठनी स्त्रीने कटपवृद्ध सरखा पूत्रनो जन्म थयो. शैठें दश दिवसपर्यंत पूत्रना जन्मनो महोटो उत्सव कस्यो, बारमें दिवसें देवीये ते पुत्र आप्यो तेथी पुत्रनुं नाम सर्व कुटुंबें मली देवीना नाम उपरथी अजितसेन एवुं नाम पाड्युं

अनुक्रमें ते अजितसेन पुत्र, महोटो थतो गयो अने प्रयासविना सर्व कला शिख्यो. कवि कहे ठे के ते सर्व कलानुं जे जाणवुं, ते तेने युक्तज ठे, त्यां कवि उत्प्रेक्षा करे ठे के जे रत्नाकरनो पुत्र होय तेतो सकलकलायें युक्तज होय? माटे जेनो बाप रत्नाकर नामक ठे, तेथी तेनो पुत्र पण सर्व गुण संपन्न थयो. हवे ते बालकने युवावस्था प्राप्त थइ जाणीने रत्नाकर शैठ विचार करवा लाग्यो जे हवे आ माहारा पुत्रने योग्यज कन्या जोइयें. माटे शोध करवो, जेम कविश्वर नवा नवा अर्थोनो विचार करे, तेम ते शैठ कन्या नी खोल करवा लाग्यो. ने मनमां विचार करवा लाग्यो जे आ मारा पुत्रना जेवी गुणवादी, स्वरूपवादी एवी कन्या कइ अने किहां मलशे? जो आ पुत्र समान कन्यानो योग क्यांही पण नहि थाय तो आ लोकमां विधातानो सघलो उपक्रम, उद्यम, ते निष्फल थारो. कहुं ठे के:—सामी अविसेसन्नु, अविणीठ परि अणो परवसत्तं ॥ जज्जांथ अणणरूवा, चत्तारि मणुस्स सद्दाइ ॥ १ ॥

ज्ञावार्थ:—स्वामी जे होय ते गुणनो जाण न होय, पोतानो परिवार अविनीत होय, पराधीनपणुं होय, स्त्री होय ते पोताना समान स्वरूपवंत न होय, ए चार वानां मनुष्यने महोटा शब्दसमान ठे ॥ १ ॥ एवो विचार करे ठे, त्यां एक वणिकनो पुत्र आव्यो, तेणे रत्नाकर शैठने प्रणाम कस्यो. त्यारे शैठें कुशलादिक पूढ्यां, अने कहुं के तारो व्यापार केवोक चाड्यो?

तेवारें तेणें कहुं के हे शैठजी? तमारी आझा लइने हुं देशांतरें गयो, त्यां फरतो फरतो जिहां निरंतर मंगलज वर्ते ठे एवी कयंगला नामें नग

रीने विषे हुं गयो. त्यां जइ में जिनदत्त नामें कोइ एक व्यवहारियो हतो तेनी साथे घणो व्यापार कस्यो, तेथी तेनी साथें मारे अत्यंत प्रीति थइ. ए कदा ते जिनदत्तें जोजनने अर्थें मुजने निमंत्रणा करी त्यारें हुं पण तेने वेर जमवा गयो. त्यां त्रण जुवननो सार जाणें विधातायें एकठो कस्यो होय नहि? अने त्रण जुवनमां रूप तथा गुणोयें करीने अति अद्भुत कन्या एना जेवी वीजी कोइ नहिज होय. एवी मनोहर कन्या में दीठी. तेने देखीने में जिनदत्त शोठने पूछुं के आ पुत्री कोनी ठे? त्यारे तैणें कहुं के ए अतुल्यगुणवाली माहरी पुत्री ठे, अने तेने लायक वर शोधी परणाववानी मने चिंता रहे ठे, ते दुःखे करी हुं दुःखी हुं. कारण के पुत्रीना बापने घणीज चिंता रहे ठे. तेमां एम न जाणवुं जे ए कन्याने योग्य वर साथें पाणिग्रहणनीज चिंता ठे? परंतु तेमां प्रथम वरनी, पठी प्रीतिनी, पठी सासरियानी, पठी स्वजननी, पठी शोक्यनी, पठी शील पालवानी, पठी गुण अवगुणनी, पठी स्वामिना सुखनी, पठी संताननी, इत्यादिक चिंताउयें करी दीकरीनो पिता सदाय दुःखियोज जाणवो. वली ए कुमरी विशेष थकी समग्र गुण पामी ठे, जेहनुं मुख सुंदर ठे, नामें पण शीलवती विख्यात ठे, अने परिणामें पण शीलवती ठे. तथा सौजाग्यने रहेवानुं तो ए स्थानकज ठे. चौशठ कलानी जाण ठे, वली तेमां पण शकुनशास्त्रनेविषे तो ते घणीज माही ठे, के जेम कागमो, घुड, सोर, दुर्गा, कपि, तित्तर, चैरव, शीयाल इत्यादिक जानवरनी जाषा जाणे ठे. शकुनशास्त्रमां कहुं ठे के:—त्रिविध मिह चवति शकुनं, द्वैत्रिकमांगंतु यात्रिकं चान्यत् ॥ द्वैत्रे स्थाने वर्त्मनि शकुनविज्ञागाच्च शुभमशुभं ॥ १ ॥ जावार्थ:—शकुन त्रण प्रकारे होय. एक द्वैत्रिक, वीजुं यात्रिक, त्रीजुं आंगंतुक. हवे पेहेलुं द्वैत्रनेविषे, वीजुं स्थानकने विषे, त्रीजुं मार्गनेविषे, ए शकुनना त्रण जाग ठे, तेमां शुभाशुभ शकुननो विचार करवो. हवे प्रथम द्वैत्रिकशकुन ते द्वैत्रने विषे जे शकुन एटले तोरण थाय तार वांधे तेमां पृठकने निश्चयफलना कालनुं कहेवुं. तथा द्वैत्रनेविषे क्यांइक वृद्ध उपर कोइ पण शास्त्रमां कहेला पद्दी वगेरेने वेग देखी तेनुं फल कहेवुं ते द्वैत्रिक शकुन कहीयें. वीजुं आंगंतुक शकुन ते जे थकस्मात् ठाम ठाम दिशाने विजागें शकुन थाय एटले जे दिशें शकुन थाय तेनो विचार करवो, केथ्या दिशायें आवां शकुन थयां, तथा शांतता

अने दीप्तता इत्यादिक जेदें करी विस्तारपणे प्रगट फल कहे, ते आंगंतुक शकुन कहियें. त्रीजुं यात्रिक शकुन ते नाबी जमणी, सन्मुख, अने पूर्वे, एटली दिशाउर्यें मार्गमां चालतां जोवुं के गामनां, वस्तीनां, अने वनमां जे जीवो ठे ते संबंधि आवां शकुन थयां, तेमां वली स्वर, अने चेष्टाना जाव जोवा, तेहनुं नाम यात्रिक शकुन कहियें. एवा शकुननी पूर्ण जाणनारी ठे.

एम सर्व कलामां निपुण एवी ए पुत्री अपरिमित गुणे करी सहित ठे. तेमाटे तेने योग्य वर साथें वराववानी चिंता मने हृदयमां अत्यंत ठे. एहवुं ते जिनदत्तनुं वचन सांजली ने में कछुं के हे बुद्धिनिधान! तुं वरनी चिंता म कर. जेणे एने उत्पन्न करी ठे, तेणेज निश्चे तेना सारु वर पण उत्पन्न कस्यो हशे. कछुं ठे के:-तत्तित्तो विहि राया, जाणइ दूरेवि जोजहिं वसइ ॥ जंज स्स होइ जुग्गं, तं तस्स विइज्जयं देइ ॥१॥ जावार्थ:-जे ज्यां वसतां होय, तथा जेहने जे योग्य होय तेने तेवुंज धारीने जो तेनाथी राजा तथा विधाता वेगळां होय तो पण आपे ठे ॥१॥ ते माटे हे शेठ ? हुं कहुं बुं ते तुं सांजलः नंदनपुर नगरने विषे रत्ताकर शेठनो पुत्र घणा गुणनी चूमिकानो धणी अजितसेन नामे अमितकांतिवंत ठे. चंद्र जेम रोहिणीने वरवा योग्य ठे, तेम तेतारी कुंमरीने वरवा योग्य ठे. ते सांजली जिनदत्त शेठ प्रमुदित चित्त थ को कहेतो हवो के वाह ! रत्ताकर शेठना पुत्रनो संबंध ते केने वद्वज न होय ? माटे एमज थारुं. आ शुक्रकार्यमां पंडित पण विलंब न करे, एम कही पोतानी पुत्रीने आपणा अजितसेनने देवा माटे तेणे तेना जिनशे खर नामें पुत्रने मारी जेलो मोकळ्यो ठे, ते जिनशेखर मारी साथें इहां आव्यो ठे, माटे जेम आप आज्ञा करो, तेम अमें करीयें. ते सांजली शेठ हृदयमां अति हर्षित थइने कहेतो हवो के बहु सारुं काम कछुं ? एम कही जिनशेखरने घणा मानथी पोताने मंदिरे तेळ्यो.

पठी ते पवित्र मनवाळो जिनदत्त शेठनो पुत्र जिनशेखर पण पोतानी बेननुं घणा आदरपूर्वक शेठना पुत्रनी साथें वेशवाळ करतो हवो. हवे अ जितसेन पण सारां लग्न जोइ जिनशेखर साथेंज जान सजीने घणा महो त्सवें त्यां जइने शीलवतीनुं पाणिग्रहण करी महोटी रुद्धि सहित पोताने घेर आव्यो. ते शीलवती बहुमां घरना सर्व कारजार उपाडवानुं समर्थ पणुं ठे एम जाणी रत्ताकर शेठ, घरनो सर्व कारजार तेने सोंपतो हवो.

तेमज एवी स्त्रीथी अजितसेन पण जेम पूर्ण मासीनी कांतियें करीने चं
द्रमा शोत्रे तेम अत्यंत शोत्रतो हवो.

एक दिवसें ते शीलवती स्त्री, रात्रिने विषे सुखशय्यामां सूती थकी शी
यालीयानो शब्द सांजली विचार करवा लागी के निश्चें ए शियालीयुं एमकहे
ठेजे, आ नदीनो प्रवाह बह्यो आवे ठे, तेमां मनुष्यनुं शब तणातुं आवे ठे,
तेहनी केडने विषे पांच कोडीनां पांच रत्न ठे, वली ते शब नदीमां आरा
ने नजीक ठे माटे जेहने रत्न लेवानी इत्हा होय ते ए मडाने ताणी ल्यो,
अने हुं चूख्यो हुं तेथी मने ते मरानुं जहण आपो अने पांच रत्नो लइ ल्यो.

एवां शब्दो वारंवार सांजव्याथी शीलवती मनमां विचार करवा लागी
जे हुं ते शियालीयाने जहण देउं, अने ड्रव्य लउं! कारण के ए शकुन व
चन जूतुं होय नहिं. तेमज आपणा घरमां पण एहवुं धन नथी. माटे हुं
जइने जोइने निर्णय करुं, जो साचुं होय तो ते शियालीयाने जहण देउं ने
ड्रव्य लइ लउं, आ वात, जो हमणां कोइने जगामीने हुं कहुं तो, कोइ
माने नहिं. एवुं विचारी शय्यामांथी उठी घरो लइ पाणी जरवाने मिशें
नदीयें गइ. अने त्यां जइ जूए ठे, तो नदीमां तरतुं एक शब आवतुं दीतुं,
ते जोइ तुरत नदीमां पडी अने ते शबनी केडथी पांच रत्न लेइने ते शब
शीयालने आपी दीधुं, पठी नाही पाणीनो घरो जरिने पोताने मंदिर आवी.
त्यां रत्ननी गांसमी शय्या उपर गुप्तपणे मूकीने विचारवा लागी के प्रातः
कालें मारा स्वामीने रत्नो देखाडी सर्व वात हुं कहीश. एम विचारीने सूइ गइ.

ते शीलवतीनुं जवुं आववुं जाणीने अजितसेन चिंतववा लाग्यो के ए
स्त्री, निश्चें स्वेहाचारिणी, असति ठे, एणियें अमारा निष्कलंक कुलने आ
वा कामथी कलंक लगाड्युं, वली ए स्त्री निश्चें अनर्थथी जरेली ठे. ए स्त्रीनुं
दुष्ट चरित्र ते केवुं आश्चर्यकारी ठे? वांछित पदार्थ आपवामां कल्पवृक्ष
जेहवो हुं तेने मूकीने अन्यसंघाते आसक्त थइ. माटे तेने धिक्कार हो. अ
हो जूठ ए स्त्रीनुं हृदय केवुं ठे? कछुं ठे के:-न स्नेहेन न विद्यया न च
धिया, रूपेण शौर्येण वा, नेर्षाचाटुजयार्थ दानविनय, क्रोधहमामार्दवैः ॥
लज्जायौवनजोगसत्यकरुणा, सत्वादित्रिवागुणै, शृह्यंते न विभूतित्रिश्रलल
ना, दुःशीलवित्तायुते ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः-स्नेहेथी, विध्यथी, बुद्धिथी, रूप
थी, पराक्रमथी, ईर्ष्याथी, मीठां वचनथी, जयथी, अर्थथी, दानथी, विनय

थी, क्रोधैथी, ह्यमाथी, नम्रताथी, लज्जाथी, यौवनथी, जोगथी, सत्यपणाथी, करुणाथी, सत्त्व, इत्यादिकनी संपत्ति रूप गुणोयें करीने पण ग्राह्यमांही आवे नहिं. जे स्त्री व्यञ्जिचारिणी थइ, ते पोतानी केंमे न थाय. एम विचारी तेनो पति विरक्त थको प्रजातें उठी शीलवतीनुं सर्व वृत्तांत पोताना पिता नें जइने कहेतो हवो, ते सांजली जेटळुं तेने दुःख थयुं हतुं, तेदळुंज ते ना पिताने पण थयुं. हवे पुत्र तथा पिता ए बेहुयें विचार कस्यो जे दुर्गंध सरिखो. लोकापवाद न थाय तेपेहेलां तेने पियर मोकलीयें, तो घणुं सारुं ! एम धारी शीलवतीने कळुं के तुजने मोकलवानो तारा पितानो कागल आ व्यो ठे ? त्यारें शीलवती पोताना पति तथा ससरानुं चित्त जाणी विचारवा लागी जे, में खोटुं कळुं ? जे, में मारा चरतारने कळुं नहिने एमज नदीपर हुं चाली गइ. हवे हुं शुंकरुं !!! हवे खेद कस्योथी शुं थाय ? हवे विचार कस्यो पण शुं कामनो ? कळुं ठे के:—या मतिर्जायते पश्चा, त्सा यदि प्रथमं ज वेत् ॥ न विनश्येत्तदा कार्यं, न हसेत्कोपि दुर्जनः ॥ १ ॥ जावार्थ:—जे बुद्धि पठी उपजे ठे, तेबुद्धि जो प्रथम उपजे, तो तेहनुं कार्य तिहां न विणसे, अने दुर्जन पण कोइ हसे नहि ॥ १ ॥ माटे हवे एमां संकटप विकटप करवो, तेथी शुं थाय ? एकुमित्रना वचननी पेरे निष्फल ठे. जो मांहरुं शील निर्मल ठे, तो कांइ थवानुं नथी, एम विचारी शकुन जूए ठे तो शकुन रुडां आ व्यां. कवि कहे ठे के शकुन जे ठे ते आपत्तिमां पडेलाने सज्जननी पेरे म होटुं अवलंबन ठे. हवे सागरशेठ रथ तैयार करावी शीलवतीने रथमां बे सानी तेनो पोते सारथी थइने तेने नगर बाहिर आणी. एवामां पोताना स्थानकथी उठी केटलीक जूमिका दूर जइजेना मुखमां जइ ठे, एवी दुर्गा पक्षिणी त्यां पाठी आवीने बोली, तेमां तेणे तिहां दिशिनुं प्रमाण कळुं के “ प्रियने घणी वाहली ” एवी ते दुर्गा पक्षिणीनुं बोलवुं सांजलीने ते डाही शीलवती विचार करी निर्णय करती हवी के, मुजने लाज घणो थारो, अने अर्थपंथे जइ पातुं वलवुं थारो; अने बहु मान सहित पाठी म हारे घेर आवीश. दुर्गा शकुनमां कळुं ठे के:—दर्शनचेष्टा स्वरगति, जइय ग्रहणेषु अधिकमधिकं स्यात् ॥ क्रमशोबलमे तेषां, समुदायः सकलफलहे तुः ॥ १ ॥ जावार्थ:—दुर्गाना शकुनने विषे दुर्गानुं दर्शन चेष्टा, स्वर, गमन, मुखमां जइणनुं ग्रहण इत्यादिक अधिक अधिक फल आपे. अनुक्रमें

ए सघलानो समुदाय जेलो थाय, तो संपूर्ण फल आपे. अने जो शकुन बराबर न होय तो जे कार्य आरंभ्यु होय, ते सिद्धि न पामे, प्रस्तानुं कछुं होय ते पण प्रमाण न थाय, अने जीवजनावरना शकुने करी बगळ्युं कार्य होय तो पणते सकुने सिद्ध थाय तथा ते जीवादिकना शकुन जो शास्त्र थी उलटां थयां होय तो सिद्ध वस्तुने बिगाडे. वली विघटित अर्थ नीपजे, अने शुभशकुनथी जे कार्यनो संशय होय ते थोका कालमां साधे, अने अशुभशकुनथी थयुं कार्य पातुं फेरवे, तिहां दिशाने प्रमाणे शकुनना उदयथी अशुभ ते शुभ थाय. माटे विघ्नमां पड्याने तथा दिग्मूढने तथा भ्रमता मां पीड्याने, जय विव्हलने प्रायें शकुन, ते प्रमाण साधवो.

हवे ते शीलवतीने बीजां पण शकुन घणां उत्तम थयां तो पण ते हृदयने विषे दुःखने वहती हवी. कारण के कलंक दीधुं ते रूप शंकाना विधिनुं दुःख ते दुस्सह ठे, हवे पोतानो ससरो सारथी ठे, ते जेम स्वार, घो राने दोरावे तेम ते रथने अत्यंत चलावतो हवो. तेवामां एक मार्गमां अति फट्युं मगनुं क्षेत्र आव्युं, तेने देखीने ससरो बोळ्यो के आ क्षेत्रना धणिनें धान्य घणुं थारो. एटले शीलवती बोळी के ते साचुं, पण ए धणी ते धान्य खाशे नहिं. एवां वचन सांजली ससरो विचारवा लाग्यो जे ए क्षेत्रनो धणी ठतां ते केम जहाण न करे? थोरुं पण ते खायज. माटे आ बोलनारी अविनीत ठे, अने निश्चें आ अवलाबोली पण ठे.

हवे ससरो कहे ठेके आगल घणा कादववाली नदी आवे ठे तेशी रथ पाणीमां चाली शकशे नहिं, माटे हे बहु तमें हेठ उतरीने मोजडी हाथ मां लइ नदी उतारो, एम कही मोजकी उतारी पोते नदी उतस्यो. अने शीलवती तो मोजकी सहितज नदी उतरवा लागी, ते जोइ तेना ससरायें कछुं के ए मोजकी कादवमां बगडशे ! एम घणुं कछुं तो पण ते मोजडी उतारी नहिं अने मोजकी सहित उतरी त्यारे ससरो विषादवंत थतो मन मां कहेवा लाग्यो के, धिक्कार पडो ? ए स्त्रीने, में वारी तो पण एणै कछुं मान्युं नहिं. वली आगल चालतां एक सुजटने घणा घा वागेला ठे, एवो नाशी जतो दीगो, ते देखीने ते शेष प्रशंसवा लाग्यो के ते सुजट वासुदेव सरिखो पराक्रमी ठे. ते सांजली बहु बोली के कूतरानी पेरें तेने कोश्यें कूट्यो ठे. उत्पात सरिखा दुःखे सहवा योग्य एवा घा एणै केम सह्या ठे ?

माटे ए सुन्नट नथी. एम कहेवाथी ते शैठ पोताना मनमां अत्यंत खेद धरतो विचारवा लाग्यो जे अहो ! जूळ ए दुष्ट परिणामी स्त्री माराथी अव लूंज बोले ठे. वली आगल चालतां एक स्वर्ग जेवुं मोटुं देवल आव्युं ते देखीने शैठ कहे ठे के आ देवल घणुं श्रेष्ठ ठे, ते सांजली शीलवती कहे ठे के ए श्रेष्ठ नथी. अने आपणा कामनुं पण नथी. एवुं सांजली शैठ मनमां चिंतववा लाग्यो के सर्व ठेकाणे ए उन्मत्तनी पेरें बोले ठे. वली आगल चालतां घणी वस्तिवाळुं रुद्रियें संपूर्ण एवुं एक सुंदर नगर आव्युं. ते नगरनी वचमां रथ निकळ्यो, ते देखीने शैठ कहेवा लाग्यो के केवुं सारुं, महोडुं वस्तिवाळुं, रुद्रिथी संपूर्ण एवुं आ शहेर ठे ? माटे आपणे इहां ए क रात वासो रहीं. त्यारें शीलवती कहे ठे के आ नगर, अरण्यनी पेरें शुन्य जासे ठे. ते सांजलीने वली पण ससराने खेद थयो, वली आगल चालतां एक गामडुं आव्युं तेमां प्रवेश कख्यो, ते गामडुं देखी शैठ कहेवा लाग्यो जे आ उजड गामडुं ठे. त्यारे शीलवती कहेवा लागी जे, आ गामनो वास घणो श्रेष्ठ ठे. आवां वचन सांजली ते शैठ कोमल हृदयने विषे खेद धरतो मनमां विचारतो हवो के अरे ! ए बहु विपरित शिक्षिक अश्वनी परें दुर्विनित ठे, अने दुष्ट हृदयवाली सर्पिणी सरखी ठे. आ व हूनुं माळुं चरित्र मारा पुत्रें कळुं ते समग्र निश्चें साचुंज ठे. कळुं, न कळुं ते तो कौण जाणे ठे ? पण आवुं वाकुं बोलवाथी ए प्रत्यक्ष जूतुं बोलनारी ठे.

हवे तेनो रथ गाममां चाढ्यो जाय ठे तेवामां शीलवतीनो मामो ते गाममां वसे ठे, तेने खबर मढ्याथी त्यां आवीने घणा आदरथी ते शैठने पोताने घेर तेनी गयो. अने जली युक्तियें करी तथा बहु जक्तिथी बन्नेने नोजन कराव्युं, अने घणुं सन्मान कळुं. अवसरें बीजो कोइ मळे तोपण घणां वानां करे, तो वली सज्जन मळे तेनुं तो शुंज कहेवुं ? हवे बपोरनो व खत होवाथी ताप घणो हतो तोपण शैठें रथ आगल चलाव्यो. कवि कहे ठे के, अथिर चित्तनो धणी शुजस्थानकने विषे पण घणी वार केम रहे ? तेथी केटलीक जूमि आगल चाढ्या त्यां एक सारो वरु आव्यो, एटले ते शैठ रथथी उतरी हेठो बेठो, अने शीलवती पण रथथी उतरीने रथनीज ठाया यें बेठी. तेवारे शैठे कळुं के हे बहु, तमे वडनी ठायां नीचे आवी बेशो. पण जाणे ते रीसाणी होय नहिं ? तेम ते वरुनी ठांया ठांनीने वेगली

योगिनीनी पेरें जाणे संसार असार ठे एवुंज चित्तमां विचारती होयनी ? एवी थकी बेठी. तेवामां पासें केरमानां जाऊ उपर एक कागमो वेगो ठे, ते जाणे ज्ञानीज न होय ? तेम अतिशय शब्दें करी वारंवार बोलवा लाग्यो. तेथी तेनो शब्द सांजली शीलवती अर्थने अणइठती, वे प्रकारनुं यथास्थित समजीने निर्ग्रथ सरिखी, अर्थने अनर्थरूप विचारती, संसारना दुःखना खेद युक्त थकी कागमाने पाठो उत्तर देती हवी के, एक अन्याय कस्याथी घेरथी निकली, अने हवे जो बीजो अन्याय करुं तो पियरे पण हुं न पहांचुं. ए वां शीलवतीनां वचन सांजलीने, निपुण बुद्धिनो धणी ने शेठ वहुने पूठ तो हवो, के हे वहु ! ए तमें शुं कहुं ? त्यारे शीलवती बोली के हे तात ? कांइ नहिं. तो पण शेठे घणो हठ करी पूठतां निसासो नाखीने शीलवती कहेती हवी के हे पिताजी ! हुं शुं कहुं ? मारुं मंदजाग्य ठे. जेहने गुण करीयें ते कर्मना वशथी दोषरूप थायठे. मजीठ, सुघाट वृद्ध, पाषाणनी खाण, कपास, वांस, शेलकी. माटी, मोती, परवालां, बावनाचंदन, रेशम, सुवर्णादिक, दक्षिणावर्त्तशंख, मधुमक्षिका, मृग, उंट, अश्व, हस्ती, वृषज, ए सर्व सुखरूप ठे, तो पण मनुष्यने माठा कर्मना योगथी दुःखरूप थायठे. तथापि तमे घणा आग्रहथी वारंवार पूठो ठो तो हुं कहुं बुं ते सांजलो.

रात्रिने विषे शीयालना शब्दना शकुनथी हुं नदियें गइ, ने त्यांथी पां च रत्न लावी, ते में माहरी शय्याउपर गुप्तपणे मूक्यां ठे, इत्यादिक सर्व वृ तांतो शीलवतीयें घरथी बहार काढी त्यां सुधीनां कह्यां. ते रत्नना प्रजावे माहरे घर मूकबुं पड्युं. अने मार्गमां वली आ कागमो पण मूकाववानुं कहे ठे. ते एम कहे ठे जे, आ केरमाना वृद्ध हेठे दश कोडी सोनैया ठे ते, जे हने लेवानी इठा होय ते ल्यो अने हुं घणो जूख्यो बुं माटे मुऊने जद्द आपो. तेवारें मुऊने दुःख सांजलवार्थी में कहुं के माहरे सोनैयानो खप नथी अने हुं जद्द पण नहिं दजं. आवां वचन सांजली ते शेठ हर्ष पाम तो हृदयमां विचार करवा लाग्यो जे ए वहु विशेष विज्ञानवंती ठे, एनां विज्ञानपणानी मर्यादाज नथी. तो पण ए साचुं कहे ठे, के जूठुं कहेठे ! तेनी इहांज हमणां हुं परीक्षा करुं ! एम धारी नजिकना गाममां जइ कोश कोदाली प्रमुख आणीने तेज ढाणे जाणे त्यां पूर्वे पोतेज धन मूक्युं होय नहिं ? तेम खोदवा लाग्यो. तेवारें तेमांथी निधान प्रगट थयुं. पठी ते

कागमाने जह्नु आपी सुवर्णमणि अने माणिकें जह्युं एवुं दशकोटी निधान गुप्तपणे हर्षवंत थको रथने विषे शीघ्रताथी मूकतो हवो.

हवे शैठ खेद धरतो विचारवा लाग्यो के अहो ! ए शीलवती बहु तो महारा घरने विषे प्रत्यक्ष कामधेनुं ठे, अरे ! धिक्कार पमो मुजने तथा मारा पुत्रने जे मूढपणें एने घरमांथी बाहार काढी ! ए अमेंमातुं कह्युं. हवे पढी जे उचिव करवुं घटे. ते करवुं. अणविचाखुं जे कार्य होय तेनो प्रतीकार उपाय रूप कार्यथी करवो. एम चिंतवी शैठ तुरत रथने पाठो वालतो हवो.

हवे शीलवती सारा शकुन थया. तेथी खेद टालीने अत्यंत हर्ष पामी. ते शैठ पण रथमां बेठो थको पाठो घेर जणी रथ हांकतो निर्मलबुद्धिवाली शीलवतीने पूढतो हवो के तुं आवी काही ठे तो पण अवलुं केम बोली ? त्यारे शीलवती कहेती हवी के तमे कह्युं ते सत्य, पण हुं कहुं ते सांचलो. पेहेलां क्षेत्रना धणीयें पारकुं धन लक्ष दोढा बमणा कढारा काढी महेनत करीने क्षेत्र तैयार कह्युं ठे, तेमां जे माल नीपजशे ते तो. लेणियात लक्ष जशे, धणीने थोडुं पण नहि रहे, तेथी में कह्युं हतुं जे क्षेत्रनो धणी ए माल खाशे नही. वली पग सहिसलामत राखवा सारु में नदी उतरती वखत मो जडी पगमांथी काढी नहिं, कारण के जेमां मार्ग दीठामां न आवे एवी नदी ने विषे गमन करतां कंटकादिकनो अनर्थ आय, वली मोजनी जीजाय तो सूकवीयें तथा मोजनी तो नवी पण आय, परंतु पग नवा न आय. एटला माटे हे तात ! में पगमांथी मोजनी काढी नहिं. तथा ते सुजटनी पूंठे प्रहार थया हता ते सामे मुखें प्रहार थया न हता, पण पाठो नासतां ते कूटाणो हतो तेथी ते जलो कूटाणो एम में कह्युं- वली वगडामां देवल तमे कह्युं के घणुं श्रेष्ठ ठे, पण त्यां कोइक चोर जारादिकने रहेवानुं ठेकाणुं ठे तेथी में कह्युं के ते आपणे शुं कामनुं ? ते सारुं नथी. तथा नगरने विषे पोतानो कोइ खजन अथवा मित्रादिक न होवाथी कोइ बोलावे नहिं तेथी में कह्युं के ए नगर शुन्य ठे ? कह्युं ठे के ॥ इक्ष्णुं विणा पिमाणुं, सेण सप्राव नेद जरिण ॥ जणसंकुलाविपूहवी, अबोसुन्नवपनिहाइ ॥१॥ जावार्थः—जे नगरमां एक पण मनुष्य सप्रावना नेहे करी जस्यो न होय अने ते सिवाय बीजा लोकोथी नगर जह्युं होय तो पण ते नगर शून्य सरखुं जाणवुं ॥ १ ॥ तथा जोजन प्रमुखना आदरनो करनारो, खेदनो हरनार, एवो ते गाममाने विषे माहरो मामो निश्चे रहे

ठे, तेमाटे ते गामडुं ठे तो पण नगररूप ठे उत्तम वास एम में कह्युं. ज्यां ग
याथी घणुं मान पामीयें, ते गामडुं होय तो पण नगर जाणवुं, अने ज्य
बोलाववानो पण संदेह होय ते नगर पण गामडुं जाणवुं. वली वरुना वृद्ध
हेठल तमे बेसवानुं कह्युं अने में ना पांडी तेनुं कारण ए हतुं जे वृद्धनी ऊपर
कागना प्रमुख जीवोनी विष्टा साखायें पकी होय ते माथा उपर पडे तेथी
जरतारादिकनो अजाव थाय, अने लक्ष्मिनो नाश थाय. ते कारण सार
ज्यां विष्टा प्रमुख पडवानो संजव नथी एवी रथनी ठांयाने विषे हुं बेठ

आवां युक्तियें युक्त शीलवतीना वचन सांजलीने तत्वरूप ते बहुना वच
न धारीने कौतुकवंत थको हर्षथी उद्धसित एवो ससरो विचारे ठे के जेम
कोशक बुद्धिवंत पुरुषनी बुद्धिना विषयनो परिमित न थाय एवी जेनी बुद्धि
ना विषयनी मर्यादा न होय, अथवा अवधिथी मूकाणी एवी मोटा जननी
मती होय, योगेश्वरना ज्ञाननी पेरें मोटुं ज्ञान होय, तेम ए बहुनी बुद्धि
पण मोटी ठे. कह्युं ठे के:—भूमिनुं मान ठे तेमज ते भूमिमां समुद्र ठे ते
हनुं पण लक्षप्रमित मान ठे. तथा शास्त्रना जाण जे डाह्या पुरुषो ठे, ते
निरंतर चालनारो एवो जे सूर्य तेना गमननुं परिमाण जाणे ठे, जे सूर्य
वर्षमां एटवुं चाले ठे, इत्यादिक प्रायें जाव ते सर्व बुद्धिमान जाणे ठे.
ते देदीप्यमान, अवधिज्ञाने विकसित एटवे ते सर्वनी अवधि मर्यादा ठे,
पण सत्पुरुषनी बुद्धिनो जे प्रागजार ठे. तेना विषयनी मर्यादा नथी.

एम शेरु हर्षित थको पोताना नगर समीपे आव्यो एटवे घणे उंचे
ठेकाणे तेतर जनावर बोड्युं, तेथी जवितव्यतानो अधिक निश्चय करती थ
की पोतानो महिमा घणो वधशे एवी जे शीलवती तेणे युक्त थको विवेक सं
पदा सहित जली संगते अनुक्रमे पोतानें घेर आव्यो. त्यारे ते शेरुनो पुत्र
पोताना पिताने पोतानी स्त्रीसहित पाठो आवतो देखीने कोप्यो थको क
हेवा लाग्यो के हे तात ? तुजने धिक् ठे, ए पातिकनुं ठेकाणुं जेहनुं चरित्र
मातुं ठे एवीने तमें शुं करवा पाठी लाव्या ? तुजने तेणे उग्यो. अरे तमे
डाह्या ठतां पण तेनाथी केम उगाणा ? एवा पुत्रना उद्धंठ वचन सांजलीने
शेरु बोड्यो के हाहा तुं शुं जाणे ठे ? एवा तोठडाइना वचन बोल नहीं.
ए तो साक्षात् सरस्वती ठे, तथा लक्ष्मी ठे. शय्याउपर पांच रत्न ठे, ते जश्ने
जो ? तेमजरथने विषे दश कोडी निधान थाप्युं ठे, तेपण जश्ने जो. ते बहु

यें पंदर कोडी सोनैया घरमां आया तेथी कुलदेविनी पेरें ए बहु कुलमां साक्षात् लक्ष्मि सरखी ठे. ते पुत्र एवां पितानां वचन सांचळी शय्यामां जइने जोयुं तो पांच रत्न दीठां, तेमज रथमां दश कोडी सोनैया जोयां तेथी ते पंदर कोडी सोनैया एकठा करी हर्ष पामतो शीघ्रपणें जंडारगृहने विषे स्थापतो हवो. धन ग्रहणकरवामां कोण विलंब करे ? कोइ न करे.

हवे अजितसेने पोतानी स्त्रीनुं आश्चर्यकारि वृत्तांत पोताना पितानें पूढवार्थी तेणे सविस्तरपणे सर्व वृत्तांत कळुं, ते सांचळी तेने लज्जा, पश्चात्ताप, अति कौतुक अने हर्ष ए चारे प्रकार विस्तारपणे जेलां थयां ते थी ते निश्चें लज्जा पामी नीचुं मुख करी रह्यो. कवि कहे ठे, के आवे वख ते मोटाउने अपराधीपणानी लज्जा घणी आवे.

हवे अजितसेन विचारवा लाग्यो के धिक् ! मुजने तथा महारी निपुणताने, के जेम सत्कवि पोतानी कवि चतुराश्यें पंक्तिपणु करी माने, तेम हुं मानुं बुं, कारण के निष्कलंक स्त्रीने में जूतुं कलंक दीधुं. लोकोत्तर चरित्र नी धणियाणी एवी ए स्त्रीमें उहवी ठे, तो तेनी रीस हुं शी रीते टालीश ? एवो खेद करतो हतो तेवामां तेना पिताये बोलाव्यो ने कळुं के तुं शुं क रवा खेद करे ठे ? खेद धरीश नही, कारण के जे अज्ञानपणें कळुं होय तेहनों अपराध कहेवाय नहिं. हवे ते तारी स्त्री तारो अपराध खमशे.

एम कही न्यायमां निपुण एवा ते वन्ने जणे शीलवतीने खमावीने कळुं के हवे अमे आज पठी एवुं न करीयें. एवां जरतार तथा ससरानां वचन सांचळिने प्रीतियें करी विनीत एहवी शीलवती कहे ठे के हे स्वामि ? हे तात ? एमां तमारो एकनोज दोष नथी ? कारण के में पूर्वे रत्ननी वात तमने न कही, तेथी ए अविनीतने शिखामण ठे. ते दिवसथी मांकीने ते म होंटी बुद्धिना धणी एवा पिता पुत्र बेहु जणा वाणोतरनी पेरें जेम विनीत शिष्य जो के पोतेंमहोंटी बुद्धिनो धणी होय तोय पण गुरुने पूढीने सकल कार्य करे, तेम ते अपूर्वे बुद्धिवाली शीलवतीने पूढीने कार्य करे. तेमज विषम आपदा रूप अंधकारमां पडेलो एवा बीजा जनोने पण अंधकारना पूरने विषे जेम दीवी प्रकाश करे तेनी पेटें शीलवतीनी बुद्धि तेमने दीवी रूप थइने आपदानी टालनारी थइ. जूउं बुद्धिनुं सफल पणु कहेवुं ठे ? कळुं ठे के:—श्रियंप्रसूते विपदंरुणद्धि, श्रेयांसिसूते मलिनंप्रमार्ष्टि॥संस्कार योगाच्चपरं

पूनीति, शुद्धाहिबुद्धिः किलकामधेनुः ॥१॥ जावार्थः—रुद्धिने प्रसवे, विपत्तिने राके, मलिनपणुं टाले, बुद्धिना संस्कार योगथी वीजाने अत्यंत पवित्र करे, ते माटे शुद्ध बुद्धि ते निश्चं कामधेनु जेवि ठे ॥ १ ॥ रत्नाकर शैठना घरने विषे, शीलवती विषम एवी आर्त्ति जे पीडा तेहनी टालनारी थइ. वयें करी लघु होय पण गुणे करी ज्येष्ठ होय ते केम न पूजाय ? कहुं ठे केः—गुणैरेव महत्त्वं स्या, त्रांगेन वयसापि वा ॥ दलेषु केतकी नैव, लघीयस्सु सुगंधता ॥१॥ जावार्थः—गुणेज मोटापणुं थाय, मोटा अंगथी तथा मोटी वयथी कांइ मोटाइ आवे नहिं, जेम के केतकीना मोटां पादामां सुगंध होती नथी, अने नाना पांदांमां सुगंध घणी होय ठे ॥१॥ हवे रत्नाकर शैठ देवलोकनी वस्तीनो प्राहुणो थयो पठी घरनो स्वामि अजितसेन थयो, तेथी राजडुवारे ते मोटो व्यवहारी थको हमेशा जाय.

एक समय राजाने चारसैं नवाणुं प्रधान ठे पण तेमां कोइमुख्य प्रधान नथी तेथी मुख्य प्रधान स्थापवा सारु राजायें सर्व सज्जाने एवो सवाल पूठ्या के जे मुजने पाटूं मारे तेहने शुं करीयें ? तेवारें सर्व सज्जानो ते राजाना बोलनो अजिप्राय जाण्या विना केहेता हवा के तेहने दंड आपीये. पठी राजायें अजितसेनने पूठ्युं, त्यारे तेणे कहुं के हे राजन् ! हुं विचारीने कहीश. एम कही घेर आवीने चार प्रकारनी जेने बुद्धि ठे एवी शीलवतीने पूठ्युं तेथी तेणे कहुं के, जे राजाने पाटूं मारे तेने निश्चं मोहटो सत्कार, आदरमान देवो घटे. पुरुष होय तो राज्य आपवुं जोइयें, स्त्री होय तो सोल शणगार आपवा जोइयें. आवांस्त्रीनां वचन सांचलीने अजितसेने पूठ्युं के ते केम ? त्यारे शीलवती कहेती हवी के, राणी तथा पुत्र सिवाय बीजो कोइ राजाने पाटूं मारि शके नहिं. एवी रीतें प्रश्नो संदेह टळ्यो. पठी बीजे दिवसैं अजितसेन राज्यसज्जामां जइ राजानी आगल ते वात कहेतो हवो. ते सांचली वली राजायें कहुं के आपणो आ अमुक हाथी ठे तेने जेम तेम करी तोलो ते पण अजितसेने पोतानी स्त्रीनी बुद्धिथी हाथीने नावमां चढावी जल प्रमाणनुं एंधाण करी हाथीने बहार काढी ते नावमां पूवें करेलां एंधाणसुधी पथरा जख्या, पठी ते पथरा तोल्या एटले हाथीना तोलनुं प्रमाण थयुं जे आटला मण हाथी थयो. ते अजितसेननी बुद्धि, पराक्रम जाणीने राजायें घणी प्रशंसा करी.

एकदा एक वणिक आवी राजाने नमस्कार करी कहेवा लाग्यो के हे राजन् ! एक वणिक, किंपाकवृद्धना फलनी पेरें. मोठें मीठो अने परिणा णामे दुष्ट ठे, ते धूर्त साथें मुग्धपणे में दुर्बुद्धिनां धणीयें कर्मने वशे करी जे म बोरडी साथें केलनुं जाक मित्राइ करे तेम में मित्राइ करी. कळुं ठे के, योवनपणामां जूवटुं रमे, दासी साथें अने धूर्त साथें प्रीति करे, एवो म नुष्य कोण उद्वेग नथी पाम्यो ? जे एनाथी वगोवाणो नथी ते मोटो जाग्यवंत जाणवो. हवे ते धूर्त मित्रने माहरुं घर नलावी हुं व्यापार अर्थें परदेश गयो. पठी जेम फट्या खेतरनी रद्दा करवा सारुं रद्दाक मूक्यो होय अने ते रद्दाक जेम खेतरमांहेली सघली वस्तु खाय तेम ते धूर्तें मारुं सर्व स्व खाधुं. अवसर मलवें माहरी स्त्री साथें पण लोचायो तेथी ते पापी पा पकर्म केम न करे ? करेज. एम करतां विदेश थकी हुं आव्यो अने धन उ पाज्यानी बधी वात मित्रने कही. ते सांजली ते धूर्त मित्रे कळुं के तें कांइ आश्चर्य दीतुं होय तो कहे. तेथी में कळुं के अहिंथी हुंकडुं एक उद्यान ठे, तेमांजळें नस्यो एक कूवो ठे, ते कूवामां एक फल रसे सहित, पांढमा स हित, जारी हतुं तो पण ते पत्रनी पेरें तरतुं में दीतुं.

ते सांजली ते धूर्त मित्र बोड्यो के जो ते वात सत्य होय तो मारा घर नी रुद्धिमांथी ताराथी बे हाथें लेवाय तेटली रुद्धितुं लेजे अने जो ते वात खोटी होय तो तारा घरनी रुद्धिमांथी माराथी बे हाथें जेटली उपडे ते टली रुद्धि हुं लळुं, एम कही ते धूर्त गयो, अने रात्रे ठानो मानो एकलो जइ ते फलने कूवामांथी काढी लाव्यो. प्रजाते मने आवी कहेवा लाग्यो के चाल ते बताव ? तेवारें अमे बन्ने जणायें त्यां जइने जोयुं तो कांइ फल दीतुं नहिं. एम ते धूर्तें ठल करी मुजने ठग्यो, हवे ते मारी रुद्धि तथा स्त्री लेशे. तेटला माटे हवे शुं उपाय करवो ? ते मुजने कही. हे राजन् ! जेम नमरो कमलमां होय, ने सूर्य अस्त पामवाथी कमल मिंचाय तेथी न मरो बंदीखाने पडे, ते ज्यारे सूर्यनो उदय थाय अने कमल उघडे त्यारे नमरो बूटे, तेम मुजनें तमे गमे तेम करी ठोसावो. हे प्रजो ! विषम वख ते राजानुं शरण होय ! कळुं ठे के:—दुर्बलानामनाथानां, वाल वृद्धतप स्विनां ॥ अनाथैरन्निन्नूतानां, सर्वेषां पार्थिवो गतिः ॥१॥ दुर्बलने, अना

अने, बालने, वृद्धने, तपस्विने, अने कोइ अनार्यथी पराजव पामेलाने, ए सघलाने राजानी रीते राजा सार संचाल करे.

ते वात सांजली राजायें ते कार्यनी अजितसेनने आझा आपी. सरल बुद्धिना धणी अजितसेने पण कुलदेविनी पेरें पोतानी स्त्रीने पूठीने ते वणिकने कछुं के तुं ताहरे घेर जइ ताहरी स्त्रीने मेकाउपर चमाव तथा सर्व धन, माल, वस्तु पण मेकाउपर चमाव, अने दादरो बंध कर, तथा दादरे चरवाने ठेकाणे एक मोटी चारे निसरणी लावी मूक. पठी ज्यारे ते धूर्त तारा घरने विषे रुद्धि लेवा आवशे, त्यारें ते कोइने देखशे नही तेथी मेका उपर चरवा माटे नीसरणीने बे हाथें जालशे त्यारे तेने कहेजे के तारा ठेराव प्रमाणे तें बे हाथे नीसरणी ग्रहण करी माटे तेने तुं लइने ताहरे स्थान कें जतो रहे, त्यारे ते धूर्त नीसरणीने पडती मूकी खेद पाम्यो थको, हणणी ठे बुद्धि जेनी एवो थइ पोताने घेर जाशे. एवुं पोतानुं हितकारी वचन सांजलीने ते वणिके धूर्तने तेकावीने तेमज कछुं. एवी अजितसेननी बुद्धि देखी राजा हर्षित थइ सर्व प्रधानोमां महोटो प्रधान करी अजितसेनने थाप तो हवो. अहह ! जूठ एवी गुणवाली स्त्री केने होय ? पुण्यवंतनेज होय.

हवे शीलवती कांश्क विचार करीने अजितसेनने कहे ठे के हे प्राणनाथ ! माहरुं शील इंद्रसरखो पुरुष जे होय ते पण खंडवाने समर्थ नथी, तो पण हे आर्यपुत्र ! राज कार्यना परवशपणा थकी तमारुं घरनेविषे थोडुं रहेवानुं थाय ठे अने अहियां पोतपोताना कार्यने अर्थें घणां लोक आवे ठे, माटे दुर्देवना वश थकी पूर्वनी पेरें तमनें कुविकटप उपजे अथवा वीजा कोइने पण कुविकटप उपजे तेमाटे शीलनी परीक्षाने अर्थें एक कमल तमनें आपुं तुं. जो परपुरुष उपर माहरुं मन बगडशे तो ते कमल तुरत करमाइ जाशे, अने ज्यां सुधी माहरुं मन डढ हशे त्यांसुधी विकसित रहे शे, एम कही परमेश्वरनी पूजा करी परमेश्वरनी साख्यें कमल अजितसेनने आप्युं. अजितसेने पण विस्मय पामी ते कमल लीधुं. हवे ते कमलनुं परिमल घणुं विस्तरे, नित्य जोगि थको रहे. ते कमलने सर्वदा विकस्वर थयेलो देखीने सर्व नगरनां लोक पोताना चित्तमां चमत्कार पाम्या अने विचारवा लाग्या के वीजा कमल तो मात्र श्वासोद्वासथी पण तरत करमाइ जाय अने आ कमल तो सर्वदा विकस्वर रहे ठे, ते सर्व शीलनुं माहात्म्य ठे,

एकदा राजा पोताना वैरी राजाउने वश करवा सारुंकटक करी अजितसेनने साथे लडने चाख्यो. जेम सूर्यनी साथे बूध रहे ठे तेम राजानी पासें सर्वदा प्रधान जोश्यें. अनुक्रमें चालतां थकां मार्गमां ज्यां मरुधरनी पेरें जल दुर्लभ मले ठे, ज्यां फूलनुं नाम पण नथी, तो त्यां वली कमलनी वात शुं करवी? त्यां अजितसेनना हाथनेविषे अत्यंत पणे विकसित कमल देखीने राजायें निर्बंधपणे तेनुं कारण पूब्युं, तेवारे अजितसेनें यथार्थ वात कही. ते स्वरूप जोशने राजा असंज्ञाव्यपणें अज्ञव्यनी पेरें श्रद्धा न धारण करतो थको केहेतो हवो के ए तहारुं बोलवुं साचुं केम मनाय? तेवारें बीजा चार कपटी प्रधान ठे तेहने राजा गुप्तपणे पूठे ठे जे ए शुं हशे? ते चारे जणा क हेता हवा के हे नरेश! एहने स्त्रीयें ठग्यो ठे. एहवी कोण स्त्री शीलवती होय, जेहनुं विशुद्ध शील निर्मलुं होय. जे स्त्री जन्मथी मुग्धा, शुद्ध स्नेहवं ती ने वली माही एवी पातालसुंदरी, तेणें पण पंडित स्नेही जयवंतसेन राजा ने वंच्यो हतो, तो वली बीजी स्त्रीयो नो श्यो विश्वास करवो? ते सांजली राजायें पूब्युं के पातालसुंदरी कोण? अने तेणे राजाने केम वंच्यो? तेवारें ते चार प्रधानमां हिथी एक जण बोळ्यो के हे नरेश! सावधानपणे सांजलो.

जेहनी मोटी पाल ठे, तथा न्याय अने लक्ष्मीनी शाला ठे, एवा विशालपुर नामना नगरने विषें कलामां घणो प्रवीण, तथा शत्रूनी सेना जेणे जीती ठे एवो जयवंतसेन नामे राजा राज्य करे ठे. ते राजा एकदा गर्व थी सर्व सजाना लोकप्रत्यें कहे ठे के एवी कोइ कला रही ठे के जे हुं नथी जाणतो? ते सांजली सजाना लोक सर्व कहेता हवा के हे महाराज! आप सघली कलामां प्रवीण ठो. तेवामां एक माह्यो पुरुष बोळ्यो के तमे सर्व कला तो जाणो ठो. पण एक स्त्रीचरित्र जाणता नथी. कह्युं ठे के ॥ देवाणदाण वाणं, मंतंमंतति मंतनिउणाजे ॥ इच्छिचरित्रं निउणो. ताणविमं ता कहिनछा ॥१॥ जावार्थः—देव, दानवने मंत्रादिके करी वश करेठे एवा मंत्रमां हि निपुण जे मंत्रवादियो तेना जे मंत्र तेपण स्त्रीना चरित्र आगल क्यांही नाशि जाय ठे ॥१॥ जालंधरेहिं चूमि, हरेहिं विविहेहिं अंगरकेहिं ॥ न विरस्कि आवि रमणी, दीसइ पप्रठमज्जाया ॥२॥ जावार्थः—जालंधर ए वां चूमिगृह जोंयरामां विविधअंग रक्षक सहित राजायें स्त्रीने राखी तोपण ते चष्ट मर्यादावंत देखाणी ॥२॥ मठ पयंजल मज्जे, आगासे पस्किआणप

यपंती ॥ महिवाहि अयमग्गो, तिनवि लोए न दीसंति ॥ ३ ॥ ज्ञावार्थः—
जलमांहि मठना पगवानां जाण ठे, आकाशमांहि पद्धिना पदनी श्रेणिना
जाण ठे, पण स्त्रीना हृदयना मार्गनो जाणनार कोइ त्रण लोकमांहे देखा
तो नथी ॥ ३ ॥ एवा पंडितना वचन सांजली राजा माथु धूणावतो विचा
रवा लाग्योजे, ए साचुं ठे. स्त्रीयो गुप्त हृदयवंत एवीज दीसे ठे, तो महा
रा अंतपुरनी स्त्रीयो निश्चे सतियो नथी, एवी मनमां शंका उपनी, अने
संबंध तो वली निर्मल शीलनी धरनारी होय तेनी साथेंज करवो युक्त ठे.

तेमाटे हुं कोइएक राजानी ठोकरी हशे तेने जन्मतांज परणी जूयरामां
राखी मोटी सती करीने जोगवीश. घणुं करीने प्रायः स्त्रीने अने पुरुषने कुसंग
तिथी दोष उपजे ठे, माटे जूयरामां रह्याथी दोषनी शंका केम आशे? एवो
निश्चय करी राजायें पोताना सेवकोनें कहीने कोइकराजानी कन्या अत्यंत
रूपवंति लक्षणे करी सहित एहवीने मंगावी लइने तेनी साथे जन्ममात्र
परणीने पोताना वास जुवननी हेठे जूयरांमां विश्वासु धाव राखी ते धावे
तेने लाली पाली मोटी करी. तेवारें ते धावने पण राजायें तिहांथी काढी
मूकी पण मात्र तेना केश समारवा आच्छूषणादिक पहेराववा शरीरनी शो
चा करवा जाय परंतु धाव तेनी साथें वार्त्ता करे नहीं, तेपण जेवारें ते यु
वावस्था पामी तेवारे धावने पण जवानुं बंध कखुं. तेहनुं पातालसुंदरी ए
हवुं नाम राजायें पाड्युं. कारणके एकतो पातालमां रही, अने वली तेनुं
रूप घणुं मनोहर ठे तेणे करी पातालसुंदरी एवुं यथार्थ नाम थाप्युं.

जन्मथकी ते मुग्धास्त्री, विशुद्ध, स्नेहवती ठे, एवी पातालसुंदरी सा
थें राजा स्नेह सहित विविध विलासे जोग जोगवतो हवो. ते स्त्री परपुरुष
नुं नाम पण न जाणे, तेमज मनथकी शुद्धशीलनी धरनारी एवी जाणीने
राजा उद्धासवंत स्नेह धरतो त्यां जूमिगृहमांज घणो वखत रहे. जरुरनुं
काम होयतो ज वहार आवे. हवे मणिद्वीपथकी अनंग जेवुं जेनुं रूप ठे,
तेवो अनंगदेव नामनो कोइक सार्थवाह घणो सथवारो तेमज घणीवस्तु
साथें लइने ते नगरमां आव्यो. तेणे आमला प्रमाण एवो निर्मल मोति
नो एक हार जे त्रणे जगतमां सार जूतठे ते लइ राजाने जेट कख्यो. ते
मज वीजी पण केटलिएक सारवस्तुनुं राजाने जेटणुं कखुं. तेथी राजा

पण तेनी उपर तुष्टमान थइने तेहनं दुण मूकतोहवो. हवे ते अनंगदेव मोती मणि, परवाला, सोनु, पटकुलादिक सर्व वस्तु वेचीकोट्यावधि धननो धणी थयो. तेणे पोताने रहेवासारु मणिनुं चुवन कराव्युं अने राजाने चामरनी धरनारी कामपताकानामे गणिका हती तेने घणु ड्रव्य आपीने पोताने वस्यकरी. एकदा अवकाश पामीने अनंगदेव गणिकाने पूठवालाग्यो के राजा पोते तो सिधिल मन वालो जाणियें बीजुंज चित्त थइ गथुं होय नहिं तेम राजकार्यनेविषें रहे ठे, अने सजामां पण असुरो आवेठे, तेपण वली तत्काल पाठो उतावलो जतो रहे ठे, जूगटानुं तथा परस्त्रीनुं व्यसन पण कांइ एहमां प्रगट दीगमां आवतुं नथी, तेम ठतां राजानुं एवुं व्यग्रचित्त केम जणाय ठे?

तेवारे ते गणिका पण सम्यक्पणे सार्थवाहने कहे ठे के बीजुं तो हुं कांइ जाणती नथी पण एक वात जाणुं तुं. जे अंतःपुरमा एक एवीवात ठे जे ए राजा एक स्त्रीथीज रति सुखमां प्रीतिवंत रहे ठे. ते जन्म मात्र पर णेली स्त्री ठे, जेहने जन्मथकी जूमिग्रहमां राखी ठे, तेथी एकलो तेनी साथें ज विलास करे ठे. एवां गणिकानां वचन सांजली अनंगदेव विचारतो ह वो के जे स्त्री सूर्यने पण देखति नथी तथा जेहनी पासे राज्यनुं सर्व कार्य बांडीने राजा तिहांज पड्यो रहेठे तोते स्त्री केवी हरो? तेहनं दर्शन थवु पण दुर्लज? तो तेना शरीरनो स्पर्श तो क्यांथीज थाय. एमकामग्रहे पी ड्यो थको, कंदपें जेहनं हृदय हण्युं ठे, एवो अनंगदेव पातालसुंदरीने मलवानो उपाय विचारवा लाग्यो. कखुं ठे के जे स्त्री मलवी दुर्लज होय ते कामीपुरुषने उत्कृष्ट रतिसुखनुं कारण ठे, तेमाटे विशेषें निवारवुं.

हवे ते सार्थवाह फरी घणुं जेटणुं राजाने कखुं अने बहु माने करी राजाने वश कख्यो. तेथी ते सार्थवाह अंतःपुरमां जाय आवे तो कोइ तेने मनाइ न करे. एमकरतां एकदा ते जौयरानुं ठेकाणुं जाण्युं. तेवारें पोता ना विश्वासु माणस पासे पोताना घरथी ते जूमिग्रहसुधी सुरंग खोदावी ते जौयरानी जीतने कोइ न जाणे तेवी रीते सलीसंच कख्यो. ते जाणियें सा कात् नरकनोज मार्गहोयनी? एवो सुरंगनो मारग ठे. एकदा ते सलंग द्वारे जौयरानी जीते आवी सार्थवाह उजो रह्यो, अने जेवो राजा पातालसुंदरी पासेथी वहार निकट्यो के तुरत ते सार्थवाह सुरंगथकी जूमिग्रहने विषे

गयो. तिहां पातालसुंदरी सुखशय्यामां सुती ठे, तेने रतीनी पेरें जोइने विचारवा लाग्यो के रूपे करीने पातालनी स्त्रीयो जेणे जीती ठे, वली ए राजानी स्त्री ठे अने अवर राजानी पुत्री ठे जेनां जन्म मात्रशुद्ध चरित्र ठे, तो ते अन्यायकारी माहरा वचनकेम मानशे ? तेना हृदयनी वातहुं केम पासुं ? एम विचारी ते स्त्रीने जगाम्नीने स्नेहथी बोलावी. तेवारें ते स्त्री आश्चर्य पामीने घणुं उद्धासवंत थइ अने जाणियें घणा दिवसनो एनीसाथें परिचयज होय नहिं ? तेवीरीतें शीघ्रपणे तेनी साथें हास्य करती मली गइ अने कामजोग विलास पण कस्यो. अहह ! जूठ अनादि जवनो अज्यास, ए हमणा एने कोणे शीखव्यो ? ए तो जीवनो सहज स्वभाव ठे. कछुंठे केः—रागदोसक साया. हार जयरुन्न निद मेहुन्न ॥ पुवजवप्रासाज, लप्रइ असुअं अदिठं पि ॥१॥

जावार्थः—राग. द्वेष, कषाय, आहार, जय, रुदन, निद्रा, मैथुन, ए सघलां अणसांजल्या तेमज अण दीठां पूर्वजवना अज्यासथी जीव पामें ॥ १ ॥

एम चित्तने विषे शंकातो हतो तो पण निशंक चित्त थको ते स्त्री साथें सुख विलशे. तेउयें ते सुरंगमां आववाने माटे एक मोटी दोरी करी मूकी. ते जेवारें राजा रमीने सजामां जाय के तुरत पेली स्त्री दोरीने खेंचे एटले सार्थवाह त्यां आवे. एम निरंतर चोरनी पेरें ते सार्थवाह गमना गमन करतो विलास जोगवतो हवो. अने ते स्त्री अति धूतारी ठे तो पण राजाना मुख आगल वली शुद्ध थइ चालवा लागी.

हवे अनंगदेव सार्थवाहने पातालसुंदरीयें कछुं के तुं लगार मात्र बीक राखीश नहीं. तुं मुऊने ताहरे घेर तेडी जइने बधूं नगर देखारु. एम वारं वार कहेवाथी ते वीहितो थको पातालसुंदरीने पोताने घेर तेमी जइ नगरनी वधी शोजा वतावी. हवे ते पातालसुंदरी एक दिवस गोखे बेठी थकी नगरनी सोजा जोती हती तेवामां मोटी रुद्धि सहित राजाने रेवामीयें जतो देखीने विचारवा लागी जे, राजा पोतें एकलो बहु प्रकारनी क्रीडा करे ठे अने मुऊने आज जन्मपर्यंत गुप्त गृहने विषे वंदीखाने नांखी ठे. तेथी ते राजा उपर विरक्त थइ थकी अनंगदेवने कहेवा लागी के राजायें मुजने वंदीखाने राखी ठे, एटला माटे हुं राजाने महा विशुद्धपणुं देखाहुं. ते माटें तुं कपटथी थोका दिवस आजारी परु अने पाठो सारो थयो तुं एवो ढांग करी राजाने जमवाने बोलाव, ते वखत हुं राजाने जमवानुं पिरसीने

चमत्कार देखातुं. आतुं सांजली अनंगदेव सार्थवाह कहे ठेके हे मुग्धे ! ए अनीती माराथी केम थाय ? राजाने केम नोतराय ? वली तुं पण राजाने केवीरीते पीरसी सके ? ए प्रत्यक्ष अनर्थ केम थाय ? ते सांजली पातालसुंदरी बोली के वाणीया जातें बीकणज होय, निरंतर जय विना बीहीतो रहे, पण तुं अमारुं चरित्र जाणतो नथी. अमे स्त्री जाति ठैयें ते इंद्र सरखाने पण ठेतरियें, तो वली ए राजा, जे पोतामां व्यर्थ पंक्ति पणु मानी रह्यो ठे, तेनो श्यो जार ? घणुं शुं कहुं तेमाटे जो तुं महारुं कछुं नहीं करीश तो जीवतो पण केम बूटीश ?

आतुं स्त्रीनुं वचन सांजली ते सार्थवाह जयत्रांत चित्त थको ते वात तत्काल अंगीकार करीने घणा दिवसनो मांदो थइने अनुक्रमे फरी कप टे करीने साजो थयो. अने सर्व जोजननी सामग्री तैयार करीने राजाने जमवानुं नोतरुं देवा गयो. त्यां राजापासे जइ बोड्यो के हे राजन् ! मने घणो मंदवारु हतो, पण हवे तमारा पसायथी सारीरीते करार थयो ठे, तो तेनो हवे आजे मारे घेर उंभव ठे माटे तमे कुटुंब सहित मारे घेर जमवा पधारो, एम घणो आग्रह करी राजाने जमवानी हा जणावी. हवे राजा कुटुंबसहित जमवाने आव्यो, तेवारें अनंगदेवे घणी आदरसत्कार करी राजाने जमवा बेसाड्यो. जोजन पीरसवाने पातालसुंदरी आवीने घणि युक्तियें करी राजाने पीरसती हवी. कवि कहे ठे के अहह जूठ स्त्रीनुं धूर्त पणुं ? राजा वली ते पातालसुंदरीने जोतो थको विस्मयवंत थइने विचार वा लाग्यो के ए पातालसुंदरि इहां क्यांथी आवी ? पण नहीं हुं जुळुं तुं ? ए अहियां क्यांथी आवे ? हमणाज हुं एनीपासेथी आतुं तुं ? तेतो जन्म थकी जोली ठे. अने आतो एनीज स्त्री ठे, पण निपुणतायें तो तेना जे वीज ठे, अने नेत्रथी जोश्यें तो एकरति मात्र पण आंतरुं देखातुं नथी. वली ए बेहुनुं आतुं बरोवरीपणुं पण केम आवे ? इहां तत्वनी वात को ए जाणे ? एनुं निर्णय पण केम थाय ?

एम धारी तेने उलखवाने अर्थ जेवी ते पातालसुंदरी पीरसीने पाठी जती हवी तेवांज राजायें तेनां वस्त्र उपर घीना ठांटा नांख्या. ते धूर्त पातालसुंदरी यें जाणी लीधा अने विचाखुंजे मारा मों आगल तुं कोणमात्र ? मुजनेतुं शुरु जाणे ठे, तेमाटे तें घृतना विंडु नांख्या. एवो मनमां गर्व धरी हाथमां वीं

जणो लइ जत्तारिने वायरो नांखती केहेती हवी के हे राजन् ! जेम विषने मुखमां न घालीयें तेनी पेठे ए चोजन तमे केम मुखमां नथी घालता ? ए चोजन तो जहण करवा योग्य ठे. पण वणिकना चोजन राजाने केम ग मे ? तेथी तमे आरोगता नथी. अथवा हे प्राणनाथ ! अमारुं जुवन देखित मारा चित्तने चमत्कार उपन्यो ? तेथी शून्यचित्त थयुं ठे, माटे केम जमो ? अथवा मोटा माणसनें कुधा अटप होय, तेथी तमे खाता नथी, एम धीठाइ नां वचन कहेती हवी, कवि कहे ठे, अहो जूठ एह स्त्रीनी चेष्टा ? हवे राजाना चित्तने संशय अने विस्मय ते स्त्री तथा सार्थवाह उपर थयो अने सार्थवाह हास्यपणाना जावनें आश्रय करतो थयो. ते स्त्रीयें राजाने साकर नांखेलुं दुध आप्युं पण राजाने व्यग्र चित्त होवाथी विष सरखुं लाग्युं. तो पण मुनिनी पेरे निःस्वादवंत ते दूध पीधुं अने सार्थवाहे तंबोल वस्त्रा दिक आचूषण प्रमुख आप्यां ते लइ उतावले राजा घरतरफ गयो.

इहां ते पातालसुंदरी पण तरत ते राजाना करावेला अपर वस्त्र पहिरि ने मुखने ढांकी पूर्वनी पेरें जूमि गृहमां जइ शय्यामां निश्चित थकी सूती. पाठलथी हवे राजा सर्व तालानी कूंचीयो लेइ उघादीने जौंयरामां आवी जूएठे तो जेवीरीतें पोतेसूति मूफि गयो हतो तेवी रीतेज तेने सूति देखी. त्यां राजाये तेने जगामी, तेवारें ते स्त्री बगासां खाती. आलस मोडती उठी ने बेठी थइ. ते जोइ राजा विचारवा लाग्यो जे ते स्त्री तो बीजी हती, वस्त्र तथा रत्नजडित आचूषण. जे कांइ जोइयें ते सर्व दीठां. जले मने करीते राजा स्त्रीने जोतो हवो. पण ते स्त्रीने विषे कलूषतापणुं लेश मात्र पण न दीठुं. तेथी निःशंकहृदयें ते पातालसुंदरी साथें पूर्वनी पेरें जाग विलास करे. धूर्त्तनुं चरित्र ते धूर्त्तज जाणे. साचूं होय ते खोटूं करे अने खोटूं होय ते साचूं करे.

एकदा ते पातालसुंदरी गर्व करती सार्थवाहने रीऊवीने कहेवा लागी के हवे सज्ज थाउं, चालो आपणे देशांतर जइयें. ते वचन सांजलीने उत्तर देवा असमर्थ एवो सार्थवाह कहेतो हवो के हुं राजा पासे रजा ले वा जाउं तो राजा केम जाणे नहिं ? तेवारे पातालसुंदरी केहेती हवी के वाणिया जातनां बीकण कह्या ठे ते वात खरी ठे.

हवे तुं मारुं माहापण जो. राजा मने बोलाववा आवे ते पेहेलां आपणे समुद्र उलंघि जइयें एवा घणा वाहाण तैयार करो. तमारो व्यापार

सघलो समेटो, उधराणी लेहेणुं प्रमुख जे लेवा योग्य होय ते सघलुं ल्यो, माटे जेम हुं बुद्धिची विस्तारुं तेम तमे प्रतिबंधरहित थारुं. ते सार्थवाह अति कायर एवो पण जाणियें बंदीवान बंदीखाने पड्यो होय तेम, जय ज्ञीत थको तेनी सार्थे चालवा सज्ज थयो. कवि कहे ठे के कामिनीना सुखना अर्थि एवा जे कामि पुरुषो ठे तेने धिक्कार पडो. कहुं ठे के:—स्या त्रेत्रावेमातृमुख, स्तारुण्ये तरुणीमुखः ॥ वार्द्धकेतुपुत्रमुखो, मूढो नात्ममुखः क्वचित् ॥ १ ॥ जावार्थः—बाळ्यावस्थामां माता साहसुं जूए, युवावस्थामां स्त्रीना मुख साहसुं जूए, वृद्धावस्थामां पुत्रनां मुख साहसुं जूए, पण ते मूढ पुरुष पोताने विषे तो क्यारे पण जूए नहिं.

हवे पातालसुंदरीयें सार्थवाहने कहुं के तमे राजाने जशने कहो के म हारा पितायें मुजने तेकाव्यो ठे, एटला माटे हे राजन्! हुं ताहरी आझा लेवा आव्यो बु, तेथी तमे प्रसन्न हो तो हुं जाउं. एवां पातालसुंदरीनां वचन सांजली ते सार्थवाहे विनीत शिष्यनी पेरें तेना कह्या मुजब सर्व हकिगत राजा पासे जश कही. अने विनंति करवा लाग्यो के हे राजन्! माहरां मातपिता वृद्ध ठे, तेमने माहरा विरहनुं दुःख घणुं ठे, तेथी तेमनो कागल आव्यो ठे, माटे तेमनी पासें जवा सारु तमने पूठवा आव्यो बुं. त मारे प्रसादे में घणी लक्ष्मी उपार्जन करी, ते तमारो उपकार महारी उपर ठे माटे खुशी थशने कृपा करी रजा आपो. ते सांजली राजा बोड्यो के तुज सरखा पुरुषने चालवाने रजा केम अपाय? अने ना पण केम कहे वाय? कहुं ठे के:—मामाश्रयपमंगलं व्रजश्रुति स्नेहेन हीनवच, स्तिष्ठेत्ति प्रभु तायथारुचि कुरुष्वेत्यप्युदासिनता ॥ किते सांप्रतमाचरामउचितं तत्सोप चारंवचः प्रस्थानोन्मनसीत्यज्ञीष्टमनुजेवक्तुंनशक्तावयं ॥ १ ॥ जावार्थः—जा उंमा एम कहीयें तो अपमंगलिक वात थाय, जाउं एम कहीयें तो स्नेहें हीणुं वचन थाय, रहो एम कहीयें तो प्रभुताशुं वचन थाय, जेम श्वा मां आवे तेम करो एम कहीयें तो उदासीनुं वचन थाय, शुं तुजने हम णां उचितपणुं करुं एम कहीयें तो सोपचारक वचन थाय, तेमाटे प्रस्था नाने सन्मुख जे वहाळुं मनुष्य थाय तेने कहेवा अमे समर्थ नथी ॥ १ ॥ जो तुजने जवानुंज मन ठे तो तुं कांश कार्य मने कहे, जो हमणां कहे बुं होय तो हमणां कहे अने पठी कहेबुं होय तो पठी कहेजे.

आवां राजानां वचन सांजली सार्थवाह बोदयो के हे राजन् ! तमारा पसायथी माहरुं संपूर्ण कार्य नीपनुं ठे तो पण जो तमे मारा ऊपर प्रसन्न हो तो मने कांठासुधी चालती वखत बोलावा आवो. कारण के तेथी करी देशांतरने विषे माहरी कीर्त्ति कांइक आश्चर्यकारी पसरे, यशवाद घणो थाय. राजायें तेनुं वचन अंगीकार कखुं. कवि कहे ठे के अहह ? जूठ मोटा पुरुषनी अनुवृत्ति केवी ठे ? के जे कांइ साहामो धणी कहे ठे ते सर्व प्रमाण करे ठे.

हवे ते सार्थवाहे शुभ्र मूहुत्तै घणां वाहाण करियाणांथी जरीने समुद्र मां तैयार राख्यां अने पोते सुखपाले बेसी समुद्र कांठे गयो. त्यां राजा पण सुखपालें बेसी तेने बोलावा आव्यो. पातालसुंदरी पण सुखपाले बेठी पोतानी बुद्धिथी आ कार्य नीपन्युं तेथी हर्ष पामती राजा पासें जइ कहेती हवी के हे स्वामिन् ! अमोने प्रजुयें मोहोटो पसाय कख्यो. हे राजन् ! तमारा पसायथी महारा स्वामीयें मोटी रुद्धि उपार्जी. तमारा पसायथी अमारां सघलां कार्यनी सिद्धि थइ. हे राजन् ! बहु मानथकी अथवा अज्ञानथकी जे कांइ माहरो अपराध थयो होय ते क्षमा करजो. हे राजन् ! अमने तमारा सेवक जाणीने कोइ वार पण संचारजो ! अमने वणिकने कोण संचारे ? तो पण अमारे कहेवुं उचित ठे. कवि कहे ठे के जूठ अ सतीनुं धीठाइपणुं. आवां वचन सांजली राजा विचार करतो हवो के धिक्क थारुं ? ए स्त्री पातालसुंदरीज ठे. वली विचारवा लाग्यो के पातालसुंदरी इहां क्यांथी होय ? पूर्वे पण मुजने जर्म उपनो हतो तेम आ हम णा पण जर्म पडे ठे. समशीर्षपणे विधात्रानी स्पर्द्धायें जाणीयें राजानो, शेठनो अने पातालसुंदरीनो ए त्रणेनो सुखपाल बराबर चालते थके थोडीवा रमां समुद्रकांठे सहु परिवार संघाते आव्या. ते सार्थवाह राजाने नमीने पातालसुंदरी सहित मोटा वाहाणांम शीघ्रपणे बेठो. हवे कदाच पाठल थी आपणी शोध करवा माटे राजा आवशे एवी शंकायें पातालसुंदरीयें सार्थवाहने कखुं के बीजे मार्ग वहाण चलावो. तिहां नयन, मन अने पवनना वेगनी पेरें तथा कल्लोलहणांतानी पेरें ते वाहाण चालता हवा.

हवे ते पातालसुंदरी, वाहाणमां ठ महीना सुधी तो सार्थवाहनी साथें आशक्त रही. त्यार पठी ते सार्थवाहनो जाइबंध सुकंठ नामें यथार्थ

नामनो धणी हतो तेनी साथें देवरना संबंधथी हास्य करती, तेना सुखरे करीने पातालसुंदरी तेनी साथें रक्त थड थकी गुप्तपणे रमण करे. अहो ! जूठ स्त्रीयोनुं चंचलपणुं कहेवुं ठे ? कहुं ठे के:-कल्लोलादपिबुहुदाहपिच लच्छिबुद्धिलासादपि, जीमूतादपिमारुतादपितरत्ताद्योर्ध्वपद्मादपि ॥ चित्रं चित्रमयंचलात्रिभुवनेकिंश्रीर्नितेशेमुखी, नैवंकिंखलसंगतिर्नननुस्त्रीजातिर स्यैनमः ॥ १ ॥ जावार्थ:-पाणीना कल्लोलथकी पाणीना पपोंटा चपल ठे, तेथकी वीजली चपल ठे, तेथकी वीजलीना चलत्कार चपल ठे, तेथकी वर्षाद चपल ठे, तेथकी वायु चपल ठे, तेथकी वली गरुमनी उर्ऊ पांख चपल ठे, ते गरुमनी उर्ऊ पांखनी पेरें, आश्चर्यमांहि आश्चर्यकारी एवी त्रण लोकमां वस्तु नथी. लक्ष्मी पण चपल ठे, खलनी संगति ते पण चपल ठे, एवी रीतें निश्चें स्त्री जात चपल ठे, ते स्त्री जात त्रणि नम स्कार थाउं ॥ १ ॥ हवे सुकंठ संघाते विलास करतां अनंगदेवने अंतरा यचूत जाणीने पातालसुंदरी मनमां चिंतववा लागी के जो हुं अनंगदेवने मारुं तो सुकंठ संघाते प्रगटपणे जोगविलास करुं.

एकदा अर्द्धरात्रीने समयें अनंगदेव शरीर चिंतायें उठ्यो, तेवारें पा तालसुंदरीयें शीघ्रपणें पठरनी पेटें तेने समुद्रमां नांख्यो. कहुं ठे के:-जंचि ते चित्तंउं, जंन सुविणोवि पिथीउं सक्का ॥ लीलावण लीला, वावारोतंमि कज्जंमि ॥ १ ॥ जावार्थ:-जे चित्तने विषे विचास्यामां न आवे तथा जे खप्रमां पण जोयामां न आवे, ते वात, लीलानी करनारी एवी स्त्रीनी लीलानो व्यापार ते कार्यमां आवे ॥ १ ॥ हवे ते असती केटलोक वखत उंचे स्वरे पोकार करती. विषाद करती हवी के घाउं ! हे लोको घाउं ? मा हरो स्वामि इहां समुद्रमां पकी गयो. जेम रांकना हाथमांथी रतन खोवा य तैम मनें थयुं. एवां पातालसुंदरीनां मुखथी विलापनां कटुक वचन सांजलीने सर्व साथनां लोक दुःख धरवा लाग्यां. जेम पुण्यहीनना हाथ मांथी रत्न गयुं होय तेने शोधे पण जडे नहिं तेम अनंतदेवने सघला स थवारायें मली घणोयें समुद्रमां खोळ्यो पण क्यांहि जळ्यो नहिं. पठी ते पातालसुंदरी कुलटा सतीनी पेरें महोटे स्वरें नवनवां विलाप करती मर वाने वास्ते तैयार थडने कहेवा लागी के हुं पण हवे मरीश. कवि कहे ठे के अहो ! जूठ कपटनी उत्कृष्टि मर्यादा कहेवी ठे ?

हवे एवुं सांजली सुकंठादिक सर्व सथवाराना लोक पातालसुंदरीने वा रवा माटे दोड्या, अने सर्व कोइ कहेवा लाग्या के तुं ताहरुं अकस्मात पणें सरण केम करे ठे? दुष्ट दैवना दुष्ट व्यापारथकी अनंगदेव आपणने मळे एवो कोइ हवे उपाय नथी, तो हवे ते सार्थवाह अमारो स्वामी गयो ते स्वामीने ठेकाणें तमेज अमारा स्वामी हो. ते सांजली सुकंठ मौन्य धरीने रह्यो. अने पातालसुंदरी तो बाह्यजावें शोक धरती पण अंतरजावे हर्ष धरती हवी जे सुकंठ संघाते सुखविलास करवानी निर्जयता थइ. धिक्कार ठे ! ए दुष्टाने के जेणे शठपणु करी तीदण बुद्धिना धणी सार्थवाह ने समुद्रमां नांखी दीधो, तेथी जो हुं तेनी साथें विलास करुं तो मारा पण एवा हाल करे. धिक्कार ठे ए स्त्रीने? के जेणे धीठपणाथी राजाने अने सार्थवाह बन्नेनं ठांड्या तो ते मने पण केम नहिं ठांडे ? कोण जाणे मुने पण शुं करशे ? एम विचारीने सुकंठ विरक्त चित्त थको ठे तोपण जयें करीनें ते स्त्रीने अनुजायीयें चाळे. जेम माकिणीना ठलमां पड्यो होय तेम केटलोक काल ते स्त्री साथें तेणे निर्गमन कस्यो.

हवे सार्थवाह समुद्रमां पड्यो थको तेने कोइक पुण्यना उदयने लीधे दैवयोगथी कथांहीथी तणातुं आवतुं एक जांगेला वाहाणनुं पाटीयुं हाथ आव्युं. ते पाटीयानें अवलंबे जव प्राणी जेम धर्म पामे तेम समुद्रने क ह्योले प्रेस्यो थको सिंहलद्वीप प्रत्ये पाम्यो. त्यां स्वस्थ थइने विचारवा लाग्यो जे निर्दयी स्त्रीने अर्थें में पापीयें स्वामिद्रोहादिक अणकरवा योग्य कार्य कस्युं, तेहनुं आ स्वरूप थयुं. पण ते स्त्रीने ए अनुरूपज ठे. कस्युं ठे के:—वंचिज्जइनिअसामी, दिज्जइजीयंपिकिज्जइजिस्सा ॥ कज्जेगरुअमकज्जां, हा इढी सावि विहडेइ ॥ १ ॥ जावार्थ:—जेनें अर्थें पोताना स्वामिने ठेतरे, जेहने माटे जीव सरखो दीये, वत्ति जेहनें अर्थें मोटुं अकार्य करे, हा इति खेदे ? एवी पण ते स्त्री पोताना स्वामिने सूकी आपे तथा हणे ॥ १ ॥ एवी स्त्रीने विषे हुं आसक्त थयो माटे मूढ, अज्ञानी, कामांध एवा मुऊने धिक्कार पसो. आकरा पापनो करनार पापी हुं माहरा पापथकी हवे केम बूटीश ? एवा जयथी उद्वेग पामी चित्तमां वैराग्य उपन्यो तेथी वैराग्य पामी स डुरु पासे जइने चारित्र लेइ अनुक्रमें निरवद्य चारित्र पावतो हवो.

हवे दैवयोगथी ते वहाण पण सिंहलद्वीपें आव्या. तिहां सुकंठ पाता

लसुंदरीने लश्ने जिहां अनंगदेव ऋषी काउसगगे रह्या ठे ते वनमां क्रीमा करवा आव्यो. त्यां ऋषिने अकस्मात् देखीने शंका उपनी, तेथी ते सुकंठ विस्मय अने लज्जावंत थयो. पठी पोतानुं चरित्र प्रकाशी ते साधुने तेहतुं च रित्र पूठीने विरक्त चित्त थका ते सुकंठे सम्यकपणे पोतानो अपराध खमा व्यो. उत्तमनो एज आचार ठे. हवे ते अनंगदेव मुनिने सुकंठ मळ्यो एवं जा णीने पातालसुंदरी ते सुकंठने पण मूकीने त्यांथी नाशी एक वहाणमां उता वली चढिने वहाण हंकारीने ते पापणी बीजे छीपे गइ. तिहां पण जाव जीव लज्जा मूकी स्वेढाचारीपणे वेश्यापणुं करीने ते पापणी नरके गइ. घणा जव संसारमां रजलशे. हवे संपूर्ण वैराग्यनी उत्कंठा जेहने ठे एवो सुकंठ पण चरित्र लेइ, तेने निरतिचार पणे पाळी बन्ने जणां देवलोकें गया. ते बेहु ज्ञाइ थोडा काळमां मोक्ष पण पामशे.

हवे जयवंतसेन राजा सार्थवाहने बोलावी मनमी शंका टालवा माटे जू मिगृहमां गयो. त्यां पातालसुंदरीने नहिं देखवाथी अत्यंत विषाद धरतो, मंत्री सामंत प्रमुखने तेभावीने कहेवा लाग्यो के ते सार्थवाह धूतारो अहह जूठ ? मारी समक्ष माहरी स्त्री हरी गयो, माटे कोइ एवो धीरवीर कोटायुधार ठे, जे वेगे करीने ते अत्यंत माठा चरित्रना धणी बेहु पापीने इहां लावे. के जे थी हुं ते बन्नेने सजा समक्ष शिक्षा आपुं ? ते सामंतादिक सर्व सांजलीने अ ण सद्धता थका ते ज्ञोयरुं जोवा लाग्या, त्यां चोमेर जोवाथी एक सुरंग नजरे दीठी. ते देखी विस्मय अने विषाद तेणे करी दोलायमान मन थ का एम केहेता हवा के हे राजन् ! ते स्त्रीने जाती बखते तमे पण केम उ लखी नहिं ? राजा कहे ठे के तमे पड्या उपर पाटूं शुं करवा मारो ठो ? चांदा उपर खार शुं मूको ठो ? हमणा महारो वांक न काढो, पण शीघ्र पणे उपाय करी तेने पकडी लावो. एम सर्वनी साथे वातो करतो राजा स मुद्रने कांठे जोवा आव्यो. ने कहेवा लाग्यो के वाहाण शीघ्रपणे सज्ज करो, त्यारे प्रवहण सज्ज करवाने विषे निपुण एवा पुरुष कहे ठे के ए कांइ वैद्यनी गोळी नथी ? के कांइ गांधीनी पुरी नथी ? ए वहाण तो घणे काळे सज्ज थाय. तेमज ते वाहाण गयाने घणी वार थइ ते क्यां जइने लावीये ? अने वाहाण पण कोइ अहीयां सिद्धिक रह्युं नथी के तैयार करीने जइयें. सर्वे वाहाणो सार्थवाहनी साथें गयां ठे. राजा हृदयमां निराश थइ विचारे ठे

के हा हा जूँ? महाधूर्त्तपणायें ते पापीयें मुजने प्रत्यक्ष ठेतस्यो. जन्मथ की झूमिगहने विषे रही अति मुग्धा, माहरी उपर घणुं हेत राखती तेणे मुजने ठेतरिनें एवुं केम कस्युं? धिक्कार पमो स्त्रीचरित्रने? एम ते राजा सं शय, विषाद, खेद, विस्मय, निर्वेद्य तद्रूप आपत्तिमां पड्यो ठे एवे सम यें घणा राजायें तथा घणा देवतायें पूज्या एवा केवलि जगवान जेम वा दलां थया विना अकस्मात् वरसाद आवे तेम त्यां अकस्मात् आव्या, ते देखीने राजा घणुं रीज्यो अने केवलि जगवानने नमस्कार करीने पाताल सुंदरीनुं चरित्र पूठतो हवो. तेवारें ते केवलीजगवान तेनुं चारित्र कहेता हवा. कान दइ तेनुं सर्व वृत्तांत सांजली राजाना ह्यमां वैराग्य जराणो तेवारें दीक्षा लइ सातमे दिवसे केवलज्ञान पामिने केटलो एक काल के वलीपणे विचरीने मोढे गयो. तेमाटे हे राजन्! एवी पातालसुंदरी कूसती थइ तो वाणियानी स्त्री रखोपाविनानी कूसती थाय तेमां केहेवुं शुं? एहवां चार मंत्रियोनां वचन सांजली राजा तत्त्वार्थथी वेगलो थको चार प्रधानने कहे ठे, ए सर्व प्रत्यक्ष कपट ठे एटला माटे कोइ पण प्रकारें तेनुं कुशीलपणुं जोइ ए कपट प्रगट करो. ते वात चारे प्रधाने पण कबूल करी केम के प्रपंचमांहे चतुर ठे एवा ते चार प्रधान परस्त्रीमां लंपट हता अने वली तेउने राजानी आझा थइ. एक तो मार्जार अने वली तेनें डुध जला व्युं होय तो केवी खुशी थाय, ते प्रमाणे ते चारे खुशी थया थका ते चारेजणा शीलवतीनुं शीलरूप जल शोषवाने अर्थे साक्षात वरुवानल सरखा थइ, कांइक मिस करी घर तरफ पाठा वड्या.

हवे ते चारे जणा उद्भट वेश धरीने शीलवतीनी पासे दूतीने मूखे का मीपणाना जाव प्रत्यें जणावी अने सार सार वस्तुउं मोकलावी विषयनी प्रार्थना करे. ते जाणीने शीलवती मनमां विचारवा लागी के धिक्कार पमो? ए मूढोने के जे मारुं शील देवाने तत्पर थया ठे, अरे? ते तुड मतिना धणीयो सिंहणनुं डुध देवानी पेरें मारुं शील देवाने इहेठे. कस्युं ठे के:-
 किविणाण धणं नागाण, फणमणी केसरी सीहाणं ॥ कुलवाली आण सी लं, कत्तो धिप्पंति अमुआणं ॥ १ ॥ जावार्थ:-कृपणनुं धन, नागनी फ णनी मणि, सिंहना मस्तकनी केसरा, अने कुलवती स्त्रीनुं शील एटली वस्तु ज्यां सुधी तेउं जीवतां होय त्यां सुधी कोइथी लइ शकाय नहि ॥ १ ॥

माहरा स्वामिना हाथमां कमल देखीने श्रद्धा न धरतो एवो राजानो कस्यो ए अनर्थ ठे. नहिंतर निःशंक हृदय थयानी पेरें ए आवा अकार्यने विषे केम सज्ज थाय, तेमाटे एने कांश्क चमत्कार देखासुं. एवो विचार करी शीलवती दूतीने कहे ठे के हे सखि! आवसो स्नेह श्यो? वढी सांचल, कस्युं ठे के साधुने द्रव्यनी संगत करवी न घटे, उत्तमने मदिरानो संग करवो न घटे, तेम कुलवती स्त्रीने परपुरुषनो संग करवो घटे नहि.

तो पण जेम चोपडेदानी लालचे एतुं अन्न खाश्यें तेम जो मों माग्युं द्रव्य पामियें तो परपुरुषनो संग पण करीयें. तेमाटें जो लाख सोनैया कबुल करे तो सुखे पांच रात्रि पढी एक रात्रिना चारे पहोर चारे जणा महारी पासें आवे, एम कही दूतीने विदाय करी. दूतीयें जइने ते हकीक त ते चारे जणाने कही. हवे शीलवतीयें उरडा मध्मे पदयंक प्रमाणें एक मोटी उंडी खाड करावी. पांचमा दिवसनी रात्रे आत्माने कृतार्थ मानता लाख सोनैया लइने शीलवतीने घेर ते चारे जण अनुक्रमें चारे पोहोरे आव्या. हवे जे पेहेले पोहोरे आव्यो तेने शीलवतीयें घणो आदर दइ, ने खारु उपर पाटीया जख्या विनानो पलंग राख्यो हतो, तेनी उपर लुगसुं ढांकी राखेलुं हतुं, ते उपर बेसवानुं कस्युं. तिहां जेटले ते पलंग उपर बे शवा गयो तेटले ते कामांध खाडमां जइ पड्यो. एम चारे पोहोरे चारे जणां खारुमां पड्या. जे अणघटतुं काम करे तेने तेवुंज करवुं जोश्यें.

हवे ते चारे जणां खाडमां पड्या थका विचारवा लाग्या के, अहो? एणियें सारु कस्युं जे आपणां हारुकां न चांग्या? दुष्टोनां हाडकां चांगवा ज जोश्यें? पण तेने दया उपनी. हवे ते प्रधानो तिहां कूप स्वरूपने विषे पोतानें कर्म करी नारकीनी पेरें वंदीखानाना दुख जोगवतां, पोताना वि पाक संचारतां, विविध प्रकारे हृदयमां जूरता रहे ठे.

शीलवतीने पण दया उपजवाथी कोदरा प्रमुख निःस्वादवंत अन्ननुं ए केकुं सरावलुं, अने एकेको पाणीनो करवसो दोरीयें वांधीने खाडमां मूके, ते खाइने ते चारे जणां पड्या रहे. एम बुद्धियें करीने वैद्यनी पेरें जेम वैद्य मोटो रोग टाले तेम तेजुनो अंतरंग रोग महोटो हतो ते टालती हवी. एम करतां ठ महिना गया, तेवारें ते जीवता पण मुत्रा सरिखा रह्या. माटे विषयनी तृणाने धिक्कार हो कस्युं ठे के:-विषस्य विषयाणांच, दृश्य

ते महदंतरं ॥ उपचुक्तं विषहंति, विषयः स्मरणादपि ॥ १ ॥ जावार्थः—
विषमां अने विषयमां मोटुं अंतर मालुम पडे ठे, केम के विष जे ठे तेतो
खाधाथकी मरण नीपजावे ठे पण विषय तो स्मरण थकी पण मारे ठे
॥ १ ॥ चक्रे विषेण नीलत्व, मात्रं कंठे महेशितुः ॥ विषयैस्तु तदंगार्क,
हृतेमैश महोमहः ॥ २ ॥ जावार्थः—विष जे ठे तेणे महेशना कंठने वि
षे नीला पणुं कखुं, अने विषयें तो शिवनुं अर्धांग हखुं ॥ २ ॥ हवे ते
राजा समुद्रनी पेरें शत्रुने जीतीने सार वस्तु लइ अजितसेन सहित पोता
ने नगरे आव्यो. अजितसेन पोताने मंदिर आव्यो त्यारे शीलवतीयें पो
तानुं चरित्र तथा चार प्रधाननुं स्वरूप सर्व जेम वन्युं हतुं तेम कही संज
लाव्युं. अजितसेने पण पोतानुं वृत्तांत कखुं. जली प्रीतिनुं एज लक्षण ठे.

हवे राजायें पोताने मंदिर आव्या पठी चार प्रधाननो शोध कख्यो पण
क्यांइ पत्तो न लाग्यो. त्यारे हसिने अजितसेनने कखुं के, तमे अमने ज
मवाने पण निमंत्रणा करता नथी ते शुं? अजितसेने ते वात शीलवतीने
कही तेथी तेणे कखुं के हे स्वामि? सुखें राजाने जमवाने नोतरो, विषयना
फल आ जवने विषे प्रधानो पाम्या ठे ते देखाडुं. एवुं सांचली अजितसेने
खाना कहेवार्थी राजाने जमवानी निमंत्रणा करी. तेथी राजा हर्षित थ
यो के हवे ते चार प्रधाननी शुद्धि अजितसेनने त्यां पामीश, माटे तेने
घेर केटलाक परिजननी साथे जइयें तो मारुं जवुं उचित कहेवाय. एम
विचारीने राजायें चर पुरुषने अजितसेनने घेर जमवा माटे रसोइनी खबर
काढवा मोकट्यो. ते जइ पाठो आवी उंचें स्वरे राजाने केहेतो हवो के हे
स्वामिन्! कशी पण रसोइनी सामग्री देखाती नथी, बीजुं तो रखुं? परंतु
धूम्र पण तेहना घरने विषे देखाता नथी. एवी वात सांचलीने राजा वि
स्मय पामतो चिंतववा लाग्यो के. आ शुं आश्चर्य? जो हुं घणो परिवार
साथे लइने जमवा जइश तो त्यां मुजने शुं जमाडशे?

हवे मोटा तपस्विनी पेरें जेहनां शरीरमां हारु ने चामडां मात्र रह्यां ठे,
एवा चार प्रधानने ते शीलवती कहेवा लागी के जो तमे मारुं कखुं मानो
तो हुं तमने बहार काडुं. अन्यथा करशो तो पाठा खाडामां नांखी दइश?
तेवारें बीहीना थका जेम शीलवतीयें कखुं तेम ते चारे जणे अंगीकार क
खुं पठी कूपरूप बंधीखाणामांथी तेउने शीलवतीयें बाहार काढी नवरावीने

सघलाने अंगे रातुं चंदन चोपळ्युं. अने ते चारेने यद्द सरखा दाढी, मूठ, कुसम पूजित यद्द करीने घरमां राख्या अने कळुं के जे मागीर्ये ते आप जो पण चहु मात्र जरा हलावशो नहि. जो तेम करशो तो हुं तमने पाठा खारुमां नाखी दइश. एम कही घर मध्ये ठानी विविध जातना पकान प्र मुख रसोइ करावीने घणा न्द जोजन सज्ज करीते सर्व यद्दोनापासें मूकी ने हर्षित थको अजितसेन राजाने तेमवा सारु गयो. राजा घणा परिवार संघाते अजितसेनने घेर आव्यो. तेवारें स्नानादिकनी सामग्री, पाणी, आसन, जोजन, पकान, शाकादिक प्रमुख जे जे वस्तु जोइये ते सर्व यद्द आ पे. राजा जमतो जमतो विचार करवा लाग्यो के उरडामां कोइक यद्द ठे ते आपेठे, पण अंधकारे कांइ खवर परती नथी. तथापि प्रत्यद्द कदपवृद्द सरखा ते यद्द ठे. माटे सर्व पुरुषने वांठितना आपनार एवा ए यद्दो माहरे घेर जोइये? केमके जो ते माहरा घरमां होय तो हुं वांठित सकल रुद्रिये करीने कृतार्थ थाउं. इत्यादिक ते यद्दने विषे एकांत चित्त एवो ते राजा चार प्रधाननी शुद्धिनुं नाम पण वीसरी गयो अने जोजन पण शून्य मने करीने उठ्यो, एटले अजितसेने वस्त्र आचरणादिके करी घणो सत्कार कस्यो. त्यारे राजायें लज्जा ठोकीने दीननी पेरें घणा मनुहारे करी यद्दो माग्या. ते सांजली अजितसेन पूर्वे स्त्रीना शीखव्या प्रमाणे कहेतो हवो के हे स्वामिन्! वीजो कोइ मागे तो न आपुं पण तमने स्वामिने ना केम कहेवाय? तमे ज्यारे माग्या त्यारे हवे तो आपवाज जोइये. अरें स्वामि! एमां शुं विशेष ठे? वधुं घर पण तमारुंज ठे. माटे तमे मंदिर पधारो, हुं हमणां ते यद्दोने तमारी पठवाडे मोकळुं बुं. केमके ते चार यद्दोने चार पेटीयोमां घालिने तमोने हुं जेटणुं करीश. अने ते पेटीयो महोटे उत्सवे करीने सनामां उधारुजो. एवा अजितसेननां वचन सांजलीने राजा रीऊ पाम्यो थको पोताने मंदिर जातो हवो. तेटले अजितसेने पण ते चार यद्दोने पेटीमां घालिने राजदरवारमां राजानी पाठल पेटीयो मोकली आपी. हवे राजसनामां राजा हर्षथी जेटले पेटीयो उघाडे ठे तेटले. ते पेटीयो मां चार प्रधान विकराल वैताल सरिखा देखीने, कांइक नय, कांइक विस्मय, वली प्रीतिथी, ते चारे अनिमिषनेत्रें राजाने जोइ रखा अने ते चारेने देखी राजा पण अनिमिषनयणे जोइ रह्यो. चपलशरीर मनुष्यनी पेरें तेउने देखी

ने, राजायें कूतूहलें करी उद्धासवंत थइ तेउने बोलावीने कहुं के, तमे कोण ठो? तेवारे ते शीलवतीना जयथी अने लज्जाथी मौन रह्या. घणीवार जोइ रह्याथी राजायें तेमने उलख्या जे ए तो चारे महारा प्रधान ठे, बीजा कोइ नथी. त्यारे विस्मय विषाद, लज्जा, अने प्रीतियें करीने राजायें ते चार प्रधाने पूब्युं, तेथी तेउं लाजता थका पण सर्व वात यथार्थपणे जेम नीपनी तेम सर्व पूर्व वृत्तांतनी कही. जेम घेलो माणस धूड उडाडे ते पोताना मस्तकनी उपर पडे तेम अमे शीलवतीने करवा गया तो तेवुं अमे थोमा काद मां पाम्या. ते चारे शीलवतीना शीलनी कला संबंधी प्रशंसा करता हवा. ते शीलवती सर्व लोकने प्रशंसवा योग्य थइ. एहवुं कोइ नथी के जे शीलवतीना शीलनी प्रशंसा न करे? शरीरे करी शील पादवुं तेनां करतां वचने करी विशुद्ध शील पादवुं ते डुक्कर ठे, अने तेथी मने करी शील पादवुं ते वली घणुंज डुक्कर ठे. ए शीलवतीना डुष्कर चरित्र ठे. दीक्षा पादवाथी जेम साधु परीक्षायें उत्तरे, अग्निथकी तपाव्युं जेम सुवर्ण तेजवंत थाय, तेम ते शीलवतीनो परीक्षायें करीने सज्जामां मोहटो महिमा थयो, राजायें त था प्रधानें ते शीलवतीने खमावी. शीलवतीयें ते प्रधानोनुं लीधेलुं धन तेउने पाहुं आपी प्रतिबोधीने परदारा गमन करवाना नियम लेवराव्या. अहो जूउं के सतीनो मार्ग केवो उत्तम ठे ?

हवे शुक्रकर्मना उदयथी त्यां दमघोष नामे मुनि आव्या ते सांजलीने अजितसेन स्त्री सहित गुरुने वांदवा गयो, त्यां गुरुने वांदीने अजितसेन पाठ ला जव पूठतो हवो. तेवारे चार ज्ञानना धणी गुरु कहेठे के, पूर्वे पुष्पपुरनगर ने विषे पाप करवाने आलसु एवो सुलसा नामे वणिक रहेतो हतो, जली सुयशा नामे तेनी स्त्री हती, तेहना घरने विषे दुर्ग अने दुर्गा नामे जद्रिक परिणाम वाला स्त्री अने जर्तार वेहु जण दास हता, एकदा शुक्र पंचमीने दिवसे सुयशानीसाथे दुर्गा पण साधवीनीपासें उपाश्रये गइ. त्यां सघलाने ज्ञान-पूजा, करता देखीने दुर्गा जे ठे ते साधवी पत्यें पूठती हवी के आज कयी तिथी ठे? साधवीयें कहुं शुक्र पंचमी ठे. तेवारे दुर्गाये पूब्युं शुक्र पंचमीनुं शुं फल? त्यारे साधवी कहे ठे. कहुं ठे के:—इह पुठयाइ जे वठ, गंधकुसुमच्च एहिं अच्चंति ॥ ढोअंति नाण पुरउं, नेवज्जं दीपवदिंति ॥१॥ सत्तीइकुणंती, तवं तेहुंति विसुद्ध बुद्धि संपन्न ॥ सोहग्गाइ गुणहा, सबनुपयंच पायंति ॥१॥

ज्ञावार्थः—इहां पुस्तकने विंटाघणा वस्त्रादिकना करे अने सुगंध धूपादिक, पुष्पादिकना समुच्चयें करीने अर्घ्यें एटले पूजे अने ज्ञानना मुख आगल नैवेद्यने दीप प्रमुख थापे ॥ १ ॥ शक्ति सहित तप करे, ते निर्मल बुद्धि वाला थाय. अने सौजाग्यादिक गुण सहित थकां सर्वज्ञपद पण पामे ॥१॥ एवं सांजलीने दुर्गा पूठे ठे के, हे जगवति ? जाग्यवंतने धर्मनो संयोग होय, पण अम सरखाने वली किहां थकी संयोग होय ? तेवारें गुरुणी कहे के यथाशक्ति प्रमाणें दान करवुं, शक्तिने अनुसारें तप करवुं तथा शील पालवुं ते तो पोताने वश्य ठे. जे परपुरुषनें त्यागीने निर्मल शील पावे ? अने सघला पर्वदिवसोने विषे तो वली पोताना स्वामिनी साथें जोग करवानो पण त्याग करे, एवं ब्रह्मचर्यव्रत पालवुं. एवा गुरुनां वचन सांजलीनें दुर्गायें परपुरुषनो त्याग तथा पर्वदिवसनेविषे पोताना स्वामीने त्याग करवानुं शीलव्रत अंगीकार करी समकित उपार्जिने पोताने घेर आवी. जे सघली अपूर्व वस्तुनी प्राप्ति ते निश्चें प्रीतिने ठेकाणे केहेवी जोश्यें, एम धारीने दुर्गायें पोताना धणीने धर्मनी, शीलनी सर्व वात कही तेथी तेना स्वामियें पण निश्चयथकी शील पडिवज्युं. ते दुर्गे पण प्रशंसा करवा योग्य पोतानी स्त्रीना वचनथी सर्व स्त्रीनां जाव जीव सुधी पञ्चस्काण कख्या अने पर्वदिवसें तो पोतानी स्त्रीने सेववानुं पण पञ्चस्काण कखुं. एम स्त्रीनी पेरें सर्वथा शील धरवुं तेनुं पञ्चस्काण दुर्गे कखुं. ते नियमना आराधवाथी अनुक्रमें ते दुर्गे पण समकित पाम्यो. जेम दीवाथकी दीवो करीयें तेम धर्मथकी धर्म थयो. जेमने स्वजावे अधिक धर्मनी रुची ठे एवां दुर्गा अने दुर्गे वेहु जण ज्ञान पांचमीना दिवसें ज्ञाननी पूजा करे, शील पावे. एरीते सम्यक् प्रकारें धर्म आराधी मरण पामीने वन्ने जणां सौधर्म देवलोकें जइ उपना. त्यांथी चवीने दुर्गनो जीव तमें अजितसेन थया अने दुर्गाना जीव ते ताहरी शीलवती नामें स्त्री थइ. जे माटे पूर्वजवें ते ज्ञान आराधवाथी इहां मतिज्ञान पामी अने पूर्वजवना अन्यासथी शील पालवाने पण दृढ थइ अने पूर्वे ए स्त्रीना वचनथी तुमे धर्म आराध्यो तेना प्रजावथी आ जवनेविषे घणी लक्ष्मी, प्रतिष्ठा, बहु मान्यता प्रमुख तमे पाम्या. एम गुरुनां मुखथी पाठलो जव सांजलीने ते वन्ने स्त्री चरतारने जाति स्मरण उपन्युं, तेथी कहेवा लाग्यां के हे नाथ ! तमे जेटवुं कखुं तेटवुं अमें प्र

गटपणें दीतुं. तेवारें गुरु बोल्या के ए तो तमें वेशथी शीलव पाट्युं तेहनं
ए फल पाम्या माटे हवे दीक्षा लेइने सर्वथी ब्रह्मचर्यपणुं पालो. एवा गु
रुना वचन सांजली ते स्त्री जरतार बेहु जणे दीक्षा लीधी. ते शीलवत
ना प्रजावथी ते बेहु ब्रह्मनामा पाचमें देवलोकें गया. तिहांथी चवी मनु
ष्यनो जव पामी निर्मल शील पालीने मोक्षे जशे. एहवी शीलवतीनी
कथा सांजलीने जे जव्यप्राणी शील पालशे ते आ जवने विषे सर्व संपदा
जोगवीने परजवनेविषे स्वर्ग, अपवर्गना सुखनो जोक्ता थामे.

॥ इति चोथा अणुव्रतने विषे शीलवतीनी कथा समाप्तः ॥

॥ अथ पंचम परीग्रह परिमाणव्रत प्रारंभः ॥

॥ इतो अणुव्रतं पंच, मंमि आयरिय मप्पसंभंमि

॥ परिमाण परिभेए, इत्थपमाय प्पसंगेणं ॥ १७ ॥

अर्थः—(इतो के०) ए चोथुंव्रत कह्या पठी हवे एथी आगल पांचमां
अणुव्रतने विषे अप्रशस्त परिणामें आचखुं होय जे इहां परिग्रह परिमाण
व्रतने विषे लोचना उदयथी प्रमादना प्रसंगें करीने दूषण लाग्युं होय इ
त्यादी. हवे परिग्रहना बे जेद ठे. एक बाह्य अने बीजुं अज्यंतर. तेमां बाह्य
ते धन धान्यादिक नव प्रकारें जाणवुं अने अज्यंतर ते राग द्वेषादिक
चौद प्रकारें जाणवुं. तेमां इहां बाह्यनो अधिकार ठे ॥ १७ ॥

हवे ए व्रतना पांच अतिचार आलोवे ठे.

॥ धणधन्न खितवहु, रूप सुवणेय कुविय परिमाणे

॥ डुपए चउप्पयंमि, पम्किमे देसिअं सव्वं ॥ १८ ॥

अर्थः—धन, धान्य, क्षेत्र, वास्तु, रुपुं, सोनुं, कुप्य, द्विपद, चतुष्पदना
परिमाणने विषे जे दोष लागो होय ते पडिक्कमुं तुं इत्यादि पूर्ववत् ॥१८॥

श्री जडबाहुस्वामी कृत दशवैकालिकनी निर्युक्तिमां गृहस्थनें अर्थे परि
ग्रहना ठ जेद कह्या ठे १ धान्य, २ रत्न, ३ थावर, ४ द्विपद, ५ चतुष्पद
अने ६ कुप्य ए ठ प्रकारतो सामान्ये कह्या अने विशेषथी एना जेद चो
सठ थाय. तेमां प्रथम धान्यना चोवीश जेद कहे ठेः—१ जव, २ गहुं,
३ शालि, ४ व्रीही, ५ शाठीचोखा, ६ कोदरा, ७ युगंधरी, ८ कांग, ९ रां

६ धाननीजाति, १० तिल, ११ मुंग, १२ अरुद, १३ अलसी, १४ चणा, १५ त्रिपुटक ए धान्य मालवामांहे थाय ठे, १६ वाल, १७ मठ, १८ चोला, १९ वरटी, २० मसूर, २१ तूर, २२ कुलथ, २३ मणची, २४ वटाणा, ए चोवीश धान्य प्रसिद्ध कद्यां ठे.

हवे चोवीश जातिनां रत्न कहे ठे. १ सोनुं, २ तरुज, ३ त्रांबु, ४ रूपुं, ५ लोहादिक, ६ सीसुं, ७ जाल्यकांचन, ८ हीरानीजाति, पाषाण, पारस, ए वज्रहीरा, १० मणिनीजाति, ११ मोती, १२ प्रवाला, १३ दक्षिणावर्त शंख, १४ तिन्निसो ते कोइएक जातिनुं वृद्ध, १५ अग्र, १६ चंदन, वाव नाचंदन, १७ रक्तचंदन अथवा वस्त्रनी जाति, १८ उर्णिका उनना वस्त्रनी जाति, १९ काष्ठतेसाग, शीसम प्रमुख, २० सिंहादिकना चर्मनी जाति, २१ गजादिकना दंतनी जाति, २२ चमरी गाय प्रमुखना वालनी जाति, २३ गंधादिक वस्तु, २४ औषधीना द्रव्य ते पिंपर, पिंपरीमूल इत्यादिक जाणवा. ए रत्ननां चोवीश जेद कद्या.

हवे थावर परीग्रह त्रण प्रकारनुं ठे ते कहे ठे. एक खेत्रनी जूमी, बीजुं घर प्रासाद प्रमुख ते प्रसिद्ध ठे अने त्रीजुं वृद्धना समूह ते नाखियरी प्रमुख आरामवाडी प्रमुख ए त्रण प्रकार कद्या.

हवे द्विपद परीग्रह वे प्रकारनुं ठे. तेमां एकतो चक्रने आरे वांधेला ए वा गारुलां प्रमुख जाणवा अने बीजा मनुष्य ते दासदासी प्रमुख जाणवा.

हवे चउपद परीग्रह दश प्रकारनुं ठे ते कहे ठे. १ गाय, २ जेंस, ३ उंट, ४ बकरी, ५ गारुर, ६ जाल्यवंत वाटिहकदेशना उपना घोमा, ७ अ जाल्यवंत घोडा ते वेसर प्रमुख. ८ स्वदेशी घोमा, ९ गर्दज, १० हाथी.

तथा कुप्य ते नाना प्रकारना कोसी कुटनो एकज जेद गणवो. ए सर्व ठ जेदना परिग्रहसंबंधी उत्तरजेदजे कद्या तेने एकठा करियें तेवारें चो सठ जेद थाय. ते नवविध परीग्रहमां अंतरचूत थाय एटला माटे इहां अतिचारने अनुक्रमें करी नवविध परिग्रहज देखाड्यो.

हवे धन धान्यातिचार तिहां धनना चार जेद कहे ठे. एक गणिम, बीजो धरिम, त्रीजो मेय, चोथो परिठेद. तेमां जे जायफलादिक गणीने वेचाय ते गणिम तथा कुकुम केसर गोद प्रमुख तोलीने वेचाय ते धरिम जाणवो, तथा घृतादिक लवणादिक मापें चरीने वेचाय ते मेय जाणवो तथा वज्रा

दिक परीक्षायें वेचाय ते पारिच्छेद जाणवो. ए प्रथम धन परिग्रह कस्यो. अने धान्यना चोवीश जेद प्रथम कह्या ठे. वही सत्तर जातिना धान्य पण कहेवाय ठे अथवा धान्यना अनेक जेद ठे, ते प्रथम श्रीप्रवचनसारोद्धार तथा बार व्रतनी टीपमां सविस्तर लखाइ गया ठे.

इहां धन अने धान्य ए बेहुनुं मळीने एक अतिचार जाणवुं. कारण के धननुं तथा धान्यनुं परिमाण कस्युं ठे, ते उपरांत काळांतरादिके जेवारें व ध्युं, अधिक थ्युं जाणे, तेवारें पूर्वे जेनी ऊपर लहेणुं होय ते ग्राहकने कहे के हमणा तुं तहारे घेरज राखी मूक, जेवारें महारे खपशे तेवारें हुं तहारी पासेंथी लइश. अथवा संचकार आपीने तेनेज घेर राखी मूके अने कहे के आ महारो थको पड्यो ठे, तुं बीजा कोइने आपीश नहीं. अथवा महोटा न्हाना कोठारादिक होय तो ते सर्वने महोटानी गणती करी राखे, ते धन धान्य प्रमाणातिक्रमरूप प्रथम अतिचार जाणवो.

बीजो खेत्र वास्तु प्रमाणातिक्रम अतिचार. तिहां खेत्र त्रण प्रकारना ठे. एक सेतु, बीजा केतु अने त्रीजा सेतु तथा केतु ए उन्नयात्मक जाणवां तिहां अरहट्टादिकने जळें करीने जे धान्य नीपजे तेने सेतु कहियें अने वरसातना पाणीयें करी जे धान्य नीपजे तेने केतु कहियें तथा जे वरसातना जळें अने वाव्यना जळें ए बेहुथी ज्यां धान्य नीपजे ते त्रीजो उन्नयात्मक कहियें. ए त्रण जेद कह्या. तथा वास्तु जे ग्रह ग्रामादिक तिहां घरना त्रण जेद ठे. एक खात. बीजुं उद्धित अने त्रीजुं खातोद्धित. तेमां खात ते चुंशरा प्रमुख अने उद्धित ते प्रासाद शिखरबळ. तथा खातोद्धित ते चुंशरानी उपरें प्रासादादिक करवा ते जाणवुं. ए खेत्र वास्तुनुं एक अथवा वे इत्यादिक परिमाण कस्युं होय अने तेथी अधिक अजिलाषा थाय तेवारें पोतानुं खेत्र अथवा घरनी पासेंनुं खेत्र अथवा घर वेचातुं लइने पठी व्रतज्ञ गना ज्यथी वारु तथा ज्नीतादिकने त्रोडी पूर्वला घर अथवा खेत्रसाथें जेदी वेहुनुं एक करी मूके ते खेत्रवास्तु प्रमाणातिक्रमरूप बीजो अतिचार.

त्रीजो रुप्य तथा सुवर्णनुं पूर्वे प्रमाण कस्युं ठे तेथी अधिक थतु देखे तेवारें लोचने वशें स्त्री पुत्रादिकने आपे ते त्रीजो रुप्य सुवर्णातिक्रमरूप अतिचार.

चौथो कुप्य ते रुप्य अने सोनाविना शेष कांसुं, लोहोहुं, त्रांयु, पीतल, सीसुं अने माटीनां वासण तथा वांसना, काष्ठना हल, गाडां, शस्त्र, मांचा,

मांची, मसूरकादिक सर्व धर वखरीना उपकरण तेना स्थाल कचोलादि कनी संख्यातुं परिमाण कखुं होय पठी जेवारें तेथकी अधिक राखवानी अजिलापा थाय तेवारे पूर्वकृत परिमाणनी संख्या कायम राखवा माटे न्हाना स्थाल कचोलादिक जे होय तेने जाणा स्थूल करावे, ते कुप्यप्रमाणातिक्रम रूप चोथो अतिचार जाणवो.

पांचमो द्विपद ते स्त्री, दास, दासी प्रमुख मनुष्य तथा हंस, मोर, कुर्कुट, सूना, सारिका, मैना, चकोर, पारेवा, प्रमुख पक्षी जाणवा. अने चतुष्पद ते गाय महीषी आदिक पूर्वे दश जेद कह्या ठे ते जाणवा. तेमां कोइ गाय प्रमुख गर्जवादी होय तेवारें एवुं विचारे जे ए गर्ज तो बाहिर जोवामां नथी आवतो माटे तेने गणनामां गणे नहीं, इत्यादिक द्विपद चतुष्पद प्रमाणातिक्रमरूप पांचमो अतिचार जाणवो.

अथवा धन धान्यादिक, खेत्र वस्तु आदिकना चार मासना नियम कख्या होय अने आगलानी साथें निश्चय करे के महारो नियम पूरण थशे तेवारें आ वस्तु हुं तहारी पासंथी लइश, तिहांसुधी तुं बीजा कोइने आ पीश नहीं एम कहेवाथी थापणरूप अतिचार जाणवो ॥५॥ शेष सुगम.

विवेकी प्राणीयें धन धान्यादिक नवविध परीग्रह जे पोतानी पासं होय तेनो पण संक्षेपीने अवश्य परिमाण करवो. ते करवानी जो अशक्ति होय तो पण जेटली पोतानी इठा होय तेटलो इठापरिमाण तो निश्चयें करवोज. जेमाटे पोताना अजिप्राय प्रमाणे अंगिकार करवुं सर्वने शुलज ठे.

इहां शिष्य पूठे ठे के घरमां तो शो सोनैयानो पण संदेह होय अने जे वारे परिग्रह परिमाण लीये तेवारें हजारो लाखो अने क्रोमो आदिकनो परिमाण करी लीये एवी रीतें इठानी वृद्धि करे तेमां श्यो गुण थाय ?

इहां गुरु उत्तर कहे ठे के, इठानी वृद्धि तो सर्वकाल सर्व संसारी जीवो ने प्रथम पण ठे ते कांइ पूरी पमती नथी. नेमीराजकृपीनी पेरें ॥ यतः ॥ सुवन्न रूपस्सय पुव्वया जवे, सिया हु केइलास समा असंख्या ॥ नरस्स लुक्कस्स नतिहिं किंचि, इठा हु आगास समा अणंतया ॥ १ ॥ चावार्थः— जीवें पूर्वे कैलास सरखा सोनाना अने रूपाना असंख्याता पर्वत कख्या पण लुक्कधनरने ते किंचित्मात्र इठा पूरण माटे न थया. इठा जे मननी दोरु ते आकाश सरखी अनंती जाणवी ॥१॥ पण इहां परिमाणने विषे एटवुं वि

शेष ठे के बीजाने इहानी वृद्धिनो विस्तार हणायो नथी अने इहापरिमाण करनारने तो अंगीकार करेलां परिमाण सुधीज इहा रहे परंतु तेथी उपरांत इहा वधे नहीं तेमाटे तेथकी अधिक इहा तो निषेध थइ. इहानी वृद्धि हणवाने परिमाण करे तेवारे परिणामें संतोषज थयो.

जेम जेम इहानुं अधिकाधिकपणुं थाय तेम तेम तेने दुःखनी वृद्धि जाणवी. दुःखनुं मूल ते इहा ठे. जो सुखें घरनो निर्वाह थतो होय तो पण अधिक अधिक घन उपाज्जवानी आशायें ते प्राणी अनेक क्लेश सहन करतो निरंतर दुःख जोगवतो मरीने दुर्गतियें जाय ॥यतः॥ यदुर्गमटवी मटंति विकटं क्रामंतिदेशांतरं, गाहंते गहनं समुद्रमतनू क्लेशां कृषीं कुर्वते ॥ सेवते कृपणं पतिंगजगटा संधट्ट दुसंचरं, सर्पति प्रधनं धनांधितधिय स्तद्धो न विस्फुर्जितम् ॥ १ ॥ नीचस्यापिचिरं चटुनिरचयं त्यायांतिनीचैर्नत, शत्रोरप्य गुणात्मनोपिविदधत्युचैर्गुणोत्कीर्त्तनं ॥ निवेदं नविदंति किंचिदकृत इस्यापि सेवाकृते, कष्टं किं मनस्वीनोपिमनुजा, कुर्वति वित्तार्थिनः ॥ २ ॥ जावार्थः—जे धननो अर्थी होय ते विषम अटवीमांहे फरे ठे, विकटदेशांतर प्रत्ये अतिक्रमें ठे, महोटा समुद्रने अवगाहे ठे, जेमां घणुं कष्ट ठे एवी कृषी करे ठे, कृपण स्वामीनी सेवा करे ठे, जिहां गजनी घटाने संघटे, दुःखे संचार थाय एवो स्वामी ठे? अंधबुद्धि ठे जेहनी एवा पुरुष धनने अर्थे फरे ठे, ते लोचनो पराक्रम जाणवो ॥ १ ॥ नीच पुरुषनी आगल पण घणा कालसुधी नम्रतायें करी मीठां वचन बोले तथा नीचो वलीने नीचने नमस्कार करे, शत्रुना पण अतिशय गुण वखाणे, जे कष्टने नीपजावे पण कस्यो गुण न जाणे तेनी सेवा करे, तेमाटे मनस्वी जे निपुण मनुष्य इ व्यना अर्थी होय ते शुं न करे? अर्थात् सर्व कांइ करेज ॥ २ ॥

कदाचित पुण्यने योगे इडित धननी प्राप्ति थइ तो वली तेने साचवी राखवानी चिंता थाय. कामजोगादिकनी आशायें मनोवांठित स्त्रीनो संयोग मलवानी चिंता रहे, तेनी पण प्राप्ति थाय तो वली सिद्धराज जयसिंघनी पेरें पुत्रादिक अपत्यनी वांठायें दुःखित थको रहे. ते पुत्रादिकनी प्राप्ति थया पठी वली ते पुत्रादिकना जीववानी चिंता रहे, कदाचित जीवता र ह्या तो रोगादिकना औषध वैद्यादिकनी चिंता रहे, एम करतां महोटा था

य तेवारें जणाववानी चिंता, जला गुणवान पणानी प्रतिष्ठा पमाडवानी चिंता रहे पठी जली रुकाकुलनी कन्या परणाववानी चिंता रहे.

एम करतां कदाचित् पूर्वजन्मना सुकृतें करी सर्व वांछित संयोगनुं सुख पामे तो वली ते पामेला सुखनी चिंता रहे, के रखेने ए पामेली वस्तु नो महारे वियोग थाय ? कदापि ते वियोग पण न थाय तेवारे वली ए वी चिंता थाय के रखे महारा शरीरे रोगादि पीना उपजे ? रखे मुजने जरा अवस्था आवे ? रखे हुं मरण पामुं ? एवी आश्यायें पीड्या थका परीग्रह वंत मनुष्य ते सदाकाल दुःखीया जाणवा. जेमाटे सुखनिर्वाहने विषे पण सुख न जाणवुं. जे घणोज परीग्रह पाम्यो होय एवा धनवंत पुरुषने पण पोताने वापरवामां तो थोकोज परीग्रह उपयोगी थाय ठे. शेष था कतो परिग्रहतो परने जोगमां आवे, तथापि निःकेवल तेवा परीग्रहनी चिंतादिकें करी आकुलव्याकुल थातो रहे तेथी परिग्रह जे ठे ते मूर्खादि कें करी इहजवे अने परजवे दुःखनोज हेतु ठे.

जो शो गायो घरमां होय तोपण एकज गायनुं दूध जोगमां आवे तथा जो शो मुना धान्य घरमां पड्युं होय तोपण जीवने जोगमांहे तो सेर अथवा कोढ सेर आवे ठे, तथा गमे एटलुं घर रहेवाने महोडुं होय तो पण मांचो ढाढीयें एटलुंज जोग्यमां आवे ठे, अनेक वस्त्र घरमां होय तोपण पहेरवा माटे वे वस्त्रज जोगमां आवे ठे. तेमज स्त्री पण प्रतिदिन एकज जोगमां आवे ठे, एक दिवसमां वधारे जोगवाय नहीं. तेमज शय्या, आसन, हाथी, घोना, रथ इत्यादि सर्व चीजो एकेकी जोगमां आवे ठे, ते उपरांतनां बीजाने अर्थें जाणवा. एटला माटे अटपपरीग्रह राखे थकेज स्वल्पचिंता रहे अने निर्जयपणुं पण थाय. इत्यादिक गुणनी वृद्धि जाणवी ॥ यतः ॥ जहजह अप्पलोहो, जहजह अप्पोपरिग्गहारंजो ॥ तह तह सुह पवहुइ, धम्मस्सय होइ संसिद्धि ॥ १ ॥ जावार्थः—जेम जेम थो डो लोच होय, जेम जेम थोको परीग्रह आरंज होय, तेम तेम सुख प्रवर्द्धमान थाय अने धर्मनी पण जली सिद्धता थाय ॥ १ ॥

ते कारण माटे मननी इत्रा रुंधीने संतोष पोषवाने अर्थें यत्न करवा. सुखनुं मूल ते संतोष ठे. कहुं ठे के ॥ यतः ॥ आरोग सारिअं माणु, सत्तणं सच्चसारिअ धम्मो ॥ विद्या निष्ठय सारा, सुहाइ संतोस साराइ ॥ १ ॥

जावार्थः—मनुष्यपणानुं सार ते निरोगतापणुं ठे अने सत्यनुं सारि ते धर्म ठे, तथा विद्या जे ठे ते निश्चलपणे सार ठे अने सुख जे ठे ते संतोषें सार ठे ॥ १ ॥ तेथी जिहां तिहां जेम तेम करीने संतोषनी साथें तहारुं चित्त वां धीश तो दुःखनुं जाजन थइश नहीं. माटे संतोषरूप पाल वांधी करीने लोचरूप जे महोदो समुद्र तेना उठलता कड्वोलना विस्तारने वारीने एव त अंगिकार करी रूडीरीतें पालवुं. निरंतर वली संचारवुं, अवसर पामीने वली ते व्रतनुं संक्षेप करवुं इत्यादिकरीतें अंगिकार कखुं जे परीग्रह परिमाणव्रत तेथकी जेवारें धन धान्यादिक संपदा वधे तेवारें श्रावकें शुं करवुं? ते केहे ठे. अंगिकार करवाथी उपरांत धनादिक थाय तो ते सर्व धर्मस्थानकें खरचवो पण व्यापारने विषे तथा जोगादिकने अर्थें जोरुवो नहीं. एम करवाथी कांइ दोष नथी अने एथी व्रतने थोरुं पण अतिचारलागे नहीं. दान प्रमुख सुकृतने आराधवाथी चंचल एवी जे लक्ष्मी तेनुं नियंत्रण कखुं होय तो ते लक्ष्मी स्थिर रहे, जाय नहीं. जेमाटे पूर्व पुण्यना वैभव ना वयथकी बांधी एवी जे संपदा ते विचारीयें तो आपदाज ठे.

हवे ए व्रतनुं फल कहे ठेः—इह जवेतो शंतोष, सुख, लक्ष्मी स्थिर रहे, लोकमांहे प्रशंसा वधे, अने परजवने विषे मनुष्यनी संपदा, देवतानी रुद्धि, यावत् मोक्षना सुखनो ज्ञोक्ता थाय. तथा जे प्राणी अतिलोभे करीने ए व्रत नथी लेता अथवा लक्ष्ने विराधे ठे तो ते प्राणी दरीझी, दास, दुर्जागी, दुर्गत्यादिकनां दुःख पामे ठे. ए अठारमी गाथानो अर्थ थयो ॥ १७ ॥

हवे ए पांचमां अणुव्रत उपर धनशेठनी कथा कहे ठे.

अत्यंत सूवर्णनी रुद्धियें करी आश्चर्यकारी एवुं कंचनपुर नामे नगर ठे, तेमां प्रकृति स्वभावे धणो सुंदर एवो सुंदर नामे शेठ वशे ठे, तेहने सुंदरी नामे स्त्री ठे, सज्जन लोकनें आनंदकारी लक्ष्मीवंत एवो धनशेठनामे तेनो पुत्र ठे, तेने धनश्रीनामे स्त्री ठे, तेने वली धनसार आदि पुत्रो ठे. एकदा सुंदरशेठ परलोक प्राप्त थया तेवारें जेम गुर्वादिक ठतें शिष्य निश्चित रहे, तथा जेम शेठ ठतें वाणोतर निश्चित रहे, वली जेम बाप ठतें पुत्र निश्चित रहे, तथा सासु ठतें बहु निश्चित रहे, तेम ज्यांसुधी सुंदरशेठ जीवता हता त्यांसुधी तो धनशेठ निश्चित रहेतो हतो पण सुंदरशेठ मरण पास्या पढी घरनी तेमज धन उपार्जवानी सर्व चिंता धनशेठने उपनी

एकदा धनशेठे पोतानीपासें धन केंटलुं ठे तेनो मेल काढ्यो तो सरवा द्वे नवाणुं लाख टका थया. तेमां पंचावन लाख तो पूर्वला वडेरारुना उपा जेल ठे अने चुमालिश लाख पोताना वापना उपाजेल ठे तेवारें धनशेठें म नमां विचाखुंके जो एक लाखटका वधेतो महारा घरने विषे कोटीनी ध्वजा वांधु. तेमाटे एकलाख टकाने अर्थे ते शेठ अनेक प्रकारना व्यापार विस्तार पणें करतो हवो. एम एकवर्ष पर्यंत कखुं, वली लेखुं करीने जोयुं तो तेटलाज नवाणु लाख टका थया, तेवारे विचारवा लाग्यो जे महारे खर च घणुं ठे, तेथी करी धन कांइ वध्युं नहि. एम धारीने खरच उंबुं करवा माटे निर्दय पणें कृपणनी पेरें रहेतो थको जूना वस्त्र पेहेरे; सांधुं धान वापरे. एम कुटुंबसहित घणा कालसूधी दारीझीनी पेरें रह्यो तोपण धन वध्युं नहि. त्यारें वली विचारवा लाग्यो जे वाणोत्तर प्रमुख वधुं ड्रव्य खाइ जाय ठे, माटे तेने सर्वेने रजा आपी, अने पोते अतिशय उद्यमथी व्यापार करवासारु घणा करियाणां लेइने दूर देशांतर गयो. चित्तमां लाख सोनइ या उपार्जवानो अजिलापी थको दूरथकी पण दूर एवां देशांतरने विषे ज इ उद्यम करवाथी घणुं ड्रव्य उपाज्युं, तेथी संतांष पामी पाठो पोताने घे र आव्यो, एटले सांजळ्युं जे चोरोये धाड पामी घरमांथी सघळुं धन लूंटी लीधुं. ते सांजळी घणुं खेद धरतो कुटुंबना माणस जे पोताना स्त्री पुत्रा दिक ते सर्वनी साथें वढतां सर्व कुटुंबने ते अनिष्ट थयो. अति लोचियो होय ते शुं दुःख न पामे ? कखुं ठे केः—अतिलोचो न कर्त्तव्यो, लोचनेव प रित्यजेत् ॥ अतिलोचान्निचूतस्य, चक्रं त्रामति मस्तके ॥१॥ जावार्थः— अतिलोचन करवो, तेम लोचने ठांडवो पण नहि, अतिलोचने जे पराचव्या ठे, तेने माथे चक्र चमे ठे ॥ वली शेतें लेखुं कखुं तो पण नवाणुं लाखज थया. कारणके धन ठे तेपण जाग्यने वस ठे तेथी ते दुर्बुद्धि शेतें विचार कख्यो जे वधा ड्रव्यने जूमिमां दाटुं के जेथी चोरादिकना हाथमां कोइ वखत न जाय. एतुं विचारी ते शेठे मध्य रात्रिने समये नगरनी वहार जइने पोतानां स्त्री पुत्रादिक पण जाणे नहि तेम यत्नथी सारसारवस्तुने धरतीमां दाटीने पूर्वली पेरें लक्ष्मि उपार्जवाने पाठो जातो हवो. पाठलथी ते शेतें चोयमां थाप्युं जे धन ते कोइक धूत्त जाण्युं तेथी ते शेठ गया पठी तेणे धरती खोदीने अंदरथी धन काडी लीधुं अने त्यां ते धूत्त कांकरा चरी मृक्या.

हवे ते शैठ परदेश जइ घणी वस्तूउ लइ घणां हर्षसहित थणुं धन उपा
 जिने घेर आव्यो. अने रात्रिने समयें ज्यां जूमिमां ड्रव्य दाटयुं हतुं तिहां
 आर्वी खोदीने जोवा लाग्यो तो त्यां कांकरा देखीने विलखो थयो. पठी
 जे करियाणां लाव्यो हतो ते सर्व वेचीने हीसाब गण्यो तो फरीपण नवा
 णुं लाख टका थया, कांइ वधारे थयां नहिं. जेम घणो वरसाद वरसे तो
 पण पलास खाखरानां पत्र त्रणज रहे वधे नहिं एवीस्थिति ठे, तेम एने
 पण नवाणु लाख टकाज थाय वधारे थाय नहिं. वली एकदा प्रस्तावे घर
 ना सघलां माणसोनो अणविश्वास करतोथको सघलुं ड्रव्य साये लइने प
 रदेश गयो. त्यां जइ वांढित धन उपार्जतो हवो. पठी हर्षित थइने पोता
 नुं कृतार्थपणुं मानतो मोहटा सथवारायें सार्थवाहनी दीलायें करी पाठो
 वदतो थको पोताना देश तरफ आवतो हतो त्यां मार्गमां सर्व साथने
 चोर दूटवा लाग्या. तेथी जेम आहेडीना हाथमांथी मृगली नाशि जाय
 तेम ते शैठ घणे कष्टें चोरोनी नजर चुकावी दैवयोगथी शून्य अटवीमां
 नाशिगयो. त्यां जमतो जमतो पोतानी पासे जे जात्यवंत रत्न ठे तेने थलथी
 राखीने पोताने घेर आव्यो. तिहां सर्व रत्न तथा बीजी वस्तूउ वेची पाठो मेल
 काढ्यो, तोपण तेदळुंज ड्रव्य थयुं, त्यारे तेने हर्ष अने शोच थयो. एम ते
 शैठ लोत्ते पराजव्यो कोटीधन पूरण करवानी इढायें अनेक व्यापार कख्या
 तोपण क्रोरू पूरा न थया तेमज तेनो उद्वेग पण न टळ्यो. कवि कहे ठे
 अहो! तृष्णारूप मोटो ग्रहते जूळ कहेवो ठे? एकदा ते शैठ विचारवा
 लाग्योके जो हुं ठेकाणुं फेरवुं तो मारुं जाग्य फले, अने महारुं धाखुं था
 थ. एवुं विचारी सर्व ड्रव्य लइने समुद्र यात्रायें वाहाणना अधिकारीनी पे
 रें घणां वाहणो हंकारीने रत्न द्वीपे आव्यो. त्यां अनेक जातनां घणा व्या
 पार करतां कोडी धन उपार्ज्युं. मननो जाण अने पोताना अशुज कर्म थ
 की जयनीत एहवो ते शैठ विचारवा लाग्यो जै में पूर्वे पाप उपार्ज्यां ठे,
 ते पापनां उदयथी कदापि वाहाण जांगशे तो समूलगुं सर्वधन जाशे अने
 कांइ रहेशे नहिं, माठे महारी जंघा चीरीने तेमां कोडीमूख्यनुं एक रत्न
 घालुं तो गमैतेवी आपदायें पण हुं जीवतां सुधी ते रत्नकायम रहेशे पठी
 हुं ज्यारे घेर जइने तै रत्न काढी वेचीश त्यारे कोटीध्वज थइश?

एवुं विचारी पोतानी जंघा चीरीने ते शैठें कोडी मूख्यनुं रत्न जंघामध्ये

घादी ब्रह्मसंरोहणी औषधियें वा रुक्मी वाहाणमां वेगो. नरदरियें वाहाण
 आव्या एवामां तोफान थयुं, तेथी जेम मुष्टियें पापड चांगीयें तेम सर्व
 वाहाण चांगी चकचुर थया. हवे तृणानी विडंवनाज जाणीयें हाथ आ
 वी होयनी तेम एक पाटीयुं ते शेठने हाथ आव्युं, तेना आधारथी ते
 शेठ अनेक पीडा सहतो दस दिवसे कांठे आवी मूर्छित थयो थको प
 ड्यो, ते जाणियें मृतक होय नहिंशुं ? एवो थइ गयो. पण आयुष्य दृढ
 ठे तेथी करी मूर्छ नहिं ॥ १ ॥ अने पोतानी मेले शेठनी मूर्छा वली, हवे
 मननी अने शरीरनी महोटी पीडा जोगवतो ते मंदबुद्धिनो धणी एवो शेठ
 जिवनी पेरें अरण्यमां जमवा लाग्यो. पण ते रत्नने विषे जीव लाग्यो ठे ते
 थी रांकनी पेरें जीवा मागी गामोगाम फरतो घणां कष्ट सहेतो. पोताना न
 गरना उद्यानमां आव्यो. तिहां तेना पुत्रने खबर पडवाथी स्नेहथी सामो
 जइ घेर तेडी लाव्यो. शेठ अव्यना नाशनुं दुःख अने जंघामध्ये रहुं जे
 रत्न तेनो हर्ष एम शोक हर्षें मिश्रितपणाने विषे रह्यो थको गोपवेला
 रत्नथकी कोटी ध्वज थवानी झळायें शस्त्रें ठेदी जंघामांथी रत्न काढीने प
 रीक्षकोने देखाड्युं. तेवारे ते सघला परीक्षको जाणीयें ते शेठनां कर्मथी
 प्रेक्षा थकाज बोलता होय नहिं ? तेवीरीते तेउं बोल्या के ए रत्ननी कि
 ममत नवाणुं लाख ठे, पण अधिक नथी. केम के ते रत्न असल तो एक कोटी
 मूल्यनुं ठे परंतु जंघानी उण्णतामां रहुं तेना योगथी तेजें करी हीन थइ ग
 युं ठे माटे एनु मूढ्य उंहुं थयुं. एवं सांचली कोटीनी आशायें रहित थयो
 थको ते शेठ घणो खेद धरतो विचारतो हवो जे धिक हो ? एटळुं मोटुं मर
 णांत कष्ट सहुं तो पण कोटी धन न थयुं. जे माटे में मोटो व्यापार करी घणी
 हिंसा करी, पण सामो अनर्थज थयो, अने कोइ कार्यनी सिद्धि थइ नहिं,
 माटे हवे कोइक वीजो उपाय चिंतवुं. घणीवार सुधी एवी चिंतायें व्याकुल
 रहेला एवा शेठने जोइने एकदा एक धातुरवादी धूर्त आवीने शेठने कहेवा
 लाग्यो के, तुं फोकट चिंता शुं करे ठे ? व्यर्थ खेद शुं धरे ठे ? हे शेठ ! धा
 तुरवादना प्रसादथी हुं तुजने वांछित करीश ? वेवारें जेम जव्य जीव केव
 लीनुं वचन सत्य करी माने तेम ते शेठ ते धूर्तनां वचन सत्य करी मानतो
 थको ते धूर्तना कल्याथकी सर्व धातूनी सामग्री प्रत्यें एकाग्र चित्त थइने ते
 करतो हवो. तेवारें ते धूर्त केटळुंक कारिमुं सुवर्ण कपडे करी निपजावीने

ते शोठने आपतो हवो. हवे ते सूवर्ण साचुं ठे के नहिं तेनी परीक्षा सारु शोठे चार जणने बताव्युं तेणे साचुं कछुं तेशी ते शोठ हृदयमां संतोष पामीने साची वात मानतो हवो. ते शोठने जाणे पोतानोज जाणिने ते धूर्त्त घणुं कृत्रिम सूवर्ण करतो हवो. ते जाणियें मोटा पाषाणनाज कटका होय नहि ? एवा कटका करीने देखाडे, तेने शोठ खुशियतो निरंतर झूमिगृहने विषे गुप्त पणें थापे. अहो ! कोइक ड्रव्य कमावानो उपाय कायानें कष्ट आप्या विना पण थाय ठे, एम हर्षे पामतो थको ते शोठ ते धूर्त्तनी मोटी चक्ति करतो हवो. जगतमां परने उपकार करवो तेज सार ठे, बीजुं कांइ सार नथी, एवुं निस्पृहीपणानुं मोल घालतो ते दंज्री, कपटी पण शोठने विश्वास पमा रतो हवो. कछुं ठे के:—व्रतदंजः श्रुतदंजः, स्नातकदंजः समाधिदंजश्च ॥ निःस्पृहदंजस्यतुलां, व्रजंतिनतेशताशतः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—व्रतनो दंज, ज्ञाननुं दंज, स्नातकनो दंज, समाधिनो दंज, एटला दंज ठे, पण निस्पृहना दंजनी आगल ते दंज तेना शोमां ज्ञाग प्रमाणे पण आवे नहि ॥ १ ॥ ए रीते विश्वास पमामीने एकदा घर मध्ये सार सार जे रत्नादिक वस्तु हती ते लश्ने ते दुष्टबुद्धिनो धणी धूर्त्त नाशी गयो. शोठने खबर पडी जे ते धूर्त्त ज्ञागी गयो तेशी कष्ट पामतोशंकायें आकुलव्याकुल अइ ते सोनाना कटका सर्व जोवा लाग्यो तो ते सर्व त्रांबाना दीठा. तेवारें लूट्यो रे लूट्यो ? एम मुखथी पोकार करतो, घणा लोक जेलां करतो, मस्तक तथा हृदय कूटवा लाग्यो, तेशी ते शोठ उपरें नगरना लोक हसवा लाग्यां. अने मूल्य जे नवाणु लाख रुद्धि हती ते पण घणे लाखें न्यून थयेली जोइने ते शोठ घणो दुःखी थयो. दैवयो गें एकदा शोठ नदीतटे गयो त्यां महोटुं निधान पाम्यो, तेशी घणो प्रीति वंत थयो. पठी ते ठानुं पोताने मंदिर लावीने घरना धन साथें ते धन एकठुं करी मेल काढ्यो तो नवाणुं लाख थया. तेवारें लोत्री शोठ हर्षे पामतो विचारतो हवो के जो एक लाख मले तो कोटी थाय तेवारें आत्माने कृता र्थ करी मानुं माटे तेनो कांइ उपाय खोलवो जोइयें. एवुं विचारी ते शोठ निधानना कल्पना जाण प्रत्यें पूठतो हवो, अने तेनी घणी चक्ति करवा लाग्यो. तेशी ते कल्पना धणी कहेता हवा के ज्ञाग्यवंतने तो पगळे पगळे निधान ठे. कछुं ठे के:—अमंत्रमद्दरं नास्ति, नास्तिमूलमनौषधं ॥ निर्दना पद वी नास्ति, आम्नायाः खलु दुर्लभाः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—मंत्रविना अद्दर नथी,

औपध विना मूल नहीं, धन विना पदवी नहीं, पण आम्नायो पामवी निश्चें. दुर्लभ ठे ॥१॥ ते माटे विशेषें करी ते ड्रव्यना ठेकाणानुं कोष्क निशान शोधीयें. कोष्क प्रस्तावे अश्व तथा गर्दज चारे पगें करी साहमा उजा रहे ते ड्रव्यनी निशानी जाणवी. वली ज्यां घणा पंखिना पगलां होय अथवा आदित्यवारें खंजरीट, दीवाली, घोडो, जिहां चरक करे, ज्यां ठाणमांहे एरंडवीजनो अंकूर निकले, ते ठेकाणे पण धन होय. जिहां खंजरीटनुं मैथुन देखाय ते स्थानकें पण निधान होय. पुत्र्यांरुनो अंकुरज्यां पल पलमां पाधरो वधे, तिहां पण धन होय, श्वेत पलाश तथा श्वेत वीलीने ठेकाणें वृक्ष ना पलोश्च्यां पातलां होय तो तिहां थोडुं धन होय, अने जानां होय तो धन घणुं होय, जेवुं ते वृक्षनुं दूध तेहने अनुसारें तेवो निधान सार होय.

एवुं सांजली निधान मलवाने माटे ते शेठ पूर्वे कहेला वृक्षादि खोलतो हवो. एकदा खोल करतां क्यांएक धोला पलाशने देखीने शीघ्रपणे हर्षित थयो थको ते शेठ वलि वाकूलना विधिनो मंत्रोच्चार करतो हवो. उँनमो धरणेंद्राय, उँनमो धनदाय, इत्यादिक मंत्र जणीने प्रथम धरती खोदतो हवो. त्यां जाणियें जाग्यना उदयथी निकट्युं होय नहिं? तेम त्यां मोटुं निधान प्रगट थयुं. कोटिध्वज थवानी इष्टायें शीघ्रपणे हर्षे धरतो ते निधान रथमां गोपवीने जेटले घर समीपे आव्यो तेटले पोताना घरने आग लागेली देखतो हवो. ते जोतां जोतामां थोकीवारमांज समग्र घर वलि जस थयुं. तेवारें ते शेठने मूर्छा आवी. मूर्छा उत्तस्या पठी ते मंदबुद्धिनो धणी आक्रंद करवा लाग्यो के, हाइति खेदे! हे दैव! में ताहरो कोइ पण अपराध कस्यो नहीं तो पण तुं दुष्ट शोक्यनी पेरें खार करतो फोकट शुं करवा मुजने दुःख दीये ठे? एम घणीवार विलाप करी निशासा मूकी पापीनी पेरें उद्वेगवंत थइ कष्टमांहे निमग्न ठे हृदय जेहनुं एहवो जे शेठ तेणे अनुक्रमे निधानमां थी लावेजुं तथा घर वलतामांथी जे धन रथुं हतुं ते सर्व घरमां जेजुं करीने मेल काढ्यो तो फरीपण नवाणुं लाखटकाज थया. ते देखीने शेठ विस्मय आनंद, खेद अने उद्वेगो करी विचार करवा लाग्यो के निष्कारण कायकेश दुस्तह घणो में सखो, पण जाग्यहीनने कोटिध्वजनो मनोरथ केम सिद्ध थाय? कसुं ठे के वननुं फूल, कृपणी लक्ष्मी, कृपणी ठाया, सलंगनी धूल, ते तिहांज विलय पामे. तेम जाग्यहीनना मनोरथ पण एमज विलय पा

मी जाय. इत्यादिक चिंता मनमां धरतो तेशेठ थाकानी पेरें अधीर थइने बेगे वली केटलेक काले एक कोटिध्वजने जोइ एक लखेसरी उठी उन्नो थ यो, तेने आसन बेसणादिक आपी तेनुं बहु मान कखुं ते देखीने ते धन शेठने कोटिध्वज थवानी फरीशी इठाथइ. एवामां एक योगीने देखीने ते ने पोषीने घणी जक्ति करीने पूठतो हवो के, हे दह! हे निपूण ! हुं आगल कोटिध्वज थइश के नहिं थाउं? ते तमे जोइने कहो. त्यारे ते योगी ध्या न धरीने स्पष्टपणे कहेतो हवो के हे सत्पुरुष ! तुजने धनदनी पेरें अनेक कोमी धन आगल थशे. ते सांजली ते शेठ चमकीने योगीने पूठवा ला ग्यो के तेवो हुं केवि रीतें थइश? तेवारे योगी कहेतो हवो के पृथ्वीमां ए नो एक उपाय ठे. बीजाने विषे तो अनर्थ देखुं तुं, पण तारे विषे अन र्थ देखतो नथी. अहो? जोपण ए कार्य घणुं विषम ठे तोपण ज्यारें ताहरुं पूर्व जन्मनुं जे दुष्ट कर्म ठे तेहनो दाय थशे त्यारे ए कार्य सिद्धि थशे.

ते सांजली शेठ रीऊयो थको कहेतो हवो. के हे स्वामिन्? प्रसन्न थइने मने, जलदी तेनो उपाय बतावो? ते शेठनो अति आग्रह देखीने योगी बो लतो हवो के एक पर्वतमां रस कूपिका ठे ते रसना एक बिंडुमां एक हजा र चार लोहने तपावीने अंदर नांखीये तो ते सर्व लोह द्वाण एकमां सुवर्ण थाय. ते सिद्धरस प्रायें देवताने पण मलवो दुर्लभ ठे तो मनुष्यने तो क्यां थीज मले? ते तो घणे कष्टे मले. ते सांजलीने ते शेठ विशेषें हर्षित चित्त थको योगीप्रत्यें कहेतो हवो के हे स्वामिन्? निष्फल कष्ट तो में पूर्वे घणांज सहां ठे, तो जेमांथी फल थाय एवा कष्टने सुखेथी सहीयें तेमां शुं ठे?

ते सांजली ते योगीयें, मदोन्मत थयेला एवा एक पाकानु पुठडुं शेठ नी पासेथी मगावीने तेने कखुं के एने ठ माससुधी तेलमां नांख. ते शेठे योगीना कहेवार्थी तेमज कखुं. तेवारपठी रसकूपीकानो कटप तेहना पु स्तको तथा पाडानुं पुठडुं अने लांबी बे दोरियो तथा मांची अने बे तुं बरां तथा बलि बाकुलादिक सर्व सामग्रि लइने योगीनीसाथे ते शेठ अनुक्रमे परवतमां जिहां गुफा ठे तेने बारणे आव्यो. ते बारणे रहेलो एवो जे यद्द तेने पूजीने, पुस्तकने अनुसारे ते बन्ने जणा गुफामां पेठा. ते जाणीयें नरकवास मांज पेठा होय नहिं? पठी त्यां जे चूतप्रेतादिक उठे ठे तेहने बलि बाकुला आपतां पाडाना महोटा पूंठरूप दीवीना उद्योत थकी अजूआळुं करतां

शीघ्रपणे चाट्या जाय ठे, तेठ वे योजनसुधी गया. तिहांसुधी तो पोत पोतामां प्रीतिवंत देखाता इता. हवे त्यां चार हाथ लांबो पोहोलो चो खूणाळो सिद्धरसनो कूवो दीठो. तेमां ते योगियें ते शेठने वे वाजु तुंव कां वांधी मांचीऊपर वेसारी अदृश्य ठे तळीयुंजेनुं एवी रस कूपिकामां उ ताख्यो. तिहां ते दिव्यरसें जख्यो कूवो देखिने खुशी थतो थको तेणे वे तुंव डा जरीने दोरी हलावी, एटले योगीयें दोरी उपर खेंची लीधी. जेटले ते उपर कूवाने कांठे आव्यो तेटले ते योगियें तुंवका मांग्या. तेवारें ते शेठेपण चोलपणाथी ते योगी जणी तुंबीठ आपीदीधी के तरतज ते सर्पजेवा महा दुष्टात्मा योगीयें न्याय अने धर्म वेहुने जेम कोइ ठेदे तेम ते योगियें वेहु दोरी छेदी नाखी तेथी शेठ मांची सहित कूटातो पीटातो रसने अणलागतो रसने कांठे आवी तप्तहृदयथको कूपमां पड्यो. तिहां विचारवा लाग्यो के, अहो! धिक्कार हो धिक्कार हो ए लोजिया कपटीने? जूठ ए कपटीनुं प राक्रम? हा दैव! हवे हुं शुं करीश? हुं इहांज रह्यो थको मरी जइश? माटे धिक्कार पडो मुऊ लोनांधने? जे में कांइ पण विचार न कख्यो? एम आर्त्तिने वश पड्यो छुधा, तृपायें पीडित थको केटलाएक दिवस तिहां ज अंधकाररूप वंदीखानामां वंदीवान सरखुं दुःख जोगवतो रह्यो.

हवे केटलाएक दिवस वीत्यावाद दैवयोग्यथी एकदा तिहां कोइएक चंदनघो रस पीवाने आवी, ते जाणीयें शेठने प्रतिबोध देवानेज आवी होयनी? एम शब्द करती रस पीने पाठी वली एटले ते शेठ तेहने पूठ डे वलगतो हवो. तिहां जवितव्यताना योगें करीने जाणियें खेंचाणोहोय नहिं एवो ते शेठ कष्टे जोनाणो, जेम कोइ जीव निगोदमांथी निकले तेम ते रसमांथी निकलीने वाहेर आव्यो. तिहां जमतो जमतो कोइक सथवारा ने मळ्यो, ते सथवाराने मार्गमां चोरोयें लूंठ्यो तेवारें तिहांथी ते शेठ ना सतो थको अरहो परहो जातो थको ते चोरने हाथें वंदीवान पणे पकरा णो. ते चोरोयें कोइ एक नगरमां लइ जइ तेने वेच्यो, तिहां कोइक सार्थ वाहे वेचासोलीधो. ते सार्थवाहें वली धनना लोजर्या चव्वर कुडने विपे वेच्यो, त्यां आकरां दुःसद् दुःख सहेतो हवो. ते दुःख कहीये ठेयें. म नुष्यादिकने पोपी ते मनुष्यना सकळ अंग गाली तेहना शरीरना रुधीरनी कुंडी जरीने ते दुष्टो रुधीरने तिहां जमावे पठी ते रुधीरमांतेवाज वर्ष सर

खा तेमां क्रमि पडे तेनो किरमजी रंग आय, ते रंगमांहे ते लोको वस्त्र रंगे, तेथी करी ते रंग अधिक दृढ आय. ते वस्त्रमां विशेष रक्तता आय वली पण ते पुरुषने पोषीने फरी तेनुं रुधीर काढीने तेने गाळे, पोषे ने पाहु तेनुं रुधिर काढे, एम निर्दय चित्त थका ते पापी किरमजी रंगने लोत्ते करी पाप कर्म करे. एम ते शेतें नारकीनी पेरें बार वरस सूधी त्यां दुःख जोगव्यां.

एकदा दैवना योगथी ते शेतनुं रुधिर काढीने मार्गमां नांखी मूक्योठे, तेथी शेतने मूर्खा आवी ठे, एवामां चारंडपंखी आवी तेने जह्ण जाणीने आकाशमां लड जतो हतो, त्यां वाटमां बीजो चारंरुपंखी तेने मळ्यो. जह्ण अर्थें ते बन्ने चारंडने मांहोमांहे युद्ध थयुं तेथी ते शेत चांचमांथी जमीन उपर हेगो पड्यो, डूखियो ठे तेथी मूळ नहिं. पठी जेम कोइ जव्यजीव मनुष्यनो जव पामे तेम ते शेत दैवयोगथी जमतो जमतो घणे कष्टे पोता ने नगरे आवी पहोच्यो. तिहां स्त्री पुत्रादिकने दुःखनुं करनारुं एहवुं पोतानुं चरित्र कहीने अत्यंत दुःखमां लय पामतो दीन वचन जांखतो ते शेत लक्ष्मीने कट्याणपणुं पूठतो हवो. त्यारें न्यायमांहे मेरु सरखो एवो ते शेतनो पुत्र ठे, ते पुत्रें कळुं के हे तात! वित्ततो दैवनुं दीधेलुं ठे तेमांथी मेंम हारी इष्टायें धननो व्यय पण घणो कस्यो तथापि वाव्य तथा कूपना पाणीनी पेरें ते धन कांइ उठुं थयुं नही. दैवी वित्तने खातां, वावरतां, खरचतां, पण खूटे नहिं, तो तमे शावास्ते मिथ्या खेद करो ठो? माटें संतोष करो. हवे लोच मूको घनना अधिकपणायें सळुं. हवे तमे उचित्त धर्ममागें द्रव्य खरचो, इत्यादिक घणी युक्तियें समजाव्यो पण ते शेत समज्यो नहि.

एकदा प्रस्तावें ते शेतें कोइ. ज्ञानी मुनिने पोतानो पाठलो जव पूज्यो त्यारें ते मुनि कहेता हवा के चंद्रपुर नामे नगरने विषे निर्धनमां शिरोमणि एवो चंद्रनाम वणिक रहेतो हतो, ते एकदा जिनेश्वरने प्रासादें गयो. त्यां पूजारा पासेथी सो कोमीनां फूल उधारे लडने परमेश्वरनी जक्ति रागें पूजा करी. ते पठी पूजाराने फूलनी नवाणुं कवकी आपी तेथी ते पूजारे कळुं के एक कोडी उंठी कां आपो ठो? तेने शेतें कळुं के प्रज्ञातकाळे आपीश. पण कार्यना व्यग्रपणायी पूजाराने एक कवडी आपवी वीसरी गड. पठी ते वणिक थोडा कालमां शूलना रोगथी तत्काल मरण पाभ्यो. ते जि नपूजाना प्रज्ञावथी मध्यमज्ञावें करी तुं धनदत्त थयो. पूर्वज्ञे जवे जे तें न

वाणुं कवडीनां फूल चडाव्यां हतां तेना योगें नवाणुं लाख धन ताहरुं स्थिर रचुं पण एक कवकी मात्र देवद्रव्य आपी शक्यो नहि तेथी ताहरुं अधिक धन न थयुं. जो एक कवडी आपी होत तो कोटी टका धन घात. ते माटे ते पूर्वतुं देविकरुण आपवानी बुद्धि तारी जो थाय ने ते आपे तो तुंने आगळे धन घणुं थाय. नहीं तो जेम तपावेढी धरतीने विपे पाणी नाख्युं रहे नहीं तेम तुजने पण अधिक धन नहीं थाय, तेमाटे संतोस कर. एवुं सां चली ते निपुण शेतें जे देवतुं धन शेष रचुं हतुं तेथी हजारगणुं फूलतुं देवुं आपीने परिग्रहनो परिमाण कस्यो. तेमां नवाणुं लाख सोनझ्या, आठ घर, आठ हाट, सर्व जातिनां करियाणां आठ चार, आठ घोडा, चोवीश गाय, आठ दास, आठ दासीनो नियम राख्यो. तेमज घी तेलनी चार घडी यो, तथा विशेष दोपरूप जीवनी हिंसानुं ठेकाणुं जाणी धान्य अधिक न राख्युं. मात्र वे मूढक एटलेमूना मोकला राख्या. बीजा सर्व धान्यनो त्याग कस्यो. एरीतें रायाजिउगेणुं इत्यादि ठ ठिंनि अने चार आगार सहित पांच मुं अणुवत गुरु पासैथी लेइने तेने रुकीरीतें पालतो हवो. ते दिवसथी मां डीने शेतने घेर लक्ष्मी स्थिर रही, दिन दिन प्रत्यें वृद्धि पामवा लागी, अत्यंत स्थिरपणे रहेवा लागी. माटे लक्ष्मीनी प्राप्ति, तेहनी वृद्धि, तेहनी स्थिरता, ए सघलां वानां प्राणीने धर्मथकीज थाय. हवे ते धनशेठ धर्म मां अधिक अजिग्रह धरवा लाग्यो, तेम लक्ष्मी पण धर्ममागें वावरतो हवो. ए लक्ष्मी पाम्यानुं मुख्य फल ठे. शेष धन जे ठे ते निश्चै संबंधे ठे.

एक दिवसें नदीने तटे वेगळुं सुवर्णरत्नादिकनुं निधान दीतुं पण ते शेत व्रतने विपे दृढमुनि सरखो निस्पृह ठे तेमाटे तेणे कांकरा सरखुं गणी तेमांथी एक कवकी मात्र पण उपाव्वानी इच्छा कीधी नहीं. पठी रात्रे खीने ते निधाननी बात शेतें कही, अने तेनुं ठेकाणुं पण संजलाव्युं. ते वखत शेतने घेर चोर लोको चोरी करवा माटे घरमां गुप्त रखा हता तेणे ते बात सांजली, तेथी ते चोरो धन लेवाने हर्षवंत थका ते स्थानकें गया, त्यां जइ जूए ठे तो डुवेंवना योगथी बीठी अने कोयला दीठा, ते देखीने खीज्या थका विचारवा लाग्या के वाणिचे आपणने ठग्या, माटे वाणिचा ने घेर आ बीठीउ लइ जइने नांखियें के तेना कुटुंबने विंठी खाइ जाय. एवुं धारी विंठीयो ने पोताना मस्तक उपर उपाडीने ते शेतनी खरकी

नी जित उपर चडीने शेठनां घरमां जइने ठलव्या. पण ते शेठना ज्ञान्योदयथी ते विंठीयो सुवर्ण रत्नमय जाणिये देवतायेंज आकाश थकी प्रगट वृष्टि करी होय नहिशुं? तेम रत्नमय थइ खरुखड करता परुता हवा. संतोषरूप सुकृतथी कमायेळुं जे धन तेजजळुं जाणवुं पण वीजुं धन जळुं नहि. हवे ते शेठ ते सर्वधन श्रीजिन चैत्यादिक धर्मकार्यने विपे मोक्षपदनी वाढायें वावरवाने काममां आवशे एवुं धारी ते धन घरमां थापतो हवो अने शुभ कार्यमां ते धनने वावरतो हवो.

एकदा राजानी सज्जाने विषे ज्ञानवंत निमित्तियायें आवीने कळुंके आ गल बार वरस लगण काल कटपांत सरखो दुर्जिह्ण दुष्काल परुशे, तेमां मात्र थोकाज जीव जीवता रहेशे तेमाटे सघला जनो अव्यग्रपणे धानने संग्रह करवानी इत्हा निरंतर राखो. ते सांजली सर्वलोकोयें अगणित धान्य, तेल, मीठुं, पाणी, इत्यादिक सकल वस्तु समुद्रना पाणीना वेगनी पेरें वेगथी लीधां पण धनशेठने पोतानां सज्जन लोकोयें तथा बीजा लोकोयें अतिशय प्रेक्ष्यो तो पण ते धैर्यवंत आत्मानो धणि पोताना अजिग्रहमाटे व्रत परिमाणथी किंचित् मात्र पण अधिकधान्यादिकने न संग्रहतो हवो.

हवे अनुक्रमे दुष्काल पड्याथी शेठने घेर दिन दिन प्रत्यें धान्य उंठुं थ तुं जाय तो पण ते शेठ पोताना अजिग्रहमांहे दृढपरिणामी थको जेट लुं धान्य उंठुं थाय तेटलुंज पाळुं वेचातुं लइ नियमप्रमाणे राखीने ते सत्यवंत शेठ पोताना अजिग्रहनो अने कुटुंबनो निर्वाह करतो हवो. तथा वली दानमां प्रीतिवंत एवो ते शेठ एहवा कालमां पण कोइ दीन दुःखी अनाथने अन्नादिकनुं दान आपे. एम थोकामांथी थोडुं पण आपे.

हवे दिवसें दिवसें समुद्रना पूरनी पेरें धान्यन्युं मूल चढतुं जाय तो पण पोताना व्रतने विषे दृढ परिणामनो धणी एवो ते शेठ जे हवे शुं करीश? एवो पश्चात्ताप न करतो हवो. एम करतां करतां अनुक्रमें सामान्य धान्यनी एक हांडली लाख सोनैया होयतो चडे, एवी महर्घ्यता थइ. दुखें पामवा योग्य एवो द्रव्य मळे पण धान्य पाणी न मळे. एवो वखत आव्यो तेवारें साव धान एवो ते शेठ विचारवा लाग्यो के हवे शुं थारी ने शुं करीशुं? एवी चिंता उंपनी, एवामां देवना वशथकी तिहां जाणियें देवतायेंज आपी होय नहि? तेम ते शेठना सुख आगल कोइक पंखीना मुखमांथी काद्वि चित्रावे

ल अकस्मात् परुती हवी. ते चित्रावेलनां चिन्हे करी उलखीने शेठे उपा
नी लीधी, पठी हपेंकरी तेना कटका करी अन्नादिकने विपे नांखतो हवो.
ते चित्रावेल जाणियें अक्षयलक्ष्मीनुंज वीज होय नहिं ? तेम तेना प्रजाव
थी धान्यादिकसर्व अखूट थयां. चक्रवर्तीना धान्यनी पेरें अहोरात्र तेमांथी
गमे एटलुं धान्य वावरे, तोपण ते धान्यप्रमुख खूटे नहि. पुण्य अने कीर्ति
तेहनो संचकारज जाणे आपतो होय नहिं शुं ? एवी शत्रुगार जे दानशा
लाउं ते शेठे घणी मंडावीने पृथ्वीने विपे जयंकर एवो जे दुर्जिह तेने विपे
कलियुगमां जेम कटपवृद्ध शोभे तेम ते शेठ शोभतो हवो. अहो ! संतो
परूप व्रतने पुष्ट करवानुं इहां पण महोदुं फल मळे ठे. जूळ के एकमात्र
पोताना कुटुंबनो निर्वाह करवानो जेने संशय हतो, एवा ते धनशेठें दा
नशालाउं मंडावी अन्ननुं दान आपीने आखाजगतनो निर्वाह कखो.

हवे एकदा राजायें धनशेठमां निःस्पृहपणानो जाव जोइ तेनी उपर तु
ष्टमान थइ धनशेठने कलुं के, तमे विश्वास करवा योग्य ठो एम समस्त ज
गत तमने जाणे ठे, तेमाटे हे शेठ ! तमें मारा चंमारी थाउं. ते सांचली धन
शेठे कलुं के, हे राजन् ! ए व्यापार अंगीकार करवानो माहरे नियम ठे, माटे
हुं नहि थाउं. जेथकी मारुं व्रत लोपाय तेवा पसाये करीने सखुं, जे जोजन
जमवाथी रोग पेदा थाय, जे जोजन करवाथी जोजनना करनारने आशात
नानो उदय थाय ते जोजन शा कामनुं ? ते कारणमाटे हे देव ! चंमारनुं जे
अधिकारी पणुं ठे ते पापसमूह्नो चंडार ठे तेने हुं देवनिर्माल्यनी पेरें अंगी
कार नहि करूं. हवे राजाउंने तो जे आज्ञा ठे तेज प्रधान महोदो धर्म ठे
तेथी ते वात सांचली राजाने क्रोध चड्यो ने कहेवा लाग्यो के दोपरहित
एवा ए कार्यने विपे तुं दोष केम देखाडे ठे ? वली महारी आज्ञा जांग्याथी
ताहूं व्रत केम रहेदो ? माहारुं चंमारीपणुं आखा जगतने उपकारीपणुं
ठे. ते तुं जाणतो नथी ? ते उपरांत वीजो कोइ नियम नथी. माटे कदाग्रह
ठांगीने माहूं चंडारी पणुं अंगीकार कर. हुं तारा उपर प्रसन्न थइने कहुं
हुं, माटे तुं फोकट विचार कां करे ठे. आवां राजानां वचन सांचली ता
त्त्विकमां शिरोमणि एवां ते शेठ चित्तमां विचारवालाग्यो के संसारमां परा
धीनता रूप अज्ञिथी वलता प्राणीने धिक्कार ठे. में जो पूर्वज दीक्षा लीधी
होत तो आ पराधीन पणानी वीटवणा न देखत. धन्य ठे ते मृनियोने के

जे राजानी आझायी पण करे नहि ? एटला माटे हजी पण कांइ वगळ्युं नथी, उचित होय तेज करुं. एवं विचारी ते धनशेठें पंच मुष्टिक लोचक रीने दीक्षा लीधी एटले देवतायें तेने साधुनो वेष आप्यो, साधु थया. राजानी आगलज पण जूठ के शेठना नियमना निर्वाहनुं धैर्यपणुं कहेवुं ठे ? हवे राजायें प्रणण करीने अनुक्रमें ते धन साधुने पोतानो अपराध क्षमा व्यो. शेठ पण घणो काल चारित्र पाली केवल ज्ञान पामीने मोक्षे गयो. एटला माटे जो ज्ञव्यो ! पांचमा व्रतने विषे धनशेठनु चरित्र सांजलीने त्रण जगतने पण क्षोत्रनो करनार एवा लोचरूपि समुद्रने तरो. इति पांचमां अणुव्रतने विषे धनशेठनी कथा समाप्त ॥ इति श्रीतपागढे श्राद्धप्रतिक्रम ण सूत्र वृत्तिनेविषे ए पांच अणुव्रतनो बीजो अधिकार समाप्त थयो ॥१॥

॥ अथ षष्ठ दिग्गविरमण व्रत प्रारंभः ॥

ए पांच अणुव्रत ते श्रावकधर्मरूप जे कल्पवृक्ष तेनुं मूल ठे तेमाटे ए पांचेनें मूल गुण कहियें. हवे ए पांच अणुव्रतने पुष्टीना करनारा एवा दिग्गविरमणादि सात व्रत जे ठे तेपण शाखा प्रतिशाखा तुष्य ठे तेमाटे एने उत्तर गुण कहियें. हवे ए सात व्रतमां पण पहेला त्रण गुणव्रत ठे अने पाठला चार शिखाव्रत ठे. ते गुणव्रतमांहे पहेलुं गुणव्रत अने बारव्रत मांहे ठहुं दिग्गविरमणव्रत तेना अतिचार निंदवाने अर्थे गाथा कहे ठे.

॥ गमणस्सर्ज परिमाणे, दिसासु उट्टं अहे अ तरिअं च ॥

बुद्धिसइ अंतरधा, पढमंमि गुणवए निंदे ॥ १ए ॥

अर्थः—गमनस्सर्ज एटले गमननुं परिमाण जे आटला योजन जावुं तेनो नियम लीधेलो ठे तेने विपरीत करे थके च शब्द थकी अतिक्रमवे करीने, ते शेने विषे अतिक्रमवे करीने ? तोके (दिसासु के०) दिशिने विषे एहज विशेषे कहे ठे. (उट्टं के०) उंचीदिशि ते ऊर्ध्वपणे पर्वतनां शिखरने विषे जवानुं बे योजन प्रमुखनुं प्रमाण ग्रह्युं ठे, तेनुं अनाज्ञोग पणे करी अधिक गमन कखुं होय ते ऊर्ध्वदिशि प्रमाणातिक्रमरूप प्रथम अतिचार जाणवो. तेमज अधोदिशि जे नीचीदिशि अने तिर्यगदिशि जे तीर्थीदिशि ए बे दिशिना पण बे अतिचार जाणवा. एवं त्रण अतिचार थया. इहां आवश्यक चूर्णीमांहे ए विधि कह्यो ठे के ऊर्ध्वदिशिगमननो प्रमा

ए कस्यो तेथकी उपर जो वृद्ध अथवा गिरिनां शिखरने विषे कोइ वानरो अथवा पंखीयादिक जीव होय ते वस्त्र आचरणादिक लक्ष्ने उंचुं चकी जाय तो तेने लेवा जावुं कटपे नहीं. परंतु जो ते पंखी अथवा वानर प्रमुख ना मुखमांथी पकी जाय अथवा बीजो कोइ आणी आपे, तो ते लेवुं कटपे, केमके पोताने तो धारणा प्रमाणेज जावुं कटपे, उपरांत जावुं कटपे नहीं. ए उर्ध्वदिशि आश्रयी अष्टापद, समेत शिखर, अर्बुदाचल, चित्रकूट, अंजनगिरि अने मेरु प्रमुखें संज्ञवे अने अधोदिशि आश्रयी तो जुंझरा मांहे, रसकूपिका विवरादिकने विषे जाणवुं. तथा तिर्यगदिशि आश्रयी तो पूर्वादिक चारेदिशिने विषे जेटळुं गमनागमन धाखुं होय तेथकी अधिक गयेथके अतिचार लागे तेमाटे नियमित क्षेत्रथकी आगल हुंन जाउं तथा बीजाने न मोकळुं. इहां कोइ नियमित क्षेत्रथी बाहिरला क्षेत्रमां जिहां बीजा पुरुषें जावानो नियम लीधेलो नथी एवो पुरुष जो पोतानी मेलेज कोइ चीज वस्तु लक्ष् आव्यो होय तो तैवी वस्तु लेवामां कांइ दोष नथी एवं योगशास्त्रनी टीकामां कखुं ठे.

४ चोथुं क्षेत्रवृद्धि ते सर्वदिशाउंने विषे योजन शतादिकनुं परिमाण कखुं ठे तेमां एक दिशायें शो योजनथी उपरांत जावानुं काम पड्युं तेवारें लोत्रे करीने केटलाएक योजन बीजी दिशाना परिमाणमां उंठा करी उक्त दिशामां वधारे, ते दिशिवृद्धि कहियें. एम करवा थकी प्रमाणनुं अतिक्रम थाय. पाठवी दिशियें उंठो जइ अने आगली दिशियें वधारे जइ वे दिशिना योजन एकठा करे तेवारे वे दिशिनी संख्या बराबर थाय, ए बाह्यवृत्तियें अतिचार कहेवाय पण अंतरवृत्तियें तो व्रतजंगज थयुं. ए रीतें अधिकदिशि जवानी इष्ठा करनारा जनने दिशाआश्रीने अंगीकृत प्रमाणने अतिक्रमी दिशि तेणे जंग पण थयो वली दिशा उंढांघ्यो नहिं, तेणे नहीं पण थयो, ए जंगजंग रूप चोथो अतिचार जाणवो.

५ पांचमो सइअंतररूढा स्मृत्यांतर्द्धा ते स्मरणनो नाश थाय, ते जेमके पूर्वदिशियें शो योजन जावानुं परिमाण कखुं ठे, तेने गमनने अवसरें अति व्याकुलपणे प्रमादने वशें मतिजंशादिके करीने निश्चय रहे नहीं जे शो योजन किंवा पच्चास योजननुं परिमाण कखुं ठे एम संदेह रहे, तेम स्पष्टपणे योजननुं मान अणसंज्ञारते पचास योजननी उपर गमन करे तो

पांचमो अतिचार जाणवो. अने जो शो योजननी उपर गमन करे त्यारे तो ते ब्रतजंगज थयो जाणवो. ए पांचमो अतिचार जे कह्यो ते अतिचार जो पण सर्व ब्रतने विषे साधारण ठे तोपण ए ब्रतने विषे पांच अतिचारनी संख्या पूरवाने अर्थे इहां थाप्यो ठे, माटे अंगीकार करेला ब्रतने वारंवार संचारवुं केमके सर्व अनुष्ठान क्रियानुं मूल ते स्मरणज ठे. स्मरणनो नाश थयो तो ब्रतनो पण नाश थयो एम जाणवुं.

कदाचित् अनापयोगथकी क्षेत्रनुं परिमाण उलंधी जवाय तो ते वखतनी सफरमां जे द्रव्यादिकनो लाज थयो होय ते सर्व द्रव्यादिकनो परिहार करवो. अने जे स्थानके सांचरी आवे ते स्थानकथीज पातुं वलवुं परंतु आगल एक पगलुं पण चालवुं नही. जे क्षेत्रनुं जिहां सुधी परिमाण कखुं होय तेथकी आगल बीजाने पण मोकलवुं नही. कदाचित् बीजा कोझे मोकलवाथी द्रव्यादिकनुं जे लाज पामी आवे ते लाज सर्व परिहरवो.

तीर्थयात्रादिक धर्म निमित्तें जे नियमित खेत्रथकी आगल गमन करवुं पडे अथवा कोझे मोकलवो पडे तो तेनो दोष नही अने धननी उपार्जना जे ठे ते इहलोकना फलनी हेतु ठे माटे तेने अर्थे अधिक गमन करवानु नियम करवुं पडे ठे. ए ब्रतथी जे लाज थाय ते कहे ठे:—प्रथमतो नियम करेला योजन शतादिक प्रमाण जे केटलोएक जूमी ज्ञाग ते मूकीने शेष चौदराज लोकमांहे रह्या जे समस्त जीव तेनी हिंसानो आरंज चाळ्यो आवेठे ते ए ब्रत लीधाथी तेमने हणवानो नियम थयो. ते जीवोनो रक्षणरूप गुण करणने अर्थे ए ब्रत ठे माटे ए गुणव्रत कहेवाय ठे. ते दिगविरमण नामे ब्रतमांहे जे अतिचार थयो ते निंडुं, उपलक्षणथी वली गर्हुं.

ए ब्रत अंगीकार करवाथी त्रस थावर जीवोने अन्नयदान आप्युं, लोजरूप समुद्रनी नियंत्रणा थइ इत्यादिक महा लाजनुं कारण ठे. महोटी अग्नि सरखो दीप्तीवंत एवो तपावेलो जे लोहनो गोलो ते सरखुं नित्य अव्रतिपणानुं पाप ठे. केमके अविरति जीव जे ठे ते, सर्व दिशाने विषे रहेला समग्र जीवोने गोत्वानी पेरें बाळे ठे, हणे ठे, जोपण ते मनुष्य कांइ सर्व स्थले पोतें जातो नथी तोपण अविरति अव्रतपणाना बंधने लीधेते मनुष्य इहां थको पण नित्यप्रत्ये शरीरें करी हिंसा करे ठे ॥ १९ ॥

ठठा अणुव्रतने विषे महानंदकूमरनी कथा कहे ठे.

समस्त वस्तुने विस्तारे करीने इंद्रपूरीने पण हरावे एवी लक्ष्मीवंत अवंती नामनी नगरी ठे. ते रूमा वणेंकरी वणववायोग्य ठे. सुखमकालपुरी सखी मनोहर ठे, मारगनी पंक्तियें करी शोजित ठे, विविधजातना अर्थ तेहने समूहे पूरी एवी ते नगरी चंपानगरीनी पेरें शोजे ठे. ते नगरीमां त्रण जगतनुं जेहमां पराक्रम ठे एवो विक्रमादीत्य नामे राजा राज्य करे ठे. ते राजानुं सत्वपणुं, दातारपणुं, उपकारीपणुं अतिशयवंत ठे. जाणे गायत्रीनुं तथा ब्रह्मानुं करेलुं जूलोक, जुविलोक अने स्वर्गलोक ए त्रणेना सारनोज उद्धार करीने विधातायें ते राजा निपजाव्यो होय नही ? ते नगरीमां कोटीध्वज एवो धनदत्त नामें जिनधर्मी श्रेष्ठि वसेठे. ते शेठने उदार तथा विकसित कमल जेहवा जेना हाथ ठे, पद्मसरखा जेना पग ठे, एवी पद्मावती नामे स्त्री ठे. पण तेने पुत्र न होवार्थी अत्यंत दुखी होवने लीधे कूलदेवी प्रमुखनी घणी प्रार्थना करी जेथी दैवयोगें एक सौभाग्य लक्ष्मीयें अतिशयवंत एवो जयकुमार नामें पुत्र थयो. ते बालकनां गर्भ समये, जन्म समये, रक्षाविधानुं, चंद्रसूर्यनुं दर्शन देखाववा वखते, षष्ठीना जागरण वखते, नाम स्थापन करती वखते, देवगुरुने वांदवा जतीवखते, अनखाद कराववा वखते, केश उत्तराववा वखते, दांत आववाने वखते, कणदोरो बांधती वेलायें, बोलुं शीखवाने अवसरे, गमन करवा अवसरे, चोटी राखवा अवसरे, वस्त्र आचरण पहेराववां वखतें, राखनी बांधती वखते, वरसगांठ करवा वखते, बहोतर कला ग्रहण कराववा वखते, श्रावक धर्मनो विधि शिखववा वखते, मोटा व्यवहारियानी कन्या साथे पाणीग्रहण कराववा वखते, व्यापार कला शीखवती वखते इत्यादिक सर्व कार्योंने विषे तेना पितायें महोटा महोत्सवे करीने महोटा उत्साहार्थी अत्यंत घणुं ड्रव्य खरच्युं. कळुं ठे के रागने स्थानके, प्रेमने स्थानके, लोचने स्थानके, अहंकारने स्थानके, पोतानुं ठेकाणुं राखवाने स्थानके, प्रीतिने स्थानके, कीर्तिने ठेकाणे, कोणे ड्रव्य व्यय कीधुं नथी ? हवे ते शेठनो पुत्र पण पाडोशीनी जली संगतें करी जली शिक्षादिक ना योगार्थी बाळक थको पण बीजना चंद्रमानी पेरें कळंकरहित एवो यौवन तथा कलायें करी वृद्धि पामतो हवो. तोपण जेम चंद्रमा कळंकित कहेवाणो ठे तेम ते पुत्रपण कलावंत चंद्रमानी पेटें कलाये करी वृद्धि पा

मेलो ठतां पण जुवटाना व्यसनरूप कलंके करी कलंकित होतो हवो. ते श्री निंदा करवा योग्य थयो. मदिरा थकी पण हीनलोकने वर्जनीय थयो; ते जोइ तेना माता पितादिक कहेवा लाग्या के, हे वत्स ? गुणोनो नास करवानो हेतु तथा दुर्मति अने दुर्गतिनो दूत अने सर्व व्यसननो समुद्र एवुं ए द्युतरमण ठे, तेने तुं मूकी आप. इत्यादिक घणो समजाव्यो तोप ए पूर्व कृत अशुभकर्मना योगथी ते पुत्र व्यसनने कोइरीतें मूके नही.

हवे व्यसनी पुरुषनुं धन टकी शके नही तेम ते शेठनां पुत्रने अनुक्रमें विटल पुरुषोनी कुसंगति थकी गणिकानुं व्यसन पण होतुं हवुं. कवी कहे ठे के, अहो जूठं पस्विवाइपणाना जावनुं शील ते जीवने समकादे उपजे ठे? वित्तरूप जे घृत तेनी आहृतिनी पूर्त्तियें करीने व्यसनरूप अग्नि अधिक वृद्धिने पामे ठे अने दारीद्ररूपी पाणीना योगथकी वली तेहजद्वणे उप शमे ठे, एवुं जाणतां ठतां पण पिता विचारवा लाग्यो के पूत्रने शिखाम ए देवाथी एनुं चित्त विषाद पामशेमाटे तेम न थवासारु अहोनिश तेने वांछित धन देतो हवो. जूठं मोहथी जीव केवो मूढ थइ जायठे? एम व्यसनमां आशक्त एवा पूत्रें जेम ग्रीष्मकालनें सूर्ये सरोवरनुं पाणी शोषी ज वाय तेम शेठनुं कोडीबद्ध समग्र धन तेणे थोडाज दिवसमां शोषवी ना ख्युं. कह्युं ठे के:—सेवा सुखानां, व्यसनं धनानां, याश्चा गुणानां कुनृपः प्रजानां ॥ प्रनष्टशीलश्च सुतः कुलानां, मूलावपाती कठिनः कुठारः ॥ १ ॥ जावार्थः—सुखना मूलने, पारकी चाकरी ठेदे ठे, व्यसन, धनने टाले ठे, याचना, गुणने टाले ठे, अन्यायी राजा, प्रजानो दय करे ठे, कूशीलवंत, अनाचारी, व्यसनी, एवो पुत्र, ते कुलनो दय करे ठे, ते कारण माटे ए टलां द्रष्टांत मूल ठेदवाना कठिन कुठार ठे.

हवे पोताने घेर द्रव्य खूद्युं तेवारे धननी अप्राप्तियें ते जयकुमार दुष्ट कर्म घेद्यो थको चोरी करवा माटे कोइक धनवंत व्यवहारीयानां घरमां खातर पामवाने पेठो. तिहां खात्रना मुख आगल तेने सप्यें रुस्यो तेथी अक्रतकरणीनी लज्जायेंज जाणे प्राण ठांड्या होयनी? तेम ते शेठना पुत्रें पोताना प्राण त्याग कख्या. जेमाटे द्युतादिक व्यसनना वशथकी चोरीनो धं धो शीखे अने चोरी करवाथकी जीवनो नाश थाय, तेथी आज्ञवमां मरण नुं दुःख थायअने परत्रवें दुर्गतिनां अनंत दुख जोगववा पडे. हवे प्रजाते

सघलायें जाणुं जे ए धनदत्तशेठनो पुत्र ठे तेवारे राजायें ते धनदत्त महा अपराधी ठे एवुं जाणी तेने आकरे बंधने बांधीने सर्व अंगे बीकी दशकला नांख्या, सर्व द्रव्य लुंटीने केदमां नांख्यो. तेवारे शेठ विचारतो हवो के घणे मनोरथे पूत्र थयो, ते माठां विलासथी पोतानें अने परने अहितकारी थयो.

हवे कोइक रीते करीने ते धनदत्त शेठने विषे तेनां मित्र, चाइ, ज माइ अने सेवको, स्त्री अने साहुळ तथा महाजनो ए सर्व मलीने विनय पूर्वक राजाने विनंति करीने तेना पुत्रनुं स्वरूप कहीने ते धनदत्तशेठने मू काव्यो. ते दिवसथी मांडीने धनदत्तशेठ तेवा पुत्रनुं मातुं चरित्र तेणे करी त्रासवंत चित्तें अत्यंत मोटुं दरिद्रपणुं अने अपमान वगेरेने पामतो हवो, तेमज पूत्रना जन्मवाथी अत्यंत हानी थइ एम धारतो हवो. वली पण पूर्व जवने पुण्येंकरी व्यापारनी निपुणतायेंकरी पूर्वनीपेरें वाणिज्य करतां तेणे वोहोवो धन उपाज्यो. उत्तम आचारथी शोचा वधी, राजातुं मान थयुं. तेथी ते धनदत्त शेठ पोते नवो अवतार पाम्यो एम मानतो हवो. वली ते आ गली स्त्रीने वीजो पुत्र न थयो, स्त्रीपण वये युक्त थइ, तेमज ते शेठने पुत्रादि क जो पण अत्यंत अनिष्ट थया ठे तोपण स्त्री विचारवा लागी के जो महारे शोकनो पण पुत्र होय तोपण ए धननो धणी तो थाय, अने महारे पण आधार थाय. एम अत्यंत पुत्रनी आर्त्तियें आक्रमी एवी स्त्रीयें तथा हितना वांढ क जे स्वजनादिक तेणे मलीने बीजी कन्या परणवा माटे ते शेठने अत्यंत प्रेरणा करी, पण पुत्रना विपाक जोगवे ठे तेणे करीने कदाच कुपुत्रनी प्राप्ति थाय तेमाटे ते शेठ निर्विकारीनी पेटें परणवानी वात अंगीकार न करतो हवो. कहुं ठे के:-दुर्जनदुःखितमनसां, पुंसां सुजनेपि नास्ति विश्वासः ॥ बालः पयसा दग्धो, दध्यपि फुत्कृत्य खलु पिबति ॥१॥ चावार्थः:- दुर्जने दुखव्युंठे मन जेनुं एवा पुरुषने सज्जननो पण विश्वास आवे नहि, जे बालक एक वखत दूध पीतां बळ्यो होय ते बीजी वखत दही पण फु कीने पिये ठे ॥ १ ॥ हवे एकदा कोइ इश्वरदत्त शेठनी पुत्री परणवा योग्य थइ ठे पण तेने लायक वर मळतो नथी एवी पोतानी पुत्रीनुं पाणिग्रहण करवाने माटे इश्वरदत्तशेठें धनदत्त शेठने कहेवराव्युं, के हे शेठ? विश्व मां प्रशंसवा योग्य, पूर्व पुण्यथी पामवा योग्य एहवा पुत्ररत्न तेनी उत्पत्तिथी तुं उत्पातनी उत्पत्तिनी पेरे निष्फल जयशुं पामे ठे? ठोकरा जणा

एटला सर्व कुजातज होय के शुं? सर्व वृद्धनेविषे कांटाज होय शुं? सर्व तलावने विषे कादवज होय शुं? एकवार अजीर्ण मात्र थयाथी फरीने बीजीवार जमवुंज नहि शुं? एकवार जे रस्ते धारु पनी होय त्यां हमेशा धारु पकरो, एवं धारी ते रस्ते नज चालवुं के शुं? माटे हे शेठ? दुःखे निग्रह करवा योग्य एवो जे तमारो कदाग्रह तेने ठांकीने उत्तम लक्षणें युक्त एवी कुमुद्वती नामे माहरी पुत्री ठे तेने तमे अंगीकार करो. तेनां स्वामीपणानां जावें तमारो बीजना चंद्रमांकी पेरे कोइक मोटो उदय थरो, एम तेनां लक्षणोथी में निश्चय कस्यो ठे, माटे ए कार्यने विषे हवे विचार करोमां.

हवे निपुणतायें करी गूढ ठे चित्त जेनुं एवो धनदत्त शेठ पण कहेतो हवो के हे मोटा आयुष्यना धणी? तमारा दाक्षिण्य थकी ए वात पण करीयें. परंतु जो तमे संताननी बात प्रत्यें ते कुमुद्वतीने कांइ न कहो, अने दैव योगथी कदाच संतान थाय तो मारुं नथी एम ते गणे, जो एवी निर्मोहता होय तो हुं अंगीकार करुं. ते सांचली जेम हिमाचलें पार्वती शिवने अंगीकार करावी तेम ते शेठनी पासे जो पण बीजा घणा जनोयें उत्कंठा सहित तेनी पुत्रीनी मागणी करी तोपण ते शेठें पोतानी कन्या अन्य जनने नआपी अने धनदत्तनेज आपी. कुमुद्वतीयें पण जे प्रमाणे शेठे कस्युं ते प्रमाणे अंगीकार कस्युं, तेथी ते धनदत्त शेठ तेने महोटा उत्सवथी परण्यो. अनुक्रमे ते स्त्रीजरतारने मांहो मांहे प्रीति थइ, तेथी प्रीतिनुं निधान एवं जे उधान ते जो के शेठने अनिष्ट ठे तोपण तेने रस्युं. ते स्त्रीयें स्वप्न दीवुं, ते जाणे पोताने कोइ वाहाले आवीने मांहे बदरीफल मूकेलुं एवं एक कांसानुं कचोलुं आप्युं अने तेज कासानुं कचोलुं वली कोइके पाबुं लइ लीधुं, एवं स्वप्न आववाथी कुमुद्वतीयें पोताना स्वामिनें स्वप्नानी बात जणावी तेथी शेठेपण पोतानी मतिने अनुसारे बाह्यथी सुंदर एवो पुत्र थारो. ने ते पुत्र केटलाक डव्यसहित परग्रहने विषे रह्यानी स्थिति इत्यादि स्वप्नानुसारे अनुमान करी चित्तनेविषे विचारतो हवो के ते पुत्र माहरुं कांइ नहि लीये तेम हुं करीश. एम अनुक्रमे रूपवंत पुत्रनो जन्म थयो एटले तुरत ते शेठ पुत्रने लेइने पूर्वला वचनना बलथकी जेम निर्जिव होय तेने स्मशानमां मूके तेम जीर्ण उद्यानने विषे जइने मूकयो. कवि कहेठे के, अहो जूठ निर्मोहता? कुपुत्रनी कदर्थनायें शेठने उद्वेगवंत कस्यो ठे. हवे ते शेठ जेवा

मां ते ठोकराने मूकीने हर्षवंत थको पाठो वढ्यो, तेवामां अकाल मेघना गर्जरवनीपेरें अकस्मात् देवतानी वाणी आकाशमां प्रगट थइ के, हे शेठ ? ए बालक तमारी पासे जे लेणुं मागेठे ते दइने पठी जाउं. एवी देवतानी वाणी सांजलीने ते शेठ जय अने कौतुके सहित एवो थको बोळ्यो के केट लुं ड्रव्य ते बालक मागेठे ? ते तमे कहो ते टलुं आपुं. त्यारे ते देव बोळ्यो के ते बालक एकहजार सोनैया तारी पासे मागेठे. ते सांजली शेठ पोताने घेर जइ हजार सोनैया लावीने बालकनीपासें मूकी पाठो वढ्यो. मार्गमां चिंतव्युं जे घणुं रुडुं थयुं. देवाथी बूढ्यो, एम विचारतो मंदिर आव्यो.

हवे जातमात्र पुत्रना विरहथी घणी पीकायेली एवी ते स्त्री शेठना जय थी प्रसवनी वात पण व्यञ्जिचारीनीपेरें प्रकाश करती न हवी. पठी प्रजातें ड्रव्य अने ते बालकने सालाकर देखीने हर्ष पामतो पोताने घेर लइ जइ पोतानी स्त्री जणी आपतो हवो. ते स्त्रीपण पोताना पुत्रनी पेरें पालती हवी. कळुंठे के जे वस्तुनी इहा न होय ते मनुष्य प्रायें थोका कालमां घणी पामे, ने जे वस्तुनी इहा घणी होय ते वस्तु लेशमात्र पण थोडाकालमां न मळे. तेम कुमुद्धती पण पुत्रनी वात वीसारीने पोतानो धंधो करती रहेठे. एवामां वलीपण थोडाकालमां ते कुमुद्धितीयें एक खडुं दीतुं जे सोनाना क चोळामां पाकुं नारंगीतुं फल कोश्यें लावीने आप्युं तेने वली कोश्यें पातुं लीधुं, तेवी स्वप्नानी वात तेणे जरतारने कही. पठी अनुक्रमे रूपादिकेकरी पूर्वना सरखोज बीजो पुत्र ते कुमुद्धितीयें प्रसव्यो. ते पुत्रनेपण शेठे स्थान कनी परावर्तना बुद्धियें बीजा वनमां जइ मूक्यो, त्यां पण आकाश वाणी थइ जे ते पुत्र तारी पासे दशहजार सोनैया मागे ठे ते मूकी जाउंतेथी ते शेठ दशहजार सोनैयानो ढगलो ते बालकना मोढां आगल करी पाताने मंदिर गयो. काले करी विगतशोक थयो. ते पुत्रने पण दशहजार सोनैया सहित कोइ व्यवहारियो पोताने घेर लइ जइ पोतानी स्त्रीने आपी पालतो हवो.

हवे कुमुद्धती वारंवार पुत्र प्रसवादिकनां क्लेषे उद्वेग पामी तेथी तेने अत्यंत मातुं लाग्युं. वली एकदा स्वप्नामां नद्रजातिनो स्वेत हाथी कळ्ळो ल करतो पोताना घरमां पेसतो देखीने जागी उठी अने पोताना जरतार ने ते वात कही. अनुक्रमे आनंदनो संदर्ज एवो वली गर्ज होतो हवो. पठी घणा उंचाग्रहादि गुणो सहित अर्द्धरात्रि समये सकल गुणे शोजित अति

यशवंत पुत्रनो प्रसव थयो. ते पुत्र शुभ स्वप्नेकरी सूचवित ठे, माटे तेने वनमां न मूको, एम स्त्रीयें घणो वास्यो तोपण शेठ विश्वास रहित ते बाल कने त्रीजा उद्यानमां मूकतो हवो. तेवामां आकाशवाणी थइ जे तेनीपासे थी लेणुं लीधाविना तुं केम मूके ठे? त्यारे शेठे पूज्युं के केटलुंक लेणुं हुं तेनी पासे मागुंहु? त्यारे देवे कल्युं के कोमाकोडी सोनैया तेनापासे तारा लेणा ठे, ते सांजली अत्यंत प्रीतिवंत थको ते शेठ ते बालकने पाबु घेर आणी ने चिंतामणि रत्ननी पेरें स्त्रीने आपतो हवो. पुत्रनो अपूर्व जन्म थयो ए म उद्भूत कुमुदतीयें स्थापना करीने घणो महोटी जन्मोत्सव कस्यो. ते आनंदनो करनार ठे तेशी तेनुं महानंदकुमर एवुं नाम पाज्युं. ते कुमर जो के हजी न्हानो ठे माटे दांतरहित ठे तो पण सर्वथकी गुणनी वृद्धिनो जज नारो, दांतसहित जेवो अनुक्रमे ख्यातवंत ठे तेशी शोजायें अद्भुत ठे. ते बालक अनुक्रमें वधतो थको कलावंत चंद्रमानीपेरे कलायो ग्रहण करतो हवो. अने वली सङ्गरुपासे बाढ्यावस्थामां समकितमूल देशविरतिप्रत्ये ग्रहण करी ठठाव्रतनो नियम करतो हवो. ते पोताना वसवाना स्थानकथी मांकीने सर्व दिशीनेविषे तिर्यग्पणें सो थोजन प्रमाणें जवानुं नियम अंगीकार करतो हवो. एम करतां यौवन अवस्थामां तेना पितायें यज्ञ दत्त नामना व्यवहारीयानी जेवुं नाम एवा परिणाम वाली कलावतीनामें कन्यासाथे तेने परणाव्यो. ते महा नंदकुमर जनम्यो त्यारथी धनदत्त व्यवहारीना घरमां सर्व प्रकारे पाणीना पूरनीपेठें लक्ष्मी वधती हवी.

हवे धनदत्तशेठे अनुक्रमे सर्व वाणिज्यनो चार वर्षाकालना नदीना प्रवाहनी पेरें ते महानंदकुमरने सोंप्यो, तेशी ते वाणिज्य करतां थोडा दिवसमां कटपवृद्धनीपेरें महोटा उत्साहथी कोमाकोडी सोनैया उपार्जतो हवो. केटलाएक पुरुष तो जगतमां पोताना निर्वाहने विषे उत्साह रहित थका जन्मथकी धननी उपार्जनाकस्यां करे ठे, तथा केटलाक सेहेजमात्रमां द्रव्य उपार्जे ठे, अने घणानो निर्वाह करे ठे, तेम घरनो सर्व निर्वाह महानंदकुमार करतो हवो. ए सघलो लेणां देणांनो संबंध ठे, ते संबंधनिश्चें वज्रबंधसरखो ठे. इहां धनदत्तशेठनो संबंध त्रण कुपुत्रथी द्रव्यनो नाश थयो, अने एक सुपुत्रथी द्रव्यनी वृद्धि थइ. हवे ते धनदत्तशेठें पुत्रना वचनथी निश्चित थइ सुवर्णमय चोमुखो जिन प्रसाद कराव्यो, तिहां महोत्सवथी प्रीति

ष्टा करावी अने सात क्षेत्रे सात कोटी सुवर्ण वावरतो हवो. त्रिकाल ज्ञानी रीतें जिननी पूजादिक, जे श्रावकनी क्रियाठे ते प्रत्ये करतो हवो तेमज परोपकारादिकमां पण सर्वथकी श्रेष्ठ थयो अहो सुपुत्र पाम्यानुं फल जूठ?

हवे अन्यदिवसें जलिकृति वालो, कोशक विधानो साधक एवो पुरुष ठे तेणे ठमास सुधी सेवा जक्तियें करी विधिपूर्वक आकाशगामिनी विद्या साधवा मांडी ठे तेणे विद्यानी सिद्धिने दिवसें उत्तरसाधकपणानेअर्थें सर्वज्ञा ग्यवंतमां उत्कृष्ट ज्ञाग्यवंत एवा महानंदकुमरने अत्यंत प्रार्थना करी. जो के उत्तरसाधकपणुं घणुं कष्टनुं करनारुं ठे तोपण दाक्षिण्यवंत परोपकारी महानंदकुमरे तेहनुं वचन अंगीकार कखुं. ना न कही शक्यो, कारण के जगतमां परउपगारपणुं ते सारठे. कखुं ठे के:—क्षेत्रं रक्षति चंचा, सौधं लोलः पटः कणान् रक्षा ॥ दंतात्तृणं प्राणान्, नरेण किं निरुपकारेण ॥ १ ॥

ज्ञावार्थः—चंचा पुरुष, क्षेत्रप्रत्ये राखे. चपलवस्त्र, घर प्रत्ये राखे. रक्षा, ते कणने राखे. दांते ग्रहणुं जे तृण, ते प्राणने राखे. जूठ निर्जीव वस्तुपण एट लो उपकार करेठे, परंतु उपकाररहित जे पुरुष उपन्यो ते शुं कामनो? हवे कालीचतुर्दशीनी रात्रिनेविषे उत्तर साधकपणे ते पुरुष महानंदकुमारना सहायथी निरावाधपणे मेरुनीपेरें निश्चल थको विद्या साधतो हवो. ते विद्यासिद्ध थवा समयें विद्यादेवी साक्षात् थइने कहेती हवी के, अहो! तें मोहोटे उत्साहे मुजने साधी, माटे हुं तुजने सिद्ध थइ. पण एटलुं विशेष ठे जे परकार्यनो साधक अने प्राणीने आधारभूत एवो उत्तरसाधक जे आ महानंदकुमर ठे ते जणी कुमारिकानी पेटें तुं मुजने आप, एटले हुं ए महानंदकुमरनी पासें कुमारिनी पेटें रहुं. जो महानंदकुमार मारुं वचन मानशे तो हुं कृतार्थपणाने मानीश, कर्मथी उपरांत अधिक फल आपवाने माटे विधात्रापण समर्थ नथी. कखुं ठे के:—नमस्यामो देवान्ननु हतविद्येस्ते पिवशगा, विधिर्वद्यः सोपि प्रतिनियतकर्मैकफलदः॥फलं कर्मायत्तं यदि किम मरैः किंच विधिना, नमस्तत्कर्मज्योविधिरपि न येज्यः प्रभवति ॥ १ ॥

ज्ञावार्थः—हुं जे देवताने नमुंठु, ते देवता पण विधाताने वश्यठे, वली ते विधाता पण निरंतर कर्मनां फल जोगवेठे, तेमज ते फल पण कर्मने वश्य ठे, माटे देवाताने तथा विधाताने नम्ये शुं थाथ? एम जाणि विधातानो पण जे कर्मथी उदय थयो ठे ते कर्म प्रत्ये हुं नमुंठुं, एम कहीने विद्यादेवी तत्का

ल अलोप थइ, तेविद्यासाधकपण निपुण कुमारने ते समये विद्यादेवीना कह्यापूर्वक विद्या आपीने तत्त्वार्थनो जाण तेज निमित्त पामी विरक्तचित्त थइने तपस्या आदरतो हवो. ते कुमर विद्यायेंकरी विद्याधरनीपेरें आकाश गामी थयो. कवि कहेठे के, अहो जूठ जाग्यनुं अधिकपणुं. कहुं ठे के:—वेपार कोइक करे ठे, अने तेनुं फल वली कोइक जोगवे ठे. तेमाटे उद्यमे सखुं अमारे तो कर्मज प्रमाण ठे. ते कुमर विद्यायेंकरी आकाशमार्गे विहरमा न तीर्थकर तथा शाश्वता तीर्थकरनी यात्रा करतो, परने उपकारादिक करतो ते प्राप्त थयेली विद्यानुं सर्वदा काल फल लेतो रह्यो.

उन्मत खलनी पेरें विद्यायें अतिशयवंत शक्तिनोधणी प्रायें पेढालपुत्र नीपेरें अन्यायमां अत्यंत प्रवर्त्ते, तेम ते कुमर विद्याना लाजधकी पण अन्यायमां नहिं प्रवर्त्ततां साधुनीपेरें उत्तम संवरनो धणी थयो. तेमज समु द्रनीपेरें मर्यादानुं उल्लंघन क्यांही पण ते कुमर न करतो हवो, हवे अनुक्रमे ते सौजाग्यवंत महानंदकुमारने एक पुत्र थयो ते पुत्र विष्णुने जेम प्रद्यु म्न कुमार अनुयायी हतो तेनीपेरे पौताना पिताने अनुयायीज थयो. ए कदा ते कुमरने अशुभ दैवयोगथी दुष्ट सर्प रुस्यो, तेथी तेनुं विष चडवा थी तेहनु सर्वथा चैतन्यपणुं नातुं. वैद्यादिकना घणा यत्न कस्या पण कृप णना रत्ननीपेरें निष्फल थया तेथी मातापितादिकने घणुंज दुःख थयुं. पठी तत्काल उपजेली मतिने योगें ते धनदत्तशेठें चोरासी चौटानेविषे पडह व जकाव्यो जे मारा पुत्रने सर्प रुस्योठे तेथी तेनु विष उतारीने जे जीवतो क रे तेने हुं एक कोडी सुवर्ण आपुं. ते वात सांजलीने एक परदेशी विप्र वि वेकसहित कहेतो हवो, के हे शेठ ? इहांथी एकसो ने दश योजन उपर श्री निधाननामे नगरनेविषे हुं रहुहुं, त्यां माहरा घरनेविषे देवतानी आपेली एवी विषहर नामे औषधी ठे, जे माहरी स्त्रीपण जाणे ठे. ते औषधिनु घ णीवार स्पष्टपणे प्रत्यक्ष में पारखुं कखुं ठे. ते हुं मार्गमां गमावी नाखुं एवी वीकथी अहिंया लाव्यो नथी. पण जो ते औषधि दिवस उग्या पे हेलां कोइ इहां लावे तो ते औषधिना महिमाथी निश्चेज अमृतनीपेरें ए बालक जीवतो थाय. अन्यथा जीवे तेम लागतुं नथी.

एवां विप्रनां वचन सांजली ते शेठ हर्ववंत थको कहेतो हवो के जलो जलो हे चूदेव ? तमें रूडी वात कही. हवे सांजलो ? आ माहरो पुत्र इंद्र

सरखो अचिंत्य शक्तिवालो ठे, तेज आकाश गामिनी विद्यायें हमणांज वेगथी ते औषधि लावशे, माटे ताहरी स्त्रीने ताहरा हस्ताक्षर लखीने आप के जेथी ते देखाडीने औषधि लावशे. तेवारे ते विप्र अतिकौतकथी हर्षवंत थको जेटले कागल लखवाने तैयार थाय ठे तेटले महानंद कुमारे कछुं के, सुकृतनेविषे एककंद एवा हे तात ! माहरे दिगपरिमाण व्रत ठे, तेमां प्रत्येक दिशियें मात्र शो योजन मोकळुं राख्युं ठे. ते उपरांत माराथी जवाय नहीं. मुजने पुत्रनो मोह घणोठे पण व्रतनो अंगीकार कस्याथी ते औषधि त्यांथी हुं केम आणी शकुं? अंगीकारनो निर्वाह तत्पूर्वकज जेवुं धाखुं होय तेवुं पालवुं ते माटे हे तातजी ! तमे ए ब्राह्मणने बीजो कोश उपाय पूठो. आवुं सांजलीने धनदत्त बोळ्यो के हे वत्स ! आकाशमार्गे जतां जीवहिंसा नथी, माटे तुं सुखे जशने औषधि लाव, विचार म कर अने वली धरतीयें सो योजन सुधी जवानुं तें व्रत व्हीधुं ठे अने आ धरती जे आहींथी एकशो दश योजन दूर कहे ठे तेतो खांचाखुची आवुं अवळुं चालवुं पडे ते सर्व गणिने एकसो दशयोजन थाय ठे पण तुजने तो आकाशमार्गे पांसरा जवाथी सो योजन पूरा नहिं थाय ? तेमाटे तुं जशने लाव. तुं एम न जाणतो के तै लइ आववामां मने पाप लागशे ? एथीतो तहारो पुत्र जीवतो अशे तेथी तुजने घणो धर्म थाशे. अने धर्मकार्यें तीर्थयात्रा निमित्तें तो जो हजार योजन जवाय तोपण गृहस्थने दोष नथी, साहमो अगणित पुण्यनो पोष थाय. तेमाटे हे वत्स ! बालकनी पेरें सरलतानुं आवलंबन म कर, ते औषधि आववामां जरा पण विलंब कर मां. धोयां ठे पाप जेमणे एवा मोटा ऋषियो पण जीवदयानेअर्थे उद्यम करे ठे, तो तुं फोकट मुग्धपणानो शुं विचार करे ठे ? आवी पितानी वाणी सांजलीने म महानंदकुमारे कछुं के, हे पिताजी ! इहां केवल धर्मनी बुद्धि नथी, पण मुख्य वृत्तियें अत्यंत पोताना पुत्रनी उपर मोहबुद्धिज ठे. माटे हमणां जो पुत्रने मोहे आकाम करीयें तो तेथी व्रत लोप केम न थाय ? नियमतो जेम ग्रहो होय तेमज पालवो जोश्यें, तेमाटे जो हुं शो योजन प्रमाणथी अधिक गमन करुं तो व्रतनो अंग थायज, तेमज आकाशमार्गे जवुं पूर्वे में मोकळुं राख्युं नथी. आवां पुत्रनां वचन सांजली कोप्यो थको तेनो पिता कहेतो हवो के, अहो आते वली केवा प्रकारनी ताहरी आस्ता ठे ? जो पुत्रने नि

मित्ते कदाचित् तुजने कोइ अतिचार लागे तो प्रायश्चित्त लइने शुरू थजे. सर्वथा निरतिचारपणुं तो चारित्रीयाने पण न होय. चारित्रीयाने पण सूद्ध अतिचार लाग्या विना रहे नहीं ? सर्व ठेकाणे लाजालाजादिक विचारी जोवुं. कछुं ठेके:-यतः ॥ एगंतेएनिसेहो, जोगेसु न देसिउं विहिवावि ॥ दक्षियंपप्प निसेहो, हुज्ज विहिवा जहाजोगे ॥ १ ॥ माटे जेहने हृदयमां कदाग्रह होय तेहने धर्मनुं रहस्य क्यांथी होय ? एवुं कही पिता उंलंजा देवा लाग्यो के, अहो जूउं एनुं कठोर हृदयपणुं ? जे बालहत्यानेविषे पण ए कांइ अपेक्षा धरतो नथी, तेमज लोकापवादनेविषे जय राखतो नथी, एवुं एनुं निर्दयपणुं ठे ? इत्यादिक वधुं महानंदकुमारनुं स्वरूप जोइने शेठे राजाने कछुं, तेथी राजा, मंत्रि, सांमतादिके सबी सर्व शक्तियेकरीने महानं दने समजाव्यो तोपण तेणे पोतानो कदाग्रह न मूक्यो त्यारे क्रोधें विकराल थइ राजात्रकुटी चक्रावीने बोढ्यो के हे कुमार ! कदाग्रह ठांकीने औषध लव. जो तुं भारी आज्ञा लोपीने औषध नहि लावे अने आ बालक मृत्यु पामशे, तो हु तारा सर्व कुटुंबनुं धन लूटी लइने, तेमज सर्वने हणीने तारा वंशानो उठेद करीश ? ते सांजली महानंदकुमारे ते राजादिक सर्वने कहेतो हवो के हे राजन् ! ए सर्व धन तथा सर्व कुटुंबथी पण अत्यंत व ह्वज ए बालक ठे, ते बालकनी आपदानेविषे पण हुं अपेक्षा नथी राख तो, तो बली बीजी बीकनी शी अपेक्षा राखवी ? मनेतो माहरा प्राणथी पण महारो नियम अधिक ठे, कारण के ड्रव्य, प्राण पुत्रादिक ए सर्वने पामवा तो जवजवनेविषे सुलज ठे पण अनंताजवें जैनधर्म पामवो ए महा दुर्लज ठे, माटे कटपांते पण हुं महारो नियम नहि मूकुं. केमके सर्व धन, प्राण, पुत्रादिकनो नाश थयार्थी एकज जवे घणुं दुःख थायठे, पण धर्मनो नाश थयार्थी अनंता जवपर्यंत दुस्सह दुःख थाय ठे. एम तत्वनो जाण, सात्विकनेविषे मुगटसमान, सर्वमां सार, एवो महानंदकुमार कहेठे. एवामां धर्मनेविषे एकाग्रपणाथी आकर्षणि विद्यानीपेरें आकर्षी जे शास नदेवी ते शासनदेवी प्रगट वाणीयें करी बोली के हे कुमार ! सात्विकम ध्ये तुंज एक सार ठे, माटे आ सर्वलोकने धर्मनेविषे तहारी द्रढतानो महि मा देखारु, तुं तहारा मननेविषे एकाग्र धर्मनुं माहात्म्य धारीने ताहरा अमृत रसरूप हाथें करीने ए बालकने पाणी ठांट के तरत ए बालक

जीवतो अइ, तत्काल बेठो अशे. एवां ते देवीनां वचन सांजलीने त्यां बे ठेला सर्वलोकने ते कुमर विस्मयनो जाजन अयो.

हवे महानंदकुमारे जाजनमां पवित्र पाणी लइ कुमरने ठांटी हाथ फेरव्यो एटले बालक उठी बेठो अयो. जेम अमृत सिंचवाथी रोग जाय तेम ते कुमरनुं विष उतरी गयुं, तेथी सर्व लोकने अतिशय हर्ष अयो. वधामणा दिक महोत्सव प्रवर्त्तता हवा. सर्वठेकाणे महानंदकुमारनी अद्भुत प्रशंसा अवा लागी, पुत्र जीव्यो अने धर्मनो निर्वाहपण अयो तेथी धर्मनुं माहात्म्य वध्युं. अहो! केटलाक जीव थोरामाटे तृणपलानीपेरें धर्मने ठांडेठे, अने केटलाक जीव विषम आपदा आवी पडे तोपण धर्मने मूकता नथी तेम महानंदकुमारे पुत्रने अर्थे पण धर्म न बोड्यो. हवे एक समये कुमुद्वतीने तथा शेठने पाठला पुत्रोनो वृत्तांत सांजख्यो तेथी महानंदकुमारने प्रेख्याथी आकाशगामिनी विद्यानेबलें महाविदेह क्षेत्रें सीमंधरस्वामीपासें जइ प्रणाम करी शेठ प्रमुखनो पाठला जवनो वृत्तांत महानंदकुमारें पूज्यो. त्यारे जगवान् कहैता हवा के धनपुरनगरने विषे सुधन एवे नामे धननो धणी वसतो हतो तेने धनश्री नामें स्त्री हती, धनवान नामे तेने बालमित्र हतो ते बन्नेने सगा जाइ जेटली प्रीति हती. बेहु साथेज व्यापार करता हता, बेहु सुश्रावक ठे तेथी शुद्ध व्यवहारें व्यापार करता हता. ते बेमांथी वचवचमां क्रयविक्रय करतां कोइ विटने तथा ब्राह्मणने, बालकने, इत्यादिकने आपवे करीने तेमज पोताने घेर पण कांइक लइ जावेकरीने, सुधन पोताना मित्रनी वस्तु अरही परही व्यय करे, ते जोइ मित्रें जाण्युं के जो हु सुधनने कहीश तो एहने अविश्वास उपजशे, तेनुं चित्त अत्यंत दुहवाशे, एम मैत्री जंगना जयथी कांइ बोले नहिं, मनमां जाणि रहे. ते सुधन एवीरीतें करीने मित्रनुं द्रव्य सो सोनैया वणसाड्या.

तथा वली एक वणिक संघाते व्यापारादिक करी तेने देवा लेवामां ते वणिकने वीश सोनैया देवा रह्या, ते तत्काल अपाणा नहि, अने ते थोमी रकम होवाथी लेणावाले वणिकेंपण माग्या नहिं तेनेलीधे ते दाम सुधन पासे रह्या. वली बीजा वणिकनी साथें व्यापारमां लेवरु देवड करतां जू लथी दस सोनैया सुधनपासे वधारे आव्या पण लोचेंकरी सुधने तेने पाठा न आप्या. कह्युं ठे केः—लोचः क्षोचकरः कस्य, न स्याद्धर्मवतोपि हि ॥

सूक्ष्मस्यसंपरायाख्य, गुणस्थानेऽप्यवाप्यते ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—लोच ते दो
 जनो करनार केने न होय ? धर्मवंतने विषे पण जे लोच ठे ते सूक्ष्मसंपराय
 नामें दशमागुण स्थानकनेविषे पमाय ठे. पठी सुधने व्यवहार शुद्धियें व्यापा
 र करतां शल्यत्रणगुरुसमीपें आलोयां नहि, आलोववाने जाणतो थको
 पण पोतानी ठति शक्तियें अजाण थयो समर्थ हतो पण असमर्थ थयो, वि
 वेकि हतो तोपण अविवेकी थयो. दुस्रथको धर्मस्थानकें द्रव्य खरचे नहीं
 परंतु ते सुधने अंत्यसमयें अत्यंत सीदातो एवो कोइक परमधार्मिक साध
 र्मी जाइ हतो तेनी दुःखी अवस्था जाणीने तेने शो सोनैया आप्या. ते द्र
 व्यने आपवे करी ते साधर्मी जाइ जावज्जीवसुधी सुखमय निर्वाहने धर
 तो हवो. जेम ऋतुयें थोडो वर्षाद थाय तो पण तेथी धान घणुं निपजे
 तेम अवसरे दीधेलुं दान थोडुं आप्युं होय तोपण बहु फलदायक थाय.
 कह्युं ठे केः—करचलु अ पाणीएणवि, अवसर दिन्नेण मुष्ठियं जिअइ ॥ प
 ष्ठा मुआण सुंदरि, धरुसय दिन्नेण कित्तेण ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—अवसरे
 एक पाणीनो चळूजें आप्याथी पण मूर्छित थयेलो जीव जीवतो थाय
 पण हे सुंदरि! मूवा पठी सो घडा पाणी रेकीयें तेनाथी शुं थाय ॥ १ ॥

हवे अनुक्रमे आयुष्य पुरुं जोगवीने सुधन, धनश्री, तेहनो मित्र, वली
 ते बे वणिक, अने साधर्मिक जेने शो सोनैया आप्या हता, ए ठये जीव
 श्रावकनो धर्म आराधिने सौधर्म देवलोकें गया. त्यांथी चवीने ते धनदत्त
 कुमुदती बे थयां, अने चार तमे तेमना पुत्रो थया. पूर्वे शो सोनैया जे
 ना सुधने विणसाड्या हता ते तेनो पेहेलो पुत्र थयो, तेणे तैनुं सर्व द्रव्य
 वणसाड्युं. बीजे हजार सोनैया, त्रीजे दसहजार सोनैया वणसाड्या इत्या
 दिक द्रव्यनो नाश थयो. वली पेहेले पुत्रे पूर्वे एक श्रावकने व्यापारनेविषे
 अतूल मत्सरथी द्वेषथकी व्यसनीनुं कलंक दीधुं हतुं तेथी ते पुत्र व्यसनी
 थयो. वली तेणे विशेषे द्वेषथकी कह्युं के केम ? ए हमणाज मरतो नथी ?
 एवा दुर्ध्याननी चिंतवणाथी तेणे अटप आयुष्य बांध्युं. अने मध्यना बे दी
 करारुंयें तो पूर्वनुं लेणुं लीधुं. तारो पिता तेमने वनमां मूकी आव्यो अने ते
 नु लेणुं धनपण आप्युं पूर्वे साधर्मिने शो सोनैयानो उपगारकथ्यो ते मरीतुं
 महानंदनामे पुत्र थयो, जेणे कोमाकोमी धन पूस्यां अने पिताने सुखी कथ्यो
 कह्युं ठे केः—जघन्य रसें जघन्य परिणामे, स्वत्तावे देणुं तथा लेणुं रहीगयुं हो

य तोपण दशगुणुं आपे, तथा दशगुणुं लीये अने जो घातादिक परद्वेषे थयुं होयतो सोगुणुं, हजारगुणुं, लाखगुणुं, ऋडगुणुं, कोमाकोमीगुणुं, तेहशी पण घणुं जोगववुं पडे. कुमुद्वतीयें पोताना घरनी जेंसैं पाको प्रसव्यो ते जेंस दोवा अवसरें पाटू मारे दोवा दीये नहि, तेथी कषाये करी एम कछुं के, कोइ आ पाकाने केम लइ जातुं नथी? जो लइ जाय तो घणुंज सारुं थाय, ते दुर्ध्यानना उदयथी जनम मात्रज बे पुत्रनो विद्योग थयो. आनी उपर लहेणुं ठे, आ पुत्रनी उपर देणुं ठे एवी वाणी जे आकाशथकी थइ ते पासैना वनना अधिष्ठायक देवतायें करी तेमज वचला बे ठोकरा आव्या ते कथे स्थानकें हमणां ठे ते स्थानको पण परमेश्वरें कहां. एवी परमेश्वरनी वाणी सांचलीने महानंदकुमारे पोताने घेर आवीने परमेश्वरे कछुं हतुं ते प्रमाणे मातपिताने सम्यक्प्रकारे संजलाव्युं तेथी पुत्रादिक तथा माता पितायें वैराग्य पामी दीक्षा लीधी. महानंदकुमार पण ते मातपितानें आ दरसहित धन अने धर्म तेहने आपवेकरीने घणा हर्षवंत करीने अवसर पामी दीक्षा लइमाहेंद्रदेवलोके इंद्रसरखो महर्द्धिक देवता थयो. तिहांथी च वीने मनुष्यजव पामी सिद्धि पामशे. एवा दिगविरमण व्रतनेविषे महानंद कुमारनुं चरित्र सांचलीने, जो जव्यजनो ! तमे कष्टनेविषे पण धैर्यपणुं राखी ने ए व्रत पाळो तो महानंदनीपेरें आ जवनेविषे संपदा जोगवी, परजवनेवि षे परमपद पामो. इति ठगा अणुव्रतनेविषे महानंदकुमारनी कथा समाप्त ॥

हवे सातमुं जोगोपजोग नामें वीजुं गुणव्रत कहे ठे.

ए व्रतना बे जेद ठे. एक जोगथकी अने वीजो कर्मथकी, तेसां पण जोगना वली बे प्रकार ठे, तेसां एक उपजोग अने वीजो परिजोग, तिहां जे एकवारज जोगव्यामां आवे एवी जे आहारादिक वस्तु, तेने उपजोग कहियें. उपशब्द जे ठे, ते एकवार जोगनो बोधकारक ठे अने ते उपजोग वस्तु ते कुसुमादिक जाणवी कारण के एकवारज जोगमां आवे ठे अने परि जोग ते जे वस्तुने वारंवार पुनः पुनः जोगवीयें ते जाणवी. ते जुवन स्त्रीया दिक ठे तेने परिजोग कहियें. परिशब्द जे ठे, ते वारंवार पदने बोध कर नारो ठे. यदाह ॥ उवजोगो विगईज, तंबोलाहार पुष्प फलमाइं ॥ परिजोग वढ सुवन्न, माइयं इडि गेहाइं ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—उपजोग ते विगय,

तंबोल, आहार, पुष्प, फल, फूल आदि देखने जाणवां. अने परिजोग ते दस्त्र, सुवर्ण, आदिक तथा स्त्री अने धर आदि देखने जाणवां ॥ १ ॥

श्रावकें प्रथम उत्सर्गमार्गें तो फासु निर्दोष एषणीय आहारनुं चोजन करी रहेवुं, जो एरीते न रही शकाय तो सचित्त वस्तुनो तो अवश्य परिहार करवो. तेवी पण शक्ति न होय तो बहु सावद्य जे मदिरा, मांस, अनं तकायादिक, तेनो तो जरूर त्याग करवो. प्रत्येक मिश्र सचित्तादिकनां प रिमाण करवां. उक्तंच ॥ निरवज्जाहारेणं, निज्जीवेणं परित्त मीसेणं ॥ अ ताणु संधण परा, सुसावगा एरिसा हुंति ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—निरवद्य एट ले दोषरहित एवा आहारें करीने निज्जीव आहारें करीने, प्रत्येक मिश्र पणे करीने, आत्मानो अनुग्रह करता एवा सुश्रावको होय ॥

एमज वली उत्सवादिक विशेष विना जणजणाट करता मणि, तथा सुवर्णनी घूघरीयें खंचित एवां जडित डुकूल, पटकूल वस्त्र पहेरवां, तथा नेजरादिकनुं पहेरवुं एटले शब्दवंत जांजरादिकनुं पहेरवुं, मुकुटादिकनुं बां धवुं, उंचा चारे किमती सिरपेच बांधवा, उंचां ठोगां खोसवां, आदिकथी अत्यंत गुरूता. उन्मादता, लोकापवादादिक थाय, तेथी एवा उद्भटवेश पहे रवा अने उद्भट अलंकार पहेरवा, तथा उद्भट वाहननी उपर बेसवुं ते सर्व श्रावके वर्ज्जावुं. जेमाटे कच्छुं ठे के ॥ यतः ॥ अश्रोसो अशतोसो, अशहासो डुज्जाणेहि संवासो ॥ अइ उप्पडो य वेसो, पंचवि गुरुअंपि लहुअंति ॥१॥

ज्ञावार्थः—अतिरोष, अतितोष, अतिहास्य, अतिडुर्जननी साथें सहवास, तेनी जेवुं रहेवुं, अने उद्भटवेष ए पांचवानां जो विशेषें करेतो महोटो पुरु ष पण लघुताने पामे ॥ १ ॥ तेमज अतिमद्विन, अतिजाकां, अतिपातलां, अतिठिड्रवंत, अत्यंत आठां, अतिफाटेलादिक एवां सामान्य वस्त्र पहेरवा थकी, हीनवस्त्रनो वेष पहेरवाथकी कृपणतायें करी लोकमांहे निंदा अने हांसी थाय, अपवाद उपहास्यादिक थाय माटे पोताना वित्तने अनुसारें व्यय, निवासस्थान एटले रहेवानुं घर करवुं अने पोताना कुलने योग्य हो य तेवो वेष पहेरवो, तेवली उचित वेपनेविषे पण प्रमाणनुं नियतपणुं करवुं.

एमज दातण, तेल प्रमुखनुं मर्दन, वस्त्र, उवटण, स्नान, विद्वेपन, आ चरण, फल, फुल, धूप, आसन, शय्या, चवनादिक, तेमज तांडुलादिक चोज न, घृत, शाक, पत्र, खीर, खांक, खाद्यादिक, अशन, पान, खादिम, खादि

मादिक वस्तुनो त्याग करवो, जो तेने सर्वथा ठांकी न शके, तो तेनुं प्रमाण करी राखे, जे आ चीज आ प्रमाणपूर्वक वापरवी, उपरांत वापरवी नही.

तथा आनंदादिक श्रावकोनी पेटें, कर्मशी श्रावकें मुख्यपणे निरवद्य दोष रहित व्यापार करवो. तेवी जो कदाचित् शक्ति न होय तो पण जे व्यापारमां अत्यंत आरंज होय, विवेकीजनोने निंदा करवा योग्य होय एवां अत्यंत सावद्य रूप जे मध मदिरादिकना क्रयविक्रयनुं कर्म ते तो अवश्य वर्ज्जवुंज अने शेष चीजना व्यापारनुं पण प्रमाण करी राखवुं ॥ यतः ॥ रंधण खंरुण पीसण, दलणं पयणं च एव माशुण ॥ निच्चपरिमाण करणं, अविरयबंधो जउं गुरुणो ॥१॥ ज्ञावार्थः—रंधवुं, खंरुवुं, दलवुं, जरुवुं, इत्यादिकनुं नित्य परिमाण करवुं, शामाटें जे अविरतिनो बंध महोटो ठे ॥ १ ॥

हवे सूत्रकार गाथा कहे ठेः—

॥ मज्जंमि अ मंसंमि अ, पुप्फे अ फले अ गंधमद्धे
अ ॥ उवजोगे परिजोगे, बीयंमि गुणवणनिंदे ॥ १० ॥

अर्थः—मधनेविषे, मांसनेविषे, फूलनेविषे, फलनेविषे, गंध अने माळ्यनेविषे, उपजोग अने परिजोगनेविषे, ए बीजा व्रतमांहे दोष लाग्या होय ते सर्वेने हु निंडुं वुं इत्यादि पूर्ववत् जाणवुं ॥ १० ॥

इहां मदिरा बे प्रकारनी ठे, एक काष्ठशी उपजेत्ती अने बीजी पिष्ट ए टले लोटशी उपजेत्ती जाणवी. ते मदिरा घणा दोषोनुं स्थानक ठे, अने महोटा अनर्थनी हेतु ठे, माटे एनुं प्रथममां स्थापन कखुं ठे. यदाह ॥ गुरु मोह कलह निद्रा, परिजव उवहास रोस जयहेजं ॥ मज्जं दुग्गश्मूलं, हिरि सिरि मश् धम्म नासकरं ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—जेथकी जीवने घणो मोह उपजे, क्लेश वधे, निद्रा वधे, घणो पराजव थाय, लोकमांहे उपहास्य पामे, माटे रोष अने जयनो हेतु एवी जे मदिरा ते दुर्गतिनुं मूल ठे. तथा स्त्री ते लज्जा अने श्री ते लक्ष्मी तथा मति जे बुद्धि, अने धर्म, तेनो पण नाश करे ठे. वली सांजलीयें ठैयें जे मदिरायें करी अंध थयेला एवा साम्बकुमारें द्वैपायन ऋषिने हण्यो, तारें द्वैपायनं नियाणुं करी अग्नि कुमार देवोमां उपजी द्वारिकानो दाह करी समग्र यादवोनो हय कस्यो.

हवे मांसना त्रण जेद ठे, एक जलचर, बीजा स्थलचर अने त्रीजा खे

चर, ए त्रणजातिना जीव थकी उपजे ठे. तेना वली त्रण जेद ठे. चर्म, रुधिर, अने मांस, ए त्रण जेद पण ठे. हवे ते मांस अतिडुष्ट ठे. यदाह ॥ पंचिंद्रिय वह सूत्रं, मंसं दुर्गंध मसुई वीजहं ॥ रक्तपरितुलि अ चक्रं, मामय जण्यं कुगइ मूलं ॥ १ ॥ आमासु अपक्कासु य, विपच्चमाणासु मंसपेसीसु ॥ सय यंचिय उववाउं, जणितं निगोय जीवाणं ॥ २ ॥ जावार्थः—पंचेंद्रियना वध थकी उपनुं जे मांस, ते केवुं ठे तो के दुर्गंधक ठे, अशुचि ठे, वीज त्स एटले बीहामणुं ठे, एवुं जे मांस तेनुं ज्ञक्षण करनारा जे जीव तेरा कस सरखाज जाणवा. ए मांस जे ठे, ते रोगनुं करनारुं ठे, अने दुर्ग तियें जावानुं मूल ठे ॥ १ ॥ काचा मांसमांहे तथा अपक जे मांस रहुं होय तेमां तथा तत्काल हणेला जीवनी मांसनी पेसीमांहे निरंतर निगो दीया जीवोनुं उपजवुं अने चववुं थाय ठे, एम कह्युं ठे ॥ २ ॥ तथा व ली योगशास्त्रमां पण कह्युं ठे के ॥ यतः ॥ सद्यःसंमूर्द्धितानंत, जंतुसंतान दूषितं ॥ नरकाध्वनि पाथेयं, कोऽश्रीयात्पिशितं सुधीः ॥ १ ॥ जावार्थः—तत्काल संमूर्द्धिम उपजेला अनंता जीव तेना समूहेंकरी दूषित ए मांस ठे, नरकमार्गे जातां जीवने ए पापनु संवल ठे, ते माटे काह्यो जीव कोण एवा मांसनुं ज्ञक्षण करे? ॥ १ ॥ योगशास्त्रनी वृत्तिनेविषे पण व्याख्या ठे.

मूलगाथामां चकार ठे तेथी मधु आदिक शेष अन्नद्वयद्रव्योनुं तथा अ नंतकायनुं पण ग्रहण करवुं. तिहां प्रथम बावीश अन्नद्वयनां नाम कहे ठे ॥ यतः ॥ पंचुंबर चउविगइ, हिम विस करगेअ सबमट्टीअ ॥ रयणी ज्ञोयणगंचिय, बहुविय अणंत संघाण ॥ १ ॥ गोलवना वायंगण, अमू णिय नामाणि फूलफलयाणि ॥ तुडफलं चदियरसं, वज्जह दवाणी बावी सं ॥ २ ॥ व्याख्याः—पांच उंबर तेमां एक वटवृद्ध, बीजो पिंपलो, त्रीजो उंबर, चौथी पिंपर, पांचमुं काला उंबरानुं फल, ए पांचे उंबर जातिनां वृद्धनां फलमध्ये मसाने आकारें सूक्ष्म त्रस जीव घणा ज्ञया होय,

तथा मद्य, मांस, मधु अने माखण ए चार, महाविगय ठे तेमां ए विग यना रंग सरखाज बीजा घणा संमूर्द्धिम जीवो आवी उपजे ठे अने चवे ठे. परदर्शननेविषे पण कह्युं ठे के ॥ मद्ये मांसे मधुनि च, नवनीते तक्रतो बहिर्नीते ॥ उत्पद्य विदीयंते, ह्यतिसूक्ष्मा जंतुराशयश्चैव ॥ १ ॥ सप्तग्रामे च यत्पाप, मग्निना जस्मसात्कृते ॥ तदेतज्जायते पापं, मधुर्विडुप्रज्ञक्षणा

तु ॥ १ ॥ चावार्थः—मद्यनेविषे, मांसनेविषे, मधनेविषे, ठासथकी बाहिर काढेला माखणनेविषे, अत्यंतसूक्ष्म जंतुजना समूह उत्पन्न थायते अने लय थड जायते ॥१॥ वली अग्निये करी सात गाम वाली जस्म कख्याथी जेटुं पाप उत्पन्न थायते, तेटलुं पाप मधुबिंडुना चक्षण करवाथी उत्पन्न थायते.

हवे मधना त्रण जेद ठे, ते कहे ठे. एक माखीनुं बीजुं कुंतीनुं, त्रीजुं चमरानुं, तथा माखण चार जातिनुं ठे. एक गायनुं, बीजुं महीषीनुं, त्रीजुं बकरीनुं, चोथुं गाडरनुं, ए पांच उंबरं अने चार महाविगय मली नव थयां.

दशमुं हीम ते असंख्याता अप्काय जीवोनुं पिंरु ठे. अगीयारमुं विष, ते मंत्रं हण्युं ठे बल जेनुं एवुं थकुं पण उदरमांहे गया पठी तिहां रहे ला गंडोलकादिक जे जीव तेनो घात करवानुं हेतु ठे, अने मरण समयें महा मोहने उपजाववानुं कारण ठे, तेमाटे निषेध करेलुं ठे. तथा बारमा करा ते असंख्याता अप्कायजीवमय ठे. इहां शिष्य पूठे ठे, के असंख्याता अप्कायजीवो तो पाणीमां पण ठे, तेवारें पाणीनो पण निषेध थशे, ते पण अज्जद्य थशे ? तेने गुरु उत्तर कहे ठे के तुं सत्य कहे ठे, पाणी अज्जद्य ठे पण पाणीविना निर्वाह थतो नथी माटे निषेध कख्यो नथी अने ए कराविना तो सुखें निर्वाह थड शके ठे. वली पाणी पण जो सा मयी होय तो श्रावकने फासु पाणी पीवुं घटे ठे.

तेरमी सर्वजातिनी माटी अज्जद्य ठे जे खावाथी पेटमांहे विकार थाय, पित्त थाय, पांरु रोग थाय, पंचेंद्रियादिक जीव पेटमां उपजे तेथी मरणादिक अनर्थ उपजे. इहां सर्व जातिनी माटीना ग्रहणथी खनी पण आवे, ते खनी चक्षण करवाथी घणा रोग उपजे, श्यामतादिक दोषनो उदय करनारी थाय. इहां माटीनुं ग्रहण ते उलखवाने सुधादिक पण वर्ज्जवां. वली ते खनी खाधे थके आंतरमां सडी जाय, इत्यादिक अनर्थ उपजे तथा माटी खावावाला व्यसनीने पांरुरोगादिक महा रोग उपजे तेमज शरीर दुर्बल थाय, अजीर्णविकार थाय, कास, श्वास, क्षय रोगादि मरणांत कष्टरूप महा अनर्थ थाय, तथा सचित्त माटी आदिकनुं चक्षण करवाथी असंख्याता पृथ्वीकाय जीवोनी विराधना थाय.

इहां शिष्य पूठे ठे, के लूणमांहे पण असंख्याता पृथ्वीकाय जीवो ठे, माटे तेनो पण त्याग करवो जोइयें. तेने गुरु कहे ठे के तें साचुं कहुं प

ए सर्वथा लूणनो त्याग करवाथी गृहस्थनो निर्वाह न थाय, तेटला माटे सचित्त लूण नोजनने विषे ठांरुवुं. विवेकी पुरुष नोजन करतां जो लूण ग्रहे, तो प्राशुकज ग्रहे, पण सचित्त ग्रहण न करे, अने लवणनुं प्रासुक पणुं तो अग्नि प्रमुख प्रबलशस्त्रें करीनेज संभवे ठे, तेणे पृथ्वीकायना जीव हणाय. पृथ्वीकायना जीव असंख्याता अतिसूक्ष्म ठे, एवुं श्रीजगवती सूत्रना जंगणीशमा शतकना त्रीजा उद्देशानेविषे कहुं ठे, जे वज्रमयी शिलानेविषे खटप पृथ्वीकायनो वज्रमय लोट करीने तेने एकवीशवार वाटे थके पण केटला एक जीव शस्त्रें फरसे, अने केटला एक जीवनो तो शस्त्रें फरस पण न थाय एटला जीव ठे. ए तेरमुं लूण कहुं.

चौदमुं रात्रिनोजन करतां घणा त्रसजीवो आवीने नोजनमां पडे, माटे रात्रिनोजन करनारो जीव इह लोकमां दुःख पामे, अने परलोकें नरकादिक दुर्गतिमां जाय. जेमाटे जो नोजनमां कीनी आवी जाय.तो बुद्धि हणाय, मद्धिका आवे, तो वमन करावे, जू आवे, तो जलोदर थाय. अने जो करोलीयो आवे, तो कुष्ठरोग थाय, केश आवे, तो खरचंग थाय, जो कांटो आवे, तो गळुं, तालवुं वींधाय, एटला अवगुण रात्रिनोजनथी थाय. निशीथचूर्णिमांहे कहुं ठे के, करोलियाना अंगना अवयवें मिश्रित नोजन करवाथी पेटमांहे समूर्धिस करोलीया उपजे, एम अन्नमांहे पण मिश्रित सर्पादिकनी लाल मल मूत्र वीर्यने परुवे करीने मरणादिक दुःख उपजे. रात्रिनोजन करतां थकां रात्रे फरता एवा राक्षसादिक आवी ठल करे. तथा नोजनमां अने नानोजनमां कीनी कुंथुआदिक जीवो आवी पडे, तथा नानोजन धोतां थकां पण कुंथुआदिक जीवोनी विराधना थाय इत्यादिक रात्रिनोजनमां घणा दोषो ठे. रात्रिने विषे नोजन करनारनो अवतार, घूड, काक, मार्जार, गृहपक्षी, संबर, सूकर, सर्प, वृश्चिक, घरोली, घो, एवा जीवोमां थाय. इत्यादिक वली अन्यदर्शनी पण कहे ठे ॥यतः॥ मृते खज नगोत्रेपि, सूतकं जायते किल ॥ अस्तंगते दिवानाथे, नोजनं क्रियते कथं ॥ १ ॥ रक्तीजवंति तोयानि, अन्नानि पिशितानि च ॥ रात्रिनोजनसक्तस्य, यासे तन्मांसजक्षणं ॥ २ ॥ उदकं नैव पातव्यं, रात्रावत्र युधिष्ठिर ॥ तपस्विना विशेषेण, गृहिणा च विवेकिना ॥३॥ ये रात्रौ सर्वदाहारं वर्जयन्ति सुमेधसः ॥ तेषां पक्षोपवासस्य, फलं मासेन जायते ॥४॥ स्कंदपुराणे रुद्र

प्रणीतकपालमोचनस्तोत्रे सूर्यस्तुतिरूपेप्युक्तं ॥ एकं शुक्तजनानां तु, चाग्नि
होत्रफलं जवेत् ॥ अनस्तन्नोजनान्नित्यं, तीर्थयात्राफलं जवेत् ॥ ५ ॥ रात्रि
न्नोजनकारिणां च कथं नामाचमनेपि शुद्धिः ॥ यतः ॥ त्रयीतेजोमयो ज्ञा
नु, रितिवेदविदोविदुः ॥ तत्करैः पूतमखिलं, शुचं कर्म समाचरेत् ॥ ६ ॥
नैवाहुतिर्न च स्नानं, न श्राद्धं देवतार्चनं ॥ दानं वा विहितं रात्रौ, न्नोजनं
तु विशेषतः ॥ ७ ॥ आयुर्वेदेपि ॥ हृन्नाग्निपद्मसंकोचश्चंद्रोचिरपायतः ॥ अ
तो नक्तं न न्नोक्तव्यं सूक्ष्मजीवादनादपि ॥ ८ ॥ ज्ञावार्थः—पोताना स्वज
नगोत्रमां मरणं थाय, त्यारेसूतकपाले ठे. परंतु दिवसनाथ एवा सूर्य अस्त
थाय त्यारे केम न्नोजनं थाय? ॥ १ ॥ सूर्य अस्त थावापठी जल ठे, ते रुधिर
समानं थाय ठे. तथा अन्नं ठे ते मांसं समानं थायठे, माटे रात्रिन्नोजन
करनारने ग्रासं लेतां मांसजक्षणं कस्या जेटलो दोषं थायठे ॥ २ ॥ हे यु
धिष्ठिर! रात्रिनेविषे उदकपणं गृहस्थं कोशने पावुं नहि, तेमज तपस्वीयं
तो विशेषं करीने पणं पावुं नहिं ॥ ३ ॥ जे रुडी बुद्धिवाला पुरुषो रात्रिने विषे
एक मासपर्यंत सर्वथा आहारनो त्याग करे ठे, तेने एकपक्षना उपवासनुं
फल प्राप्तं थाय ठे. ॥ ४ ॥ वली स्कंदपुराणमां श्रीरुद्रं करेला कपालमोचन
नामा सूर्यस्तुतिरूपं स्तोत्रनेविषे कहुं ठे के ॥ दिवसमां एकवारं न्नोजन
करनार प्राणीने अग्निहोत्रं यज्ञसमानं फलं प्राप्तं थाय ठे अने सूर्य अस्त
थाया पेहेलां जमनारा प्राणी तीर्थयात्राना फलने प्राप्तं थाय ठे ॥ ५ ॥
अने रात्रि न्नोजन करनारने जलना आचमनशी पणं शुद्धिं थाय नहिं.
कहेलुं ठे के ॥ वेदत्रयीमयं सूर्यं ठे. एम वेदना जाणनारा पुरुषो कहे ठे.
माटे तेना किरणशी पवित्रं थायेलां समयं शुचं कर्मनुं आचरणं करवुं ॥ ६ ॥
रात्रिनेविषे आहुति करेली होय ते पणं खोटी थाय ठे, स्नानं पणं खोटुं
थाय ठे, तथा श्राद्धं अने देवार्चनं ए सर्वं खोटुं थाय ठे, अने दानं दी
धेधुं पणं व्यर्थं जायठे. न्नोजनतो विशेषं करीनेज व्यर्थं थायठे. ॥ ७ ॥
आयुर्वेदमां पणं लखेलुं ठेके ॥ ज्यारे सूर्य अस्त थायठे त्यारे हृदयनाजि
कमलनो संकोचं थायठे. एमाटे रात्रिनेविषे जमवुं नहिं तथा रात्रिमां सू
क्ष्मजीवनं पणं न्नोजनं अज्ञानपणाशी थइ जायठे ॥ ८ ॥

माटे विवेकी जीवे रात्रियं चारे आहारं ठांडवा, कदाचित् चारे आहा
रं ठांडी न शक्याय, तोपणं अशनं अने स्वादिमं तो जरुरं ठांरुवांज. स्वा

दिम जे सोपारी प्रमुख ठे, ते पण दिवसें रूडी रीतें जयणाथीज जोड़ राखे ली होय तेज वावरवी. जो एम न करे, तो त्रसजीवोना हिंसादिक दोषो उ पजे. मुख्यपणे प्रजात अने संध्याकालें रात्रिनी नजीक वे वे घटिकामांहे जो जन तजवुं, दिवसने मुखें अने दिवसने अंते रात्रिजो जनना दोषनो जाण अने पुण्यनो करनार पुरुष बे वे घनी ठांडे. ए कारण माटेज आगममांहे सर्वथी जघन्य पञ्चस्काण अंतरमुहूर्त प्रमाण नवकारसीनुं कहुं ठे. कदाचि त् केवारेक कोइ कार्यने परवश पणे करीने, कार्यनी व्यग्रतायें करीने, न करी शके तोपण जगता सूर्यनी पढी अने आथमता सूर्यनी पहेलांज जमे, जिहांसुधी तरुको देखे तिहांसुधी जो जन करे, नहि तो तेने रात्रिजो जननो दोष लागे. घरमांहे अंधकार अथे अके पण लज्जायें दीवाने अण करवेकरीने त्रसादिक जीवनी हिंसा करवाथी नियमजंग थाय मायामृषावादादिक अ धिक दोष लागे, जेमाटे हुं न करुं एम कहीने फरी तेहज पापने सेवे, ते प्रत्यक्ष मृषावादी जाणवो. मायानी कृतिनो प्रसंग थाय पोतें पाप करीने वली पोताना आत्माने शुद्धपणे आनतो जे चाले ते बमणुं पाप करे, वीजुं वली अज्ञानपणानो मद अने मूर्खाइ थाय. तेनुं पाप जूडुं जाणवुं.

ए रात्रिजो जनना आराधन अने विराधननी उपर त्रण मित्रनो दृष्टांत कहे ठे:—कोइएक गामनेविषे एक श्रावक ठे, वीजो तद्रिक ठे अने त्री जो मिथ्यात्वी ठे, ए त्रणे वाणिया मित्र ठे, ते त्रणेजण जैनाचार्य पासें गया. आचार्य पण रात्रिजो जनना नियम पालवाना गुण अने नियमविराधवाना दोष तथा रात्रिजो जननां पाप प्रकार्यां, ते सांजलीने श्रावकें रात्री जो जननो तथा कंदमूलादिक अजह्य अनंतकायनो नियम लीधो, ते पण पोते श्रावककुलनो ठे माटे उहाहें करीने लीधो. अने तद्रकें तो बारं बार विचारीने एक रात्रीजो जननो नियम लीधो. तथा मिथ्यादृष्टितो कदाग्रहने लीधे प्रतिबोध पाम्यो नहीं. हवे श्रावक अने तद्रक ए बे जण कुटुंबसहित रात्रीजो जननो नियम पावेठे. घरना स्वामीने अनुसारें जे प्र माणे घरनो वडेरो घरमां करे तेप्रमाणे घरनां सर्व माणस तेमज करतां हवां. अनुक्रमें आस्तावंत श्रावकतो प्रमादनी बहुलतायें पोताना निय मनेविषे शिथिलता करतो हवो. कार्यनी व्याकुलतायेंकरी प्रजातें अ ने सांजे जे बे घनी तजवी जोइयें ते बे घनी मांहे पण जो जन करवा

लाग्यो. एम करतां अनुक्रमें सूर्यनो अस्त आय तोपण ते जमे. अने ते ऋद्ध क तो रुडीरीतें जे प्रमाणे नियम लीधुं ठे तेज प्रमाणे आराधवा लाग्यो. प ठी ते ऋद्धक आदिक सर्वजनोयें ते श्रावकने वाख्यो तोपण ते श्रावक तेने कहे के हमणां दिवसज ठे? क्यां रात्री पकी गइ ठे? ते श्रावकने अनुसारे तेनुं सर्व कुटुंब पण तेवुंज शिथिल थयुं. घरनो स्वामी बहुल प्रमादी थवाथी कुटुंबपण बहुल प्रमादी आय, तेथी ते पापनी वृद्धि सर्व घरना स्वामीने आय.

अन्यदा ते त्रणेने राजायें कांश्क कार्य चलाव्युं, ते कार्यनी व्यग्रताथी प्रजातें तथा मध्यान्हे पण कांश्क जमवानुं बन्युं नहीं, त्रणे जण चूख्या रह्या. सांज पकी तेवारें बहुकष्टें तिहांथी बूढ्या ते जेटले जमवाने अर्थे घेर आ व्या एटले असुर थइ गइ, तेवारें ऋद्धकनेतो तेना मित्रादिकोयें घणुये क ह्युं पण जम्यो नहीं. यतः ॥ अप्पहियं कायवं. जइसक्का परहियंपि कायवं ॥ अप्पहियं परहियाणं. अप्पहिय चेव कायवं ॥ १ ॥ चावार्थः—आत्माने हितपणुं करवुं, जो शक्ति होय तो परने पण हित करवुं, आत्माने हित अने परने हित ते मांहे पोताना आत्माने तो हित करवुंज. ॥ १ ॥ हवे श्रावकें तो निःशंकपणायें कांश्क अंधकार थाते थके पण इष्ठासहित चोजन कस्युं, तिहां रात्रिना जमतां थकां जाणे पापनो उदयज आव्यो होय नहीं? तेम ते श्रावकना मस्तकमांथी जूका आवी जमवाना चाज नमां पडी, ते आहार ऋद्धण करतां पेटमां गइ, तेना योगथी जलोदरनो रोग थयो तेथी ते रोगनी आकरी पीमायें मरण पास्यो, मरीने रात्रीचोजननो नियम विराधवाना पापथी क्रूर सांजर थयो. तेने कोइ दुष्ट कुतरायें कदर्थना कस्यो थको मरणपामीने पहेले नरके नारकी थयो.

हवे पहेलो मिथ्यात्वीतो रात्रीचोजननो अजिलाषी थको रात्रीचोजन करतो एकदा आहारमांहे कांश्क सपर्पादिकनु विष पड्युं तेणेकरी आं तरमां त्रुटी पड्यां तेथी मरीने ते सांजर थयो. तेने पण कोइ कुतरायें फाडी खाधो तिहांथी मरी ते नारकी यतो हवो.

अने ऋद्धकनो जीव तो वली रुडीरीतें नियम आराधवाथकी सौधर्म देवलोके महर्द्धिक देवता यतो हवो. हवे श्रावकनो जीव नरक थकी निकलीने दारिडी ब्राह्मणनो श्रीपुंज एवे नामे दीकरो थयो. अने मिथ्यात्वीनो जीव पण नरकथी निकलीने तेहज दारिडी ब्राह्मणनो वीजो श्रीधर एवे

नामे पुत्र थयो. हवे सौधर्मदेवलोके जे चद्रकनो जीव देवता थयो ठे, ते ए उपयोग देइ अवधिज्ञाने जोइने एकांते बेहु मित्र पासें आवी तेउना पा ठला चवनुं स्वरूप कही समजावीने तेमने रात्रीचोजननुं तथा अचक्रादि कनुं पच्चखाण करावीने ते नियम पालवानेविषे बेहु मित्रोने दृढ करतो हवो ॥ यतः ॥ पापान्निवारयति योजयते हिताय, गुह्यं निगूहति गुणान् प्रकटीकरोति ॥ आपद्गतं च न जहाति ददाति काले, सन्मित्रलक्षणमिदं प्रवदंति संतः ॥ १ ॥ जावार्थः—पापथकी निवारे, हितचणी जोडे, मित्रनुं गुह्य हांके, मित्रना गुण प्रगट करे, मित्रने आपदा पडेथके त्यजे नहीं, अवसरें आपे, चला मित्रनुं ए लक्षण ठे, एम सत्पुरुष कहे ठे ॥ १ ॥

हवे ते बे चाइउना माता पितायें तथा स्वजनादिक सहुयें तेमने रात्री चोजनादिकनो नियम मूकाववाने अर्थे दिवसें कांइ पण चोजन खावाने न आपतां हवां. एम करतां ते बे चाइने त्रण लांघण थइ त्रीजा दिवस नी रात्रीनेविषे ते चद्रक देवतायें आवी रात्रीचोजनना नियमनो महि मा बधारवाने अर्थे ते नगरना राजाना पेटनेविषे अत्यंत आकरी वेद ना विकूर्वतो हवो, ते वेदना सटारुवाने राजायें पोताना नगरमां जेटला वैद्य हता ते सर्व तेडाव्या. ते जेम जेम औषध करे तेम तेम वेदनानी वृद्धि थाय. तेवारें राजायें जोशी तेडाव्या, तेमणे जन्मोत्तरी जोइने कहुंके, हे राजन्! ग्रह नबला ठे, ते पीडा करे ठे. तेवारें राजा ग्रहनुं पूजन क रावतो हवो. ते जेम जेम ग्रहनुं पूजन करे तेम तेम राजाने रोगनी पीडा वृद्धि पामती जाय. तेथी राजायें चूबा सर्व तेडाव्या, तेमणे चूतदोष कह्यो, कोश्यें पूर्वजना दोष कह्या, कोश्यें कामण दोष कह्या, एम जेआ वीने जे बतावे ते मुजब सर्व राजा करे तो पण राजाने वेदना बधती जाय, जरापण फेर पडे नहीं. एम करतां राजाना प्राण कंठगत थया, अग्नि मां घृत होमवाथी जेम अग्निज्वाला बधे तेनीपेठें जेम उपचार करे तेम ते म ते राजाने रोग बधे तेथी मंत्रवादी प्रमुख सर्व कोइ हाथ खंखेरीने पोतपोताने घेर गया. हवे मंत्री प्रमुख सर्व नगरना लोक हाहाकार करवा लाग्या. एवामां आकाशथी देववाणी थइ जे जो जो लोको! सांचलो. रात्री चोजनना व्रतनेविषे दृढधर्मी एवो जे श्रीपुंज ब्राह्मण तेना हाथस्पर्शथकी राजानी वेदना समी जाशे. अन्यथा कोइरीतें समशे नहीं एवी आकाश

वाणी सांज्ञलीने सर्व सजाजन विचारवा लाग्या के श्रीपुंज आ नगरमां कोण हशे? एम प्रधानादिक सर्व विचारे ठे एवामां कोशएक पुरुष स जामां बोळ्यो, के आ नगरनेविषे दरिद्री ब्राह्मणनो दीकरो श्रीपुंज एवे नामें ठे, ते रात्रिचोजनना नियमनेविषे दृढधर्मा रह्यो ठे, चढ्यो नथी. आज तेने त्रीजी लांघण थइ ठे. एज एक श्रीपुंज ठे, बीजो कोश नथी. एवं सांज्ञलीने प्रधानादिकें ते श्रीपुंजने अत्यंत आदरपूर्वक बहुमान सहित तेकाव्यो. ते पण तत्काल उत्साह सहित आव्यो अने कहेवा लाग्यो के जो में रात्रिचोजननो नियम त्रिकरणशुद्धे आराध्यो होय तो ए निय मना महिमाथकी राजाना शरीरमां उपजेली सर्व वेदना टलो. एम कही राजाने पोताने हाथें स्पर्श कस्यो के तत्काल ते राजानी सर्व वेदना टली गइ, तेथी राजायें तुष्टमान थइने श्रीपुंजने पांचशें गामनुं आधिपत्य आ प्युं, अने श्रीपुंजना कहेवाथी राजादिक तथा श्रीपुंजना मातापितादिक सर्व स्वजनोयें मली रात्रिचोजननो नियम लीधो. पठी ते श्रीपुंज घणा काल लगण श्रीजिनधर्मनी प्रजावना करतो पांचशें गामनुं राज्य पाली श्रीधरनाइनी साथे सौधर्मदेवलोके गयो. तिहांथी अनुक्रमें त्रणे मित्र चवीने मनुष्यपणुं पामी सकल कर्म दाय करी मोक्ष प्रत्यें पामशे. ए रात्रिचोजन व्रतने विषे त्रण मित्रनो संबंध कह्यो ॥

१५ बहुबीज एवा पंपोटादिक ते अच्यंतर पुटादिकें करीने रहित के वल बीजचूत जाणवां, ते बहुबीज विवेकी ग्रहस्थें वर्जवां. तथा वली अ च्यंतर पुटादिक तथा बीजादिक सहित जे दाडिम टींकोरादिक पण ठे परंतु तेमां व्यवहारथी अजदयपणुं नथी.

१६ अनंतकाय जे ठे, ते अनंता जीवना घातपातना हेतु ठे माटे अ जदय ठे यतः ॥ नृज्यो नैरकायिकाधिकाश्चनिखिलाः पंचाक्षतिर्यग्गणो, द्य द्वाद्याज्वलनो यथोत्तरमशीसंख्यातिगात्राषिताः ॥ तेज्योञ्जलवायवः सम धिकाः प्रोक्तायथानुक्रमं, सर्वेज्यः शिवगा अनंतगुणिना तेज्योऽप्यनंतासगाः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—मनुष्यथकी नारकी असंख्याता, तेथकी देवता सर्व, तेथ की पंचेंद्रिय तिर्यच, तेथकी वेंद्री, तेथकी तेंद्री, तेथकी चौरिंद्री, तेथकी अ शिकायना जीव अनुक्रमें एकेक थकी असंख्यात गुणा कहेवा. अशिकाय थी पृथ्वीकायना जीव समधिक देवा, तेथी जलना जीव समधिक, तेथी

वायुना जीव समधिक, ए सर्वथी सिद्धना जीव अनंतगुणा ठे तेथकी नि गोद वनस्पतिना जीव अनंतगुणा जाणवा. ते आगल प्रगटपणें देखाकशे.

१७ बिलि प्रमुख सर्व बोळानुं अथाणुं ते अज्जदय ठे, एमां अनेक त्र सजीव उपजे ठे, व्यवहारवृत्तियें जोश्यें तो, बोळाना अथाणामां त्रण दिवस पर्यंत जीव उपजे नही, त्रण दिवस पठी त्रस जीव उपजे, माटे विवेकी जीवें अथाणुं वर्ज्जवुं.

१८ गोलवडां ते काचा गोरस मिश्रित वटकादिक उपलक्षणथी काचा गोरस मध्ये कठोल मग, माषादिक जेले थके अनेक सूक्ष्म त्रसजीव उप जे ठे. ते केवलि देखे, ठद्वस्थ न देखे. जेमाटे संसक्त निर्युक्तिमध्ये कहुं ठे के ॥ सवेसु विदेसेसु, सवेसुवि चैव तह्य कालेसु ॥ कुसिणेषु आम गो रस जुत्तेसु निगोय पंचिदि ॥ १ ॥ जावार्थः—सघला देशनेविषे तेमज स घला कालनेविषे कठोलमां काचुं गोरस जेलवार्थी उक्तपणे निगोदीया पं चेंद्रिय जीव उपजे, कठोलनुं लक्षण कहे ठेः—जम्मिऊपलिजंते, नेहो नहु होइ बिति तं विदलं ॥ विलोविहु उप्पन्नं, तेह जुयं होइ नोविदलं ॥१॥ इति ॥

१९ वृंताक एटले वंत्याक अज्जदय ठे कारण के ए खाधार्थी निद्राने वधारे, काम दीपावे इत्यादिक दोषनी पुष्टि करे, अन्यदर्शनीना शास्त्रमां पण कहुं ठे ॥ यस्तु वृंताककालिंग, मूलकानां च ज्जदकः ॥ अंतकाले वि मूढात्मा, न स्मरिष्यति मां प्रिये ॥ १ ॥ जावार्थः—वृंताक, कालिंगरु, अने कंदमूलना ज्जक्षणथकी अंतसमयें ते मूढात्मानो धणी हे स्त्री ! मुज्जे नही संचारे. एम जगवान् पोते कहे ठे ॥

२० जेनां नाम जाणीयें नही एवा अजाण्यां फल फूल तथा पांदरुां प्रमुख खाधार्थी त्रतत्रंग थाय, वली कदापि एमां कोइ विषरूप फूलफ लादिक होय तो ते खाधाथकी वंकचूलपद्धिपतिना सेवकनी पेरें जीवित व्यनो पण नाश करे माटे ए अज्जदय जाणवां.

२१ तुडफल ते महुडां, जांबु, बिलां आदि देइने उपलक्षणथी तुड एवां करीरनां फूल, अरणी, सरगवो, महुडां, इत्यादि फल तथा तुड पांदरुां ते वर्षा कालें तांडुल, जाजी, सर्व जातिनी जाजीमां घणा बीजना त्रस जीव होय माटे ते अज्जदय जाणवां. अथवा तुडफल ते कुअली चोलानी तथा मग आदि देइने सर्व जातिना कठोलनी फली, सिंगादिकनी फली, परुपोपटा

चणाना उला, जे खाधाथी पेटचराइ न थाय अने हिंसा तो घणा जीवनी थाय
 ११ चक्षितरस ते कोछुं अन्न, वाशी अन्न, वाशी कठोल, वाशी रो
 टली, ए आदिकनेविषे अनेक त्रसजीव आवीने उपजे ठे, ते श्रीकेवली
 जगवान् विना बीजा कोइ बद्रस्थ देखे नही. उपलक्षणथकी पाणीमां रां
 धेळुं एवुं वाशी धान तथा जे सुखमीनुं जेटळुं कालमान होय, तेटलो काल
 वीत्या पठीनी सुखडी. तेमज बे दिवस उपरांतनुं दही तथा ठाश, तेमां
 जीवनी उत्पत्ति कही ठे, ते शास्त्र प्रमाणथकी तथा केवलीना वचनथकी
 जणाय. जेम मग अरुद चणकादिक काचां गोरस साथें जले, तो तेमां
 जीवोनी उत्पत्ति कही ठे. तेम बे दिवस उपरांतना दहीनेविषे पण जाणवी.
 श्रीहरिचन्द्रसूरिकृत श्रीदशवैकालिकनी बृहदवृत्तिनेविषे "रसजास्तक" इत्या
 दि पाठें कछुं ठे के एमां क्रमिने आकारें अति सूक्ष्मजीव होय, एम धनपाल
 पंडितने प्रतिबोधवाने अर्थे तेनो जाई शोचनमुनी आव्यो हतो, तेणे बे
 दिवसथी उपरांतना दहीनेविषे अलताना रसने पुंजडेकरी तडके मूकीने
 जीव देखाड्या, तेथी धनपालपंडित प्रतिबोध पाम्यो.

अन्नद्वयनो निषेध अन्यदर्शनीना ब्रह्मांडपुराणमां पण ठे ॥ अन्नद्वयन्न
 क्षणादोषः, कंठरोगः प्रजायते ॥ जावार्थः—अन्नद्वयना चक्षुणथकी दोष
 उपजे कंठरोग थाय, तथा शातातपोक्त शास्त्रनेविषे पण कछुं ठे. अन्नद्वय
 चक्षुणे चैव, जायंते कृमयोहृदि ॥ अन्नद्वयना चक्षुणथकी हृदयमांहे
 कृमि जीवादिक उपजे ठे. इति वावीश अन्नद्वयस्वरूपं ॥

हवे वत्रीश अनंतकाय आर्थदेशनेविषे प्रसिद्ध ठे ते देखाडे ठे ॥ गाथा
 ॥ सवाइ कंदजाइ, सूरणकंदोय वज्जकंदोय ॥ अह्वहृदिदा य तथा, अह्वंतह
 अह्वकचूरो ॥ १ ॥ सत्तावरी विराली, कुंआरी तह थोहरी गलोइ य ॥ लंसण
 वंसकरिह्वा, गज्जर लूणा य तह लोढा ॥ २ ॥ गिरिकषि किसलपत्ता,
 खरिसुआ थेग अह्वमुठाय ॥ तह लोणरुक्कळी, खिबुहडो अमयवह्वीय
 ॥ ३ ॥ मूला तह झूमिरुहा, विरुहा तह टंकविह्वलो पढमो ॥ सूयरवह्वो
 य तथा. पह्वंको कोमलं विलिया ॥ ४ ॥ आलू तह पिंडालू, हवंति एए
 अनंत नामेण ॥ अन्नमणंत नेयं, लरुण जुत्ताइ समयार्ड ॥ ५ ॥ जा
 वार्थः—सर्वजातिना कंद अनंतकाय ठे, तेमां जेटली जातिना वापरवामां
 आवे ठे ते देखाडे ठेः—१ सूरणकंद ते अरस नामा रोगनो वायुनो हरं

नार कंदविशेष, १ वज्रकंद, ३ लीलीहलदर ४ काचुं आडुं. ५ नीलो कचू रो, तथा आदानी कचुंबर ६ सतावरी, ७ वरियाली ते नीली वरीयाली कोइक वेलनो जेद, ८ कुंआर, एनां पुष्टप्रणाल आकारें पत्र ठे. ९ थोहरी वृद्ध, १० गलोनी वेल थाय ठे, ते ११ लसण कंदविशेष, १२ वंशकारेलां, १३ गाजर, १४ लूणी वनस्पति जेने वाली थकी साजीखार नीपजे, १५ लोढक कमलकंद १६ गिरिकर्णिका वल्लीविशेष, १७ किसलय रूप जे पां दडां एटले जे महोटा पांदरां थयानी पहेलां बीज उग्यांनी अवस्था सम यनां सघलां पत्र, ते सर्ववनस्पतिनां पत्र उगतिबेदानां अनंतकाय जाण वां १८ खरसूया, १९ थेग कंदमूल, २० लीली मोथ, लीली मूसलीकंद, २१ लूणावृद्धनी ढाल, अपर पर्याय त्रमरनामा वृद्धनी ढाल जाणवी. बी जा अवयव नहीं २२ खिद्धोको खिद्धुहडा कंद लोकप्रसिद्ध ठे, २३ अमृ तवेली वल्लिविशेष, २४ मूलातो प्रसिद्ध ठे, तेने ठारुवानुं महाचारतने वि षे अन्यदर्शनिर्भयें पण कहुं ठे ॥ श्लोक ॥ लशुनं गृजनं चैव, पलांडुः, पिंडमूलकः ॥ मत्स्यो मांसं सुरा चैव, मूलकस्तुततोऽधिकः ॥ जावार्थः— लसण, गाजर, कुंगली, मूलानोकंद, मत्स्यनुं मांस, मदिरा, ए सर्वथी मू लकंद अधिक जाणवो. पुत्रना मांसनुं चक्षण करवुं ते रुडुं पण मूलाकंदनुं चक्षण रुडुं नहीं. एना चक्षणथी जीव नरकें जाय अने एना वर्जनथकी स्वर्गें जाय २५ जूमिरुहा ते ठत्राकारें वर्षाकालमां थाय ठे ए जूमि फोडी ने बाहेर निकले ठे माटे जूमि स्फोटक नामें प्रसिद्ध ठे, २६ पलाड्युं धान अंकुर फूव्यापठी निकले ते अनंतकाय जाणवो. २७ टांको वथूला शाक विशेष ते प्रथम ऊगतो थकोज अनंतकाय जाणवो उगेलां फल अनंतकाय जीवाकुल होय, तेमाटे अनंतकाय पण एकवार ठेद्योथको ऊगे, ते अनंत काय नहीं. २८ सूकर संझायें वेल ते सूकरवेल अनंतकाय जाणवी. पण धान्यनो वेलो अनंतकाय न जाणवो. २९ पदयंको शाकविशेष, ३० कुअली आंबली वाधरडां जेनुं मीज बंधाणुं नथी एटले लिउं बंधाणो न होय त्यां सुधी अनंतकाय जाणवी. ३१ आलूक एटले रतालू ३२ पिंमालू.

ए बत्रीश अनंतकायना नाम कहां. ते एटलांज न जाणवां परंतु बी जां पण ॥ गूढ सिरि संधि पवं इत्यादि सिद्धांतनी गाथायें जेनी शिरा सं धि अने गांठ ए त्रण गुप्त होय, देखाय नहीं अने चांगुं थकुं सरखुं चांगे,

तथा ठेधुं थकुं फरी जगे ते साधारण शरीर कहीयें. तेथी विपरीत होय ते प्रत्येक शरीर जाणवुं. इत्यादिक लक्षणें युक्त होय ते ठांमवां.

तथा ॥ चत्वारि नरकद्वाराणि, प्रथमं रात्रिजोजनं ॥ परस्त्रीगमनं चैव, संधानाऽनंतकायिका ॥ १ ॥ चावार्थः—प्रथम रात्रिजोजन, बीजु परस्त्रीगमन, त्रीजुं अथाणानी जाति अने चोथु अनंतकाय ए अन्नद्वय ते अचित्त थयां होय तो पण नरकनां द्वार कहां ठे माटे ठांडवां.

इहां शिष्य आशंका करे ठे के आडु आदिक वस्तु पोतें अचित्त करी होय अथवा बीजानी पासे अचित्त करावी होय तो ते वावरतां थकां श्यो दोष ठे ?

आचार्य कहे ठे ए थकी निशूकपणुं वधे तथा जीह्वानुं दोलतापणुं वधे एटला माटे ते विवेकी जीवे ठांडवुं तथा अन्नद्वय अनंतकायादिक अचित्त वावरतां थकां घणी शातानी परंपरायें तप संयमादिकनी पण विष्टेद थाय तेम एकवार एवुं सचित्त करवानुं अकार्य करे तो वली बीजी वार पण अकार्य करवानुं मन थाय. उक्तंच ॥ इक्ष्णेण कयमकजां, करेइ तपच्चपुणो अन्नो ॥ साया बहुल परंपर, बुष्टेउ संजम तवाणं ॥ १ ॥ इति वत्रीश अनंतकाय स्वरूप ॥

हवे मूलसूत्रनी गाथानुं व्याख्यान करे ठेः—पुष्पे इत्यादि तिहां फूल फल च शब्दथकी पत्र मूलादिक फलादिक त्रस जीवें सहित होय ते सर्व तुष्टफलनी व्याख्यानेविषे कहां ठे एमां मद्यमांसादिकनेविषे राजाना व्यापारमां प्रवर्तवे करी राजाने परवश पणे करी जे कांइ विक्रयादिक कस्यो होय जे माटे राज्यव्यापार ठे ते, नरकें जवानो हेतु ठे माटे ते धर्मी जीवे ठांमवो कहुं ठे के ॥ नृपव्यापार पापेच्यः, स्त्रीकृतं सुकृतं न यैः ॥ तान् धूलि धावकेच्योऽपि, मन्येमूढतरान् नरान् ॥ चावार्थः—राज्यव्यापारना पापथकी जेणे सुकृत अंगीकार न कस्युं तेने धूलिधोइयाथकी पण अत्यंत मूढ पुरुष कहेवो एम जाणियें ठैयें ॥ १ ॥ अधिकारस्त्रिजिमांसै, मांठापत्यात्रि केदिने ॥ शीघ्रं नरकवांठायै, दिनमेकं पुरोहितः ॥ २ ॥ चावार्थः—कोइ ए क अधिकारथकी त्रण मासैं, देवनी पूजाथकी त्रण दिवसैं, तेथकी उता वलें नरकें जवानी वांठा होय तो एक दिवस पुरोहितपणुं आदरे ॥ २ ॥ ए मद्यादिकनो अंतरंगजोग सूचव्यो.

हवे वाह्य जोग कहे ठेः—गंध ते गंधवास्त, जे कस्तुरी, कपूर, अगर,

आदिक सर्व जातिना धूपादिक तथा माद्य ते फूलनी मालादिक पुष्पादिक फूलनी पांखनी उपलक्षणथी वेशनी शोभा आचरण प्रमुख शेष समय योग्यवस्तु जाणवी ए विषयरूप ठे एनां परिमाण करवां.

एवा उपजोग परिजोग नामा वीजा गुणव्रतनेविषे अनापयोगें करीने जे उलंघ्युं ते निंहुं तुं ए वीशमी गाथानो अर्थ ॥ १० ॥

हवे ए व्रतना वीश अतिचारमांथी प्रथम जोगथकी पांच अतिचार पढिकमवाने गाथा कहे ठे:-

॥ सचित्ते पन्निवधे, अप्पोल डुप्पोलिअं च आहारो ॥
तुठोसहि जस्कणया, पडिकमे देसियं सबं ॥ ११ ॥

अर्थ:-जेणे सचित्तनो परिहार कस्यो ठे अथवा जेणे सचित्तनुं परिमाण कस्युं ठे ते सचित्तनुं परिमाण कस्या उपरांत अनापयोगें अधिक खवाणुं होय अथवा सचित्तनो सर्वत्याग कस्यो होय पठी विस्मृत लगे खवाणुं होय ते सचित आहार नामे प्रथम अतिचार जाणवो.

१ वृद्धथकी तत्कालनो उतास्यो एवो गुंदर तथा रायण प्रमुख तेमांहे वीज सचित्त ठे पण पाकेलां फल ठे माटे निर्दोष ठे अने एनां वीज सचित्त ठे ते काढी नाखीश एवी बुद्धियेंकरीने आखुं फल मुखमांहे घाले ते सचित्तप्रतिवद्ध नांमा वीजो अतिचार जाणवो.

३ त्रीजो अपक ते दाणाने अश्रियें संस्कार करवाथी पण कोइक दाणाने अश्रि परिणम्यो नथी माटे तेवा दाणा काचा रही गया ठे अथवा लोटतो अचित्तज ठे एवी बुद्धियेंकरीने जक्षण करतां अपकौपधि नामा त्रीजो अतिचार जाणवो. हवे लोट केटलोकाल मिश्र रहे अने केवीरीतें अचित्त थाय ते कहे ठे. चाट्यो आटो अंतरमूहूर्त्त मात्र पठी अचित्त जाणवो. अणचाट्यो आटोमिश्र कहेवाय केम के तेमां धान्यना नखियां प्रमुख अवयव रहे तथा आखो दाणो रहे तेने शत्रें परिणतनो संजव नथी थयो तेमाटे ते मिश्र कहेवाय ते केटलोकाल मिश्र रहे ते कहे ठे:-
आवण अने जाइरवा मासमां अणचाट्यो आटो पांच दिवस मिश्र रहे. आशु अने कार्तिकमां चार दिवस, तथा मागशिर पोसमां त्रण दिवस, तथा माघ अने फागुणमां पांच ग्रहर, चैत्र वैशाखमां चार ग्रहर, ज्येष्ठ त

था आषाढें त्रण प्रहर अने चाढ्यो आटो अंतरमुहूर्त्त सुधी मिश्र जाण वो तथा सचित्त तिल मिश्रित एवा यव धान्यादि रूप ते सर्व सचित्त मिश्र आहार ठे तेपण ए अतिचारमांहेज जाणवो.

४ दुपक आहार ते अर्द्ध शेकाणा एवा पोंहोख, चणाना उंला, शेक्या चणा चोखा यव गोधुम स्थूल मंरुक फलादिकने प्राशुक बुद्धियें नक्षण करताने दुपकौषधि आहार अतिचार लागे, ए आहारथकी आ लोकमां हेपण अजीर्णादिक रोग आय वायुनो प्रकोप वधे शरीरें अशाता आय माटे जेटले अंशेकरी सचित्तपणुं रहे तेथी रसेंद्रियना स्वादथकी परलो कमां पण एनो कटुकविपाक उदय आवे माटे ए ठांरवा ॥

५ तुठौषधि ते जेना खावाथी पेट नराय नही अने पाप घणुं लागे एवी मग तथा चोलादिकनी फली तेने खावानो विवेकी जने त्याग कर वो नहीं तो तेथी पांचमो अतिचार लागे ठे.

इहां आशंका करे ठे के सचित्तनो त्याग कस्यो ठे अथवा सचित्तनुं परिमाण कस्युं ठे तेम ठतां उपरांत सचित्तनुं नक्षण करवाथी अतिचार न लागे परंतु व्रतचंग थवो जोश्यें?

गुरु उत्तर कहे ठे के जेने अति पापनो नय होय ते धणी पञ्चस्काण करे तो ते अचित्तजाणीने नक्षण करे अथवा उपयोग सहित खाय तेमा टे तेने अतिचार लागे परंतु जो जाणी बूजीने खाय तो व्रतचंग थाय.

आशंका:—तेवारें तो अनंतकायादिकने अचित्तकरी करावीने खाय तो अतिचार शानो लागे एमांतो व्रतचंग पण न थाय.

उत्तर:—एथी अत्यंत जीह्वा इंद्रियनी लोलता वधे ते लोलताथकी व्रतचंग पण थाय, निदंद्स परिमाण थाय ते परिमाणनिदंद्स थवाथी सचित्तने पण वावरे तथा बीजो आगलो कोश् नद्रक जीव होय ते देखीने न डकी जाय लोकमांहे निंदा थाय एटला माटे विवेकी जीवे अनंतकायादिकने अचित्त करीने तथा करावीने खावां नही ए पांच अतिचार सचित्त परिहारी आश्रयीने अथवा कृत सचित्त परिमाण आश्रयीने कह्या.

एरीते वावीश अज्जदय, वत्रीश अनंतकाय, मद्यमांसादिक चार महा विगय ए सर्वे जो अचित्तहोय तोपण व्रतचंगना नयथकी वावरवा नहीं एम वस्त्रादिकना परिमाणनेविषे अनाउपयोगें अधिक परिमाण अतिक्रां

त थयुं होय तेने अतिक्रमादिक कहीयें ते पोतानी बुद्धियें जाणी देजो पक्कमे इत्यादिनो अर्थपूर्ववत् जाणवो ॥ ११ ॥

हवे ए जोगोपजोगव्रतनेविषे बहु सावद्य जे अंगारकादिक पन्नर कर्मा दान ठे जेथकी तीव्रकर्म बंधाय तेमाटे ते श्रावकें ठांडवा एने विषे अना पयोगेंकरीने जे आचखुं होय ते पक्कमवाने गाथा कहे ठे:-

इंगाळी वण सानी, ज्ञानी फोनी सुवजाए कम्मं ॥ वा
णिज्जं चवय दंत, लस्क रस केस विस विसयं ॥ ११ ॥
एवं खु जंतपीलण, कम्मं निलं षणं च दवदाणं ॥ स
रदह तलाय सोसं, असई पोसंच वज्जिजा ॥ १३ ॥

अर्थ:-इंगाल एटले अंगारकर्म ते घणां लाकडां एकठां करीने तेना कोयला करी वेचें तेमज चूनानी जठी, इंटना नीजामा, कुंजार, लोहार, सोनारनां कर्म इत्यादि सर्व अंगारकर्म जाणवां. ते अंगारकर्म करवेकरीने आजीविका करे तेम आगल पण सर्वमां आजीविकानुं जाणवुं.

२ बीजुं वनकर्म ते ठेद्या अणठेद्या वननां पत्र, पुष्प, फल कंदमूल तृण काष्ठ कांब वंशादिक तेनुं वेंचवुं वेंचाता लश्ने वनगढादिक करावे वानी बाग बगीचा करावे ते वनकर्म जाणवुं.

३ ज्ञानी कर्म ते गाडां घमावे गामानां अंग जे उंध पड्डुं, पींजणी प्र मुख घडाववां गामा खेम्वां क्रय विक्रय करवो, ते शकटकर्म कहियें.

४ शकट, उंट, वृषज, महिष, खर, वेसर, अश्वदिक जाडे लश्ने तेना उपर चार नाखी वहेवरावे तथा पोते जाडे आपे ते जाटिकर्म कहियें.

५ यव, चणा, गोधूम, करडी इत्यादिकने जरडवां साथवो करवो दाळ करवी लोट करवो सालमांथी चोखा काढवा, खाण खोदवी, खोदाववी, सरोवर कूपादिकने अर्थें चूमी खोदवी, हल खेडवुं, पाषाण घडाववा इत्यादिक स्फोटक कर्म कहियें अने योगशास्त्रमां तो कणने दलनादिक कर वा वनकर्ममां विवक्ष्यां ठे.

हवे गाथाना उत्तरार्द्धे पांच वाणिज्य कहे ठे. वाणिज्य शब्द प्रत्येकें जोमवो.

६ आगारनेविषे जश्ने हाथीना दांत वहोरवा एटले जिहां घणा हाथीउने मारी तेना दांत एकठा करीने वेचें तेने दांतनो आगर कहियें ते

मज घूअरुादिकने मारीने तेना नख काढे हंसादिक पक्कीउने मारीने रोम लीये व्याघ्रादिकने मारीने तेनां चर्म लीये, चामरने अर्थें चमरी गायना पूठडां कापे, वली शंख, शिंगरां, ठीप, कवरी, कस्तूरी पोइसडा दिक ए सर्व त्रसजीवोना अंग ठे तेने लेवां ते दंतवाणिज्य कहियें.

७ लाख, धावरी, गली, मणशील, हरताल, वज्रलेप तूवादिक, पडवा स, टंकणखार, साजीखार, साबु, खारादिनो विक्रय करवो ते लाख वाणिज्य.

८ मद्य, मद्यांग, मधु, मांस, माखण, दूध, दही, घृत, तेलदिक रस वालीवस्तुनो व्यापार ते रसवाणिज्य कहियें.

९ दास दासीप्रमुख मनुष्यनुं वेचवुं, गाय, अश्वदिक, पोपट, मेना प्र मुख जीवोना क्रय विक्रय करवो ते केशवाणिज्य कहियें.

१० विष, अफीण, वडनाग, सोमल, शस्त्र, कोश, कोदाली, लोह, यंत्रादिक शस्त्रादिक हलादिक जीवघातक वस्तुनुं वेचवुं ते विषवाणिज्य कहियें. ए पांच प्रकारनां वाणिज्यने उत्तम विवेकिजनें ठाम्वां.

११ यंत्रपीलण कर्म ते निसातरो, उखल, मूसल, घरटी, घाणी, अर हट्ट कांकसी प्रमुखना व्यापार तथा तिल इहु सरसव एरंरुफलनुं विदारवुं पीलवुं तेल करवुं तथा जलयंत्र अरहट्ट खेडवा इत्यादिक सर्वने यंत्र पीलन कर्म कहियें. अने योगशास्त्रमां तो घरटादिक यंत्रनो जे क्रयविक्रय करवो ते विषवाणिज्यमां कह्यो ठे.

१२ गाय, वृषजादिकना कान, कंबल, शिंगडां पूठादिकनो छेद करवो, खासी करवा, नाक विंधवां, आंक देवो, गोधो करवो, दाढादिक कापवां, चामडी वालवी, उंटनी पीठ गालवी इत्यादिक सर्वने निर्लाठनकर्म कहियें.

१३ वनमां घास घणुं होवाथी जिलादिकथी शंकाइने सुखे फराय न ही माटे जो वाली नाखीयें तो सुखे फराय एवा हेतुथी अथवा जुनुं घास वाली नाखीयें तो नवुं घास घणुं उपजे तेथी गाय प्रमुख सर्व जनावरनां पेट चराय तेना धर्म आपणने थाय एवा हेतुथी वन वाली नाखे अथवा खेत्र वालवाथी धान्य सारुं नीपजे एम जाणी खेत्रने वाले अथवा कौतु कें करी अरण्य वाले एने दवदान कर्म कहियें. एवुं सांजलीयें ठैयें जे जिलादिक पोताना मरण वखते एवुं कहे ठे के महारा मंगलिकने अर्थें धर्म दीवाली करजो एटले दव लगाडजो ए सर्व दवगिदावण्या कर्म जाणवुं.

१४ जे वगरखोद्युं ते सरोवर, तथा ड्रह, अने जे खण्युं होय ते तलाव कहियें इत्यादिकनां शोषण करवां धान्य वाववाने अर्थे तलावादिकमां श्री पाणीनी नीक वालवी ते सर ड्रह तलाव शोषण कर्म कहियें.

१५ ड्रव्यने अर्थे दुःशील दासी नपुंसकादिक शुक सारिका भयुर माज्जा र मर्कट कूकडा श्वान चूरु सूवरादिकनुं पोषण करवुं ते असतीपोषणकर्म कहियें केटलाएक एम कहे ठे के गौडदेशनी पेठें दासीपोषण करीने ते संबंधि व्यञ्जिचारनुं ज्ञानुं खाइ आजीविका करे तेपण एमां लेवुं.

ए पन्नरे कर्मादानना दोष घणा ठे माटे उत्तम विवेकी श्रावकें न से ववां ते सर्व कर्मना दोष देखाडे ठे.

१ अंगारकर्ममां अग्नि सर्वमां मुख्य शस्त्र ठे अग्नि कायने आरंजे ठका य जीवोनी हिंसा थाय माटे श्रावकने अंगारकर्म निषिद्ध ठे.

२ वनकर्ममां वनस्पति आश्रयीजे त्रसजीवो रह्या ठे तेनी हिंसा थाय.

३-४ शकटकर्म तथा चाकीकर्ममां वृषजादिक उपर चार वहन करा वतां मार्गमां ठकाय जीवोनी घणी विराधना थाय ठे.

५ स्फोटक कर्ममां दाणा कण दलवा जूमिकानुं खणवुं तेमां वनस्प तिकायनी विराधना थाय तथा पृथ्वी कायनी विराधना थाय तेमज ए बे हुने आश्रित रहेला त्रसादिक जीवोनी मोहोटी विराधना थाय ठे.

६ आगरें जइने हाथीदांत चमरीगायना पूठडां प्रमुख त्रसजीवोनां अंग लेवामाटे ग्राहक आवेलो देखीने जिलादिक लोक तरत हाथी तथा गाय आदिक जीवोने मारवा माटे प्रवर्त्तेमाटे दंतवाणिज्य श्रावकने निषिद्ध ठे.

७ लाखमांहे घणा त्रस जीव होय लाखनो रस रुधिर सरखो होय तथा धाउमीनी ठाल तथा फूल ए सर्व मदिरानां अंग ठे ठालमांहे कीडा पडे ठे. तथा गलीतो अनेक जीवोनी घात विना नीपजेज नही तथा म एसील, हरताल वज्रलेपमांहे पण घणा संपातिम त्रसजीवो एना फरस अकी मरण पामे तेमज घणा त्रसजीव एमां आवी पडे तुंबरिकां पृ थ्वीकायादिक जीवनी घात थाय ठे. तथा परुवासमांहे घणा त्रसजीव ठे तथा टंकणखार, सावु, खारो ए पण वाह्यथी घणा जीवना वीनाशना हेतु ठे माटे महादोषरूप ठे तथा लाक्षादिकना व्यापारनो दोष मनुस्मृति मां कह्यो ठे ॥ श्लोक ॥ सद्यःपततिमांसेन, लाक्षया लवणेन च ॥ अंधेण

शूद्रीजवति ब्राह्मणः क्षीरविक्रयात् ॥ १७ ॥ मांसमां लाखमां लवणमां जीव तरत पडे ठे तथा तेना विक्रयथ्री ब्राह्मण पण त्रएय दिवसमां शूद्र थाय ठे अने मांस मदिरा लाख तथा लवण वेचवाथ्री ब्राह्मण तरतज पतित थाय ठे.

८ रसवाणिज्यमां मधुनेविषे अनेक जीवोनी हिंसा थाय ठे वली ए मां अनेक संमूर्ध्म जीव उपजे तथा मरण पामे दुग्धादिकनेविषे पडेला जीवोथ्री विराधना थाय तथा वे दिवसनी उपरांत दहीनेविषे संमूर्ध्म जीवो उपजे तेनी युक्ति पूर्वे कही ठे.

९ केशवाणिज्यनेविषे द्विपद चतुष्पद जीवोने नित्य परवश पणे राख वाना दोष तथा ते जीवोने वध वंधन क्रुधा तृषादिकनी वेदना जोगव वी पडे इत्यादि दोष थाय ठे.

१० विषवाणिज्यमां शिंगनीठ वत्सनाग, हरताल, सोमलखारादिक वि ष अने सर्व शस्त्रादिकने विषे जीवहिंसा प्रत्यक्ष देखाय ठे पाणीमां पला लेली हरतालनेविषे मद्धिकादिक जीव मरण पामे ठे, सोमल खाधाथ्री बालकादिक जीव मरण पामे ठे ॥ उक्तंच ॥ कन्याविक्रयिणश्चैव रसविक्र यिणस्तथा ॥ विषविक्रयिणश्चैवनरानरकगामिनः ॥ कन्याविक्रय करनार. रसविक्रय करनार तथा विषविक्रय करनार ए सघला पुरुषो नरकगामी ठे.

११ यंत्रपीडण कर्म तो अनेक त्रस जीवोनुं वधकारि ठे. खांडवुं, पी सवुं, चुद्धो, पाणी राखवानुं स्थानक, वासीडुं काढवुं ए पांच हिंसाथ्री गृहस्थने कर्म वंधाय वली घाणी तो महोटा पापनुं हेतु ठे एवुं लौकिक शास्त्रमां पण वर्णव्युं ठे जे दश कसाइ जेवो एक घांची, दश घांचीना जेवो एक कलाल, दश कलालना जेवी एक गणिका, तथा दश गणिका सरिखो एक राजा पातकी जाणवो. इति यंत्रपीडन कर्म.

१२ निर्लठनकर्म ते गाय अश्व उंट इत्यादिक पंचेंद्रिय जीवोने कदर्थ ना करवी कष्ट उपजाववुं ते महापापनुं हेतु ठे.

१३ दवदेवाथकी अनेक कोट्यावधि जीवोनी विराधना थाय.

१४ सरोवरादिकतुं शोपण करतां पाणीना जीवो तथा पाणिने आश्रि त रहेला मठकछपादिक अनेक जातिना त्रसजीवोना विनाश थाय माटे एमां ठकायजीवनी हाणी थाय.

१५ असतीपोपें दासादिक जे पापकरे तत्संबंधि पापनी वृद्धि थाय.

एवा प्रकारनां बीजां पण अनेक जातिनां खर कर्म ठे जे निर्दयी लोकने उचित ठे ते सर्व वर्ज्यां. जेम के कोटवाल, गुप्तिपाल, सीमपालादि कना व्यापार ते खु शब्दें करी सुश्रावकें निश्चें ठांरवा. ए पन्नरे कर्मादान नेविषे अनाज्ञोग अतिक्रमादिक अतिचार जे लाग्यो होय ते पक्कमु बुं.

ए व्रत पालनारो प्राणी सर्व अंगे दिव्य जोग पामे, नीरोगीपणुं अज्ञीष्टनो संयोग, मनुष्यनां सुख अने देवतानां सुख तथा चक्रवर्तिनी पदवी, इंद्रनी पदवी जोगवी सकलकर्म क्षय करीने मोक्षना सुखनो जोगी थाय.

बली जे प्राणी ए सातमुं व्रत अंगीकार न करे अथवा अंगीकार करीने बली विराधे तेने घोर आकरा रोग उपजे अने इष्टवस्तुनो वियोग थाय तथा अनिष्टवस्तुनो संयोग थाय तथा जोगांतराय कर्म बांधे, मरीने नरकादिक दुर्गतिनां दुःख जोगवे, घणो संसार रज्जवे इति द्वाविंशति गाथाश्च

हवे ए व्रतने आराधवा अने विराधवा उपर मंत्रिपुत्रीनो संबंध कहे ठे:—अंग नामा देशने विषे चंपा नामा नगरी ठे ते नगरीना लोक अत्यंत दयावंत ठे पारका अवगुणने बोलवामां मूगा ठे, पारकुं धन लेवाने पांगलां ठे, परस्त्री जोवाने आंधलां ठे, जे नगरीयें बीजी जूनी नगरीयोने दासीरूप करी ठे ते नगरीमां प्रतापे करीने सूर्य सरखो अने राज्यचार उपाकरवाने शेषनाग सरखो एवो इंद्र समान सहस्रवीर्य नामे राजा राज्य करे ठे. ते राजाने बहुमाननुं पात्र अने जेनी बुद्धि मापी शकाय नही एवो बहुबुद्धि नामें प्रधान ठे.

अन्यदा त्यां पृथ्वीनो प्रलय करतो एवो प्रजालोकना अज्ञाने योगें करी जाणीयें ठाठो आरोग बेठो होयनी? एवो अत्यंत आकरो कोपें चडेला सर्पनी माढना विष जेवो अनिष्ट एवा विषनो वर्षाद वर्षतो हवो. तिहां बीजली पण अनिष्ट विष सरखीज थती हवी तेणे करीने धान्यनी संपदानो नाश थतो एवो कराल आकरो जाणीयें दुष्कालने करतोज होयनी? एवुं जेर सरखुं वर्षादनुं पाणी पड्युं तेथी करीने जेम दावानलें करी वननेविषे वनस्पति सर्व निष्फल अइ जाय घास प्रमुख सर्व बली जाय तेम वरसादना पाणीयें करी धान्य, वनस्पति, घास अने फल प्रमुख सर्व बलीगयां. लोक तथा ढोर अने पशु पंखी प्रमुख पोताना मुखमां घाले एवी कांइ वस्तु रही नही. पत्र, पुष्प, फल चण प्रमुख सर्व जेर जेवां

होवाथी खावाने अयोग्य थयां. तेमज कूवा, तलाव, वावकी अने नदी प्रमुखनां पाणी पण सर्व जेरजूत थइ गयां. तेथी लोक अने जनावर प्रमुख द्य पामवा लाग्यां एम सर्व लोक आकुल व्याकुल थयां कारण के जेवारें दुष्काल पडे ठे तेवारें तो लोक तथा ढोर प्रमुख वनफल तथा फुल पांदसां कंदमूलादिक खाइ पाणी पीने काल काढे अने जीवतां रहे पण आहीं तो पाणी सुधां सर्व जेरजूत थइगयां ठे अने जे खाय के पिये ते मरण पामे तेथी कोइ जीववानो उपाय रह्यो नही.

एम घणा लोको तथा जनावरोनो द्य थतो देखीने ते वखत जे पुण्य वान गृहस्थ हता ते सर्व लोकनी तथा ढोरनी अने पंखी प्रमुखनी खवर राखवा लाग्या. घर मांहेलां टांकानां तथा कूवानां पाणी अने घास चुणो प्रमुख के जे घरमां हतां जेनी उपर वर्षादनो ठांटो नही पड्यो हतो तेवी निर्विश चीजोथी सर्व जीवोनो निजाव करवा लाग्या. एम करता के टलोएक काल गयो पठी जेवारे ते दुःखे पामवा योग्य घरना टांकाप्रमुखनुं पाणी पण थइ रहेवा आव्युं तेवारें तृपायें पीडायेला लोको ते फल फूलादिक तथा विपमिश्रित दुष्ट जलने पीवा लाग्या के तरतज ज्वरकुष्ठ कास श्वास त्रमादिकना रोगथी मरण पामवा लाग्या,

एम घणा लोकोनो संहार थतो देखीने राजायें जोशी निमित्तिया, मंत्रवा दी, तंत्रवादी, वैद्य, जूवा, वेदीयो, पुरोहित, ब्राह्मण, प्रमुख सर्व पांखकीउं ने तेड्या अने तेमने राजा पूठतो हवो. तेवारे ते सर्व कहेता हवा के नवो वर्षाद थायतो कट्याण थाय वीजो कोइ उपाय नथी. तेवारें राजा मंत्री प्रमुख सर्व एकठा थइ विचार करवा लाग्या पण कोइ उपाय सूजे नही. केटलाएक लोक तो गले फांसो खाइने मरवा माटे तैयार थया जीववानी आशा ठोनी दीधी एवो उपद्रव वर्त्ताइ रह्यो. ढोर तथा माणसनो द्यथ वाथी जाणीयें कटपांतकाल तिहां आव्यो होयनी? एम दीसवा लाग्युं.

एम केटलाक दिवस गयानंतर एकदा प्रजातकालनेविषे राजसजामां राजा, प्रधान, सामंत, वागीया, पटाजत, सेनाजत, सेनापति, प्रमुख सर्व वेठा ठे. एवामां पूर्वदिशानो वनपाल हर्षचर आवीने सिंहद्वारें उजो रह्यो ठकीदारे जइने राजाने कल्युंके स्वामी! पूर्वदिशानो वनपाल आव्यो ठे तेने शी आइा ठे. राजायें मांहे आववानी आइा दीधी के वनपालके आवी

वधामणी दीधी जे हे महाराज! पूर्वदिशानुं वन सर्वरुतुनां फल, फूल, पांदां, धान्य, वनस्पतियें करी सर्व फट्युं फूट्युं ठे ते एतुं गीच थइ गयुं ठे के मांहे सूर्यना किरणो पण प्रवेशकरी शकता नथी अने पूर्वदिशाये सुगाल थयो ठे एम चारेदिशाना वनपालकोये आवी सुजिहनी वधामणी आपी. तेमज क्षेत्रोना अधिपतियोयें आवी राजाने कहुं के महाराज! क्षेत्रनेविषे धान्य बहु नीपज्युं ठे एमज खलाना स्वामीयोयें कहुं के खलामां धान्यना ढगला थइ पड्या ठे एमज जलनां स्थानक जे कूप, वाढ्यो, नदी, ड्रह, सरोवर, तलाव, प्रमुखना रखवाला प्रमुख, सहुकोइ हर्षजर थका आवी आवीने कहेवा लाग्या के जलने स्थानकें अखूट जलजराइ गयां ठे. एम बीजा गामराना तथा नगरना लोको सर्वे साथे एकेकालें आवीने राजाने वीनवता हवा.

ते सांजलीने राजाने तथा सर्वे लोकोने अतिशय अद्वितीय एवो आनंदनो रस प्राप्त थतो हवो. जे कोइथी कहुो जाय नही. तेम रोग शोग पण सर्व एकजवारें जतो हवो सर्वलोकने कोइ अपूर्व अतिशय शीतलता थती हवी सर्व हर्ष पाम्या थका सर्वने जीववानी आशा थइ तेथी सर्व लोक अद्वितीय महोत्सव करवा लाग्या एतुं समृद्धिसुख प्राप्त थयुं. तेना कारणनी कोइने खबर पकी नही.

ए अकस्मात् सुखनुं कारण ते राजा प्रजा सर्व एम समजवा लाग्यां के आपणा सहुना जाग्योदयथी थयुं ठें. एनो बीजो कोइ हेतु नथी, वली नगरना तपस्वी कहेवा लाग्या के अमारी तपस्याना प्रजावथी सहु लोक सुखी थया. केटलाएक कहेवा लाग्या जे अमे धर्म केरीयें ठैये तेना प्रजावथी सर्वने सुख थयुं. एमज ध्यानकरनारा ध्यानना प्रजावथी, योगीश्वर पोताना योगना महात्म्यथी, मंत्रवादी मंत्र जापना महिमाथी, तथा देवदेवी योना सेवको पोतानां देवदेवीनां आराधनथी, जोशियो ग्रहनी पूजाथी. एम सर्वकोइ पाखंडीउं पोतपोतामां अजिमान धरता थका राजा आगल आवी आवीने कहेता हवा के आ अमारा अमुक कर्तव्यना माहात्म्यथी सर्वलोकोने सुख थयुं ठे. ते सांजली राजाये सर्वने कहुं के तमे सर्व बोलो ठो तेमां कोण साचुं अने कोण जुतुं ठे हुंतो तमो सर्वने जुवा मातुं बु.

पठी एवातनो राजाना चित्तमां संशय उपन्यो जे कोइ ज्ञानी आवे तो संशय टले, एकदा राजाना तथा प्रजाना जाग्योदयथी वेत्रीयें आवीने क

छुं के हे महाराज ! कोइक वधामणीयुं आव्युं ठे एवामां आकाशमार्गथी स ज्ञानेविषे उद्योत थयो राजानी आज्ञाथकी वधामणीये आवीने वधामणी दीधी के हे राजन् ! आपणा देवरमणनामा उद्याननेविषे श्रीश्रुतसागर नामे केवली जगवान् समोसख्या ठे घणा देव देवी तेमनी सेवा करे ठे देवातायें सोनानां कमलनी रचना करी ठे तेनी उपर वेठा थका धर्मनीदेशना आपे ठे. एवी वाणी सांजली राजानी उठकोडी रोमराजी विकस्वर थइ. वधामणीयाने वधामणीनुं दान आपी संतोपीने चतुरंगी सेना लइ सर्व प्रजालोक सहित देवरमण उद्यानें आवी केवलीजगवानने विधि सहित वंदन करी धर्मदेशना सांजलीने पठी राजा संशय पूठवा लाग्यो हे जगवन् ! सर्वलोकने सुखसमृद्धिनो हेतु शो थयो.

केवली बोल्या हे राजन् ! बहुबुद्धि प्रधानने घेर पुत्रीनो जन्म थयो ठे ते प्रधाननी पुत्रीना पाठलाजवना पुण्यउदयना महिमाथकी सर्वलोक सुखी थया ठे, एवं सांजली आनंदित थका राजा फरीथी प्रधाननी पुत्रीनो पाठलो जव पूठता हवा. तेवारें केवली कहेता हवा, जइनगरनेविषे जइ एवे नामे महोटा व्यवहारी रहेतो इतो. तेनी जइनामे जार्यानी सुजइ नामे दीकरी हती ते लक्ष्मीना निधाननी पेठे सर्वने माननीय हती एवी ते श्रावकनी पुत्री जिनधर्मी हती तोपण जेम चंद्रमा कुरंगने लांठनेकरी कलंकी थयो तेम ते कोइक कर्मना उदयथी वालपणाथीज रसेंद्रियना लोछुपीपणायेंकरी स्वेठायें सर्व अजइय वस्तु वावरती. पुत्रादिक जो उन्मार्गें जाय अने तेने तेनां मातापितादिक शीखामण न आपे तो ते मातापिताने दोष लागे. जेम गायने मार्गें न चमावे तो गोवालीयानो वांक गणाय. तेम तेने मातापितादिकें घणुंये वारी तोपण वाहेर जइने अजइय खाइ आवे, ते जोइ मातापिता तेने वाहेर जवा न देतां हवां. तोपण जेम व्यसन पड्युं टले नही तेम ते कुमरी कोइ वाणोतरने हाथे ठानुं मगावीने पण अजइय खाधाविना रहे नही अनंतकाय सचित्त अचित्त कांइ मूके नही एवी विवेकेंकरी शून्य थइ धर्मिष्ठना घरनेविषे कोइ अधर्मी होय तो धर्मीनी शोभा रहे नही तेम सर्व कुटुंबने अनिष्ट थइ पडी.

पठी तेनां मातापितायें कोइक महोटा जाग्यवंत अछावंत एवा व्यवहारीयाना पुत्रने परणावी तोचपण ते पोतानो स्वभाव न मृकती हवी, ए

वधामणी दीधी जे हे महाराज! पूर्वदिशानुं वन सर्वऋतुनां फल, फूल, पांदां, धान्य, वनस्पतियें करी सर्व फड्युं फूड्युं ठे ते एतुं गीच थइ गयुं ठे के मांहे सूर्यना किरणो पण प्रवेशकरी शकता नथी अने पूर्वदिशाये सुगाल थयो ठे एम चारेदिशाना वनपालकोये आवी सुजिहानी वधामणी आपी. तेमज क्षेत्रोना अधिपतियोयें आवी राजाने कहुं के महाराज! क्षेत्रनेविषे धान्य बहु नीपज्युं ठे एमज खलाना स्वामीयोयें कहुं के खलामां धान्यना ढगला थइ पड्या ठे एमज जलनां स्थानक जे कूप, वाव्यो, नदी, डह, सरोवर, तलाव, प्रमुखना रखवाला प्रमुख, सहुकोइ हर्षजर थका आवी आवीने कहेवा लाग्या के जलने स्थानकें अखूट जलनराइ गयां ठे. एम वीजा गामकाना तथा नगरना लोको सर्वे साथे एकेकालें आवीने राजाने वीनवता हवा.

ते सांजलीने राजाने तथा सर्वे लोकोने अतिशय अद्वितीय एवो आनंदनो रस प्राप्त थतो हवो. जे कोइथी कह्यो जाय नही. तेम रोग शोग पण सर्व एकजवारें जतो हवो सर्वलोकने कोइ अपूर्व अतिशय शीतलता थती हवी सर्व हर्ष पाम्या थका सर्वने जीववानी आशा थइ तेथी सर्व लोक अद्वितीय महोत्सव करवा लाग्या एतुं समृद्धिसुख प्राप्त थयुं. तेना कारणनी कोइने खबर पकी नही.

ए अकस्मात् सुखनुं कारण ते राजा प्रजा सर्व एम समजवा लाग्या के आपणा सहुना जाग्योदयथी थयुं ठे. एनो बीजो कोइ हेतु नथी, वली नगरना तपस्वी कहेवा लाग्या के अमारी तपस्याना प्रजावथी सहु लोक सुखी थया. केटलाएक कहेवा लाग्या जे अमे धर्म केरीयें ठैये तेना प्रजावथी सर्वने सुख थयुं. एमज ध्यानकरनारा ध्यानना प्रजावथी, योगीश्वर पोताना योगना महात्म्यथी, मंत्रवादी मंत्र जापना महिमाथी, तथा देवदेवीयोना सेवको पोतानां देवदेवीनां आराधनथी, जोशियो ग्रहनी पूजाथी. एम सर्वकोइ पाखंरीउं पोतपोतामां अजिमान धरता थका राजा आगल आवी आवीने कहेता हवा के आ अमारा अमुक कर्त्तव्यना माहात्म्यथी सर्वलोकोने सुख थयुं ठे. ते सांजली राजाये सर्वने कहुं के तमे सर्व बोलो ठे तेमां कोण साचुं अने कोण जुतुं ठे हुंतो तमो सर्वने जुठा मानुं बुपठी एवातनो राजाना चित्तमां संशय उपन्यो जे कोइ ज्ञानी आवे तो संशय टले, एकदा राजाना तथा प्रजाना जाग्योदयथी वेत्रीयें आवीने क

ह्युं के हे महाराज ! कोइक वधामणीयुं आव्युं ठे एवामां आकाशमार्गथी स ज्ञानेविषे उद्योत थयो राजानी आज्ञाथकी वधामणीये आवीने वधामणी दीधी के हे राजन् ! आपणा देवरमणनामा उद्याननेविषे श्रीश्रुतसागर नामे केवली जगवान् समोसस्या ठे घणा देव देवी तेमनी सेवा करे ठे देवातायें सोनानां कमलनी रचना करी ठे तेनी उपर बेठा थका धर्मनीदेशना आपे ठे. एवी वाणी सांजली राजानी उठकोडी रोमराजी विकस्वर थइ. वधामणीयाने वधामणीनुं दान आपी संतोषीने चतुरंगी सेना लइ सर्व प्रजालोक सहित देवरमण उद्यानें आवी केवलीजगवानने विधि सहित वंदन करी धर्मदेशना सांजलीने पठी राजा संशय पूठवा लाग्यो हे जगवन् ! सर्वलोकने सुखसमृद्धिनो हेतु शो थयो.

केवली बोल्या हे राजन् ! बहुबुद्धि प्रधानने घेर पुत्रीनो जन्म थयो ठे ते प्रधाननी पुत्रीना पाठलाजवना पुण्यउदयना महिमाथकी सर्वलोक सुखी थया ठे, एवं सांजली आनंदित थका राजा फरीथी प्रधाननी पुत्रीनो पाठलो जव पूठता हवा. तेवारें केवली कहैता हवा, जडनगरनेविषे जड एवे नामे महोटा व्यवहारी रहेतो हतो. तेनी जडानामे चार्यानी सुजडा नामे दीकरी हती ते लक्ष्मीना निधाननी पेठे सर्वने माननीय हती एवी ते श्रावकनी पुत्री जिनधर्मी हती तोपण जेम चंद्रमा कुरंगने लांठनेकरी कलंकी थयो तेम ते कोइक कर्मना उदयथी बालपणाथीज रसेंद्रियना लोलुपीपणायेंकरी स्वेच्छायें सर्व अजह्य वस्तु वावरती. पुत्रादिक जो जन्मागें जाय अने तेने तेनां मातापितादिक शीखामण न आपे तो ते मातापिताने दोष लागे. जेम गायने मार्गे न चरुवे तो गोवालीयानो वांक गणाय. तेम तेने मातापितादिकें घणुंये वारी तोपण बाहेर जइने अजह्य खाइ आवे, ते जोइ मातापिता तेने बाहेर जवा न देतां हवां. तोपण जेम व्यसन पड्युं टले नही तेम ते कुमरी कोइ वाणोतरने हाथे ठानुं मगावीने पण अजह्य खाधाविना रहे नही अनंतकाय सचित्त अचित्त कांइ मूके नही एवी विवेकेंकरी शून्य थइ धर्मिष्ठना घरनेविषे कोइ अधर्मी होय तो धर्मीनी शोजा रहे नही तेम सर्व कुटुंबने अनिष्ट थइ पडी.

पठी तेनां मातापितायें कोइक महोटा चाग्यवंत श्रद्धावंत एवा व्यवहारीयाना पुत्रने परणावी तोयपण ते पोतानो खजाव न मूकती हवी, ए

आत्मारूप राजा तेणे घणाकालनी पीधी एवी जे मोहरूप मदिरा तेथ की मूढथयो थको पोतानुं चाकर जे मन तेना पण चाकर जे इंद्रियादिक तेणे वली आत्माने पोतानो चाकर कस्यो ठे. अहह जूठ कहेवो आश्चर्य ठे! व्यसनी एम जाणेजे हुं ठानुं व्यसन सेवुं तुं ते मुजने कोण जाणी श कशे, पठी ते कुमरी श्वसुदादिकथी ठानां अन्नद्वय अनंतकायादिकना नक्षण करे तोपण श्वसुरादिकें तेनुं कपट जाण्युं पापनुं कर्तव्य ठानुं रहे नही. ते श्री तेमने पण अनिष्ट थइ पनी. सर्व कोशने गुण उपरे राग उपजे परंतु गुणविना कोशने राग उपजे नही ॥ यतः ॥ गौरवाय गुणाएव, ज्ञातेराडंब रोनुतु ॥ वानेयं गृह्यते पुष्पं, अंगजस्त्यज्यते मलः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—गुण ठे तेज महोटाशुनुं कारण ठे, पण जातिना आडंबरथी शुं थाय? गुण ठे तो वनमांथी पुष्पोने लोको ग्रहण करी आवे ठे अने पोताना अंगमां हे उत्पन्न थयेलो मल तेमां गुण नथी तो तेने त्याग करे ठे ॥ २ ॥

पठी कोशकरीतें तेनां मातापिता ते पुत्रीने पोताने घेर आणीने गुरु नी पासें तेडी लाव्यां. गुरुयें तेने अन्नद्वय अनंतकायनां पाप देखाडी मा तापितादि सर्वसंघमध्ये कांश्क लज्जा कांश्क पापनुं जय देखाकी कांश्क दाक्षिण्यताथी सर्वनी समक्ष गुरुयें तेने अन्नद्वय अनंतकायनी अगड करा वी. ते व्रतमां तेने दृढ करवामाटे तेनां मातापितादिक तेनी प्रशंसा कर वा लाग्यां अने गुर्वादिक पण अत्यंत प्रशंसा करता हवा. ते पठी ते सु ज्ञाने सासरे मोकली तिहां तेने ते पञ्चखाण महाकष्टभूत थयुं जाणेजे मुजने सर्वे मलीने बंदीखाने नाखी ठे एम समजती हवी एम केटला एक दिवस नियम पाढ्युं. एकदिवसे ते सुज्ञाना कोशक गृहस्थने घेर कार्य विशेषे गइ तिहां कुअली आंबलीने रुमीरीते मसालामां नाखी सुस्वादिष्ट करीने तैयार करी मूकेली हती तेने देखीने सुज्ञानुं मन चलायमान थ युं अने विचाखुं जे ए अचित्त ठे एमां जीव तो कोश ठे नही माटे एने वावरतां शो दोष ठे, एम जाणती ते आंबली तेणे वावरी पठी जाणे म हारे अगदु ठेज नही एवीरीते अनंतकाय अन्नद्वयने अचित्तकरी निःशंक पणें खावा लागी. रहेते रहेते अनंतकाय अन्नद्वय अने सचित्तने पण निः शंकपणे वावरवा मांड्यां. अहो अहो जूठ रसेंद्रियनी गृह्यता कहेवी ठे!! ॥ यतः ॥ करोत्यादौ तावत्सष्टणहृदयः किंचिदशुचं, द्वितीयं सापेक्षोविमृश

ति च कार्यं च कुरुते ॥ तृतीयं निःशंकोविगतघृणमन्यत्प्रकुरुते, ततः पापा
ज्यासात्सततमशुभेषु प्ररमते ॥ पहेलां दयासहित हृदय ठतां कांश्क थोडुं
अशुभ करे, बीजीवार कांश्क विचार करतां ने अपेक्षा करतां कांश्क करवा
योग्य अने नहीं करवा योग्य एवा कार्यने करे, पठी त्रीजीवार निःशंक
थइने तमाम दयाने ठोडीने अशुभ पापात्मक कर्म करे ठे, त्यार पठी पाप
करवानो अज्यास पमी जवाथी निरंतर अशुभकर्मनेविषे अत्यंत रमण
करे ठे. अर्थात् निर्जय थइ पापमां रची मची रहे ठे ॥ १ ॥

एम ते सुभद्राये रसेंद्रियने वश थइ जवाथी, पोतानुं अजिग्रहरूप क
द्वपवृद्ध समूल मांहेथी उखेमी नाख्युं. वली पण आगलनी पेटें सर्व अन्न
दयवस्तु वावरवानुं चालु कखुं. अहो दुर्दात रसलंपटपणुं जुवो. ते सुभद्रा
सर्व अन्नदय खावाने राक्षस सरखी थइ अथवा दावानल सरखी थइ तेने
कोइ वस्तुनी तृप्तिज थाय नहीं तेणे मर्यादा लज्जादिक सर्व मूक्यां मावित
र तथा श्वसुर ए बेहुपदनेविषे विशुद्ध ठे तो पण निःशंकपणे धर्मरहित हो
वाथी जेम दीवाथकी उपजेली मश सर्वेने श्यामताकरे तेम करती हवी.

वली कोइ एक दिवसे सुभद्रा सासरेथी पीयरीये जाती हती त्यारें मा
र्गनेविषे क्यांएक वनमांहे अजाण्यां फल पडेलां हतां ते देखी तेने खावा
ने माटे उजमाल थइने ते फलनुं आस्वादन करवेकरीने ते कुमरी तत्काल
वेहु प्रकारना अत्यंत कटुक विपाक ठे जेना एवा किंपाकवृद्धना जेर जेवा
फलने जक्षण करीने ते यौवनवयसांज शीघ्र अकाल मरण पामीने पहेला न
रकनेविषे गइ पिताना घरसुधी पण पहोची नहि एम ते आहींपण सर्वेने
अनिष्ट थइ अने परलोकने विषे नरकें गइ तिहां कटुकविपाकने जोगवी
तिहांथी मरीने महोटा मत्स्यपणे उपनी. तिहांथी मरीने बीजा नरकने
विषे उपनी. तिहांथी निकलीने जुंड सूकरी थइ तिहांथी रासत्री थइ एम
घणा जव रजली सर्वस्थलें चूख तृषा अने रोगनी वेदनायेंकरी महाकदर्थ
ना जोगवती रसनाने वशथवाथी घणा काल रजलती अनर्थने जोगवीनें ए
कदा लक्ष्मीपुर नगरनेविषे धनवंतमां मुख्य एवा लक्ष्मीधर नामे शेठ तेनी
लक्ष्मीवती नामे चार्या तेनी जवानी एवी नामे पुत्रीपणे आवी उपनी.
तिहां जन्मतांज तेने उधरस, श्वास, ज्वर, दाह, कुक्षिशूल, जगंदर, हरस,
अजीर्णता, दृष्टिशूल, पृष्ठशूल, अरुचि, खरज, जलोदर, माथानी वेदना,

काननी वेदना, कोढरोग ए सोल महोटा रोग जे आगममांहे प्रसिद्ध ठे ते सर्व तेना शरीरे उपन्या महोटी थइ त्वारे ते रोगने दीधे महा पीडा जो गवती हवी तेनां माता पिता घणा उपचार करे पण रोग उपशमे नही.

एम ते शृंगारना साम्राज्यथी रहित अने निरंतर रोगेंकरी शरीरमां सं तापित एवी महा दुःखणी थइ तेना घरनी पासें एक उपाश्रय हतो ते मां आर्याजी हतां तेमनी पासे ते ज्वानी गइ त्यां साध्वीने वांदीने अत्यंत आदर सहित पूठवा लागी के महाराज ! महारा जन्मनो रोग जाय एवुं कोइ तमारी पासें उंसड होय तो मने आपो. तेने आर्यायें कछुं महारी पासें धर्म औषध ठे तें पाठले जवें पापरूप वृद्ध वाव्यां ठे तेनां फल तुजने हमणां उदय आव्यां ठे, ते कर्मना विपाकनो क्षय थवाथी रोगविपाकनो पण क्षय थारे ते जेम अग्नि इंधणाने बाले ठे तेम श्रीजिनधर्मरूप औषधथी रोगनो नाश थाय. जे मन वचन कायानी विशुद्धियें धर्म आराधन करे तो जेम सूर्यथी अंधकार नाश पामे तेम इहजव परजव संबधि दुःखना राशिनो क्षय थइ जाय, धिःकार ठे रसनानी गृह्णताने के, जेणे करी नियमजंगना कटूक विपाकरसने पण कोइ विचारता नथी.

एवी साध्वीनी वाणी सांजली ज्वानीये पुब्बुं हे महाराज ! में पूर्वे शां पाप कस्यां हशे के जेथकी आ असाध्य रोगेकरी पीकाउं बुं. ते सांजली साध्वीजी त्रणज्ञाने सहित हतां माटे तेना पूर्वजवनो वृत्तांत सर्व कहीने कछुं के ते दुष्कृत जोगवतां शेष रह्युं ते आजवमां पण जोगवे ठे हे जडे! वीजी चार इंद्रियो तो मात्र यौवन अवस्थामांज जीतवी दुर्लज ठे परंतु एक रसेंद्रिय तो त्रणे अवस्थामां जीतवी दुष्कर ठे ते वक्रशिक्षित घोरानी पेरें अतिशयें दुःखे दमवा योग्य ठे ते रसेंद्रियना आकरा उदय तत्काल फलने देखाडे ठे, माटे अहो जव्यो ! तमे रस इंद्रियने जीतवाने घणो उद्यम करो जो ए एक रसना इंद्रि धराइ होय अने बीजी चार इंद्रियो जुखी होय तो ते सर्वइंद्रियोने ए रसनाज उन्मादता पमाडे ठे.

एवुं सांजली ज्वानीने जातिस्मरण उपन्युं तेवारें प्रतिबोध पामीने स मग्रपणें जोगोपजोग व्रत लइने समस्त सचित्त जोजनने ठांडती हवी तथा अचित्त वस्तुमांहे सर्व अजद्वय वस्तुनो त्याग कस्यो. जद्वयवस्तुमां पण क लमशाखिनी जातिनी शालि तथा कठोलमध्ये मग अने अरुद ए वे मोक

लां राख्यां तथा शाकपण कठोलनुंज खावुं बाकी सर्व त्याग कखुं घृतमांहे गायनुं घृत तथा गायनी ठास मोकळी राखी बाकी सर्वनो त्याग कख्यो तथा फलमध्ये दूधी आमलां अने सोपारी खावी बाकी सर्वनो त्याग कख्यो. तथा त्रण उकाले उकलेलुं पाणी वावरवुं शेष सर्वजलनो त्याग, द्रव्यमां चार द्रव्य मोकलां राख्यां एवीरीतें सुखे धर्मपालती पोतानो निर्वाह करे ठे तेने नित्य श्रीजिनधर्म आराधतां थकां केटलोएक काल गयो. जैनधर्मनेविषे दृढधर्माथिश् देवता दानव इंद्र नागेंद्र प्रमुख कोइनी चलावी चले नही.

एकदा कोइ समकेतदृष्टि देवतायें सजामां बेठे थके पोताना मित्र मिथ्यात्वी देवता पासें जवानीनी प्रशंसा करी के आजने समये जरतक्षेत्रने विषे कोइ जवानी सरखी दृढधर्मा श्राविका नथी ए पोताना प्राणजतां कबूल करे पण कोइनी चलावी चले नही ए वातने ते मिथ्यात्वी देवता अणसद्गतो थको तेनी परीक्षा करवानेअर्थें एक परदेशी काह्या विचक्ष ण एवा वैद्यनुं रूप धारण करीने ते जवानीने घेर आव्यो तिहां अनुकं पायें सहित थइने कहेवा लाग्यो के हुं व्याधिना समूहनो वैरी तुं माटे त हारो रोग जमामूलथी काढी नाखीश हे वत्से ! हुं कोइ तहारा चाग्यें बां ध्यो थकोज इहां आव्यो तुं. अने ताहारीमाटे अमृतवृक्षनां फल लाव्यो तुं तेने तुं आरोगीने वली बीजुं अमृत सरखुं अति शीतल मीतुं पाणी मंत्रीने आपुं तेनुं पान करीने मूलथी रोगनो समूलो नाश कख्य. वली आज्ञवमां फरीने नवो रोग थारो नही, शरीरमां सुखनी वृद्धि थारो.

एवुं वैद्यनुं वचन सांजळीने जवानीनां माता पिता जाइ प्रमुख सर्व अधिक आनंद पास्यां. अने ते जेवामां कांश्क बोलवानुं करतां हतां एवा मां तो जवानी बोली हे वैद्य ! आ जवनेविषे ए बे वस्तु माहारे थक दपनीय ठे माटे ए वस्तु मूकीने महारे कदपनीय वस्तु होय. तो तुं क हे एवुं सांजळी वली वैद्य बोल्यो तें कखुं ते सत्य ठे तथापि औषधने अर्थें थकदपनीय कांश् नथी औषधने अर्थें तो महोटा रुषियो पण वापरे ठे तो तुजने एमां शो दोष ठे ? जो खादने अर्थें वावरती होय तो दोष लागे.

एवुं वैद्यनुं वचन सांजळीने जवानी हसीने धर्मना रहस्यनी वाणीयें मुनिनी पेटें बोलती हवि के अधर्मथकी उपनी जे व्याधि तेना विनाशने अर्थें सफल ठे हेतु जेहनो एवो निश्चें धर्मज ठे. ते बीजरूप धर्मथकी फ

ल पामवानो अर्थी जीव ते केम बीजनो विनाश करे? एवो मूढ कोण होय! ते कारणमाटे जेम सूर्य पश्चिमदिशायें उगतो नथी ते कदाचित् उगे तो पण हुं निषेधी वस्तुने अंगीकार करुं नही एम तुं निश्चयथी जाणजे.

तेवारें वैद्य बोळ्यो ए स्वेहाचारिणी कदाग्रहें ग्रहीतचित्तवालीने शुं क हीयें ए तो पोताने पण जाणती नथी अने फोकट आत्माने वाले ठे. ए तो कांइ उत्सर्गमार्ग अने अपवादमार्गनी वात पण जाणती नथी. यतः ॥ सवच्च संजमं संजमाउं, अप्पाणमेव रक्खिज्जा ॥ सुवच्चइ अइवायाउं, पुणो वि सोही नया विरइ ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—सर्वथी संयमने राखवो अने संय मथी आत्माने राखवो रोगरूप घणे करीने शरीररूप लाकडामां खवाइ गयुं ठे रुडुं अंग जेनुं एवी तुं व्याधियें प्राणने केम धरी शकीश? एवा रोगें करी ने केम आखो जन्मारो निकलशे? केम शरीरनो निर्वाह थाशे? इत्यादिक अनेक प्रकारनां वचने करीने वैद्यें तथा स्वजनादिकें तेम वली नगरना लोकें तेने समजावी तो पण जेम पाणी कळोळें करी तटने जेदवा जाय पण पठरनो तट जेदाय नही तेम जवानीना पण मनरूप वज्जनो तट ते वैद्य ना वचनरूप कलोलनी मालातडूप युक्तियेंकरी जेदाणो नही एवी रीते जगतने चमत्कार उपजावनारुं एवुं जवानीनुं दृढ अंतःकरण देखीने ते दे वता तुष्टमान थयो थको पोताना रूपने प्रगट करीने बाह्य तथा अज्यंत रथी जवानीनी प्रशंसा स्पष्टपणे करतो थको देवता पोतानी दिव्यशक्तियें करी जवानीना शरीरमांथी सर्व रोगने संहरतो हवो. वली रत्ननी वृष्टि करी पंचदिव्य करी समक्रेत पामीने पोताने स्थानकें गयो.

ते वखते वादळे रहित एवा शरदकालना चंद्रमानी कांति सरखी जवा नीना शरीरनी कांति प्रगट थइ, ते जवानी धर्मना माहात्म्यथी अतिशय शौचती हवी अहो धर्मनुं माहात्म्य! जेनुं तत्काल फल प्रगट दीतुं, अनुज व्युं, प्रतीतिमां आव्युं तेथी ते साक्षात् धर्मनुं माहात्म्य जाणीने जाण तथा अजाण एवा सर्व नगरना लोक धर्मने आराधवा लाग्या एवुं प्रत्यक्ष माहात्म्य देखीने कोने प्रतीति न उपजे वारु? प्रत्यक्ष फल देखीने कोण आलस करे, प्राणनो अंत आवे एवुं संकट पडे ठते पणते कुमरी कोइवार सचित्त वस्तुने न आदरती हवी. ते गुणें करीने ते कुमरी जगत्ना चित्तने हरनारी थ इ, जगत्ने आश्चर्यकारी एवी थइ, ते सौजाग्य अने शौचानां घररूप एवी ज

वानीने जाणीने कोइ महेश्वर नामे महोटा व्यवहारीयो तेने परण्यो ते ज वानी एवी ठकुराइ पामी ठतां पण कांइ अहंकार न धरती हवी. तेनी संग तथी ते महेश्वर मिथ्यात्वी हतो ते जैनी श्रावक थयो. तेमने एक पुत्र आ व्या पठी ते स्त्री जरतार बेहुजण ब्रह्मचर्य व्रत धारण करतां हवां जोगना समय अंगनो योग ठते पण ते बेहु निःसंग जावे रखां, ए तेमनी जगत् मां आश्चर्यकारक वात थइ पनी एवीरीते जेम ते दिवसें दिवसें धर्मनेविषे वधते परिमाणे थयां तेम ते लक्ष्मीयें करीने पण दिवसें दिवसें वधतां ह वां. ते निःसंगजावनी स्पर्द्धायें करीनेज जाणे संपदा वधि होय नहिं!

हवे ते स्त्री जरतार पुण्यना सात क्षेत्रमांहे ड्रव्य वावरतां हवां तथा दरिद्री दीन दुःखियाने देतां थकां पोताना वित्तनो जगतना उपकारने थ थें व्यय करतां हवां. जेवारें दुष्काल पडे तेवारें जे दातार होय ते अदाता र थाय अने महेश्वर तो दुर्जिहमां विशेष दातार थाय अथवा जे आ दु र्जिहमां पूर्वे संग्रह करेलुं अनाज आपी दइश तो पठी हुं शुं खाइश ! अथवा रोगादिक आवशे तेवारें शुं खाइश ! एम पण न जाणे. यतः ॥ संकुंचत्यवमे तुष्ठाः, प्रसरंति महाशयाः ॥ ग्रीष्मे सरांसि शुष्यंति, कामं वारि धिरेधते ॥ १ ॥ जावार्थः—तुष्ठ खवोच्चियां थोमामां संकोच पामे ठे पण महोटा जलाशयो महाशयनी पेटें थोमामां पण विस्तार पामे ठे. सरोवरो उनालामां सुकाइ जाय ठे परंतु उनालामां समूद्र अति वृद्धि पामे ठे ॥१॥

एम ते जवानी अने महेश्वर अंतःकरणथी अंगीकार करेला धर्मने पा लीने आयुष्य पूर्ण करी बारमा देवलोकनेविषे देवपणे जइ उपन्या तिहां देवतानां सुख जोगवीने ते जवानीनो जीव हे राजन् ! तहारा बहुबुद्धिना मा प्रधाननी पुत्रीपणें आवी उपन्यो ठे अने ते महेश्वर श्रावकनो जीव बारमा देवलोकथी चवीने तुं इहां राजा थयो ठो. हे राजन् ! पाठला जव नेविषे सचित्त रसादिकना त्यागथी तथा दान पुण्यथी तुं आ राजरुद्धि पा म्यो अने पूर्वे दुर्जिहनेविषे लोकोने उपकार कस्या तेथी ए जवानीना जन्म मात्रथीज दुर्जिह टढ्यो. एना प्रजावथी लोक सुखी थया. सर्वना रोग ग या. इति निवारी. ते ज्यांसुधी ए जीवती रहेशे त्यांसुधी कोइने रोग उपद्र व थाशे नही माटे हे राजन् ! अतुद्वयपुण्यवंत प्राणीना महिमाथकी शुं न थाय. एवां केवलीनां वचन सांजलीने राजा प्रधान सर्वना संशय ट

ल्या. अने सर्वपाखंडीजं जे पूर्वे बकबकाट करता हता तेना गर्व टली गया.

हवे राजा घणो आनंद धरतो घणा लोकनी साथे बहुबुद्धिनामा प्रधाने घेर गयो तिहां माता सहित प्रधाननी पुत्रीने देखीने तेने पोतानी गोत्रदेवीनी पेरें मानतो हवो. ते पुत्रीनुं एवुं माहात्म्य सांचलीने देशांतरथी घणा राजाजं आवीने तेनां दर्शन करी आनंद पामीने वली पोताना घरने विषे जागती देवीनी पेठे ते ज्वानीनी मूर्तिने पूजीने संपत्तिने पामता हवा. ते पुत्रीपण जगतमांहे सौजाग्यादिक गुणेंकरीने उत्कृष्ट होती हवी. ज्वानीनी वाणी अमोघ होती हवी केमके पाठवे जवे रसना जीत्याथ की ते जेहवुं बोले तेहवुंज ज्ञानीना वचननी पेठें तेनुं बोलवुं सत्य थाय.

ते चार बुद्धि अने चोसठकलानो जंकार थइ गुरुतो साक्षीमात्र हता पण जाणे सर्वे पूर्वे जणीनेज आवी होयनी? एम पूर्वज्वना पुण्यना उदयथी शुं दुर्लभ ठे. एरीते ते ज्वानी जगतमां विद्यायेंकरी प्रसिद्ध थइ.

एकदा समय घणावादीयोमां वडेरो एवो कोइक धूर्तवादी ते सर्व देश देशना वादीने जीततो, घणो अहंकार धरतो, घणा परिवारे परवस्यो थको राजसजामां आव्यो अने शरदरुतुना मेघनीपरे फोटक शब्देंकरी ध्वनि करी कहेवा लाग्यो के हे राजन्! तमारा राज्यनेविषे कोइ एवो वादी ठे के जे महारी साथे वादनी क्रीडा करे. अथवा हुं वादियोने विषे धूमकेतु जेवो हुं. वादिनावृंदने दुर्जिह्म सरखो हुं. हुं वादियोनो कालरूप हुं. जगतमां कोइ एवो नथी जे महारी साथे वाद करे? माटे हे राजन्! कोइ प्रतिवादीने तेकावो के जे मने जीतीने महारा जीतेलां पुतलां ठोकावे अने महारी आगल हारे अथवा मने जीते एवो कोइ नहोय तो जीतनुं पुतलुं बंधावे. एवुं सांचली राजायें प्रजातनो वायदो कस्यो तेवारें वादी पोताने उतारे आव्यो.

पाठलथी ते पंडित एवा राजायें बहुबुद्धि प्रधानने कहुं के कोइ वादी ने जीते एवो प्रतिवादी लइ आवो नहीं लावशो तो जगतनेविषे महारी अपकीर्ति थारे एवुं राजानुं वचन सांचली प्रधाने नगरमां परुहो वजडा व्यो पण ते पको कोइयें फरस्यो नहीं तेथी प्रधान चिंतातुर थको महोडी रात्रें पोताने मंदिर आव्यो तिहां पोताना वापने चिंतातुर देखीने ज्वानीयें पुत्र्युं हे पिताजी! आज तमने एवकी आकरी चिंता शी ठे? तमे तो बहुबुद्धि ठोज. एवुं ज्वानीनुं वचन सांचलीने प्रधानें ज्वानी आगल ते वादी

आव्यानी वात कही तेवारे जवानी हसी मुख मचकोनीने बोली के की ट समान नर वादीनो महारी आगल शो आशरो ठे. तेने प्रधानें कहुं ए धूर्त्तकळामांहे शिरोमणी ठे. तेशी मुजने चिंता ठे. जवानीयें कहुं के पिताजी ! ए चिंतायें सखुं. ए चिंता मुजने ठे हुं परुहो फरशुं बुं. एवुं पुत्रीनुं वचन सांजलीने ते रात्रियें प्रधान सुखें निद्रायें सूतो.

प्रातःकालनेविषे जवानीने शणगारी सज्जामध्यें आणी अने ते वादी धूर्त्तने पण तेज्यो ते धूर्त्तवादी प्रधाननी पुत्रीने देखी अवज्ञा करतो विस्मय पामीने बोलतो हवो के शुं केसरीसिंहने मृगलानुं बालक जीतशे के ! हवे ए कौतुक सर्व सज्जाना लोक जोवाने उत्सक थया. पठी ते वादींद्र प्रधाननी पुत्री संघातें संस्कृतवाणीयेंकरी सर्व सज्जाने आश्चर्य पमाडतो अति उतावलो थको बोलतो हवो के तुं बालिका गो ? तेनी साथें इहां महारे महोटा शास्त्रोनी वातो करवी युक्त नथी, बालिकानी साथे प्रश्न उत्तरादिक नी शी क्रीडा करवी तो पण हे दळे ! हे निपुणे ! हुं तुजने कांश्क प्रश्न करुं तुं जे मद्दिकाना चरणघात थकी त्रण लोक केम कंपायमान थया ते नो उत्तर आप्य ? ते सांजली मंत्रीपुत्री हसीने कहेती हवी के उत्तम चींतने विषे त्रणचुवन चितराय ठे तिहां कोइ पाणीनुं कुंडुं जखुं होय तेमां ते चित्रामणनो प्रतिबिंब पड्यो ते माखीनी पांखना घातथी पाणी हाड्युं एटले त्रण लोकनो प्रतिबिंब पण हाड्यो ते त्रण लोक कंपायमान थया कहेवाय, ते माटे ए वात युक्त ठे. जेम तमारुं चित्त मारा कट्टिपत आद्वेपथी कंप्युं तेम ए त्रण लोको माखीना पगना अने पांखना प्रहारथी कंपायमान थया.

एवो उत्तर सांजलीने सर्व आश्चर्य पाम्या. वादी पण चमत्कार पाम्यो थको चित्तमां विचरे ठे जे रखेने ए मुजने जीती जाय, तो पण वली अत्यंत कठिन एवो प्रश्न पुतुं जे तिलधान्यने खूणे एक कीनीयें उंट प्रसव्यो. त्यारे जवानी बोली के जो तुं मने जीतीश तो ते वात साची. वली तेणे प्रश्न पूज्यो जे वे स्त्री अने वे पुरुष थकी एक नर उपन्यो ते मांहे काळो अने बाहेर उजलो अने तेनुं देव एवुं नाम ठे पण ते देव नथी तथापि ते सर्वनो निरवाह साधक ठे वली ते समुद्र जेवो ठे तथापि जलथी जय पामतो रहे ठे. तेने पग नथी तो पण देशांतरे घणुं त्रमण करे ठे तथा ते मौनी ठतां सर्व ज्ञाषा बोले ठे वली ते सादर ठतां जड ठे एवुं वादीनुं

बोलवुं सांजलीने जवानी बोली के ए तो लखेलो कागल लेख जाणवो वली वादी बोल्यो के एक नर अने चार स्त्री ए पांचथी एक पुरुष उ पन्यो ते दीधो थको महोदो शब्द करे, देहनेविषे लाग्यो थको दुःख करे कोइने आप्यो थको वैर करे, ए सांजली मंत्रीपुत्रीयें कछुं के ए वस्तु तमे मिथ्याजिमानी ठो माटे तमनेज आपवा योग्य ठे. तेवारें सजामांहेला उत्सुक लोके पोताने जाणवा माटे पूब्युं के ए वादीने शी वस्तु देवा योग्य कही, तेने कुमरीयें कछुं चपेटो ए वादीने देवा योग्य ठे ते सांजली सर्वलोक हस्या. हवे ते कुमरी बोली के हे वादी ! तुं शास्त्रनी रीतें प्रश्न पूठ तेना उत्तर महाराथी न देवाय तो हुं हारी ने तुं जीत्यो, अथवा हुं तुजने प्रश्न पुबुं. तेनो उत्तर तुं आपे तोपण तुं जीत्यो अने हुं हारी अने जो त हाराथी उत्तरज न देवाय तेवारें तो तुं हास्यो कहेवाइश एवुं कुमरीनुं वचन सांजलीने ते वादी पोताना मनमां अमर्ष आणीने एकेवारें अतिविषम एवा ठपन्न प्रश्न कुमरी प्रत्यें पूठतो हवो तेनां नाम लखीये ठैयें.

१ स्वजना, २ प्रधान तुरंग, ३ सारथी, ४ ज्ञानि, ५ वादीजमां प्रधान, ६ सूपकार, ७ जुआरी, ८ गणिका, ९ प्रधानगायन, १० विप्रो, ११ धनवान कुविंदनुं जवन (धनिकवांजानुंघर) १२ कणनुं सुजिद्ध, (धान्यनो सुगाल) १३ ग्रीष्मकालमां जलधिना तट, १४ धूर्त्त, १५ दुर्नयमां सक्त, १६ धार्मि कचित्त, (धर्मनेविषे मतिवाला) १७ वेदवित्त, १८ दयालु, १९ शुजवेला, २० पटह, २१ महासुजट, २२ असतीस्त्री, २३ वणकर, २४ महावात, २५ वर्षाक्रतुमां थयेलो वास, २६ मद्यव्यसनी, २७ अंतिमजलधिस्थिति (स्वयंचूरमणसमुद्र,) २८ मडसंकुलतलाव, २९ अनुकूलपवनवालां वहाण, ३० अजापालगृह, ३१ जलधिमुख, ३२ परप्रार्थनापरमनवालो, ३३ नित्यदारिद्र्यवाला, ३४ महासमुद्र, ३५ हलवाहक, ३६ वधक, ३७ कुंजार, ३८ गिरिनदी, ३९ मरुचूमि, ४० काश्मीरचूमि, ४१ सिद्ध, ४२ महाद्रुम, ४३ नृपस्थिति, ४४ शतपदी, ४५ जेरी, ४६ फलितशालि, ४७ श्रेष्ठमंत्रि, ४८ धूर्त्तमंत्री, ४९ त्रण्यप्रथमनरक, ५० नृपकन्यका, ५१ प्रजारहक, ५२ याचक, ५३ सुगृहा, ५४ कुपितसुजटो, ५५ त्रिखिता, ५६ वनोद्देशिक, ५७ द्विज ए पुठेला प्रश्नना शब्दो मागधी जाषाना व्याकरणना नियम प्रमाणे सिद्ध करी आप्या तथा तेनी अंदरना केटलाएक शब्दो अनेक अर्थनेविषे

प्रवृत्ति थायठे ते सघट्टं स्पष्ट करी सूत्रश्री साधी आप्युं तथा ते ५६ प्रश्नो ना नवानवा प्रकारें करी (१४३६) उत्तरो आप्या तेश्री सघट्टाने अपार च मत्कार जेवुं लाग्युं ए रीते ते कन्या ते वादीनो पराजय करीने जरा हसी बी जीवार ते कन्यायें अति विषम प्रश्न पूढ्यो जे:—चित्रमत्रपयः पेया एवं व्यंजनवर्जिताः ॥ समीह्यतेजनैर्नित्यमपिवर्गत्रयार्थिमिः ॥ अर्थः—पयः पे याः ए शब्द व्यंजन वर्जित करी त्रणवर्गना अर्थि एवा जनोयें ते निरंतर सारी रीते इठायठे. हे वादि! आ श्लोकनो शो जावार्थ ठे. आनो अर्थ करवामां ठमास जेटलो काळ लागेठे. त्यारे ते शब्दनो विचार करतां पण ते मतिमूढ अइगयो पण अर्थ यथार्थ न थयो त्यारे राजाये कछुं के हे कन्ये! तुंज तेनो स्पष्ट अर्थ कस्य. त्यारे तेणे ते श्लोकनो अर्थ कस्यो ते सांजलीने ते वादी विषाद पाम्यो. त्यारपठी वली एक अद्भुतवात जवानी बोली के हे वादी! मारो एक बुद्धिवालो प्रश्न ठे हजी तेनो तुं उत्तर आ प्य तो हुं जाणुं जे तें मुजने जीती एम कही ते प्रश्न कहेती हवी.

एक नगरमांहि जेना सर्व अंगनेविषे गुण जख्या ठे एवी एक राजानी पुत्री हती तेने कोइएक विद्याधर अपहरि गयो तेवारे राजायें परुह वजरा व्यो के जे कोइ ए कन्या मने लावी आपे तेने हुं ए कन्या आपुं तिहां कोइएक निमित्तियो बोळ्यो के जे विद्याधर ए कन्याने लइगयो ठे तेतुं ठेकाणुं हुं जाणुं हुं, पण महारामां आकाशमार्गें जवानी शक्ति नथी, तेवारें एक रथकार बोळ्यो जे आकाशमार्गें रथमां बेसादीने ते स्थानकें लइ जवानी महारा मां शक्ति ठे पण लरुवानी शक्ति महारामां नथी तेवारें एक सहस्रयोधी बोळ्यो हु विद्याधरसाथें युद्ध करीने तेने हणीने कन्या लावुं पण तिहां मुजनें शस्त्र वागे माटे हुं जाइश नहीं तेवारें एक वैद्य बोळ्यो के हुं व्रणसंरो हणी औषधीयेंकरी तहारो घा रुजवी नाखीश एम निर्णय करी ते चारे जण रथमां बेशी आकाशमार्गें विद्याधरने स्थानकें जइ युद्ध करी विद्याध रने हणीने कन्याने लइ आव्या पठी ते चारे जण कन्या परणवा माटे पोतपोतामां वढवा लाग्या माटे हे वादी! ते चारमांहेथी ए कन्याने को ण परणे केवी रीते एनी वढवारु मटे तेनो निर्णय करी आपो. उक्तंच ॥ निमित्तिउ रहगारो, सहस्र जोहि तहेव विद्योय ॥ दिन्न चउहं कन्ना,परणि या नवर इक्केणं ॥ १ ॥ जावार्थः—निमित्तियो, रथकार, सहस्रयोधी, अने

वैद्य, ए चारे जणने कन्या दीधी पण ते कन्याने कोण परणे? माटे जो तुं चतुर ठो तो ते विचारीने कहे के ए कन्या कोने परणे? ते सांजली वा दीयें घणी वार विचाखुं पण तेनाथी उत्तर अपाणो नहीं तेवारें राजानी आझाथी कुमरी कहेती हवी के हे राजन्! ते राजानी पुत्री कोइ न जाणे एवी रीतें गूढ अग्निप्रायथी ते चारेने कहेवा लागी के जे महारी साथें अग्निमां परुशे तेने हुं परणीश एम कही चेह खरुकावीने तेमां पनी ते वारें त्रण जण तो मरणथी बीहीना थका चेहमां पड्या नहीं मात्र एक निमित्तियोज निमित्तने बलें जाणतो थको घणा लोकोयें वाख्यो तो पण कन्यानी साथेंज चेहमां पड्यो. तेने अग्नि सलगावी चेह बलवा लागी पण कुमरीयें प्रथमथी सलंग करावी राखी हती ते सलंगने मागें थइने कुमरी सहित निमित्तिउं बाहेर निकली आव्यो अने महोटा महोत्सवे कुमरीने परणयो. एम ते वादीने जीती तिरस्कार करीने ते प्रधान पुत्री सघले लोके प्रशंसी थकी उत्सवसहित पोताने घेर गइ.

केटलाएक दिवस गयानंतरवली पण एक धूर्त अद्वपश्रुतने धारण कर नार रत्नजडित सुवर्णदंरु हाथमां ग्रहीने नगरमां फरतो सर्वने कहे के मुजने जे कोइ अपूर्व वार्त्ता संजलावे तेने आ दंड आपुं ते सांजली दंरु ले वा माटे घणा लोक तेने गमे तेवी अपूर्व वात कहे तो पण ते कहे के ए तो में सांजली ठे एक वखत तेने प्रधाननी पुत्रियें कहुं के महारा पिता यें ताहरी पासें कोटी सोनैया स्थापण मूक्या ठे ए वात में सांजली ठे माटे ते वात जो तें सांजली होय तो कोनी सोनैया आप्य अने नहीं सांजली होय तो आ सुवर्णदंरु आप्य. एम कही तेनी पासेथी दांडो लइ लीधो एवी रीतें अनेक प्रकारनुं पोतानी बुद्धिनुं कौशल्यपणुं देखाडती हवी तेथी सर्व कोइ जाणवा लाग्या के ए सरस्वतीज ठे शुं! एवी ते कन्या सर्व लोकोने विस्मय पमारुती एक अद्वितीय आनंद पमाडती अनुक्रमें चरयौवन अवस्थामां आवी तेवारे अतिशय आचरणेंकरी शोजती जाणे देव कुमरीज होयनी! जाणीयें कंदर्पनुं शस्त्रज ठे शुं! जाणीयें त्रण जुवननेविषे अद्भुत जाग्यनी लक्ष्मी ठे शुं! एवी कन्या तेने परणवानी कोण वांठा न करे. एवी महोटी जाग्यवती, जगतना उपकारने करनारी जगतना उदरने चरनारी ते कन्याने राजा प्रधान प्रत्यें याचतो हवो. प्रधाननें पण तेना व

रनी चिंता हती जे मोंधी वस्तु होय ते घणी मेनतें हाथ आवे ते जेवारें राजायें मागी तेवारें राजाने मूकी बीजा कोने देवाय एम विचारी शीघ्र ते कुमरी राजाने परणावी दीधी राजायें तेने पट्टराणी करी थापी जेम इंद्रने घेर इंद्राणी शोत्रे तेम राजाने घेर ते शोचती हवी.

ते राजा पण राणीना पुण्यप्रज्ञावेंकरीने समग्र पृथ्वीनो स्वामी थयो सर्व राजा आवी नमीने तेने ग्रास आपता हवा जेम विरतिपणाथी सर्व दुष्ट इंद्रियो वश थाय तेम सर्व राजा लीलामात्रमां शीघ्रपणें वश थया ते राजा पण सर्व सुखी थया जेम आकाश फूलें करीने शून्य होय तेम तेस र्व राजाजना देशो मारी मरकी आदिक सात इतियेंकरी शून्य थया तथा ते स्त्रीना महिमाथकी ते राजा चक्रवर्तिनी पेटें एकठत्र राज्य जोगवतो हवो.

जेम कपाली महेश्वर थयो, जेम जनार्दन पुरुषोत्तम थयो जेम देवलो कमां रुद्र थयो तेम ते राजा एवी उत्तम स्त्रीने पामीने पण जेम जस्यो घट ढलकाय नही तेम लगारमात्र अजिमान धारण करतो नथी.

पठी राजा राणी बेहु जणे विचाखुं जे पूर्वे आपणे सुकृत कख्यां ठे ते श्री आ ऋद्धि पास्यां ठैयें अने वली पण सुकृत करीशुं तो आगल उत्कृष्टी संपदा पामीशुं सुखी थइशुं एम चिंतवी सर्व इंद्रियमध्ये रसेंद्रिय जीतवी दुर्लज ठे तेम आपणे एनुं फल पण प्रत्यक्ष अनुभव्युं ठे एवुं निरधारी राजा राणी बेहुयें सातमा व्रतनी दृढप्रतिज्ञा करी तथा ते राजा अने राणीना वचनथी पूर्वे प्रत्यक्ष फल सांजव्यां ठे अने वली साक्षात् नजरे दीठां ठे एवा केटलाएक नगरना लोकोयें पण ते सातमुं व्रत अंगीकार कखुं पठी ते राजा राणी रुमी रीतें समकित सहित गृहस्थनो धर्म पाली अखंरु रा ज्य जोगवी अंतें चारित्र लइ तपस्या करी केवलज्ञान पामी मोक्षें पढोतां एम सातमुं व्रत पाले ते प्रधान पुत्रीनी पेटें सुखी थाय. इति सप्तमव्रत कथा ॥

॥ अथाष्टम अनर्थदंरु विरमण व्रत प्रारंभः ॥

हवे त्रीजुं गुणव्रत कहे ठे जेणेंकरी प्राणी पुण्यरूप धनने हरवे करीने दंडाय पापकर्मथी विशेषपणे लेपाय तेने अनर्थदंड कहियें. तिहां जे अर्थ प्रयोजने क्षेत्र वास्तु धन धान्य शरीर स्वजन परिवारादिकने अर्थें प्रयोजनें करवुं ते अर्थदंड कहेवाय अने तेना अज्ञावें अनर्थदंरु कहेवाय.

ते अनर्थदंढना चार जेद ठे पहेलो अपध्यान, बीजो पापोपदेश, त्रीजो हिंसाप्रदान अने चौथो प्रमादाचरित तेमां प्रथम अपध्यानना बे जेद ठे पहेलुं आर्त्तध्यान बीजुं रौद्रध्यान, तेमां जे ध्यानथी चित्तने पीमा उपजे असमाधि थाय ते आर्त्तध्यान कहियें अने जेनाथकी जीवना संक्लिष्ट अध्यवसाय थाय आगलानुं मातुं चित्तवतुं थाय ते रौद्रध्यान कहियें.

हवे वली ते आर्त्तध्यानना चार जेद ठे एक इष्ट संयोग बीजो अनिष्ट वियोग, त्रीजो रोगनी चिंता, चौथो देवेंद्र दानवेंद्रना सुखनी अजि लाषा ते नियाणुं करवुं तथा रौद्रध्यानना चार जेद कहे ठे:—एक हिंसा नुबंधि, बीजुं मृषानुबंधि, त्रीजुं स्तेयानुबंधि चौथुं विषयसंरक्षणानुबंधि.

तिहां अतिक्रोधादिकेंकरीने वैरीनो वध करवो बधन करवुं नाक कर्णा दिक ठेदवां, देशजंगादिकनुं चिंतन ते प्रथम हिंसानुबंधि रौद्रध्यान. तथा बीजुं जूठी चामी करे, जूठां आल दे जेथकी आगला प्राणीनो घात थाय ते मृषानुबंधि. त्रीजुं पारकुं ड्रव्य हरवानी चिंता ते स्तेयानुबंधि. चौथुं शब्दादिक विषय साधन धनरक्षार्थे कोइनो विश्वास न करे, बीजाने विश्वास देखने तेनो घात करे तेथी कट्याण थाय एवुं दुर्ध्यान ते विषय संरक्षणानुबंधि रौद्रध्यान कहियें. ए सर्व अपध्यानाचरित अनर्थदंड कहियें.

२ बीजो पापोपदेश अनर्थदंड ते क्षेत्र खेसो, वृषजने दसो, घोडाने खा सी करो, शत्रुने हणो, यंत्र फेरवो, शस्त्र सज्ज करो, ए सर्व पापोपदेश कहियें.

३ त्रीजो वर्षाकाल नजीक आव्यो माटे खेत्रमां जालां घणां ठे ते बाली नाखो, हल सज्ज करो, वावणी करवानो काल जतो रहे ठे माटे शीघ्र पणे धान वावो, क्यारा जराणा ठे साम्रात्रण दिवसमांहे त्रीही प्रमुख चो खा वय प्राप्ति थइ तथा ए कन्या महोटी थइ एने तरत परणावो तथा प्रवहण पूरवाना दिवस जाय ठे जांगा त्रूटा वाहाणप्रत्ये सज्ज करावो इत्यादि सर्व पापोपदेश कहेवाय, अने हिंसाप्रदान तथा प्रमादाचरित रूप बे जे दमां घणुं सावद्यपणुं ठे ते सूत्रकार पोतेंज बे गाथायेंकरी कहे ठे:—

सव्वग्गि मुसल जतगं, तणकठे मंतमूल जेसजे ॥ दिन्नेदवा
वि एवा, पडिक्क ० ॥ ९४ ॥ एहाणुवट्टण वन्नग, विलेवणे सह
रुव रस गंधे, वत्तासण आजरणे पम्कि ० ॥ ९५ ॥

अर्थः—शस्त्र, अग्नि मुसल, उपलक्षण थकी उखल हलादिक शकट घर टी आदिदेइने तथा तृणांना न्हाना महोटा रासडा वणवा दोरी बनाव वी इत्यादिकनुं हेतु दर्जादिक तथा व्रणते चाठां क्रमि सोधवानां औषध तेमज सावरणी (बुहारी) अथवा काष्ठ ते अरहट्टनी यष्टि लाकमी प्रमुख तथा मंत्र ते विषापहारनो अथवा वशीकरणादिकनो, अने मूल ते नागदमनिकादिक तथा ज्वरादिकनी शमावनारी मूलिका तथा गर्जशातन पातनादिकने मूलकर्म कहियें. जेमाटे न्हवणो करवो ते मंगलनुं मूलकर्म ठे ॥ यतः ॥ मंगल मूलिन्हवणा, इ गप्प विवाह करण घायाई ॥ जव वण मूलकम्ममि, मूलकम्मं महापावं ॥ १ ॥

हवे जैषज्यते संयोगिकद्रव्यने उच्चाटनादिकहेतुएवां शस्त्रादिकअनेकप्राणीना प्राणने हणवानां कारणचूत ठे ते दाक्षिण्यादिकने अजावे बीजाप्राणीने देवुं देवराववुं तेनेविषे जे अतिचार लागा ते पक्कमु बुं इत्यादि पूर्ववत् १४

स्नान ते अजयणायें संपातिम जीवाकुले संसक्त चूमियें उगटणा पूर्वक अंगनुं धोवुं अथवा अकाळें जलां वस्त्र अणगल पाणीयें धोयां नित स्यां होय तथा त्रसजीवे संसक्त चूर्णादिकेंकरी उगटणुं कखुं होय तथा अंगथकी उगटणुं करतां त्रसजीवे संसक्त एवा चूर्णादिकें करीने गरोडा नाख्या होय तेनी उपर राख नाखी न होय तेवारे सुगंधथी तिहां कीटी कादिक घणा जीव आवे तेने वली श्वानादिक आवी जक्षण करे अथवा कोइनो पग उपर आवी जाय तो तेथी ते सर्व जीव हणाय.

तथा वर्णक जे कस्तूरिकादिक तेणेंकरी कपालादिकने मंरुन करे तथा विलेपन ते चंदन कुंकुमादिकेंकरी ग्रीष्म हेमंतादिक उष्णकालने शरीरे विलेपन करे तेमांहे कोइ जीव आवीने पडे ए बेहु संपातिम जीवादि कनुं जयणाविना जे नाश कखुं होय ते.

तथा शब्द ते वांसली वीणादिकना शब्द कुतूहलेंकरी सांचल्या होय, रात्रें उच्चस्वरेंकरी शब्द कख्यो होय ते शब्द करवाथी गरोली प्रमुख दुष्ट जीवो जागीने तेणे मक्षिकादिक जीवोनी हिंसा करी होय अथवा शब्दथकी जागीने केटलाएक लोक जल अग्नि आदिकना आरंज करवामां प्रवृत्त, थया होय जेम दलनारी दलवाना कार्यमां प्रवर्त्ते, पाणियारी पाणी लेवा प्रवर्त्ते, व्यापारी व्यापारमां, कृषीकरनार कृषीमां, अरहट्टवाला, अरहट्टमां, तेदी

घाणी फेरववामां, धोबी धोबीना काममां, लोहार लोहारना काममां, ए म माठी, कसाइ, वाघरी, हिंसक, चोर, कुंजार, चडीमार, आहेडी, पर स्त्रीगमन करनार, कंदोइ, आदिक सहु पोतपोताना काममां प्रवर्त्ते, परंप रायें कुव्यापार प्रवृत्तिनी वृद्धि थाय, तेथी महाअनर्थदंरु उपजे. ए माटेज श्रीजगवती सूत्रमांहे कोशांबी नगरीयें शतानीकराजानी बहेन अने मृगा वतीनी नणंद जयंती नामे श्राविका तेणे श्रीवीरजगवान पासै “ सुत्तंजंते साहुजागिरिअत्तं ” इत्यादि प्रश्न कस्या ते संबंध इहां कहे ठे.

हे जगवन् ! सूवापणुं जलुं ठे ? के जागवापणुं जलुं ठे ? तेवारें प्रजु बो ल्या हे जयंति ! केटलाएक जीवने सूतापणुंज जलुं ठे, अने केटला एक जी वने जागवुंज जलुं ठे, केम के जे जीव अधर्मी ठे. जेने अधर्म वद्वज ठे, जे अधर्मनाज बोलनारा, अधर्मना जोनारा, अधर्मना लक्षणवाला, अधर्मना स्वभाव अने दुष्टाचारना समुदायवाला, अधर्मे करीने आजीविका करता वि चरे तेवा जीवोने सुवापणुंज जलुं ठे, केम के एवा जीव सुता थका घणा जीवने, प्राणीने, जूतने, सत्वने, दुःख न उपजावे यावत् परिताप न उप जावे एवा जीव सुता थका पोताना आत्माने अने परने अथवा पोता ने अने परने एटले बेहुने घणा अधर्मपणासाथें जोडे तेमाटे हे जयंति ! ते सुताज जला जाणवा.

तथा हे जयंति ! जे धर्मिष्ठ जीव यावत् धर्मनी वृत्ति कटपता थका वि चरे एवा जीव जे होय तेने जागवापणुंज जलुं ठे ते जीव जागताथका घ णा जीवने, प्राणीने, जूतने, सत्वने, दुःख नही देता यावत् परिताप न प माडता थका वर्त्ते ठे एवा जीव जागता थका बीजा जीवोने यावत् धर्म साथें जोडे ठे ते जीव जागता थका मध्यरात्रिना समयनेविषे धर्मकरणी ना कार्यनुं जागरण करता होय माटे एमने जागवापणुंज जलुं ठे. एम बलियापणामां, दुर्बलपणामां, दक्षपणामां. आलसपणामां इत्यादिक सर्व मां धर्मी जीव जागता जला अने अधर्मी जीव सुता जला जाणवा. एम वडदेशना राजानी बहेन जयंतीये पूठेला प्रश्नना प्रजुयें उत्तर कह्याठे ॥ इति.

तथा स्त्रीयादिकना रूप अने नाटकादिकने जोइने बीजानी आगल व र्णव्यां होय, अथवा रसें करी मिष्ट एवां अन्न शाकादिक सूखनी प्रमुख तेना खाद बीजाने वर्णवी देखाडे जे सांजविने आगलाने पण रसग्रहता

थाय कर्मबाधवाना हेतु थाय, एमज गंध, वस्त्र, अशन, आचरणादिकनुं बीजानी पासं वर्णन करवुं जेथकी ते सांजलनारने पण तृष्णाना हेतु थाय ए पांच प्रकारनो विषयलक्षण प्रमाद देखाड्यो. ते देखवाथकी तेज जातिना मदिराप्रमुख पांच प्रकारना प्रमादनो परिहार उत्तम जीवें करवो. यदाहुः ॥ कुतूहलाजीतनृत्यं नाटकादिनिरीक्षणं ॥ कामशास्त्रप्रसक्तिश्च द्यूत मद्यादिसेवनं ॥१॥ जलक्रीडांदोलनादि विनोदोजंतुयोधनं ॥ रिपोः सुतादिना वैरं ॥ जक्तस्त्रीदेशराटकथा रोगमार्गश्रमंमुक्त्वा स्वापश्च सकलां निशां ॥ एवमा दिपरिहरेत् प्रमादाचरणंसुधीः ॥३॥ विलासहासनिष्ठयुतनिद्राकलहदुष्कथाः ॥ जिनेद्रुवनस्यांत राहारं च चतुर्विधं ॥ ४ ॥ जावार्थः—कौतुकथकी गीत, नृत्य नाटकादिकनुं जोवुं कस्युं होय, कामशास्त्रनी आसक्तियेंकरी द्यूत मद्यादिक मांसादिकनुं सेवन कस्युं ॥ १ ॥ जलक्रीडा करी, हिंचोदें हिंच्या, विनोदे जीव हएया. शत्रुना पुत्रादिक साथें वेर कस्यां, जक्तकथा, स्त्रीकथा, देशकथा, राजकथा करी ॥२॥ रोग मार्गनो खेद ते मूकीने आखी रात्रियें सुइ रहेवुं, ए आदिक प्रमादाचरण ते सघला पंमितजनें परिहरवां ॥ ३ ॥ विलास करवो, हास्य करवुं, शुकवुं, निद्रा करवी, कलह करवो, माठी वार्त्ता करवी ए सर्व श्रीजिनेश्वरना प्रसादमांहे वर्ज्जां अने अशन पान खादिम स्वादिम ए चार प्रकार पण जिनप्रसादमां टालवा ॥ ४ ॥

तथा आलसनेत्रिधे घृतनां तेलनां अने पाणीनां जाजन रूडीरीतें ढांक्यां न होय, रूडो मार्ग मूकीने हरिकायनी उपर चादया होइयें, हरिकायनी उपर हाथनो फरस थयो होय, उतां निरवद्य स्थानक मूकीने हरिकायनी उपरे बेठा तथा उजा रह्या तथा नील फूल अने कंथुआदिकें आक्रमी ए वी जीवाकुल जूमीकायें वस्त्रादिक मूक्यां एतां पाणी नाख्यां उनां उंसाम ए परठव्या तथा अयत्ताथी कमामनी जोगल दीधी होय, विना कारणें फलफूल पांदडां प्रमुख त्रोज्यां होय, खडी माटी गेरु आदिक हाथमां मसळी होय, तापणुं कीधुं होय, गवादिकना महिषीना घातनेअर्थें शस्त्रा दिकनो व्यापार कस्यां होय नितुर वचन तथा कोइने मर्म वचन जाख्यां होय. हास्य निंदादिक कीधां होय, रात्रे दिवसें पण जयणाविना स्नान कस्युं, केश गुंथ्या, राध्युं, खांधुं, खाड्युं, दद्व्युं, जूमी खोदवी, माटी प्रमुखनुं मर्दन अर्थात् गार करी, मर्दन करवुं, लींपवुं, वस्त्र धोवां, पाणी ग

लवानेविषे प्रमाद आचर्यो होय ए आदिक सर्व प्रमादाचरित जाणवां.

तथा अयत्तायें श्लेष्मादिक नाखी तेनी उपर राख नाखी न होय तो अंतरमूहूर्त्तमां समुर्द्धिम मनुष्य जीव आवी उपजे ते समुर्द्धिम मनुष्यनी विराधना आय तेथी महादोष लागे. श्रीप्रज्ञापना उपांगनेविषे श्रीश्यामा चार्यजी महाराजें कहुं ठे “कहंजंते समुर्द्धिमामणुसा समुठंति गोयमा अं तोमणुस्सखित्ते पणयात्तीसाइजोयणसय सहस्सेसु” इत्यादिक पाठनो अर्थ कहियें ठैयें. हे जगवन्! समुर्द्धिम मनुष्य किहां उपजे? हे गौतम! मनुष्यक्षेत्रमांहे पीस्तालीश लाख योजननेविषे अढीद्रीपमां, बे समुद्र,पन्नर कर्मभूमिक्षेत्र, ठपन्न अंतरद्रीपनेविषे गर्जज मनुष्य रह्यां ठे ते मनुष्योनो अशुचि स्थानकें समुर्द्धिम उपजे ठे. ते स्थानकनां नाम कहे ठे:—वकी नीतनेविषे पासवणनेविषे. खेल मात्रानेविषे, बरुखानेविषे, नाकना श्वे ष्मनेविषे, वातनेविषे, मलनेविषे, पित्त नाखवानेविषे, वीर्यनेविषे, वीर्य अने रुधिरनेविषे, विर्यना पुज्जल पड्या रह्या होय तेनेविषे, जीवरहित क लेवरनेविषे, स्त्रीपुरुषना संयोगनेविषे, नगरना खालनेविषे ए सघला अशु चि स्थानकें समुर्द्धिम मनुष्य उपजे तेनुं एक अंगुलनो अशंख्यातमो जा ग मात्र शरीर होय. ते असन्नीउं मिथ्यादृष्टि, अज्ञानी, सघली पर्याप्तियें करीने अपर्याप्तो अंतरमूहूर्त्तने आउखेज काल करे ए सर्व स्थानक कह्यां तेम वीजां पण ए संबंधि स्थानकनेविषे उपजे समुर्द्धिम मनुष्य अधिकरण भूत शस्त्रादिक तथा मलमूत्रादिक तेने रुडीरीते जयणायें परठव्युं नही ते प्रमादाचरित अनर्थदंरु जाणवो. संसर्गथकी केटला एक अशुचिनां स्था नक ते सर्व तेनी टीकामां कह्यां ठे ए अधिकरणरूप पाम्यां एवां शस्त्रा दिक तेनुं भेदवुं नाखवुं ते पण प्रमादाचरित कहियें.

जेमाटे श्रीजगवतीमां कहुं ठे “पुरिसेणं धणुपरामुसइ” इत्यादि आ लावानो अर्थ:—पुरुष धनुषने स्पर्श करे, ईंस्कु वाणनो स्पर्श करे, करीने उंचुं वाण नाखे ते वाण नाखे थके तिहां जीवने हणे हे जगवन्! तिहां जीवने केटली क्रिया लागे? हे गौतम! ते पुरुषने पांच क्रिया लागे अने वली जे जीवना शरीरथकी धनुष नीपन्थुं ठे ते जीवने पण ए पांच क्रि या लागे ठे इहां आशंका करे ठे के, कायाना व्यापारमाटे पुरुषने तो पांच क्रिया थारुं तेने कायादिकनो व्यापार पण ठे एवुं देखीयें ठैयें पण

जे जीवोना शरीरथकी धनुष नीपन्युं ठे तेना जीवने केम ते क्रिया लागे ! अने जो अचेतन कायामात्रना संबंधथकीज क्रिया लागे एवुं कहेशो, ते वारें तो सिद्धना जीवने पण ते क्रियानो प्रसंग थामे जेमाटे तेनी काया ने पण प्राणातिपातादिकनो हेतु थाय ठे.

हवे गुरु उत्तर कहे ठे के ते धनुषादिक जीवोना शरीरथी नीपन्यां ठे ते जीवोयें पोताना शरीरने वोसराव्यु नथी ते कारण माटे तेमना शरीरथी थती पापक्रिया ते जीवोने चाली आवे ठे.

तेवारें शिष्य बोळ्यो के जो पापक्रिया चाली आवे ठे तो पुण्यक्रिया पण चाली आववी जोश्यें. शामाटे जे ए चेतनना शरीरनां पुद्गलमांथी धर्मो पकरण जे पात्रदंभादिक ठे ते जो बने तो तेवां सर्व उपकरण जीवरक्षा नां हेतु थाय ठे ते पुण्य क्रिया सर्व जीवने चाली आववी जोश्यें.

हवे गुरु उत्तर कहे ठे:—के हे शिष्य ! सांज्ञद्वय चेतननें जे पापबंध थाय ठे ते अविरतिना परिमाणथकी थाय ठे अने ते अविरति चेतननुं शरीर ठे ते शरीरने चेतने वोसराव्युं नथी अने सिद्धना जीवने क्रिया लागती नथी केमके ते जीवोयें कर्मबंधना हेतु सर्वे खपावी नाख्या ठे माटे ते मने कोइ क्रिया लागे नही वली पुण्यतो तेवारें बंधाय के जेवारे पुण्यबंधना हेतु होय तेवारें बंधाय, ते पुण्यबंधना हेतुतो जेना शरीरथी धनुष नीपन्युं ठे ते जीवोने ठे नही. केमके ते विवेकशून्य ठे तेमाटे पुण्य बंधाय नही पठी तो श्रीवीतराग वचनथी जेम होय तेम सहहबुं.

ए जीवने संसारमां परित्रमण करतां ए जीवनां शरीर स्थानकें स्थान कें मूकाणां ते शरीरोमांथी शस्त्रादिक नीपन्यां अथवा जीव पोतेंज जीव तां ठतां स्थानकें स्थानकें नवां नवां विविध अधिकरण करीने मूकतो ग यो एम जे जे जवनेविषे मूक्यां ते ते जवनां अधिकरणनी तथा शरीरनां शस्त्रादिकनी क्रिया ते सर्व, चेतनने चाली आवे ठे. चेतननां शरीर तथा अधिकरणथकी जेटलो जीवोना वध थाय ते सर्व चेतन जे वखत जे ज वमां होय ते जवमां तेने पापकर्मनो बंध चाळ्यो आवे ठे. तेटलामाटे विवेकी जीवें अंत अवस्थायें शरीर तथा अधिकरण सर्व वोसराववां.

वली विवेकी जीव पोताने अर्थ अर्थियें घणा दिवादिक बलता होय तेने कार्य थइ रह्या पठी न उलवे तो तेपण प्रमादाचरित अनर्थदंड कहेवाय.

इहां शिष्य पूठे ठे के अग्नि तथा दीवो उलवतां तो दोष लागे ठे.

गुरु कहे ठे के एमां दोष स्वल्प ठे अने लाज घणो ठे शामाटे के उलवतां थकां अग्निना तथा पाणीना जीवोनी अल्प हिंसा थाय ठे अने जो न उलवे तो घणा त्रसजीव आवी अग्निणां पडे तैवारें त्रस तथा थावर जीवोनी हिंसा थाय माटे लाज घणो ठे एवुं जाणीने उलववानुं कहुं ठे श्रीजगवतीसूत्रमध्ये “ जेसेपुरिसे अगणिकायं निवविद् सेणंपुरिसे अप्पकम्म तराए चैवत्ति ” तथा दीवा उपरें ढांकणुं अवश्य ढांकवुं, अने चूलो उघाडो न राखवो, चूला उपरें चंद्रवो बांधवो, जो चंद्रवो न बांधीयें तो घणा दोषोनुं कारण थाय ए पण प्रमादाचरित जाणवो.

इहां चूला उपर चंद्रवो बांधवो ते उपर दृष्टांत कहे ठे:—श्रीपुरनगरें श्रीपेण नामे राजा तेने देवराज नामे पुत्र ठे. ते जेवारें यौवनावस्थामां आव्यो तैवारें दैवयोगें तेने कोढरोग थयो ते मटारुवा माटे राजायें सात वर्ष सुधी घणा औपधोपचार कख्या पण गुण थयो नही वैद्य सर्व थाकीने वेगला रखा तैवारें राजायें नगरमां परुह वजडाव्यो के जे महारा कुमरने करार करे तेने हुं अर्द्धराज आपुं ते सांजली ते नगरमां कोइ महीटो श्रीवद्ध अपर नाम यशोदत्त एवे नामें व्यवहारी वसे ठे तेनी पुत्री लक्ष्मीवती नामे ठे ते शीलदिक गुणेंकरी अलंकृत ठे ते लक्ष्मीये पडह ठव्यो. ते लक्ष्मीना हाथस्पर्शथकी देवराजकुमरनो कोढ गयो. यतः ॥ यस्य स्मरणमात्रेण, सर्वाः संसारजारुजः ॥ शरिरीणोविशीर्यते, सोयं शीलनिपन्नवः ॥ १ ॥ जेना स्मरणमात्रथी सर्व संसारथी उपन्या एवा रोग ते प्राणीना विलय पामी जाय ते महीटो शीलरूप अपूर्व वैद्य जाणवो ॥१॥ ते कुमरनो रोग गयो तैवारे राजायें पोताना कुमरने यशोदत्त सेठनी पुत्री लक्ष्मीवतीनुं पाणिग्रहण कराव्युं अने कुमरने राज्य आपी पोतें दीहा लीधी.

द्वे देवराजकुमर न्यायें राज्य पावे ठे एकदा समयनेविपे ते नगरना उद्याननेविपे श्रीपोटिलाचार्य आव्या. तिहां राजा सर्वपरिवार तथा नगरना लोक नहित पोटिलाचार्यने बांदवा गयां. बांदीने देशना सांजलवा माटे सभे यथाचित स्नानकें वेठा. आचार्यें धर्मदेशना प्रारंभी देशना सांजलानंतर गजायें गुरुने पोतानो पाठलो जव पूठ्यो तैवारे गुरु कहेता द्वा-

वसंतपुर नगरें देवदत्तव्यवहारीउं रहेतो दत्तो तेना धनदेव, धनदत्त,

धनमित्र अने धनेश्वर एवे नामे चार दीकरा मिथ्यात्वी हता. हवे मृगपुर नगरनेविषे जिनदत्तशेठ परमजिनधर्मी वसे ठे तेनी मृगसुंदरी नामे पुत्री ठे तेने त्रण अजिग्रह ठे एक परमेश्वरने पूजीने जमवुं बीजो साधुने प्रति लात्रीने जमवुं अने त्रीजो रात्रें न जमवुं. अन्यदा ते व्यवहारीयानो चो थो पुत्र धनेश्वर कोइ व्यापारनेअर्थें मृगपुर नगरनेविषे आव्यो. ते धनेश्वर तिहां स्त्रीयोना वृंदमध्ये मृगसुंदरीने देखीने व्यामोह पाम्यो पण हुं पोते मिथ्यात्वी तुं माटे ए मुजने परणावशे नही एवुं विचारीने पोतें कपटें श्रावक थइने मृगसुंदरीने परणयो. परणीने वसंतपुर नगरें तेडी आव्यो.

तिहां धर्मनी ईर्ष्यायें श्रीजिनपूजादिक सर्व करणीनो तेणे निषेध कस्यो तेश्री मृगसुंदरीने तिहां त्रण उपवास थया तेवारे मृगसुंदरीयें गुरुने पुढ्युं गुरुयें लाजालाज विचारीने कहुं के हे वत्से! तुं चूला उपर चंद्रवो बांध्य के जेथकी तुजने प्रतिदिन पांच तीर्थनी यात्रा कस्यानो लाज तथा पांच मुनिने प्रतिवाच्यानो लाज घेर बेठां थशे. पठी ते मृगसुंदरीयें गुरुनां वचनें करी चूला उपर चंद्रवो बांध्यो तेवारे श्वसुरे विचाखुं जे ए वहुयें कांइ का मण कहुं जणाय ठे एम चिंतवीने धनेश्वरने तेवात कही धनेश्वरें ते चंद्रवो वाली नाख्यो तेवारें वहुयें बीजो चंद्रवो बांध्यो तेपण धनेश्वरें बाळ्यो एम सात चंद्रवा बांध्या अने धनेश्वरें सातेथ बाळ्या. तेवारें वहुने ससरायें कहुं आ तमे शामाटे प्रयास करो ठो तेने वहुयें कहुं जीवदयाने अर्थें करी यें ठैये ते सांजली तेनो ससरो रोष सहित कहेतो हवो के हे वत्से ! तमे तमारे पीयरे जाउं तेने वहुयें कहुं जेवीरीतें तमे बळां मली मुजने त्यांथी तेडी लाव्यां ठो तेवीरीते सर्व मली पीयरें मूकवा चालो तो हुं पीयरें जाउं.

तेवारें ते सर्व कुटुंब साथे लइ वहेलो तैयार करीने तेने पीयरे मूकवा ससरो पोते चाढ्यो मार्गमां कोइ गामे आवतां तेमना सगासंबंधियें तेमने पाहुणां राख्यां तेणें रात्रें रसोइ तैयार करी तिहां सर्वजन जमवा वेठा वहुने घणुंये कहुं पण जमवा बेठी नही तेवारे सासु ससरादिक तेनां घर नां माणस पण जम्यां नही वाकी सर्व जम्यां ते प्रजातमां सर्व मूवेलां देखाणां तेवारे तपास करतां ते अन्नना जाजनमांहे सर्पना कटका दीठा ते जोइने सर्वे जणें चिंतव्युं जे रात्रें धूआडे करी अकलायो थको सर्प आ रसोइमां पकीगयो ठे एम तिहां वहुयें रसोइ न खावाथी ते कुटुंबना माणसें

पण न खाधी अने सर्व बचीगयां तेशी ते बहुने खमाववां लाग्यां बहुयें कष्टुं के में पण एटलामाटेज चूला उपर चंद्रवो बांध्यो हतो अने ते तमें जो चूला उपर चंद्रवो बांधो तथा रात्रें न जमो तो तमोने कोइकावे एवो परा नव थाय नही एवो तेणें प्रतिबोध दीधो तिहां सर्वने जीवितदान मल वाशी ते बहुने सघलां साक्षात् कुलदेविनी पेरें मानतां थकां पाठां पोता ने घेर आव्यां तेना उपदेशथकी ते सर्व परमश्रावक थयां. मृगसुंदरी अने धनेश्वर बेहु सम्यक्प्रकारें धर्म आराधीनें स्वर्गें गयां तिहांशी चवीने इहां बेहु राजा राणी थयां ठो. माटें हे राजन् ! तें पूर्वले नवे सात चंद्रवा बाढ्या हता ते दुष्कर्मने पश्चात्तापेंकरी आलोयणार्थें करी घणां खपाव्यां हतां तोपण शेष रक्षुं हतुं तेना उदयशी सात वर्ष कोढ रोग जोगव्यो जोगव्या विना कर्मक्षय थाय नही कटपनी शो कोफीयें पण अवश्यपणे शुजाशुज कष्टुं कर्म जोगववुं पडे एवो गुरुनो उपदेश सांजली ते बेहुने जातिस्मरण उपन्युं तेवारें पुत्रने राज्य देइ पोते चारित्र लइ बेहु जण देवलोकें गयां अनुक्रमे मोक्ष पामशे. ए चंद्रवो बांधवा आश्रयी मृगसुंदरीनी कथा ॥

तथा अणशोध्यां जल इंधन धान्यादिक वावरवां तेपण प्रमादाचरित क हियें तेनी जयणा प्रथम पहेलाव्रतनेविषे कही आव्या ठैये. ए चार प्रका रनो अनर्थदंरु कह्यो केमके जो न करीयें तोपण कोइ काम अटके नही ते अनर्थ कहीयें तेनां हेतु जे आर्त्तध्यान अने रौद्रध्यान ठे जेशी कांइ वांठित सिद्धि न थाय परंतु उलटो चित्तने उद्वेग तथा शरीरनी क्षीणता तेम शुन्यता थाय अने अत्यंत आकरा एवा दुष्कर्मनो बंध थाय जेथकी दुर्गति आदिक अनर्थनी प्राप्ति थाय. तिहां कटुक विपाक जोगवे. उक्तंच॥ अणवठि यं मणोजस्स, जायइ बहुयाइं अट्टमट्टाइं ॥ तं चिंतियं च न लहइ, संचिणइ अ पावकम्माइं ॥ १ ॥ वय काय विरहिआणवि, कम्माणं चित्तमित्त वि हिआणं ॥ अइं घोरं होइ फलं, तंडुल मण्डव जीवाणं ॥१॥ ज्ञावार्थः— जे अस्थिर मन थको घणा आहट्ट दोहट्ट चिंतवे पण तेशी चिंतित वस्तु ने पामे नहि. उलटो ते जीव घणा पापकर्मने विस्तारे ॥ १ ॥ जे वचनें करी कांइ कहे नही, कायार्थें कोइने हणें नही, केवल मात्र मनेकरीनेजे अतिआकरां कर्म बांधे ते जीव तंडुलमण्डनी पेरें महा दुःख जोगवे ॥१॥

तथा अपध्यान आचरित अनर्थदंरु टालवो एक क्षणमात्र पण चित्तने

विषे न धारवो. तेने माटे मन वश करवानो उद्यम करवो मनवश करवाने एवी जावना धारवी ॥ उक्तंच ॥ साहूण सावगाणय, धम्मेजो कोइ विठरो जणितं ॥ सो मण निग्गह सारो, जंफलसिद्धि तउं जणिया ॥ १ ॥ जावार्थः—साधुना धर्मनेविषे, श्रावकना धर्मनेविषे, जे कोइ विस्तार कह्यो होय तो तिहां मननो निग्रह करवो मन जीतवुं, एहज सार ठे तो तेनुं फल सिद्ध थाय ॥ १ ॥ मननुं धर्मध्यान तथा शुक्लध्यानमांहे प्रवर्तन करवुं ॥ यतः ॥ यत्तात्कामार्थयशसां, कृतोपिनिष्फलोऽवेत ॥ धर्मकर्मसमारंज संकटपोपि न निष्फलः ॥ १ ॥ जावार्थः—काम, अर्थ अने यशानो यत्नें करीने संकटप कस्यो थको पण ते संकटप निष्फल थाय अने धर्मनी करणीना प्रारंजनो संकटप ते कस्यो थको पण निष्फल न थाय ॥ २ ॥

पापोपदेश अने हिंसा प्रदाननो उपदेश तो जाइं, पुत्र, स्त्री मित्रादिक नें दाक्षिण्यताथी देवो पडे, अधिकरण पण देवुं पडे, तेमाटे एनाथी टलवुं महाडुष्कर ठे तो पण स्वार्थविना पापोपदेश तथा पाप अधिकरण न देवां केमके तेशी अनर्थ थाय माटे अनर्थदंरुनुं फल जाणवुं ॥ यदुक्तं ॥ लौकिकैरपि ॥ न ग्राह्याणि न देयानि पंच द्रव्याणि पंडितैः ॥ अग्निर्विषं तथा शस्त्रं मद्यं मांसं च पंचमं ॥ २ ॥ वली लौकिकमां पण केह्युं ठे जे समजु मनुष्यें पांच वानां देवां नहि तथा देवां पण नहि ते शुं के. अग्नि, विष, तथा शस्त्र, मद्य, अने पांचमुं मांस तेटलां देवां देवां नहि.

प्रमादाचरितनेविषे पण फोकट अजयणादिक निमित्तें हिंसादिक दोष लागे ते कहे ठेः— जेम पेट जरवामांहे बेहु वरोवर ठे पण तेमां एक पं मित अने एक मूर्ख ए बेनुं आंतरुं जूठं केटवुं ठे तथा एकने नरकनुं दुःख ठे अने एकने शाश्वतां सुख ठे तेम इहां पण जे कार्य करवुं तेमां जे जयणा करवी ते पंमित अने शाश्वता सुखनी माफक चरती जाणवी. अने जे कार्य जयणाये रहित करवुं ते मूर्ख अने नरकगामी वरावर समजवो, माटे जयणाविना जे कार्य करवुं तिहां सर्वत्र अनर्थदंरु थाय तेशी दयावान श्रावकें सर्व व्यापारनेविषे समस्त शक्तियेंकरी जयणानेविषे यत्न करवो केम केजयणा ठे ते धर्मनी माता ठे, जयणा ठे ते धर्मनी पालक ठे, निश्चें जयणा ठे ते तपनी वृद्धि करनारी ठे अने एकांत सुखनी करनारी पण जयणा ठे.

हास्यपणें वाचालादिकें पण अनर्थदंरु थाय ठे जेथकी आ जवमां प

ए आकरां वैर बंधाय माटे हास्य करीने मुखनुं लवारुपणुं ठांरुवुं जेम कुमा
रपाल राजाना बनेवीने हास्यनुं वचन अनर्थकारि थयुं ते कहे ठे:-

कुमारपालनी बहेनने तेने वरे जूगटे रमतां हास्यथी कहुं के मार वि
रतियाने माथे अथवा मार मुंडियाने माथे ते वचनथी कुमारपालनी बहे
नें रीसाइने प्रतिजा करी के जो हुं कुमारपालनी बेहेन खरी होउं तो ए
वचनथी तहारी जीज कढावुं एवी प्रतिज्ञा करीने कुमारपालने घेर आवी
रही पढी कुमारपालें बनेवी साथे युद्ध करी बनेवीने जींती पकमीने जीज
काढी एटलो अनर्थ थयो, माटे विवेकी जीवे हांसी न करवी. कारण के
प्रयोजनें बोलवानां पाप करतां विना प्रयोजनें बोलतां घणां पापकर्म बं
धाय. यतः ॥ अठेणं त न बंधइ, जमनठेणं तुचेव बहु ज्ञाव ॥ अठोकादा
इआ, निआ मग्ग नउ अणठाए ॥१॥ ए कारण माटे विवेकी जीवें चारे
प्रकारनो अनर्थदंरु सर्वथा त्यजवो. शेष अर्थ पूर्ववत जाणवो ॥ १५ ॥

हवे ए अनर्थदंरु विरमणव्रतना पांच अतिचार कहे ठे:-

कंदप्पे कुकुइए, मोहरि अहिगरण ज़ोम अइरित्ते ॥

दंरुमि अणठाए, तइयंमि गुणवए निंदे ॥ १६ ॥

अर्थ:-१ प्रथम कंदर्प ते काम तेनो हेतु ते संबंधि वचन, जे वचनथ
की कामविकार उत्पन्न थाय रागादिक विकारने दीपावे एवुं हास्यादि
कनुं वचन बोलवुं ते प्रथम कंदर्प अतिचार.

२ बीजो कौकुच्य ते त्रगुटी, नेत्र, उष्ट्र, नासिका, हाथ चरण मुखादि
क तेना विकार सहित हास्यनुं जणावनारुं एवुं विटलना बोल जेवुं कुचे
ष्ठानुं वचन जेथकी पोताने तथा परने व्यामोहता उपजे एमां पोतानुं ल
घुतापणुं जणाय एवुं कुचेष्ठानुं कुवचन श्रावकने बोलवुं युक्त नही पण
इहां प्रमादथी बोलाइ जाय ते प्रमादाचरण थाय एटलामाटे ए अतिचार
ठे, ए बे प्रमादाचरितरूप अनर्थदंरु व्रत त्यागरूप अतिचार जाणवा.

३ मौखर्य ते वाचालथइ बहु असंबरु वचन ज्ञाखवुं. तेथी पापोपदेश
नो पण संजव थाय तेमाटे अतिचार कहेवाय ए मुखपणुं प्रायः सर्वने अ
निष्ट थाय अने एथी पोताना कार्यनी पण हाणी थाय. वली एथी आप
दा पामे माटे एने विशेष अनर्थदंड कहियें. यडुक्तं ॥ बहूनां समवाये हि

सिद्धे कार्ये समं फलं ॥ यदि कार्यविपत्तिः स्यान्मुखरस्तत्र हन्यते ॥ अर्थः—
घणाना समुदायमां कार्यं सिद्धिं थाय तो सरखुं फल थाय अने जो कदिं
ते काममां कांइ विपत्ति आवे तो तेमां जे मुखर (वाचाल) होय ते पहेलां
हणाय ठे. वली जेनो बोलको स्वभाव होय ठे ते मुखर प्रसंग विना पण
वखतें बोले तेथी तेनी अप्रीति थइ जाय इत्यादि मुखरतामां घणा दोषो ठे.

अवसरें बोलवुं, अवसरविना बोलवुं नही जे अवसरविना बोले ते अ
युक्तुं थाय तेमां अप्रतीतप्रमुख घणा दोष जाणवा. यतः ॥ अविद्याणिय प
ष्टावं, परचित्त मलस्त्रिज्जणं जं चणित्थं ॥ किंपावरय यतत्तो, विहुज्जं अन्नं पि
लोअंमि ॥१॥ ज्ञावार्थः—अवसर जाण्याविना, पारकुं चित्त उलख्या विना,
जे कहुं होय, बोदुं होय, ते अन्यलोकमांहे पण दुःखदायक होय ॥ ३ ॥

४ तथा अधिकरणनो संयोग जोकी मूके ते आत्माने नरकादिक गतिना
हेतु थाय संयुक्त करी राखेला एटले कार्य क्रियांमांहे सज्ज करी राखेला
अथवा संयुक्त एक अधिकरणें सहित बीजुं अधिकरण जाणवा जेम सांबे
लुं अने उखल बे जेलां तैयार करी राखवां तथा उखलानी साथे मुसल,
हलनी साथे फाल, धनुषनी साथे बाण, शकटथी साथे धोंसरुं, वाटवा
नी क्रियानेविषे निसातरो, कुहामानेविषे हाथो, घंटीनेविषे घंटीनुं परु,
इत्यादिक संयुक्तनो जे ज्ञाव ते संयुक्ताधिकरण कहियें. विवेकी प्राणीयें
धुरथीज एवां अधिकरण तैयार करी राखवां के जे काममांज न आवे
जे लेवा आवे तेने नाकारो तो कहेवाय नही तेवारें दाहिएयताने लीधे
तेवां अकज्ज होय ते देखाडे के जे जोशनेज लेवा आवनारो पाठो वली
जाय पोताने नाकारो कहेवोज पडे नही.

तथा वली अग्नि पण ज्यांसुधी पोताना घरमां काम होय त्यांसुधी रा
खे पठी उलवी नाखे तो कोइ लेवा पामे नही. अने पहेलो प्रज्वलित क
रवो ते पण बीजा पामोसी प्रमुख करे त्यारपठी पोते करवो पण आगल
थी करवो नही. चरवाने माटे गोचर मूकवुं तथा हल गामां खेडवां करवां,
गृहादिक बांधवानो आरंज तथा बाहेरगामे जवुं इत्यादि कार्य पण प्रथम
पोतें पहेल करीने न करवां, कारण के अधिकरण प्रवृत्त्यादिकनो आरंज थाय,
यतः ॥ कार्येऽशुजे शुजे वापि प्रवृत्तियैः कृतादितः ॥ ज्ञेयास्ते तस्य कर्तारः,
पश्चादप्युपचारतः ॥ १ ॥ शुज के अशुजकार्यनेविषे जेज्यें पहेलां प्रवृत्ति

करी होय ते ते कर्मना कर्ता ठे तथा पठीथी उपचार करनारने पण ते शुजा शुज कर्मनो पुण्यपापादि जाग लागे ठे. ए हिंसाप्रदान परिहारनो अतिचार॥

५ जोगातिरिक्तता उपजोग अने परिजोगनी वस्तु ते स्नानमांहे, जोजन मांहे, वस्त्रादिकमांहे, योग्यताथी अधिक करवुं ते, जेम सरोवरनेविषे स्नानादिक करवा जाय ते अवसरें तेल, आमलकादिक वस्तु पोतानी साथें खप करतां अधिक लइ जाय जेम तिहां बीजा उज्जेली होय ते पण याचना करी तेनी पासैथी ते चीज लइने स्नानादिक करवामां प्रवर्त्तै तेथी अनर्थ दंरु थाय. श्रीआवश्यकचूर्णिमांहे स्नाननो विधिं कह्यो ठे ते आवीरीतेंके गृहस्थें प्रथम तो घरनेविषेज स्नान करवुं कदापि घेर स्नान न करवुं न वने तो पण तैल आमलादिक मस्तकें घर्षण करीने पठी ते सर्व खंखेरी नाखीने पठी सरोवरें जइ कांठे बेसीने पाणी गढी अंजलियें करीने स्नान करे. अने घरनेविषे पण स्नान, जोजन, तांबूल, पुष्पादिक इत्यादिक जे उपकरण ते अद्वप राखवां तेज गुणनां हेतु ठे. यदुक्तं ॥ सकलमुपस्करमधिकं, मतिमान् स्वगृहेऽपि कारयेन्नैव ॥ मात्राधिकोपकरणै, लोकः पापं समाचरति ॥ १ ॥ मतिवाला पुरुषें पोताना उपयोग करतां वधारे कोइ उपकरण करवुं न हिं वली पोताने घेर पण तेवी वस्तुजने तैयार न करावे कारणके उपयोग करतां वधारे चीजो राखवाथी बीजा लोको पण पापनुं आचरण करे ठे. तथा जे फूल फल पत्रमांहे कंथुआ प्रमुख जीवनी विराधना थती होय ते फूलादिक परिहरवां. ए प्रमादाचरितनी विरति वालाने पांचमो अतिचार जाणवो. ए अनर्थदंड नामा त्रीजा गुणव्रतनेविषे थयेला अतिचार निंडुं बुं. आलाउं बुं. इत्यादि पूर्ववत् षठीशमी गाथानो अर्थ ॥ २६

ए व्रतनेविषे दृष्टांतमाटे वीरसेन अने कुसुमश्रीनी कथा कहे ठे:— सर्वसमृद्धियें सहित एवो कनकशाल नगरनेविषे हरिकेसरी नामें राजा ह तो तेनी प्रीतिमती नामे राणी हती जे शीलेंकरीने सती अने आलापें करी प्रिय हती तेने वीरसेन नामें पुत्र थयो, तेना गुण गौरवनो पार नथी. ते कुमर, पुरुषनी बहोतेर कलानो पारगामी ठे, सर्व कोइने पूठवा योग्य ठे ते यौवनावस्था पांम्यो ठे हवे रत्नमय एवा श्रीजिनप्रासादें करीने मनोहर एवुं रत्नपुर नामे एक नगर हतुं तिहां न्याय अने पराक्रममांहे धीर एवो र

एधीर नामे राजा तेनी रत्नावली नामे स्त्री हती ते संताननी चिंतायें करी घणी दुःखी थवा लागी तेथी तेणें संतान प्राप्ति माटे सेंकनो उपायो कख्या तेवारें पूर्वकृत सुकृतना योगें तेने कुसुमश्री एवे नामे एक पुत्री थइ. ते रूप लावण्य शीलादिकगुणेंकरी अति अद्भुत थइ, ते चालती थकी जाणे कंदर्पनी थावर नही पण जंगम राजधानी होयनि तेवी ठे ते यौवनावस्थामां आवी एटले तेना पिताने वरनी चिंता उपनी.

एवामां चरपुरुषना मुखथी सांजद्वयुं जे रूपेंकरी कंदर्पावतार जेवो वीरसेन कुमार ते कुसुमश्रीने योग्य वर ठे ए वात सांजद्वीने सुरसुंदर नामे निपुण प्रधानने राजायें कनकशाल नगरें वर जोवा माटे मोकळ्यो. ते प्रधान पण त्यां कनकशाल नगरमां जइ लक्ष्मीने रहेवाना घररूप एवा वीरसेन कुमरने देखीने रीज पाम्यो अने कन्यानुं वेशवाल कखुं. वीरसेन कुमर पण पितानी आज्ञा लइ प्रधाननी साथें रत्नपुरनेविषे आव्यो. तिहां राजा महोत्सव सहित वीरसेनने कुसुमश्रीनुं पाणिग्रहण करावतो हवो तेवारें चोरीमां कुसुमश्रीयें गुप्तपणे वीरसेनने कखुं के तमे हाथ मूकाववाने अवसरें देवतानो आपेलो देव अदृश्य अश्व मागी लेजो बीजो पट्यंक अने त्रीजो शुक ए त्रण वस्तु लेजो बीजा कोइनी जरूर नथी. ते अश्व कहेवो ठे के जे स्थानकें आपणने जवुं होय ते स्थानकनुं नाम देइने हंकारीयें तेवारे देवतांना विमाननी पेरें तिहां जइने मूके. तथा पट्यंकनी पासेथी जे वांढित मागीयें ते आपे, थाक श्रम सर्व टली जाय देवशय्यानी पेटें सुखें निद्रा आवे, स्वामीने अर्थें पठवाडे चाळ्यो आवे, तथा शुक ठे ते चूकामणी प्रमुख शुकनशास्त्रनो जाण, घणो डाह्यो, निमित्तशास्त्रनो जाणनार, आपदामां धैर्यने देनारो ठे एम ए त्रणेय वस्तु रत्न जेवी जगतमां मलवी दुर्लभ ठे माटे तमे ए त्रण वस्तु मागी लेजो. कुमरे पण तेमज ते त्रणेय वस्तु मागी लीधी तेवारें राजायें विचाखुं जे ए त्रणे वस्तुनी वार्त्ता निश्चें महारी पुत्री विना बीजो कोइ एहने कहे नही ए महारा घरना रहस्यनी वात पुत्रीयेंज कहेली ठे माटे में एने पालीने महोटी करी पण आखर पारकीज जाणवी घरमांथी जतीथकी सर्व पितानी रुद्धि लेइने जाय एवुं चिंतवीने जो पण ते त्रणे वस्तु राखवा योग्य ठे तो पण कांइक पुत्रीना स्नेहथकी कांइक लज्जाथकी जेम गुरु नव्य जीवने रत्नत्रयी

आपे तेम राजायें त्रणे वस्तु वीरसेन कुमरने आपी. पठी कुमर केटला एक दिवस तिहां रही ससरानी रजा मार्गी घेर जवानी सामग्री तैयार करी प्रथम सर्व सैन्यने मोकली दीधो अने कछुं के तमें आपणा नगरना उद्यानमां रहेजो ते संकेतें ते पण प्रस्थान करता हवा पाठलथी कुमर घोडा उपर आरूढ थइने तेनी पठवाडे कुसुमश्रीसहित पट्यंक बांध्यो अने हाथमां शुक लीधो पठी वीरसेन हंकारतो हवो त्रण रत्न अने न ली कन्या तेनी प्राप्तिनी प्रीतिने अतिशय वशवर्त्तिपणे कुमर त्रांतियेंकरी कनकशालपुरने बदले एवुं बोळ्यो के हे अश्व ! तुं कुसुमपुरना उद्याननेविषे जा एम कहेतांज ते तुरंग गरुडनी पेरें आकाशें उडीने तेहज दणमां ह जारो योजन पृथ्वी उलंघतो शीघ्रपणें कुसुमपुरना उद्याननेविषे जइ रह्यो.

ते उद्यान महा बिहामणुं देखाय ठे जेम अटवीनेविषे जनावरोना न यंकर रौद्र आकरा बिहामणा शब्द सांजलीयें तेनी पेठें त्यां पण एवा शब्द सांजलतो हवो तेवारें शुकने पूठतो हवो के हे शुकराज ! आपणें इहां क्यां निकली आव्या तेने शुकें कछुं के हे कुमर ! तमे पोतें अश्वनी आग ल कुसुमपुरनुं नाम दीधुं तेशी आ कुसुमपुरना उद्यानें आव्या अने आ नगर शून्य ठे तेशी नयंकर शब्द जनावरोना संजलाय ठे एवुं पोपटनुं व चन सांजली कुमर पोताना प्रमादने निंदतो हवो. पठी कुमर नूख्योथको तलाइ रहित एवा पट्यंकनी पासेथी निःशंक एवा शुकना वचनथी चिंता मणीरत्ननी पेरें नोजननी याचना करतो हवो एटले पट्यंक पण तत्काल वांठित नोजन आपतो हवो तेवारें ते कुमर स्त्रीसहित जमीने पान खादिम खादिम मार्गी ते पण आरोगीने वली सूफाने खावा योग्य तथा तुरंगने खावा योग्य मार्गी सर्वने जमाकीने पट्यंकना प्रजावथी ताजा कस्या.

पठी कुमर कौतुकथी नगर जोवाने निकल्यो पण मांहे जतां नयंकर शब्द सांजलीने गयो नही परंतु नगरनी वाहेरज जेनो प्रत्यक्ष महिमा ठे एवुं पाद्मदेवीनुं जुवन ठे तेनी जगतीयें रहीने देवीनुं देहरुं जोतो हवो ते नो सुवर्ण मणिमय गढ ठे, सर्व वस्तुयें परिपूर्ण ठे, सर्वमां सारभूत एवुं नगरनी वाहिर देवीनुं जुवन देखीने कुमर सुभाप्रत्यें पूठतो हवो के हे शुकजी ! शा कारणथी आ नगर शून्य थयुं हशे ? तेने सूडायें कछुं के कोइ क देवीना कोपथी नगर शून्य थयुं जणाय ठे वली ज्यारें ते देवी वसाव

शे तेवारें वसशे, पण हूं निमित्तने बलें करी एटलुं जाणुं तुं जे आ नगर नो राजा तुं थाइश तेवारें ए नगर फरी पातुं वसशे. त्यांसुधी उजड रहेशे.

एतुं सूमानुं कौतुक कारी वचन सांजलीने कुमर अत्यंत हर्ष पाम्यो एम सूमासाथें वातो करतां सूर्य अस्त थयो. अने अंधकारनो प्रसार थ यो ते वखत सूडो शुकनशास्त्रने बलें बुद्धिथी विचारीने कुमरने कहेतो हवो के रात्रि घणी अंधारी ठे माटे बे पहोर पर्यंत तमे जागता बेसो अ ने बे पहोर पर्यंत हूं जागीश केम के आ नगर शून्य ठे अने बली आ त्रण वस्तु पामवी पण दुर्लज ठे तथा महारा धारवा प्रमाणे आज कांइ क तुजने विघ्न पण थवानुं ठे एटलामाटे आपणें सावधानपणे रहेतुं, का रण के जागताने कोइ जय न होय ॥ यतः ॥ उद्यमान्नास्ति दारिद्र्यं, ज पतो नास्ति पातकं ॥ मौनेन कलहो नास्ति, नास्ति जागरतो जयं ॥ १ ॥ ज्ञावार्थ—उद्यमथी दारिद्र नाश पामे, जपथकी पातक नाश पामे, मौन धा रण करवाथी कलह जाय अने जागतां थकांने कोइ जय न थाय ॥ १ ॥ माटे जागताने उपाय करवो सुलज थाय जो विघ्नमांहे पीड्यो होय तो पण जयने स्थानकें सुतेलो पुरुष घणो वगोवाय.

एतुं सूमानुं वचन सांजलीने कुमर तथा कुमरी बे प्रहर रात्रि लगण सुखें निद्रामां सूतां अने सूको बे पहोर पर्यंत जागे ठे रूना काममां को ण आलस करे शय्याना प्रजावें बे प्रहर सुखमां निद्रा करी वेहु जाग्यां अने कुमर सावधान थको रह्यो तेवारें सूडो जेम पंथें थाकेलो उंधे तेम उंध्यो.

एवामां पाद्मदेवीना ज्यननेविषे दिव्य नाटक संगीतनो ध्वनि थयो ते सांजली कुमर आश्चर्य पामीने जोवाने उजमाळ थयो तेवारें पोतानी स्त्री ने तिहां सावधान बेसाडी पोतें देहचिंतानो मिश करीने नाटक जोवा गयो तिहां तंत्री वीणा तालादिक घन मुरजादिक सुषिर वंशादिक एवां चार प्रकारनां वाजित्र वागे ठे जिहां श्रीराग प्रमुख ठ राग, षट् ज्ञाषा, ठ त्रीश रागणीयें सहित, खडजादिक सात स्वर, यडुक्तं ॥ षड्जंमयूराब्रुवते गावस्त्वृषजज्ञाषणाः ॥ अजावदंतिगांधारं, कौंचः कणति मध्यमं ॥ १ ॥ पुष्प साधारणे काळे पिकः कूजति पंचमं ॥ धैवतं प्राहुरश्वाश्च, निषादं ब्रुवतेगजाः ॥१॥ स्वरानुगास्त्रयोग्रामा, मूर्धनाएकविंशतिः ॥ तानाएकोनपंचाश, न्मात्रा स्तिस्त्रयोलयाः ॥३॥ चतुर्धा रूपकं त्रेधाऽप्येकतालोद्विधा पुनः ॥ रासाष्ट

तालकाश्चैव, निसारुचकमाठकाः ॥ ४ ॥ माठकः षड्विधोधूया, त्रिधः शो
मशज्ञेद जृत् ॥ त्रिधासुंरुजुंबकः करणीयाकर्त्तनीतथा ॥ ५ ॥

इत्यादिक नाटकना जेद घणा ठे इहां केटला एक लखाय एवुं देवता
संबंधि अद्भुत नाटक सांचलीने कुमरनुं मन खेचाणुं तेशी तिहां जोवा
गयो मनुष्यनुं नाटक देखीने मनुष्य जोवानी चाहना करे तो देवतानुं
नाटक देखीने मनुष्य जोवानी चाहना करे तेमां कहेवुंज शुं ?

हवे कुंवर नाटक जोवा गयो पाठल कुंवरीने एकलां बेठां थकां उंघ
आवी एवामां दैवयोगथी घोडाने अने पट्यंकने कोइक ठलनेविषे डाह्यो
एवो चोर ठल जोइने लइ गयो. जे ठले करीने लइ जाय तेनी कोइने
खबर पडे नही. एवामां पाठली रात्रियें अंधारें सूको जाग्यो तेवारें सूडे
कुमरने तथा पट्यंकने अने घोमाने ए त्रण्येने न दीठा. एकली कुमरी
नेंज उंघती देखीने बूम पाडी. ते बूम सांचलीने कुमरी जागी उठी इहां
कुमर पण जेटले नाटक जोवा गयो तो तिहां नाटक पण कांइ दीतुं न
ही नाटक तो इंद्रजालनी पेटें अदृश्य थइ गयुं तेवारें ते पण पाठो वली
बूम सांचलतो पोताने स्थानकें आव्यो त्यां पट्यंक अने घोमाने न दी
ठा. तेवारे विलखो थइने विचारवा लाग्यो के अहो महारुं प्रमादिपणुं
जूं, महारी मूर्खता जूं, धिःकार पको महारा मूढपणाने के सूडे मुजने
कहुं हतुं जे आज तहारे विघ्न थशे तेशी तुं सावधान रहेजे तो पण म
हारा चित्तनुं व्याक्केपपणुं तो जूं जे नाटक सांचलवानुं मुजने मन थयुं
जेशी में महारा स्वार्थनोत्रंश थतो पण दीठो नही. पोताना कार्यनेविषे
प्रमादी थयो. माटे हे जीव ! ए तो तुजने स्वल्प थयुं ठे पण प्रमाद आ
चवनेविषे पण स्वार्थनी हानि करनारो अने परचवनेविषे अनंत दुःख
नी खाणरूप ठे ॥ यतः ॥ प्रमादः परमोद्वेषी, प्रमादः परमं विषं ॥ प्रमा
दो मुक्तिपुर्दस्थुः, प्रमादोनरकायनं ॥ जावार्थः—प्रमाद ते मोहोटो शत्रु ठे
तथा प्रमाद मोटुं विष ठे वली प्रमाद ते मुक्तिरूप नगरीने लुटनारो
चोर ठे अने ए प्रमाद जे ठे तेज नरकनुं स्थान ठे.

एम ते कुमर पोताना आत्माने निंदतो खेद धरतो हवो, तेने सूडो स
मजाववा लाग्यो के हे कुमर ! तमारा जेवा प्राणीने खेद करवो युक्त नथी
यतः ॥ आपत्सु संपतंतीषु, पूर्वकर्मनियोगतः ॥ धैर्यमेव परं त्राणं, न युक्तम

नुशोचनं ॥ ज्ञावार्थ—पूर्वकर्मना योगथी कदि अति आपत्ति आवी पडे तो पण तेमां धैर्य राखवुं एज रक्षणनुं मोटुं साधनठे परंतु शोक करवो योग्य नथी

एवुं सूडानुं वचन सांजलीने कुमर कहेवा लाग्यो हे शुक! वस्तु बेगड हवे जे करवुं घटे ते तुं मुजने कहे ते हुं करुं, ते सांजली सूको बोल्यो हे कुमर! प्रथम तो तुं खेद मूकीने एकाग्रचित्तें पाडदेवीनी पूजा कस्य, जे माटे डुदैवना योगथी जे वस्तु गड ठे ते देवीना आराधवाथी पाठी मलशे एवुं सूडानुं वचन सांजलीने सर्व पूजानी सामग्री लड देवीने जुवनें जड देवीनी पूजा करी पठी उपवास करी बेठो ते जेवारें त्रण उपवास थया तेवारें देवी प्रगट थइने बोली के हे कुंवर! तहारें शुं कार्य ठे ते मने क हे! कुमरें कहुं हे देवी! तमाराथी शुं अजाण्युं ठे डुदैवना वशथकी म हारी बे वस्तु कोशक इंद्रजाल देखाडी लड गयो ठे ते माटे तुजने आराधी ठे हवे मारे आधार पण ताहारोज ठे माटे जे तुजने उचित लागेते कस्य.

एवुं कुमरनुं वचन सांजलीने देवी बोली हे कुमर! हजी केटलाएक का लनो विलंब ठे पठी तहारी गयेली सर्ववस्तु मेलवी आपीश तथा तेथी प ण वली अधिक मेलवी आपीश. पण विलंबे थारो. हजी तुजने घणा डु ष्कर्मना योगथी आगल एथी पण वधारे डुःख थारो. यतः ॥ धरिज्जित्तो जलनिहि, विकसद्धो लोत्तजित्तकुलसीलो ॥ नहु अन्नजम्मनिम्मि. अशुह सुहोकम्मपरिणामो ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—समुद्रमां जइने पेसे तो पण कद्धोले करी जेदपमाडे एवा शुज अशुज कर्मना परिणामो के जे अन्य ज्वांतर थी जीवनी साथें जेला थया ठे ते जोगव्याविना कोइथी टाव्या टले नहि.

हवे तुं आ चैत्यनेविषे ध्वजानुं चिन्ह करीने रहे, अने परझीपें वहाण जता हशे ते तारी ध्वजानुं चिन्ह देखीने तुजने आ झीपनेविषे तेरुवा आ वशे ते पोताना वहाणमां तुजने वेसारुशे एम कहि देवी अदृश्य थइ पठी कुमर पण देरासरना शिखरनी उपर ध्वजानुं चिन्ह करीने रह्यो एकदा कोइ धनपति नामे व्यवहारियो वहाण लड चाव्यो जातो इतो तेणे ते चि न्ह दीतुं तेवारें ते झीपमां आवी उतस्यो अने पोताना वाणोतरने तेरुवा मोकट्या तेणे आवी कुमरने कहुं के अमारो स्वामी समुद्रमां पडेवानो उ ङ्कार करे ठे चूला पड्याने संवद आपी तेने पोताने स्यानकें प्होचाडे ठे माटे ए अमारा स्वामीनी विनति तमे अवधारीने अमारा वहाणमां अमारा

स्वामी पासें पधारो. एवी वाणी सांजली रीज पामीने देवीने नमस्कार करी कहुं के हे अंबे ! तुं सर्व महारा मनोरथ पूर्ण करजे अने आपदाथकी मने रा खजे एम कही देवीने पगे लागो सूडाने साथें लइ कुसुमश्रीने तेनीने धनपतिना वाणोतर साथें वहाणऊपर कुमर आव्यो; धनपतियें पण तेने वहाण मां बेसाडी वहाण चलाव्यां. मार्गमां धनपतियें पूब्युं त्यारे कुमरें सर्व पो तानुं वृत्तांत कहुं ते सांजली धनपतियें घणी आश्वासना करीने कहुं जे त हारुं दुःखआजथी सर्व गयुं एम जाणजे एम कहीने कुमरने जे कांइ खावापी वाने माटे वस्तु जोइयें तथा वस्त्र प्रमुख जोइयें ते सर्व धनपतिशेठ पूरतोहवो.

एकदा कुसुमश्रीनुं रूप देखीने धनपतिशेठनुं चित्त वगड्यु तेवारे कुमरने मारवानो ठल जोवा लाग्यो एकदा रात्रियें कुमर देहचिंतायें वहाणनी कोरें मांचीयें बेठो तेवारे शेतें तेने धको दइ दरीयामां ठेली नाख्यो. पठी थो नी वार रहीने शेतें पोकार कस्यो जे हमणां समुद्रमांहे कोइक माणस पड वानो धूपको थयो एटलामाटे सहु कोइ पोतपोताना सथवारानां माणस संजालो एवो उंचेस्वरें शेतें पोकार कस्यो. ते सांजलीने कुसुमश्री उठीने जू वे ठे तो पोताना स्वामीने दीठो नहीं तेवारे सूका काष्ठनी पेरें अचेत थइ मूर्धा खाइने पृथ्वी उपर पडी. थोडी वार पठी मूर्धा वली तेवारे पोकार कर ती वारंवार विलाप करवा लागी ते सांजलीने कपटी धनपति तथा बीजा पण सर्व वहाणमांहेला लोक विलाप करता हवा. एम करतां प्रजात थयुं ते वखत सर्व वहाणना लोक वारते थके पण ते कुसुमश्री दुःखरूप समुद्रमां पनीथकी समुद्रमां जंपापात करवा जेटले जाय ठे तेटलामां तो अकस्मात् पाठलथी कुमरे आवीने तेने निषेधी बांह जालीने राखी एटले कुसुमश्री विनोद पामती अद्वैत आनंदने धरती थकी कुमरने पूठती हवी के हे स्वामी ! तमे क्यांथकी देवतानी पेटें अकस्मात् आवी पड्या ए वात कुसुमश्री ना मुखथी सांजलीने कुमर बोड्यो हे प्रिये ! हुं कांइ जाणतो नहीं जे मुज ने समुद्रमां कोणें नाख्यो अने पाठो इहां लावीने कोणें मूक्यो ते वखत वहाणना लोकोमांहेला एक सार्थवाहने मूकीने बीजां सर्वने आनंद उपन्यो अने सार्थवाहने कारिमो आनंद उपन्यो पण अंतरंगथी खेद उपन्यो कुमरें सार्थवाहनं कर्त्तव्य सर्व जाणयुं पण कहुं नहीं जूठ कुमरनी करुणता, दाक्षिण्यता, डाहापण अने बुद्धि के जेणे धनपतिशेठनुं मनें करी पण

मातुं चिंतव्युं नहीं. पापफल ज्यारें उदय आवशे त्यारें ए एनां जोगवशे एकदा प्रचंरु वायरेकरी समुद्रना कल्लोल उठलवा लाग्या. वलि ते कल्लोल उठली वहाणमांहे परुता हवा तेथी समुद्रमां दमानी पेरें वहाण उठलवा लाग्युं एम वहाण पाषाणें अथनातां जुना ठीकराना ठामनी पेरें चांग्युं तेना कटका थया. तिहां सार्थवाह अने वाहाणनां लोक तथा वहाणनी वस्तु सर्व समुद्रमांहे बूनी अति उग्रपापनां फल सार्थवाहने इ हांज उदय आव्यां. सार्थवाहनी पापदशा जागृत थइ.

वहाण चांग्युं तेज वेलायें कुमर सूना सहित हतो तेने पाटीयुं हाथ आव्युं अने कुसुमश्रीने पण तेजवखत पाटीयुं हाथ आव्युं ते जेम जीव जुदी जुदी गतियें जाय तेम ते वे पाटीयां पण जूदी जूदी दिशायें समुद्रमांगें चाल्यां जाय ठे ते कांश्क पाळे हतां पण वायराने कल्लोलें वेगलां थयां. तेवारें सूडे कल्लुं स्वामी ! आझा आपो तो स्वामिनिनी पासें जइ आवुं ! कुमरें आझा दीधी के सूनी कुसुमश्रीपासे जइने वली तेनी खबर लइ कुमरपासे आव्यो एम वली पण कुसुमश्री पासें जइ कुमरनो संदेशो कहे अने कुमर पासे कुसुमश्रीनो संदेशो कहे एमजातां आवतां सूडो थाको अने बेहुं जणना पाटीयां पण एकवीजाथी घणा वेगलां थयां.

तेवारें कुमर सूनाने गद गद वाणीयें कहेवा लाग्यो के अमारे कर्मविपाकथी हमणां माठी दशा आवी ठे एटलामाटे अमारी साथे तुजने पण दुःखी करवो योग्य नथी माटे तुं सुखें वननेविषे जइने जीवतो रहे कोण जाणे अमारुं इहां शुं थारो, अमने जीवितनो पण संदेह ठे. वली कोश्क अवसरे अमने दर्शन देजे. ते वचन सांजलीने सूना बोळ्यो हे देव ! धैर्य राख्य, धैर्य ठे ते आपत्तिरूप समुद्रमां सेतु जेवी ठे, धैर्य ठे ते संपदानुं कारण ठे. सूर्य सरखाने पण आपदा आवे ठे, वली संपदा पण थाय ठे एटले उदयपण थाय ठे अने अस्तपण थाय ठे. तमे पूर्वे रुनी रीतें धर्म आराध्यो नथी जे आराध्यो ठे ते पण अंतरायसहित आराध्यो जणाय ठे जो आंतरा रहित आराध्यो होत तो आवी पापदशा उदय आवत नहीं. यतः ॥ सेवितः किल संपूर्णः, संपूर्णं तनुते फलं ॥ जनानां जिनधर्मोऽपि खंभितः खंडितं पुनः ॥१॥ पुनः सर्वं शुचं जावि, यज्ञाग्यं चवतोऽद्भुतं ॥ नकिं स्मरसि देव्योक्तं, मित्युक्त्वा तमधीर्यत् ॥ जावार्थः—जो संपूर्ण रीते जि

नधर्म सेव्यो होय तो संपूर्ण फलने आपे ठे तथा कांइ खंफितपणें आ
राध्यो होय तो तेवा खंडित सुखने आपे ठे ॥ १ ॥

वली पण तमारा पुण्यना उदयथी सर्व सारुं थशे. शुं देवीना वचन
संचारता नथी. एम कहीने सुडे कुमरने धीरज दीधी वली ते सूको कुमरी
पासं गयो ते कुमरीने परम अजीष्ट बांधवनी पेठे ठे ते विविधप्रकारना
विलाप करती हती तेने सूडे कुमरनो संदेशो कहीने धीरज दीधी. तेवारें
कुमरी पण नेत्रें आंसुं आणीने कहेती हवी के हे शुक! तुं कोइक वनने
विपे जइने तारा पोताना प्राणनुं रक्षण कस्य केम के हजी अमारें कष्टें
करीने पण पूर्वकृतकर्म ठे ते इहां जोगववांज ठे तेवारें ते सूमाने घणुं
दुःख लाग्युं वीजी गति कोइ तेना विचास्यामां न आवी एवो ते शुक ते
महाकष्टें करीने कोइक दूकडुं वन हतुं तिहां जतो हवो.

पाठलथी ते स्त्री रोती थकी पोताना मूर्त्तिमंत कर्मथी पीका पामती पा
णीना कद्वोलना समूहेंकरीने अति आकुल थयेली तेमज जलचर जीवो
थी पीका पामती एवी ते कुमरीना माठाकर्मना वशथकी जाणें जीवितव्य
ज गयुं होयनी तेम तेना हाथथकी पाटीयुं खशी गयुं धिक्कार ठे विधाता
नी चेष्टाने ! पठी जाणीयें पातालमांहेज पेठी न होय एम ते कुमरी समुद्र
मांहे वूडी जेटले समुद्रनेतले गइ तेटले अजगर सरखाकोइमहोटा मत्स्यें
गली ॥यतः॥ ठित्वा पाशमपास्य कूटरचनां जंक्त्वा बलाद्भागुरां, पर्यता शि
शिखाकलापपवनाग्निर्गत्य दूरं वनात् ॥ व्याधानां शरगोचरादतिजवेनो
त्पुत्यधावन् मृगः कूपांतः पतितः करोतु विधुरे किंवा विधौ पौरुषं ॥ जा
वार्थः—पासलाने कापीने कपटथी रचेली रचनाने हरु शेलीने तथा जो
रथी जालने कापीने कटपांत कालना अग्निनी ज्वालाना समूहवालो जेनी
अंदर पवन ठे एवा वनमांथी वहार निकलीने तेमज पाराधीना बाणना
लदयथी एकदम वेगें करी दूर गयेलो मृगलो ज्यां आगलो ठेकतो जाय ठे
त्यां कुवानी अंदर पनी गयो अने मरण पाम्यो. माटे ज्यां सुधी दैव प्रतिकृ
ल द्राय त्यांसुधी जे पुरुषार्थ करे ते कांइ काम आवे नहि.

जेम नारकी जीव वज्रनी कुंतीमां रहीने दुःख जोगवे तेम कुसुमथी
मत्स्यना उदरमां रहीथकी दुःख जोगवे ठे. जवितव्यताना योगथी ते मत्स्य
ने नाठीयें जालीने बाहेर काढ्यो एटले श्रीपुरनगरनी पुफा नामे गणिकानी

दासी आवी मूल ठेरावीने ते मत्स्यने लड् गड् ते घणे कष्टे घेर उपाकी लावी तेने जोड्ने पुफा गणिकायें हर्ष पामी मत्स्यने विदाख्यो एटले मांहे थी आश्चर्यकारी, अद्भुत रूपवाली, लक्ष्मीदेवीनी पेरे उत्तम लक्षणसहित एवी स्त्री मूर्धाने लीधे मुएली सरखी निकली तेने अनेक औषधोपचार करी ने साजी करी पठी मनोहर मीठे वचनें करीने ते पुफा तेने बोलावती हवी अने कहेती हवी के हुं एम जाणुं तुं जे तहारुं कुल उत्तम ठे तो पण मुजने संशय ठे जे तुजने आवी दुर्दशा केम प्राप्त थड्. ते सांजली शील सुगंधें करी महमहाट करनारी ते कुसुमश्री चिंतववा लागी जे हुं समुद्रमां तो बूकी पण मुड् केम नही ? अथवा मत्स्यना उदरमांज केम न रही ! अहो विधाताये मुजने कये स्थानकें लावी मूकी ! माटे धिक्कार ! धिक्कार ! ए विधाताने के मुजने खप्रमां पण वात न आवे तेवे स्थानकें लावी. एम विधाताने उलंजा देती, पोताना आत्माने निंदती, दुःख सहती चिंतववा लागी जे इहां हुं गणिकाने शो उत्तर आपुं. एम विचारी मौन करी रही जे माटे सर्व अर्थनुं साधन ते मौनपणुं ठे जाणीयें ध्यान धरीनेज वेठी ठे के शुं ? तेवारें गणिकायें विचाखुं, जे हमणां ए दुःखी ठे तेथी उत्तर आपती नथी एने करार आशे तेवारें आपणुं कखुं करशे. एवुं चिंतवी फरी बोली नही.

एकदा वली अनंत दुःखने सहेती एवी कुसुमश्रीने वेश्यायें कखुं के हे वसे ! महारुं एक वचन सांजदय आ महारी पुत्री मदनरेखा ठे ते सर्व गणिकामांहे रेखा समान ठे, सर्व जगतने मान्य ठे, ए तहारी वहेन ठे, आ महारुं निर्मल कुल ते महोटे जाग्यें पामीयें जेमां सदाय अविधवापणुं सर्वदा उत्तम जोग जोगवीयें अने सर्व कुटुंबना वियोगनुं दुःख वीसरे, अमारा घरनेविषे नित्य उत्सव ठे तें पण पूर्वे अत्यंत पुण्य कखुं हशे तेवारें अमारुं कुल पामी ठे. माटे हवे तुं दुःख मूकीने जोगसुखनो अंगीकार कख. आ घर, आ रुद्धि, आ परिवार सर्वे ताहरे स्वाधीन ठे.

एवो कुत्सित शुकननो उद्वेगकारी शब्द सांजलीने जेम कोड् मूर्खनां व्यंगवचनथी खेद उपजे तेम ते कुसुमश्रीने गणिकाना वचनथी खेद उपन्यो निन्द्यकी पण अतिनिन्द्य जाणीयें जेनुं मुख पण जोवुं न घटे, जेनुं नाम ली धाथी पण सत्पुरुषने शंका उपजे, धिक्कार ठे के जेनाथी लोकमां वगोवणुं थाय तेनुं नाम देवुं तो रखुं पण तेनुं नाम सांजलवुं घटित नथी एनो उप

देश ते पण महापापनुं कारण ठे नीचमां नीचपणुं ते वेश्यापणुं ठे, माटे हवे एने हुं उत्तर दजं हमेश मौनपणुं धारण करबुं पण केम परवडे ! हवे महाराथी इहां केम रहेवाशे अने हुं हवे शुं करुं? हवे महारी शी गति थाशे. एवी कुसुमश्रीने चिंतातुर थयेथी जोइने वली वेश्या कहे ठे हे वत्से ! तुं तहारुं स्वरूप जेम होय तेम सम्यक्प्रकारें मुजने संजलाव्य. तेवारें कुसुमश्रीयें विचाखुं जे वेश्याने यथास्थित वात न कहेवी. एवुं विमासीने कटपित वात कहेवा लागी ते आ प्रमाणे:—

वशंतपुरनेविषे देवसेन शेठ महारो पिता रहे ठे अने वसंत एवे नामे महारा जर्तारनी साथें हुं वहाण उपर चढी हती ते कर्मना योगथी वहाण जांगुं तिहां मुजने मत्स्यें गली एवी वात सांजलीने कपटनेविषे डाही एवी ते वेश्या नेत्रमां आंसु लावती बोली जे एवुं कष्ट महारा वैरीने पण म होजो एम अंतःकरणमां हर्ष पामती जाणे हवे महारा मन वांठि तकार्यनी सिद्धि थइ. दैवयोगथी एनो धणी पण मूवो हशे अने ए मुजने समुद्रमांथी जमी ठे एम हुं लोकोने कहीश एम चिंतवती पोताना परिवार सहित कुसुमश्रीनुं चित्त वश करवा लागी. एकदा वेश्या हर्ष धरतीथकी कुसुमश्रीने कहेवा लागी के हे मृगाक्षि ! तुं आ आचरण वस्त्र प्रमुख सर्व गणिकाना वेशनो अंगीकार कस्य. अने आ यौवनअवस्थाने सफल कस्य

एवां अक्लाना वचन सांजलीने कुसुमश्री विचारती हवी के आ ठेकाणे महारुं शील ते केम रहेशे ? कारण के चंमालना पाकामां रहिने पवित्र रहेवुं ते केम वनी शके ? हजी जरतारनी तथा सूडानी मूआ जीव्यानी कांडखवर पडी नथी ते दैवना योगथी सारी खवर पामुं एटलासारुं कालक्षेप करवो जोशे माटे एने कालविलंबनो उत्तर करुं कारण के विलंबें सर्व शुच संपदा थाशे जरतार पण मलशे अने सूडो पण मलशे एम विचारी कटपना करीने वेश्याने कहेती हवी के हे माताजी ! अमारा कुलनी एवी रीत ठे के जरतार ! मूवा पठी ठ महिना पर्यंत पंखीउने चूणो ना खवो अने वली दान देवुं तेवार पठी जेम तमे कदेशो तेम करीश एम कदेशके वेश्या हर्ष पामीथकी सर्व दाननी सामग्री तथा चूणानी सामग्री तेने करी आपी ते लइ कुसुमश्री वेश्याना घरनी अगासीमां शालिप्रमुख कणना दगला करती हवी. ते कणना समूह देखीने मयूर काक शुक कों

च कलविक कपिंजल कपोत पारेवां चक्रवाक नीलचास वहिका लावका
दिक अनेक जातिनां पंखीं ते तंडुल जक्षणने अर्थे आवे जेम दातारने
घेर याचक दिवसें दिवसें वधता आवे तेम पंखी पण दिवसें दिवसें वधता
आववा लाग्यां. तिहां कुसुमश्री जाणे के रखेने कोइ पंखी जीव मने दे
खीने वीक पामे एवा हेतुथी पोतानुं सर्व अंग डांकीने रहे एवी रीतें ते
दुःखनी घरनारी नित्य कण नाखे पंखीं पण सर्व विश्वास पाम्यां थकां
बीये नही. खबर पडवार्थी घणां डूर डूरथी पंखीं त्यां चूणो देवाने अर्थे
आववा लाग्यां ते वली हर्ष पाम्यां थकां मांहोमांहे वातो करतां हवां के
मनुष्यने दान सहुको आपे तेमां तो शी महोटाइ ठे परंतु जेउने कोइ दा
न आपे नहि तेवां पंखींने जे दान आपे तेज महोटाइ कहेवाय. वली
आ स्त्रीनुं दान ते सर्व संपदानुं कारण ठे एमां अहंकार तो ठेज नही.
एनां शा वखाण करियें एवी रीतें पंखीना समूह मलीने ते कुसुमश्रीना
गुण बोले ॥यतः॥ आरोहंति सुखासनान्यपटवोनागान्ह्यांस्तल्लुष, स्तांबू
लाद्युपञ्जतेनटविटाः खादंति हस्त्यादयः॥ प्रासादे चटकादयोऽपि निवसंत्ये
ते न पात्रं स्तुतेः, संस्तुत्योञ्जवने प्रयच्छति कृती लोकोऽत्र यः कामितं ॥१॥ जा
वार्थः—प्रवीण नहि एवा मूर्ख लोको के जे हाथी घोडावाला ठे तेउं सुखा
सनें वेसे ठे तथा नट अने विट (जार) लोको तांबूल विगेरेनो उपजोग
करे ठे तथा हाथी घोमा विगेरे पशुं पोतानो खोराक खाय ठे. चकलां
विगेरे महेलमां वसे ठे तो पण तेथी कांइ ते स्तुतिपात्र नथी परंतु जे सुकृ
ती लोक, मनवांठित आपे ठे; तेज आ जगतनेविषे वखाण करवा लायक ठे.

वली जरतारनी शुक्रिने माटे कापडीकादिकने दान आपे, तथा मुनिने
शुक्र आहार पाणी आपे, तेमज परदेशी प्रमुख सर्वने जेने जेवुं घटे तेवुं आपे.

हवे वीरसेनने मूकीने शुक गया पठी कुसुमश्री तथा वीरसेनना विरह
नुं दुःख जोगवतो एवो ते सूतो वनमां जमतो थको उदरपूरणा करे ठे प
ण क्यांइ तेने रति उपजती नथी. एकदा समये ते विदग्ध चूनामणी ना
में दुःखी सूडे कोइ पंखीना मुखथी एवी वाणी सांजली जे कोइक योव
नअवस्थाने पामेली अत्यंत दुःखणी स्त्री ते व्यग्रचित्तें नित्य स्थिरपणेकरी
पंखी जनावर मात्रने कण आपे ठे ते सांजली सूडे विचाखुं जे निश्रें ए
कुसुमश्रीज हशे एम चिंतवी कुसुमश्रीनो निर्णय करवा माटे ते सूतो शी

घ तिहां कण चुणवाने स्थानके आव्यो अने कांश्क वेगलेथी जोयुं जे आ कुसुमश्री होय के न होय एवी रीतें कांश्क दूर रहीने तपासतां पूरण खात्री न थइ तेवारें नजीक आवीने एंधाण जोयां तो पण निर्णय थयो नही कारण के तेनां अंग सर्व वस्त्रें ढांकेलां हतां पढी चुणनेमिशे घणोज हूंक को आवीने ते कुसुमश्रीनो निर्णय करी पोतानी मनोइ वाणीयेंकरी कहे तो हवो के हे स्वामिनि! हुं तुज पासे आव्यो हुं अने तुं मुजने प्रसन्न दृष्टियें केम नथी जोती? के घणाकाले मलवार्थी तुं मुजने नथी उलखती?

एवां अमृतसरखां वचन सुमाना मुखथी सांजलीने आनंद पामती एवी कुसुमश्री पोतानुं मुख उघाकीने सूडाने जोइ ससंज्रमपणे सूमाने पोताना खोलानेविषे लइने हर्षे आंसुयें न्हवरावती रोमराय विकस्वर थाती, स्नेह सहित पोताना पुत्रनी पेरें मीठे वचनें बोलावती हवी के हे शुक्र! तहारे आववेकरीने महारुं वांठित थयुं तें युक्त कखुं हे शुक्र! तुं कांश् स्वामिनी शुद्धि जाणे ठे? एवी कुसुमश्रीनी वाणी सांजलीने खेद सहित ते सूके नाकारो कस्यो. तेवारें कुसुमश्री विविध विलाप करती हवी तेने ते सूडो धीर थइने धैर्य देवा लाग्योके हे अंबे! देवीनुं वचन संजारो जे आ पणने आगल सर्व कल्याण थारो एवुं देवीयें कखुं हतुं ते शुं तमने वीसरी गयुं के? एम वातो करे ठे एवामां दासी पांजरुं लइ आवी तेमां ते सूडाने राख्यो इहां वेश्याने कहेला ठ महिना पण पूर्ण थवा आव्या.

हवे कुसुमश्री सूडाप्रत्यें पूठवा लागी के मारे हवे शुं करवुं घटे? जो स्वामिनो योग न मले तो हुं प्राण तजुं के केम करुं ते तुं डाह्यो ठे माटे मुजने कहे? आ अविवेकणी कूटणीना संगथी महारुं शील केम रहेसे. एवी वाणी कुसुमश्रीनी सांजलीने सूडो बोळ्यो हे स्वामिनि! संदेह रहित एवी देवीनी वाणी ठे तेमां पण तुं शुं संदेह राखे ठे? तमारो स्वामी मल शे तेने केटलाएक कालनो विलंब ठे माटे तुं कालविलंब कस्य तहारुं सर्व वांठित सिद्ध थारो देवीनुं वचन वृथा नही थाय ज्यांसुधी तहारो स्वामी नहि मले तिहांसुधी तहारा शीलनी हुं रक्षा करीश. तुं खुखें ए वेश्या कहे ते प्रमाणे स्नानशृंगारादिक कस्य. एवुं सूडानुं वोलवुं सांजलीने ज्यारे ठ महिना बीती गया एटले पोताना धणीनी आववानी आशा यें ते कुसुमश्रीयें हर्षसहित स्नान शृंगार चोजनादिक कस्यां.

हवे तेना रूपनी घणी विख्याति सांजलीने कोइक व्यवहारियानो पुत्र
 त्यां आव्यो तेवारें दासीयें आवी कुसुमश्रीनेकहुं के कोइकामुक एवो शेठनो
 पुत्र वाहेर आव्यो ठे तेने शो हुकुंम फरमावो गो, तेने कुसुमश्रीयें कहुं के
 ए वात सूफाने पूठो सूडो माह्यो ठे माटे ए मने कहेशे तेम हुं करीश. तेवारें
 दासीयें जइ सूडाने कहुं. सूफो दासीने कहेवा लाग्यो के पांचशेने शोल
 सोनैया आपे तेवारें एकरात्रिता चार पहोर रहेवानी रजा आपुं माटे जातुं
 जइने तेने पूठ !! दासीयें जइ ते कामुक नरने कहुं तेतो धनवंत ने वली
 व्यसनी ठे माटे दासीनी वात सांजली रीज पाम्यो थको ड्रव्य लइने
 जेवामां तिहां आव्यो एटलामां पहेलां सूफो ते कामिक नरने ठेतरवा
 माटे चारे पहोरनी सामग्री दासीने हाथें तैयार करावतो हवो. पठी ते
 चतुर दासीने सूडे एकांत तेडीने समजावी शीखवी राखी. दासीयें पण
 ते कामिकनरने तेड्यो तेनी पासेंथी ड्रव्य लइने कुटणीने अपाव्युं.

हवे ते कामिपुरुष जेवारे पहेली प्रथम जूमिकायें आव्यो तेवारें तेने
 पीठी करी न्हवरावतां तैल चोपकतां एक पहोर लागी गयो एटले ते कामी
 नर बीजी जूमिकायें आव्यो तेवारें तिहां वत्रीश वानांनी रसोइ तैयार कर
 तां जमाडतां थकां बीजो पहोर व्यतीत थइगयो तेवारें बीजीजूमिकायें
 आव्या तिहां गीत वाजित्र सांजलतां बीजो पहोर थइ गयो. एटले चोथी
 जूमिकायें आव्यो तिहां नाटक कौतुकादिक जोतां प्रजात थइगयुं तेवारें
 ते कामिपुरुषने चोथी जूमिका थकी हेठो उतारी मूक्यो. अने कुसुमश्रीने तो
 सातमी जूमिकायें राखी हती माटे ते कामिपुरुषें कुसुमश्रीनुं मुख पण जो
 युं नही तेवारें जेम मार्जार शीकाथी त्रष्टथयो थको हाथ घसें अथवा जेम
 वानरो फालथकी त्रष्टथयो हाथ घसे तेम ते कामिपुरुषने ड्रव्यनोव्ययपण
 थयो अने कार्यसिद्ध न थयुं तेथी हाथ घसतो चाड्यो गयो मनमांतो घणो
 संताप थयो पण कोने जइने कहे. पठी ते कामिपुरुषें मनमां विचाखुं
 के जेम हुं ठेतराणो तेम बीजा पण ठेतराय तो सारुं थाय एम विचारी
 बीजापण तेना जेवा कामिपुरुषो हता तेनी आगल ते कुसुमश्रीना रूपनुं
 अने विषयनुं वर्णन करतो हवो. वारंवार तेना कहेण सांजलीने घणा पु
 रूपो अजिलापी थयायका तेमज कुसुमश्रीनी साथें विषयसुखना जोगने
 वांठता आवे अने तेमज ठगाया चाड्या जाय तोपण महारुं ड्रव्य व्यर्थ गयुं

एम कोइ कोइनी आगल कहे नही उलटा तेनां रूपादिक वखाणे तेथी वीजा कामिपुरुष त्यां आवे एम करतां ते सूडे वेश्याने अनर्गल द्रव्य उ पार्जन करी आप्युं. तेथी अकानेपण प्रतीति थइ. अने कुसुमश्रीनुं शी लपण अखंरु राख्युं अहो विदग्ध चूडामणी सूरानी बुद्धि जूवो के जेणे बुद्धिवलेंकरीने बेहुनां कार्य सिद्ध करी आप्यां. ते सूको पंडितने पण मा नवा योग्य थयो. एम जरतार मलवानी आशायें सूराना सहायथी दुःख ना दिवस निर्गमन करतां काल व्यतिक्रमे ठे.

हवे वीरसेन कुमर ते पाटियाने आधारे सातमे दिवसें समुद्रनो कांठो पाम्यो. तिहां पाटियाने ठांकी काष्टनी पेरें मूर्छा खाइ पकी रह्यो ठे. एवामां दरीयाकांठे कोइक पासेना गामनो व्यवहारियो देहचिंतायें आव्यो तेणे वीरसेन कुमरने दीठो तेवारे दया आणीने पोताने घेर लइ आव्यो तिहां विविध प्रकारना उंसरु उपचारें करीने तेने साजो कयों. पठी ते व्यवहारिये वीरसेन कुमरने सर्व वृत्तांत पूब्युं के तरत ते कुमरने पूर्वली दुस्था अवस्थानुं दुःख सर्व सांजखुं तेणेंकरी नेत्रने विषे आंसुं जराणां अने वि लाप करवा लाग्यो तेवारें ते व्यवहारिये चिंतव्युं जे ए कोइएक महोटा जा ग्यवंत व्यवहारियानो पुत्र निश्चें जणाय ठे. महारा पूठवाथी एने पाठला दुःखनी अवस्था सांजली तेने लीधे ए दुःख धरे ठे एटलामादे हवे एने पूठवुं नही. ए तुळपृढायें सखुं, एना लक्षणज एनी योग्यता अने खड ताने कही आपे ठे. यतः ॥ अन्नणं तिविहु न जंती, सुपुरिस्स गुणगणेहि नियएहिं ॥ किंचूदंति मणीउं, जाउं स्सहसे हि घिप्पंति ॥ १ ॥ नथी बो लता तोपण सत्पुरुषो पोताना गुणें करीने अप्रसिद्ध रहेता नथी जेम मणी वोलतो नथी तो पण तेमां गुण ठे तेणें करी हजार लाख अने कोटी पर्यंत द्रव्य दइने लोको तेनुं ग्रहण करे ठे. माटे तेना लक्षणने अनुमानें तेना उप र स्नेह करी ते व्यवहारियें कृतज्ञताना गुणेंकरीने पोताना पुत्रनी पेरें ते कुमरने पोताने घेर राख्यो, पवित्रबुद्धिनो धणी ते व्यवहारियो जेम राजा राज्यपदनेविषे थापे तेम ते कुमरने पुत्रपदनेविषे थापतो हवो. एम ते व्यवहारियो कुमरनी उपर पुत्रपणानो साचो प्रेम अने ते कुमर शेठनी उ पर पितापणानो साचो प्रेम राखे ठे ते कुमर उचित कार्यनेविषे काह्यो थको अवसर जोइने सर्वकार्य शीघ्रपणें करे एम ते शेठ वृद्धावस्थामां

रोगादिकें पीड्यो थको पंचत्व पाम्यो त्यारे कुमर, शेठना घरनो मालेक थयो.

हवे वीरसेनकुमर कुसुमश्रीनी शुद्धिने अर्थें व्यापारनो मिश करीने देशांतरें चाढ्यो तिहां एकदेश मूकी वीजे देश जाय एम देशे देश नगरे नगर जमतां जमतां जेम जव्य जीव जवअटवी जमतां जमतां अगएय पुण्ये करीने वांठित सुखने आपनार एवा मनुष्यना जवने पामे तेम वीरसेन कुमर पण श्रीपुरनगरने पाम्यो. तिहां श्रीपुरनगरमां पेसतांज वीरसेनकु मरने शुक्रन घणां श्रीकार थयां. तेशी जेम कोइ महारोगें पीडेला, मर एने निकट एवा रोगी पुरुषने, कोइ पुरुष कहे के हुं तहारा रोगनुं नि वारण करीने तने दीर्घायुवालो करीश तेशी तेने जीववानी आशा थाय तेम ते वीरसेन कुमरने कुसुमश्री मलवानी आशा थइ.

हवे ते कुमर श्रीपुरनगरमां उत्सुक थको कोइएक व्यवहारियानी पहेमी उपर बेसीने कोइएक पुरुषने नगरनुं स्वरूप पूठतो हवो तेवारें ते पुरुष क हेतो हवो के आ नगरनो नयसार नामे राजा ठे वली शुक्र व्यापारना कर नारा अनेक व्यवहारिया पण एमां घणा वसे ठे वली हमणां आ नगरनेविपे पुफा नामा वेश्याने घेर साक्षात् रति सरखी कोइ युवान स्त्री आवी रही ठे ते एकरात्रिना पांचशे ने शोल सोनैया लीयेठे परंतु सर्वने नाटकादिक दे खानी प्रजात थाय एटले काहाढ। मूके ठे पण हजी सुधी कोइ तेनुं मुख जोवा पाम्यो नथी तो तेना संघनी तो वातज शी करवी. फोकटना सोनैया वूटी पडे ठे एवुं अद्भुत कौतुक आ नगरमां हमणां चाले ठे ते दीठे जणाय.

ए वात सांजलीने वीरसेन कुमार विचारेठे जे एतो कुसुमश्रीज हशे पण जोयाथी निर्णय थाय वली वेश्याने घेर रही ठे एवुं सांजलवाथी संशय पण पडे ठे के कुसुमश्री ते एवी केम होय ? वली पण अंग स्फुरवाथी निर्णयक स्यो के कुसुमश्री आज क्यांइक मलवी जोइयें. केम के मस्तक फरके तो राज्य मले, जुजा फरके तो वाहाला मले, नेत्र फरके तो जत्तार मले, थ धर फरके तो प्रियसंगम थाय, गह्वस्थल फरके तो स्त्रीनो लाज करे, कान फरके तो शोचन शब्द संजलावे, नेत्रना खूणा फरके तो धननो लाज था य, उंष्ट फरके तो पराजय थाय, पीठ फरके तो पराजय थाय, खंचो फर के तथा कंठ फरके तो जोग मले, हाथ फरके तो लाज तथा विजय थाय, हृदय तथा नासिका फरके तो प्रीति उपजे, स्तन फरके तो लाज करे, ह

दय फरकेतो तो हाणी करे, हृदयनी अंदर फरके तो अंगार वधारे, नात्रि फरके तो थानत्रष्ट करे, लिंग फरके तो स्त्रीलाज थाय, कुला फरके तो पुत्रनी प्राप्ति थाय. जंघा फरके तो बंधुने अरिष्ट करे, पासुं फरके तो व हालो मले, ढींचण फरके तो वाहालानो लाज थाय, पगनां तलियां फरके तो लाज थाय तथा पुरुषने मार्गे चलावे, पग उपर फरके तो स्थानकनो लाज थाय, पींकी फरके तो मार्गे चलावे. पुरुषने दक्षिण अंगे फरकतां यथोक्त फल होय अने स्त्रीने दावे अंगे फरकतां फल थापे

हवे स्त्रीनो निर्णय करवा माटे ते कुमर पुफा गणिकाने घेर आव्यो. तिहां पांचशे ने शोख सोनैयाने बदले पोताना हाथनी मणीनी मुद्रा ते वे श्यापासें मूकी तिहां कुसुमश्री पण अंग फरकवाथी जरतार आज मल शे एवो निर्णय करी वेठी ठे तिहां गोखनेविषे सूमानुं पांजरुं बाध्युं ठे ते सूडे डूरथकी वीरसेनकुमरने आवतो देखीने घणाकालना विरह अग्रियें तापित एवी कुसुमश्रीपासें जइने वधामणी दीधी ते अमृतसरखी सूडाना मुखनी वाणी सांजलीने परमआनंद पासिथकी शीघ्रपणें जरतार योग्य श्रुं गार करती हवी. एवामां कुसुमश्रीनी रजाथी वीरसेन कुमरने दासी सात मी जूमीयें तेडी लावी तिहां शीघ्रपणें जाग्ययोगथी बियोगरूप जे अंध कूप तेमांथीज जाणीये काढ्यो न होय! एम ते कुमर उच्चप्रदेशे चमतो थको वांठित स्थानने पामतो हवो. कुसुमश्रीपण डाहापणनी पेटी एवी दासियो पासे पोताना स्वामीनी आगतस्वागत करावती हवी वीरसेनकु मर पण बहुमुख्यवाली देवताना सरखी शय्यानेविषे बेसतो हवो.

एवामां कुसुमश्रीपण हलवें हलवें पगलां जरती वीरसेनकुमारनी पासें जूदे आसनें आवी वेठी अधोमुख करी आसुंयें सहित दृष्टियेंकरी विचारे ठे के आ स्थानके रहेतां थकां महारा रुमा गुणनी शोजायें तो प्रस्थानुं कछुं ते गुण गया तो हवे प्राणनाथ महारी विशुद्धतानी प्रतीति केम करशे! हा इति खेदे धिक्कार ठे दैवने. जेमाटे में जे जे दुःख अनुभव्युं जोगव्युं ते मने कांइ पण खटकतुं नथी पण मुजने आ निंद्य स्थानके आ वीने देवे नाखी ए मुजने घणुं दुःखदायक थयुं ठे ॥उक्तंच॥ टंकवेदान्तमें दुःखं, न दाहान्न च घर्षणात् ॥ एतदेव महादुःखं, गुंजया सह तोलनं ॥ जावा थः—जेम सोनुं विचारे ठे के मने टांकणे काप्युं तेथी तेवुं दुःख नथी तथा

तपात्रवाथी तेटलुं दुःख नथी अने कसोटीपर घसवाथी पण तेटलुं दुःख नथी परंतु मने मात्र एज मोहोदुं दुःख ठे के वननी हलकी चणोठी साथे मने तोल्लिने तेनी साथें मारी तुलना करे ठे.

ते कुसुमश्रीने तेवी तथाविध दुःखनी अवस्थायें पडेली देखीने कुमर विचारवा लाग्यो के ए कुसुमश्री गणिका सरखी देखाती नथी ए तो कुलवंती स्त्री सरखी देखायठे तेमाटे ए महारी स्त्री ठे केगुं? धिक् धिक् ते तो महोटी सती ठे ते इहां वास न करे? जेम माठली दावानलनें न सहे तेम ते पण इहां रहे नही. तेमाटे ए कोइ वीजीज स्त्री ठे ते माठाकर्म ना वशथकी इहां आवेली जणाय ठे महारी स्त्री तो कोण जाणे किहां गइ, किहां हरो के नही हरो! एम विचारी वली पूर्वनुं दुःख सांजखुं तेवारे नीचुं मुख कखुं ते देखीने शुकराज बोड्यो हे स्वामी! हर्ष स्था नकें तमने वेहुने आ विषाद शो थयो ठे, एवं सूकानुं बोलवुं सांजलीने कुमरे उंचुं मुख कखुं एटले पांजरामांहे शुकने दीगो त्वारे जायुं जे ए क्रीडा करवानो महारो शुक ठे तेटलामां ते सूडो आवीने खोलामां वेगो तेवारें सूडाने उलखी स्नेह आणीने कुमर पूठतो हवो के हे वत्स! त हारी स्वामिनीनी शुक्रि तुं जाणे ठे? एवं सांजलीने सूडो बोड्यो हे स्वामी! शुं त्रम धरो ठो, आ तमारा मुख आगल महारी स्वामिनी वेठी ठे, शुं उलखता नथी? एवं सूडानुं वचन सांजलीने निष्कारण कुमरतुं मन जांखुं थयुं अने मनमां विचारवा लाग्यो के धिःकार हो स्त्रीचरित्रने! अरे आ कुसुमश्री राजानी पुत्री ठे अने महारी स्त्री ठे तेने आवुं वेदया पणुं कदी दीतुं अने सांजदयुं पण नही! तो तेणे ए केम आदखुं. पुत्र ने स्थानकें मानवा योग्य एवो आ सूको ते पासं रहीने आ काम करावे ठे माटे ए वे निर्विवेकिने धिःकार ठे ए वेहुनुं मुख जोवुं पण योग्य नथी. केम के आ निंद्यमां पण अत्यंत निंद्यकर्मनां करनारां ठे, एम अति शय खेद पानीने ते कुमर जेवामां कांइक बोलवा जाय ठे तेवामां राजा ना घरनेविषे अत्यंत आकरो कोलाहल थयो. तेवारें ते कुसुमश्री त्याग करवा योग्य ठे एवं निरधारीने तेने ठांडीने कुमर राजतुवने गयो.

त्यां जइने जूवे ठे तो राजा दृढ कौंचबंधनें बांध्यो ठे, मुखमांथी फिणोटा आवे ठे, जूमिमां लोटें ठे जेम कोइ जनावरने बांधी नारवा मांटे

तैयार कस्यो होय तेवीरीतें राजाने बांधेलो दीठो ते सर्व कोइ जाणवा लाग्या के आ कोइ देवतानी क्रिया ठे एनी प्रतिक्रिया मले नही, तो पण प्रधान प्रमुख सर्वे मंत्र तंत्र यंत्र औषधादिक अनेक उपचार राजाने करार करवा माटे करे ठे ते सर्वे निष्फल थायठे. जेम जेम औषधादिक करे ते म तेम रोग वधतो जाय राजा ते वेदनायेंकरी कंठगतप्राण जेवो थइ ग यो, शरणरहित थको पृथ्वीयें पड्यो तरफडे ठे, प्रधानादिक घणा डाह्या ठे पण कोइनुं डाहापण चालतुं नथी कोइने उपाय सूजतो नथी तेथी प्रधानादिक तथा नगरना लोक सर्व हाहाकार करवा लाग्या.

ते वखत देवी प्रगट थइने जेवो कटपांतकालनो भेघ गज्जारिव करेतै वा शब्देंकरी देववाणीये बोली जे जो जो लोको! सहु सहुने स्थानकें वहेला वहेला जाउं. ए राजाने मूको ए पापिने पापनां फल उदय आ व्यां ठे ते जोगवशे. एवी वाणी सांजली प्रधानादिक तथा नागरिक लोक सर्व न्हाइ पवित्र धोतीयां पहेरी हर्ष पामी धूप उखेवा लाग्यां विनय पूर्व क नक्ति करी पण कोइक अदृश्य अतिशय कोपना वश्यथकी राजानी पी का उपशमी नही. एटलां वानां थयानंतर परने उपकार करवामां जेनी उत्तम प्रकृति ठे एवो वीरसेन कुमार बोल्यो के हे स्वामिन्! मुज उपर कृपा करीने एने तमे मूको ए राजा सीदाय ठे माटे प्रसन्न थाउं. अने जे तमने कहेवुं होय ते प्रत्यक्ष थइने कहो तो ए राजा ते प्रमाणें करे.

एवी वीरसेन कुमारनी वाणी सांजलीने वैताल सरखो विकराल थको एवो ते देवता प्रत्यक्ष थइने कुमरने कहेवा लाग्यो के हे कुमर! तहारो ए वेरी ठे माटे एने नही मूकुं अरिकेसरी राजाना कुलना आधार एवा हे वीरसेन कुमार! तहारा पदयंक अने तुरगनो हरनार ते एज ठे ते शुं तुजने वीसरी गयो के? ए तहारा विवाहमहोत्सव उपर आव्यो हतो तिहां त्रण रत्न तहारी पासें देखीने ते लेवाने लोत्रें हेरु थइ चोर थइने तहारी पाठल लागो ते तुजने बहुरूपिणी विद्यायेंकरी ढल देखाम्नीने तहारी वस्तु तेणे अपहरी लीधी अने तुजने कष्टरूप समुद्रमांनाखी चाड्यो गयो. एवा जे दुष्ट होय ते कष्टफल दीठाविना पांशरा थाय नही. माटे एने हुं मूकुं नही एम कही हाथमां मोगर लेइने राजाने मारवा माटे दो ड्यो. के तरत वीरसेन कुमार पांताना वैरी उपर करुणा आणतो देवने

पगे लागी कपाय उपशमावीने वलात्कारें तेना हाथमांथी मोगर मूकाव तो हवो. ते देखीने घणा लोको विस्मय पाम्या थका विचारता हवा के अहो आ केवो उत्तम पुरुष जे पोताना वैरीने पण प्रणिपत करीने मू कावे ठे. आ जगतमां पोताना आत्माना हेतु तो घणाय ठे पण वैरीना हेतु वैरीने जगारनारा एवा उत्तम पुरुष तो थोकाज समजवा.

हवे वीरसेन कुमारनी विनंति सांजलीने पोतानुं वैतालरूप संहरी स्वा चाविक दिव्यरूप प्रगट करी देवी प्रत्यक्ष थइने कहेती हवी के जोजो लो को ! रहस्यनी वात सांजलो आ राजाने में क्रोधेंकरी वज्रबंधने बांध्यो ठे. ते बंधन तो जेवारें कोइ महासती होय ते पोताने हाथें पाणी लेइने एने ठांटे तेवारें ए राजा बंधनमुक्त थाय वीजो कोइ राजाने बूटवानो उ पाय नथी. ते सांजली राजानी पट्टराणी प्रमुखें आवीने घणुं पाणी ठांड्युं. पण तेश्री राजा बूटो नही केम के एक मनेंकरीज शील पालबुं डुप्कर ठे तो मन वचन अने काथा ए त्रिकरणशुद्धं पादबुं तेतो वली महा डु प्कर ठे पठी तिहां जेटली शीलवती सती नाम धरावती हती ते सर्व स्त्रियोयें तथा राजानी वीजी राणियोयें पण हाथमां पाणी लेइने राजाने ठांड्यां पण राजाना बंधन बूट्यां नही तेवारे सर्व स्त्रियो लज्जा पामी थकी नीचां मुख करीने रही तेश्री सर्व लोकोने संशय उपन्यो जे एवी विशुद्ध शीलें करीने सती ते कोण हशे के जेने हाथे पाणी ठांडवाथी राजानां बंधन बूटे. एम सर्व लोक विचारे ठे एवामां देवी बोली जे पुफागणिकाना मंदिरने विषे कुसुमश्री नामे स्त्री ठे जेणे पोतानी उपरनो अपवाद टालवा माटे हाल काउसग्ग करेलो ठे ते महासती प्रशंसवा योग्य सर्व सतियोमां शिरोमणी ठे जेणे वेश्याना घरमां रह्यां थकां पोतानुं शील अखंरु निर्मल राख्युं ठे माटे ते आवी हाथमां पाणी लेइने राजाने ठांटे तो राजानां बंधन बूटे.

एवी देवीनी वाणी सांजलीने वीरसेन कुमार तथा मंत्रिप्रमुख सर्व हर्ष पामी गर्व ठांरीने पुफागणिकाने मंदिरे कुसुमश्रीने तेरुवा गया पोताना इष्ट कार्यनीसिद्धिने अर्थे कोण उद्यम न करे वारु ? पठी ते शीघ्रपणे कुसुमश्री पासें आवीने विनय चक्ति बहुमानपूर्वक बोलावता हवा, ते देखी सूमो प ण कुसुमश्रीने प्रेरणा करतो हवो, एवामां देवीपण कुसुमश्रीपासे आवीने कहेती हवी के हे वाले ! शरदकावना चंद्रमा सरखुं तहारुं शील उज्वल ठे,

माटे बीजना चंद्रनी पेरे सहुं तहारुं दर्शन वांठे ठे ते सर्वने दर्शन आप्य.
 एवी देवीनी वाणी सांजलीने कुसुमश्रीयें काजसग्ग पाख्यो अने पोते
 हर्ष पामीथकी पोतानी पासैं आवेला सर्वलोकोने जोती हवी पठी ते हित
 वात्सल्यनी करनार एवी कुसुमश्री ते नरतारना उवेख्यार्थी जाणे नवो धिज
 कख्यो होय तेवा महोत्सव सहित राजसन्नामां आवीने हाथमां पाणी ल
 इने सन्नासमद्ध कहेती हवी के आ जन्मथी मांडीने आजदिवस पर्यंत
 में महारां मन वचन कायायेंकरीने एक वीरसेनकुमार मूकीने बीजा को
 इ पुरुषने इठ्यो होय तो आ राजानां बंधन बूटशो मां अने जो मन व
 चन कायायें करी कोइपण पुरुष न इठ्यो होय तो राजानां बंधन बूटजो.
 एम कहीने जेवुं राजाने पाणी ठांठ्युं तेवां त्रटाक शब्द करतां जेवीरीतें
 घांसनां दोरभां त्रूटीपडे तेवीरीतें राजाना बंधन त्रूटतां हवां. ते वखत जे
 म आषाढ महीने वर्षाद वरशे तैम कुसुमश्रीना मस्तकनी उपर फूलनी
 वृष्टि थती हवी. निष्कलंक एवा शीलवंत प्राणीने शुं दुर्लभ ठे ?

हवे राजा स्वस्थ थइने वीरसेन कुमार तथा कुसुमश्रीने पगे लागतो
 हवो ते वखत राजाने एक लज्जा, बीजो खेद, अने त्रीजो विस्मय, ए त्र
 ण वानां एक सार्थेज थयां ए त्रणें रसेंकरीने राजा परवश थयो.

हवे वेश्याने घेर रहीनेपण अखंरशील पालवार्थी कुसुमश्री संतियो
 मांहे तिलकसमान थइ तेवात कुमरेंपण देवीने पूठ्यां थकां देवीयें सर्व
 पाठलो वृत्तांत कख्यो, एवुं अद्भुत पवित्र चरित्र देवीना मुखथी सांजलीने
 सर्वलोक आश्चर्य पामता कुसुमश्रीनी प्रशंसा करवा लाग्या अने सूडोपण
 कुसुमश्रीनी घणीज प्रसंसा करतो हवो.

हवे वीरसेनकुमार अने कुसुमश्री विस्मय पामीने ते देवीने कहेवा
 लाग्यां के तमे कोणठो जे निष्कारण अमने एटलां उपकारी थयां ठो ?
 तमे अमारा उपर प्रसाद शा हेतुयें कख्यो ते अमोने कृपा करी कहो.

एम पूठे थके देवी बोली हे सुजगे ! तमे माह्यांठो ठतां मुजने केम नथी
 जंलखतां, हुं कुसुमपुरनगरनी पाद्रदेवी हुं पूर्वे तमें मुजने संतोषी ठे ते
 दिवसथी मांकीने हुं तमारा सांनिध्यनी करनारी हुं तमारा पुण्यप्रमाणें
 तमारुं हितवात्सल्य करती तमने वश्यहुं. समुद्रमांहेथी में तमने उद्दर्यां
 आज पण में तमारी सांनिध्य करी अने हजी पण हुं सर्वकार्यनेविषे तमारुं

सदाकाल सांनिध्य करीश. तमे जेटुं दुःख पाम्यां ते तमारा पूर्वजवना
दुष्कृतथी पाम्यां ते दुःखविपाक वीजाथी लेवाय नही एतो तमारे पोता
नेज जोगवे बूटको थाय जो इंद्रसरखो होय तोपण कोइना उदय आव्या
विपाकने टाली शके नही. तो महारो शो आशरो ॥ यतः॥ अस्ति बुद्धिः परेषां
हि, कोपव्यार्त्तनहमा॥ शक्रोऽपि कुपितं कर्म, नैव सांत्वयितुं पटुः॥१॥ पारकाको
पने मटाकवामां बुद्धि समर्थठे परंतु कोप पामेला कर्मने शांत करवामाटे इंद्र
पण समर्थ नथी ॥१॥ यतः परं परं जाग्यं, परं क्षेमं निरंतरं ॥ निरंतराया प्राप्ता
सि, चिरं संपत्परंपरा ॥१॥ हवेथी तमे अंतरायरहित एवा श्रेष्ठ जाग्यने अने
निरंतर कदयाणने तथा शाश्वत एवी संपत्तिनी परंपराने पामशो. जो आंतरा
रहित धर्म कस्यो होय तो आंतरारहित सुख जोगवाय, अने आंतरारहित
संपदा पामीयें ॥ १ ॥ ल्यार पठी जीवितदानने आपनार पोताना उपकारी
एवा वीरसेनकुमारने राजा पोतें पोतानो अपराध खमावीने अश्व अने
पट्यंक पाठो आपतो हवो ते लइने कुमर पोताना चित्तनेविषे संतोष ध
रतो हवो. हवे वीरसेन कुमरने कुसुमश्री ते, अश्वरत्न पटहंकरत्न अने शुक्र
रत्न ए त्रणरत्ननी साथें केटलाएक दिवसतो नयसारराजाना आग्रह थकी
तिहांज रह्या पठी राजानी आज्ञा मागीने देवीयें विमानरच्युं ते विमानमां
वेसी सर्वजनने विस्मय पमाडतां महाशुद्धि संघाते पोताना पुरजणी चाल्यां.

हवे तिहां पोताना नगरना उद्यानमां वीरसेनकुमारनुं सैन्य जे दिवसें
आव्युं ठे ते दिवसथी राजाना हृदयनेविषे महादुःख उपन्युं ठे उद्यानने
विषे वीरसेनकुमार विनानुं सैन्य सर्व सुनुं लागे ठे. जेम जीवविना शरीर
न शोजे तेम वीरसेनकुमारविना सर्व परिवार शोचतो नथी तिहां सर्व वी
रसेनने आव्यानी वाट जूवे ठे राजादिक सर्व अत्यंत दुःखना सागरमां
पड्या थका शोक धरे ठे अन्यदा समयनेविषे आकाशथकी देवता संबं
धि विमान देवनाटक सहित आवतुं देखीने सहु लोक विस्मय पामता
हवा एवामां देवीयें आवीने कुमर आव्यानी वधामणी राजाने दीधी के हे
राजन् । ताहरो पुत्र आव्यो ते सांजली राजा आनंद पामी वधामणीनो
महोत्सव करतो हवो जेम पशुना यूथमांश्री यूथनो अधिपति त्रष्ट थयो
होय ते घणे दिवसें यूथने मले तेवारें केटलो हर्ष थाय तेवो कुमर मदया
थी नगर वाहिर रहेला सैनिकोने हर्ष थयो. पंठी जेम रामचंद्रने दशरथ

राजा महामहोत्सवें नगरमां प्रवेश करावे तेम राजायें बहु सहित कुमरने नगरमां प्रवेश कराव्यो. राजायें पुत्रनो नवोज अवतार आव्यो जाणी आनंदपूर्वक फरी जन्ममहोत्सव कस्यो. देवीयें कुमरनो सर्व वृत्तांत राजा आगल कस्यो ते सांजली राजाना चित्तनेविषे खेद अने विस्मय थयो.

अन्यदा कुमारने राज्ययोग्य जाणीने तेने कुमारने राज्य आपी राजा पोतें दीक्षा लइ चारित्र पाली सकलकर्मक्षय करी मोक्षें पहोतो. ए वात वीरसेन कुमारने ससरे सांजली तैवारें आनंद पामीने ते पण वीरसेनने पोतानुं राज्य आपतो हवो तेमज नयसार राजा पण पोतानुं राज्य घणो आग्रह करीने वीरसेनकुमरने आपतो हवो. तथा पाद्रदेवीयें पण कुसुमपुरनुं पूर्वे दुष्ट अने अन्यायी राजा हतो तेने हणीने नगर उजर करी नांख्युं हतुं पण हमणां तैणे वीरसेनकुमारने न्यायवंत राजा जाणीने ते नगरनुं राज्य आपी नगर वसावी दीधुं जेमाटे विद्या तथा राज्य अने दीक्षा एटलां वानां जे योग्य होय तेनेज अपाय परंतु अयोग्यने अपाय नही. ते वखत विदग्धचूफामणी नामें सुफो बोढ्यो के हे स्वामिन् ! महारां केहेण मुजब सर्व वस्तु आपने प्राप्त अइ के नही ? ते सांजली राजा सुडानी उपर अत्यत रीज्यो पठी जेम शक्र देवलोकनुं राज्य जोगवे तेम वीरसेनकुमार मर्त्यु लोकनुं राज्य जोगवतो हवो ते कुमारनां चार राज्य थयां ते जाणी यें चार दिशाना चार दिग्पालें कुमरनुं अतुल्य पुण्य जाणीने तेने सौंप्या होय नही ? तथा पूर्वपुण्यना उदयथी अने देवीना प्रजावथी जेम चक्र वर्तिनें चार दिशानां राज्य वश थाय तेम चारे दिशाना सर्व राजा ते कुमरने विवश थया तैथी ते कुमरनुं निष्कंटक राज्य थयुं.

अन्यदा कनकशालनगरना उद्याननेविषे केवली जगवान् समोसस्या ते नी वधामणी वनपालकना मुखथी सांजलीने राजा परिवारसहित वांदवाने गयो तिहां केवलीने वांदी स्तवना करी यथोचितस्थानकें देशना सांजलवा बेठो जगवानें पण सर्व रोग क्लेशनी नाश करनारी एवी देशना दीधी ते सांजलदयानंतर अवसर पामी राजायें पोताना पाठला जव पूज्या.

केवली जगवान् बोढ्या हे जव्यो ! हसतां कौतुकथी अनर्थदंकेकरी जे जीवें कर्म बांध्यां ते जोगववां पडे माटे सर्वथा प्रकारें उत्तमजीवें अनर्थ

दंम ठांमवो. तमें बेहु जणें पण पाठले जवें कौतुकथी हास्य करता थकां
अनर्थदंमै करी कर्म उपाज्युं ठे ते सांचलो.

समेतशिखरनी तलाटीना गामनेविषे केमंकर एवे नामे गामनो अ
धिप रहेतो हतो तथा जेना अंगनेविषे उत्तमगुणनी श्रेणी हती एवी धा
रिणी नामे तेनी स्त्री हती ते बेहु शुच आशयवालां शुद्ध श्रद्धावंत श्रा
वक हतां श्रीसमेतशिखरें जे लोक यात्रायें आवे तेनी घणी जक्ति करतां
वली समेतशिखरना रस्तामां पाणीनुं पर्व संभाव्युं तथा दीनदुःखियानी ख
वर लेतां, हर्षथी सुपात्रने दान देतां, रात्रे चउविहार करतां, सचित्तनां
परिहारी, एक वार चोजननां करनार, षटपर्वीयें विशेष प्रकारें आरंजव
जीने ब्रह्मचर्यनां पालनार, पंच पर्वी पोसहनां करनार, दान शील तप
अने जावरूप चतुर्विध धर्मनां पालनार, उत्तम श्रावक धर्मनां आराध
नार, एवां लोकने प्रशंसवा योग्य ते बेहुजण हतां.

हवे ते केमंकरने स्नेहवंत अने जोलो जडिक एवो प्रियंकर नामें जाइ
हतो ते प्रियंकरने प्रियमंजरी नामें कन्या महामहोत्सव सहित केमंकरे
परणावी. एकदा अत्यंत उष्णकालनेविषे रात्रिने समये ते नवां परणेदां
वरवहू पोताना घरनी अशोकवामीमध्ये वाव्यनेविषे क्रीडा करतां हतां
तेवामां स्नेहना सेमुद्र एवा महोटे जाइयें आवीने अतिशय प्रेमें करी ते
बेहुने हासीपूर्वक अकस्मात् वाव्यमांहे हरुसेली नाख्यां. ते वाव्यमां पा
णी खटप हतुं माटे बुड्यातो नही पण घणो खेद पाभ्यां आकुल व्याकुल
थयां. तिहां केमंकरे घणुं हसवाथी निकाचित कर्म बांध्युं अने ते कौतु
कनी जोनारी तेनी स्त्रीयें अनुमोदना करी तेशी तेषें पण कर्म बांध्युं.

एकदा वली ते केमंकर अने धारिणी बेहुजणें मली प्रियंकर अने प्रि
यमंजरी बेहुजणने कोशक स्थानकें अंधकार करावीने पठी तिहां ते बेहुने
जूदां जूदां मोकळ्यां अने प्रियमंजरीपासें प्रियंकरने शोधावे अने प्रियंकर
पासें प्रियमंजरीनो शोध करावे एम हास्य करावीने ते बेहुने पोतपोतामां
वियोग पाववानुं दुःख केटलाक काल पर्यंत उत्पन्न करी दीधुं. तेषेंकरी
थोमीवार आकुल व्याकुल थइ महा चिंतातुर थया. एकदा समयें वली
धारिणीयें प्रियमंजरीने शोले शणगार पहेरावीने सिंहासनें बेसानीने पठी
प्रियंकरने एकांतें जइने कहुं के देवरजी इहां आवो तमनें घरमांहे गणि

का देखाडुं ते जूठ. एम कहीने पठी वली प्रियमंजरी पासें आगलथीआ वीने देवरने कहेवा लागी के आवो आवो देवरजी जूठ आ वेस्या सिंहास नें बेठी ठे ते पण आवीने जूवे ठे तो सिंहासनें पोतानी स्त्रीने बेठी दे स्त्रीने दुःख धरतो हवो अने लज्जावंत थयो तेमज तेनी स्त्री पण अति शय खेद धरती थकी अत्यंत लज्जा पामी. तिहां धारिणीयें हासीयेंकरी कर्म बांध्युं ते आलोयुं नही अज्ञानपणाथी मनमां एम जाण्युं जे हास्य थी कांइ कर्म बांधाय ठे? कर्म तो द्वेषजावथी बांधाय ठे, ए हास्यमां कांइ दोष नथी. एम वेहुजणें ते कर्म आलोयुं नही पडिक्कम्युं नही. ते वेहु श्रावकनो धर्म पाळी सुकृत उपार्जी तिहांथी काल करीने पहेले सौधर्म देवलोकें शकेंद्रनां सामानिक देवता थयां तिहांथी चवीने तमे बेहु स्त्री जरतार थया ठो. तथा प्रियंकरनो जीव पण धर्म आराधन करीकेटलाएक देवादिकना जव जमीने धनपतिशेठ थयो पाठला जवना अज्यासथकी धन पति उपरतहारो स्नेह रह्यो तें तेने पूर्वजवें वाव्यमांहे ठेली नाख्यो हतो तेथी तेणे तुजनें समुद्रमांहे ठेली नाख्यो पाठले जवें तमें बेहुजणें धणीध णीयाणीनो वियोग पाड्यो तेथी इहांतमने बेहुने वियोग पड्यो. कुसुमश्रीयें पूवें हासीयें करी देवरनी बहुने वेश्या कही तेथी वेश्यानुं कलंक चड्युं.

माटे हे राजन्! थोडुं पण कर्म जीवें जेवा अध्यवसायेंकरी पाठले जवें उपाज्युं होय ते तेमज आवता जवनेविषे जीव जोगवे तीव्रपरिणामें बांधेलुं कर्म अनंतगुणुं पण जोगवे वली हे राजन्! तमें बेहुजणें पूवें दा नादिक चार प्रकारनो धर्म आराध्यो हतो तेथी तमो चार नगरनां जूदा जूदां चार राज्य पाम्यां अने पट्यंकादिक त्रण रत्न तथा चोथुं देवी प्र सन्न थइ ते पण एक रत्न एम चार रत्न पण पाम्यां अथवा ज्ञानादिक त्रण रत्न आराध्यां हतां तेथी पट्यंकादिक त्रणरत्न पाम्यां ठो.

एवी केवली जगवानना मुखनी वाणी सांचलीने बेहुने जातिस्मरण उ पन्युं तेथी पाठलो जव दीठो तेवारें वैराग्य पामी समकित सहित श्राव कनां चार व्रतरूप धर्मनो अंगीकार कस्यो सर्वथा प्रकारे अनर्थदंडनो त्या ग कस्यो. एम घणाकालपर्यंत चार प्रकारनो श्रावकधर्म आराधी अंत अवस्थायें अनशन करीने चारमे देवलोकें देवता थयां तिहां देवतानी री िद्धि जोगवी महाविदेहदेवें महोटी रीद्धि सहित मनुष्यनो जव पामी सं

सारनां सुख जोगवी सजुरुनो उपदेश सांचली चारित्र लइ घोर तपस्या क
रीने घातिकर्मनो क्षय करी केवलज्ञान पामी जव्यजीवोने धर्मोपदेश आपी
उपकार करी सकल कर्मनो क्षय करीने मोक्ष पामशे. ए आठमा अनर्थदंरु
विरमणव्रतनेविषे वीरसेन अने कुसुमश्रीनो दृष्टांत कह्यो. ए श्रावकप्रतिक्रम
णसूत्रना बालावबोधनेविषे त्रण गुणव्रतनो त्रीजो अधिकार संपूर्ण थयो ॥

॥ अथ चार शिक्षाव्रतरूप चतुर्थाधिकार प्रारंभः ॥

तेमां प्रथम बारव्रतनी अपेक्षाये नवसुं सामायिक व्रत अथवा चार
शिक्षाव्रतनी अपेक्षाये पहैलुं सामायिक व्रत तेनो अधिकार कहे ठे.

ए सामायिकनो विधि, आवश्यकनी चूर्णिकी तथा पंचाशकनी चुर्णि
अने योगशास्त्रनी टीका इत्यादि शास्त्रोष्ठी कहियेँ ठैयेँ तिहां श्रावक बे प्र
कारना ठे एक रुद्धिवंत अने वीजा अरुद्धिवंत ते श्रावकोने सामायिक क
रवानां चार स्थानक कहां ठे. तेमां एक देरासरमां सामायिक करे, वी
जुं साधुपासें सामायिक करे, त्रीजुं पौषधशालानेविषे सामायिक करे, अ
ने चोथुं पोताना घरनेविषे सामायिक करे, जेवारें नवराश थाय कांइ का
म न होय तेवारें चार स्थानकमांहे गमे ते स्थानकेँ जइ सामायिक करे.

तेमां जे साधु समीपेँ आवीने सामायिक करे तेनो विधि कहे ठे. जे श्राव
कने माथे कोइनो जय न होय, कोइनी साथे बढवारु न होय, कोइनुं माथे
देवुं न होय केम के लहेणुं होय तो लहेणावालो आकर्षण खेंचताण करे
ते निमित्तें चित्तने संक्लेश थाय माटे तेथी वर्जित एवो श्रावक जेवारें
कामकाजथी निवृत्ति पामे तेवारें पोताने घेर सामायिक करी पठी ईर्यास
मिति शोधतो शोधतो, सावद्यचाषा बांडतो, कदाचित् श्लेष्म तथा बरु
खा विगेरेने माटे तृणषलुं तथा कांकरो अथवा लाकडानो कटको विगेरे
जोइयेँ तो ते वस्तुना खामी गृहस्थनी रजा लइने पुंजी प्रमार्जीने द्वीये
अने बडखा विगेरेने पण एकांतें निरवद्यस्थानकेँ जूमिका दृष्टेँ जोइ पुंजी
प्रमार्जीने यत्नायेँ परठवे, एवी विधिपूर्वक पांच समिति अने त्रण गुप्ति
सहित थको त्रण निसहि कहेतो गुरुने उपाश्रयेँ जइ गुरुने नमीने गुरुनी
समक्ष जे विधि कह्यो ठे ते विधियेँ सामायिक दंडकनो उच्चार करे उच्चार
करीने ज्येष्ठ बडेरा एवा आचार्यादिकने बांदि तथा न्हाना महोटा सर्वे

साधुने विधि सहित वांटे वली पण गुरुने वांटी गुरु सन्मुख वेसीने गुरुना मुखशी धर्मदेशना सांजले, शास्त्र जणे, संशय होय ते पूठे, एमज जिनश्रुहे देरासरें पण जाणवुं. तेमज पोताना घरनेविषे तथा पोषधशा लानेविषे सामायिक लइने तिहांज रहे, गमन न करे.

तथा राजा अथवा प्रधान अथवा शेर आदिक महर्द्धिक पुरुषने सामायिक लेवानो विधि कहे ठे:—राजा होय तो गंधहस्ति उपर बेसी ठत्र चामर विंजाते, राजाने अलंकारें अलंकृत, चारे बाजु चतुरंग सेनायें पर वस्यो, जेरी जंजा ढक्का नफेरी इत्यादिक वाजित्र वाजते, बंदिजन विरुदा वली बोलते, सर्व सामंत मंडलिकादिक सहित, अढारे वर्णना लोक जो ते थके, ठाम ठाम नाटक प्रेक्षण जोते थके, सर्व श्रद्धावंत लोक एकेकने आंगलीयें करी देखामते थके, रूडा मनोरथ जावते थके, केटलाएक लोक हाथ जोडीने पगे लागते थके, मंगलिकपाठ बोलते थके, केटलांक मनुष्य देखीने अनुमोदना करते थके, धन्य ए राजाने जे ए सामायिक कर शे एवी प्रशंसा करते थके, अथवा धन्य ए धर्मने जे आवा महोटा पुरुष सेववा योग्य ठे एवी सामान्यजनें प्रशंसा करते थके, एम तीर्थनी प्रजावनाने हेतुयें देहेरे तथा साधुसमीपें जइ तिहां ठत्र चामर पान्ही मुकुट खड्ड रूप राजचिन्हनो परिहार करे आवश्यकचूर्णिनेविषे एम कह्युं ठे के सामायिक करतां मुकुट न राखे ॥ मउडं, म अवणेश, कुंडलाणि नाम मुद्द पुप्फ तंबोल पावरगमाइ वोसिरइति ॥ एम तिहां आवीने पठी ते राजादिक परमेश्वरनी पूजा करे तेवार पठी सर्व साधुने वांटे तेवार पठी सामायिक करे एटले एक मुहूर्त्तपर्यंत सर्व आरंजनी करणी ठांमीने समता जावमां रहे.

यदाहुः ॥ सावज्ज जोगविरइउं, तिगुत्तोठसुसंजउं ॥ उवउत्तो जयमाणो आया सामाइयं होइ ॥ १ ॥ जोसमो सबजुएसु, तसेसु, थावरेसु थ ॥ तस्स सामाइयं होइ, इई केवलिजासियं ॥ अर्थः—सावद्ययोगशी विरम्यो, त्रण गुत्तियें गुप्तो. ठकायनो संयमी, उपयोग सहित जयणा करतो, विचरे ते सामायिक आत्मा कहियें ॥ १ ॥ सर्वचूत प्राणीनेविषे, त्रसनेविषे, स्थावरनेविषे, समजाव ठे ते सामायिक कहियें एम केवलियें जांख्युं ठे ॥ २ ॥

हवे सामायिक शब्दना त्रण अर्थ निर्युक्तिकार कहे ठे:—सामं सम्मं च समं, इगंमि सामाइअस्स एगछा ॥ नामं ठवणा दविए, जावंमिअ तेसि नि

स्केवो ॥१॥ महुरपरिणाम सामं, सम्मतुला सम्मखीखंमजुइ ॥ दोरेहारस्स
ठिई, ईग मेयाइंतु दवंमि॥४॥ आइउवमाइ पर, डुस्कमकरणं रागदोसमघवं ॥
नाणाइतिगं तसाइ पोसणं जावसामाइयं तच्चकरेमि जंतं सामाइअमित्यादि॥

इहां श्रीआवश्यकनिर्युक्तिनी महोटी टीकामांहे सामायिकने अधिकारें
श्रीहरिन्नद्रसूरियें कहुं ठे के गृहस्थ पण गृहस्थपणे सामायिक करे तिहां
करेमिजंतं इत्यादिक सामायिक दंडकनो उच्चार करे तेमां डुविहं तिविहेणं
एवो पाठ उच्चारं पण तिविहं तिविहेणं एवो पाठ केम नथी उच्चारता एवो
पाठ उच्चारतां शो दोष ठे एवं शिष्यें पूठे थके गुरु उत्तर कहे ठे. के गृह
स्थें पूर्वे आरंजादिक कार्य कस्यां ठे अने आगल पण तेने आरंजादिक
कार्य करवानो अजिलाष ठे तेमाटे गृहस्थथी अनुमोदनानो निषेध न
थाय जो अनुमोदनानो निषेध करे तो पच्चस्काण जंग थाय तेथी गृह
स्थने माटे त्रिविधें एवो पाठ कोइ आगममां कह्यो नथी.

तथा ग्रंथांतरनेविषे त्रिविध त्रिविधेन एवो पाठ कह्यो ठे ते पण कोइ
कप्रयोजनें कह्यो ठे. यडुक्त महाजाण्ये ॥ जइकिंचिदप्पउअण, मप्पप्पंवा
विसेसिउंवहु ॥ पच्चस्किज्जा नदोसो, संयंजु रमणाइ मत्तूवा ॥१॥ जावार्थः—
जे कोइ प्रयोजन रहित एवी अट्टपमात्र वस्तुने विशेषपणे करवाने त्रिविध
त्रिविधें करी पच्चस्के ठे तेनो दोष नही, स्वयंजूरमण समुद्रना मत्स्यना
मांसना नियमनी पेरें ॥ इहां सामायिकनेविषे तो सामान्य प्रकारें निय
मनुं ग्रहण ठे पण पूर्वाचार्यनी परंपरा जेम होय तेम प्रमाण थाय ॥

हवे सामायिकनो काल कहे ठेः—जघन्यमां जघन्य वे घडीनुं सामायि
क करवुं. श्रावकप्रतिक्रमणनी चूरणीमां पण ॥ जावनियमं पळ्ळुवासामि
इत्यादि पाठ कह्यो ठे तेनो अर्थ कहे ठे के यावत् नियमपर्यंत पर्युपासना
करुं तुं ए जो के सामान्य वचन ठे तो पण जघन्यथकी अंतमुहूर्त्तमात्र
नियमनेविषे रहेवुं पठी वली आगल समाधि होय तो जले बेठो रहे तथा
कलिकालमांहे सर्वइ सरखा श्रीहेमाचार्यें पण कहुं ठे. यतः ॥ त्यक्तार्त्त
रौद्रध्यानस्य, त्यक्तसावद्यकर्मणः ॥ मुहूर्त्तं समतायुक्तं, विदुः सामायिक
व्रतं ॥ १ ॥ जेणें आर्त्तरौद्रध्यान ठांड्यां ठे तथा सावद्यकर्मनो एटले स
दोष कर्मनो जेणे त्याग कस्यो ठे एवा पुरुषनुं मुहूर्त्तमात्र एटले वे घनी
पर्यंत समतायुक्त जे ध्यान तेने सत्पुरुषो सामायिक कहे ठे.

ए अशठ एवा अर्थात् अतितत्वज्ञ एवा पूर्वाचार्यनी परंपरा ते प्रमाण ठे आगममांहे ते परंपरानुं प्रमाण मान्युं ठे श्रीसूयगकांगनी निर्युक्तिमांहे पण कछुं ठे के आचार्यनी परंपरायेंकरी अनानुपूर्वीयें जे आव्यो ते वात मां कोण जाणे केम ठे एवा संशयना करनारा जे होय ते तो कोइक उ छेदवादी जमाळी सरखा जाणवा.

हवे ए सामायिकव्रतना पांच अतिचार पन्कमवाने गाथा कहे ठे.

॥ तिविहे डुप्पणिहाणे, अणवठाणे तहा सइ विहुणे ॥
सामाइयवितहकए, पढमे सिस्का वएनिंदे ॥ १७ ॥

अर्थः—प्रथम त्रण प्रकारनुं डुःप्रणिधान ठे तेमां पहेलुं मनेंकरी बीजुं व चनें करीने अने त्रीजुं कायायेंकरीने, तिहां माठा अध्यवसायथी मनेंकरी गृह हाटादिक संबधि सावच्चव्यापारनुं चिंतववुं ते प्रथम मनडुःप्रणिधान नामा अतिचार जाणवो वली शास्त्रनेविषे कछुं ठे के सामायिक करीने पढी जे श्रावक आर्त्तध्यान रौद्रध्यानने वशेंकरी घरनी चिंता करे तेतुं सामायिक निर्धक जाणवुं. ए प्रथम मनोडुःप्रणिधान अतिचार जाणवो.

२ वचनेंकरी सावच्च कठिनादिक कर्कश वचन बोलवां ते वचन डुःप्रणिधान नामा बीजो अतिचार जाणवो.

३ कायायें करी अपन्डिहेही अणपुंजी चूमिमांहे बेसे पग पसारे इत्यादिक सर्व कायाडुःप्रणिधान नामा त्रीजो अतिचार जाणवो.

४ अनवस्थान ते मुहूर्त्तादिक वेदानुं प्रमाण न राखे सामायिक अणपुगे पारे अथवा सामायिक करवानी वेला ठते पण आदर रहित सामायिक करे, सामायिक करवानो जेवारें अवसर होय तेवारें न करे तो प्रमाद प्रसंग थाय आवश्यक चूर्णिकार कहे ठे के “जाहेखणिठ ताहे सा माइयं करइ” एटले जेवारें अवसर मले नवराश थाय ते द्वाणें अवश्य सामायिक करे जो न करे तो अनावस्था दोष नामा चौथो अतिचार लागे.

५ स्मृतिविहीन अतिचार ते सामायिक देखने पढी निद्रादिकना प्रबल पणायकी परवश थाय अथवा घर हांटादिकनी चिंताना व्यग्रपणायकी सामायिक पारवुं वीसारी मूके. शून्यपणे सामायिक कछुं के नथी कछुं अथवा ए सामायिकनी वेला ठे के नथी इत्यादिक जेवारें न सांजरे तेवा

रें स्मृतिविहीन एवे नामे पांचमो अतिचार जाणवो. जे माटे मोक्षसाधननुं अनुष्ठान क्रिया तेलुं मूल स्मरण ठे ते जेवारें प्रमाद सहित थकां सांचरे नही तेवारें ते सामायिक पण निष्फल जाणवो.

ए पांचे अतिचार प्रमादना बहुलपणाथी लागे ते अनाउपयोगें उपयोगनी शून्यतायें अतिचार कहीयें ए प्रथम शिक्षाव्रतनेविषे जे वितथ थयुं होय ते निंडुं तुं इत्यादिनो अर्थ पूर्ववत् जाणवो ॥ २७ ॥

इहां शिष्य पूढे ठे के सामायिक त्रिविधें त्रिविधें उचखुं ठे अने मन तो ठेकाणे रहेतुं नथी एटलासाटे मननुं दुःप्रणिधान लागे ठे. तेथी सा मायिक जंग थाय ठे साटे व्रत लइने जांगवुं ते करतां तो न करवुं तेज रुडुं ठे.

इहां गुरु उत्तर कहे ठे के हे शिष्य ! एम न बोलवुं जेमाटे सामायिक लेतां मन वचन अने कायायें न करुं न करावुं ए ठ कोटीयें पञ्चस्का ए कखुं ठे तेमां अनाउपयोगें एकांतें सामायिकनो जंग न थाय. अतिचार लागे पण सामायिकनो अज्ञाव न थाय मनदुःप्रणिधानें मिठामिठु कड दीधे शुद्धि थाय परंतु मुलगुं सामायिकज न करवुं एमज तो तुं क हीश तेवारें ते कोइथी सर्व विरतिपणुं पण न लेवाय.

वली केटलाएक एम कहे ठे के अवधियें कस्या करतां नहिंज करवुं ते सारुं ठे ए वचन पण अयुक्त ठे. यदुक्तं ॥ अवहिकयावरमकयं ॥ इत्यादिक पाठनो अर्थ कहे ठे के अवधिये कस्याथकी तो अणकखुंज जनुं एवुं वचन बोलनारने पण आगमना जाण पुरुषो अशुभ वचन कहे ठे कारण के अण करवाथकी सहोदुं प्रायश्चित्त थाय ठे अने अवधियें पण कस्याथकी लघुप्रायश्चित्त थाय.

अतिचार सहित पण अनुष्ठाननो अज्यास करतां ते अज्यासथकी अतिचार रहित पण अनुष्ठान थाय. अज्यास करतां करतां काहापण चतुराश्र पण आवे ठे, जेम बाण नाखवानी कला शीखतां पहेदेज दिवसें कांइ अमोघ बाण पडतुं नथी परंतु अज्यास करतां करतां अर्जुन तथा कर्णादिकनी पेठे धनुषादिकनी कलामां अमोघवाणी थइ जवाय ठे ते मज नित्य अज्यास करवाथकी लेखन पठन गीत नृत्यादिकनी जली कलाठ पण सर्व आवडे ठे. जेम कोरा पात्रमां पाणीनो एक विंडु मूकीयें ते पण तरत नम्रताजावने न पामे पुनः पुनः अज्यासें नम्रता थाय तेमा

टे जलीरीतें मनशुद्धियें यत्नें करीने अवसर मळे थके वारंवार सामायिक करवुं यतः ॥ सामाश्यंमि उकए, समणोश्च सावर्त्तं हवइ जम्मा ॥ एएण कारणेणं, बहुसो सामाश्यं कुज्जा ॥१॥ जीवो पमाय बहुलो, बहुसोविय बहु विहेसु अत्तेसु ॥ एएण कारणेणं, बहुसो सामाश्यं कुज्जा ॥ २ ॥ जावार्थः—सामायिक करे थके साधुनी पेरें श्रावक जाणवो जेमाटे ए ए कारणें करीने घणा वखत सामायिक करजे ॥ १ ॥ घणा पदार्थमांहे जीव घणो प्रमादी ठे ए कारण माटे सामायिक करजे तथा आवश्यकचूर्णिमांहे पण कळुं ठे के ॥ यदासवसामाश्यंकाउ असत्तो तदा देससामाश्यंपि ताव बहुसो कुज्जा इति तथा जठ्ठा वि समइ अठ्ठश्चानिवावारो सव्वत्तं सामाश्यं करे इति एटले जो सर्वथकी सामायिक करवा समर्थ नथी तो देशथकी सामायिक पण वारं वार करवुं इति ॥ तेम जिहां विश्राम करे तथा जिहां कोइ कार्य करवुं न होय के व्यापार न होय तिहां सघले ठेकाणें सामायिक करे इति ॥ एम करवार्थी वे संध्यायें सामायिक अवश्य करवुं एवा नियमनुं टलवा पणुं थयुं कारण के निवृत्ति तो एक दिवसमांहे घणा वखत संजवे ठे. एटले आ वेलायें सामायिक न लेवाय एवो नियम समजवो नही परंतु जेवारें नवराश होय कोइ काम न होय तेवारें सामायिक करे एथी वे संध्या टालीने घणी वखत सामायिक करे एम सिद्ध थयुं विशेषयुक्ति जोवी होय तो पूज्य प्रणीत विचारामृतसंग्रह ग्रंथथी जोइ लेजो.

इहां कोइ पूठे के जेवारे नवराश अर्द्धघटिका मात्रज होय परंतु वे घटिका पर्यंत न होय तो तेवारे ते यावत् वे घनीना नियम पर्यंत सामायिक केम करे. कारण के नियमनुं मानतो जघन्यथकी वे घटिकानुंज कळुं ठे. माटे तेटलो वखत न मळे तो जावनियमं एवो पाठ केम कहे.

गुरु उत्तर कहे ठे. हे शिष्य ! तें कळुं ते सत्य ठे परंतु जेवारें नवराश थोमी होय तेवारें सामायिक दंडक उच्चस्याविना एमज समत्ता जावमां रहे तेज सामायिक कहियें एम संजवियें ठैयें. तत्त्वं बहुश्रुतगम्यं ॥

हवे सामायिकनुं फल कहे ठे ॥ दिवसे दिवसे लस्कं, देइ सुवन्नस्स खंडियं एगो ॥ इयरो पुणसामाश्यं, करेइ न पहूपए तस्स ॥१॥ सामाश्यंकुणतो, समजावं सावर्त्तं च घडिय डुग्गं ॥ आउ सुरेसु वंधइ, इति अमिच्छाइ पदि याइ ॥ २ ॥ वाणवइ कोडीउं, लस्का गुणसठि सहस्स पणवीसं ॥

नवसय पण वीसाए, सतिहा अरुजाग पलियस्स ॥ ४ ॥ तिबतवं तवमा
णो. जंनवि निठवइ जम्मकोफीहिं ॥ तं समजाविअ चित्तो, खवेइ कम्मं
खण्णेणं ॥ ४ ॥ जे केवि गया मोस्कं, जेविय गहंति जे गम्मिसंति ॥ ते
सवे सामाइय, महाप्पेणं मुणेयवं ॥ ५ ॥ न हूयते तप्य तेन, दीयते वा
न किंचन ॥ अहो अमूढयं कर्त्तव्यं, साम्यमात्रेण निर्वृतिः ॥ ६ ॥

ज्ञावार्थः—एक तो दिवसें दिवसें लाख खांकी सोनानुं दान आपे अने
इतर ते बीजो वली एक सामायिक करे ते तेनुं फल बरोबर न आवे सुवर्ण
दानथकी पण सामायिकनुं फल अधिक ठे ॥ १ ॥ सामायिक करतो थको
पण समजावें श्रावक वे घडी प्रमाण करे ते एटला पळ्योपम मात्र देव
तानुं आउखुं बांधे ॥ २ ॥ बाणुं कोफी, उंगणसाठ लाख, पच्चीस हजार
नवसें ने पच्चीस पळ्योपम अने एक पळ्योपमना आठिया त्रण जाग उ
पर देवतानुं आउखुं बांधे ॥ ३ ॥ तीव्रतप तपतां पण जवनी कोफीयें
करी जे कर्म खेरु न थाय ते समतामांहे चित्तने ज्ञावतां एक अर्द्धदण
मांहे कर्म खपावे ॥ ४ ॥ जे कोइ जीव मोक्ष गया, जे वली जाय ठे,
अने वली जे मोक्ष जाशे ते सर्व सामायिकनुं माहात्म्य जाणवुं ॥ ५ ॥
होम न करीयें, तप न करीयें, दान न आपीयें, बीजुं कांइ पण न करी
यें पण जेनुं मूढ्यनथी एवी समतामात्रेंकरीनेज निर्वृति एटले मोक्षसुख
प्राप्त थाय ठे ॥ ६ ॥ ए सत्तावीशमी गाथानो अर्थ थयो ॥ २७ ॥

हवै ए सामायिक व्रतनेविषे व्यवहारी पुत्र धनमित्रनो दृष्टांत कहै
ठेः— स्वस्तिकनी पेटें कल्याणकारी एवं स्वस्तिकपुर नामे एक नगर हतुं
तिहां जेणे सर्व वैरीउने वश कस्या ठे एवो अरविंद नामे राजा ते रुद्रि
यें करी इंद्र सरखो हतो अने गुरुतायें करी महोटाइयें करी गिरीद्रसर
खो हतो तथा जेना प्रतापरूप दीपक ते प्रजाने दीवा सरखा उद्योत कर
ता हता अने वैरीरूप पतंगिया तेमां जंपाइ मरण पामता हता जेम इंद्र
ने मदनप्रजा प्रमुख आठ अग्रमहिषी हती तेम ए अरविंद राजाने आठ
अग्रमहिषी पटराणी हती तथा पांचशे बीजी राणीयो हती परंतु ते राजाने
एकेय पुत्र न थयो ते राजायें पुत्र प्राप्तिना अनेक उपाय कस्या पण पुत्र

थयो नही तेथी ते राजा पोताना राज्यसुखने निष्फल करी मानवा लाग्यो.
 हवे एज नगरमां शेलकीना सांठानी पेरें खजावें मधुर अने धनें करीने
 धनदसरखो एवो धनद नामे शेर वसे ठे ते शोक्रोड सोनैयानो धणी ठे,
 वली श्रीजिनधर्मनो प्रजावक ठे, जेणे पोता सरखा एक हजारने आठ व्या
 पारी बीजा कस्या ठे तेने धनश्रीनामे स्त्री ठे ते घणीज चतुर ठे, बे प्रकार
 नी लक्ष्मीयें करी अतिशय शोभे ठे, उपमाये रहित ठे तेनो धनमित्र एवे
 नामें पुत्र ठे ते केवो ठे अवनित, ठे अन्यायमां कुशल ठे, शोठना कुलने
 विषे अनर्थकारक, न्हानपणाशीज घरमांशी ड्रव्य चोरीने लइ जाय, चो
 रनी पेटें अघोर कर्मनो करनार, एम तेने घर संबंधि सर्व ड्रव्यने खराव
 करतो देखीने तेनां मातापितायें घणी शीखामण दीधी तोपण विपरीत
 शिक्षित अश्वनी पेरें वली ते अधिक अवलो चाढ्यो. यद्यपि ते बीजीपण
 वाणिज्यादिकनी कला सर्व रूढीरीतें शीखेलो ठे डाह्यो ठे तथापि जे तेने कां
 इपण उपयोगमां आवी नही परंतु एक चोरी करवानी कला तेने शीख्या
 विना पोतानी मेलेज आवकी गइ तेमां अयांय स्वदना पामे नही.

एम करतां ते जेवारे जर्यौवन अवस्था पाम्यो तेवारें तो ते वली सा
 ते दुर्व्यसनने सेवनार थयो. जेम लींबडानो रस काढ्यो थको अति कटु
 क थाय तेम ते प्रथम लींबडा जेवो कटुक हतो अने वली युवानीमां तो
 अत्यंत कटुक थयो. जाणीयें नरकना द्वारनेज उघाडतो होयनी तेनी पेटे
 ग्रहस्थोनां घरनेविषे नित्य खातर पाकीने तेनुं सघळुं ड्रव्य लीये तथा प्र
 त्यक्ष पाप सरखुं जुगटुं ते अनर्थरूप ठे अत्यंतमहोठो नरकगतिनो दूत
 ठे तो पण विटलपुरुषोनी साथे मलीने लज्जारहित थको जुगटुं रमे एम
 ते धनमित्र पोताना वेहु जव हणवाने सज्ज थयो ते अनार्य एवो थको
 गणिकाना व्यसनेमां पण आसक्त होतो हवो, मदिरा तथा मांसनुं पण
 ते राक्षसनी पेरें जक्षण करवा लाग्यो जेमाटे गणिकाना व्यसनिने शुं
 जदय अजदय ठे तेने तो सर्व कोइ चीज जदयज ठे.

ते धनमित्र पोताना आत्मानैविषे जे चोरी करै तेने कामधेनु सरखो
 करी मानतो हवो, गणिकानुं आंगणुं ते देवताना आंगणानी पेरै माने, मां
 सने देवताना जोजन सरखुं माने, मदिराने अमृतपान सरखी माने, जे

वात खजनने विरुद्ध होय ते दुर्जनने मानवा योग्य होय, जे वस्तु अन्य जनोने निंदवा योग्य होय ते चीज कूतराने जदवा योग्य होय.

एकदा ते धनमित्र चोरी करवा माटे कोडकना घरमां येठो तेवामां जेम आहेको करनार व्याघ्र जनावरने बांधी पकनी लइ आवे तेम तेने कोटवा वे पकनी बांधीने राजानी पासे आण्यो राजायें उलख्यो जे ए शेठनो पुत्र ठे तेवारें शेठने तेडावीने कळुं के आ वध करवा योग्य ठे पण तमारो पुत्र जाणीने तमारी दाक्षिण्यताने लीधे हुं जीवतो मूकुं हुं पण जो हवे चोरी करशे तो मूकीश नही ॥यतः॥ स्थानं सर्वस्य दातव्य, मेकवारापराधिनः ॥ द्वितीयपतने दंता, वक्रेणापि विवर्जिताः ॥ ज्ञावार्थः—एकवार अपराधिने माफी करी आपवी केमके पहेलीवार दांत पड्या हता ते मोढामां उग्या. पण बीजीवार पडेला दांतने मोढें पण ठोकी दीधा उगवा दीधा नथी ते म आ अपराधिने पहेलीवार तमारो पुत्र जाणीने हुं बोडी मेलुं हुं.

ते सांजलीने शेठें कळुं हे राजाधिराज ! महाप्रसाद कख्यो. में एने घणी शीखामण दीधी पण ए चोरीथी निवर्त्यो नही चोरीनुं व्यसन न मूक्युं तेवारें में एने कळुं के तुं महारो पुत्र नही अने हुं तहारो बाप नही एम कही जेम खोटा अकरने अलग करीयें तेम में महाराथी अलगो कख्यो ॥ यतः ॥ दुष्टः सुतोऽपि निर्वास्यः, स्वामिना न्यायगामिना ॥ ग्रहपंक्तेर्ग्रहाधीशः, शनिमंते न्यवीविशत् ॥ ज्ञावार्थः—न्यायमार्गें चालनार स्वामियें तो पोतानो सगो पुत्र पण जो दुष्ट थयो होय तो तेने डुर काहाकी मेलवो जेम ग्रहना अधिपति सूर्यें पोताना पुत्र शनिने पण ग्रहनी पंक्तिने वेळे जागे राख्यो तेम पिताये नठारा पुत्रने जूदो कहाडवो,

एवी शेठनी वाणी सांजलीने राजायें कळुं सारुं कळुं सारुं कळुं, एम कही बहुमान देइने शेठने विसर्जन कख्यो. लोक सहु पोत पोताने कार्यें प्रवर्त्युं ॥ यतः ॥ आदेशत्वमसंस्तुऽपि हि जने विस्तारयत्यंजसा, दुर्वृत्तानपि सांत्वयत्यवनिचृत् प्रायोत्रपायोद्यतान् ॥ तं संवर्गयते त्रिवर्गमिह वाऽमुत्रापि यस्माद्बुद्धं, किं वा तत्र तनोति यत्सुकृतिनामौचित्यचिंतामणिः ॥ ज्ञावार्थः—राजा दीन माणसनुं पण अनायासें आदर आपवा योग्यपणुं वधारे ठे अर्थात् ते जो सदाचारी होय तो तेना माननो वधारो करी आपे ठे अने माणसोने नुकसान करवामां तत्पर एवा दुष्ट लोकोने धणुं

करीने शिक्षा करे ठे अने शांत करे ठे, तेवा राजाने धर्म अर्थ अने का म ए त्रण्येय वर्ग आ लोक अने परलोकनेविषे प्राप्त थाय ठे माटे जेथी शुचनो विस्तार थाय ठे एवो ते सुकृती, पुरुषोनी मध्ये उचित कार्य कर वामां चिंतामणि जेवो ते शुं सुकृतने वधारतो नथी? ना वधारे ठेज.

हवे धनमित्र विचारवा लाग्यो के हमणां तो मने धनदशेठनो पुत्र जाणी ने राजायें मूक्यो ठे पण हवे जो राजाने हाथ चढीश तो राजा अवश्य मु जने मारी नाखशे अने महारो तो जन्मथी मांकीने आज दिवस लगण चोरी करवामां एक दिवस खादी गयो नथी आ जन्ममांतो महारे चोरी साथेंज प्रेम ठे माटे हुं चोरी कख्याविना तो बिलकुल एकदिवसपण रही शकुं तेम नथी. जेमकोइ युवान पुरुष प्राणवह्वज प्रियाविना रही शके नही तेम हुं चोरीविना रहीशकुं नही जेमाटे वेल होय ते तो अवसरे फलेठे पण आ चोरीरूप जे वेल ठे तेतो तत्काल फले ठे दरीद्री होय ते धनवंत थाय. माटे हुं चोरी न करुं तो पठी बीजो ते शुं धंधो करुं, तेथी जे होनार हो ते जले हो. पण चोरीतो मूकवी नही, जेना प्रजावथी स्वेहाये विलास करुं माटे हवे जो कोइक वैद्य मले अने जो ते अदृश्य थवानुं अंजन अ थवा एवुं कांइ सिद्ध औषध मुजने करी आपे तो हुं कृतार्थ थाउं. अने मनना मनोरथ पुरुं जेना प्रजावथी महारे नगरमां सुखे जवुं आववुं थाय.

पठी ते धनमित्रें नगरमां जमतां जमतां एकस्थानके कलासिद्ध एवा योगीश्वरने दीठो ते सिद्धपुरुषने घणुं धन आपी वश्य करीने तेनी पासे थी अंजनसिद्धि विद्या लीधी केमके दानथकी शुं थाय? यतः ॥ दानेन चूतानि वशीज्वंति, दानेन वैराण्यपि यांति नाशं ॥ परोपि बंधुत्वमुपैति दा ना, ततः पृथिव्यां प्रवरं हि दानं ॥ ज्ञावार्थः—दानेंकरीने प्राणिमात्र वश थायठे दानथी वैर पण नाश पामे ठे वली दानथी शत्रुपण बंधुपणाने पामेठे तेथी पृथ्वीने विषे दान ठे ते सर्वथी श्रेष्ठ ठे.

हवे एकतो सिंह अने वली पाखस्यो तथा क्रूर सर्पने वली ते पांखो सहि त होय अथवा एकतो सर्पने ते वली ठेड्यो तेम ते धनमित्र विद्यायेंक री सर्पनी पेठे दुःसह थयो, धनपतियोना घरमांथी धन चोरी लावे जा णे बीजो रोहिणीयो चोर प्रगट थयो होयनी! तेमज वली स्वेहायें परदा रा गमन करे, लोकना घरमांहे व्यंतरनी पेठें प्रवेश करे एम ते धनमित्र

अदृश्यको लोकोनां धन चोरीने पर्वतनी गुफामांहे घावे एरीते तेणे गुफामांहे एक सहोदो पापरूप धननो चंमार कस्यो. जेम जीवतुं जीवितव्य कोइथी हणाय नही तेम ते धनमित्रपण कोइथी हणाय नही सूक्ष्म वाय रानी पेठे सर्वत्र संचार करे तेने राजा तथा कोटवाल पकडवाना घणा उपाय करे पण कोइथी पकडाय नही ने ते चोर कोइथी कढाय नही.

वली ते धनमित्र नित्य राजसन्नामां पण व्यापारिनी पेठे आवे अने एवी वातो करेके हुंतो जे दिवसें राजाने हाथ चढ्यो हुं ते दिवसथी में चोरी करवी मूकी दीधी ठे एवी वातुं करे अने राजसन्नामां जे कोइ बीजो पुरुष चोरने पकडवानी प्रतिज्ञा करे तो ते प्रथम तेनाज घरतुं धन सर्व हरण करी जाय. राजा तथा सर्वलोक धनमित्रने पूर्वनी चेष्टायें जाणे खरा के एज चोर ठे पण मुद्दो हाथें आव्याविना कांइ कहेवाय नही. दिवस अने रात्रें वेठां वेठां जोतांजोतांमां कोइ देखे नही कोइ जाणे नही तेम वस्तु लड जाय अतिशय धूर्त माटे कोइ कळी शके नही. ए वस्त्र शस्त्र धननो अतिगूढ चोर ठे तेने पकडी आपे एवो माह्यो कोइ नथी अने राजानें पण ते चोरने पकडवानी कशी बुद्धि सूजी नहीं. तेवारें राजायें नगरमां पकड वजमाव्यो के जे कोइ चोरने पकडी आपे तेने राजा क्रोड सोनैया आपे ते पडहो एक धूतारी गणिकायें ठव्यो ते गणिकायें राजापासें आवीने कस्युं के हुं सात दिवसमांहे चोरने पकडी आपीश एवी गणिकानी वाणी सांजली राजा हर्ष पामीने तेने पानतुं बीसुं आपतो हवो. आ जगतमां जे विषम कार्य करे ते कोने वद्वज न लागे ?

पठी ते गणिकाये विचास्युं जे निश्चें ए चोरने कोइ अंजनसिद्ध ठे अथ वा कोइ विद्या सिद्ध ठे तेणेंकरीने ते कोइने हाथ आवतो नथी एम निरधारीने पठी ते गणिकायें पोताना घरतुं सर्व द्रव्य चोंयरामां मंजुषामां नाखीने घरनां बारणां सारीपेठें बंध करी योगिणीनी पेरे रात्रिनेविषे पण घरमां जागतीथकी रहे ते एकाग्रचित्तें चोरने पकडवानोज उपाय शोधती रहेठे वली ते चोरने पकडतां कदाचित् ते मुजने मारशे एटला माटे जेम आहेनी जनावरने पकडवामाटे पोतानी साथें कूतरा राखे तेम ते वेश्या पोताना घरमां सुजट राखती हवी.

हवे ते चोर पण गणिकानुंज घर लूटवामाटे अदृश्य थको वारंवार

कूतरानी पेठे लाग जोतो ठिड्र जोया करेठे मनमां विचारे ठे के हुं एना घरमां पेसी जाउं पण दिवसेंतो पेसी शक्यो नही तेवारे रात्रें खात्र खणवा ने जेवारें सज्जा थयो तेवारे माता जेम दीकराने अकार्य करतां वारे तेम ते धनमित्रने वारवा माटे माता सरखी ठीक थइ पठी जेटले खातर देवा जाय एटले विविध प्रकारनां अपशुकन थवा मांड्यां ते अपशुकने वारते थके ठ दिवस वीतीगया पण गणिकानुं घर चोरी शक्यो नही तेवारें ते धनमित्र विचारवा लाग्यो के वारंवार दुर्निमित्त थायठे तेश्री निश्चय ए धूतारी मने पकरुशे माटे एना घरमां चोरी न नरवी जे उचित जाणे ते पु रुष डाह्या जाणवा. यतः ॥ गयणंमि गहासयणंमि, सुविणया सउणयाव णग्गेसु ॥ तंहवि हरीतिपुरीसं, जह दिठ पुवकम्मैहिं ॥ ज्ञावार्थः—ग्रह जे ठे तेने आकाशनेविषे, तथा सज्जनने पण शुं विनीतपणुं अने शुं अविनीतपणुं एवुं कांइ पण न सुजवा आपे एवी जे संशयवाली समजण ठे ते समजण नेविषे चलावनार पूर्वजन्मना कर्म ठे तेने ते मागें चलावे ठे. तेम पुरुष ने पण शकुन अपशकुन ए पूर्वकर्मने अनुसारे ढसरडी जाय ठे.

आज सातमो दिवस ठे चोरी तो हाथमां आवती आवे पण अनर्थ तो प्रत्यक्ष देखाय ठे. एम चिंतवतो ते सातमा दिवसनी रात्रिनेविषे कोइ क कोटीध्वजना घरमां खातर खणवा जेम पोताना घरमां पेसे तेम पेठो त्यां जूवेठे तो ते व्यवहारियो एक कांगणीने अर्थे क्रोधेंकरीने पोताना ठोक राने शत्रुनी पेठे तामना करतो दीठो तेवारें ते धनमित्र चोरने करुणा उ पनी जो हुं ए कृपणनुं धन लइश तो एनुं हृदय फाटी पकरुशे एवुं विचा री चंमालना घरनी पेठे तेना घरने अपवित्र जाणीने त्यांथी बाहिर नि कलीने कोइ सोनारना घरमां पेठो तेना घरमां ठाम ठाम उकरमाना ढग लानी पेठें राखना ढगला दीठा राजादिकना घरथकी ते रज लइ आवीने ते सोनी धूलने धमी धमीने मांहेथी जे कांइ सुवर्ण निकले ते लीये ठे पण एक अणु जेटली रज पण मूकतो नथी तेनी रांकनी पेठे घरना माणस प्रार्थना करे ठे तो पण उठतो नथी, एरीतें सोनीने धूल चुंथतो देखीने विचारवा लाग्यो जे एनुं धन पण महारे खपे नही एम चिंतवी सोनीना घरमांथी पण पाठो निकटयो. पठी राजानी मानीति महर्द्धिक गणिका ह ती तेना घरमां पेठो तिहां प्रारविनानी लक्ष्मी तो दीठी पण सिंहासन उ

पर एक अतिशय दुर्गन्धीक गलत कोठीयो बेगो दीगो ते वली वृद्ध थ
 येलो अने आंधलो पण ठे तेनी साथें ते बेझ्या विषयसुख विलसे ठे ते
 देखीने विचारुं जे अरे धिक्कार ठे ए गणिकाने जे धननी लालचे आवृद्ध
 गलतकोठीया आंधलानी साथें विषय सेवेठे एम चिंतवी तिहांशी पण
 निकळ्यो अने कोशक धनाढ्य क्कत्रीना घरमां पेगो ते क्कत्रीनी स्त्रीयें ते
 दिवसें कोश आचरण खोयुं ठे तेथी ते क्रोधित थयो थको जेम दाणांनां
 कुंराने लाकरीयें कूटीयें तेम पोतानी चार्याने मारतो हतो तेथी ते
 तरतज मरण पामी एवी रीतें ते दुष्ट क्कत्रीयें पोतानी स्त्रीने निर्दयपणे
 मारी नाखी ते देखीने तिहांशी पण निकळीने राजानो चंडार फोरवाने रा
 जशुवनमां गयो तिहां जइ जूवे ठे तो राजा जरनिद्रामां उंघे ठे अने ठाम
 ठाम ड्रव्यनी पेटायो पडी ठे पण ते राजानी पटराणी असती ठे ते, ते
 दिवसें एक कुबका पुरुष साथें घणी वार जोग जोगवीने असुरी आवी ते
 वामां दैवयोगें राजा पण निद्रारहित अइ गयो अने राणीने पूब्युं तुं क्यां
 गइहती? तेवारें स्त्रीनें स्वजावें सुलज एवा कद्विपत उत्तर ते देती हवी. पडी
 निद्रामां धूमांणां ठे नेत्र जेनां एवो राजा वली पण सुइ गयो परंतु राणि
 ना चित्तमां एवी शंका रही के आज राजायें मुजने डुराचारणी जाणी ठे
 माटे हुं राजाने मारीने पडी कुबका पुरुषनी साथें स्वेठायें विलास करूं.
 एवुं विचारीने ते दुष्टस्त्रीयें जरनिद्रामां सुतेला राजानुं गळुं पोताने अंगु
 ठें करी दबाव्युं के तत्काल राजानां प्राण गयां ते देखीने धनमित्र विचा
 रवा लाग्यो के धिक्कार ठे स्त्रीचरित्रने! जेम कसाइ बकराने गळुं बांधी
 दावे तेवीरीतें एनी पटराणीयें एनुं गळुं दाबी मारी नाख्यो. पडी ते दुष्ट
 पटराणी होकार करती कपटथी उठीने पोकार करवा लागी के अहो अ
 हो राजाने शुं थयुं! ते पोकार सांचली प्रधान प्रमुख सहु दोमी आव्या
 तिहां राजाने जीवरहित देखीने सर्व वज्राहतनी पेरें मूर्खित थइ पळ्या.
 ते दुःखें जोवा योग्य एवुं असतीनुं चरित्र देखीने चोर चिंतवे ठे के
 निंद्यमांहे निंद्य एवी ए पापणीना मस्तक उपर एक महोटी वज्रशिला
 पडो, एम हृदयमांहे कहेतो थको तिहांशी निकळ्यो अने विचारवा लाग्यो
 के अहो आज चोरीनेविषे विघ्न केम थाय ठे? ए विशेष दुर्निमित्त केम
 उद्ध्वंघन कराय, माटे यौवनवती स्त्रीनें जेम जरतारविना काल अफळ

जाय तेम महारी आजनी रात्रि पण विफल जाय ठे. अने चोरी करवा
नी महारी प्रतिज्ञा ठे तेनो जंग करीने घेर पण केम जाउं माटे में जे
प्रतिज्ञा करी ठे के जे पडहो ठवे तेहना धरमांश्रीज चोरी करवी ते प्रति
ज्ञाने सत्य करुं एम चिंतवी माटे पाठो गणिकाना घर आगल जइने तिहां
कूतरानी पेठे ताकीने मुदित थको मांहे प्रवेश करवानो लाग जुवे ठे.

हवे वेश्या पण विचारे ठे जे आज सातमो दिवस ठे माटे अवश्य
चोर खातर पारुवा महारा घरमां आवशे तेथी तेणे धूवाडानी घमीउं द
शेदिशे तेनां मुख बांधीने राखी मूकी ठे. हवे ते धनमित्र पण खातर देइने
गूढगतिथें जेम जीव संक्रमे तेम ते गणिकाना घरमांहे पेठो अने अमृतना
कुंरुमांशी जेम राहु अमृत दीये तेम तेणें मंजुपामांशी ड्रव्य काळ्युं ते य
द्यपि चोर अदृश्य ठे तथापि पिशाचनी पेठे प्रवेश करे ठे ते संचार तेणे
ध्यानमांहे राखीने पगलाने अनुसारें जाण्युं तेवारें ते धूतारीयें धूवाडानी
घमीउं सर्व उघाडी मूकी ते धूवाडाना प्रजावथी ते चोरनी आंखोमांशी
आंसुयें करी पाणी गलतुं हवुं ते जेम ज्ञांगेला ज्ञाजनमांशी पाणी बूटे ते
म तेनी आंखमांशी पाणी बूटवा लाग्युं तेथी आंजेळुं अंजन सर्व धोवाइ
गयुं अने चोर प्रगट दीठामां आव्यो घरमांशी पाठो निकलवा असमर्थ
थयो तेवारें ते गणिकायें प्रथमथी राखेला सुजटो पासें पकडावी वंधावी
ने पोतानी प्रतिज्ञा पूरी करी, तेथी ते हर्षित अइथकी वोकमानी पेठें बां
धेला चोरने लइ कोटवालने आवी सांप्यो. तेवारें अधिकारी सर्व जेला
अइने विचारता हवा जे राजा तो मरण पांम्यो हवे पंच मलीने इनसाफ
करे पढी ते पंचें मलीने चोरने वध करवानो हुकम कस्यो तेवारें यमस
रखा एवा कोटवालना सुजटो तेने रासजें चडावी निर्दयपणे मारता थका
चोरनां वाजिन्न वजडावता, चोरने विटंबना पमारता, साथें हजारोगमे लो
कीना समूह कौतुक जेते थके, केटलाएक लोक तर्जना करते, नगर मांहे
ला चोराशी चहुटामां जेमाकीने जेटले नगरनी बाहेर लइ आव्या तेटले
चोर खेद करीने विचारवा लाग्यो जे अरे मुजने आ शो अनर्थनो विस्तार
थयो ठे ! जे दुःख महारा स्वप्नां पण कांइ न हतुं ते एकाएक आहीं केम
प्रगट थयुं, अहो आ दुःख मुजने पाप शुक्नेज प्रगट कस्युं, पण जगतमां
एवो कोण ठे के जे विधाताना लखेला अहरने फेरवी शके ! वली किंपाक

वृद्धनां फल प्रथमतो मीठां लागे पण पढी जेवारे परिणमे तेवारे प्राणनुं हरण करे, तेम आ चोरीरूप दुष्कर्मना पण विपाक उदय आव्या तेजोगववाज जोश्यें, पण हवे जो हुं आदुःखथी मुक्त थाउं तो कालांतरें पण चोरीरूप पाप करुं नही, परंतु सर्व द्रव्य आपतां पण आ मोतमांथी क्यांथी बूटाय? जीवतो केम रहुं? एम चिंतवता अने प्राण कंपावता एवा तेने जेटले यमनी दाढ सरखी शूलीनी पासें लइ आव्या. तेवामां ते नगरनो अपुत्रीयो राजा रात्रियें मरण पामेलो हतो तेमाटे पंच अधिकारी मली विचार करी तेणें देव अघिष्ठितहाथी घोडो उत्रचामरने जृंगारकलश ए पंचदिव्यप्रगट करीनेनगर मांहे फेरव्यां, तिहां राज्यना अजिलाषी, गोत्रीया तथा पीतरीया आदिक ते मज कारु नारु प्रमुख बीजा पण अढारे वर्णना लोक राज्य पामवानी होंशे करी तैयार थइ रह्या ठे पंक्तिजेद नथाय तेम ते सर्वने आशां सरखी ठे.

हवे ते पंचदिव्यसहित हाथी आखा नगरमां जस्यो सर्व नगरवासिलो कोने अवगणीने गामनी बाहेर निकडयो, तेवारे लोक सहु कहेवा लाग्यां के एतो वननुं जनावर ठे ते वनमां जइने जनावरनी उपर कलश ढोलशे ते सर्वलोकनुं बोलवुं कूतराना जसवानी पेठे अवगणीने ज्यां शूलीपासे चोरने उन्नो राख्यो ठे त्यां ते पंचदिव्य आव्यां जाणे कोइपूर्वनो संबधि देखीने तेने हाथी मलवाज जाय ठे के शुं? एवीरीतें चोरपासे आवी तेने देखी रीज पामी जेम मेघ गाजे तेम गूहगलाइ शब्द करी गाजवा लाग्यो तिहां सर्वलोकने विस्मय पमारुतो ते हाथी प्रेतवनने अमृतवननी पेरें गणतो गाजवा लाग्यो अने सूढमां रहेला जृंगार कलशनी जारीथी ते चोरने न्हवरावीने जाणीयेंचोरीना कलंकना मेलनेज धोतो होयनी शुं? तेम ते धनमित्रने हाथी पवित्र करी सूढे उपाडीने पोतानी पीठ उपर बे सामतो हवो. जेम पर्वत उपर केसरी सिंह शोत्रे तेम ते धनमित्र हाथीयें बेठो शोत्रतो हवो. एटलें घोडे हेषारव शब्द (हणहणाट) कस्यो, उत्र पोतानी मेले विकस्वर थयुं. अर्थात् उघड्युं तथा शरदकालनी पुनमना चंद्र सरखुं निर्मल एवं चामर पण पोतानी मेलेज वीजवा लाग्युं तथा दुंडुजि प्रमुख पंचशब्द वाजां पण पोतानी मेले. वाजवा लाग्यां देवीये चोरने राज्य आप्युं एम जाणीने सर्व सामंतादिक तेनी आज्ञा मानता हवा. हवे महोटी रुद्रि अने महोटा सामंत मंत्रीश्वर प्रमुखें परवस्यो थको

जेम देवताने समूहें परवस्थो इंद्र देवलोकमां प्रवेश करे तेम ते धनमित्र राजा राजचुवनेविषे आवी हाथी उपरथी उतरिने जेवामां सिंहासन उपर आवी बेठो तेवामां सामंतादिकें महामहोत्सवें तेनो राज्यान्त्रियेक कस्योअने सर्वे मली एवं विचाखुं जे एनुं पुण्य दृढ ठे माटे गुणनिष्पन्न एवं दृढ पुण्य एनुं नाम पारुवुं, पठी दृढपुण्य एवे नामें ते विख्याति पाम्यो. तेनें सामंत राजा सर्वे कन्याउना समूहने परणावता हवा. तिहां ताराना समूहने विषे जेम चंद्र शोभे तेम ते राजा पृथ्वीना बलयनेविषे शोभतो हवो. जेम चंद्रमा कमलने उद्वासकारी थाय तेम उचित साचववेकरीने ते राजा सर्वने उद्वास पमाडतो हवो. पूर्वना सुकृतना योग्यकी सर्वदेशोना राजा आवी वश्य थया. ते धनमित्र विष्णुनीपेरें स्वेच्छायें राज्यसुख जोगवे ठे.

एवुं एनुं राज्य जोइ सर्व कोइ विचार करवा लाग्या के ए धनमित्रें पाठले जवे सुकृत कस्यां हशे के जेना योग्यी आवुं अद्भुतराज्य पाम्यो ते कोइ ज्ञानी आहीं आवे तो तेने पृथीने संशय टालीयें एवी चिंतवना कस्या करै ठे, एवामां त्रणज्ञानें सहित एवा धर्मघोष मुनि उद्याननेविषे पधाखानी वधामणी वनपादें आवी राजाने दीधी. तेने वधामणीनुं दान आपी राजा पोतानो परिवार लइ महोटी ऋद्धि सहित मुनिने वांटीने पूब्युं, महाराज! हुं सात व्यसननो सेवनार अघोर कर्मनो करनार चोर ठतां मने राज्य केम मढ्युं? ते सांजली मुनि बोल्या हे राजन! पाठले जवे तुं मिथ्यात्वी हतो अने ताहरो पाडोशी श्रावक हतो जेम चंद्रमानी पासे राहु रहे तेम श्रावकनी पासे राहु सरखो मिथ्यात्वी जाणवो पण ते मिथ्यात्वीने पाडोशी श्रावकें वारंवार समजावीने जेम पाषाण रुडरीतें घड्योथको सरल थाय तेम तेपण सरल चद्रक परिणामी थयो तेशी ते कदाग्रह ठांकीने जेवारे ते श्रावक सामायिक लइने बेसे तेवारें ते चद्रक जीव पण अत्यंत बहुमान धरतो थको तेनी पासें आवी बेसे जलो पाडोशी ठे ते अक्षय चंडार ठे तथा जेम कर्पूरादिक रुमी वस्तुनीपासे रहेली बीजी वस्तुपण सुगंधताने पामे तेम ते श्रावकने संगें धर्मवासित थयो. पठी ते श्रावकने नित्य सामायिक करतां एकदिवसें ते चद्रकें व्रतनु स्वरूप पूब्युं. तेवारे श्रावकें सर्व स्वरूप समजावीने कछुं के ए व्रत साधुनी पेरें पाड्युं थकुं बहु फलदायि थाय ए मनवांठित अर्थनुं साधन करवाने

समर्थ ठे एनुं हुं केटलुं माहात्म्य कहुं ए व्रत पादुं अकुं तेज क्कणें मोक्ष सु खने पण आपे एवुं ठे. यतः ॥ किं तिवेण तवेणं, किंच जवेणंच किं चरि चेणं ॥ समयाइ विणमुक्को, नहुहुळ कहवि नहुहोइ ॥ १ ॥ जावार्थः—ती व्रतपेंकरीने शुं? तथा जपेंकरीने शुं? तथा चारित्र पालवाथी शुं थाय? पण समतादिक विना मोक्षकोश्वारें थयो पण नथी अने धाशे पण नही.

एवी श्रावकना मुखनी वाणी सांचलीने ते जद्रिक बोळ्यो मुजने पण एमज थाउं एम कही सचित्तादिक सर्व वस्तु ठांकी, दृढचित्त राखीने, तेज श्रावकनी पेटें ते जद्रकें पण तादृश सामायिक एकजवार कखुं ते स्वाति नक्षत्रना पाणीथकी जेम सोती नीपजे तेम श्रावकना पाडोशथकी ते मि थ्यात्वी पण धर्मने योग्य थयो. एकदा समथे कोइ सातव्यसनना सेवना रने देवतानी पेटें स्वेढायें सुखविलसतो देखीने मुग्धपणाथकी ते जद्रकें ते चोरनी प्रशंसा करी अनुक्रमें ते जद्रक श्रावकनां व्रत आराधी सरण पामीने वारमे देवलोके देवता थयो. तिहांथी चवीने तुं आहीं धनमित्र पाणें आवी उपन्यो गो. पूर्वला जवनेविषे तें श्रीजिनधर्मनुं बहुमान कखुं हतुं तेथी तुं उत्तम कुलादिकनी संपदा पाम्यो अने वांठित अर्थनी सि ङ्गि पाम्यो, तथा चोरनी प्रशंसा करी तेथी तुं चोर थयो. पाठवे जवें जे जे वस्तुनुं बहुमान कखुं होय ते ते वस्तु आ जवे पामवी सुलज थाय. पापी जीवनां प्रशंसादिक बहुमान करतो जीव तेहज जवमां अनर्थनी प रंपराने पामे. तो वली जवांतरनेविषे अनर्थ पामे तेमां तो कहेवुंज शुं?

एक मुहूर्त्तमात्र अव्यक्तपणे पण लघुनीत वरीनीत प्रमुख अतिचार रहि त तें अव्यक्त सामायिक कखुं हतुं ते तहारा जीवने हितकारी थयुं ते पुण्य ना प्रजावथी तुं चोर ठतां वली वधने स्थानकें रह्या थकां पण राज्य पा म्यो. माटे पुण्यने शुं दुःसाध्य ठे. अव्यक्त सामायिकना फलथी चोरना वधने स्थानकें तुं आ राज्य पाम्यो ए कांइ थोमी वात समजवी नही. ए वी राजा सांमंतादिक सर्व मुनिना मुखनी वाणी सांचलीने परम प्रतीति यें करी सामायिक व्रतनो अंगीकार करता हवा. अति उद्धास पामीने उ जमाल थका गुरुने वांदीने सहु पोतपोताने स्थानकें आव्या, मुनि पण विहार करता स्थानांतरें गया. हवे शुद्धमतिना धणी राजाने सर्वदा शुद्ध अध्यवसायेंकरी सामायिक व्रत पालतां घणोकाल गयो घणां कर्म खपाव्यां.

एकदा सांजसमयें राजा सामायिक लेइने पम्कमणुं करीने पठी स
म्यक् प्रकारें शुभध्याय ध्याय ठे एवामां पूर्वे कोइक ब्राह्मण ते जातें चोर
न हतो पण तेनी उपर राजायें चोरीनुं कलंक चढावीने कीमीनुं संचेळुं
जेम तेतर खाय तेवीरीतें राजाये ते ब्राह्मणनुं सर्व ड्रव्य हरण करी लीधुं
हतुं तेथी ते ब्राह्मण घणोज क्रोधें प्रजदयो पण करे शुं राजानी आगल
कांइ जोर चाळे नही तेथी ते दुःखगर्जित वैराग्येंकरी तापस थयो ते कां
ध सहित मरीने मिथ्यादृष्टि क्रूर व्यंतर थयो ठे. ते क्रूरव्यंतरो जमरानी पे
ठे जमतो जमतो ज्यां राजायें सामायिक लीधुं ठे त्यां आव्यो. अने रा
जाने शुभध्यान ध्यावतो देखी पाठळुं वैर संनारीने रूढ्यो थको चित्तमां
चित्तववा लाग्यो जे ए पर्वतना शिखरनी पेटें सामायिकना ध्याननेविषे
निश्चल रह्यो ठे. पर्वतना शिखररूप ध्यानें चढ्यो ठे तेने हुं आकरी विटं
बना पमानीने ध्यानशिखरथकी पाडूं तो ए दुष्ट दुर्गतिमां जाय अने अ
नंतो संसार रजले केम के धर्मनियमनो जंश करशे तो अनंता जव दुःख
पामशे एवुं विचारीने ते क्रूरव्यंतरो उदरनेविषे, शरीनेविषे, नेत्रनेविषे, कां
ननेविषे, ए आदि दइने सर्व शरीरनां अंगोपांगनेविषे राजाने अति आकरी
वेदना उत्पन्न करतो हवो तो पण राजा तो मुनिनी पेरें शुद्ध अध्यवसायें
निश्चल रह्यो. चढ्यो नही एम राजाने शुभध्यानें वर्ततां परम उत्कृष्टं अ
वधिज्ञान उपन्युं ते सूर्यसरखा देदीप्यमान अवधिज्ञानेंकरीने ते क्रूरव्यंतर
ना वैरनो व्यतिकर सर्व जाण्यो. तेवारें राजा वैराग्यवंत थइने पोताना आ
त्मानें शीखामण देवा लाग्यो के अरे चेतन! तें दुष्ट पापने परवश थइने
जे पूर्वे परजीवने आकरा संताप कस्यो ठे तेथी आकरां कर्म बांध्यां ते तें
पूर्वे परवशपणे रहीने घणां जोगव्यां अने हमणां हवे स्ववशपणे रहीने
जोगव्य ते जोगव्या विना तुं कर्मरहित केम थइश ? माटे धर्मने अर्थें तुं ह
मणां रूडीरीतें सहन कस्य. यतः ॥ सह कलेवर दुःखमर्चितयन् । स्ववशता
हिपुनस्तव दुर्लभा ॥ बहुतरं च सहिष्यसि जीव हे । परवशोन च तत्र
गुणोऽस्ति ते ॥ ज्ञावार्थः— हे शरीर ! तुं दुःखने याद कस्यो विना हमणां
तेनुं सहन कस्य केम के आवी स्वतंत्रता फरी तने मलवी दुर्लभ ठे माटे
हे जीव ! तुं स्वतंत्र थइने तेमां जे दुःख सहन करीश तेमां तने मोहोटी

गुण ठे परंतु ज्यारे परवश थइने बहु दुःखने सहीश तेमां तने कांइ गु-
ण नथी. माटे खवश ठो त्यारे बने त्यां सुधी दुःखनुं सहन कख.

वली जो तुं इहां सामायिकनेविषे दुर्ध्यान ध्यायीश तो तुजने सामायि-
कनेविषे अतिचार दूषण लागशे. तेथी तुं अनंत संसार रज्जवीश माटे त-
हारा पुण्यने योगें हमणां तुजने ए व्यंतरो साहाय्यकारी थयो ठे एना
सहायथी तुं सकलकर्मनो क्षय करीने परमपद पामी. आ व्यंतरो तुजने
परमोपकारी थयो ठे. इत्यादिक अत्यंत आकरी शुद्ध्याननी श्रेणियें च-
ढ्यो एवो राजा तेने व्यंतर, ज्ञानेंकरी जोइने अत्यंत कोपायमान थइ
दुष्ट चेष्टानी पेरें बिहामणुं राक्षसनुं रूप विकूर्वी आकाशे जइने कालचक्र
सरखी वज्रनी शिला उपांनीने राजा प्रत्यें कहेवा लाग्यो के अरे मूढ!
तुं आ तहारा धर्मने जो शीघ्रपणे नही मूकीश तो आ अगणित तोलवाली,
शिला तहारा मस्तकं उपर मूकीने हमणांज तहारा मस्तकना माटीनां
जाजननी पेरें हजार कटका करी नाखीश. एवी ते व्यंतरनी वाणी सांज-
लीने राजा शुद्ध्यानने न मूकतां उलटो तेमां दृढ थयो; ते जोइने तरतज
ते व्यंतरें आकाशथी निर्दयपणे राजाना मस्तक उपर शिला मूकी तेथी
आंबानी मांजरनी पेटें राजाना मस्तकना कटका थया पण राजा मूर्ख
नही ते पण व्यंतरनी शक्तिज जाणवी नहि तो मखाबिना रहेज नही.

हवे दृढपुण्यराजानुं मस्तक फूड्युं तो पणध्यानथी चूक्योनही उलटो
शुद्ध्यानें चढ्यो ते शुद्ध्यानरूप शिलायेंकरीने घातिकर्म चकचूर करी
क्षपकश्रेणियें चढीने केवलज्ञान प्रगट कखुं तेवारें ते व्यंतर पण जज्ञचि-
त्त थको उपशांत थइने राजानुं फूटेळुं मस्तक सांधीने तेने तत्काल साजो
करतो हवो देवशक्तियें करी शुं दुष्कर ठे. कखुं ठे श्रीजगवतीने चौदमे
शतके आठमे उद्देशें ॥ पहू णिजंते सके देविंदे पुरिसस्स सिसंपाणिणा असि
णा विंदंता कमंरुद्धमि पस्किवित्तए हंता पहूसें कहमियाणि पकरेइ ॥ गोय
मा विंदया विंदया वणं पस्किवेज्जा जिंदया जिंदया वणं पस्किवित्तए कुट्टिया
कुट्टिया वण ॥ चुन्निआ चुन्निआ वण ॥ तउ पढास्किप्पामेव पंफिसंधाइज्जा
णोचेवणं तस्स पुरिसस्स किंचिअवावाहंवा उप्पाए जत्ति ॥ जावार्थः—हे ज-
गवन् ! समर्थ होय देवताना राजा इंद्र ते पुरुषना मस्तकने तथा हाथ चरणा-
दिकने शस्त्रेंकरी वेदीने कमंडलमांहे प्रक्षेप करे जगवानें कखुं हे गौतम

ते तत्काल करवाने समर्थ होय. हे गौतम ! ठेदीठेदीने वनसांहे नाखे जेदी जेदीने वनसांहे नाखे, कूटी कूटीने वनसांहे नाखे चूर्ण करीने व नसांहे नाखे, तेवार पढी शीघ्रपणेज पांठां सांधे तोपण ते पुरुषने कांइ बाधा कष्ट उपजे नही ते पुरुषने कांइ जाणवामां पण आवे नही.

हवे ते राजऋषि केवलीने शासनदेवीयें उपयोग देइने मुनिनो वेश आपीने केवल महोत्सव कस्यो सुवर्णनां कमल उपर जे राजऋषि बेठा वा णमंतरादिक चारे निकायना देव तथा नगरना लोक सर्व अति कौतुकवं त थका विस्मय पामी केवलीने वांदी सर्व धर्मदेशना सांजलवा बेठा के वली जगवानें पण मोक्षनुं परम बीजचूत एवुं जे सामायिक जेनुं फल विशेष प्रकारें केवली जगवाने पोतेंज अनुजव्युं ठे तेनुं वर्णन करी जव्य जीवना हितने अर्थ प्ररूपणा करता हवा तेवारें ते व्यंतरो पण शीघ्रपणे आवी केवली जगवाननी देशना सांजली मुनिने खमावी तत्काल समकेत पास्यो. अने बीजा सामंतादिकें पण देशना सांजलीने केटलाएकें चारित्र लीधां, केटलाएक देशविरति थया, प्रथम चोरपणामां घणा लोकोनुं डव्य हरण करीने तेने दुःखिया कस्या हता ते सर्वेमां कोइने समकित, कोइने देशविरति, कोइने सर्वविरति प्रमुख धर्म पमाकीने सहुकोइने सुखि कस्या. ते पण धर्म आराधी केटलाएक देवलोकें गया केटलाएक मोक्षें गया. केवली जगवान् पण घणोकाल पृथ्वीनेविषे विचरी घणा जव्यप्राणीनां अ ज्ञान अंधकार टाली पोतें मोक्षें पहोता अर्थात् परमपद पास्यो माटे स र्वसांहे प्रधान एवुं नवमुं सामायिक नामे व्रत तेनुं केवलज्ञानरूप फल ए धनमित्रनी कथाथी जाणीने हे पंक्तिजनो ! तमे सामायिकव्रतनेविषे यत्न करो. ए नवमा सामायिकव्रतनेविषे धनमित्रनी कथा कही ॥

अथ दशम देसावकासिक नामक द्वितीय शिद्धा व्रत प्रारंभः

पूर्वें ठठा दिशापरिमाण व्रतनेविषे एकशो योजन प्रमाण जावजीव सु धी जावुं आववुं धाखुं ठे तेमांथी वली मुहूर्त्तादिक पर्यंत कालनुं मान, ए ह शक्यादि पर्यंत क्षेत्रतुं मान, धारीने वाकी सर्व गमननो निषेध करवो एवीरीते इहां सर्वव्रतनुं संक्षेप करणरूप एक मुहूर्त्त आदि देइने आरंभना एक देशनो अवकाश तेनुं जे करवुं तेशी नीपन्युं ते देसावकासिक व्रत जा

एतुं. यष्टुक्तं ॥ एगमुहूर्त्तं दिवसं, रात्रं पंचाहमेव परंक्वा ॥ वयंमि धारेउ
दढं, जावश्यं वुष्टए कालं ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—एक मुहूर्त्तं, एक दिवस, एक
रात्र, पांच रात्र, एक पक्ष पर्यंत इहां दृढपणे व्रत धारवुं यावत्कथिक पणे
धारेला काल पर्यंत ॥ १ ॥ तथा योगशास्त्रनी वृत्तिमांहे तो एम कळुं ठे
के दिग्ब्रतना विशेषनीपेरे देशवकाशिकव्रतठे मात्र एमां एटलो विशेष
ठे जे दिग्ब्रतठे ते यावज्जीव कराथ ठे अने देशवकाशिव्रत एकवर्ष पर्यंत
अथवा चार माससुधी तेमज दिवस मास प्रहर मुहूर्त्त अर्थात् वे घडी
आदिना परिमाणसुधी रखाथ ठे एटलामाटें व्रतना नियमोनो प्रतिदिव
से संक्षेप करवो वली ए व्रतेंकरीने सर्वव्रतनो नियम निरंतर संक्षेपें कर
वो ते कहे ठेः—सचित्तं दध्विगद्, वाहण तंबोल वढ कुसुमेसु ॥ वहाण
सयण विलेवण, बंज दिसि न्हाण जत्तेसु ॥ १ ॥ ए गाथामांहे कह्या जे
चौद नियम ते प्रजातें धारे, संध्यायें संचारे, कांइ झूषण लाग्युं होयतो
मिठामि डुकड दीये, वली नवा धारे धारीने पञ्चस्काणने ठेडे “ देसाव
गासियं उवजोगं परिजोगं पञ्चस्काइ ” इत्यादि पाठ गुरु समक्ष उचरे उक्तं
च ॥ देसावगासियं पुण, दिसि परिमाणंच निञ्च संखेवो ॥ अहवा सबवयाणं,
संखेवो पइदिणं जोड ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—देसावगासिकव्रत ते वली दिग्परि
माणनो नित्य संक्षेप करवो अथवा सघला व्रतनो प्रतिदिन संक्षेप करवो
॥१॥ कदाचित् कार्यनी व्यग्रतायें न सांजरे तो सूती वेलाये पण संक्षेपीने
वधारीने नवा धारे पोतें आत्मसाख्यें पञ्चस्काण करीने ठेडे देसावगासियं
इत्यादि पाठ पोतें पोतानी मेळे उचरे ए विशेषथी सर्व व्रतना संक्षेप रूप ठे
तेमाटे गंठसी सहित पञ्चस्काण अंगीकार करवुं जेमाटे श्रावकदिनकृत्य अं
थनेविषे कळुं ठे के ॥ पाणीवह मुसादत्तं, मिहुणादिण लाज एण्डदंडंच ॥
अंगिकयंच मुत्तं, सब उवजोग परीजोगं ॥१॥ गिहमयं मुत्तुणं, दिसिगमणं
मुत्तुं संसमजूआई ॥ वय काएहिं नकरे, न करावे गंठि सहिएणं ॥ २ ॥

ज्ञावार्थः—प्राणीनो वध, मृषावाद, अदत्तादान, मैथुन, परिग्रह, अनर्थ
दंरु अंगीकार कळुं तेने मूकीने सर्व उषजोग परिजोग घरनो मध्य जाग
मूकीने, दिसिगमन मूकीने मांसां मसां यूकादिकने वचन कायायेंकरी न
करे न करावे गंठसीहि पञ्चस्काणें सहित इहां दिणलाज ते ठतो परिग्रह ते
दिनलाज प्रजातकादें नियम न कखो हवे तो नियमने इहुं हुं ए अर्थ ॥

हवे ए व्रतना पांच अतिचारने निंडुं बुं.

आणवणे पेसवणे, सहे रूवे अ पुग्गलकेवे ॥

देसावगासियंमि, बीए सिखावए निंदे ॥ १८ ॥

अर्थः—गृहादिकनेविषे देशावकाशिकव्रत करे ठते ते गृहादिकथकी बाहेर कोइक वस्तु ठे अने ते वस्तु खपे ठे तेवारें कोइक चाकर प्रमुखने मोकलीने ते वस्तु मगावे ते आणवणप्रयोग नामे प्रथम अतिचार जाणवो.

१ बीजो पोतानी पासे कोइक वस्तु ठे ते बाहेर मोकलवी ठे ते कोइ चाकरनी मारफत बाहेर मोकले ते पेसवण प्रयोग नामा बीजो अतिचार.

२ पोताना घरादिकथी बाहेर रहेला एवा कोइक पुरुषनी साथें मलवानुं कार्य ठे पण व्रतजंगना जयथी तेने पोतानी पासें तेनी लाववाने असमर्थ ठे तेवारें ठींक, उधरस, बगासुं अथवा खोंखारो करीने बाहेर रहेला पुरुषने जाण करे जेथी ते तेनी पासें आवे ते शब्दानुपाति नामे त्रीजो अतिचार.

३ चोथो जाली अथवा गोखें अथवा अगासी प्रमुखें उजोरहीने जे नीसाथें कार्यहोय तेनें पोतानुं मुख देखाडे ते रूपानुपाति चोथो अतिचार.

४ पांचमो कोइ पुरुष पोताना घरनी नजीकथी चाट्यो जतो होय अने तेनी साथें कार्य होय तेवारें तेनी उपर कांकरो काष्टादिक नाखीने पोतापणुं जणावे ते पुजलप्रक्षेपनामा पांचमो अतिचार जाणवो.

इहां शिष्य पूढे ठे के देशावकाशिकव्रत लइने पठी कर्मकरादिकनी मारफत कोइ वस्तुने ते पोतेज करे अथवा बीजाने हाथें करावे तेमां शो विशेष, उलटो मोकले अथवा तेने हाथें मगावे ते कर्मकरादिक तो अथ त्वायें जाय तथा आवे ते करतां पोतेज जाय तो वली घणुं सारुं कारण के पोतें तो विवेकी ठे माटे यत्नायें जावुं आववुं करे तो ते रुडुं जाणवुं. अने एथी तो व्रतजंग थाय ठे एमां अतिचार शानो कहो ठो ?

हवे गुरु एनो उत्तर कहे ठे के पोतें जो नियमचूमिथी बाहेर निकले तो ते व्रतजंग थाय तेना जयथी पोते न नीकळ्यो पण पोतें अनाउपयोगथी काम कळुं माटे अतिचार लाग्यो जो पोतें जाणी बुजीने दूषण सेवे तो व्रतजंग थाय परंतु अजाणथको सेवे ते अतिचार कहेवाय. ए देसावकासिक नामा बीजा शिखाव्रतनेविषे जे अतिचार लाग्यो होय ते निंडुं बुं ॥१९॥

हवे ए व्रतपालवाथी जे फल थाय ते कहे ठे:—जेम कोइक प्राणीना शरीरमां सर्व अंगें विष आप्युं होय तेने कोइक मंत्रवादी आवीने मंत्रना प्रयोगेंकरी ते सर्व विषने मंकें आणी मूकीने उतारी नाखे तेम धर्मी पुरुष ए व्रतने प्रजावेंकरी बहु सावद्यव्यापारनो संक्षेप करे ते करवाथी कर्मबंधनो पण संक्षेप थाय तेणे करी अनुक्रमें सकलकर्मनो क्षय करी मोक्षें जाय १७

हवे ए देसावगासिकव्रतनेविषे राजाना जंमारीनुं दृष्टांत कहे ठे:—चक्र पुरनेविषे हरिकेतु राजा राज्य करता हता ते राजा लोकस्थिति जोवाने तथा लोकोनां वचन जाणवा देखवाने अर्थें तथा निंदाप्रशंसा सांजलवा माटे नष्टचर्यायें रात्रिनेविषे नीकलीने धूतारानी पेटें नगरमांहे चोफेर फरे ठे, नगरना तमासा सर्व जूवे ठे, प्रायः सर्व राजाउनी ए स्थिति होय ठे.

हवे एकदा रात्रिना समयनेविषे एक ठेकाणें चहुटानी वच्चें हाटशेरि यें घणा लोक एकठा मल्या ठे तिहां मनोहर घणुंज रूडुं नाटक थाय ठे ते राजा पण एक स्थानकें गुप्त रह्यो थको जूवे ठे एवा अवसरनेविषे धनसारशेठनो पुत्र धनद एवे नामें ठे ते केवो ठे के गुण अने कलाना समूहनो जंमर ठे ते धनद पण त्यां नाटक जोवाने अर्थें आव्यो ठे. तेणे राजाने उजो देखीने विचाखुं के आ कोइ सामान्य पुरुष ठे एम जाणीने राजाना खंजा उपर पोताना हाथनो चार मूकीने नाटक जोवा उजो रह्यो. ते नाटक जेवारें पूरण थयुं तेवारें धनदें नाटकना करनारने उचित धन आपी अने राजाने पानना बीरामां एक सोनामोर नाखीने ते बीडुं आप्युं. सोनामोर जे नाखी आपी ते खंजा उपर चार मूकवाना चामा निमित्तें नाखी आपी ए उत्तम पुरुषनुं लक्षण ठे.

राजा पण पोतापणुं गोपवाने अर्थें ते बीडुं लइने पोताने स्थानकें गयो. अने धनद पण पोताने घेर गयो. प्रजातकाळें धनदने न्यायवंत जाणीने राजा तेनी उपर तुष्टमान थयो थको धनदने तेडावी हसीने क हेतो हवो के जेटलो तहारो चार होय तेटलो चारतुं महारा खंजाने विषे मूकवा समर्थ ठे.

एवी राजाना मुखनी वाणी सांजलीने धनद पोताना चित्तमांहे चमक्यो पढी चावार्थ विचारीने अवसर जाणीने जेवो राजाने उत्तर देवो

बटे तेवो देवा लाग्यो के हे राजन् ! आखी पृथ्वीनो चार उपाडवाने तमारो खंचो समर्थ ठे तो महारो चार ते तमारे कोण सात्र ठे ?

एवी धनदनी सुललित वाणी सांजली राजा विशेषें तुष्टमान थयोथ को ते धनदने पोताना पुत्रने स्थानकें स्थापतो हवो जेमाटे उचित वचन बोलवुं ते सरखुं कोइ चिंतामणी रत्न जगतमां नथी.

अन्यदा ते नगरमां रत्नना व्यापारी रत्न लइने राजसजामां आव्या. तेणे आवीने त्रण रत्न त्रण लोकनां लोचन सरखां देदीप्यमान हतां ते राजा ने देखाड्यां. राजायें काह्या रत्नना परीक्षकोने तेडावीने देखाड्यां ते परीक्षा करीने कहेवा लाग्या के हे राजन् ! आ त्रण रत्नमांहे पहेलुं रत्न तो असूलक ठे एनुं मूल्य पण थाय नही तेम तेनी कांतिपण उपमारहित ठे एवुं ठे अने बीजुं रत्न जे ठे ते एक कोटी सोनैयानुं ठे तथा आ त्रीजुं रत्न जे ठे ते अद्वयमूल्यवाला ग्रहना तेजना जेवी कांतिवालुं ठे एवी परीक्षा थया पठी ते वखते राजानी सजामां धनद पण बेगो हतो तेना साहमुं जोइने राजायें पूब्युं धनदें पण त्रणेरत्न जोइने पोतानी चतुराइथी तेनो सर्व सार राजाने कह्यो के हे राजन् ! प्राणीमात्रमां पोताना डाहापणनुं अजिमान सर्वने थाय ठे माटे कोइथी जो पुरुं न जाणतो होथ तो खोटुं पण कहे परंतु जेम रुडो वीतरागनो धर्म पामवो दोहिलो ठे तेम डाहापण आवुं पण दोहिलुं ठे अने रत्नोनी परीक्षा करवी ते तो बली देवताउंने पण दुर्लभ ठे तो मनुष्यथी केवीरीतें थाय ? मनुष्यनी तो शीखेली विद्या ठे तेतो अणु मात्रज होय तोपण जेम हुं जाणुं तैम आपणा चरणनी आगल कहीश.

मणि तथा वृद्धनी परीक्षा गणनामां न आवे. तेनी विविध प्रकारनी प्रजा ठे, विविध प्रकारनी जातिउं ठे कांइ संख्या नथी तो पण जे जाति उं प्रसिद्ध ठे तेना नाम कहुं लुं. १ पुष्पराग, २ पद्मराग, ३ मरकत, ४ कर्केतन, ५ वज्र, ६ वैमूर्य, ७ चंद्रकांत, ८ सूर्यकांत, ९ जलकांत, १० नील, ११ महानील, १२ इंद्रनील, १३ रागकर, १४ विजवकर, १५ ज्वरहर, १६ रोगहर, १७ शूलहर, १८ विपहर, १९ शत्रुहर, २० रुचक, २१ लाक्षिताक्ष, २२ मसारगह्व, २३ हंसगर्ज, २४ विद्रुम, २५ अंक, २६ अंजन, २७ रिष्ट, २८ मुक्ताफल, २९ श्रीकांत, ३० शिवकांत, ३१ शिवंकर, ३२ प्रियंकर, ३३ जडंकर, ३४ प्रजंकर, ३५ आजंकर, ३६ सागरप्र

३७ प्रज्ञानाथ, ३८ चंद्रप्रज्ञ, ३९ अशोक, ४० वीतशोक, ४१ अपराजित, ४२ गंगोदक, ४३ कौस्तुभ, ४४ कर्कोट, ४५ पुलक, ४६ सौगंधिक, ४७ सुन्नग, ४८ धृतिकर, ४९ सौजाग्यकर, ५० पुष्टिकर, ५१ ज्योतिरस, ५२ श्वेतरुचि, ५३ गुणमाली, ५४ हंसमाली, ५५ अंशुमाली, ५६ देवानंद, ५७ क्षीरतैल, ५८ स्फाटिक, ५९ सर्पमणि,, ६० चिंतामणि. ए साठ जातिनां रत्न हमणां प्रसिद्धे.

हवे आ त्रण रत्नमांहे जे पहेलुं रत्न ठे तेमांहे कलूषता ठे ए उत्पत्ति ने समये कादवपाणीमांहे उपन्युं ठे माटे मांहे मोहोळुं पाणी ठे. वली बीजुं रत्न तो उत्पत्तिना समयनेविषे देरुकीना पुटनी पेरें ठे, जेम देरुकी कचरापाणीना संयोगथी संमूर्धिम उपजे ठे तेम ए पण एमज उपन्युं ठे तेटला माटे मांहे असार ठे अने बाहेरथी सारुं दीठामां आवे ठे तेमाटे जो लगरमात्र अथनायतो फूटे अने थोमोकाल टकी शके अने ज्यांसुधी न अथनाय त्यांसुधी आवुंने आवुं कायम रहे एवीरीतें ए बेहु रत्न दाडि मना पाका फलनी पेरें तरत फूटे तेथी ए बे रत्ननुं विशेष मूल्य कांइ नथी अने आ त्रीजुं रत्न जे ठे ते तो दिव्यरत्न सरखुं रत्न ठे. ए रत्ननो अतिशय प्रज्ञाव ठे आ रत्न जेनी पासें होय ते पुरुषने व्यंतर राक्षस इत्यादिक ना माठा उपद्रव थाय नही. समुद्रमध्ये रह्याथी जलजंतुनो उपद्रव थाय नही तथा कोढ, दुष्ट ज्वर, दुष्ट जगंदरादिक अनेक जातिना रोग नाश पामे तथा जेम सज्जनना समागमथकी शोक जाय तेम आ रत्नना संयोगथ की सर्व उपद्रव टली जाय तथा वली ए रत्न जो पासें होय तो अत्यंत आकरा विषना उपद्रव ते पराजव करी शके नही जेम बकतर पहेलुं होय तेने घा लागे नही तेनी पेटें विष पराजव न करे तथा रणसंग्रामने विषे एक क्षणमात्र पण कोइ तेना मुख आगल टकी शके नही. तथा जेम ग्रहपतिना मुख आगल ग्रहनुं कांइ चाले नही तेम तेने सामा जो वैरीना समूह होय तो पण शु थयुं? तेमाटे ए रत्न अमूल्य ठे एनुं मूल्यज थाय नही.

ए वातनुं प्रत्यक्ष पारखुं जोवुं होय तो एक थाल कमोदना चोखाथी जरीने चोकनी वच्चे मूको अने शाक्षिना अग्रजाग उपरें वचमां ए रत्न मूको पठी वेगला जइ वेसो जेवारें सूनादिक पंखीउं चूख्या थका शाक्षि खावाने अर्थे दिशादिशाथी आवशे तेवारें कोइ ए थालने टूकडो आवी

शकरो नहीं वेगला रत्नाथकाज कोलाहल शब्द कस्या करशे. जेवारें तमो ते चोखाना अग्रज्ञाग उपरशी रत्न पाबुं उपामी लेशो तेवारें चूण करवा आवशे. परंतु रत्न हशे त्यांसुधी जो पंखीना समूह ते थालमांहेलो एक पण ज्ञदण करे तो जाणजो के धनद जूठो धूतारो ठे अने जो सर्वथा चूण नज करे तो सर्वज्ञना पेरें धनदने साचो जाणजो.

एवां धनदनां वचन सांजली राजायें तेमज थाल मूकावी शालिनी अणी उपर अर्थात् चोखाना अग्रज्ञाग उपर रत्न रखाव्युं ते देखी गणा पंखीना समूह चुण करवा आव्या ते सर्व ससंज्रमथका चारे बाजुयें घणा अकलाय पण चूण न खाय जेम् मेरुपर्वतनी चारे बाजुयें ज्योतिषीजंतुं चक्र जमे ठे तेम पंखीना समूह थालनी चारे बाजु कोलाहल करता जमवा लाग्या पण चण करी शक्या नहीं पठी जेवारें चोखा उपरशी रत्न उपामी लीधुं तेवारें पंखीज्यें आवीने एक दणमात्रमां सर्व शालिना कण ज्ञदण करी थालने खाली करी मूक्यो. ते जोइ राजा चमत्कार पामी रत्नना व्या पारीने कोडी सोनैया आपी बहु सन्मानीने पोतें त्रणे रत्न वेंचातां लीधां.

पठी राजायें परीक्षाने अर्थे कौतुकसहित पहेला बे मणी फोडावीने जोया तो तेमांशी धनदना कहेवा प्रमाणेज निकट्युं तेवारें राजा विस्मित थको विचारवा लाग्यो के सर्व करतां आ धनदज विशेष जाणे ठे माटे जो महारो जंमारी करीने एने थापुं तो रत्न सर्व परखी परखीने लीये अने उंचा बहुमूल्यवालां रत्नें करीने इंद्रना जंडारनी पेरें महारो जंमारे जरे. माटे ए धनदना हाथनी शुद्धिनी, धर्मिजनना चित्तनी शुद्धिनी पेरें कोइकरीतें परीक्षा करवी; अथवा ए परीक्षा तो शीखीये!! एवुं चिंतवी धनदने पंचांग पसाय करीने सर्व रत्नना परीक्षकोमां वडेरो करी थाप्यो. धनद पण बहुमान सहित राजानी आझा पामी पोताने घेर आव्यो. आ जीव लोकनेविषे मरणावस्थायें आउखुं सांधवाने कोइ समर्थ नहीं. अनुक्रमेण केटलेक दिवसें धनदनो पिता मरण पास्यो, एटले घरनो स्वामी धनद थयो.

वली केटलाएक दिवस पठी राजायें धनदनी परीक्षा करवाने अर्थे पोताना माणसोने कळुं के घणां बहुमूल्यवालां रत्न जडेळुं एवुं सुवर्णनुं कण कोटी ड्रव्यनुं लइने धनदना घरनी पासेना मार्गमां मूको, तेवारें तेणे तेमज आकाशनेविषे सूर्यना मांडलानी पेरें तेजेकरी जलहलतुं एवुं

कंकण, धनदना घरनी आगल मूकीने पोते जीतने उथें ठाना ठपी रखा.

एवामां पोताना माणसोनी साथें धनद पण आव्यो ते पोताना घरनी आगल कंकण पडेळुं देखीने विस्मय पामतो बोड्यो के अरे जूळ जूळ आ कोडकनुं आचरण पकीगयुं ठे तेने महोटा धननी हानि अइ हरो. इत्यादि क वचन कहेतो पोतें ते कंकणने प्रत्यक्ष अनर्थ जेवुं मानवा लाग्यो त्यारे तेनी पासे रहेला माहा एवा मित्र तथा माणसोयें युक्तिथें करी तेने घणो समजाव्यो के आटलो पोकार म करो अने आ आचरण घरमां राखो तो पण ते धनद साधुनी पेठें चलायमान न थतां ते कंकणने पडरना कट कानी पेरें गणतोथको अणग्रहतो पोताना घरमांहे गयो. जेमाटे तेहनुं जणयुं, तेनुं गणयुं, तेनुं जाणपणुं, के जेनो आत्मा अत्यंत आकरी आप दामां पड्यो होय तो पण कोइना आमंत्रणथकी अकार्य करे नही.

एवुं ते धनदनुं स्वरूप सर्व जाणीने राजाना सुजटोये जइने राजानी आगल ते वात कही. ते सांजली राजायें आश्चर्य पामीने बीजे दिवसें घणा आदर सहित धनदने तेमावीने पूब्युं के हे धनद ! तुं तहारुं यथा र्थ स्वरूप सर्व मने कहे. के वाणीया कांगणीनो हिसाब गणवाने निपुण थायठे एक कांगणीने लोचें घणां कूड कपट ठल जेद करे ठे तथा विश्वा सघात पण करे ठे तेम ठतां आ बहुमूढ्यवालुं कंकण ते वली सहेज स्व जावें रस्तामां पडेळुं हतुं ते तें शामाटे न लीधुं ? शुं तहारे पडेळी वस्तु लेवाना पच्चकाण ठे के तुजने कांइ महारी शंका उपनी के शुं ?

एवुं राजानुं वचन सांजलीने धनद बोड्यो, के हे राजन् ! मने पारकुं धन लेवानो नियम पण नथी तेम तमारी शंका पण न हती परंतु पारकुं ड्रव्य लेवाथी मूलगुं पोतानुं ड्रव्य होय ते पण तेनी साथें सर्व जाय ते मज वली पारकुं ड्रव्य लेवुं ते प्रत्यक्ष अन्याय ठे अने जे उत्तम जीव होय ते अन्याय करेज नही जो अन्याय करे तेवारे ते हलका माणसनी पंक्तिमां गणवा लायक दुष्ट कहेवाय. माटे में महारा जन्मथी मांकीने आज दिवससुधी पारकुं ड्रव्य लेवारूप पाप सेव्युं नथी तो वली आज ते पापनुं केम सेवन करुं, वली जे शुपुरुष नाम धरावतो होय, अने सुपुरुष पणाने इडतो होय ते पुरुष अन्याय केम करे ?

एवुं धनदनुं बोलवुं सांजली राजायें विचाखुं जे अहो एनी उत्तमता

जूवो केवी हे के केटलाएक तो पारकी वस्तु न लेवी एवो नियम धारण करीने पण वली कुमार्गे दोडे ठे अने केटलाएक एना जेवा उत्तम पुरुष प्रकृतिसें जडक होवार्थी नियम लीधा विना सहेजे पण पारकी वस्तु लेता नथी. यतः ॥ वायस साण खराइ, निवारिया वि हु हवंति असुइ रुइ ॥ हंस करि सिंह प्रमुहा, नकया विपणुद्विया विपुणो ॥ १ ॥ जावार्थः—का गदा, श्रान, र्द्विजादिक जे ठे ते वास्या थका पण अशुचिमांहेज आसक्त होय ठे अने हंस हाथी तथा सिंह प्रमुख जे ठे ते, कोयवारें प्रेस्या थका पण अशुचिमांहे आसक्त थाता नथी ॥ १ ॥

हवे राजायें परीक्षा करी धनदना हाथनी शुद्धि जाणी धनदना विश्वासनो निश्चय कस्यो तेवार पठी जेम कोइने राज्यपदें स्थापियें तेनी पेटें धनदने जंडारीपदें कोइक अपूर्वनी पेटें थापवाने अर्थे राजा बहुमान सहित धनदने कहेतो हवो के, हे धनद ! जेम कणेंकरीने कोठार जरीयें तेम तुं महारो जंडार अमूल्य रत्नेंकरीने जस्य. सार सार रत्न लइने नवुं नवुं जे माणिक्य आवे तेमांथी दशमा अंश जेटलां रत्न तुं राखजे एम कहीने राजायें तेने जंडारी पद पसाय कस्युं. अहो जूठ न्थायमार्गनुं फल !! स्वर्ग ठे तेथकी शुभ निसर्गनुं सुख स्वात्ताविक सुधारसना सहोदर जेवुं ठे. जेनां इहां पण एवां महोटां फल ठे तो परजवनेविषे होय तेमां कहेवुंज शुं !!

हवे धनद राजानो जंडारी अइने तेणें रत्नना आगारनी पेटें परखी परखीने अनुक्रमें राजानो जंकार समुद्रनी पेटें अनेक अनेक अपूर्व एवां क्रीडो गमें रत्नादिकेंकरीने जस्यो अने पोतें पण दशमा अंशनां माणिक्यने ग्रहण करतो थको कोटीगमें मणिनो मालेक थयो रत्न कोटीश्वर थयो. यतः ॥ जाय ते जलदवृंदवृष्टिजिः शाखिनां सफलता शनैः शनैः ॥ तुष्यतां क्वितिचृतां तुष्टिजि ॥ स्तत्क्षणादपि फलोदयोमहान् ॥ जावार्थः—जेम मेघना समूहनी वृष्टियेंकरी हलवें हलवें वृद्धोनी सफलता थायठे तेम वली राजाठनी दयायुक्तवृष्टियेंकरी तत्काल मोहोटा फलनो उदय थायठे. एकदा ते धनद पूर्वपुण्यना उदयथी गुरुनी पासें गयो. गुरु केवा ठे के संबंधविना बांधव ठे जवसमुद्रमां व्रुताने बांधवादिक राखवा असमर्थ ठे पण गुरु समर्थ जाणवा. ते गुरु बोल्या हे जड ! मंगलिकने अर्थे अतिशय जयंकर एवाचिं तारूप समुद्रमांहे पडे थके पण धर्म करवो. यतः ॥ व्याकुलेनापि मनसा

धर्मः कार्योऽतरांऽतरा॥मेढीबद्धोऽपि हि त्राम्यन् । घासग्रासं करोति गौः॥१॥
 युगपत्समुपेतानां कार्याणां यदतिपाति तत्कार्यं॥ अतिपातिष्वपि फलदं फलदे
 ष्वपि धर्मसंयुक्तं ॥२॥ ज्ञावार्थः—कार्यमां व्यग्रमन होय तो पण वच्चवच्चमां
 धर्म करवो, सारांश ए जे ते कार्यनी मांही मांही धर्म करवो. घाणीये बां
 धेलो बलद पण फरतो फरतो घांसना ग्रास लेतो जाय ठे ॥१॥ जो कदि
 एकज वखतें अनेक कार्य आवी पडे तो तेमां पहेलां जे जरूर करवा यो
 ग्य होय ते करवुं वली तेनी अंदर पण जे फल आपनाहं होय ते करवुं
 तेमज फलदायक कामनी अंदर पण पहेलां धर्मयुक्त कार्य करवुं ॥२॥ एम
 विस्तारपणे समकेतसहित श्रावकनो धर्म मुनियें कह्यो. ते सांजलीने जेम
 कंचननेविषे मणि जड्यो होय तेम धनदनुं चित्त जावना रसेंकरिने धर्म
 रूप रत्नें जड्युं ठे. तेवारें ते धनदें समकेत सहित श्रावकनुं व्रत पक्वियुं
 तेमां पण सर्वकालनेविषे सुखें सधाय एवा देशावकाशिकव्रतनो अंगीकार
 करी पोताने स्थानकें आव्यो. रात्रि दिवस आतुर एवा अमारा सरखा
 जीवोने देशावकाशिकव्रतज घटे. अहो श्रीवितरागनो मार्ग जूड केवो
 सुखें कराय एवो ठे जे महारा सरखा राजकार्यमांहे आकुल ठे तेनाथी पण
 अंगीकार कराइने नित्य सुखें सधाय ठे एम हृदयमां जावना जावतो
 रात्रिदिवस अतिचाररहितपणे देशावकाशिकव्रतने आराधतो ह्वो.

अन्यदा समये ते धनद श्रावक, राजानां सर्वकार्य करीने बे पहोर रात्रि
 गया नंतर मध्यरात्रिनेविषे पोताने घेर आवी ज्यांसुधी सूर्योदय न थाय
 त्यांसुधी घरनी बाहेर निकलवुं नही एवुं देशावकाशिकव्रत लइने घरमां रह्यो
 ठे, एवामां राजाना शरीरनेविषे अकस्मात् कोइक आकरी मस्तकनी वेद
 ना थइ जेमाटे ए औदरिक शरीरनो सरुण परुण विघ्नसण इत्यादि धर्म
 ठे. जेने बगरुतां वार लागे नही एवुं जाणीने उत्तमप्राणीयें विशेष प्रकारें
 धर्म करवो एज सार ठे. हवे राजा मस्तकनी आकरी वेदनायें पीडाणो
 जाणे राज्यज गयुं होयनी? अथवा लोहारना कुंरुनो अग्नि जेवो धम
 धमे एवी आकरी वेदना थइ, जाणीयें तरवारेकरीने मस्तक कापी नाख्युं
 होयनी? जाणे वज्रेंकरीने मस्तकना कटका करी नाख्या होयनी? अथवा
 अग्नियेंकरी वाली नाख्युं होय अथवा घंटीयें करी दली नाख्युं होय अ
 थवा पठरनी साथें कूटीने त्रुटी पडतुं होयनी! एवी वेदना राजाने थइ.

तेवारें राजायें सेवकोने कहुं के जाउं आपणा जंडारना जंडारीपासेथी रोगहर रत्न लइ आवो. ते सांजली सेवकोयें धनदने घेर आवीने राजाना मस्तकनी वेदनानुं स्वरूप सर्व संजलाव्युं तेवारें धनदें पण पोताना व्रतनुं स्वरूप सर्व सेवकोने कही संजलाव्युं तोपण सेवकोयें तेने घणे प्रकारे समजाव्यो तथापि समज्यो नही जेम कोइक व्यंतर कोइकना शरीरमां संक्रम्यो होय ते समजाव्यो समजे नही अने तेना शरीरमांथी निकले नही तेम धनद पण पोशाना व्रतनो अजिग्रह न ठांडतो थको पोताना घरमांथी निकट्यो नही. तेवारें ते दुष्ट राजाना सेवको तेनी उपर रूठा थका चानीया नी पेटें जइने राजाने संजलावता हवा. ते सांजली राजा यम सरखो थइ अति तीवरोषें परवशथयो थको सेवको प्रत्ये कहेतो हवो के जूउं ए धनद महारा प्राणनी हरनारी वेदनानो उवेखनार चोर ठे तेने शीघ्रपणे बांधी ने इहां लइ आवो जेणे महारी आझा जंग करी तेने हुं ते आझाजंगना फल देखाडुं, ते सांजलीने सेवक लोक घणा खुशी थया. जेम कोइक नूख्यो होय तेने तेनो कोइ मित्र आवीने जमवानुं नोतरुं दीये तेवारे ते केवो खुशी थाय? तेम खुशी थयाथका, अथवा जेम जव्यजीवने मुनिनो रूमो उपदेश सांजलीने उत्साह उपजे तेम गहगहता थका, धनदनें बांधवाने अर्थे आव्या

ते जेवामां धनदना घर हुंकभा आव्या एवामां शुं थयुं ते हे जव्यो ! तमे सावधान थइने निद्रा विषय कषाय विकथादि प्रमाद ठांकीने सांजलो.

जेवामां ते सुजट धनदना घरनी पासें आव्या एवामां लोकने बहु अर्थ करतो उतावलो देवतानी गतियें दोडतो जेथकी नगरना लोक सर्व विशेष प्रकारें त्रास पाम्या ठे अति जय पाम्या ठे एवो दुःखे सहेवा योग्य वज्रना अग्निसरखो अग्नि, तिहां अकस्मात् प्रगट थयो. तथा जेम दुष्टराजानो प्रधान पण दुष्ट होय तेम ते दुष्ट वज्राग्निनो मित्र एवो दुष्ट वायरो पणचारे दिशायें तेनी साथेंज विशेष प्रकारे प्रगट थयो. हवे ते अग्नि राक्षसनी पेरें सर्वजही एवो निरंकुश हाथीनी पेरें सर्वने बालतो कोइ एवो अजिग्रह लइने आव्यो के कोइनो उलव्यो उलवाय नही जेम जेम लोक उलववा जाय तेम तेम वृद्धि पामतो जाय, जे वारतां पण वांको चाले तेने शुं करे ? लोक सर्व आकुल थइने पोताना घर हाट कुटुंवा दिक सर्वने परतां मूकी दशे दिशायें नाशी जवा लागा.

ते अग्निना जयश्री जेम पवनेंकरि मेघ क्यांय नासी जाय तेम राजा प्रमुख सर्वना मनोरथ मिथ्या थया, तेवारें मस्तकनी पीराने वीसारीने राजा ते पीरुा सहित घरथी बाहेर निकड्यो कारण मरण ते महोटो जय ठे. बाहेर गया पठी जेम तापथकी टाहाढ नासी जाय तेम ते राजानी वेद ना नाठी. राजायें विचाखुं के अहो जूळ व्याधिनी विचित्रगति !!!

हवे ते अग्नियेंकरि अनेक घर हाटादिक सर्व घांसना समूहनी पेरें थो कीवारमां बलि जस थयां ते अग्नि सर्वने बालतो बालतो जेवारे धनद ना घरनी नजीक आव्यो तेवारें धनदना सज्जनें मली धनदने घरथी बाहेर निकलवा माटे घणो समजाव्यो पण व्रतजंगना जयथकी ते धनद घर थी बाहेर निकड्यो नही. विचाखुं जे हुं महारा मात्र एक जवना जीवितव्य माटे व्रतजंग केम करुं हमणांतो एकवारज मरवुं परुशे पण व्रतजंगथी अनंतां मरण करवां परुशे एवुं जाणी धर्मनेविषे दृढता राखी सागारी अनशन करीने धनद तिहां घरमांहेज रह्यो पण बाहिर निकड्यो नही ते धनदना दृढधर्मना प्रजावथकी अग्निपण धर्मनुं माहात्म्य देखाववाने धनदना घरने प्रदक्षिणा देइने आगल चाळ्यो गयो ते वज्राग्निने सन्मुख अग्निमलवाथी आगल जइ पोतानी सेलेंज उलवाइ गयो विषनुं औषध ते विषज जाणवुंए न्यायेंकरिने जाणवुं पण लोक ए युक्ति जाणता नथी.

नगरमां सर्व बलीने जस थयुं पठी जेम समुद्रमांहे छीप देखाय तेनी पेठे एक धनदनुं घर अखंड दीसवा लाग्युं, धूमामो मात्र पण धनदना घर नेविषे देखाणो नही. जेम आकाशने कादव न लागे तेम लोकनां घर बली गयां अने पोतें रह्यां राजादिक सर्व देहमात्रें रह्या धनदनुं एवुं आश्चर्य देखीने सर्व अनुमोदना करता हर्ष पामता पोतपोतानें स्थानकें गया ते धनदनुं वृत्तांत त्रण लोकमां विस्तार पाम्युं राजायें पण लोकोना मुखथी धनदनी वात सांजलीने पूवें जे धनदनी उपर क्रोध चढ्यो हतो ते उप शमी गयो धनदनुं अद्भुतचरित्र देखी चमत्कार पामी प्रजातें धनदने ते कावीने राजायें पूब्युं के हे वत्स! देखवा योग्य नही एवा अग्निमां तुं केम वेशी रह्यो? ते सांजलीने धनदें पोतानुं व्रतसंवंधि सर्वस्वरूप राजानें संजलाव्युं तेवारें राजायें धनदनी तथा तेना धर्मनी घणी प्रशंसा करी,

एवुं अलङ्घ्य धर्मनुं माहात्म्य देखीने राजा तथा प्रजा सर्वलोक धर्म करवाने आदरवंत थया. देशावकाशिकव्रत धनदनी पेटें सर्व जनोयें लीधुं. राजायें बहुमान आपीने धनदने सर्व साधर्मिमांहे वडेरो कस्यो. राजा पण धर्म पाप्मीने धनदने पोतानो गुरु करी मानतो हवो. धनद पण सर्व साधर्मिमांहे अधिकारी थइने धर्मनां कार्य सारीरीतें चलाववा लाग्यो. एक ठत्रें सर्वने धर्मनेविषे जोड्या. हवे ते धनद अनेक लोकने ते पूर्वोक्त मणीथी उपकार करीने देशावकाशिकव्रत अखंडित आराधीने आठमे देवलोकें देवता थयो तिहांथी चवीने मोदें जाशे एवुं धनदनुं कथानक सांजलीने अहो जव्यप्राणी! तमे धनदनी पेरें देशावगाशिकव्रतने अखंड आराधो तो धनदनी पेरें मोक्षसुख पासो ॥ इति दशमदेशावकाशिकव्रतनेविषे धनद जंमारीनी कथा संपूर्ण इति दशमव्रत समाप्त ॥

हवे अगीयारसुं पौषधोपवास नामे त्रीजुं शिक्काव्रत कहे ठे.

जे धर्मनी पुष्टिने धरे तेने पौषध कहियें. ते पौषध अष्टमी आदिदेइने पर्वनेविषे करवुं जे पौषधनामा व्रतेविशेष ते पौषधने समीपें वसवुं अवस्थायें रहेवुं ते पौषधोपवास कहियें अथवा आठमी आदिदेइने पर्वतो जे उपवास तेने पौषधोपवास कहियें ए पौषधव्रतनो अर्थ कह्यो.

ए पौषधव्रतनुं प्रवर्त्तन तो स्पष्ट ठे, एक आहार, बीजो शरीरसत्कार, त्रीजुं अब्रह्मचर्य, चौथो अव्यापार ए चार प्रकारनुं जे ठामवुं ते रूप पौषध कहियें. श्रीसमवायांगनी वृत्तिनेविषे श्रीअज्ञयदेवसूरीजीयें एम कहुं ठेके पौषधआहार शरीरसत्कार ब्रह्मचर्यव्यापार जेदा श्रतुर्द्धापुनरैकैको द्विधा देशतःसर्वजेदादेवमष्टौजंगा इत्यादिक घणी व्याख्या करी ठे.

हवे पूर्वे चार प्रकारना पोसहने देशथी तथा सर्वथी एवा बे बे जेदे क रतां आठ प्रकारना पोसह थाय तेनां स्वरूप कहियें ठैयें. १ तिहां एका सणे तथा नीवी प्रमुख त्रिविहार उपवासें करी जे पौषध करवुं ते देशथी आहार पौषध कहियें. २ अहोरात्र पर्यंत चारें आहार वर्ज्जवारूप ते सर्वथी आहार पौषध कहियें एम शरीरसत्कारादिक सर्व देशथी सर्वथी कहेवां

हवे शिष्य गुरुने पूठे ठे के जेवारें देशथी पोसह उच्चरे तेवारें सामायिक उच्चरे के नही उच्चरे? तेने गुरु उत्तर कहे ठे के जे सर्वथी पोसह उ

चरे तेने नियमा सामायिक उच्चरवुं जोश्ये अने जे सर्वथी देहेरानेविषे अथ वा साधुनी पासे अथवा पोताना घरनेविषे अथवा पोषधशालानेविषे मणिमुद्रादिक सुवर्ण सर्व ढांडीने पोसह लक्ष्ने जणे, गुणे, पुस्तक वांचे, धर्मध्यान ध्याय, साधुना गुणनुं चिंतन करे, तथा विचारे जे अहो हुं मंदजाग्यनो धणी जे साधुपणुं लेवाने असमर्थ तुं, आवश्यकनी चूर्णिमध्ये तथा श्रावक प्रज्ञसिग्रंथनी टीकादिकनेविषे ए सर्व कहुं ठे. के सावद्य वर्जनरूप जे सामायिकनुं अर्थ ते पोषधमांहे जेलो ठे तो पण पोषध सामायिक लक्षण बेहु व्रतनुं आराधन ठे ए अजिप्राये करीने फलनो विशेष करवो.

ए आहारादिक चतुर्विध पोषधना एकादि संयोगें एकेक पदें गणियें तेवारें एंशी जांगा थाय तिहां एकसंयोगी एना मूल जांगा आठ थाय अने द्विकसंयोगें ठ जांगा थाय ते आवीरीतें के १ आहारपोसह अने शरीरसत्कार पोसह, २ आहार अने ब्रह्मचर्य, ३ आहार अने अव्यापार, ४ शरीरसत्कार अने ब्रह्मचर्य, ५ शरीरसत्कार अने अव्यापार, ६ ब्रह्मचर्य अने अव्यापार ए द्विकसंयोगी मूल ठ जांगा थाय तेना उत्तर जांगा चोवीश थाय ते जेम के एक द्विकसंयोगियाना चार जांगा थाय ते कहियें ठैयें १ देश देशथी, २ देश सर्वथी, ३ सर्व देशथी, ४ सर्व सर्वथी ए चार जांगाने मूल ठ जांगानी साथें गणतां चोवीश जांगा द्विकसंयोगी थाय.

हवे त्रिकसंयोगिया चार जांगा मूलगा थाय ते आवी रीते:—१ आहार पोसह, शरीरसत्कार पोसह अने ब्रह्मचर्य पोसह, २ आहार शरीरसत्कार अने अव्यापार, ३ आहार ब्रह्मचर्य अने अव्यापार, ४ शरीर, ब्रह्मचर्य अने अव्यापार ए मूलत्रिक संयोगिया चार जांगा थाय. हवे एना उत्तर जांगा वत्रीश थाय ते आवी रीते के:—१ देश देश देश, २ देश देश सर्व, ३ देश सर्व देश, ४ देश सर्व सर्व, ५ सर्व देश देश, ६ सर्व देश सर्व, ७ सर्व सर्व देश, ८ सर्व सर्व सर्व, ए आठ जांगाने पूर्वोक्तने मूल चार जांगानी साथें गुणीयें तेवारें वत्रीश जांगा थाय.

तथा चतुःसंयोगीं मूल एकज जांगो थाय ठे तेने देशथी अने सर्वथी गुणीयें तेवारें शोल जांगा थाय. ते आवी रीतें:—देश देश देश देश, २ देश देश देश सर्व, ३ देश देश सर्व देश, ४ देश देश सर्व सर्व, ५ देश सर्व देश देश, ६ देश सर्व देश सर्व, ७ देश सर्व सर्व देश, ८ देश सर्व सर्व सर्व, ए

सर्व देश देश देश, १० सर्व देश देश सर्व, ११ सर्व देश सर्व देश, १२ सर्व देश सर्व सर्व, १३ सर्व सर्व देश देश, १४ सर्व सर्व देश सर्व, १५ सर्व सर्व सर्व देश, १६ सर्व सर्व सर्व सर्व एरीतें एक संयोगी आठ, द्विक संयोगी चो वीश. त्रिक संयोगी बत्रीश अने चतुःसंयोगी सोल, सर्व मल्ली एंशी जांगा अथा ए एंशी जांगा मध्ये पूर्वाचार्यनी परंपरायें सामाचारी विशेषें हमणां तो एक आहार पोषध देशथी सर्वथी बेहु प्रकारें करीयें ठैयें.

इहां शिष्य गुरुने पूठे ठे के निरवद्य आहार सामायिकनी संघाते विरोध देखवाथी ते पोसह सामायिक सहित केवीरीतें थाय ?

हवे गुरु उत्तर कहे ठे के साधु सर्व सामायिकव्रतना धारक ठे ते केम आहार करे ठे ? तथा उपधानवंत श्रावक होय ते केम आहार करे ठे तेने जेम आहार निषेध नथी तेम पोसहमांहे श्रावकने आहार निषेध नथी.

शरीरसत्कारपोषध, ब्रह्मचर्यपोषध अने अव्यापारपोषध ए त्रण प्रकारना पोषध, तो सर्वथीज उच्चराय पण देशथी उच्चरतां तेनी साथें प्रायः सामायिकनो विरोध थाय ठे केमके सामायिक मध्ये तो “सावज्जां जोगं पच्चस्कामि” ए पाठथी सावद्य सर्व पच्चख्या ठे अने शरीरसत्कारादिक त्रण पोसहनेविषे तो देशथी उच्चरतां प्रायः शरीरसत्कारादिकना सावद्यव्यापार थायज ठे तेमाटे तेनो देसथी उच्चर करवो निषेध कस्यो ठे.

वली शिष्य पूठे ठे के निरवद्य देह सत्कारादिक करतां शो दोष ठे ? तेने गुरु उत्तर कहे ठे के शरीरनी शोचाना लोच माटे निषेध ठे, सामायिकवंतने शरीरनी शोचा करवी घटे नहीं. अने आहार न करे तो शक्ति मंद थाय ते शक्तिना मंदपणाथी धर्म अनुष्ठाननो निर्वाह न थाय. तेमाटे साधुनी पें आहार करवो कह्यो ठे श्रीआवश्यकचूर्णिमांहे पोषधव्रतने अधिकारें कळुं ठे. यतः ॥ तंसत्तिउंकरिज्जा, वतो अजोवन्निउंसमणधम्मो ॥ देसावगासियं पुण । जुत्तो सामाइएणं वा ॥ १ ॥ निशियन्नाप्येऽप्युक्तं ॥ पौष धिनमाश्रित्य उंदिठकडंपिसोचुंजेइति निशियचूर्णो वा ॥ जांचउदिठकमंतं, कडं सामाइउं विचुंजइति ॥ २ ॥ इदं च पोषधसहितं सामायिकापेक्षयैव संज्ञाव्यते ज्ञावार्थः—धर्मनी शक्ति प्रमाणें करी तपस्या प्रमुख करे एवो साधुनो धर्म वर्ण व्यो ठे. परंतु देशावकाशिकव्रत तो सामायिक जेळुं युक्त ठे. निशियन्नाप्यमां पण कळुं ठे पापधवालाने आश्रयिने उद्देश्यो आहार ते पण जोजन करे अथ

वा निश्चिन्तनीमां जे उद्देशी कछुं ते सामायिक करवावालो पण नोजन करे. परंतु ते पोषध सहित सामायिकनी अपेक्षायें संजवीयें ठैयें. अने पोषध र हित सामायिक तो एक मुहूर्त्तमात्रनुं ठे तेमां पूर्वाचार्यनी परंपरायें आहार लेता नथी श्रावक पम्क्कमणासूत्रनी चूर्णिमां एम कछुं ठे ॥ जदिदेसउं आहारपोसहिउं तो जत्तपाणस्स गुरु सक्किअं पारावित्ता आवसियं करित्ता इरिया समिइ एगंतुवरं इरियावहिअं पम्क्कमइ आगमणं आलोयणं नोयणं करेइ चेइए वंदेइ तउंसंभासयं पमज्जित्ता पायपुठंणे निसिअइ न्नायणं पमज्जइ जहो चिएअ नोयणे परिवेसिए पंचमंगलमुच्चारेइ सरेइ पच्चस्काणं तउं वयणं पमज्जित्ता असरसरं अबचवं अडुयमविदंबिय अपरिसान्णियं मणवयण काय गुत्तो जुंजइ साहूवउवउत्तो ॥ १ ॥ जाया माया ए जुच्चा फासु अ जलेण मुहसुद्धिकाउं नवकार सरणेणउठाइ देवेवंदइ वंदणयंदाउं संवरणंकाउणं पुणो विपोसहसालाए गंतु सज्जाइतो चिष्ठइत्ति ॥ न्नावार्थः—जेवारें देशथी आहार पोसह करे तो जातपाणीने गुरुनी सार्वे परावीने आवस्सहि कही ईर्यास मिति शोधतो घरें जइने ईरियावहि पम्क्कमे गमणागमण आलोइने नोजन करे. चैत्यवंदन करे, तेवार पढी संडासा पोते प्रमार्ज्जन करे पोंठणा उपर बेशी नोजनने पूंजे पढी जे उचितनोजन होय ते पीरसे थके मुखथी नवकारनो उच्चार करी पच्चस्काण संनारी तेवार पढी मुखने प्रमार्ज्जिने स्वररहित, वचकाररहित, विदंब रहित, अण ठांडेथके मन वचन काया गुप्त करतो साधुनी पेरे उपयोग सहित पणे नोजन करे ॥ १ ॥ पोताना आहार प्रमाणे नोजन करी, उण्णजलथी मुखशुद्धि करीने नवकार कहेतो उठे, देव वांदे वांदणा देइने संवरण करीने वढी पण पोषधशा लायें जइने सव्वाय करतो वेशे ॥ एटला माटे देश सामायिकें देशपोषधने सज्जावे जेम विधि कछो ठे तेम विधियेंकरीने नोजन करवुं एवुं आगममांहे देखीयें ठैयें. इहां पोसह लेवानो विधि तो पोषध प्रकरणथकी जाणवो.

हवे ए पोषधव्रतना पांच अतिचार ठांमवा ते कहे ठे.

संथारूच्चार विहि, पमाय तह चैव नोयणाओए ॥

पोसहविहिविवरीए, तइए सिस्कावएनिंदे ॥ २ए ॥

अर्थः—संथारो ते नाजनो तृणनो कांवढी, वच्चादिकना उपलक्षणथी

शय्या बाजोट, पाटीया प्रमुखनुं जाणवुं. अने उच्चार ते वडीनीति, प्रसवण मातरुं लघुनीति, तेने परठववानी जूमिका तेना वार मांडलां जाणवां लघु नीति तथा वडीनीतिनी आबाधा न सही शके तेमाटे पोषधशालामांहे ठ मांडलां अने आबाधा सही शके तोठ मांडलां पोषधशालाथी बाहेर करे तिहां आघाट एटले अकस्मात् आबाधा थइ गइ रहेवाणुं नही तेने माटे मांहे मांडलां करे अने जे आबाधा रही शके ते अनाघाट कहियें तेना ठ मांडलां बाहेर करे. ए वार मांडलां विष्टा मुत्रना स्थंफिल जाणवां.

हवे मांडलुं जघन्यथी एक हाथनुं अने हेतुं चार आंगुल धरतीमांहे एटले हेठी चार आंगुल जूमिका अचेत जोइने थुंक श्लेष्मादिकनुं परठ ववुं करे तेने विधियें पुंजी विधियें जोइने परठववुं तेने विषे प्रमाद न करवो इहां संथारो शय्यादिक तेने नेत्रं करीने जोयुं नही होय अथवा जोयुं तो यद्वा तद्वा कांइ जोयुं कांइ नहीं जोयुं अथवा रूमीरीतें जोया विना बेसवुं उठवुं कीधुं होय ते प्रथम अतिचार जाणवो.

१ एम रजोहरणेंकरी पुंज्युं न होय अथवा पुंज्युं तो कांइ पुंज्युं कांइ नहीं पुंज्युं एम दुःप्रमार्जन करे थके बीजो अतिचार.

३-४ एम लघुनीति वकीनीति एटले उच्चार पासवण परठववानी जूमि काना पण एज बे अतिचार कहेवा. ए चारे अतिचार अनाउपयोगें जाणवा.

५ पांचमुं पोसहविहिववरीए एटले पोषधना विधिथकि विपरीत पो षध कीधे थके अर्थात् चार प्रकारनो पोसह ते रूडीरीतें पाख्यो नही पण जेवो तेवो पाख्यो अर्थात् जेवेलायें लेवो ते वेलायें पारवो जोइयें तेम न करतां सवारो पारे तथा अन्यथा विधि करे पण रूमीरीतें आराधे नही जेमके आहारादिक चारे प्रकारनो पोषध कख्यो ठे पठी ते कुधायें तृषायें पीडित थको एवी चिंतवणा करे के आ पोषध तरत पूर्ण थाय तो पठी हुं आ अमुक वस्तु खाइश अमुक वस्तुनु पान करीश इत्यादि आहार संबंधि अजिलाषा करे. तथा शरीरसत्कारादिकनां दुध्यान सर्व चित्तमां चिंतवे जे पोषध पूर्ण थशे पठी हुं आम करीश आम करीश इत्यादि दुध्यान चिंतववा रूप पांचमो अतिचार.

सूत्रकार कहे ठे के “अप्पडिलेहिअ दुपडिलेहिअ सद्यासंथारए” ए प्रथम अतिचार तथा “अप्पमज्झिअ दुप्पमज्झिअ सद्यासंथारए” ए बी

जो अतिचार. तथा “अप्पन्निहेहिअ दुप्पन्निहेहिअ उच्चार पासवण चूमि” ए त्रीजो अतिचार. तथा “अप्पमज्झिअ दुप्पमज्झिअ उच्चार पास वण चूमि” ए चोथो अतिचार. तथा “पोसहोववासस्स सम्मं अण्णु पालणया” एट्ठे पोषधोपवासने सम्यक्करीतं पाख्यो नही ए पांचमो अतिचार जाणवो. अथवा “जोयणाजोए” इति पाठांतर तिहां जोजन ते आहारनेविषे उपलक्षणथी देहसत्कारादिकनेविषे पोसहमां विचार थाय के केवारे वहेलो महारो पोसह पूर्ण थाय तो खेणायें हुं जोजनादिक करुं इत्यादि दुध्यान चिंतववा रूप पांचमो अतिचार ए पांचे अतिचारें करीने पोषधना विधि थकी जे विपरीत थयो होय शेष अर्थ पूर्ववत्.

पोषधव्रत ठति शक्तियें तो चउविहारोज करवो अने ते चउविहार करवानी शक्ति न होय तो तिविहार अथवा आयंबिलादिकें करी पण पर्व दिवसनेविषे पोषधव्रत अवश्य करवुं प्रायः सर्व सावद्य व्यापारने वर्ज्जावेकरीते फलनी बाहुल्यता थाय कह्युं ठे के यतः ॥ सामाश्य पोसह संतिअस्स, जीवस्स जाइ जोकालो ॥ सो सफलो बोधवो, सेसो संसारफल हेउ ॥ १ ॥

हवे पर्थ ते शुं कहियें यतः ॥ बीया पंचमी अठमी, एगारसि चउदसी पण तीहीउं ॥ ए आउसु अ तिहीउं गोयम गणहारीणा जणिया ॥ १ ॥ बीहा दुविहे धम्मे, पंचमी णाणे अ अठमी कम्मे ॥ एगारसि अंगणं, चउदसि चउद पुवाणं ॥ २ ॥ ज्ञावार्थः—बीज, पांचम, आठम, अगीआरश अने चौदश ए (पणतीहीउं के) पांच तिथिउं जाणवी ए तिथिउं गौतमगणधरादिकें कहि ठे ॥ १ ॥ तेमां बीज ते दुविधधर्मनुं आराधन अने पंचमी ते ज्ञाननुं आराधन, तथा अठमी ते कर्मक्यनुं आराधन अने अगीआरशें अगीयार अंगनुं आराधन वली चौदशें चौद पूर्वनुं आराधन ठे ॥ २ ॥ जेमाटे श्रीबीतरागनां वचन पण एमज सांजलियें ठैयें. “जयवं बीय पमुहासु पंचतिहीसु विहिअं धम्माणुठाणं किंफलं होइ” गोयमावहुफलं होइ जम्मा इएसु तिहीशु पाएणं जीवो परजव आउअं समज्झिणइ तम्हा तवो विहाणाइ धम्माणुठाणं कायवं जम्हा सुहाउअं समज्झिणइ ति ज्ञावार्थः—हे जगवन्! बीज प्रमुख पांच तिथिनेविषे कहेला धर्मनुं अनुष्ठान करवाथी शुं फल होय? हे गौतम जेमाटे ए तिथिउंनेविषे प्रायः जीव परजवनां आउखां बांधे ठे ते कारण माटे तप प्रमुख विधियें करी

धर्मानुष्ठान करवुं जेथकी जीव शुचगतिनां आउखां वांधे इति ॥

वली पंचमीने पर्वपणुं श्रीमहानिशीथमध्ये कहुं ठे यतः ॥ संते वलि वीरिय पुरिस्सकार परक्कमे अठमी चउदसी णाणपंचमी पज्जोसवणो चउ मासिएसु चउठ अठम ठठि करिज्जा पायच्चित्तमिति ॥ ज्ञावार्थः—ठते वदें, ठते वीर्यें, ठते पुरुषाकार पराक्रमें, अष्टमी, चतुर्दशी, ज्ञानपंचमी, पंजोसण मां चोमासियें एटले ठेकाणे, चौथ ठठ अठमेकरीने प्रायश्चित तप करवुं. तथा निशीथचूर्णिमांहे पण कहुं के “ पुष्पिमाए दसमीए एवमाईसु पवेसु प चोसवे अबं न अपवेंसुत्ति ॥ ज्ञावार्थः—पुष्पिमा पंचमी दशमी ए आदे देइने पर्वना दिवसोनेविषे तपस्या करवी पण पर्व विना तप न करवुं तथा एकोनविंशति पंचाशकवृत्त्यादिक अनेक ग्रंथनेविषे पंचमी कही ठे.

एम ठतां त्रिपर्वीः चतुःपर्वी, पंचपर्वी, षटपर्वीने तप शीलादिकेंकरी आराधवी कही ठे पोतानी शक्ति होय तो सर्वे बेहु पखवाडीयानी तिथि आराधवी अथवा एक पखवाडियानी पण आराधवी अथवा महोटी तिथिउं पण आराधवी परंतु विराधवी नही शक्ति होय तो सर्वदा आरा धन करतां कोइ दोष नथी.

वली शिष्य पूठेठे के चउदस अठम उदिठ पुष्पिमासणिएसु पणिपुष्प पोसह अणुपालेमाणे विहरइ एम कहुं ठे. तेनो गुरु उत्तर कहे ठे के श्री सूयगमांगमांहे श्रावकना वर्णनने अधिकारे चतुर्दशी अष्टमी, ए तिथि तो प्रसिद्ध ठे पण उदिठ्ठासु एवो जे पाठ ठे ते तो श्रीतीर्थकरनी महोटी कल्या णिकतिथि ठे तेणेंकरी पुण्य तिथिपणे ठे अने पूर्णिमातो त्रण चोमासानी त्रण पुनमने माटे विख्यात ठे एटलामाटे कही ठे तथा श्रीजगवतीनी टी कामध्ये उदिठ्ठा तिथिने अमावास्या कही ठे तेशी अष्टम्यादिक पर्वनेविषे ज पोषध करवो पण शेष दिवसनेविषे न करवो एम न कहेवुं एवो कांइ एकांत नथी कारणके बीजा सुबाहुकुमारादिक तथा परमेश्वरना दश श्राव कें तिथिविना पण पोसह कख्या ठे तेने ना कही नथी जेमाटे श्रीविपाक सूत्रना बीजा श्रुतस्कंधना प्रथम अध्ययननेविषे कहुं ठे “तेएणंसे सुबाहु कुमारे अन्नयाकयाइं चाउदसठमुदिठ पुष्पिमासणिएसु जावपोसहसालाए पोसहिए अठमज्जत्तिए पोसह पडिजागरमाणे विहरहत्ति ॥ ज्ञावार्थः—तेवा रें ते सुबाहुकुमार अन्यदा कोइवारें चतुर्दशी अष्टमी अमावास्या पूर्णिमा

तिथिनेविषे यावत् पोषधशालामांहे पोषधसहित अष्टमंजतें पोसहनुं प्रति जागरण करतो थको विचरे. इहां अष्टमंजत करवाथकी लागठ त्रण दिवस पोसहनुं ग्रहनुं अयुं एथी पर्वथकी अन्यदिवसें पण पोषध लेवानी आझा ठे.

जे एम कहेके तिथिविना पोषध लीये ते अविधि करे ठे तेने कहेवुं के अन्नयकुमार कार्य करवाने उद्देशें त्रण दिवस पोसहमां रह्या अने विजय राजा कार्यने उद्देशें सात दिवस पोसहमां रह्या. इहां जो अविधि होय तो वांठितकार्यनी सिद्धि न नीपजे अविधिथी तो साहमो उपद्रव थवो जोइयें जेम अकालें सज्जाय करे ठे तेने वांठितकार्यसिद्धिनो संशय रहे ठे, श्रीज्ञाताधर्मकथासूत्र तथा वसुदेवहिंड प्रमुख आगममांहे साक्षात् कहुं ठे. यतः ॥ सवेसुकाल पवेसु, पसठो जिणमए तहाजोगो ॥ अष्टमि चउदसीसु, नियमेण हविज्जा पोसहिउ ॥ १ ॥ जावार्थः—सघलां पर्वमां सर्वकालनेविषे प्रशंसवायोग्य यथायोग्य वीतरागना मतनेविषे अष्टमी चतुर्दशीमांहे निश्चे पोसह करवो.

तथा आवश्यकचूर्णिनेविषे पर्वदिवसें निश्चे पोसहनुं व्रतकरवुं कहुं ठे परंतु अन्यदिवसें पोसह करवानो नियम नही परंतु सर्वथा निषेध नथी नहीज करवो एवो कोइ आगमनेविषे तेनो निषेध नथी ने सांजद्वयो पण नथी. पोषधोपवासनो तथा अतिथिसंविज्ञागनो तो निश्चित दिवस नो नियम नथी, श्रीहरिचन्द्रसूरिकृत आवश्यकनी महोटी टीकानेविषे तथा आवकप्रज्ञसिग्रंथनी वृत्तिनेविषे साक्षात् कहुं ठे तेनो जेवारें निषेध करे ठे तेवारें तेणे ग्रंथकारनो अजिप्राय जाण्योज नथी ते एम कहे ठे के जेवारें सर्व दिवसें पोसह कराय तेवारें पर्वदिवसें पोसह करवानो शो विशेष ठे? तेने कहियें ठैयेंके पर्वदिवसें अवश्य करवो एज विशेषठे अन्य दिवसें नियम नथी जे करे तेने नाकारो नथी एटलो विशेष ठे, जेम आवश्यकवृत्तिआदि ग्रंथमध्ये आवकनी पांचमी प्रतिमाने अधिकारें कहुं ठे के दिवसें ब्रह्मचर्य निश्चें पालवुं एवुं कहेवाथी एम न समजवुं के रात्रियें न पालवुं परंतु रात्रियें पण अवश्य पालवुं एतो पोतानी मेदेज जाणी लेवुं के जेवारें दिवसें निषेध कहुं तेवारें रात्रियें निषेध जाणवुंज.

जो एवो नियमज होय के पोषध नित्य करवो तेवारें तो अतिथिसंविज्ञाग पण नित्य करवो जोइयें, माटे पोषध कस्यो होय तोज अतिथिसंवि

खाणवा योग्य ठे ते स्त्री चरतारने सात पुत्रियो थइ ठे ते साते निर्गुण ठे पगनी रजनी पेरें धननी हाणी करनारी ठे यतः ॥ अजारजः खररजस्तथा संमार्जनीरजः, दीपमंचकयोऽथाया लक्ष्मीं हंति पुरा कृतां ॥ १ ॥ जावार्थः— अजनी रज ॥ गर्दजनी रज, तेम सावरणीनी रज, दीवानी ठाया, मांचानी ठाया, षटलां वानां पूर्वे उपार्जित लक्ष्मीने हणे ठे ॥ १ ॥ ते पेटचरा रां कनी पेरे निर्लज्जा ठे तथा बीजा अजद्वय चक्षणनेविषे निरंतर सर्वस्थानकें निःशंक ठे, सत्पुरुषना गुण ग्रहवा मांहे मूक ठे. दुःखरा, दुर्जागी, दुर्मति, दुर्गतिने पामनारील, माठा आशयनी धरनारील, साते मांहोमांहे क्लेशनी करनारी ठे, जाणीयें दुःखदायी साते नारकीज ठे ते साते पुत्रियो मा वा पने घणा खेदनी उपजावनारी थइ तेथी मातापिताने अतिशय अनिष्ट थइ.

हवे ए पठी ते शेठने आठमना चंद्रमा जेवो एक पुत्र थयो ते रात्रियें जन्मयो परंतु रात्रि ठतां पण चारे दिशायें अकस्मात् उद्योत थयो ते जोइ मातापिताने खेद अने विस्मय थयो एवामां तो ते वालक जन्मतांज वाचा ल थइने ताडुकीने वोट्यो के तमो पुत्रजन्मना हर्षने स्थानकें खेद केम करो ठे? महारा जन्मनो महोत्सव केम नथी करतां? पुत्ररत्न पामवुं सुलभ नथी एवी जन्मतांवारज पुत्रनी वाणी सांजलीने मा वाप विचारवा लाग्याके आपणें पेट कोइ चूत अथवा प्रेत अथवा यम ते पुत्ररूपें अवतस्थो जणाय ठे नहीतर जन्मतांज एवी स्पष्टवाणी कयांथी वोलें! माटे एनो जन्म महोत्सव केम करीयें?

एवा मातापिताना चित्तना आशयने जाणीने ते वालक फरी वापप्रत्यें कहेतो हवो के तमे कांशपण तमारा चित्तनेविषे शंका लावशो नही हुं तमारा जाग्यना उदयथी कटपवृक्षनी पेरें तमारा कुलमां अकस्मात् अवतस्थो हुं, वली मारुं वचन सांजलो आ नगरनी वाहेर उद्याननेविषे देहेहंठे ते देरासरने वारणे दशकोनी सोनैयावुं निधान ठे तिहां तमे उतावला जइ ड्रव्य लावी धननी शार्त्ति निशारीने महारो जन्ममहोत्सव अति विस्तारें करो. तथा ते धनेंकरीने बीजांपण घणां अगणित पुण्यनां काम करो. एवी ते वालकनी वाणी सांजलीने तेना पितायें अतिविस्मय तथा अतिहर्ष पामी तेज वखतें तिहां जइने खोचुं तो मांहेथी धन निकट्युं ते तत्काल घेर लावीने नवी जाणे सुकृतनी मूर्त्तिज होयनी!! तेवीरीतें ते पुत्रनो जन्मसंवधी म

होटो अतुल महोत्सव ते शेठे करीने गुणनिष्पन्न एवं देवकुमार तेनुं नाम पाड्युं. मा बापें विचाखुं जे ए पुत्र जन्मथीज प्रगट वचनें करीने सुखदायी थयो तो आगलपण आपणने सुखदायी थशे तेम ते कुमार पण अतिशय रूपादि गुणें करीने वधतो हवो.

एवामां ते प्रज्ञाकर शेठनो कोशक चाडियो द्वेषी हतो तेणे राजापासें जइने प्रज्ञाकरशेठ धन पाम्या ते संवंधि वार्त्ता करीने चामी खाधी रा जायेंपण कोशक प्रकारथी धननी प्राप्ति जाणिने ते चाकियाना मुखनी वात सांजली क्रोधें धमधमीने सुन्नटोने हुकुम कख्यो के जाउं तमे प्रज्ञाकर शेठनुं घर लूटी लावो ते सुन्नटोने शेठें पोताना घरतरफ दूरथी आवता जोइ शेठ अत्यंत ध्रूजवा लाग्यो तेवामां पारणामां रहेलो बालक बोळ्यो के हे पिताजी! तमे राजाना सुन्नट देखीने तमारा हृदयमां जय आणशो नही हुं रक्षकतुं माटे इंद्रसरखो पण तमोने उपद्रव न करी शके एम जाणजो जेणे तमने धन आप्युं ठे तेज तमारुं रक्षण पण करशे एम क ने ते बालक पारणामांहेथी उठीने घरने आंगणें जइ हजार सुन्नटने जीते एवो योधो थ इने बेठो पठी असुर सरखा डुर्कर सुन्नट जेटले शेठना घरमां प्रवेश करवा लाग्या तेटले ते पन्नरदिवसने बालकें विकराल व्यालनी पेठे थइने वाख्या तोपण मांहे पेसता रह्या नही तेवारें चपेटेकरीने सर्वने हण्या एटले एक तमाचो आकरो मारेथके सर्व सुन्नट मुखथी लोही वमता जमरी खाइने जाणीयें चक्र जमतुं होय अथवा जाणीयें मदिरा पीधी होय तेम लडथ रुता धरतीयें अथडाइ मूर्त्ताखाइ पड्या जाणे मूवा पडेला होय तेवा थया.

ए व्यक्तिकर सांजली राजाने घणो कोप चड्यो तेथी संग्राम करवानी तैयारी करवा लाग्यो एवामां प्रधान आवीने कहेतो हवो के हे राजन्! उतावलां थइने कोइ कार्य करवुं नही. जे करवुं ते विचारीने करवुं जेथी पठी जंरतो न थाय तमोतो काह्या ठो तेथी तमारे आटवुं विचारवानुं ठे के जे पन्नरदिवसना बालकमां एवडुं पराक्रम ठे ए वात केवी अगम्य ठे एटला माटे हुं एकवार ते बालकनी पासें जइ सम्यक्प्रकारें तेनुं स्वरूप जो इ आवुं तिहां सुधी तमे संग्रामनी वात करशो नही यतः ॥ अपरिखिय कय कज्जं, सिद्धापि न सज्जणा पसंसंति ॥ सुपरिखियं पुणोविह, कियंपि न जणेइ वयणिज्जं ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—परीक्षाविना जे कार्य कखुं ते का

र्य जो सिद्धिपाम्युं तोपण सज्जन पुरुष तेनी प्रशंसा करे नही. अने सुपरी क्तित कार्य जो वगड्युं होय तोपण तेविषे सोकमां निंदा न थाय ॥ १ ॥

पठी राजानी आज्ञाथकी शेठने घेर ते प्रधान आव्यो राजाना सुज टोने पडेला देखीने विशेष शंकाकुलपणे शेठ अने शेठनी स्त्रीयें बोलाववा पूर्वक घरमांहे तेड्यो ते आवी पारणामांहे रत्नजडित दसो उलावता एवा बालकनी पासें बेसीने स्नेह सहित कोमलामंत्रणे करीने तेने बोला वतो हवो हे कुमारेंद्र! राजाना मनुष्यनी उपर दुर्निवार क्रोध करवो ते तमारे युक्त नही. केसरीसिंहनी पेंतें तहारी अचिंत्य शक्ति ठे. तो आ शृगाल सरखा सेवको. उपर शो पराक्रम करवो. यतः ॥ सिंहः करोति विक्रम, मलिकुजंकारचूषिते करिणि ॥ न पुनर्नखमुखविलिपित, चूतलकु हरस्थिते नकुले ॥ त्रमरकुलना जंकारथी शोभायमान हाथिउपर सिंह पराक्रम करेठे परंतु नोरथी अने मोहोढाथी खणेदी चूमिनी वखोलमां रहेला नोलिया उपर पोताना पराक्रम देखाडतो नथी.

एटला माटे हे कुमर? ए वीचारा रांकनी उपर क्रोध म करो जे आ वीने पगें लागे तेनी उपर कृपा राखवी जोड्यें एटलुं करवाथीज सर्वने चमत्कार जेवुं लाग्युं माटे हवे एमना उपर करुणा करो. एवी प्रधाननी उत्तम वाणी सांजली लगारेक हसीने कुमर बोळ्यो हे महामतिना धणी! तुं सांजद्वय अमारो कोप कांइ राजाना सुजटो उपर नथी ए कांइ अमारा अपराधी नथी अमारो अपराधी तो राजा ठे माटे राजा संग्राम करवा महारी साथें आवे तेनी हुं वाट जोडं तुं केम ए राजा संग्राम करवा आ टलो विलंब करेठे, वली संग्राम कख्याविना राजानो कपाय केम उपशमे? माटे एकवार हुं संग्रामतुं कौतुक पण देखातुं जे संग्राम आम थाय ठे, तेथी तुं उतावलो उतावलो जा अने वहेलो वहेलो राजाने मोकद्वय.

एवां ते बालकनां चमत्कारिक वचन सांजलीने प्रधान मनोहर वाणी यें करी कुमरने समजावे ठे के हे कुमर! राजाने पण कोइक चित्तत्रम थ यो देखाय ठे जेमाटे तेने तमारुं धन लेवानो अजिलाप थयो जेम कोइक स्त्रीबुद्ध पुरुष होय ते महासतीना चित्तनो आशय लइ न शके जेम ते स तीना चित्तनो आशय लेवो दुष्कर ठे तेम तमारुं धनलेवुं दुष्कर ठे ते बात में हवे जाण। तमारुं स्वरूप पण जाण्युं तमे बालकरूप पण पूजनीय ठे

होटो अतुल महोत्सव ते शेठे करीने गुणनिष्पन्न एवुं देवकुमार तेनुं नाम पाळ्युं. मा बापें विचाखुं जे ए पुत्र जन्मथीज प्रगट वचनें करीने सुखदायी थयो तो आगलपण आपणने सुखदायी थशे तेम ते कुमार पण अतिशय रूपादि गुणें करीने वधतो हवो.

एवामां ते प्रज्ञाकर शेठनो कोइक चाडियो द्वेषी हतो तेणे राजापासें जइने प्रज्ञाकरशेठ धन पाम्या ते संबधि वार्त्ता करीने चानी खाधी रा जायेंपण कोइक प्रकारथी धननी प्राप्ति जाणिने ते चाकियाना मुखनी वात सांजली क्रोधें धमधमीने सुजटोने हुकुम कस्यो के जाउं तमे प्रज्ञाकर शेठनुं घर वूटी लावो ते सुजटोने शेठें पोताना घरतरफ डूरथी आवता जोइ शेठ अत्यंत धूजवा लाग्यो तेवामां पारणामां रहेलो बालक बोळ्यो के हे पिताजी! तमे राजाना सुजट देखीने तमारा हृदयमां जय आणशो नही हुं रक्षकबुं माटे इंद्रसरखो पण तमोने उपद्रव न करी शके एम जाणजो जेणे तमने धन आप्युं ठे तेज तमारुं रक्षण पण करशे एम क ने ते बालक पारणामां हेथी उठीने घरने आंगणें जइ हजार सुजटने जीते एवो योधो थ इने बेठो पठी असुर सरखा डुर्जर सुजट जेटले शेठना घरमां प्रवेश करवा लाग्या तेटले ते पन्नरदिवसने बालकें विकराल व्यालनी पेठे थइने वास्या तोपण मांहे पेसता रह्या नही तेवारें चपेटेकरीने सर्वने हण्या एटले एक तमाचो आकरो मारेथके सर्व सुजट मुखथी लोही वमता जमरी खाइने जाणीयें चक्र जमतुं होय अथवा जाणीयें मदिरा पीधी होय तेम लडथ कता धरतीयें अथडाइ मूर्बाखाइ पड्या जाणे मूवा पडेला होय तेवा थया.

ए व्यतिकर सांजली राजाने घणो कोप चड्यो तेथी संग्राम करवानी तैयारी करवा लाग्यो एवामां प्रधान आवीने कहेतो हवो के हे राजन्! उतावलां थइने कोइ कार्य करवुं नही. जे करवुं ते विचारीने करवुं जेथी पठी उरतो न थाय तमोतो माह्या ठो तेथी तमारे आटबुं विचारवानुं ठे के जे पन्नरदिवसना बालकमां एवडुं पराक्रम ठे ए वात केवी अगम्य ठे एटला माटे हुं एकवार ते बालकनी पासें जइ सम्यक्प्रकारें तेनुं स्वरूप जो इ आबुं तिहां सुधी तमे संग्रामनी वात करशो नही यतः ॥ अपरिखिय कय कज्जं, सिद्धापि न सज्जणा पसंसंति ॥ सुपरिस्त्रियं पुणोविह, कियंपि न जणेइ वयणिज्जं ॥ १ ॥ चावार्थः—परीक्षाविना जे कार्य कखुं ते का

र्य जो सिद्धिपात्र्युं तोपण सज्जन पुरुष तेनी प्रशंसा करे नही. अने सुपरी क्लित कार्य जो बगड्युं होय तोपण तेविषे सोकमां निंदा न थाय ॥ १ ॥

पढी राजानी आज्ञायकी शेठने घेर ते प्रधान आव्यो राजाना सुज टोने पडेला देखीने विशेष शंकाकुलपणे शेठ अने शेठनी स्त्रीयें बोलाववा पूर्वक घरमांहे तेड्यो ते आवी पारणामांहे रत्नजडित दसो उदात्तता एवा बालकनी पासें वेसीने स्नेह सहित कोमलामंत्रणे करीने तेने बोला वतो हवो हे कुमारेंद्र! राजाना मनुष्यनी उपर दुर्निवार क्रोध करवो ते तमारे युक्त नही. केसरीसिंहनी पेटें तहारी अचिंत्य शक्ति ठे. तो आ शृगाल सरखा सेवको. उपर शो पराक्रम करवो. यतः ॥ सिंहः करोति विक्रम, मलिकुजंकारचूषिते करिणि ॥ न पुनर्नखमुखविलिषित, चूतलकु हरस्थिते नकुले ॥ त्रमरकुलना जंकारथी शोभायमान हाथिउपर सिंह पराक्रम करेठे परंतु नोरथी अने मोहोढाथी खणेदी चूमिनी बखोळमां रहेला नोलिया उपर पोताना पराक्रम देखाडतो नथी.

एटला माटे हे कुमर? ए वीचारा रांकनी उपर क्रोध म करो जे आ वीने पगें लागे तेनी उपर कृपा राखवी जोड्यें एटलुं करवाथीज सर्वने चमत्कार जेवुं लाग्युं माटे हवे एमना उपर करुणा करो. एवी प्रधाननी उत्तम वाणी सांजली लगारेक हसीने कुमर बोड्यो हे महामतिना धणी! तुं सांजद्वय अमारो कोप कांइ राजाना सुजटो उपर नथी ए कांइ अमारा अपराधी नथी अमारो अपराधी तो राजा ठे माटे राजा संग्राम करवा महारी साथें आवे तेनी हुं वाट जोडं हुं केम ए राजा संग्राम करवा आ टलो विलंब करेठे, वली संग्राम कस्याविना राजानो कषाय केम उपशमे? माटे एकवार हुं संग्रामनुं कौतुक पण देखाहुं जे संग्राम आम थाय ठे, तेथी तुं उतावलो उतावलो जा अने वहेलो वहेलो राजाने मोकद्वय.

एवां ते बालकनां चमत्कारिक वचन सांजलीने प्रधान मनोहर वाणी यें करी कुमरने समजावे ठे के हे कुमर! राजाने पण कोइक चित्तत्रम थ यो देखाय ठे जेमाटे तेने तमारुं धन लेवानो अजिलाष थयो जेम कोइक स्त्रीबुद्ध पुरुष होय ते महासतीना चित्तनो आशय लइ न शके जेम ते स तीना चित्तनो आशय लेवो दुष्कर ठे तेम तमारुं धनलेवुं दुष्कर ठे ते वात में हवे जाणो तमारुं स्वरूप पण जाण्युं तमे बालकरूप पण पूजनीय ठो

माटे राजाने पण हुं हवे अनुग्रह करीने तमारा सेवकनी पेटें तमारी पासे लावुं तुं, जेम ग्रहनी शांति करीयें तेम तमारा कषायनी शांति राजाने क रवी जोइयें. एवी प्रधानना मुखनी वाणी सांचलीने कुमार बोड्यो हे प्रधान ! तें रुकी वात कही पण राजाने कांश्क चमत्कार देखाववो जोइयें ते विना राजा माने नही, महारुं पण बहुमान न करे हजील गण जेम तुं महारें मंदिर चालीने आव्यो तेम मने संतोषवामाटे राजा आव्यो नही एट लामाटे लोनाक्रांत राजायें अमारी साथें एटलुं कखुं तो अमेंपण कांश्क प्रतिक्रिया करवा इठियें ठैयें. यतः ॥ पादाहतं यदुत्थाय, सूद्धानमधिरोहति ॥ स्वस्था देवापमानेपि, देहिनस्तद्धरं रजः ॥ १ ॥ माणसना पगेंकरी हणायेली रज थोमा अपमानथी पण माणसने साथें चढेढे तो ते रज पण स्वस्थ माणस करतां श्रेष्ठ ठे जे जरु ठतां पण करेला अपमाननो बदलौ वाले ठे, वली पण कखुं ठे केः—विपदोऽज्जिन्नवंत्यविक्रमं, रहयत्यापडुपेतमायति ॥ नियता लघुता निरायते, रगरीयान्न पदं नृपश्रिय ॥ १ ॥ पराक्रम बगरना पुरुषने आपत्तिठ प रात्रव करेढे अने ते आपत्तिवाला पुरुषने आगलो काल ढांकी देढे वली जेणे उत्तरकालनी कांश्पण विचारणा नथी करी तेने निश्च लघुता प्राप्त थायठे अने जे लघुताने पास्यो ते पठी राजलक्ष्मीने पाभवामाटे पात्र नथी.

एटला माटे उतावलो जइने तुं राजाने महारुं वचन कहे के हे राज न् ! कुमरें एम कहेवराव्युं ठे के तुं महारो महोटो अपराधी ठो माटे जो तहारुं राज्य आपीश तो हुं मुकीश, नही तो सर्वथा तने मूकीश नही. जो राज्य नहीं आप्य तो महारा हाथनी सुखनी चखाडीश एवां कुमरनां वचन सांचलीने प्रधान पण कुमरने पगे लागी त्यांथी उतावलो जइने राजाने पगे लागीने कुमरनी कहेली सर्व वात तेणें राजाना आगल कही संचलावी. ते सांचली राजायें पण कुमरनुं वचन मान्युं जीव्यानो उपाय बीजो कोइ न दीगो तेवारें प्रधाननी बुद्धिकी जेम प्रधानें कखुं तेम राजा करतो हवो. यतः ॥ सकिंसखा साधु न शास्ति योऽधिपं । हितान्न यः संश्रुणुते सकिंप्रभुः ॥ सदाऽनुकूलेषु च कुर्वते रतिं । नृपेष्वमात्येषु च सर्वसंपदः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—जे प्रधान राजाने हितशिक्षा करतो नथी ते प्रधान कुत्सित ठे अने जे राजा ते शिक्षाने हितरूप जाणीने सांचलतो नथी ते स्वामी पण

दुष्ट ठे बली जो राजा अने प्रधान सदा अनुकूल होय तो तेने सर्व समृद्धि प्रीतियुक्त अइ प्राप्त थाय ठे ॥ १ ॥

एवुं विचारी प्रधानसहित ते राजा कुमारपासें आवीने कुमारने देवता नी पेटें जाणीने ते कुमरने पगे लागी कुमरनुं कथन अंगीकार करी, ससं अमथको अमृतवाणीयेंकरी बोलतो हवो के हे कुमारराज! आ महारुं राज्य तमारे स्वाधीन ठे जेवुं तमारुं चित्त होय तेम तमे अंगीकार करो अने महारी उपर करुणा तथा संतोष करो बली अमारा उपर कृपा करीने मारुं स्वरूप प्रगट करीने कहो आ तमारुं अद्भुत स्वरूप देखीने अमने घणा विस्मयनी वृद्धि थाय ठे. एवी राजानी विनति सांजली अने वार्तानो आ शय जाणी राजाप्रत्यें कुमार कहेतो हवो, हे राजन्! हमणां तो महारे तहारा राज्यनुं कांइ काम नथी हुं बालक हुं तेथी राज्यचारना चिंतारूप समुद्रमां कोण पडे. माटे महारुं कार्य तुंज कस्य महारे स्थानकें तुंज राज्य कस्य. अने महारुं स्वरूप तो थोडाकालमां केवली जगवान् इहां आव शे ते कहेशे माटे तुं हृदयनेविषे हर्ष धस्य अने शीघ्र तहारे स्थानकें जा अने में पण तहारा सेवकने जे दुःखिया कस्या ठे तेने शीघ्र सुखिया करुं हुं अने तुं पण आ महारा राज्यनी संपदा ठे ते केटलाएक दिवस जोग व्य, अवसरें जेम घटशे तेम करीशुं. एवुं कुमरनुं बोलवुं सांजली कुमार नी पासेथी राजा तथा प्रधान अने शेठना घरना आंगणार्थी राजाना सेवक ए सर्व साथेंज उठता हवा सहु कोइ हर्षसहित पोतपोताने स्थानकें आव्या.

हवे तेहज नगरमां राजाने मानवा योग्य एवो कोइ धनशेठ वसे ठे तेनी धन्या एवे नामे चार्या ठे तेने पण सात पुत्रियो अइ ठे तेनी उपर घणी मानतां करतां एक पुत्र अवतख्यो, तेवारें पिता महोटा हर्षेंकरी तथा अति आंढवरें करी पुत्रनो जन्ममहोत्सव करवाने तत्पर थयो. तेवामां दुर्दैवना योगथी ते पुत्र पिताप्रत्यें कहेवा लाग्यो के रे रे महारो आ शो जन्ममहोत्सव तमे करवा मांड्यो ठे? फोकट विधातायें मुजने नीपजाव्यो ठे महारुं स्वरूप विपरीत नीपजाव्युं ठे, घणाकालना तमारा संचेला धननो संहार करवाने अर्थें हुं प्रगट थयो हुं. माटे हवे जूओ महारु कर्त्तव्य कहेवुं ठे एम कहेतांज ते शेठना घरमांथी महाविकराल एवो अग्नि प्रगट थयो तेषेंकरीने घरमांहेली सारसार वस्तु सर्व बलीगइ. माल मता सर्व बली

राख थयुं. घर बली गयुं त्यारे ते अग्नि उलववा माटे जेटले मातापिता सज्ज थया एटले बालकेंज नठो मंत्रवादीनी पेरे पाणी ठांटीने अग्नि शीघ्रपणे उलवी नाख्यो पोतानो चमत्कार देखाड्यो एवुं ते बालकनुं स्वरूप जाणी ने माता पितादिक जयत्रांत थयां त्यारे तेने ते बालक कहेवा लाग्यो के महारुं स्वरूप दीतुं? हुं महादेवनी पेटें सर्व सृष्टि अने संहार करवा समर्थ हुं, हुं जगतमां विषमो हुं माटे महारी उपर कोइ मोह राखशो नही मो ह ठांकीने जेम हुं कहुं तेम तमे करो. तमे महारा जन्ममहोत्सवनी वात करी तेशी मुजने कोप चड्यो तेनुं तमने कांइक फल देखाड्युं. यतः ॥ अ वंध्यकोपस्य निहंतुरापदां ॥ ज्वंति वश्याःस्वयमेव देहिनः ॥ अमर्षशून्येन जनस्य जंतुना ॥ नाजातहार्देन च विद्विषां दरः ॥१॥ सफल क्रोधवाला अने माणसोनी आपत्तिने हणनार एवा पुरुषने सर्वलोको वश थाय ठे अने क्रोध वगरना तथा माणसोपर प्रीति वगरना पुरुषथी शत्रुर्जने जय थतो नथी.

माटे आज पठी महारें निमित्तें महोत्सव, मोह, हर्ष, जक्ति, प्रशंसादिक कांइ पण करशो मां. जो थोको पण मोह करशो तो हुं तत्काल फल देखाकी श. कोइ दासी प्रमुख पासें मने धवरावजो जेशी महारो निर्वाह थाय तथा जेणेंकरी हुं जीवुं उपरांत कांइ करशोमां जो अधिक करशो तो हुं तत्काल फल देखाकीश, जेम राजानी आझानो जंग कस्याथी फल पामीयें तेम त में फल पामशो. एवुं बालकनुं वचन सांजलीने मातापितादिक सर्व चमत्कार पास्यां थकां तेमज प्रवर्तवा लाग्यां पण पुत्र उपर अधिक स्नेह न राखे.

एकदा पाडोसण पोताना पुत्रने नवानवा आलापें रमाकती हती तेने देखीने कुमरनी माताने पण मन थयुं तेशी सांजने समयें ते बालकने पारणामांथी बाहेर रमाडवाने अर्थें पोताना खोलामां लीधो तेटले ते बालक राक्षस सरखो रौद्ररूप थइने घरमांहेथी बाहेर निकल्यो, रौद्रमुद्रा धरतो जाणीयें कोइ कोपनो समुद्रज होयनी? तेम मातादिकने कहेवा लाग्यो के जूठ महारी आझा जंग करी तेनां फल देखाडुं हुं एम कहेतो थको रीसाइने घरमांथी निकली गयो एटले पाठलथी ते बालकने मनाववा ने अर्थें पित्रादिक सर्व दोकी पोहोता केटलिएक जूमिका सुधी अत्यंत जयत्रांत थकां जाणे अपराध खमावीने घरमां लावीयें एवामां तो ते बालक जूत प्रेतनी पेटें क्यांय अदृश्य थइ गयो नजरें जोतां जोतांमांहे क्यांय

जतो रह्यो. हवे शुं थशे एवो विचार मावित्र करे ठे एवामां अंधकार थयो तेवारें पित्रादिक सर्व पाठा घरमां आववा लाग्या तेटलामां सन्नरुवरु थइ हाथमां उघामां शस्त्र लइ मारमार करतां धारु आवी ते घरमां पेसीने सुवर्ण रुपुं हीरा ऊवेर माणिक मोती इत्यादिक सर्व उत्तम वस्तुना गांठडा वां धीने लइगया. पठी पित्रादिक सर्व शून्यचित्त थका घरमांहे शुं रहुं शुं गथुं ते सर्व जोवाने अर्थे धरमां पेठा एटले ते घरमां तेणे पारणानेविषे ते बालकने पण हस्तो थको दीठो ते देखी पित्रादिक सर्व हाथ जोमी पगें लागीने कुमरने रुचे तेवा वचनेंकरीने पोतानो अपराध खमावता हवा.

हवे तेवात नगरमां विस्तरी ते चित्तने आश्चर्य करनारी वात राजानी सजामां पण थइ. तेवारें धनशेठने तेडावीने राजा सर्ववात पूठवा लाग्यो धनशेठें पण यथास्थित वृत्तांत सर्व कह्यो. ते सांजद्वी राजायें कौतुकथकी शेठने कहुं के तुं जइ कुमरने कहे के तुजने राजायें तेभाव्यो ठे एवी राजानी वाणी सांजद्वीने शेठें घेरजइ राजानो आदेश कुमरने कह्यो.

कुमर पोताना पिताना मुखथी राजानो आदेश सांजद्वीने जीषण चृ कुटी चढावीने पिताने कहेवा लाग्यो के शुं मुजने राजा तेभावे ठे. शा प्र योजने राजा तेभावे ठे? एम बरुवरुतो उठीने चाढ्यो ते मार्गमां घणा लो कने विस्मय पमाडतो राजसजामां आव्यो. राजाने सलाम पण करी न ही तोपण राजा असमर्थ थको घणी मीठाश राखतो थको बहुमान वाला वचनेंकरी कुमरने बोलावतो हवो के हे कुमरेंद्र! तुजने कुशल ठे ? एवुं जे टले राजाये पूढ्युं तेटले ते बालक अतिशय कोप करी दैत्यसरखुं बिहा मणुं रूप करीने बोलतो हवो के हे राजन् ! तुं मुजने इंद्रसरखुं बहुमान करीने जे बोलावे ठे ते शुं तुं मुजने नथी उलखतो ? तुं महारुं पराक्रम न थी जाणतो ? जेम थोमीज वारमां शेठनुं घर बालीने जस्म कहुं तेम त हारुं पण घर बालीने जस्म करीश. एम कहेतांज राजानां घरमां अग्नि लाग्यो जाणीयें धूम्रकेतु प्रगट थयो के शुं ! ते जोइ कुमरप्रत्ये राजा कहे वा लाग्यो जे हुं जूढ्यो हवे तुं प्रसन्न था एवां राजानां वचन सांजद्वीने ते बालक उपशांत थयो. क्रोधरूप अग्निनी साथे राजचुवनमां लागेलो अग्नि पण शांत थयो एटले ते कुमर बोढ्यो हे राजन् ! जूडं प्रेतकुमारनो कोप !!

हुं कांइ प्रज्ञाकर शोठना पुत्र देवकुमारनी सरखो नथी. एम कुमर बोळ्यो तेवारे लोक सर्व जयत्रांत थयेला हता ते सर्व प्रमुदित थया.

हवे ते कुमर सजाना लोकने कहेतो हवो के महारुं नाम प्रेतकुमार कहेजो महारी निंदा घणी करजो तेथी हुं रीज पामीश पण कोइ महारी स्तुति करशो नही एवी वाणी सांजली राजा पूठवा लाग्यो के हे कुमर ! तहारुं स्वरूप अति विस्मयकारी, अतिजयंकर, त्रणजगतना अहंकारने टा लनार, त्रणजगतने जय उपजावनार एवुं विकट केस ठे ते कहे ? तेवारे कुमर बोळ्यो हे राजन ! इहां केवली जगवान आवशे ते देवकुमारनुं स्वरूप कहेशे तेवारे प्रेतकुमारनुं स्वरूप पण कहेशे. मुजने पूठ्यानुं तहारे शुं प्रयो जन ठे. हे राजन ! उत्तमपुरुष होय ते पोताना गुणनुवर्णन न करे, यतः ॥ न स्वयं ख्यापितगुणै, गुणवानिति कथ्यते ॥ स्वयं संवाहितानां हि, गात्राणां निर्वृतिः कुतः ॥ ज्ञावार्थः—पोताना मुखें वखाणेला गुणेंकरीने पोते गुणवान कहेवातो नथी. कारण के पोतें दाबवाथी अंगनो परिश्रम क्यांथी जाय

एटलामां केवली जगवान आव्यानी वधामणी वनपालके आवी दीधी ते सांजली राजा तथा प्रज्ञाकरशोठ धनशोठ प्रमुख सर्व नगरना लोक आ वी केवली जगवानने वांदी धर्मदेशना सांजलीने बेहु कुमरनुं स्वरूप पूठ ता हवा. केवली जगवान पण ते कुमरोना पाठला जव कहेता हवा. हे राजन ! पूर्वकृत कर्मविपाकथी शुं न नीपजे. यतः ॥ यन्मनोरथशतैरगोचरो, यत् स्पृशंति न गिरः कवेरपि ॥ स्वप्नवृत्तिरपि यत्र दुर्लजा हेलयैव विदधाति तद्धिः ॥ ज्ञावार्थः—जे सेंकडो मनोरथथी अगोचर ठे जेने मोटा कवि नी वाणी पण स्पर्श करी शकती नथी वली जे वस्तुनेविषे स्वप्नानी वृत्ति पण पहोचवी मुशकील ठे अर्थात् जे वावत स्वप्ने पण वनवी दुर्लज ठे तेवी वस्तुने विधाता हेलामात्रमां निपजावे ठे हवे तेना पाठला जव सांजलो.

हस्तिनागपुर नगरनेविषे कोइक वृद्ध श्राविकाना वे दीकरा एक सुम ति अने वीजो कुमति एवे नामे हता. तेनां जेवां नाम ठे तेवा परिणाम पण ठे ते वेहुजणा व्यापारेंकरी व्यग्रचित्त थका अने वली प्रमादी थका तेवे परिणामेंकरीने तेवो धर्म करी शकता नथी कांइक धर्मकार्यनेविषे सुमतिने रुचि ठे अने जेस ज्वरें पीडित जीवने घृतनेविषे रुचि न होय तेम कुमतिने धर्म कार्यनेविषे रुचि नथी हवे स्थविरा कोसी मध्यस्थ जावें

करीने धर्म आराधननेविषे तृष्णावंत ठे ते यथाशक्तियें धर्मनुं आराधन करे. त्रिकाल परमेश्वरनी पूजा आदि देइने धर्मनां कार्य करे वली महोटा इ पणानी अर्थीं ठे तेथी वृद्धपणाने लीधे जोपण यथार्थविधि सचवाय न हीं तोपण पोसह मूके नहीं जेवारें पर्वनो दिवस आवे तेवारें पोतें अग्रे सरी थइने घणी स्त्रियोने एकठी करीने तेनी संघाते पोसह करे, पण विक आदि प्रमादेंकरीने पोसहनी विराधना करे. एम घणा प्रमादेंकरीने धर्म मेलो थयो प्रमाद ते धर्म मलीन थवानुं कारण ठे माटे धिःकार ठे प्रमादने.

हवे पोषधादिकनेविषे माह्यो एवो सुमति माताने पोषध करवानी आ जा आपे वली सहाय पण करे तेनी अनुमोदना करे. चित्तमांहे हर्षधरे, सर्व प्रकारें श्रद्धा राखे, तेम तेम माताने अत्यंत उत्साह वधे तेवारें मा ता पण हर्ष सहित पोषध करे तेने सुमति शीखामण आपे, प्रशंसा करे सुपुत्रनी ए रीत ठे जे मातापिताने प्रशंसा करी धर्मनेविषे जोमवां.

अने कुमति तो माताने कहे के हे मात ! आ वृद्धावस्थायें पोसह करवो ते दुष्कर ठे तेमाटे ए करवाथी शुं ? पोषध तो समर्थपणुं होय तोज करवो. वली निश्चित होय ते पोसह करे, तहारथी तो विधि पण सचवा तो नथी, माटे पोषध मूकीने पुत्रनी प्रतिपालना कस्य, पोषध करवाथी पो तें चूखें मरे ठे, अने ठोकरांउने पण चूखें मारे ठे ? एमां ते तुं शो धर्म करे ठे ? पोतानुं घर मूकी ज्यां त्यां फरती फरे ठे. फोकट कायक्लेश शो करवो ! गढपण थयुं माटे घेर बेठां पुत्रादिकनी साचवणी कस्य. एवां कु मतिनां वचन सांजलीने पण ते पोषधने न मूकती हवी. चित्तमां विचारवा लागी के हुं वडेरी हुं माटे जो हुं मूकीश तो सर्व स्त्रियो मूकी देशे. तेम ठतां बीजी मूके तो जळें मूको पण महारें तो मूकवो नथी.

हवे ते मोसीने सुमतिनी उपर दृढ राग थयो अने कुमतिनी उपर दृढ द्वेष थयो सुमति उपर साधकतानो बंध थयो अने कुमति उपर बा धकतानो बंध थयो. एम ते मोसीयें पोषध तो कस्या पण महत्त्वपणुं वां ठती तेथी तेणे विधिपूर्वक न कस्या. तेमाटे पोसह विराधवाथी व्यंतरीनुं आयु बांधी मरीने आ उद्यानमां व्यंतरी थइ, जो अतिचाररहित पोसह कस्यो हत तो वैमानिक देवोनुं आयु बांधत.

तथा सुमति मरण पामीने प्रज्ञाकर शेठनो पुत्र थयो अने कुमति मरीने धनशेठनो दीकरो थयो. बेहु जाइ श्रावकनुं कुल पाम्या.

हवे ते व्यंतरीने प्रज्ञाकर शेठना पुत्रनी उपर पाठला जवनो कोइदढ. प्रीतिराग बंधाणो तेणेकरीने जन्म मात्रथी तेना शरीरनेविषे अधिष्ठी र ही ठे अर्द्धिरात्रिये ते ठोकरानां मात पिताने निधानं अपाव्युं पठी राजा ने पण नमाव्यो इत्यादिक चमत्कार अतिशयरागने लीधे देखाड्या.

तथा ते व्यंतरी धनशेठना दीकरानी उपर अतिशय द्वेष धरती थकी तेना शरीरनेविषे अधिष्ठीने विटंबना पमाडे ठे अनर्थ करे ठे विपत्तिमां नाखे ठे तेणेकरीने धनशेठना सघला धननो क्षय कस्यो अने हजी पण घणी कदर्थना पमाडशे. अने प्रज्ञाकर शेठना दीकरा उपर हेत राखी तेने घणी संपदा आपशे माटे हे राजन् ! सुमतिये पोषधनी सांनिध्य करी तेथी सुखदायी थइ अने कुमतिये निंदा करी तो तेने दुःखदायी थइ, माटे धर्म ना सांनिध्यनुं महोदुं शुभ फल ठे अने धर्मनी निंदा करवानुं महोदुं अशुभ फल ठे. एम ए व्यंतरी बार वर्ष पर्यंत एकने प्रीतिनुं फल सुख अने एकने अप्रीतिनुं फल दुःख देखाडशे. एवी केवलीनी वाणी सांजली राजा दि सर्व प्रतिबोध पामी एकाग्रचित्तें धर्मनुं सांनिध्य करवाने रुचिवंत थया.

हवे प्रज्ञाकर शेठ अने धनशेठने गुरु पाठला जव कहे ठे. पाठलें जवें तमे धर्मदास अने धर्मदत्त एवे नामे बे जाइ जिनधर्मी हता ते बेहु जाइ परण्या पठी स्त्रियोनी प्रेरणाथी धनने अर्थें मांहोमांहे विवाद करता हवा. यतः॥ आक्षीरधारेकञ्जुजां मातृगर्जनिवासिनां ॥ नमोऽर्थाय पृथक्त्वं यद्, त्रा तृणामपि कुर्वते ॥१॥ एकमाना गर्जनेविषे रहेला अने जेणे स्तनपान जेलां करेलां ठे एवां जाइउने पण जूदाकरनार एवा धनने नमस्कार ठे. कथं चिच्च विजक्तोर्थो, जातौ तौ सर्वथा पृथक् ॥ कलहे सति निर्वाहो, महतामपि नान्यथा ॥ मांरु मांड धन वेच्युं अने सर्व प्रकारें जूदा थया तो पण जो कलह थतो होय तो मोहोटा पुरुषोने पण निर्वाह करवो कठण थइ पडे ठे माटेज जूदा थया विना कलह बीजे प्रकारे मटतो नथी. नित्य क्लेश होय तिहां जेलां रहेतां निर्वाह न थाय माटे बेहु जाइ जुदा रह्या तोय पण ठानुं धन दाटेनुं हतुं तेनी वेहुना मनमां शंका रहे एटले महोदो जाइ ए म जाणे जे रखे न्हानो जाइ धन काढी जाय अने न्हानो जाइ एम जा

ऐ जे रखे महोटा चाइ धन काढी जाय, एम एकेकनी उपर द्वेष धरता रहे मांहोमांहे कोइनो विश्वास न करे एम करतां महोटा चाइने घेर सी मंत महोत्सव आव्यो ते देखीने न्हानो चाइ तथा न्हाना चाइनी बहु बेहु जण मली द्वेषथी चिंतववां लागं जे एने पुत्री आय तो सारं आय, परंतु द्वेषीतुं चिंतव्युं कांइ थाय नहीं तेथी महोटा चाइने तो कोइक पुण्यना यो गथी अतिसुंदर पुत्र थयो तेनो जन्मोत्सव घणी रूडीरीतें कस्यो एम म होटा चाइने सात बालक थयां तेमां ते स्त्रीपुरुषें पूर्वोक्त दीकरी आववा नीज चिंतवना करी तेथी अशुचकर्म बांध्युं. हवे आठमा गर्जनेविषे ते स्त्री जरतारद्वेषसहित एम चिंतववा लाग्यां के एने कुलदणो पुत्र थाय तो सारं के जेथकी जेम वायराथी मेघ नाश पामे तेम एनुं धन सर्व नाश पामे.

हवे न्हाना चाइनी चार्याना गर्जनेविषे पण महोटा चाइ तथा महो टा चाइनी स्त्री मली बेहु जण एम चिंतवतां हवां के एने लक्षणरहित धन नी हानि करनारा पुत्र थाय तो सारं तो पण ते न्हाना चाइना शुचने उदयें करीने सर्व पुत्र सुजात उपन्या फोकट ते वृद्धचाइ आकरां कर्मनुं उपाङ्कन करतो हवो. माटे धिक्कार पको द्वेषने, हवे आठमे गर्जे तो ते गर्जनी विचि त्रता थकी महोटा चाइ स्त्रीसहित घणा दुर्ध्याननो पश्चात्ताप करतो थ को एम विचारवा लाग्यो के आपणे बेहु जणें मातुं चिंतव्युं ते ठीक न कीधुं माटे हवे जला लक्षणवालो उत्तम गुणें सहित एवो एने पुत्र थाउं.

हवे ते बेहु चाइ आवकनो धर्म पालीने देवलोकें गया तिहांथी चवीने तमे बेहु व्यवहारिया थया, जेवां पूर्वे कर्म बांध्यां तेवां आ जवनेविषे शु चाशुच उदय आव्या. एटला माटे जो परने शुच चिंतवीयें तो पोताने पण शुचनो बंध पडे अने अशुच चिंतवीयें तो पोताने अशुचनो बंध पडे माटे कोइनी उपर माठी चिंतवणा स्वप्नमांहे पण करवी नहीं. हे आत्मा ना हितवांठक जव्यजनो ! दुःखनुंज आगार एवो जे मत्सर तेने तमे बां को, जेमाटे दुर्जनपणुं जे ठे ते त्रण जगतनो दुःखदायी ठे अने सज्जनपणुं जे ठे ते त्रण जगतने सुखदायक ठे, सज्जनपणां आश्रयी मैत्र्यादिक जाव नानुं स्वरूप चोथा धोरुशकमध्ये कह्युं ठे ॥ यतः ॥ परहितचिंता मैत्री, परदुःखविनाशिनी तथा करुणा ॥ परसुखतुष्टिर्मुदिता, परदोषोपेक्षण मु पेक्षा ॥ जावार्थः—पारका हितनीचिंता राखवी ते मैत्री जावना, तथ

पारका दुःखनो नाश करे ते करुणा जावना, पारका सुखमां संतोष ते मुदिता जावना, अने पारका दोषने उवेखे ते उपेक्षा जावना जाएवी.

एवी केवली जगवानना मुखनी वाणी सांजली एकेकनी उपर मत्सर हांकी सहु पोतपोताने घेर गया; जगवान पण तिहांथी विहार करता हवा. देवकुमार तथा प्रेतकुमार बेहु उज्वलपद्म अने कृष्णपद्म सरखा अनुक्रमे वधता हवा. सुरूप अने कूरूप, सारुं जोजन ने हीणुं जोजन, सारो वेष अने वस्त्रहीन वेष, उत्सव अने अनुत्सव, एम बेहुनेविषे मातापितादिकने हर्ष शोक विषादादिकने उत्कृष्टुं कारण प्राप्त करता कांश्क माठेरा बारवर्पना थया. तेवारें ते देवकुमार व्यंतरीता आदेशथकी राजानी पासंथी राज्य मागतो हवो राजायें पण पूर्वे आपवुं कबुल कखुं ठे तेनो विचार करी पोतानी कन्या देवकुमारने परणावी तेने राज्य आपी पोतें महोटा महोत्सवथी चारित्र लक्ष तपस्या करी शुद्ध अर्थवसायें चारित्र पाळी केवलज्ञान पामी घणा जव्यजीवोने प्रतिबोधी मोक्षे पहोतो.

हवे देवकुमारनी राज्यरुद्धिनो आरुंवर देखीने प्रेतकुमारनां मातापितादिक पण पोताना पुत्रनापाणिग्रहणनो महोत्सव अतिआरुंवरें करवानो जेवामां विचार करे ठे तेवामां प्रेतकुमार ते वात जाणी पोतें प्रेत सरखो थइ घरनो मूलस्तंज उखेडी हाथमां उपाडीने मातापितादिकने मारवा दोळ्यो ते जोई मातापितादिक सर्व कुटुंब पोतानो जीव लक्ष नाशि गयां. तेवारें प्रेतकुमारें घर शून्यदेखीने ते स्तंजें ते घरने कूटी पाडीने सुवर्ण रूपादिक सारसार वस्तुयें जरेखुं हतुं ते वालीने राख कखुं माटे अतिशय आकरो एवो देवतानो कोप ठे ते दुःखे सही शकाय.

एम बारवर्पसुधी पाठला जवना दीकराने रागद्वेषें करीने ते व्यंतरीयें एकने राज्य आप्युं अने एकना ड्रव्यनो विनाश करी तोप रोपनुं अतिश्राकं फल देखामी आत्माने कृतार्थपणुं मानती पोताने स्थानकें जती रही.

हवे समुद्रनी वेलथकीमूकाणी जे नदीनो प्रवाह ते जेवो पोताना मूलगा स्वरूपनी अवस्थायें रहे एवो धनशेठनो दीकरो पण पोताना मूलगा स्वरूपनी अवस्थायें रह्यो. माता पितादिकें पण जाण्युं जे अतिदुःखी त अवस्थानो हेतु आ पुत्र आपणने अनिष्ट थयो ठे.

एणे पाठजे जवें माताने धर्मनो अंतराय कख्यो तेणेंकरी दुःखियो थयो

दैवयोगें उत्तम कुल तो पाम्यो पण कांइ सुख जोगवी शक्यो नही तेम ए नां मातापितायें पण पाठले जवें हीनदीकरो पामवानुं कर्म बांध्युं ते थकी हीन पाम्यां ते कुपुत्रना योगथी महाडुःखी थयां. जेम कपोतपद्मीने बा लकें सेवेली जे वृद्धनी शाखा ते शाखा सूकाइ जाय पण नवपल्लव न थाय तेम धनशेठना कुलमां जेवारे ए पुत्र थयो तेवारे धननो नाश थयो. हवे देवकुमार राजाने पण व्यंतरीयें मूक्यो थको जेम वादलथी निकळ्यो एवो सूर्यपोतानातेजें करी शोभे तेम ते देवकुमार राजा शोभतो हवो.

अन्यदा ते नगरना उद्याननेविषे केवली जगवान् समोसख्या जाणीने देवकुमार राजा परिवार सहित तथा प्रेतकुमार पोतानां माता पितादि स हित वांदवा आव्या अने ते व्यंतरी पण उद्यानमांहेथी केवलीने वांदवा आवी ते सर्व वांदीने यथोचित स्थानकें बेठां केवली जगवानें पण धर्म देशना प्रारंभी के अहो जव्यप्राणीर्त्त ! करेलां कर्म तेज सुख दुःखनुं एक कारण ठे तेमाटे ऋणमात्र पण धर्मोद्यम विना गमावशो मां, सर्व मनोवां षित सुखनो आपनार ते एक धर्मज ठे. केमके जरा अवस्था शुं व्युत्पेद पामी ठे? रोगशुं नाशी गया. मरण पण गयुं के शुं. नरकनुं बारणुं ढांक्युं शुं? के जेणेंकरी तमे धर्मनेविषे वांढा नथी करता? हे जीव ! तुं सूइ म रहे जागतो रहे. जेमाटे रोगजरा अने मरण ए त्रण जणां तहारी पाठल लागां ठे तेनाथी तुं नासतो थको केम विश्वास करी रह्यो ठो ?

माटे जो यतिधर्ममां उद्यम करवानुं सामर्थ्य न होय तो श्रावकधर्मने विषे प्रमाद ढांकीने जलीपेरें यत्न करवो, विशेषेंकरी धर्ममांहे परम सारजूत एवुं पोषधव्रत ठे तेनुं सांनिध्य करवुं तेनी अनुमोदना करवी कछुं ठे के पोतें करे, बीजा पासे करावे, संतोषयुक्तचित्तेंकरी अनुमोदना करे अने सहाय करे ए सर्वने तत्त्वनां जाण सरखां फल कहे ठे.

सहाय कस्याना तथा अनुमोदना कस्याना तथा साहाय्य न कस्याना अने निंदा कस्याना पोषधनां फल देवकुमार अने प्रेतकुमारनी पेरें तमे प्रत्यक्षपणे दीठां. एवी देशना सांजलीने देवकुमार प्रतिबोध पाम्यो पूर्वक त धर्मसांनिध्यना वशथकी तेने शुद्धश्रद्धा उपनी तेवारे समकैत सहित देवकुमारराजा अंगीकारमा पोषध व्रतनो अंगीकार करतो हवो.

हवे पोताना पुत्रने प्रसादें मनुष्यनेविषे पण सर्वार्थनी सिद्धिने मान

ता एवा प्रज्ञाकरशेठ आदिक पण पर्वनेविषे निरंतर परिपूर्ण पोषधनुं आराधन करता थका आत्माने धन्य मानता हवा.

वली धन्यशेठ अने तेनी स्त्री ते तो महर्द्धिक ठतां पुत्रना योगथकी दारिद्रपणानां दुःख पाम्यां थका दुःखगर्जितवैराग्यथकीज दीक्षा लइने अनुक्रमें मोक्षनगरना राज्यने नजनारां थयां, एम घणा जीव धर्मनां सहाया दिक कर्त्तव्यनेविषे उजमाल थइने धर्ममांहे पण पोषधना सांनिध्यनेविषे यत्न करता हवा. व्यंतरी पण रुहीरीते समकेत पामीने सम्यक्दृष्टि जीवोने धर्ममां सांनिध्य करवानेविषे सावधान थइ.

हवे धन्यशेठनो दीकरो प्रेतकुमार तो तथाविध अर्थात् तेवा प्रकारना दुःखेंकरी दग्ध थयो थको पाठले जवें धर्मनो अंतराय करवाने लीधे जो के हमणां तेने रूडीरीते धर्मनी प्रेरणा करी तो पण पोतें पोषधादिक धर्म करवाने सर्वथा प्रकारें उजमाल न थतो हवो. राजादिकें घणो समजावीने धर्मनो उत्साह वधारवा मांड्यो तो पण जेम उंटने डाख रुचे नही तेम लगार मात्र धर्मनेविषे रुचि थइ नही. साहामो पोषधादिकनेविषे द्वेष वहन करे अहो श्रावकना कुलनेविषे अवतरी तेवी सामग्री प्राप्त थइ तो पण तेने धर्म आराधवो दुष्कर थयो जेम वर्षाकाळें अथवा वसंतनेविषे सर्व वनराजि नवपल्लव थाय पण केरडामां पान न थाय तेम इहां जो पण घणा जीव धर्म आराधक थया तो पण प्रेतकुमारने लगार मात्र पण धर्म प्राप्त न थयो ॥ यतः ॥ पत्ते वसंतमासे, रिद्धि पावंति सयत्न वणराइ ॥ जे न करीरे पत्तं, ताकिं दोसो वसंतस्स ॥ १ ॥

पठी देवकुमार तेने बलात्कारें पोषध करावे एम जाणी प्रेतकुमारें विचाखुं के जो हुं इहां रहीश तो ए राजादिक मुजने बलात्कारें धर्म करावशे, माटे इहांथी वीजे गाम जाउं तो सारुं एम चिंतवी राजाना नयथी ते नगर ठांकी वीजे नगरें जइ रह्यो एम सर्वप्रकारें मांगलिक कढ्याणकारि सर्व वांठितसुखनो आपनार एवो धर्म तेहथी वेगलो थयो, जेम अविनीत शिष्य विद्यार्थी वेगलो थाय तेम वेगलो थयो पठी ते सर्व प्रकारें दुःखी दारीझी रोगिमांहे मुख्य रोगादिके पीफित थइ लोकना पराजवादिक दुःख नोगवी मरण पामी तिर्यच थयो तिहांथी नरकें गयो एम घणा नवनरक तिर्यचना करशे अने घ

णो संसार रजलशे एवां कटुक फल जाणीने कोइने धर्मनेविषे अंतराय करशो नही. जूठ धर्मने विघ्नकरनारी वाणीनां फल !!

हवे देवकुमारराजा तो इंद्रनीपेरे अवतस्यो ठे के शं ? पोषधने पहेले दि वसें उद्घोषणा करावे के कालें पर्वदिवस ठे माटे राजानी साथें सर्व सामं तादिक आवी पोषध करजो एम घणाकाल घणा लोकोनी साथे पोषध व्रत आराधतो हवो एकदा ते देवकुमारराजा शत्रुना देशमध्ये स्वयंभूरमण समु द्रनी वेल सरखा पोताना सैन्यने लइ गयो तिहां वैरी राजा पण पोतानां सैन्य लइ सन्मुख लरुवा आव्यो ते वखत दिवस अस्त थयो माटे प्रजा तें युद्धनो उराव कस्यो पण प्रजातें तो अष्टमीपर्वनो दिवस आव्यो जाणी पोषधनो दिवस ठे माटे युद्धनो समारंज थाय नही तेथी देवकुमारराजा यें साहामा राजाने कहेवराव्युं के प्रजातें अमे युद्ध नही करंशुं तेने वैरी राजायें कहुं के अमारे तो युद्ध करवुं ठे माटे तमे तैयार रहेजो.

ते राजानुं वचन सांजलीने मंत्री प्रमुख सर्वे मली देवकुमारराजाने घ णोए वास्यो तो पण राजायें तो पोषध लीधो ते वात वैरीराजायें सांज ली तेवारें ते घणोज खुशी थयो केम के द्वेषीराजाने एवुं ठल क्यांशीम ले? पठी ते राजायें समुद्रना पूरनी पेठे चतुरंगिणी सेना लइ आवीने दे वकुमार राजाना सर्वसैन्यने वींटी लीधुं तेवारें सैन्यना सुजटादिक मंत्री प्र मुख सर्व मलीने देवकुमार राजानी पासे शीघ्रपणे आवी प्रणाम करी वैरी राजानुं स्वरूप समजावता हवा के हे राजन्! युद्धनो हुकुम करो तो अमे वैरीराजा साथे संग्राम करीयें अने तमें पण तैयार थाउं पठी अवसरें पोषध लेजो हमणां तो लमाइनो अवसर ठे कफना रोगीने साकर आपवानुं बने नही माटे तैयार थाउं नही तो घणो अनर्थ थशे एवी युक्तियें करी शुज वचनथी घणुं कहुं परंतु राजानुं मन लगारमात्र पण पोषधमांथी रुग्युं नही पोषधने मनेकरीने पण न विराधतो हवो. तेथी प्रधानादिकने संग्रामनी आझा आपी नहीं अने ते सचिवादिक प्रत्ये राजा कहेवा लाग्यो के हे मुग्धबुद्धिना धणीउं! एवो कोण मूर्ख ठे के जे इह लोकना किंचित सु खने अर्थ परजवनेविषे सुखकारी एवा ए पोषधव्रतनी विराधना करे. माटे महारे अर्थे कोइ लेशमात्र पण क्लेश करशो नही. पोताना आत्माना रक्षण निमित्तें जेम तमारी वैरीराजानें मलवांदिक्नी रुचि होय तेम करो.

पण हुं तो लेशमात्र क्षोत्र नही करुं ठलना करनाराने पण दुःखनुं करवुं ते मनेकरीने पण हुं नही अनुमोडुं हमणां हुं साधुनी पेटें एकलो हुं आ शरीर पण महारुं नथी तो बली स्वजन अने धनादिक ते महारां क्यांथी, ते माटे ते कोइ महारां नथी अने हुं तेमनो नथी. यतः ॥ प्राणांतेऽपि न चंक्तव्यं, गुरुसाक्ष्ये कृतं व्रतं ॥ व्रतचंगोहि दुःखाय, प्राणाजन्मनि जन्मनि ॥ १ ॥ गुरुने साक्षिपणें करेलुं व्रत, प्राणनो अंत थाय तो पण ते चांगवु नहि; कारणके व्रतचंगथी अनंत दुःख प्राप्त थाय ठे प्राण तो जन्म जन्मनेविषे मलशे परंतु उत्तम व्रत मलशे नहि माटे मारे व्रतचंग करवो नथी.

एवी राजानी निःसंगतावाली वाणी सांजलीने सचिवादिक सर्वे बुद्धियें करी जरु थया. तेमने कांइ पण उपायनी सूज पनी नहि. तेवामां तो वैरी राजानुं सैन्य पाणीना पूरनी पेटें सैन्यमां आवी पोहोतुं तेने कोइ रोक वा समर्थ थयुं नही तेवारे सर्व सैनिको धणी विनाना थइ पोतानो जीव लइने दशेदिशायें नाशी गया. राजा पोताना मरणनो अंगीकार करी धैर्य धरी मज्जने संधारे सागारी अनशन करीने रह्यो. एवामां वैरीना सुजट पण मार मार करता राजा पासें दोरुता आव्या एटले धर्मना मा हात्म्यथी शासनदेवतायें उपयोग देइने जोयुं तेवारें तिहां आवीने सर्व वैरीना सुजटोना हाथमां जेम उघाडां शस्त्र हतां तेवा शस्त्रसहित सर्वेने स्तंजी मूक्या. सर्वेनां शरीर रोगेंकरी पीडीत थयां थकां जेम वज्रघरना संपुटमांहे गोलीया मत्स्य पीड्या थका जेवी वेदना जोगवे तेवी वेदना सर्व जोगवता हवा. तेथी तेज महावेदनायेंकरी सर्व आक्रंद करवा लाग्या. अहो अहो तत्काल पुण्यपापनां फल आ जवमांज उदय आव्यां. ते देखी ने देवकुमारराजा एम चिंतववा लाग्यो के अरे अकस्मात् आ सुजटोने शुं थयुं? राजाने ते सुजटोनी उपर अतिशय करुणा आवी अने चिंतववा लाग्यो के ए वापडा दुःखथी बूटे तो शारुं ए सर्व शासनदेवतायें धर्मनुं सान्निध्य कखुं देखाय ठे तो हे देव! महारे निमित्तें परने दुःख थाय एवा धर्मना सान्निध्यथी महारे सखुं, मने सान्निध्यनो विस्तार म करो एवुं रा जानुं पापत्रीरुपणुं देखीने शासनदेवी पोताना चित्तनेविषे चमत्कार पामी प्रकी वैरीराजा तथा सुजटोने कहेती हवी के तमे सर्वे देवकुमारराजा

ना सेवक थाउं तो हुं तमने मुकुं ते सांजली ते वैरीराजायें सेवक अवा अंगीकार कखुं एटले शीघ्र ते देवतायें सर्वने मूक्या.

वैरीराजा आवी देवकुमारने वश थयो ते देखीने देवकुमारराजानुं जे सैन्य नासी गयुं हतुं ते सर्व आवी मद्युं राजानी धर्मनेविषे एकाग्रतायें करी शासनदेवीयें तुष्टमान थइने राजायें ज्यारें पोषध पाख्यो त्यारें तेराजाने सर्व विषापहार तथा सर्वजूतादिकनुं अने सर्व रोगादिक दोषनुं निवारक, सर्व शस्त्र बंधन, जल अग्नि दुष्टश्वापदादिकनुं स्तंजन करनार इत्यादि अनेक आश्चर्यनुं करनारुं एवुं एक दिव्यरत्न आप्युं ते राजायें लीधुं. एम राजा पोषधव्रत नो अजिग्रह अखंरु पालतो हवो. पुण्यना प्रजावथकी कया कार्यनी सिद्धि न थाय वारु ? अर्थात् जे कार्य चिंतवे ते तत्काल सिद्ध थायज.

हवे ते रत्नना प्रजावथी सर्व शत्रुने वशकरी राजा पोताने नगरे आवी जेना महिमानी सीमा नथी एवी देवीयें दीधेला रत्नना प्रजावेंकरी अनेक प्रकारना उपकार पोताने तथा परने करतो हवो. तथा जवना रोगनुं जळुं औषध एवुं जे पोसहव्रत तेने विधियेंकरीने करतो थको ते राजा पोतानां निबिडकर्मरूप रजने धोइ नाखतो हवो.

एकदा अंधारी रात्रिनेविषे नगरमध्ये कोइएक चोर आवीने कोइ धन वान व्यवहारियानामंदिरनेविषे खातर पाकी तेना घरमांशी धन लइने उतावळो उतावळो धूर्त मृगनी पेरें चाळ्यो जाय ठे एवामां ठाना चोकियात पुरुष रुपी रह्या ठे तेणें ते चोरने मार्गमां चाळ्यो जातो दीठो तेथी ते, तेने पकरवाने माटे पाठल व्याधनी पेरें लाग्यातेने पाठल आवता देखीने चोरपण नित्यना अज्यास प्रमाणे तिहांशी नाशी नगरनी बाहेर नीकलीने कोइक वननी कुंजमांहे जइ पेठो तेने पाठलथी आवेला राजाना सुजटें दीठो पण ते सुजटो अंधारामां वननी कुंजमध्ये पेशवाने असमर्थ हो वाथी वैरीना नगरनी पेटें वनने घेरी रह्या. एवामां जेने शत्रुमित्र बेहुनी उपर सरखी दृष्टि ठे एवा मुनिराजतिहां उजेला हता तेमने देखीने चोर बोळ्यो के महाराज ! मुजने शरणागतने अजयदान आपो. एवुं चोरनुं वचन सांजलीने मुनि बोळ्या के जो तुं दीक्षा लीये तो तुजने अजयठे एक वैराग्यनेविषे कोइ पण जय नथी. बाकी सर्वनेविषे जय ठे. यतः ॥ जोगे रोग जयं सुखे क्षयजयं वित्तेच जूजूजयं, माने म्लानिजयं गुणेखलजयं देहेकृतांताइ

यं ॥ शौर्ये शत्रुजयं जये रिपुजयं वंशे कुयोषिद्भयं, सर्वं नाम जयं जवेदिह जवे
वैराग्यमेवाजयं ॥ जावार्थः—जोगमांहे रोगनो जय ठे, सुखमांहे कयनो ज
य ठे, धननेविषे राजानो जय ठे, मानमांहे म्लानिनो जय ठे, गुणनेविषे
खलपुरुषनो जय ठे, देहनेविषे यमनो जय ठे, शूरवीरतामांहे शत्रुनो ज
य ठे, जयमांहे वैरिनो जय ठे, वंशमांहे कुशीलवती स्त्रीनो जय ठे एम
सर्वे जे नाम धरावेठे तिहां जय ठे पण एक वैराग्यने अजयपणुं ठे.

एम सांजलीने ते चोरें पोताने हाथें मस्तकें लोच कस्यो. तेने शासन
देवतायें मुनिनो वेश आप्यो तेवारें ते चोरने मुनियें दीक्षा दीधी. प्रजातें ते
राजाना सुजटें चोरने मुनिपणें उजो रहेलो देखीने त्यांथी जइ राजाने कह्युं
राजा पण ते वात सांजली विस्मय पामी मुनिने वांदवा आव्यो तिहां
पूर्वें उजेदा मुनिने वांदी पठी ते चोर मुनिने वांदीने तेमनी घणी प्रशंसा
करतो कहेतो हवो के हे विजो ! हे स्वामि ! हे सत्ववंतमां शिरोमणी ! त
मे अन्याय कार्य त्यागीने शीघ्रपणे त्रण जगतने पूजनीय थया ठो. एरीते
नगरना लोक पण सर्व चमत्कार पामी ते मुनिने वांदी घणी प्रशंसा करीने
सहु पोतपोताने स्थानकें आव्या. जूळ चोरने पण सुकृतनां फल थयां.

एकदा ते राजा पर्वने आगले दिवसें पर्वनी उड्घोषणा करावीने पर्वने
दिवसें पोषधशालानेविषे विधियेंसहित पोषध लइ ते रात्रियें काउसग्गमां
रही शुजध्यान ध्याय ठे तिहां ते ध्याननेविषे राजाने ते चोरें जे दीक्षा
लीधी तेनुं अद्भुत आश्चर्य सांजद्वयुं अने चिंतववा लाग्यो के अहो ए चोरें
जूळ केवुं आत्मानुं कार्य साध्युं जे चोरी करीने नगरना सर्वलोकने निंद
नीय थयो हतो ते चोरी मूकीने मुनिनी दशायें परिणम्यो तेवारें तेज सर्व
नगरवासी लोकोने प्रशंसनीय थयो एतो धर्मनुं स्वरूप जाणवामां अजा
ण हतो पण हुंतो जलीरीतें धर्मनास्वरूपने जाणतो ढतो पण मेरुपर्वतनी
चूलिकानी पेरें साधुपणानें ग्रहण करवा समर्थ नथी माटे मुज मंदजाग्य
ना थणी प्रत्यें धिःकार हो ! ! हुं कायर हुं. संसारसुखमां महारुं मन
आतुर ठे, तेथी सम्यकूपणे धर्मना आराधनथी विमुख थयो हुं. जे थकी
हालाहल सरखां एवां सांसारिक विषयसुख तेने ठांकीने अमृतसुख सरखा
चारित्रनो अंगीकार करी शकतो नथी. तो जवजलनिधि तरवाने जहाज
सरखुं अने पूर्वसंचितकर्मनी वेलीने ठेदवाने दातरडा सरखुं एवुं अहयसु

खने आपनारुं जे चारित्र ते मुजने क्यांशी उदय आवे. इत्यादिक शुभ ध्याननी वृद्धि करतो ते राजा कृपक श्रेणिये चढी घातिकर्मनो दायकरी पोषधव्रत आराधतां थकांज केवलज्ञान पाम्यो देवतायें तेनो महोत्सव क स्यो, अने मुनिनो वेश आप्यो ते देवकुमार केवली. माता पितादिक घणा जीवने प्रतिबोधी तेने दीक्षा आपी घणा जीवोनी साथें मोक्ष पोहोतो.

एटलामाटे हे ऋष्यप्राणीउ ! पोषधव्रतनो सहाय तथा तेनी अनुमोदना पूर्वजवनेविषे कस्याथकी सुमतिनो जीव देवकुमारराजा थइ घेरबेठां पोषध करतां केवलज्ञान पाम्यो अने कुमतिने जीवें पोषधव्रतनो सहाय न कस्यो अने तेनी निंदा करी तो प्रेतकुमार थइने संसारमां रजळ्यो अने अति दुः ख पाम्यो. माटे हे ऋष्यो ! एवा पोषधव्रत आराधन विराधननां फल सांजळी ने पोषधव्रतनुं आराधन करो जेम सुमतिनी पेटें मोक्षसुख पामो निंदा क रशो तां कुमतिनी पेटें रजळशो. इति पोषधव्रतनेविषे देवकुमार प्रेतकुमार नी कथा समाप्त ॥ ए अगीआरमुं पोषधोपवास व्रत कहुं ॥

॥ अथ द्वादश अतिथिसंविज्ञाग नामक चतुर्थशिखाव्रत प्रारंभः ॥

जे तिथि पर्वादिक लोकव्यवहारनो वर्जक अणचिंत्यो जोजनने अवसरें आव्यो तेने अतिथि साधु जाणवो उक्तंच ॥ तिथिपर्वात्सवाः सर्वे, त्यक्ताये न महात्मना ॥ अतिथिं तं विजानीयात्तेषमन्यागतं विदुः ॥ १ ॥ जे महा त्मायें तिथिपर्वना उत्सवो सर्व तजेला ठे तेने अतिथि जाणवो बाकी बीजाने अन्यागत कहेवो ॥ १ ॥

तेअतिथिने आधाकर्मादिक बेंतालीश दोषरहित जे आहारनोरुमोजाग देवो तेने अतिथिसंविज्ञाग कहियें, न्यायोपार्जित डव्येंकरीने प्राशुक एष णीय कटपनीय एवुं अशन पान खादिम स्वादिम वस्त्रादिक ते जिज्ञाने अव सरें मुनिने श्रद्धासहित आदर बहुमान पूर्वक, अतिशयचक्तियेंकरीने, आ त्मानी अनुग्रहबुद्धियेंकरी घरमांहे जे पोताने अर्थे नीपजाव्युं एवुं. आहारा दिक होय तेनुं मुनिने दान आपवुं ते अतिथिसंविज्ञाग कहियें.

तिहां जे देशें जे शक्तिप्रमुख नीपजे ते देशथी, सुजिह्वाडुर्जिह्वादिकमां देवुं ते कालथी, निर्मलचित्तनो विशुद्ध परिणाम ते श्रद्धा, तथा मुनि आ व्याथी उठीने उजा थावुं, बेसवाने आसन आपवुं वंदन करवुं वली पा

हुं ब्रौलाववा जावुं ते सत्कार, तथा जेम रसवती नीपनी ठे तेम दूध खीर खांरु प्रमुख पण जेवे अनुक्रमें नीपन्यां ठे तेवे अनुक्रमें देवां. यदाह ॥ पहसंत गिलाणिसु, आगमगाहिसु तहय कयलोए ॥ उत्तरपारणगम्मिअ, दिन्नं सु बहुफलं होइ ॥१॥ जावार्थः—मार्गना खेद पामेलाने तथा ग्लानि होय तेने तथा सूत्रसिद्धांतनो जणनार होय तेने तेम लोचना करनारने पारणे उत्तर वारणे दीधुं थकुं घणुं फल आय ॥ १ ॥

आवश्यकनी चूर्षि तथापंचाशकनीचूर्णिमांहे ए विधि ठे जे श्रावक पोसहने पारणे नियमा साधुने प्रतिलात्तीने पठी पारणुं करे. जेवारें जोज ननी वेला आय तेवारें श्रावक वस्त्रादिक अलंकार पहेरीने उपाश्रयें स धुनी समीपें जइ अशनादिकनी निमंत्रणा करे तेवारे साधु पात्रां पडिलेही ने गृहस्थने घेर जाय तिहां ते गृहस्थने अंतरायदोष अने जे गृहस्थ सा धुनिमित्तें राखीमूके ते थापना दोष ए दोष जेम न लागे तेवीरीतें मुनि आहार लीये. इहां जो कोइ गृहस्थ प्रथम पोरसीनेविषे आहारनी नि मंत्रणा करे तेवारें ते साधुने जो नवकारसीनुं पञ्चरक्काण होय तो वोरवा जाय अने नवकारसीथकी अधिक पोरसीयादिकनुं पञ्चरकाण होय तो न जाय जो पोरसीआदिक विशेष पञ्चरकाण होय तो तेवारें पोरसी ज णावी पात्रां पडीलेहे, पञ्चरकाण पारी जो पूर्वे पोरस पहेला कदाचित् आहार आयो होय तो ते आहार कोइ पारणां करनार साधुने आपीने पठी ते श्रावकनीसाथें बे साधुनो संघाको वहोरवा जाय पण एकने गुरु मोकले नही मार्गमां श्रावक आगल चाले तेनी पठवाडे साधु चाढ्यो जाय.

एवीरीतें ते गृहस्थ मुनिने पोताने घेर तेडी लावीने पठी तिहां मुनि ने बेसवा माटे आसन मूकी तेनी उपर बेसवानी मुनिने विनति करे जो मुनि आसने बेसे तो सारुं अने जो मुनि न बेसे तोपण गृहस्थें मुनि घेर आवे तो तेनो अवश्य विनय साचववो जोइयें. पठी ते गृहस्थ, अशना दिकने जाजनमां लइने मुनिने कहे हे महाराज ! अनुग्रह करो तेवारे मु निपण लेवा मांडे ते जेटहुं ले तेटहुं मुनिने आपे पठी जेवारे मुनि कहे के हवे अमारे खप नथी तेवारे रहेवा आपे. मुनिपण पश्चात्कर्म दोष ठां रुवाने अर्थें कांश्क आहार जेवारे जाजनमां रहे तेवारें गृहस्थने कहे के हवे राखो. ए विधियें मुनिने वहोरावीनेवांदीने विदाय करे पठी मुनि जे

वारें जाय तेवारें ते गृहस्थ, केटलाएक पगलां पठवाडे वोलाववा जाय तेपठी घरमां आवीने पारणुं करे ते वखत विशुद्ध परिणामें एवी जावना जावे के आजनो दिवस माहारे लेखे थयो. एरीतें आवाकें पोसहने पारणें मुनिने आप्याविना जमवुं घटे नही. हवे कदाचित् ते गामनेविषे साधु न होय तेवारें जोजननी वेलायें द्वारावलोकन करे, पठी विशुद्ध परिणामेंकरी एम चिंतवे के जो साधु मुजने मळ्या होत तो महारो निस्तार थात. साधुने आपीने हुं कृतकृत्य थात ए विधि, पोषधना पारणा आश्रयी जाणवो अने अन्यदिवसोनेविषे तो नियम नही. कदापि मुनिने वहोरावीने पण जमे अथवा पोतें जमी रह्या पठी पण वहोरावे. एमज वस्त्रादिक आपवानेविषे पण यथायोग्य विधि जाणवो. श्रीउपदेशमालाने विषे धर्मदासगणियें कहुं ठे ॥ यतः ॥ पढमं जइण दाउण, अप्पाणं पण मिउण पारेइ ॥ असई असुविहियाणं, जुंजइ अकइ दिसालोउं ॥ १ ॥ साहुण कप्पणिज्जां, जं नवि दिन्नं कंहंचि किंपि तहे ॥ धीरा जहुत्तकारि, सुसावगा तं न जुंजंति ॥ २ ॥ वसही सयणासणत्त, त्त पाण नेसज्जा वडपत्तां इ ॥ जइवि न पज्जत धणो, थोवाउ विअ थोवयं देइ ॥ ३ ॥ इत्युपदेशमालायां जावार्थः—प्रथम यतिने देइने पोते प्रणाम करीने पारणुं करे जो साधुनो योग न होय तो दिशावलोकन करीने जोजन करे ॥ १ ॥ साधुने कदपनीय जे अन्न होयं ते साधुने न देवाणुं होय तिहांसुधी कोइ प्रकारें पण ते धीर आवाक साधुना पात्रामां आप्या विना जोजन न करे ॥ २ ॥ वस्ती, शय्या, अशन, पान, औषध, जैषज्य, वस्त्र पात्रादिक ते जोपण पोतानी पासें धन विशेष न होय तोपण थोडामांहेथी थोडुं पण देवुं ॥ ३ ॥

अन्यत्राप्युक्तं ॥ अर्हद्भ्यः प्रथमं निवेद्य सकलं सत्साधुवर्गाय च, प्राप्ताय प्रविन्नागतः शुचिधिया दत्त्वा यथाशक्तितः ॥ देशायातसधर्मचारिजिरलं सार्कं च काले स्वयं जुंजीतेति सुजोजनं गृहवतां पुण्यं जिनैर्जाषितं ॥ वली अन्यस्थले पण कहुं ठेः—प्रथम वीतरागने सघलुं नैवेद्य करीने अर्थात् पहेलां सघलुं वीतरागने निवेदन करवुं. पठी प्राप्त थयेला सारा साधुने पवित्र बुद्धिशी विन्नाग करी यथाशक्ति आपवुं, त्यार पठी ते स्थानें आवेला साधर्मि जाइउनीसाथें ते सारा जोजनने गृहस्थ पोते जमे एरीते गृहस्थ

नुं पुण्यकर्म श्रीजिनैं चाख्युं ठे. ए व्रतनुं आराधन करवानेमाटे श्रावकें निरंतर प्राशुक एषणीय आहार साधुने आपवो.

हवे ए व्रतना अतिचार निंदवाने अर्थें मूलसूत्रनी गाथा कहे ठे.

सचित्ते निस्किवणे, पिहिणे ववएस मन्डरे चेव ॥

कादाइकम्मदाणे, चउठे सिरकावए निंदे ॥ ३० ॥

अर्थः—१ साधुने न आपवानी बुद्धियें अथवा अनाउपयोगें सहसात् कारादिकेंकरीने सचित्त माटी पाणीनो घरो अनाजना ढगला प्रमुखनी उपर अशनादिक मूके ते प्रथम सचित्तनिक्षेपण नामा अतिचार.

२ तेमज देवा योग्य प्राशुक अन्नने सचित्त वस्तुयेंकरी ढांके ते बीजो सचित्त पिहिणे एटले सचित्तपिधान नामा अतिचार.

३ अणदेवानी बुद्धियें पोतानी वस्तु होय तेने पारकी कहे के आ म हारी नथी अने देवानी बुद्धियें जो पारकी वस्तु होय तोपण पोतानी क हे अथवा ठती वस्तु घरमां होय तेवारें एम जाणे जे ए साधु मागशे तो आपवी परशे तेमाटे आगलथीज एम कही मूके के आतो पारकी वस्तु ठे एटले ते वस्तु साधु मागेज नही. अथवा ते मुनि कोइ वस्तु देखीने दातारनी पासें तेनी याचना करे तेवारे ते दातार कहे के आतो अमुक फलाणानी वस्तु ठे माटे तेनी पासेंथी तमे याचो एम अवज्ञा करीने पर पासेंथी देवरावे अथवा ते वस्तुनो धणी जीवतो होय वा मरण पामेलो हो य तेवारे एम विचारे जे ए वस्तु हुं साधुने आपुं बुं तेनुं पुण्य ते धणीने थाउं एम परनो उद्देश करीने आपे ते परव्यपदेश नामें त्रीजो अतिचार.

४ मत्सर ते कोपसहित आपे एटले जेवारे मुनि आवीने याचना करे तेवारें ठती घरमां वस्तु होय तोपण आपे नही अथवा आपे तो पण कोप करी आपे हीणी वस्तु होय ते आपे अहंकारेंकरी आपे अथवा मत्सर ते पारकी उन्नति देखीने विमन थाय पारकी संपदा देखी शके न ही एटले कोइक निर्धन पुरुष मुनिने दान देतो होय ते देखीने पोते वि चारे जे शुं एथी हुं हीणो बुं, ए शुं आपशे, हुं ए करतां पण अधिक आपुं, एम मत्सरथी दान देवुं ते चोथो मत्सरनामे अतिचार.

५ पांचमो साधुने गोचरीनो वखत वीतीगया पठी विचारे जे हवे कांइ

मुनि वहोरवा आवशे नही एवी बुद्धिथी साधुने वहोरवानी विनति करे
 एटले साधु पण लीये नही ते पांचमो कालातिक्रम अतिचार जाणवो.
 ए काल अतिक्रम्यापठी आप्यानो शो अर्थ ॥ यतः ॥ कालं दिन्नस्स पहे
 ण्यस्स अग्धा न तीरण काठं ॥ तस्सेव अडक्कपणा मिअस्स गिएहं त
 था नही ॥ १ ॥ पहेण्यस्स एटले दानना लेनारने पणामिअस्स एटले
 अकाळे आपवुं अर्थात्हुं तो मुनिने घणो ए कहुं बुं पण लेता नथी एम
 करवाथी अंतरथी तो व्रत ज्ञागुं पण बाह्यथी व्रत रहुं परंतु दानांतराय क
 र्मना उदयथी जे माया करवी तेशी अतिचार थाय. यडुक्तं ॥ सइ फासु
 यंमि दाणे, दाणफलं तहय बुजइ अयलं ॥ बंजचेराइजुत्तं, पत्तंपि चिज्जा
 ए तड ॥ १ ॥ दाउं नवरि नसकइ, दाणविघायस्स कम्मणो उदए ॥ दा
 णंतराय मेयं, रत्तो जंडारिय समाणं ॥ २ ॥ ज्ञावार्थः—ठती प्राशुक दान
 देवा योग्य वस्तु घरमां होय तेमज महोटा ब्रह्मचर्यादिक गुणें युक्त एवो
 पात्र पण तिहां ठतो होय ॥ १ ॥ तो पण दानांतराय कर्मना उदयथी दान
 देवाने समर्थ न थाय ते दानांतरायकर्म राजाना जंकारी सरखो जाणवो ॥

इहां तस्ववृत्तियें तो व्रतजंगज थाय ठे. यतः ॥ दाणंतराय दोसा, न
 देइ दिव्यंतयंच वारेइ ॥ दिन्नेवा परितप्पइ, किविणत्तातो जवेजंगो ॥ १ ॥
 ज्ञावार्थः—दानांतरायना दोष ते ठति वस्तु घरमां होय पण आपे नही,
 तेम दान देतो होय तेने वारी राखे, अथवा दीधे अके परिताप करे एम
 कृपण पणाथकी व्रतनो जंग थाय ॥ १ ॥

अतिक्रमादिकेंकरीने अतिचारता थाय ते जाणवी इहां जे व्रत व्रत प्रत्यें
 पांच पांच अतिचार कहा परंतु उपलक्षणथी बीजा परंतु अतिचार जाण
 वा. यदाहुः ॥ पंचपंचातिचाराउं, सुत्तंमी जेपदंसिया ॥ तेनावधारणघ्ठाए,
 किंतु ते उवलखणं ॥ १ ॥ तेमाटे स्मृत्यंतर्द्धादयः एटले स्मरणमां न आ
 व्या होय जाणयामां न आव्या होय एवा अणकह्या अतिचारपण अनुक्र
 मेंसर्वव्रतनेविषे जाणवा. ए चोथा व्रतना अतिचार निंहुं बुं इत्यादि पूर्ववत्

हवे ए व्रतनुं फल कहे ठेः—ए व्रतना पालनारा जीवो देवतानी शुद्धि
 तथा मनुष्यनी शुद्धि, अने तीर्थकरनी पदवीने जोगवीने मोक्षें जाय शा
 लिज्ज तथा मूलदेव प्रमुखनां दृष्टांत प्रसिद्ध ठे तथा जे प्राणियें ठती यो
 गवाश्यें सुपात्रने दान दीधां नहीं ते प्राणी दास दौर्जागी दारिद्र्य प्रमुख

महादुःखना जोगवनारा यया ॥ ए त्रीशमी गाथानो अर्थ ययो ॥ ३० ॥

ए अतिधिसंविज्ञागव्रतनेविषे बे मित्रनो दृष्टांत कहियेँ ठैयें, जंबूद्वीप ना पूर्व महाविदेहदेशे पुष्कलावती नामा विजयनेविषे धनधान्यादिक कृदियेँ जरेलुं अने धर्म अर्थ कामने मोक्ष ए चार पुरुषार्थनी भूमिकारूप एवुं विजयस्थल नामे नगर हतुं. ते नगरमां पद्मदेव नामें महोदो व्यवहारियो वसतो हतो ते लक्ष्मीनुं घर जे कमल तेना सरखी स्थितिवालो सुकोमल हतो पण कादव अने मोला पाणीना संगने जजे तेवो न हतो. ते व्यवहारियानी देवकी नामे स्त्री हती तेने अर्थयुक्त नामने धरनार अनेक गुणनो आगार एवां गुणकर नामे पुत्र ययो ते पुत्र मातापिताना मनोरथ साधतो थको अनुक्रमें सर्वकलानो पारगासी ययो. वली ते विनय विवेकादि गुणें करी अतिशय शोचतो हवो जेम चतुराइ लक्ष्मीयेंकरी शोचते, हमागुणें तप शोचते, विवेकेंकरी जेम वैभव शोचते, लावण्यलक्ष्मीयें जेम शरीर शोचते आदरथी जेम जोजन शोचते, मतिथेंकरी जेम ज्ञान शोचते, शक्तियेंकरी जेम स्तुति शोचते, जेम शक्तिवंत समतायेंकरी शोचते, श्रद्धायें जेम धर्म शोचते, तेम यौवन अने रूपेंकरी गुणाकर शोचते ठे.

जाणीयें साक्षात्कंदर्पावतारज होयनी ? जेनुं अत्यंतरूप होय तेने देवांगना पण वांठे तो मनुष्य जातिवाली स्त्रियो वांठे तेमां कहेवुंज शुं ! तेमज धैर्य औदार्यादिक अनेकगुण ते कुमरमां ठे तेविषे केटलुं वर्णन लखियें ? वली देवता तो वांठित आपे पण मनुष्य वांठित आपे ते आश्चर्यकारी जाणवुं. जेम इंद्रनो गुरु, जेम शारदानो गुरु, जेम शुक्रनो गुरु ए त्रणे प्रशंसवा योग्य ठे. तेम चौथो ए गुणाकर पण प्रशंसवा योग्य ठे. पंडितने पण वर्णववा योग्य ठे. ते गुणाकरने बाढ्यवस्थाश्रीज याचकने वांठित आपवाने स्वभाव ठे, ते दान गुणेंकरीने लोकोने अत्यंत प्रिय ठे. जे दातार होय ते मेघनी पेरें वद्वज होयज.

हवे तेज नगरमां ते पद्माकरशेठनो मित्र धनंजय नामे व्यवहारियो व से ठे. ते धनेंकरीने धनद सरखो ठे दोषरूप इंधनने बालवामां अग्निसरखो ठे तेनी जद्वे गुणेंकरीने विश्वनेविषे जय पामी एवी जया नामे स्त्री ठे. तेना पुत्रनुं नाम तो गुणधर ठे पण तत्वथी ते नाम निरर्थक ठे य

वपि ते निर्नाग्य ठे तो पण पोतामां जाग्यवंतपणुं माने ठे, पुण्यथकी वे गलो ठे तो पण मातापिताना पसायथी सुखियो ठे.

ते गुणधर अनुक्रमें यौवनावस्था पाम्यो हवे बालपणाथी गुणधरने गुणाकरसाथें दूध अने पाणीनी पेरें अतुद्वय मित्रता बंधाणी ठे तेशी ते गुणधर, गुणाकरनो मित्र ठे एवं जाणीने लोकोमध्ये मानवा योग्य थयो. ते महादेवना पोठियानी पेरें माननीय थयो, महोटानी संगतथी नीच होय ते पण उंचपणुं पामे, तीर्थञ्चूमिकानी रज जेम तीर्थनी संगतथी पूजाय तेनी पेरें ते पण पूजाय. ते बेहुजण वयेंकरी सरखा, शृंगारेकरी सरखा, गतियेंकरी चालवामां पण सरखा ठे परंतु गुणेंकरीने तो हंसमां अने बगलामां जेटलो तफावत दीठामां आवे तेटलो ते बेहुमां दीठामां आवे ठे.

एकदा ते गुणधर तथा गुणाकर बेहुजणा स्वेढायें नगरमांहे जमता थका एक पाठकनी नीशालनेविषे ते पाठक नीशालियाने जणावे ठे तेना बे श्लोक सांजलता हवा ते श्लोक ॥ जनकार्जिता विञ्चति, र्जगिनीति सुनीतिवेदिञ्जिः सञ्जिः ॥ सत्पात्रएव योज्या, न तु जोग्या यौवनाञ्जिमुखैः ॥ १ ॥ जावार्थः—पितायें जे संपदा उपार्जी ते संपदा बहेन जेवी जाणवी जली नीतिना जाण सत्पुरुष कहे ठे के ते लक्ष्मी सुपात्रनेविषेज जोडवी पण यौवनना समयमां पुरुषोयें तेनुं सुख जोगववुं योग्य नथी ॥ १ ॥ स्तन्यं मन्मनवचनं: चापद्वयमहेतुहास्यमत्रपतां ॥ शिशुरेवार्हति पांशु, क्रीडां शुक्तिं च पितृसाह्वद्वम्याः ॥१॥ जावार्थः—स्तनपान करवुं, समजवामां न आवे एवं वचन बोलवुं कारणविना हसवुं, लज्जा रहितपणुं, रजमांहे रमवुं एटलां वानां बालकने योग्य ठे तिहां सुधी पितानी लक्ष्मीने जोगववी ॥ २ ॥

ए बे श्लोक सांजलीने गुणाकर पोताना मित्रने कहे ठे के हवे आपणने आजथी मांकीने खटपमात्र पण आपणा पितानी उपार्जेली लक्ष्मी जोगववी युक्त नथी. यतः ॥ सुच्चिअ सुहसो सोचे, व पंडितं सोविढत्त विनाणो ॥ जो निअ जुअ दंरु जिअ, लडिइ उवज्जाए किंत्ति ॥ १ ॥ जावार्थः—तेहज सुजट, तेहज पंडित, तेहज विज्ञानपणुं, जे पोताना जुजदंरु करी लक्ष्मी उपार्जिने जोगवे, बीजी लक्ष्मीयें शुं ? ॥१॥ माटे ते लक्ष्मी उपार्जवाने अर्थें कयो उपाय करीयें जेणेंकरी तरत वांठित लक्ष्मी कोटी

प्रमाण उपजे, हे आर्य ! महोटी लक्ष्मीनी प्राप्तिविना मुजने दान जोगा दिकनां कौतुक हाथीना स्नाननी पेरे निरर्थक ठे.

एवी गुणाकरनी वाणी सांजलीने ते गुणधर पोतें पोतामां पंक्षितपणुं मानतो थको पोताने माहापणेंकरीने कहेवा लाग्यो के हे गुणाकर ! त मे द्रव्य उपार्जन करवाने शी चिंता करो ठो ? हुं वाणिज्यकलानेविषे घ णो डाह्यो हुं माटे थोमाकालमांहे लीलायें लक्ष्मीनुं उपार्जन करीश. वा णियाने व्यापारनी निपुणता तेहज कामधेनु ठे, एम तुं निश्चय जाणजे लक्ष्मी उपार्जन करवाना त्रण उपाय ठे यडुक्तं ॥ प्रवीणता च वाणिज्ये, त्य क्तक्रमउपक्रमः ॥ न निर्वेदश्च कुत्रापि,त्रयः प्रतिजुवः श्रियः ॥१॥ व्यापारने विषे प्रवीणता, तथा जेनो क्रम तजेवो ठे एवो ते ते कर्मनो उपक्रम अर्थात् आरंभ, अने कोइ ठेकाणे हानि थइ तो तेनो शोक न करे अर्थात् हानिथी वैराग्य राखी ते व्यापारथकी आलसे नहि ए त्रण व्यापारना प्रतिजु ठे अर्थात् जामिन ठे अथवा प्रतिजूमिरूप ठे ॥ लक्ष्मीर्वसति वाणिज्ये, किंचि दस्ति च कर्षणे ॥ अस्ति नास्ति च सेवायां, जिज्ञायां न कदाचन ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—लक्ष्मीनो वासो व्यापारनेविषे ठे, कांश्क कृषी एटले खेतीमांहे पण लक्ष्मीनो वासो ठे, तथा चाकरीमांहे तो लक्ष्मी ठे अने नथी, वली जिज्ञामांहे तो लक्ष्मी कोइवारे नज होय ॥ १ ॥

एवीरीते तेने व्यर्थ गर्व करतो देखीने पासे उजो रहेवो एवो कोइक सामुद्रिक शास्त्रनो जाण पुरुष हतो ते गुणधरनो अहंकार टालवाने निमि त्तें कहेतो हवो के हे वणिक ! तुं जूवो अहंकार म कस्य तुं लक्ष्मी उपार्जन करे एवा तहारामां लक्षण देखातां नथी तुं तो आ गुणाकर पुण्यवंत ठे ए ने संगे रह्योथंको सुखियो थयो ठे. जो लक्षणरहित ठो तो पण लीला जोगवे ठे जेम पाषाणनी शिला पण पाटियाना आधारथी तरे ठे तेम तुं पण आ मित्र नी पासें रही एनी पुण्याइथी घणां वाना करे ठे पण तहारा शरीरनेविषे एवां लक्षण देखातां नथी के जेणेंकरी तुं स्वल्पमात्र पण लक्ष्मीनुं उपार्जन करीने जोगवे, पण आ तहारो मित्र जाग्येंकरी पूर्ण ठे लक्षणेंकरी पूर्ण ठे ते लीलामात्रमांहे जुजायें अर्जितलक्ष्मीनो जोगवनारो थारो. संसार मांहे लक्ष्मी ते अद्भुत ठे माटे चंद्रमा मृगनी पेरे ए मित्रनी पासें तहारे सुखें रहेवुं कोइवारें पण कढ्याणने अर्थ एनुं समीपपणुं मूकीश नही.

यतः ॥ गुणिनः समीपवर्ती, पूज्यो लोके हि गुणविहीनोऽपि ॥ विमलेक्षणप्रसंगा, दंजनमाप्नोति काणाक्षि ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—गुणिनी समीप रहेनारो पुरुष, जो गुणहीन ठे ते पण लोकमां पूजनीय थाय ठे. निर्मल नेत्रना संगथकी काणुं नेत्रपण अंजन पामे ठे ॥ १ ॥

एवी सामुद्रिक नरनी वाणी सांजलीने गुणधर पोताना हृदयमांहे घणो खेद पाम्यो पण लोकलज्जाथी मौन रह्यो. कांश् बोल्यो नही परंतु मनमां एवो विचार करवा लाग्यो के हुं गुणधर तो खरो के जो शोल कोड सोनैया उपाजुं अने सामुद्रिकनुं वचन अन्यथा करुं तो पठी महारा ज्ञानो उदय सर्वने देखाहुं एवो अहंकार करी दुर्धर गर्व धरतो गुणाकरनी साथे नानाप्रकारनी क्रीडा करतो आगल चाढ्यो मार्गमां एक धर्मशाला आवी ते धर्मशालामांहे विविधप्रकारें धर्मनी प्ररूपणा करता जाणिये धर्मनी मूर्तिज होयनी शुं ! एवा धर्माचार्यने देखी आनंद पांमी ते आचार्यने वांढीने तेमने वांढित लक्ष्मी उपार्जवानो उपाय गुणाकर पूठतो हवो ते सांजली आचार्य ते गुणाकरने जेवामां उत्तर आपवा तत्पर थया तेवामां तो ते गुणधर बोल्यो के में तुजने पूर्वे कह्योज ठे जे व्यापारथी लक्ष्मीनुं उपार्जन थाय ठे तो वली आंही शुं पूठे ठे ? एतुं गुणधरनुं वचन सांजली गुणाकर बोल्यो के तें कहुं ते तो हुं जाणुं हुं पण आ साधु विशेषना जाण ठे माटे एमने विशेष प्रकारें पूठुं हुं तेवारे आचार्य बोल्या हे गुणाकर ! तुं धर्मनुं आराधन कस्य जेथकी तुं अनर्गल लक्ष्मीनुं उपार्जन करीश. जेम बीज ते फलनुं मुख्य हेतु ठे अर्थात् कारण ठे वृद्धने पाणीसींचवानी पेटें उद्यमादिक ते सहकारि कारण ठे तेथी सस्य सहजे नीपजे ठे तेम धर्मनुं फल ते मोक्ष ठे तो लक्ष्मी पामवी एमां शुं कहेवुं जेम कण नीपजवानुं मुख्यहेतु बीजठे जो बीज वाव्युं होय तोज पाणीसेचनादिक सर्व सामग्री फलदायक थाय.

कोशक प्राणीडाह्या पण ठे लक्ष्मी उपार्जवानी कला पण जाणे ठे उद्यम पण घणो करे ठे पण दरिद्री देखाय ठे अने कोशकमांतो लक्ष्मी उपार्जवानी कला पण मूलथीज नथी तेम उद्यममां पण आलसु ठे तथा पि घणी लक्ष्मीना धणीथका जोग जोगवे ठे. उक्तंच ॥ समास्वतुद्वयं विषमा सुतुद्वयं, सतीष्वसच्चाप्यसतीषु सच्च ॥ फलं क्रियास्वित्यपि यन्निमित्तं, तदेहि

नां सोस्ति तु कोऽपि धर्मः ॥ समनेविषे विषम अने विषमनेविषे सम सतीने विषे जुहुं अने असतीने विषे साचुं करे ठे वली जेना निमित्तथी जीवमात्र नी क्रियानेविषे फल थाय ठे माटे एवो अपूर्व लोकोत्तर अनिर्वचनीय धर्म ठे.

तेमाटे हे गुणाकर ! वांगित लक्ष्मीनो खप होयतो तुं विशेष प्रकारें धर्म कस्य ॥ यतः धर्माद्भनं धनतएव समस्तकामाः, कामेभ्यएव सकलेंद्रिय जं सुखं च ॥ कार्यार्थिना हि खलु कारणमेषणीयं, धर्मो विधेय इति तत्त्वविदो वदन्ति ॥ जावार्थः—धर्मथी धन मले ठे अने धनथी काम अर्थात् सुखोपजोग मले ठे वली ते कामथी नानाप्रकारना सुखोपजोगथी सघली इंद्रियोनां सुख उत्पन्न थाय ठे माटे ते सुखरूप कार्यना अर्थि पुरुषें खरेखर ते कार्यना कारणने शोधवुं जोइये ? के जेथी सर्व कार्यनी सहजमां प्राप्ति थाय.

ते धर्म, दान, शील, तप अने जाव रूप चार प्रकारनो ठे. तेमां वली दानना चार जेद ठे एक अजयदान, बीजुं ज्ञानदान, त्रीजुं धर्मदान, अने चोथुं उपष्टंजदान, तेमां जे मरणना जयथी कोइने राखवो एवुं प्राणीने हर्षनुं करनार ते अजयदान कहीयें. सर्वदानथकी ए दान महोदुं ठे, तथा रूडां शास्त्र जणाववां जणवां तथा जणाववाने स्थानक आपवुं पुस्तकादिक आपी जणवाने सहाय देवो ते ज्ञानदान जाणवुं. श्रावक अथवा साधुने जे धर्मना निर्वाहनुं हेतु एटले कारण अन्नदानादिक अशन खादिमादिक अनेक प्रकारें ठे. तथा धर्मथकी परुता एवा मनुष्यनुं रक्षण करवुं, तेधर्मो पष्टंजदान तथा अरिहंतादिकने दान देवुं ते पांचमुं सुपात्रदात त्रण प्रकारनुं ठे तिहां जे अरिहंतादिक साधुने दानदेवुं ते उत्तमसुपात्रदान, अनेदेशविरति श्रावकने दान देवुं ते मध्यम सुपात्रदान, तथा समकेत दृष्टि श्रावकने दान देवुं ते जघन्य सुपात्र दान एरीतें पांच प्रकारनुं दान ते मोक्षफल आपे.

तथा वली अजयदान, सुपात्रदान, अनुकंपादान, उचितदान अने कीर्त्तिदान इत्यादि दानना अनेक जेद ठे तेमां अजयदान अने सुपात्रदान ए बे दान ते मोक्ष अने जोगफलनां अंग ठे तथा अनुकंपादान ते धर्मनुं अंग ठे तथा उचितदान अने कीर्त्तिदान ए बे दान प्रीतिनां अंग ठे तथा धर्म दान अने उपष्टंजदान ए बे दान ते मोक्षनां तथा धर्मपामवानां अंगठे.

हवे शीलधर्म कहे ठे ने अब्रह्मनो त्याग तेने शील कहीयें. ते एक, देशथी अने बीजो सर्वथी एवा बे प्रकारें ठे तिहां स्वदारासंतोष अने परस्त्री

नो त्याग ते देशथी, अने जे सर्वथा स्त्रीनो त्याग ते सर्वथी शीलव्रत कहियें.

तथा तपधर्म ते षडेदे बाह्यतप अने षडेदे आन्तरतप ए बारषेदनां तप ठे एथकी जे दुःसाध्यकार्य होय ते सुसाध्य थाय. अने निकाचित आ करा कर्मनो क्यकरी मोक्षे जवाय. तथा ज्ञावधर्म ते अनित्यादिक बार षेदे ज्ञावना ज्ञावनी ते सर्वधर्मनुं मूल बीजक ठे अने संसारनो नाश करनार ठे.

ए चारप्रकारनो धर्म जो समकेत सहित आराधे तो जीव मोक्षरूप लक्ष्मी उपाजें एटला माटे हे गुणाकर ! तुं ए चारप्रकारना धर्मनुं आरा धन कस्य तेमां विशेष प्रकारें तुं याचकजनोने दान आप्य जेमाटे दीधा विना पामियें नही वाव्याविना लणियें नही. वली तुं तहारा चित्तनेविषे संतोष राखजे लक्ष्मीनो अधिक लोभ करीश नही. केमके ए जीवतो चक्र वर्त्तिनी रुद्धि तथा इंद्रनी रुद्धि पामे तोपण तृष्णापूर्ण थाय नहीं.

एवी गुरुना मुखनी वाणी सांजलीने प्रतिबोध पाम्यो थको ते शुद्ध बुद्धिनो धणी गुणाकर, चिंतामणी रत्नसरखा समकेतादिक धर्मने पामीने अतिशय हर्षवंत थयो. अने ते गुणधर तो धर्माचार्यनी वाणी सांजलीने अणसदहतो थको ते धर्मने जूठो करीने जाणतो हवो. जेम पित्तज्वरवा दाने तीखी वस्तु होय ते तीखी न लागे तो तेथी ते वस्तुनुं तीखाशपणुं कांइ गथुं कहेवाय नहीं तेम मेघनीपेठे ते मुनिनुं वचन ते एकने अमृतसरखुं अने एकने विष सरखुं लागे, उक्तंच ॥ सासाईयंपि जलं, पित्तविसेसेण अंतरं गुरुअं ॥ अहि मुह पन्निअं गरलं, सिप्पजडे मुत्तियं होइ ॥१॥ ज्ञावार्थः— तेहज स्वातिनद्धत्रनुं पाणी ते पात्रविशेषेकरी महोटा अंतरवाळुं थाय अर्थात् तेमां मोटो तफावत थायठे केम के ते पाणी जे सर्पना मुखमांहे पडयुं ते विष थयुं अने शीपना मुखमांहे पडयुं ते मुक्ताफल थयुं ॥ १ ॥

हवे ते दिवसथी मांझीने गुणाकरतो दानांदिक्नेविषे विशेषें प्रवर्त्ततो हवो. एम चारेप्रकारना धर्मने विशेषें आराधतो हवो जेम जेम गुणाकर याचकजनोने वांछित दान आपे तेम तेम ते नगरमां गुणाकरनी कीर्त्ति विस्तार पामे ते कीर्त्तिने जेम जेम गुणधर सांजले तेमतेम हृदयनेविषे आकरो मत्सर धरे तेवारें ते तुष्टबुद्धिनो धणी तुष्टतायेंकरीने चित्तनेविषे चिंतवे के अहो आ गुणाकरना जाग्यना उदयनुं लोक वर्णन करे ठे. जाणीयें धनेकरीने सर्वलोकने वेंचाता लीधा होय नही तेम ते लोकने

कांश्क त्रांति पत्नी गइ ठे वली गुणाकर करतां महारामां घणा गुण ठे तो पण महारा गुणनुं लोक वर्णन करता नथी माटे ए लोकप्रवाहे पड्या मूर्ख देखाय ठे तुठबुद्धिना धर्षी ठे. लोकने ए त्रांति पत्नी गइ ठे माटे एनी साथें फरवाथी मुजने शो लाज ठे ? साहामी महारा गुणनी हानि थाय ठे, महारी महोटाइ जाय ठे, प्रायः परनी पूठे चालवुं परने अनुयायी थइ रहेवुं ते हीणुंज ठे वली तेथी गुणहानि अने परवश्यपणुं थाय ठे. यतः ॥ परानुगामी परवक्रदर्शी, परान्नन्नोजी परचित्तरंजी ॥ परप्रवादी परवित्तजीवी, सर्वेप्यमी स्युर्गुणिनोऽपि निंद्याः ॥१॥ ज्ञावार्थः—परने पुंठे चाले पारकां मुख जुवे, पारकुं अन्न जमे, पारकुं चित्त राजी करे, परनी निंदा करे, पारके वित्ते जीवे, ए सघला गुणी होय तो पण ते निंदा योग्य थाय ॥१॥

तेमाटे हुं ए गुणाकरने मूकी शीघ्रपणे देशांतरें जइ लक्ष्मी उपार्जिने महारा ज्ञाग्यनी कीर्त्ति देखाडुं, ज्यां सुधी ए गुणाकर महारी साथे ठे त्यां सुधी मुजने लाज नथी आज करियाणामां लाज घणो ठे इहां वस्तु पण घणी सोंधी ठे ते लेइने परदेशमां मोंधी वेचीश ए गुणाकर तो कायर ठे ते एकलो शुं करशे, हुं वुं तो एनो सर्व कारजार चाले ठे जो हुं न हो उं तो ए सीदाय जेम आंधलाने लाकरीहोय तो चाली शके नहीं तो हेरा न थाय तेम ए महाराविना हेरान थशे जेमां धनउपार्जवानी कला होय तो तेनी बीजी कला पण प्रमाण थाय तेज जगतमां पूजाय अने प्रतिष्ठापामे तेने मित्रपण घणा थाय ते कला तो महारी पासे ठे.

एम विचारीने ते गुणधर सज्ज थइ मित्रने कल्याविना घणा मनोरथ साथें अनेकजातनां करियाणां जरी लक्ष्मी कमाववामाटे देशांतरें चाल्यो. कोश्कं मलता पुरुषने कहेतो गयो के तुं गुणाकरने कहेजे जे गुणधर दें शांतरें गयो एम कहीने पोते वाचालथको चालतो अचलपृथ्वीने चलाय मान करतो चाल्यो जाय ठे जूज मित्राइमां वली इष्यापणुं.

हवे गुणधरमित्र देशांतरें गयो एवी वात कोश्कना मुखथी सांजलीने तेने मलवाने अर्थें गुणाकरमित्र उतावलो उतावलो तेनी पठवाडे तेने मलवा चाल्यो जेम महादेवनी पठवाडे पार्वती उतावली जाय तेम असूरी वेलायें पण नगर बाहेर केटलिएक जूमि मूकी गयो अहो जूज मित्रने मलवानो प्रेम ! एवामां तो सूर्य अस्त थयो तेवारें कुमति दुर्जननी पेरें अं

धकार प्रगट थयुं एवामां कोइक पंथीने मार्गें आवतो देखीने तेने गुणा करे पूठयुं के सथवारो केटलो एक डूर गयो ? तेवारे तेणें कखुं के साथतो घणो वेगले गयो माटे आ असूरवेलाये तुजने नही मले तेथी तुं पाठो वढ्य रात्रिने समये गाम बाहेर रहेवुंनही एमकहीने तेपंथिकगाममांहे गयो.

हवे गुणाकर बाहेर रह्यो थको चिंतवे ठे के मित्र थइने डुर्जननी पेरे कह्याविना केम जतो रह्यो में कांइ एने डुहव्यो तो नथी अथवा कोइ डुर्जनें तेनुं व्युद्धाहित चित्त कखुं हशे ! वली विचाखुं जे संसारनी कारमी माया ठे सर्व कोइ स्वार्थनुं सगु ठे माटे ए संकटप विकटप करवाथी शुं था य माटे हवे तो ए देशांतरनेविषे ज्यां होय त्यां एने कुशल होजो अने क्रोमोगमे लक्ष्मी. उपार्जिने वहेलो आवजो हवे हुं एकलो शीरीतें लक्ष्मी उ पार्जिश अने मित्रविना व्यापार पण थाय नही महारे कांइ पुंजी नथी पि ताने ड्रव्यें पण लक्ष्मी उपार्जवी घटे नहीं मुजने पितानी लक्ष्मी जोगववी तथा पितानी लक्ष्मीयें दान पुण्य करवुं पण घटे नहीं हुं पारकी मुनियें व्यापार करुं तो ते पराजवनुं कारण थाय. जे पारकी मुनियें व्यापार करे ते निरधिकार ठे वली ते अधमपुरुष जाणवो त्यां सुधी ते पुरुषनी. श्ला ध्यता, तथा त्यांसुधी ते पुरुष गुणी कहेवाय के ज्यां सुधी धनने अर्थे कोइना मुख साहामुं जोवुं पडे नही; तथा वली लक्ष्मीउपार्जिने सुपात्र ने पोष्याविना अने डुखियानां डुःख टाळ्या विना हे जीव ! तुं गुणाकर पण केम कहेवाइश माटे हवे जेवारे पोताना जाग्ययोगथी कोइरीतें कांइ क धननुं उपार्जन करुं तेवारेज महारे घेर जवुं त्यांसुधी घेर जवुं नही.

एम विचारी इष्यारहित ठे हृदयजेनुं एवो गुणाकर ते पोताना जाग्य नी परीक्षा करवा साधुनी पेटें शून्यथको ते रात्रियें तिहांज रहेतो हवो एवामां तिहां पासेज एक वटवृद्ध ठे तेनेविषे एक जुजिष्य नामे यद्वरा ज रहे ठे ते यद्वनी पासें एक बीजो यद्व उतावलो अजुवाळुं करतो आ काशंथी उतरीने आव्यो ते अजुवाळुं जोइ गुणाकर विस्मय पाम्यो थको त्यां ठानो मानो बेठो रह्यो हवे ते यद्व पोताना स्वामी जुजिष्य यद्वने ठानी वात कहेतो हवो के हे स्वामिन् ! इहांथी शो योजननी उपर श्रीपुरनामें नगर ठे. तिहां लक्ष्मीवंत कोटीध्वज घणा व्यवहारिया रहे ठे ते सर्वमां आठ व्यवहारिया मुख्य ठे ते दीन डुस्थितने आधारभूत ठे तेनां नाम कहुं

बुं. १ धनाकर, २ धनपति, ३ धनधर्म, ४ धनेश्वर, ५ धनसार, ६ धनगुरु, ७ धनाढ्य, ८ धनसागर. ए आठे साचा नामना धणी ठे, राजाने मानवा योग्य ठे, ते आठेने घणा पुत्र ठे तेनी उपर एकेकी पुत्री थइ ठे ते माता पिताने घणी वद्वज ठे तेनां नाम कहुं बुं. गुणावली, गुणवंती, सुगुणा, गुणमालिनी, गुणमाला, गुणश्री अने गुणलता, गुणसुंदरी ए आठे रूपेंकरीने आठ दिशाकुमारीने जीते एवी ठे मातापिताने घणी इष्ट ठे, प्राणथकी पण अधिक प्रिय ठे, ते जरयोवनवंती थइ ठे आठ दिशाना रहेनारा तरुण पुरुषने मोह पमारवाने मोहनवेदी ठे, चोशठकलानी जाण ठे, आठे जणी वयेंकरी सरखी ठे, आठेनुं एकज मन ठे, गुणेंकरी, आचारेंकरी, प्रीतियेंकरी सरखी ठे बालपणाथी एकठी क्रीडाउं करे ठे आठे कन्यायें एकज प्रतिज्ञा करी ठे के आपणें एकेकनो वियोग सहन थारो नही माटे आपणे एकज जरतारने वरवो. आपणने योग्य रूडो जगतमां प्रशंसवा योग्य एवो जरतार मलशे तोज परणवुं अन्यथा परणवुं नहीं जेमाटे घरवास ते बंदीखाना रूप ठे माटे मनोवांठित योग विना एवुं अन्न अने वली लुंखुं खावुं ते कोण निपुण थइने खाय ?

एटला माटे तेवो वर मेलववा सारुं तेमनां माता पितायें निमित्तिया ने तेरुवावीने पूठयुं तेवारें ते शास्त्रमां निपुण एवो निमित्तियो कहेतो हवो के एना वरनी तमे चिंता म करो तमारी सर्वनी गोत्रदेवी एकज ठे तेनी चक्ति करीने आराधो ते तुष्टमान थइने वरनो योग मेलवी आपशे तेवारें माता पिताये पूजादिकेंकरी गोत्रदेवी आराधी थकी तुष्टमान थइने स्पष्टपणे कहेती हवी के तमे विवाहमहोत्सवनी सामग्री सर्व तैयार करो. जेवारें निमित्तिये कहेला लग्ननो दिवस आवशे तेवारे रूपेंकरीने कामदेव सरखो वर हुं तमने लावी आपीश. एवुं गोत्रदेवीनुं वचन सांजली ते व्यवहारिया हर्ष पाम्याथका आठे कन्याने शणगार करावी विवाहनी सर्व सामग्री तैयार करी वाट जोइ बेठा ठे ते लग्नवेला नजीक आवीठे पण वर आव्यो नथी माटे शुं जाणीयें शुं थशे ए कांइखबर पकती नथी ए महोदुं कौतुक मुजने चासे ठे जे वरविना विवाह केम थारो ते कौतुक जोवाने तिहां घणा देवता अने मनुष्य मळ्यां ठे महारे पण त्यां जोवा जवानी घणी उतावल ठे माटे हुं तमने तेरुवासारुं आव्यो बुं कांइक अपूर्व वात जोवा

माटे अथवा जोजननी वेलाये जे पोताना इष्टने न संजारे ते सज्जन शा नो? एवुं कहीने शीघ्र ते यद्द जुजिष्य यद्दसहित ते कौतुक जोवाने माटे आकाशे ते नगरना मार्ग जणी उरुतो हवो जाणियें गुणाकर कुम रने मार्ग देखारुवाने अर्थेज आगल चाढ्यो होय नहिं!

हवे ते यद्दनां कहेलां वचन सर्व गुणाकरें सांजलीने ते एकाग्रचित्तें चिंतवतो हवो के धन्य ठे तेने के जे ए कन्यानो जरतार अशे तथा धन्य ठे तेने के जे ए कौतुक जोशे. ते नर पुरुषमांहे उत्तम जाणवा. केटलाक म हारा सरखा तो वली धन उपार्जवानेविषे पण समर्थ नथी तो तेवाने ए क दपना करवाथी शुं थाय ए संपदानुं पामवुं तो ज्ञाग्याधीन ठे. हवे जो ए कौतुक जोवाय तो घणुं सारुं, पण ते क्यांथी जोवाय !! ए कौतुक जोवा पण हुं समर्थ नथी तो वली कन्या परणवाने तो क्यांथी समर्थ थाउं; माटे जेम वामणो उंचा वृद्दनां फल खावाना मनोरथ करे तेम हुं पण मनोरथ करुं ते व्यर्थ ठे महारे एनी होंश शी करवी. जे वेलायेंजे काम चिंतवे ते वेलायें ते काम थाय ते नरने पंडिते ज्ञाग्यवंत कह्या ठे तेमाटे आज महारा ज्ञाग्यनी परीक्षा पडशे तेथी हुं जाणीश के ज्ञाग्यवंत हुं के नथी महारा ज्ञाग्यरूप सुवर्णकुंजनी एज कसोटी ठे एम विचार करतांज तेने गोत्रदेवीयें उपासीने श्रीपुरनगरें विवाहमंरुपें जइ सूक्यो. महोटा पुरुषोने वांढामात्रमांज कार्य बने ठे.

तिहां कांतियेंकरी अने गुणेंकरी बे प्रकारें देदीप्यमान ठे माटे एनुं ना म पण गुणाकर ठे ए गुणनो आकर ठे एवुं आकाशे रहीथकी गोत्रदेवी क हेती हवी अने गुणाकरना मस्तक उपर फूलनी वृष्टि करती हवी. एवुं आ श्र्य देखीने कन्याना पिता हर्ष पाम्या थका विचारता हवा के जेम एका एक नवो देवता उपजे तेम ए वर प्रगट थयो तेवारे ते आठे कन्याना बापें विधिपूर्वक महोत्सव करीने कन्याउने परणावी. मनोवांठित वर पा सीने आठे कन्या घणाज हर्षने पामी. कन्याना वापे प्रत्येकें क्रोड क्रोड सोनैया अने एकेकुं गोकुल आप्युं तथा वत्रीशवऊ नाटक करे एवुं एकेकुं नाटक आप्युं. तेमज रूडां वेश, रूमां आचूषण, रूडां ज्ञाजनादिक, रूडां जातिवंत घोडा, रूडी शय्यादिक, रूडां सिंहासन जद्रासनादिक, तथा घ णी दासदासी घरप्रमुख सारसार वस्तु हाथ मुकामणीमां आवी.

हवे गुणाकर श्रीपुरनगरनेविषे रह्योथको लीला करे ठे. उदारथको उचित दान आपे ठे तेथी श्रीपुरनगरमां तेनी कीर्त्ति विस्तरी. रूमा जमाइथी ससरानी कीर्त्ति पण विस्तार पामी. इहां गुणाकर विमान सरखा घर नेविषे रह्यो थको देतानी पेरें आठ अग्रमहिषीसाथें जेम इंद्र सुख जोगवे तेम ते आठ कन्यानी साथें संसारनां सुख जोगवे ठे. जेम आठ सिद्धि पामीनें सिद्धपुरुष शोत्रे, जेम आठ दिशायें मेरुपर्वत शोत्रे, जेम आठ मूर्त्तिथी महादेव शोत्रे, तेम आठ स्त्रीसाथें गुणाकर शोत्रतो हवो. आठ स्त्रीनी साथें विषयसुख जोगवतां, जग्यो आथम्यो पण जाणतो नथी. सुख मां मग्नथकां गया कालने पण जाणतो नथी. एम केटलोक काल गयो.

हवे जे दिवसनी रात्रियें गुणाकर संदिरें नाव्यो तेवारें गुणाकरना मा बाप अति आकुलव्याकुल थयां थकां रात्रि दिवस घणी खोल करी पण गुणाकर मट्यो नही तेवारें हाथमांथी जेम चिंतामणी रत्न आवीने जाय तेथी शोचना थाय तेम तेनें शोचना थइ. एम करतां केटलोएक काल गयो. एकदा पुत्रना शोकेंकरी पीकित थयेला पितायें जोशीने पूब्युं तेवारे जोशीयें लग्न मांकी निरधार करीने कहुं के तमारा पुत्रने कुशल खेम ठे, ज्ञाग्योदयथी संसारनां सुख जोगवे ठे, लीलायें लक्ष्मी पास्यो ठे, दाना दिक पुण्य करणी करे ठे, तेणेंकरीने तेनी दिशादिशानेविषे कीर्त्ति विस्तरी ठे. ते पश्चिमदिशामां ठे, नवी आठ कन्या परण्यो ठे तेनी साथें संसारसुख जोगवे ठे. ते अत्यंत सुखी ठे तमे व्यर्थ चिंता करो ठो. पण ते घणो दूर ठे एक वर्ष पठी तमोने तेना ठेकाणानी खबर पडशे. अने वर्ष पठी तमने मलशे. ए महारुं वचन सत्य करी जाणजो.

एवी जोशीना मुखनी वाणी सांजलीने मातापिताने अतिशय हर्ष उपन्यो जेटलो पुत्र मलवार्थी हर्ष उपजे तेटलो पुत्रना कुशलखेमनी खबर सांजलीने हर्ष उपन्यो. हवे गुणाकरनां मातापिता देशांतरियोने पुत्रनी खबर पूठतां पूठतां एक वर्ष ते शो वर्ष सरखुं थयुं तेवामां जेम इंद्रनी सज्जामांहे नारद आवे तेम ते राजसज्जामां एक मागण एटले याचक बंदी आव्यो. तिहां ते गुणाकरना गुणनुं वर्णन करतो हवो. राजानी परिषदमां पण वाणियाना गुणनां जट्टादिक वर्णन करे ए याचकनो स्वजाव ठे, ते सांजली राजा कहेतो हवो के वक्रहोठने विस्तारतो महारी आगले पण

जेम इंद्रनी परिषदामां सामान्य देवतानुं वर्णन कोइ करे, जेम सिंहनी परिषदामां शीयालियानुं वर्णन करे तेम तुं वाणियानुं वर्णन करे ठे ?

तेवारें याचक जट्ट पण दृढ अइने बोदयो के हे राजन्! हे सेवकजन वत्सल! हुं वाणियानुं वर्णन करुं तुं ते तेना गुणेंकरीने करुं तुं. केमके वन मां उपन्यां ठे तों पण जला पुष्पने शुं मस्तकें आरोपण नथी करता ? अथवा मृगनी नाजियें उपनी एवी कस्तुरी पण शुं वाहाली न होय ? तेम ते जाग्यवंत देवतायें आणेलो आठ कन्यानो जरतार थयो एवो गुणाकर ते सहेज मात्र लाख सोनेया याचकने आपे ठे जाणियें चालतो कदपवृ द्वाज होयनी एवो ठे. माटे तेना गुणोनुं वर्णन करुं तुं.

एवी याचकना मुखथी गुणाकरनी कीर्त्ति सांजलीने सजाना सर्वलोक चमत्कार पाभ्या. तिहां गुणाकरनो पितापण बेठो हतो ते विचारवा लाग्यो जे निश्चय ए गुणाकर ते महारो पुत्रज ठे नहितर महारुं हृदय उद्धास पामे नही. मेघनी धारायें हणायो एवा कदंबवृद्धाना फूलनी पेरें आठ कोडी रोमराजी विकस्वर अइ तेम वली जोशियें पण एकवर्षमां ठेकाणानी खबर परुशे एवुं कळुं हतुं माटे एमां संदेह नथी पठी ते याचकने रुमी रीतें पूठी निश्चय करी अन्योक्तियें गर्जितरचनायुक्त लेख लखी आपीने तेरु वासाटे माणस मोकट्युं ते पुरुषें पण शीघ्र जइने ते लेख गुणाकरने आप्यो गुणाकर पण प्रेमसहित पत्रने उखेडी वांचतो हवो. यतः ॥ स्वस्ति जयस्थलनगरात्, पद्मः प्रणयाद्गुणाकरं स्वसुतं ॥ आदिशति यथा श्रीजिन, गुरुप्रसादेन नः कुशलं ॥ १ ॥ स्वकुशलकिंवदंती ज्ञाप्या नः प्रीतये त्वया यावत् ॥ अथकार्यमार्यं जवतोऽद्भुताश्रुताकापिपरमर्द्धिः ॥ २ ॥ सुचिरात्त्वद्धि रहमहा, दुःसहदुर्जिह्वादुःखितानां नः ॥ तेन तेनेदानीं, पत्रामृतप्रातराश सुखं ॥ ३ ॥ किंतुजवदंगसंगम, सुखाय निखिलेष्टजोचनाय वयं ॥ उच्चैस्त्वरा महेतत्, त्वरस्वतस्त्रिधुपायविधौ ॥ ४ ॥ किंच ॥ पितरावुपेक्ष्य दक्षौ, श्वसुरौ कसि तस्त्रुषः स्थिरतथा ते ॥ सत्पुरुषपथः कथमिव, ज्ञावीति विचिंत्यमेतदपि ॥ ५ ॥ स्वस्तिश्रीजयस्थल नगरथी पद्मदेव, पोताना पुत्र गुणाकरने स्नेहथी लखेठे जे आंहि श्रीजिनेश्वर देव गुरुनी कृपाथी अमे सर्वकुशल ठिये; वली तमारें पण त्यां श्रीजिनदेवगुरुनी कृपाथी कुशल हशे तेना खबर लखवा, जेथी अति संतोष थाय अने त्यांना अथ इति यावत् समाचार लखवा, जेणे

करी अति आनंद उपजे. हे आर्य! विशेष कामकाज लखजो अमेंपण
 आंही तमारा, अति अद्भुत समृद्धि मलवाविषे समाचार सांचळ्या ठे २
 घणादिवस थया तहारा विरहरूप महादुःसह एवा दुर्चिद्वशी अर्थात् दु
 कालशी दुःखि एवा अमें तेने तारा कुशलपत्र रूप अमृतना शीरामणतुं सुख
 हसणां घणादिवस थयां नथी माटे ते आपवा हृदय सदय राखवुं घटेठे.
 केमके तारा अंगशंगमना सुखरूप प्रिय इष्टनोजन सारुं अमे सघलां अति
 शे आतुर ठिये माटे ते सिद्ध थाय एवा उपायनी योजना तुं उतावलथी
 कस्य तो सारुं अर्थात् तने मलवाना सुखरूप इष्टानोजन सारुं अमे अति
 तलखियेठिये माटे जेस तरत मलवानुं सुख सिद्ध थाय तेम करीश.

एस पत्रना समाचार वांचवाथकी गुणाकरनुं मन काइक प्रेमेंकरी आ
 ई जेवामां थयुं तेवामां पत्रमां आगल ते गुणाकरें अन्योक्ति तरफ जोयुं ते
 अन्योक्ति आप्रमाणेः— गांगेयगेथगरिमादिगुणाष्टकाढ्यो, विश्वैकनूषणवि
 दूषणसौख्यहेतौ ॥ सन्मानितोऽन्यजनतां जनितुर्न जातु, मातुः स्वरस्यपि
 चिरात्किमु तत्तवार्ह ॥ गांगेय जेवाये अर्थात् नीष्मपितामह, सरखायें जेना
 गरिमा प्रमुख अर्थात् गौरवआदि आठगुणोने गायेला ठे एवा अष्टगुणथी
 युक्त स्त्रियोना अथवा गंगाजलनी पेठे गावायोग्य पवित्रतावाला गौरवआदि
 आठगुणयुक्त स्त्रियोनां सुख के जे आ विश्वमां विशेष नूषण अने विशेष
 दूषण रूप ठे ते सुखनां हेतुनेविषे बीजा जनसमूहने मतलब श्वशुरादि
 कने सन्मान आपतो एवो तुं क्यारे पण घणा दिवस थयां पिता माताने
 स्मरण करतो नथी ते शुं तमने योग्य ठे. पठी अंतःपुरमां जइ आठस्त्रि
 योने ते देखे संजलावी पाठो देखे लखी चरपुरुषने आपी तेने विदाय
 करी श्वसुरादिकनी रजा लइ आठ कन्यादि सर्व परिवार संघातें श्रीपुरन
 गरथी निकळ्यो मार्गमां गामगामप्रत्यें लक्ष्मीनो लाहो लेतां दान पुण्य क
 रतां ठाम ठाम चमत्कार पमाडतां अवच्छिन्न प्रथाणें चालतां थोडेक दि
 वसें जयस्थलनगर आव्यो तेवारें मातापितादिक सर्व कुटुंबें मली महाम
 होत्सवें करी नगरमां पधराव्यां, राजाथीमांकी गोवाल प्रमुख बालगोपाल
 सर्व गुणाकरना अतुल्यपुण्यनी प्रशंसा करता हवा. एवीरीते गुणाकर पो
 ताना जाग्यनी रुद्धिनी परीक्षा पोते मनोबांठित अर्थलाजथकी करीने

स्मात् वेगेंकरीने गुणधरनी पुंठे परती हवी ते शिलाना परवाधी उपन्यो एवो जे खटखटाकार शब्द तेथकी सहसाकारें संत्रांतचित्तथको पठवाडे फरी जोतो हवो जेबुं पठवाडे फरी जोयुं के ते द्वाणमांहेज जाणीने रुठीज न होय तेम ते औषधी मुठीमांहेथी नाशी गइ. एवी वस्तु एवाना हाथने विषे स्थिर केम रहे? तेवारें ते विषाद पामतो तिहांथी जइ योगिने कहे तो हवो ते सांजली ते जगतहित वांठक योगियें गुणधरने कछुं के हे वत्स! ताहरुं सत्व महोदुं ठे अने उद्यमपण महोटो ठे तथापि तहारां पूर्वजवनां पुण्य नथी माटे पुण्यविना सधळुं निष्फलजाणवुं. यतः ॥ विकटाअटपर्वता टवी, स्तरवार्द्धिन् जजजूपतीनपि ॥ अपि साधय मंत्रदेवता, न तु सौख्यं सुकृतैर्विऽनास्तिते ॥ जावार्थः—विकट एवी पर्वतनी अटवी प्रत्ये जले ज्रमण कर मोटा समुद्रोने जले तख्य तथा राजाउने पण घणी सावचेती राखी सेव्य तेम ज मंत्र देवतानेपण सुखें साध्य परंतु सुकृतविना तने सुख मलवानुं नथी.

एटलामाटे धन उपार्ज्जवानी खोटी आशाने मूकीने तुं ताहरा चित्तने विषे संतोष आण्य. कारण के संतोष ठे ते त्रणलोकनेविषे अतिशय सुखदायी ठे एवुं योगिनुं वचन सांजदयुं तो पण ते लोचांध धननी आशायें आगल चादयो ते पृथ्वीनेविषे घणो जम्यो धनना अर्थिनुं चित्त क्यांइ ठेकाणें बेसे नही ते जमतां जमतां मलय नामना गामपासें आव्यो तिहां तेने एक अत्यंत दंजी कपटी कपटपणे तापसनो वेश राखनार एवो कोइ परिव्राजक मळ्यो तेणें गुणधरने देखी तेने धनार्थि जाणीने दयावंत थइने सर्व हकीकत पूठी, तेवारें गुणधरें पण पोतानी यथार्थ वात परिव्राजकने कही संज लावी ते सांजली परिव्राजक वोळ्यो के हे गुणधर! तुं लगारमात्र दुःख धरीश नही हुं तहारुं दुःख टाळीश. तुं राता थोरना वृद्धनुं रातुं दूध ज्यां होय त्यां शोधकरीने लइ आव्य तो हुं ताहरुं शीघ्र दारिद्र्य काढुं,

तेवात सांजलीने अतिशय उत्साह धरतो खोल करीने कटपवृद्धनी पेटें थोरनुं रातुं दुध लइ आव्यो उद्यमिने कांइ दुष्कर नथी. पठी ते गुणधर अने परिव्राजक वेहुजण काष्टप्रमुख सर्व सांमग्री एकठी करी सिद्धि करे तेवे दिवसें ते स्थानकें जाता हवा. तेवार पठी ते वृद्धने मंत्री पूर्वे संग्रही ने औषधी ते सहित चरु अने मनोहर काष्ट समूहें करी वलि उठालतो चारेतरफ ते कपटमांहे निपुण एवो परिव्राजक काष्ट खरकीने तिहां अग्नि प्रज्वलित क

औषधीउं ठे त्यां तेकी जइ पर्वतनी नीचें उन्नो राखीने अनेक औषधीउं दे खानीने एम कहेतो हवो के हे गुणधर ! आ औषधीनो समूह देखीने तुं मुंजाइशमां, पण मात्र एकज आ महोटी औषधी तने देखांमुं बुं तेने नि शानी सहित उंलखी ले अजाना यूथनी पेरे मुग्धबुद्धिनो धरनार एवो तुं आजे कालिचौदशने दिने रविवारनी अर्द्धरात्रियें जेम गुरु प्रसन्न थइ ठात्र ने विद्या आपे तेम ए औषधी हुं तुजने आपुं बुं ते तुं ग्रहण करजे एम योगियें कह्याथी पण रीज पाभ्यो एवो ते त्रमरहितपणे ते औषधीने एं धाणादिकेंकरी ध्यानमां राखतो हवो. पठी वेहु तिहांथी पाठा पोताने स्थानकें आव्या रात्रिना बे पहोर अतिक्रमे अके ते योगिराज विघ्नने वंध करवाना कारणभूत एवी जे गुणधरनी शिखा तेने वंध करीने पर्वतपासैं आवी कहेवा लाग्यो के आ औषधी बलती दीवानी शिखा सरखी ठे तेने तुं महारा साहसथी साहसिक थइने दृढपणे पर्वतनी शिखर उपर चमी ज मणा हाथनी एकमुठीमां पककी डावा हाथमां शस्त्र लइ थडमूलथी ठे दीने जकभबंध करी मुठीमां राखजे पण मुठी उघानीशमां औषधी लइने सत्वसहित पाठो बलजे पण पठवाडे पुंठ फेरी जोइशमां पाठलथी त्रयंकर अतिशय बिहामणा शब्द काने पडे तेने सांजद्वीने पण निर्जय अकोहलवें हलवें तुं पर्वतथी हेठो उतरजे. ए औषधी सोना सिद्धिनी ठे जेम रसकू पिकाना रसथकी सोनुं नीपजे तेम एनाथकी पण सोनुं नीपजशे. तेथी जेम शीतल वृद्धनी बायाथी ताप जाथ तेम ताहरुं दारिद्र्य जाशे,

एवी योगिनी तत्व वाणी सांजद्वीने पर्वत उपर जइ जे योगियें कही ते औषधीने विधिसहित लेतो हवो. ते औषधी लेतां गुणधरनुं चित्त हर वाने त्रयंकर महारौद्र शब्द थता हवा, भूत प्रेत पिशाचादि अट्टाट्टहास्य करता अनेक राक्षस प्रगट थया. चारे बाजु अतिशय बिहामणा त्रैरवना शब्द थता हवा पण जेम साधु परिसह सहेवाने अरुग रहे तेम गुणधर पण अरुगथको सर्व उपद्रवने उंलंघतो अनेक मनोरथनी माला सहित औषधी लइने पाठो बल्यो ते जेम साधु द्रव्यथी अने ज्ञावथी त्रवस्थिति ना विषम मार्गने उंलंघे तेम गुणधर पण द्रव्यथी अने ज्ञावथी बे प्रकारे पर्वतना विषममार्गने नगरनी जूमिनीपेरे सुखेंकरी उंलंघतो थको चाळे ठे तेटले कोइ दुष्टदेवें पर्वतना शिखरथकी खसाडेदी एवी पाषाणशिखा ते अक

स्मात् वेगेंकरीने गुणधरनी पुंठे पकती हवी ते शिलाना पन्वाची उपन्यो एवो जे खटखटाकार शब्द तेथकी सहसाकारें संत्रांतचित्तंधको पठवाडे फरी जोतो हवो जेवुं पठवाडे फरी जोयुं के ते द्वाणमांहेज जाणीने रुठीज न होय तेम ते औषधी मुठीमांहेची नाशी गइ. एवी वस्तु एवाना हाथने विषे स्थिर केम रहे? तेवारें ते विषाद पामतो तिहांची जइ योगिने कहे तो हवो ते सांजली ते जगतहित वांठक योगियें गुणधरने कळुं के हे वत्स! ताहरुं सत्व महोडुं ठे अने उद्यमपण महोडो ठे तथापि तहारां पूर्वजवनां पुण्य नथी माटे पुण्यविना सधळुं निष्फल जाणवुं. यतः ॥ विकटाअटपर्वता टवी, स्तरवार्द्धिन् जजजूपतीनपि ॥ अपि साध्य मंत्रदेवता, न तु सौख्यं सुकृतैर्विऽनास्तिते ॥ ज्ञावार्थः—विकट एवी पर्वतनी अटवी प्रत्ये जले त्रमण कर मोटा समुद्रोने जले तश्य तथा राजाउने पण घणी सावचेती राखी सेव्य तेम ज मंत्र देवतानेपण सुखें साध्य परंतु सुकृतविना तने सुख मलवानुं नथी.

एटलामाटे धन उपार्ज्जवानी खोटी आशाने मूकीने तुं ताहरा चित्तने विषे संतोष आण्य. कारण के संतोष ठे ते त्रणलोकने विषे अतिशय सुखदायी ठे एवुं योगिनुं वचन सांजळ्युं तो पण ते लोकांध धननी आशायें आगल चाढ्यो ते पृथ्वीने विषे घणो जस्यो धनना अर्थिनुं चित्त क्यांइ ठेकाणें वेसे नही ते जमतां जमतां मलय नामना गामपासें आव्यो तिहां तेने एक अत्यंत दंजी कपटी कपटपणे तापसनो वेश राखनार एवो कोइ परिव्राजक मळ्यो तेणें गुणधरने देखी तेने धनार्थि जाणीने दयावंत अइने सर्व हकीकत पूठी, तेवारें गुणधरें पण पोतानी यथार्थ वात परिव्राजकने कही संजलावी ते सांजली परिव्राजक वळ्यो के हे गुणधर! तुं लगारमात्र दुःख धरीश नही हुं तहारुं दुःख टाळीश. तुं राता थोरना वृद्धनुं रातुं दूध ज्यां होय त्यां शोधकरीने लइ आव्य तो हुं ताहरुं शीघ्र दारिद्र्य काडुं,

तेवात सांजलीने अतिशय उत्साह धरतो खोल करीने कटपवृद्धनी पेटें थोरनुं रातुं दुध लइ आव्यो उद्यमिने कांइ दुष्कर नथी. पठी ते गुणधर अने परिव्राजक वेहुजण काष्टप्रमुख सर्व सांमग्री एकठी करी सिद्धि करे तेवे दिवसें ते स्थानकें जाता हवा. तेवार पठी ते वृद्धने मंत्री पूर्वे संग्रही ने औषधी ते सहित चरु अने मनोहर काष्ट समूहें करी वळि उठालतो चारेतरफ ते कपटमांहे निपुण एवो परिव्राजक काष्ट खरकीने तिहां अग्नि प्रज्वलित क

औषधीउं ठे त्यां तेकी जइ पर्वतनी नीचें उचो राखीने अनेक औषधीउं दे खाकीने एम कहेतो हवो के हे गुणधर ! आ औषधीनो समूह देखीने तुं मुंजाइशमां, पण मात्र एकज आ महोटी औषधी तने देखाकुं तुं तेने नि शानी सहित उंलखी ले अजाना यूथनी पेरे मुग्धबुद्धिनो धरनार एवोतुं आजे कालिचौदशने दिने रविवारनी अर्द्धरात्रियें जेम गुरु प्रसन्न थइ ठात्र ने विद्या आपे तेम ए औषधी हुं तुजने आपुं तुं ते तुं ग्रहण करजे एम योगियें कह्याथी पण रीज पाभ्यो एवो ते त्रमरहितपणे ते औषधीने एं धाणादिकेंकरी ध्यानमां राखतो हवो. पठी बेहु तिहांथी पाठा पोताने स्थानकें आव्या रात्रिना बे पहोर अतिक्रमे थके ते योगिराज विघ्नने बंध करवाना कारणचूत एवी जे गुणधरनी शिखा तेने बंध करीने पर्वतपासं आवी कहैवा लाग्यो के आ औषधी बलती दीवानी शिखा सरखी ठे तेने तुं महारा साहसथी साहसिक थइने दृढपणे पर्वतनी शिखर उपर चमी ज मणा हाथनी एकमुठीमां पककी डावा हाथमां शस्त्र लइ थडमूलथी ठे दीने जकरुबंध करी मुठीमां राखजे पण मुठी उघाकीशमां औषधी लइने सत्वसहित पाठो बलजे पण पठवाडे पुंठ फेरी जोइशमां पाठलथी जयंकर अतिशय बिहामणा शब्द काने पडे तेने सांचलीने पण निर्जय थकोहलवें हलवें तुं पर्वतथी हेठो उतरजे. ए औषधी सोना सिद्धिनी ठे जेम रसकू पिकाना रसथकी सोनुं नीपजे तेम एनाथकी पण सोनुं नीपजशे. तेथी जेम शीतल वृद्धनी ढायथी ताप जाय तेम ताहरुं दारिद्र्य जाशे,

एवी योगिनी तत्व वाणी सांचलीने पर्वत उपर जइ जे योगियें कही ते औषधीने विधिसहित लेतो हवो. ते औषधी लेतां गुणधरनुं चित्त हर वाने जयंकर महारौद्र शब्द थता हवा, चूत प्रेत पिशाचादि अट्टाट्टहास्य करता अनेक राक्षस प्रगट थया. चारे बाजु अतिशय बिहामणा जैरवना शब्द थता हवा पण जेम साधु परिसह सहेवाने अरुग रहे तेम गुणधर पण अरुगथको सर्व उपद्रवने उंलंघतो अनेक मनोरथनी माला सहित औषधी लइने पाठो बल्यो ते जेम साधु द्रव्यथी अने जावथी जवस्थिति ना विषम मार्गने उंलंघे तेम गुणधर पण द्रव्यथी अने जावथी बे प्रकारे पर्वतना विषममार्गने नगरनी चूमिनीपेरे सुखेंकरी उंलंघतो थको चाले ठे तेटले कोइ दुष्टदेवें पर्वतना शिखरथकी खसाडेली एवी पाषाणशिला ते अक

स्मात् वेगेंकरीने गुणधरनी पुंठे पकती हवी ते शिलाना पकवाथी उपन्यो एवो जे खटखटाकार शब्द तेथकी सहसाकारें संज्रांतचित्तथको पठवाडे फरी जोतो हवो जेवुं पठवाडे फरी जोयुं के ते द्वाणमांहेज जाणीने रुठीज न होय तेम ते औषधी मुठीमांहेथी नाशी गइ. एवी वस्तु एवाना हाथने विषे स्थिर केम रहे? तेवारें ते विषाद पामतो तिहांथी जइ योगिने कहे तो हवो ते सांजली ते जगतहित वांठक योगियें गुणधरने कहुं के हे वत्स! ताहरुं सत्व महोदुं ठे अने उद्यमपण महोदो ठे तथापि तहारां पूर्वजवनां पुण्य नथी माटे पुण्यविना सघदुं निष्फल जाणवुं. यतः ॥ विकटाअटपर्वता टवी, स्तरवार्द्धिन् जजजूपतीनपि ॥ अपि साध्य मंत्रदेवता, न तु सौख्यं सुकृतैर्विनास्तिते ॥ जावार्थः—विकट एवी पर्वतनी अटवी प्रत्ये जले जमण कर मोटा समुद्रोने जले तह्य तथा राजाजने पण घणी सावचेती राखी सेव्य तेम ज मंत्र देवतानेपण सुखें साध्य परंतु सुकृतविना तने सुख मलवानुं नथी.

एटलामाटे धन उपार्ज्जवानी खोटी आशाने मूकीने तुं ताहरा चित्तने विषे संतोष आण्य. कारण के संतोष ठे ते त्रणलोकनेविषे अतिशय सुखदायी ठे एवुं योगिनुं वचन सांजदुं तो पण ते लोकांध धननी आशायें आगल चादयो ते पृथ्वीनेविषे घणो जस्यो धनना अर्थिनुं चित्त कयांइ ठेकाणें बेसे नही ते जमतां जमतां मलय नामना गामपासें आव्यो तिहां तेने एक अत्यंत दंजरी कपटी कपटपणे तापसनो वेश राखनार एवो कोइ परिव्राजक मल्यो तेणें गुणधरने देखी तेने धनार्थि जाणीने दयावंत थइने सर्व हकीकत पूठी, तेवारें गुणधरें पण पोतानी यथार्थ वात परिव्राजकने कही संजलावी ते सांजली परिव्राजक बोळ्यो के हे गुणधर! तुं लगारमात्र दुःख धरीश नही हुं तहारुं दुःख टालीश. तुं राता थोरना वृद्धनुं रातुं दूध ज्यां होय त्यां शोधकरीने लइ आव्य तो हुं ताहरुं शीघ्र दारिद्र्य काडुं,

तेवात सांजलीने अतिशय उत्साह धरतो खोल करीने कटपवृद्धनी पेटें थोरनुं रातुं दुध लइ आव्यो उद्यमिने कांइ दुष्कर नथी. पठी ते गुणधर अने परिव्राजक बेहुजण काष्टप्रमुख सर्व सांमग्री एकठी करी सिद्धि करे तेवे दिवसें ते स्थानकें जाता हवा. तेवार पठी ते वृद्धने मंत्री पूर्वे संग्रही ने औषधी ते सहित चरु अने मनोहर काष्ट समूहें करी वलि उठालतो चारेतरफ ते कपटमांहे निपुण एवो परिव्राजक काष्ट खरुकीने तिहां अग्नि प्रज्वलित क

रीने पठी कपटेंकरीने गुणधरने कखुं हे वत्स! तुं महारी पासें आव्य हुं तहारी शिखा बांधुं ते सांचली गुणधर, परिव्राजकपासें आव्यो तेवारे परि ब्राजकें दृढपणे गुणधरनी चोटली पकनीने उंचो उपाड्यो अने अग्निना कुंडमांहे तेने नाखवा लाग्यो तेवारें गुणधर पण तेने कपटी अनार्य जा णीने बलबल करीने परिव्राजकना हाथथकी वृद्ध्यो. पठी महाक्रोधें दुर्जर थया एवा ते बेहुजण योध सुजटनी पेटे लरुता हवा. परिव्राजक जाणे जे हमणां हुं आ गुणधरने अग्निना कुंरुमां नाखीश अने गुणधर जाणे जे हमणां हुं ए परिव्राजकने अग्निना कुंरुमां नाखीश. एम बेहुजणने आ करोक्केश थयो जाणे बे प्रेतज लरुता होयनी! एम शोर बकोर करता न थ त्रांतथका ते बेहु जण बूम पारुवा लाग्या.

एवामां महापुरीनगरीथकी राजानो पुत्र तेजसार एवेनामे ठे ते आहेनो करवामाटे रात्रियें वनमां रहेलो ठे तेणे ते बूम सांचली ते महापराक्रमी ठे माटे धनुषबाण चरुावीने उतावलो त्यां आवी पहोतो केम के क्त्रिय होय ते बूम सांचलीने वेशी न रहे. पठी ते तेजसार कुमारें आवीने प रिब्राजकथकी गुणधरने जूदो कस्यो अने गुणधरना मुखथकी लडाइनो व्यति कार सांचली महाकोपायमान थइ परिव्राजकने उपाडी अग्निना कुंडमांहे नाख्यो. जे दुष्ट होय तेने शिखादेवी अने सज्जननुं रक्षण करवुं. एवुं क्त्रिय नुं बिरुद ठे पठी पारिव्राजक अग्निमां पनी सोनानो पुरुष थयो. जे अन्यनुं चिंतव्युं ते पोताने थयुं अकस्मात् सोनाना पुरुषना लाजथकी राजकुमार प रम आनंद पाम्योथको झूमि खोदीने तेमां ते पुरुषने जंडास्यो. तेनी उपर नी शान कखुं गुणधरने कांश्क मार्गमां जवा संबल खरची आपी विदाय कस्यो.

गुणधर पण मार्गसंबल लेइ तुष्टमान थइने त्यांथी आगल चाड्यो अ नेक धनउपार्जवाना उपाय चिंतवतो विकटप करतो विचारतो हवो के म हारुं महोदुं जाग्य जागतुं ठे. जे हुं जटिलना हाथथकी बूटो अने विकट सं कटथकी जगस्यो. वली मार्गयोग्य संबल पण मड्युं तो हुं एम जाणुंहुं के हजी पण हुं घणुं धन पामीश. हुं हमणां जइने व्यापार करी लक्ष्मी उपा र्जीश दैव अनुकूल होय तो शुं न नीपजे ! एवुं विचारी पोताना नगरज णी चाड्यो जाय ठे एवामां मार्गमां एक सिद्धपुरुष मड्यो. तेनी साथे गो ष्ठी करतां कोश्क नगरना उद्यानपासे सन्निवेश ठे तिहां आव्यो. एटले

जोजन वेला थइ. तेवारें ते सिद्धपुरुष थोनीवार ध्यानकरीने जाणीयें पूर्वे तैयारकरीज मूक्या होय नही तेम सिंहकेसरिया मोदक गुणधरने आपीने कछुं के तने जावे त्यांसुधी तुं सुखे जम्य, जेम जोजनवेलायें प्राहुणाने ज मानीयें तेम तेणें गुणधरने जमाड्यो. वली सांजे घेवर साकरसहित गुण धरने खवराव्या. बीजे दिवसें घी साकर सहित लापशी जमाकी, संध्या ये मनोहर खादिम खवराव्यां. त्रीजे दिवसें प्रजातें शालिदाल घृतादिक सूखडी अने संध्याकालें लापशीनुं जोजन कराव्युं, चोथे दिवसें प्रजातें मां रुदिक, संध्याये सूखडी आदिक, एम दिवसें दिवसें नवनवि रसोइ देखीने विस्मय पाम्यो, अको ते गुणधर पोताना चित्तमां विचारवा लाग्यो के ए नाथी महारुं कार्य थशे एम जाणी विनीतशिष्यनी पेरे तेनी सेवा चाकरी करतो रहे. यतः ॥ परगुणगहणं ठंदा, एवत्तणं हिअमककसंवयणं ॥ निच्चं मदोसगहणं, अ मंतमूलं वसीकरणं ॥ १ ॥ जावार्थः—पारका गुण वखा एवा, तेने अनुयायी थइ वर्त्तवुं मीठां मीठां वचन बोलवां नित्य कोइना दो ष न कहेवा ए मंत्र मूल विनानुं चालतुं वशीकरण ठे ॥ १ ॥

एकदा ते गुणधर, हषेंकरी जक्तिथी राजी करेलो एवो कपटरहित ते मंत्रसिद्धपुरुष ठे तेने पूठतो हवो के हे स्वामी ! तमोने आ कटपवृद्ध सरखी बांठित आपवानी शक्ति क्यांथी प्राप्त थइ? ते सांजली सिद्धपुरुष बोळ्यो हे जडक ! हुं पूर्वे दारिद्र्यी हतो ते धनउपार्जवाने अर्थें पृथ्वीमां जमतां कोइक दंजरहित दयावंत प्रकृतियें उत्तम एवा एक कापालिकने में दीठो तेने में महारा दारिद्रिपणानुं स्वरूप कछुं ते सांजलीने ते दीनार्त्तवत्सल दयावंत एवा कापालिकें मुजने एक वेतावनो मंत्र शीखव्यो तेनें में विधि सहित साध्यो तेना योगेंकरी मारे आ रुद्धि प्रगट थाय ठे तेना महिमा थकी हुं जे चिंतवुं ते नीपजे ठे माटे हे गुणधर ! हुं तुजने पण रुद्धि वंत करीश एवी सिद्धपुरुषनी वाणी सांजलीने संतुष्टमान थको एवो ते गुणधर तेनो सेवक थइने रह्यो घणुं धन पामवानी आशाथी तेनीसाथें गुणधरने केटलाएक दिवस मार्गमां व्यतीत थया.

अन्यदा ते सिद्धपुरुष कहेतो हवो के इहांथी ताहरो देश वामदिशायें हुं कडो ठे अने हुंतो दक्षिणदिशायें वेगलो जवानोबुं माटे हे सखे ! हे जडक ! तुं कहे के तुजने केटलिक संपदानी इच्छा ठे तेटली हुं नीपजावुं

जेमाटे कोटी बद्धगमे द्रव्य देवाने हुं समर्थं वुं एतुं सांजलीने ते गुणधर कोटीश्वरनी कृद्धियें पण असंतुष्ट थको बोलतो हवो के हे सिद्धपुरुष? तुं मुजने मंत्र आप्य के जे सकलसंपदानुं वीज ठे तेवारे सिद्धपुरुष बोदयो हे गुणधर! कोटीसोनैया माग्य अथवा तुजने गमेतो शो कोटी सोनैया माग्य ते हुं आपुं पण जे महाकष्टेंकरी सधाय ठे एवा मंत्रनुं तहारे शुं प्र योजन ठे? मंत्र साधवो महाविषम ठे जीववानी आशा मूकीने महाकष्टें सधाय ठे तेतो कोइ महापुण्यवंत होय तोज ते मंत्रने सिद्धरसनी पेरें साधी शके ए मंत्र साधतां लगारेक जो ठल पडे तो प्रेतनीपेरे महाअनर्थ नीपजे में पण महोटे कष्टेंकरीने साध्यो ठे माटे तुं द्रव्य माग्य ते आपुं.

ते सांजलीने गुणधर विचारतो हवो के हुं वीजा जनमां तो अग्रेसर हुं माटे अत्यंतशक्तिवालाने शुं दुःसाध्य ठे, समर्थने अणवहेवायोग्य शुं ठे? बुद्धिवंतने कयुं शास्त्र अगम्य ठे, दृढ जठराग्निवालाने शुं अपथ्य ठे, महाबलवंतने शुं असाध्य ठे एम जूठा अजिमानेंकरीने जस्यो एवो गुण धर क्रोधिबालकनी पेटें मंत्रनी याचनानो कदाग्रह न मूकतो हवो. तेवारे योगियें ते निपुणताना निधान एवा गुणधरनुं दाक्षिण्य जाणी विधि आम्ना यें सहित सर्वसंपदाना संस्कारनी पेरे पोतें गुणधरने मंत्र आप्यो.

हवे ते गुणधर मंत्र पामीने आत्माने कृतार्थ मानतो ते सिद्धपुरुषनी आज्ञा लइ आनंद पामतो सुसीमापुरी नगरीयें आव्यो. त्यां पोताना मा माने मंदिर रह्यो मामायें पण गुणधरने आदरें राख्यो. एकदा समये ते गुणधरें पोताना मामाने सर्व पोतानो अजिप्राय संजलावी सर्व सामग्री तैयार करी एकलो निर्जयथको कालीचौदशनी रात्रियें स्मशानमां आवी होमादिक क्रियाविधि साचवीने योगिनी पेटें निश्चलमनेकरी महाबिहा मणा उपसर्ग सहेतो अडगथको मंत्रसाधवा बेठो.

हवे एने वैतालें अनेक उपसर्ग कख्या पण एकाग्रचित्तथकी चढ्यो नही तेवारे ते वेताल अत्यंत कोपायमान थइ तेने कुंजारना चक्रनी पेटें जमाव वा लाग्यो एवामां जूमिमांहेथकी अत्यंत आकरा बिहामणा एवा घुघुवाट शब्द प्रगट थया. तेवामां वली आकाशथकी अतिशय जयंकर एवा आक्रंद शब्द थवा लाग्या. बीजी दिशायें वली महोटा यंत्रमां घाली जलमनुष्यनी जूमिकानी पेरे पीलता हवा तेना जयेंकरी व्याकुल थवार्थी गुणधरनी चेत

ना नाठी एम नष्टचेतन थवाथी दुर्देवना योगेंकरी मंत्रनुं पद विसरी गयो तेने वारंवार संचारे पण सांचरे नही जेम दारिद्रिना हाथथकी चिंतामणि रत्न जाय तेम पद जतुं रहुं एटले वेतालने बल जड्यो तेवारे महाविक राल थइने बोळ्यो के हे दुष्ट! तुं सत्वेकरी नपुंसक सरखो थइने मुजने व श करवाने वांठे ठे माटे तुं तहारा करेला कर्मनां फल नोगव्य एम कही निभुंठीने महाक्रोधें धमधमतो थको एक काष्ठनो लकुटो लइने जेम था नना मुकाने कुटियें तेम ते वेताल गुणधरने मारतो हवो. तेथी गुणधर अरराट करतो धरतियें लोटतो हवो. नारकिनीपेरे पोकार करतो तरफ डतो हवो धिःकार ठे मंदजाग्यना घणी ते गुणधरने, मंगोराना प्रहारथी मूर्छा आवी शरीरनी कांति करमाइ गइ सुका लाकडा जेवो चेष्टारहित थइ पड्यो तेवारे प्रजातें गुणधरनो मामो खबर कहामवा आव्यो ते गुणधरने मडदा सरखो देखीने महाखेद पामी गुणधरने त्यांथी उपाडीने घेर लइ आव्यो. तेणें घणी महेनते औषधेकरी साजो कस्यो. पठी आदरसहित जयस्थल नगरें पोहोचामी संतोषीने प्रीतिपूर्वक घणी आशना वासना करी मामो पोताने घेर आव्यो. तिहां गुणधरने जोइने गुणाकरने घणीज करुणा उपनी अहो जूठ गुणाकरनुं उत्तमपणुं केवुं ठे. जे तुष्ठ माणसनी उपर पण दया राखे ठे. अने गुणधरतो गुणाकरनी रुद्धि संपदा सांचळी तथा देखीने अंतःकरणनेबिषे इर्ष्यारूप अश्रियेंकरी बलतो हवो.

अन्यदा गोप्यपणे देदीप्यमान एवा सुवर्ण सरखा रथमांहे वेठाथकां केटलांएक माणस राजानी सजामां आवी कहेवा लाग्यां के हे राजन् ! महापुरी नगरीना स्वामिनो पुत्र तेजसार नामें कुमार ठे तेने जाग्ययोगें सु वर्णपुरुष मढ्यो तेने जेवारें गाजते वाजते घेर लइ आव्यो तेवारें राजपुत्रने स्वप्नमध्ये आवीने देवें कहुं के परित्राजकनो जे सुवर्णपुरुष सिद्ध थयो ठे ते, जयस्थल नगरनो रहेवासी पद्मशेठनो पुत्र गुणाकर ठे तेना पुण्यथी थयो ठे. ते महाजाग्यवंत ठे माटे ए सुवर्ण पुरुष ते गुणाकरने घेर स्थिरपणे र हेशे; माटे हे राजन् ! अमारा राजाना हुकुमथी ते सोनाना पुरुषने रथ मां बेसाडीने अमे इहां लइ आव्या बैये, देवनिमित्त वस्तुनुं जावुं आववुं पोतानी इच्छायें होयठे माटे हे नाथ ! ए सुवर्णनरने तमे तरत गुणाकरने प्रसाद प्रकरो दिव्यवस्तु राजायें प्रजाने आपी प्रसन्न करवी.

तेवात सांजली ते निपुण राजा रीज पामीने बोढ्यो के जेम कटपवृद्ध नंदनवनमां रहे तेम सोनानो पुरुष पण गुणाकरने घेर रहेशे देवतानी वाणी कोण अन्यथा करे, बीजे स्थानके रहेशे नही एम कहेतो पद्मशेठना पुत्र गुणाकरने शीघ्र बोलावी ते सुवर्णपुरुष तेने आपतो हवो, गुणाकर शेठ पण राजानी आज्ञा मागी ते सुवर्णपुरुषने महोत्सव सहित पोताने घेर आणीने तेनुं फल लेतो हवो सोनाना पुरुषथकी सर्व व्यवहारिया मध्ये अतिशय ज्ञाग्यवंत थयो जेम विष्णु कौस्तुभरत्न पामीने दीपतो हवो तेम गुणाकर पण सुवर्णपुरुषने पामीने दीपतो हवो सर्वलोक गुणाकरनी प्रशंसा करवा लाग्या.

ते गुणाकरना ज्ञाग्यनी प्रशंसा सांजलीने गुणधर खेद धरतो क्रोधें धम धमतो कुबुद्धि थको पाठलथी तेनो अवर्य्यवाद बोढतो हवो. धिक्कार पडो एवा मित्रने के जे पोताना मित्रनी रुद्धि देखी शकतो नथी एवो ते गुण धर निर्जाग्यमां शिरोमणी मिथ्याजिमानरूप माणिक्यनो राखनार, वाचा लनी कोकीमां मुकुट समान, अदृष्टमुखमांहे अग्नेसर, द्वेषधरवामां शिरो मणी, निर्लज्जजनमांहे मस्तके चढाववायोग्य, धीठाइमांहे निपुण, खल मांहे अग्नेसर, क्यांते अधममांहे अधम, अने क्यांते उत्तममां उत्तम, जेम इंद्र अने विष्टानो कीको तेनी पेठे ए बेहुना संगने धिक् धिक् थाउं. एम सर्व प्रकारनां दुर्लक्षणेकरि सहित होवाथी सर्व नगरना लोक निरंतर उपहास्य सहित प्रगटवचनें तेनी निंदा करतां हवा. जाणियें हत्यादिक पाप कस्या होय तेम सर्वने पोतानुं मुख देखारवाने असमर्थ एवो लज्जाये पीडित उ द्दिग्ग मनवालो थको अदेखाइने लीधे ते गुणधर दुःखें ठांडवा योग्य एवा प्राणने पोते गलेफांसो खाइने त्यजतो हवो जेमाटे पोतेंज पोताना आत्मानो वैरी थयो. माटे धिःकार होजो संसारनी विटंबना प्रत्यें. ते गुण धर मरण पामीने तिर्यच नरकादिकनां लाखो प्रकारनां दुःखनी खाण होतो हवो. जे धर्मरहित प्राणी होय ते आ जवें अने परजवें दुःख पामे पण सुख क्यांथी पामे ? तेम ते गुणधर दुःखनो जोगवनार थयो. हवेते दुःखना आगार सरखो एवो गुणधरनो व्यतिकर सांजलीने गुणाकर वै राग्य पाम्यो थको विशेष प्रकारें धर्म करतो हवो.

अन्यदिवसें नगरना उद्याननेविषे श्रीधर्महर्षएवेनामं केवली जगवान् आवी समोसख्या तिहां गुणाकर ते केवली जगवानने वांदी धर्मदेशना सां

जल्दीने पोताना तथा पोताना मित्र गुणधरना पूर्वला जव पूढतो हवो. ते वारे केवली कहेता हवा के हे जड! तमे पूर्वे एज नगरनेविषे विष्ट अने सुविष्ट एवे नामे बे जाइ वाणिया हता. तेमां विष्टतो दुष्टमति थको सर्वने त्रास पमाडे कोइने आदर सन्मान नआपे, स्वजनने पण दुर्जननी पेठें गणे अंगारानी पेठे पोताना परिवारने पण दुःखदायी, कुलमां अंगारा सर खो, मित्रने शत्रुनीपेरे जाणे, कोइने उपकार न करे, दुखियाने सुखिया नीपेरे माने, कोइनी उपरे चित्तमां अनुकंपा करे नही. निरंतर दुष्टकर्म ने उपाळें सधर्मीने अधर्मी करी माने अने अधर्मीने धर्मी करी माने. जिद्दाचरने आंगणे पण आववा दिये नही, सारा उत्तम जोगनी तो वां ठाज न थाय अने सारा योगनो पण अर्थी नही, सारा आहारनो तो अजिदाषज थाय नही. जाणीयें सर्वदा दैवें हण्योज ठे, फाटां त्रुटां ही णां अतिशय मेलां जीर्ण वस्त्र पहरे. पोताना स्वजनोथी तर्जना पाम्यो थको महोटा लोकें निंदा कस्योथको, जोगीपुरुषें हास्य कस्यो थको ठते डव्यें दारिद्रीपणुं जोगवतो दुःखी ठतो जाग्यवंत पण निर्जाग्यमां शिरो मणि सरखो देखाय एवो विष्टनामें जाइ हतो.

अने सुविष्ट तो उत्तमजीवोने घणो प्रशंसवा योग्य, संतोषी, सुबुद्धिनो धणी, सर्व लोकोने उपकारनो करनार, याचक लोकने कटपवृद्ध सरखो वांठित दाननो देनार, गुणेंकरी आचूषण समान, औदार्य गांजीर्यादिक अनेकगुणसंपन्न हतो जो के ते बेहु जाइ हता तो पण तेमां रत्नने पाषाण जेटलो अंतर हतो. यतः ॥ अक्र सुर हीण खीरं, ककर रयणाइ पहरा दो वि ॥ एरंरु कप्पतरुणो, रुक्कापुण अंतरं गरुअं ॥ १ ॥ जावार्थः—आकडा नुं दूध अने गायनुं दूध ए बे दूध ठे तथा कांकरा अने रत्न ए बे पाषा णनी जाती ठे तथा एरंरु पण वृद्ध ठे अने कटपवृद्ध पण वृद्ध ठे पण ते सर्वनो मांहे मांहे घणोज अंतर ठे तेम ते बे जाइने पण मांहेमांहे प्री ति घणी ठे, बेहु एकठा रहे ठे, कणमात्र जुदा रही शक्ता नथी तोपण ठाया अने तापनी पेठें पोतपोतानो स्वजाव मूकता नथी.

एकदा थोडाकालमां मोक्के जनारो एवो कोइक तपस्वी मासकमणने पार णे सुविष्टना घरनेविषे आहारने अर्थे आव्यो तेने देखीने सुविष्ट एवी जावना जाववा लाग्यो के अहो आ महारे घेर तो वादलविना वर्षाद थयो. फूल

विना फल थयां जेमाटे आ जंगमतीर्थरूप मुनिमहाराज महारे घेर पधा
 स्या एवी अत्यंत मनमां जावना जावतो उत्तम जातिना सिंह केसरीया
 आठ प्रासुक मोदक मुनिने वोहोरावीने जेम धन पामवाथी आनंद प्राप्त
 थाय तेम ते अपूर्व परम आनंदने जोगवतो हवो. हुं जाणुं हुं जे जेनी उ
 पमानेविषे विश्वनुं पण दारिद्र्य टले एवुं ए दान ठे. जेमाटे चित्त वित्त अने
 पात्र ए त्रण योग्य ते सुविष्टना पूर्णज्ञाग्यें मळ्यां. यतः ॥ कस्सेचिय हो
 इवित्तं, चित्तंअन्नेसि उन्नयमन्नेसिं ॥ चित्तं वित्तं पत्तं, तिन्निवि केसि धन्ना
 णं ॥ ज्ञावार्थः— केटलाएकने वित्त होय ठे, अन्यने मन होयठे तथा अ
 न्यने बली चित्त अने वित्त ए वे पण होय ठे परंतु चित्त वित्त अने सु
 पात्र ए त्रणेनो योग तो कोइएक ज्ञाग्यवंत होय तेनेज मळे ठे ॥ १ ॥
 ते दानना प्रजावथकी ते सुविष्टें अतुल्य जोगकर्म बांध्युं सुपात्र दाननुं
 कार्य ते सुखलक्ष्मीनो अने सुखसंपदानो संचयकार ठे.

तिहां विष्ट तो निकृष्ट चित्तथको जेम कोइने जूत बलग्यो होय ते य
 द्वा तद्वा लवे तेम कांइक हसीने बोळ्यो जेइने जेवुं बोलवुं उचित होय ते
 तेवुं बोळे तेम बोळ्यो के अहो ए अखंरु पाखंरेंकरी लोकोनां घर लूटे
 ठे ए महाधूर्त ठे तें फोकट एने दान आप्युं जेम राखमांहे घी नाखवुं
 जेम पाणीना प्रवाहमांहे मूतरवुं तेम एने दान दीधानुं फल जाणवुं एने
 आपवा करतां तो पोते पेटमांज खाइये ते सारुं एम मुनिनी निंदा कर
 वाथी आकरुं अशुचकर्म बंधाणुं. जे जोगव्या विना वृटकोज थाय नही
 एवुं निकाचित कर्मबांध्युं त्यां ते विष्टने जेम घूरुने सूर्यनुं दर्शन दुःख
 दायी थाय तेम ते मुनिनुं दर्शन दुःखदायी थयुं.

हवे मुनि आहार लइने चाळ्या तेने केटलिक जूमिका पर्यंत पोहोचारु
 वा सुविष्ट आव्यो मार्गमां सुविष्टें मुनिने तत्त्व पुब्युं तेवारें मुनि बोळ्यो
 हे महाज्ञाग ! मुनिने गोचरीनी एकाग्रतामांहे धर्मकथा कहेवी निषेध ठे
 एटला माटे अवसरें उपासरे आवीने तत्त्व सांजलजो सुविष्ट पण अवस
 रें तिहां जइ मुनिपासें आवी वांदीने समीपें बेठो एटले मुनि बोळ्या धर्म
 बे प्रकारनो ठे एक साधुनो अने बीजो श्रावकनो धर्म, तेमां साधुनो धर्म
 पालवा दुष्कर ठे अने श्रावकनो धर्म पालवो सुकर ठे ते समकेत गुणपू
 र्वक बारव्रतरूप यथाशक्तियें पालियें इत्यादि, ते साधुयें विस्तारपणे धर्म

कह्यो ते सांज्ञलीने सुविष्ट मुनिप्रत्ये विनवतो हवो हे स्वामि ! बारव्रतमां हे जे व्रत सुखे पढे ते मुजने कहो तो हुं ते अंगीकार करुं तेवारें मुनियें ते सुविष्टने सर्वदा दान देवाने रुचिवंतो जाणीने बारमुं अतिधिसंविज्ञाग व्रत अंगीकार कराव्युं. सुविष्टे पण ते अंगीकार कखुं के महारे जावजीव नि त्य साधुनी योगवाश्यें निश्चें ते व्रत पालवुं एवुं सुविष्टनुं वचन सांज्ञलीने धर्महर्षमुनियें तेनी घणी प्रशंसा करीने कखुं के धन्य ठे तुजने के जेनी धर्मनेविषे आवी बुद्धि ठे पढी ते सुविष्ट पण मुनिने वांदी हृदयमां हर्ष धरतो पोताने मंदिर आव्यो. ते दिवसथी अवश्य साधु अथवा साध्वी जेनो योग बने तेहने निरंतर जक्तियेंकरी प्रतिलाजीने पढी जोजन करे. वली ते साधु साध्वीने रहेवामाटे वसती एटले जगा आपे. वल्ल पात्र उ पधि प्रमुख जे जोश्यें ते सर्व आपीने वली एम कहे के जे जोश्यें ते नि त्यें आपणे घेरथी लइ जाजो आपणें घेर सर्ववस्तु शुद्ध मान ठे.

एम नित्यविनति करे ते घणाकालसुधी त्रणेवर्ग साधीने समाधे आयु पूर्ण करीने देवकुरु क्षेत्रनेविषे उत्कृष्टी संपदायें त्रण पढ्योपमने आजखे युगलियापणे उपन्यो अतिअद्भुत ज्ञान्यनो धणी थयो. त्यां दशजातिनां कल्पवृक्ष वांछित पूरे ठे, तिहांथी आयु पूर्ण करी सौधर्मदेवलोके देवता थयो. तिहां घणी देवांगना साथें देवलोकनां सुख जोगवी एक पढ्योपमा यु पूर्ण करीने तुं इहां गुणाकर थयो ठो तें जे पाठलेजवे मुनिने आठ मोदक आप्या हता तेथी तुं इहां आठ कन्या अने सुवर्णनी आठकोनी पाम्यो. अने वली जे तें पाठलेजवें अतिधिसंविज्ञागव्रत अखंरु पाढ्युं हतुं तेथकी तुं हमणा अखंड सोनानो पुरुष पाम्यो.

तथा तहारो ज्ञाइ विष्टतो मुनिने दानदेवानी निंदा करवाथकी मरीने पूर्वना अज्यासथी तिहां तहारा घर आगल कूतरो थयो. जेम निधाननी उपर सर्प रहे तेम ते तिहां रहेतो हवो बलात्कारें काढ्यो थको पण घर मू कीने जाय नही. एम करतां ते कूतराना शरीरमां कीमा पड्या ते वेदनाथी मरीने तेज सुविष्टना घरपासे विकराल विलासो थयो. ते विलासो मरीने जन्म दरिद्री एवो मातंग थयो तिहां घणी जीवहिंसा करी मरण पामीने चार पढ्योपमने आजखे पहेले नरकें गयो. तिहां दुःखनी खाणनेविषे जेम मत्स्य अग्निमां तरफडे तेम महाकष्टें काल पूरो करतो हवो. जूवो पाठला

विना फल थयां जेमाटे आ जंगमतीर्थरूप मुनिमहाराज महारे घेर पधा
 ख्या एवी अत्यंत मनमां जावना जावतो उत्तम जातिना सिंह केसरीया
 आठ प्रासुक मोदक मुनिने वोहोरावीने जेम धन पामवाथी आनंद प्राप्त
 थाय तेम ते अपूर्व परम आनंदने जोगवतो हवो. हुं जाणुं तुं जे जेनी उ
 पमानेविषे विश्वनुं पण दारिद्र्य टले एवुं ए दान ठे. जेमाटे चित्त वित्त अने
 पात्र ए त्रण योग्य ते सुविष्टना पूर्णज्ञाग्यें मळ्यां. यतः ॥ कस्सेचिय हो
 इवित्तं, चित्तंअन्नेसि उन्नयमन्नेसिं ॥ चित्तं वित्तं पत्तं, तिन्निवि केसि धन्ना
 णं ॥ ज्ञावार्थः— केटलाएकने वित्त होय ठे, अन्यने मन होयठे तथा अ
 न्यने वळी चित्त अने वित्त ए वे पण होय ठे परंतु चित्त वित्त अने सु
 पात्र ए त्रणेनो योग तो कोइएक ज्ञाग्यवंत होय तेनेज मळे ठे ॥ १ ॥
 ते दानना प्रजावथकी ते सुविष्टें अतुल्य जोगकर्म बांध्युं सुपात्र दाननुं
 कार्य ते सुखलक्ष्मीनो अने सुखसंपदानो संचयकार ठे.

तिहां विष्ट तो निकृष्ट चित्तथको जेम कोइने जूत वलग्यो होय ते य
 द्वा तद्वा लवे तेम कांश्क हसीने बोळ्यो जेइने जेवुं बोळवुं उचित होय ते
 तेवुं बोळे तेम बोळ्यो के अहो ए अखंरु पाखंरेंकरी लोकोनां घर लूटे
 ठे ए महाधूर्त ठे तें फोकट एने दान आप्युं जेम राखमांहे घी नाखवुं
 जेम पाणीना प्रवाहमांहे मूतरवुं तेम एने दान दीधानुं फल जाणवुं एने
 आपवा करतां तो पोते पेटमांज खाइये ते सारुं एम मुनिनी निंदा कर
 वाथी आकरुं अशुभकर्म बंधाणुं. जे जोगव्या विना बूटकोज थाय नही
 एवुं निकाचित कर्मबांध्युं त्यां ते विष्टने जेम घूरुने सूर्यनुं दर्शन दुःख
 दायी थाय तेम ते मुनिनुं दर्शन दुःखदायी थयुं.

हवे मुनि आहार लइने चाल्या तेने केटलिक जूमिका पर्यंत पोहोचान
 वा सुविष्ट आव्यो मार्गमां सुविष्टें मुनिने तत्त्व पुब्बुं तेवारें मुनि बोळ्यो
 हे महाज्ञाग ! मुनिने गोचरीनी एकाग्रतामांहे धर्मकथा कहेवी निषेध ठे
 एटला माटे अवसरें उपासरे आवीने तत्त्व सांजलजो सुविष्ट पण अवस
 रें तिहां जइ मुनिपासें आवी वांदीने समीपें बेठो एटले मुनि बोळ्या धर्म
 बे प्रकारनो ठे एक साधुनो अने बीजो श्रावकनो धर्म, तेमां साधुनो धर्म
 पालवा दुष्कर ठे अने श्रावकनो धर्म पालवो सुकर ठे ते समकेत गुणपू
 र्वक बारव्रतरूप यथाशक्तियें पालियें श्ल्यादि, ते साधुयें विस्तारपणे धर्म

कह्यो ते सांजलीने सुविष्ट मुनिप्रत्ये विनवतो हवो हे स्वामि ! बारव्रतमां हे जे व्रत सुखें पळे ते मुजने कहो तो हुं ते अंगीकार करुं तेवारें मुनियें ते सुविष्टने सर्वदा दान देवाने रुचिवंतो जाणीने बारमुं अतिथिसंविज्ञाग व्रत अंगीकार कराव्युं. सुविष्टें पण ते अंगीकार कखुं के महारे जावजीव नित्य साधुनी योगवाश्यें निश्चें ते व्रत पाळवुं एवुं सुविष्टनुं वचन सांजलीने धर्महर्षमुनियें तेनी घणी प्रशंसा करीने कखुं के धन्य ठे तुजने के जेनी धर्मनेविषे आवी बुद्धि ठे पठी ते सुविष्ट पण मुनिने वांदी हृदयमां हर्ष धरतो पोताने मंदिर आव्यो. ते दिवसथी अवश्य साधु अथवा साध्वी जेनो योग बने तेहने निरंतर त्रक्तियेंकरी प्रतिलात्रीने पठी जोजन करे. वली ते साधु साध्वीने रहेवामाटे वसती एटळे जगा आपे. वस्त्र पात्र उ पधि प्रमुख जे जोश्यें ते सर्व आपीने वली एम कहे के जे जोश्यें ते नित्यें आपणे घेरथी लश् जाजो आपणें घेर सर्ववस्तु शुद्ध मान ठे.

एम नित्यविनति करे ते घणाकालसुधी त्रणवर्ग साधीने समाधे आयु पूर्ण करीने देवकुरु क्षेत्रनेविषे उत्कृष्टी संपदायें त्रण पळ्योपमने आउखे युगलियापणे उपन्यो अतिअद्भुत ज्ञान्यनो धणी थयो. त्यां दशजातिनां कटपवृक्ष वांठित पूरे ठे, तिहांथी आयु पूर्ण करी सौधर्मदेवलोके देवता थयो. तिहां घणी देवांगना साथें देवलोकनां सुख जोगवी एक पळ्योपमा यु पूर्ण करीने तुं इहां गुणाकर थयो ठो तें जे पाठलेजवे मुनिने आठ मोदक आप्या हता तेथी तुं इहां आठ कन्या अने सुवर्णनी आठकोनी पाम्यो. अने वली जे तें पाठलेजवें अतिथिसंविज्ञागव्रत अखंरु पाळ्युं हतुं तेथकी तुं हमणा अखंड सोनानो पुरुष पाम्यो.

तथा तहारो ज्ञाश् विष्टतो मुनिने दानदेवानी निंदा करवाथकी मरीने पूर्वना अज्यासथी तिहां तहारा घर आगल कूतरो थयो. जेम निधाननी उपर सर्प रहे तेम ते तिहां रहेतो हवो बलात्कारें काढ्यो थको पण घर मू कीने जाय नही. एम करतां ते कूतराना शरीरमां कीना पळ्या ते वेदनाथी मरीने तेज सुविष्टना घरपासे विकराल बिलामो थयो. ते बिलामो मरीने जन्म दरिद्री एवो मातंग थयो तिहां घणी जीवहिंसा करी मरण पामीने चार पळ्योपमने आउखे पहेले नरकें गयो. तिहां दुःखनी खाणनेविषे जेम मत्स्य अग्निमां तरफडे तेम महाकष्टें काल पूरो करतो हवो. जूवो पाठला

जवना कर्मनी दुष्टता केवी ठे पठी ते नरकथकी निकलीने दैवयोगें इहां धनंजयशेठनो पुत्र गुणधर एवे नामें थयो, पाठलाजवना स्नेहने अज्यासें इहांपण तहारी मित्राइ थइ. पाठलेजवें मुनिनी निंदा करी ते कर्मना प्रजावथी धनरहित थयो तथा घणां दुःख जोगव्यां अने वली लेशमात्र धर्मनो उदय थयो नही पूर्वे धर्मदाननी तथा मुनिनी निंदा करवाथी दुर्लजबोधी थयो. अनंतदुःखनो विजागी थयो पाठले जवें धर्मनो द्वेषी ह तो तेथी आ जवमां पण धर्मनो द्वेषी थयो. जेवुं बीज वाव्युं होय तेवां फल नीपजे. आकरां कर्म बांध्यां माटे घणो संसार रजलशे.

एवीरीते धर्महर्षमुनिना मुखथी पोताना तथा गुणधरना पाठला जव सांजली प्रतिबोध पामीने धर्मनेविषे बुद्धि देतो हवो. पठी गुणाकरे सोनाना पुरुषथकी दरिद्रिना दरिद्रिपणाने टालवेकरीने सघली पृथ्वी अदरिद्री करी तथा ऋणीनां ऋण उताख्यां अने बीजा दानिना दानिपणाने आकाशकुसुमनी उपमाने दानेंकरी विस्तारतो हवो अर्थात् पोता जेवो कोइ बीजो दानी न थयो. पृथ्वीनेविषे परमेश्वरना अनेक प्रासाद कराव्या. अनेक तीर्थना संघ काढी यात्राउ करीने पामवाने अत्यंत दुर्लज एवी संघवीनी पदवीने पामतो हवो. साते खेत्रें धन वावरीने संपदानुं सफलपणुं करतो हवो. धर्मनेविषे सर्वगृहस्थमांहे अग्रेसरी थइ घणो काल गृहस्थधर्म आराधीने अवसरें गुरुनी योगवाइ पामी चारित्र लइ अखंड अतिचार रहित चारित्र पाली बारमे अच्युतदेवलोके देवपणे उपन्यो; तिहांथी चवी महाविदेहके त्रें अवतरीने चारित्र लेइ मोके जाशे आ शुज अशुजना उत्कृष्टा फलनी प्राप्तियें गर्जित एवुं बेहु मित्रनुं चरित्र सांजलीने जोजव्यो ! जो तमने मोके जवानी इडा होय तो अतिथिसंविजाग व्रतनेविषे यत्न करो. ए बारमा व्रतनेविषे गुणाकर अने गुणधरनी कथा कही ॥

हवे ए बारमा अतिथिसंविजागव्रतनेविषे ए कह्या एटलाज अतिचार न जाणवा परंतु बीजापण अतिचार ठे ते देखाडे ठे.

सुहिएसु अ इहिएसु अ, जामे अ संजएसु अणुकं पा ॥ रागेणव दोसेणव, तं निंदे तंच गरिहामि ॥३१॥

अर्थः—साधुने वेषे ते केवा साधु तो के ज्ञान दर्शन चारित्रनेविषे मग्न

ठे एवा सुखिया साधु तेनेविषे वली केवा साधु तो के रोगादिकेंकरीने ग्लान अथवा अधिक तपस्यायेंकरी ग्लान अथवा उपधियें रहित होय एवा दुःखिया (असंजएसु के०) पोतें पोताने ठंढे चालनारा नही पण गुरुनी आज्ञायेंज चालनारा एटले विचरनारा एवा साधुनेविषे अन्नपाणी वस्त्रादिकना दानरूप नक्ति करवेकरी अनुकंपा कीधी होय इहां अनुकं पाशब्दें करी नक्ति जाणवी जेमाटे कह्युं ठे के यतः ॥ आयरिअ अणुकं पाए, गढो अणुकंपिउं महाजागो ॥ गढाणुकंपाए, अबुठित्ति कयातिठो ॥ १ ॥ जावार्थः—आचार्यनी अनुकंपायें गढनी अनुकंपायें करी महोटा जाग्यवंत गढनी अनुकंपायें तीर्थनो अविभेद कस्यो ॥ १ ॥

हवे ते अनुकंपा केवीरीतें करी तोकेरागेणव एटले आ महारा स्वजन ठे एम स्वजनमित्रादिकनी प्रीतियेंकरीने नक्ति करी होय पण गुणवंतनी बुद्धिये नही एवा रागेंकरी अथवा द्वेषेंकरी ते निंदायें नक्ति करी होय जे म धन धान्य स्वजन ज्ञातियें रहित तथा क्रुधा तृषायें पीमित सर्वथा निर्गतिक एवा ए साधु ठे माटे एने आधार देवो ते योग्य ठे अथवा एने बी जे क्यांइ मलतुं नथी माटे इहां आव्या ठे तेने आपो एम निंदापूर्वक अनुकं पा करवी ते पण निंदाज ठे ते अशुच दीर्घ आजखानी हेतु ठे-यतः ॥ तहा रूवं समणंवा माहणंवा संजय विरय पफिहय पच्चस्काय पावकम्मे हिलि ता निंदिता खिसिता गिहिता अवमनिता अमणुत्तेणं अपीइकारगाणं असणं पाणं खाइमेणं साइमेणं तेणं पफिलाजिता असुह दीहाउं अत्ताए क म्मं पगरेत्ति ॥ जावार्थः—तथा रूप साधु अथवा श्रावक संयति विरति प्रतिहत एटले हण्यां ठे पच्चख्यां ठे पापकर्म जेणें तेनी हेलना करी, निंदा करी, खिसा करी, गर्हा करी, अवगणना करीने, तेमने अमनोइपणे अप्रीतिना कारक एवा अशन पान खादिम स्वादिम प्रतिलात्ते तथी अशुच दीर्घ आजखाना कर्मनुं उपाज्जन करे ॥

अथवा सुखिया दुःखिया असंजतनेविषे अथवा असंयति पासठादिकने विषे अनुरागें अथवा द्वेषेंकरीने नक्ति करी होय पाणी पुष्प फल अनेषणीय करे इत्यादिक तेमां रहेला दोषने मत्सरेंकरीने देखाडे अथवा असंयति ते ठकायनी विराधनाना करनारा एवा अन्यदर्शनीनेविषे ते एकदेश एकगाम एकगोत्रना एकज्ञातना उपन्या ठैयें एवा रागेंकरी तथा प्रीतियेंकरीने आ

ये अथवा तेनी उपर द्वेषेंकरीने एटले आ श्रीजिनशासननो प्रत्यनीक ठे, सम्यक्दर्शननो उहापक ठे, चतुर्विध श्रीसंघनो प्रत्यनीक ठे इत्यादिक अनेक दोषनुं जाजन ठे माटे एने दान देवाथी शुं आय, एम ठतांपण ते मिथ्यात्वीना जक्त राजादिक होय तो ते राजादिकना जयथी दान आप्युं होय एवा प्रकारनुं जे जे दान दीधुं होय ते सर्वने हुं आत्मसाखें निंडुंबुं. गुरुनी साखे गर्हुंबुं ए कांइ अनुकंपादान पण नही. अनुकंपा दानतो जे गृहस्थें उचित जाणी दीनादिकने दान आपवुं तेने अनुकंपादान कहीयें-यतः ॥ कृपणे अन्नदरिद्रे, व्यसनप्राप्ते च रोगशोकहृते ॥ यद्दीयते कृपार्थं, अनुकंपा तद्भवेदानं ॥ कृपणनेविषे, अन्नने मागवा आवेदा दरिद्रीने, दुःखियाने अने रोगथी तथा अपसोसथी पीमायेदाने कृपा करीने जे आपवुं ते अनुकंपादान कहेवायठे.

तथा जे शरीरनुं सामर्थ्य ठतांपण दातारनी पासें आवीने अन्ननी प्रार्थना करे तो तेपण प्रायः दरिद्री सरखोज जाणवो माटे तेने आपवुं तेपण अनुकंपादान कहीयें, ते दानने परमेश्वरें निंदवा योग्य कछुं नथी वीतरा गेंपण वरसीदानने अवसरें पोतें वरसीदान दइने दाननो मार्ग प्रकाश्यो ठे उक्तंच ॥ इयं मोक्षफले दाने, पात्रापात्रविचारणे ॥ दयादानं तु सर्वज्ञैः, कुत्रापि न निषिध्यते ॥१॥ जावार्थः—ए अनुकंपादान मोक्षफल आपे, पात्र कुपात्रनी विचारणा न करवी दयादानतो सर्वज्ञें क्यांयपण निषेध्युं नथी

तथा ॥ दानं यत् प्रथमोपकारिणि न तन्न्यासः स एवाप्यते, दीने याचनमूल्यमेव दयिते तत्किं न रागाश्रयात् ॥ पात्रे यत्फलविस्तर प्रियतया तद्दार्षिकं वा न किं, तद्दानं यदुपेत्य निःस्पृहतया क्षीणे जने दीयते ॥२॥ जावार्थः—तेम जे दान प्रथम उपकारिनेविषे देवुं, ते दानने दान न कहीयें ते तो मुकेली थापणने बदले अपाय ठे माटे ते दानमां गणाय नही. तथा दीनने देवुं ते याचनाना मूलथी लेवुं अयुं, वली स्त्रीने देवुं ते दान नही ते रागना आश्रयथकी देवुं नथी शुं ? अने पात्रनेविषे जे दान ते फलने विस्तारे माटे अतिप्रियपणे देवुं. ते वारु वार्षिकदान एटले वरसीदान नहीं शुं ? त्यां दान जे निस्पृहपणे पामीने क्षीण जनने दीजीयें ते अनुकंपादान कहीये ॥ १ ॥ ए एकत्रीशमी गाथानो अर्थ ॥ ३१ ॥

हवे साधुनेविषे संविज्ञाग आश्रयिने जे कांइ करवुं घटे ते
न कखुं होय ते पडिक्कमवाने गाथा कहे ठे.

साहसु संविज्ञागो, न कउं तव चरण करण जुत्तेसु ॥
संते फासु अ दाणे, तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ३१ ॥

अर्थः—(तव के०) तप ते बाह्याज्यंतर रूप बार जेदें जाणवुं तेनी वि
शेष व्याख्या महारा करेला अर्थकौमुदीनामा ग्रंथी जाणजो तथा
(चरण के०) चरणसीतेरी ते पांच महाव्रत, दशप्रकारनो श्रमणधर्म
सत्तरप्रकारनो संयम, दशप्रकारनो वैयावच्च, नवप्रकारें ब्रह्मचर्यनी गुप्ति,
ज्ञान दर्शन अने चारित्र, बारप्रकारनुं तप, चारप्रकारना क्रोधनो निग्रह,
ए सीतेरजेद जाणवा ते सर्व जेद सुलज ठे परंतु संयमना सत्तर प्रकार
ठे ते मांहेला एकतो पांच आश्रवथी विरमवुं, पांच इंद्रियनो निग्रह कर
वो, चार कषायनो त्याग अने मनदंरु वचनदंरु तथा कायदंरु ए त्रणदंरु
नो त्याग ए सत्तरजेद ठे अथवा पृथ्वीआदिक पांच आवर तथा बेंद्री तेंद्री
चौरिंद्री अने पंचेंद्री एवं नव अने दशमो अजीवसंयम तिहां पृथिव्यादिक
नवप्रकारना जीवोनी रक्षा करी. तेमज दशमुं प्राणीना उपघातना हेतुरूप
एवी जे पुस्तकप्रमुख अजीव वस्तु तेनुं लेवुं मूकवुं ते जीवयत्नथी जय
णाये मूकवुं लेवुं, जो ते पुस्तकमांहे मक्षिका मांकरु प्रमुख चंपाइ पीलाइ
जाय तेना रुधिरेंकरी अक्षर फीटी जाय तथा हिंसा थाय माटे दुषमकाल
ना दोषथी ज्ञानगुणेंहीन एवा जे शिष्यादिक तेना उपकारनेअर्थें जयणा
यें प्रतिखेखना प्रमार्जनपूर्वक पुस्तकादिक लेवुं मुकवुं ते अजीव संयम जा
णवो एवं दशप्रकार थया. अगियारमो प्रेक्षासंयम ते बेसवा उठवादि जे
कार्य करवुं ते पडिलेही पुंजीने करवुं. बारमो उपेक्षा संयम ते जे कोइ सं
यमथकी परुतो होय अथवा संयमनेविषे सीदातो होय तेने सहाय देवो
तेरमो प्रमार्जना संयम ते श्रावक वेठेथके रजोहरणेंकरी पगनी रज पुंज
वी. चौदमो पारिष्ठापना संयम ते जे कांइ परठववुं पडे ते विधियेंकरी पर
ठववुं. पन्नरमो मनसंयम ते मननेविषे चेतन तथा अचेतननी उपर झोह
अजिमान इष्यादिक सर्व ठांडीने धर्मध्यानादिकनुं चिंतववुं. सोलमो वचन
संयम ते अतिआकरा कठणवचननुं बोळवुं ठांकीने जाषा सुमतियें शुज्जा

षामां प्रवर्त्तुं, सत्तरमो कायसंघम ते कायाथकी धावन वलनादिक ठांडीने शुचक्रियामां प्रवर्त्तुं ए सत्तरजेद संयमना प्राणीनी दयारूप जाणवा.

तथा (करण के०) करणसीतरीना सीतेर जेद ते चारप्रकारनां पिंजरे आहारादिक लेवां तेनी विशुद्धि, पांच समिति, वार ज्ञावना, वार पद्मिमा, पांचइंद्रियनो निरोध, पच्चीश प्रतिलेखना, त्रणगुति तथा द्रव्यथी, क्षेत्रथी, कालथी अने ज्ञावथी ए चारप्रकारना अग्निग्रह एवं सीतेरजेद करण सीतेरीना प्रवचनसारोद्धारादि ग्रंथमां प्रसिद्ध ठे.

एरीतें तप तथा चरण करणनी सीतरीयें युक्त एवा साधुनेविषे ठती योगवाश्यें फासु एषणीय एवा अन्नादिकनो संविज्ञाग न कस्यो होय ते आत्मानी साखें निंडुं बुं. गुरुनी साखे गर्हुं बुं. इहां शिष्य पूठे ठे के खा मी ! चरणसीतरी करणसीतरीमांहे तप आवी गयुं तो वली तप जुडुं शा माटे कस्युं ? तेने गुरु उत्तर कहे ठे के तपस्याथकी निकाचितकर्म क्षय थाय ठे तेमाटे तपनुं प्रधानपणुं देखाडवाने अर्थे जुदो कह्यो. यतः ॥ कडाणं कम्माणं, पुविंडुचिन्नाणं दुपडिक्कंताणं॥वेइ मुरको नथी, अवेइ तवसा वाजो सइता॥ज्ञावार्थः—कस्या कर्मने पूर्वे जोगव्यां न होय, आलोयां न होय वेद्यां न होय तो ते विना मोक्ष नथी माटे ते कर्मनो तपेंकरी क्षय करे ॥ ३२ ॥

इति श्रीतपागङ्गीयश्राद्धप्रतिक्रमणसूत्रवृत्तौ शिद्धाव्रताधिकारे चतुर्थोऽधिकार संपूर्णः ॥ इति श्रीश्रावकना प्रतिक्रमणासूत्रना बाढावबोधनेविषे चोथो अधिकार संपूर्ण थयो ॥ ए बारव्रतनो अधिकार संपूर्ण थयो.

हवे संक्षेपणाना अतिचार पढिक्कमवाने गाथा कहे ठे.

॥ इह लोए परलोए, जीवीय मरणेअ आसंसपउ
गे॥पंचविहो अइआरो,मा मद्यं हुज्ज मरणंते॥३३॥

अर्थः—इहां प्रयोग शब्द पांचे अतिचारमां जोडवो तिहां इहलोक ते मनुष्यलोक एटले इहांथी मरीने राजा शेर सेनापति आदिक थावाना अजिलाषना चिंतनरूपव्यापार करवो ते प्रथम इहलोकाशंसप्रयोग अतिचार.

२ देवेंद्रादिकनी पदवी वांठवी ते बीजो परलोकाशंस प्रयोग अतिचार.
३ कोइके अनशन करेथके अनेक ग्रामनगरना लोक पोतपोतानी रुद्धि लेइने वांढवा आवे थके ते संघ मली निरंतर नवनवा महोत्सव करता

देखी तेनां करेलां गीत गान नाटकादिक देखी तथा नाना प्रकारना स्त्री पुरुषोयें अत्यंत चतुराश्यें करी तथा अतिशय कलायेंकरी अद्भुत शोभा बनावी ठे ते देखीने तथा अति कोमल सुललित एवा कोश मृदंगादिक अने वाजित्रना शब्द सांजली तथा चतुर विवेकी एवा नरनारीना अनेक संघ आवी नवनवां वस्त्राचूषण माला पहेरीने गीत गान वाजित्रना नाद नाटकादिक करता एकेकथी आगल परतां देखीने एवी अनेक प्रकारनी पो तानी आगल लोकोयें करेलां शोभा सत्कार सन्मान वंदनादिक बहुमान देखीने तथा सुविहित गीतार्थ आचार्यादिकें प्रारंजेली वारंवार सिद्धांत पुस्तक वांचनादिक बहुमान सहित धर्मदेशनादिकने देखीने तथा वारंवार रूपा गुणिजनो धर्मधुरंधर धर्ममां प्रवीण एवा साधर्मिज्ञाश्च धर्मी जीवो नी श्रेणियोयें करेलां अत्यंत गुणग्राम पूर्वक बहुमान इत्यादिक माहात्म्य देखीने मनमां चिंतवे जे हुं घणोकाल जीवतो रहुं तो घणाकाल सुधीम होत्सव आय एवुं जे संक्षेपणामां चिंतववुं ते जीविताशंसप्रयोग अतिचार.

४ तथा कोशक कर्कशक्षेत्रमां अनशन करे थके पूर्वे कही एवी पूजा बहुमानादिकें रहित अवाची क्रुधादिक आर्त्तिथी पीडित थको एवुं चिंतवे जे तुरत मरण करुं तो सारुं ते मरणाशंसप्रयोग अतिचार जाणवो.

५ च शब्दथकी कामजोगाशंसप्रयोग अतिचार जाणवो तिहां काम ते शब्द रूप, जोग ते गंध रस स्पर्श आदिनी वांगानो प्रयोग एटले मुजने आतपना प्रज्ञावथकी परजवें रूप सौजाग्यादिक थाउं ते पांचमो अतिचार.

मरणांतनेविषे ठेली अवस्थायें ए पांच अतिचार मुजने म होजो उपलक्षणथकी सघलाए धर्मना अनुष्ठाननेविषे इहलोकादिक सर्व आशंसा बांरुवी यतः ॥ एोइहलोगठयाए आचारमहिठिज्जाणो परलोगठयाए आचार महिठिज्जा एोकित्तिवससहसिलोगठयाए आचारमहिठिज्जा नन्नञ्च अरिहंतोहिं हेजहिं आचारमहिठिज्जा तथा ॥ आशंसया विनिर्मुक्तौ, अनुष्ठानं समाचरेत् ॥ मोक्षे जवे च सर्वत्र, निःस्पृहो मुनिसत्तमः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः— इहलोकनेअर्थे आचारधर्म न करे, परलोकनेअर्थे आचारधर्म न करे, कीर्त्ति वर्ण शब्द प्रशंसवानेअर्थे आचारधर्म न करे, वीजे पण क्यांइ न करे परंतु अरिहंतरूप हेतुयेंकरी आचारधर्मप्रत्ये करे, तथा मोक्षनेविषे सर्वत्र निःस्पृह मुनिमांहे उत्तम ते, आशंसा वांगायें रहित सघलुं अनुष्ठान आचरे.

आशंसा करतो थको जो प्रकृष्ट धर्मनो आराधक होय तो पण हीन फल पामे धर्मरूप चिंतामणीरत्नने आशंसारूप तुळ मूढ्यें वेंची नाखे ॥ कळुं ठे जे:—सीलवाइं जो बहुफलाइं हंतुण सुहमहिलसइधिइ दुव्वलो तवसी कोनीए कांगणिकुणइ ॥ १ ॥ जावार्थ:—जे शीलव्रतादिक घणा फलनां प्रापक ठे ते फलने हणीने तुळसुखनी वांठा करे एवी बुद्धियें दुर्वल एवो जे तपस्वी होय ते कांगणीनेअर्थे कोडी धन गमावे ठे ॥१॥ ए कारणांमाटे नियाणुं करवानुं परमेश्वरें सर्वथा निषेध्युं ठे.

ते नियाणां नव प्रकारनां ठे ते कहिये ठैयें. प्रथम कोइक साधु आदिक एवुं नियाणुं करे के देवता साक्षात् कोणे दीठा ठे माटे आ राजा ठे तेज देवता जाणवा एवुं चिंतवीने नियाणुं करे जे आ तप अनुष्ठानादिकनुं जो फल होय तो हुं आवते जवें राजा थाउं ते जीव मरीने देवता थाय तिहांथी चवीने राजा थाय पण तेने समकेतादिक धर्म बोधवीज पामवुं दुर्लभ थाय ते प्रथम राजानुं नियाणुं जाणवुं.

२ बीजुं कोइक जीव एवुं विचारे के राज्यपदवीमां तो बहु जंजाल ठे माटे महारा तप अनुष्ठानादिकनुं जो फल होय तो हुं श्रेष्ठिआदिकनांकुलमां उपजुं तो सारुं एवुं नियाणुं करे ते बीजुं श्रेष्ठ आदिकनुं नियाणुं.

३ तेमज कोइक जीव विचारे जे पुरुषमां उपजवाथी व्यापार करवो पडे तथा राजसेवादिकमां संग्रामादिक करवा संबंधि बहु चिंता रहे माटे महारा तपअनुष्ठानादिकनुं फल होय तो स्त्रीपणे उपजुं ते त्रीजुं स्त्रीनुं नियाणुं

४ कोइक जीव एम विचारे जे स्त्रीने तो नित्य पुरुषनीपासे पराधीन पणुं ठे वली ते पराजवनुं स्थानक ठे माटे महारा तपना प्रजावथी हुं पुरुषपणुं पामुं तो सारुं ते चोथुं पुरुषनुं नियाणुं जाणवुं.

५ कोइक जीव एवुं विचारे जे मनुष्यना जोग अशुच ठे देवताना जोग सारा ठे तेमाटे जे देव बीजा देव देवीने विकुर्वीने अथवा पोतें देवदेवीनां रूपने विकुर्वीने विषय सेवे तेवो थाउं तो जळुं ए परप्रविचारनुं नियाणुं.

६ कोइक एम विचारे जे देवतामांहे तो इंद्रादिकनी आगल पराधीन तानुं दुःख ठे माटे हुं देवीपणे उपजुं तो सारुं अन्यदेवतानुं रूप विकुर्वीने विषय जोगवीश. ते ठहुं सप्रविचारनुं नियाणुं जाणवुं.

७ कोशक जीव कामजोगयकी निवर्त्यो थको कामजोग अलखामणा लागे तेवारें विचारे के जिहां कामजोग सेववा न पडे एवा उत्तम देवता मां हे जइ उपजुं तो सारुं जेमाटे तिहां कामजोग सेववा न पडे ते जीव मरीने उत्तम देवता थाय तिहांथी चवी मनुष्य थाय तिहां समकेत पामे पण देशविरत्यादिक न पामे ते सातमुं अदपरत सुरनुं नियाणुं जाणवुं.

८ कोशक एम विचारे जे दरिद्री थाउं तो सारुं कारण के जेथी सुखें संसार ठांकीने चारित्र लइ शकुं एवुं दारिद्रीपणानुं नियाणुं करनार पुरुष मरी खर्गमां जइ तिहांथी आवी दारिद्री मनुष्य थाय तो तेने दीक्षा उदय आवे ते चारित्र लीये पण मोक्षें जाय नहीं,

९ कोशक एम विचारे जे महारे आ तप अनुष्ठानादिकनुं फल होय तो हुं श्रावक थाउं एवुं श्रावकपणानुं नियाणुं करनार मरीने देवता थाय तिहांथी चवी श्रावक थाय ते देशविरतिपणुं पामे पण साधुपणुं न पामे.

बीजां सौजाग्यादिकनां नियाणां ठे ते नियाणां पण ए नवनियाणामांहे अंतर्भूत ठे. जे जीव नियाणुं करे ते तथाविध प्रकृष्टधर्म न पामे तेणे पूवें उत्कृष्टो धर्म आराध्यो होय तो पण ते नरकादिक दुर्गतिना दुःखनो विजागी थाय जेम सुभूम ब्रह्मदत्तादिकचक्री सातमा नरकनां दुःखना विजागी थाय. तदुक्तं ॥ सुबहुपि तवंपि तंसु, दीहंमवी पालिअं सु सामन्नं ॥ तो काउण नियाणुं, मुहाहि हारंति अत्ताणं ॥१॥ उहंगामि रामा, केसव सवेवि जं अहोगामी ॥ तिह्वि नियाण कारण, मइउं अमइमं इमं वजे ॥ २ ॥ ज्ञावार्थः—रुकीरीतें घणा तपने पण आचखुं, तथा सुसाधुपणुं पाम्युं तोपण नियाणुं करीने फोकट आत्माने हारे ठे ॥ १ ॥ बलदेव उर्ध्व गतिगामी होय अने सधला वासुदेव नीचगतिगामी होय. तिहां पण ए नियाणानुंज कारण जाणवुं माटे ए नियाणाने वर्ज्जवुं ॥ २ ॥ ए संक्षेपणाना अतिचार कह्या ॥ ए तेत्रीशमी गाथानो अर्थ कह्यो ॥ ३३ ॥

तपाचारना अने वीर्याचारना अतिचार तो “ जोमेवयाइयारो ” ए वीजी गाथानेविषे च शब्दथकी सूचव्या हता ते सामान्यपणे पूवें पन्तिकम्या हता विशेषथी तो अदपवक्तव्यता माटे ते न कह्या एम ज्ञानाचारा दि पांचेना एकशो चोवीश अतिचारनुं पन्तिकमणुं श्रावकने कह्युं.

हवे ए सर्व अतिचार प्रायः मन वचन अने कायाना योगथी उप
जे ठे एटलामाटे योग त्रण पडिक्कमवाने गाथा कहे ठे.

काएण काइअस्स, पम्किमे वाइअस्स वायाए ॥

माणसा माणसिअस्स, सबस्स वया इयारस्स ॥३४॥

अर्थः—कायायेंकरीने जीवोनी हिंसा करी होय ते कायायेंकरीने बूटियें एटले गुरुयें आप्पुं एवुं जे तप तथा कायोत्सर्गादिक अनुष्ठान ते शरीरें करी करवाथी हत्यादिक पापथी बूटियें जेम दढप्रहारीनो जीव चाव हत्या थकी बूट्यो अने केवलज्ञान पामीने मोक्षें पहोतो.

तथा वचनेकरी सहसाकार अज्याख्यानादि रूप ज्ञाखवेकरीने जे पाप बंधाणां ते पापथी वचनें मिथ्याडुष्कृत देवेकरीने बूटियें जेम आनंद नामा श्रावकना अनशननेविषे श्रीगौतमस्वामी वंदाववा गया तिहां गौतमस्वामीने वांदीने आनंदें कहुं हे महाराज ! हुंतीहुं पूर्व तथा दक्षिण तथा पश्चिम एत्रण दिशायें लवणसमुद्रमां पांचशें योजनपर्यंत देखुं तुं वली उत्तर दिशायें हिमवंतपर्वत सुधी देखुं तुं तथा उंचुं सौधर्मदेवलोकसुधी अने नीचुं रत्नप्रज्ञानरकना लोलुपनामा पाथमासुधी देखुं तुं एवुं अवधिज्ञान मने उच पन्थुं ठे, ते सांजली सहसाकारे गौतमस्वामी बोल्या जे एटलुं अवधिज्ञान गृहस्थने होय नहीं माटे तमे मिठामिडुक्करु दीउं आलोवो, एवुं गौतमस्वामीनुं वचन सांजलीने आनंद श्रावकें कहुं महाराज उताजाव कह्यानुं कांश आलोववुं होय नहीं. एवुं सांजली संशय सहित गौतमस्वामी परमेश्वर पासें आवी संशय पूठी पठी आनंदश्रावकपासें जइने श्रीगौतमस्वामीयें खमाव्युं एटले वचनेकरी बांध्यां जे पाप ते वचनेकरीने बूटियें ॥

तथा मनेकरीने जे देवतत्त्वादिकनेविषे शंकादिकेंकरीने मलीन उपाज्यां एवां जे पापकर्म ते मनेकरी पोताना आत्मानी निंदादिक करतां बूटियें. जेम प्रसन्नचंद्रराजऋषियें मनेकरीने सातमा नरक योग्य कर्म उपाज्यां अने वली मनेकरीने शुद्धध्यानथी एक मुहूर्त्तमात्रमांज केवलज्ञान उपाज्युं एवुं श्रीअकलंकदेवसूरिकृत टीकानेविषे कहुं ठे “माणसिअस्सउ” एवो पाठांतर ठे इहां सर्वत्रतना अतिचार पडिक्कमुं तुं कायायेंकरी कायाना अतिचार पडिक्कमुं तुं, वचनेकरी वचनना अतिचार पडिक्कमुं तुं अने

मनें करी मनना अतिचार पम्किमुं बुं, एम सर्वत्रतना अतिचारथकी निव
 तुं बुं. यतः मनसा मानसिकं कर्म, वचसा वाचिकं तथा ॥ कायेन कायं तद्,
 त्रिस्तरंति मनीषिणः ॥ १ ॥ ३४ ॥

ए सामान्यथकी त्रणयोगप्रत्ये पम्किम्भ्या हवे विशेषथी तेज पम्किमे ठे.

वंदण वय सिक्का गा, रवेसु सन्ना कसाय देसु ॥ गुत्ती
 सु अ समिइसु अ, जो अइआरो अ तं निंदे ॥ ३५ ॥

अर्थः—वंदन बे प्रकारनुं एक देववंदन अने बीजुं गुरुवंदन ते वली एके
 कनां बे प्रकार ठे एक द्रव्यथी अने बीजुं जावथी तिहां द्रव्यथी देववंदन
 पालकने थयुं अने जावथी देववंदन साम्बकुमारने थयुं, द्रव्यथी गुरुवंदन
 वीरा शालवीने थयुं अने जावथी गुरुवंदन श्रीकृष्णवासुदेवने थयुं. द्रव्य
 थी देववंदना दशत्रिक आदिक १०७४ बोल कह्या ठे अने द्रव्यथी गुरुवं
 दनना४९९ बोल कह्या ठे ते सर्व देववंदन अने गुरुवंदन जाव्यथी जाणवां.

तथा (वय के०) व्रत ते अणुव्रत आदि पोरिसी प्रमुख पञ्चरकाणरूप
 नियम अथवा (सिरका के०) शिक्षा ग्रहण आसेवनरूप बे प्रकारें तिहां
 प्रथम ग्रहणशिक्षा ते, सामायिकादिक सूत्र अर्थना ग्रहणरूप जाणवा
 जेमाटे आगममां कहुं ठे ॥ सावगस्स जहन्नेणं अठ पवयण मायाउं
 उक्कोसेणं ठज्जीवणिआ सुत्तउं अठउंवि पिंडेसणाज्जयणं न सुत्तउं अठ
 उंपुण उद्धावेणं सुणइति ॥ जावार्थः—श्रावकने जघन्यथी अष्टप्रवचन मा
 तातुं अध्ययन त्रणवुं अने उत्कृष्टुं ठजीवणीया अध्ययन सूत्रथी अने
 अर्थथी त्रणवुं पण पिंडेसणा अध्ययनसूत्रथी नहीं परंतु अर्थथीज त्रणवुं
 वली उद्धापेकरी धर्म सांजले ॥ १ ॥ तथा आसेवन शिक्षा तो नवकार
 उच्चार करतो जागे इत्यादिक श्रावकदिनकृत्यलक्षण जाणवुं ॥

तथा गारव ते जात्यादिकनो गर्व जाणवो यतः ॥ जाइ कुल रूव वल
 सुअ, तव लाज सिरिइं अठमयमत्तो ॥ एयाइंचिय वंधइ,असुहाइं वहुइं सं
 सारो ॥१॥ जावार्थः—जातिमद, कुलमद, रूपमद, बलमद, श्रुतमद अर्थात्
 ज्ञानमद, तपमद, लाजमद, लक्ष्मीमद ए आठ मदेकरिने मत्त थयेलो जीव
 संसारनेविषे घणां अशुचकर्मने वांधे ॥१॥ इहां मेतार्य, हरिकेशी चंमाल, म
 रीचि प्रमुखनां दृष्टांत जाणवां. अथवा त्रण गारव ते रुद्धिगारव रसगारव

अने शातागारव तेमां जे घणुं धन धान्य कुटुंब तथा घणा स्वजनादिक परिवारने देखीने गर्व करे ते रुद्धिगारव कहियें ते रुद्धिगारव तो आन वने विषे पण दुःखदायी ठे जेम दशार्णजडें गर्व कस्यो तो ते लघुतापणुं पा म्यो. तथा मधुर जोजनादिकनेविषे गृहता ते रसगारव कहियें ए महोटा दोषनुं निमित्त ठे जेम मथुरानगरीयें मंगुश्चाचार्य बहुश्रुत हता पण रसें द्रियनी लोलताथकी नित्यवासें रह्या अनुक्रमें मरीने नगरना खालने वि षे यद्द थया. तथा मृदु शय्या आसनादिक एवा जे इंद्रियने सुखकारी पदार्थोंठे तेनी उपर सुखशातानेमाटे आसक्ति ते शातागारव कहियें ए दुर्गति परवाना कारणरूप जाणवुं जेम शशीराजा एक शरीरना सुखनो लालची थको शरीरने पोषी मरीने त्रीजे नरकें गयो.

तथा (सन्ना के०) संज्ञा ते आहार त्रय मैथुन अने परिग्रह ए चार संज्ञा अथवा दशसंज्ञा अथवा पन्नरसंज्ञा अथवा शोलसंज्ञा जाणवी तिहां दशसंज्ञा कहेठे ॥ गाथा ॥ आहार त्रय परिग्रह, मेहुण तह कोह माण माया ए ॥ लोचो लोगोहयसन्न, दस जेया सबजीवाणं ॥ १ ॥ ए दशसंज्ञा सर्व जीवने होय ते प्रायः प्रसिद्ध ठे. तेमां १ एकेंद्रियजीवने आहारसंज्ञा ते वनस्पतिकाय जलनो आहार लीये ठे २ त्रयसंज्ञा ते जेवारे सुतार वृद्धने ठेदे तेवारें वृद्धने कंपायमान थतो देखियेठैयें तथा लज्जालुप्रमुखना पत्र त्रयेंकरीने संकोचित थायठे ३ परिग्रहसंज्ञा ते वेलमी, वृद्धादिकने वींटे ठे. तथा ४ मैथुन संज्ञा ते कुरुबक अशोकादिवृद्धने स्त्रीना आलिंगन पाटु प्रहारादिकथकी पुष्प फलादिकनो उज्जम थाय ठे ते मैथुनसंज्ञा जाणवी. उक्तंच ॥ कुरुबयतरुणोफूलं, तिजब्ब आलिंगणेण तरुणीणं ॥ पयोहरितुष्ठा, असोय तरुणो विवयसंति ॥२॥ तरुणी मश्रा गंधेण, तोसिआ केसरावि कुस मंति ॥ चंपय तरुणो फुल्लं, ति सुरहिजलदोहलेहिंच ॥ वियसंति तिलय तरुणो, तरुणी कडखेंहिं पन्निहया जडं ॥ फुल्लं, ति विरह रुक्का, सोजणं पंच चमुग्गारं ॥

जावार्थः—कुरुबकवृद्ध स्त्रियोने आलिंगनें करीने फूले ठे स्त्रीना स्तनना आश्लेषें संतोषाणा एवा अशोकवृद्धपण विकस्वर थायठे. स्त्रीना मुखनी मदिराने गंधेंकरी संतोषाणा एवा केसरवृद्धने फूल लागे ठे, सुगंध जडें करीने चंपकवृद्ध फूले ठे, स्त्रीने कटाकें हण्याथका तिलकवृद्ध विकस्वर थाय ठे. तथा विरहवृद्ध कंदर्पोद्दीपन वचन सांजलीने प्रफुल्लित थाय ठे.

पारानो पण स्वप्नाव ठे जे सोलशृंगार सजेली स्त्री तंबोलनो कोगलो पाराना कूवामध्ये थुंके तो ते कोगलाना फरसथी पारो कूवामांहेथी उठलीने कूवार्थी बाहेर नीकलीने ते स्त्रीनी पुंठे दोडतो धाय एटलामाटे ए केंद्रियने मैथुनसंज्ञा होय. ए चोथी मैथुन संज्ञा कही.

५ पांचमी क्रोध संज्ञा ते कोकनदनामा वृद्धना कंदने स्त्रिनो पगलाग वाथी अर्थात् पगनो स्पर्शवार्थी क्रोधें धमधमतो थको हुंकार शब्द करे ठे.

६ ठठी मान संज्ञाते रुदंतीनामा औषधी ते एम जाणेजे हुं ठतां लोक दुःख केम पामे ठे एवा अहंकारेंकरी तेमाथी पाणीना विंदुआ करे ठे ते औषधिथी सोनुं सिद्ध थायठे एम एकेंद्रियने मानसंज्ञा होय.

७ सातमी मायासंज्ञायेंकरी वेलकी पांढडेकरीने फूलने हांकी राखेठे ते मायासंज्ञा जाणवी तथा ८ आठमी लोच संज्ञा ते बिली, श्वेत पूआ उनांमूल तथा पलाशादिक वृद्धनामूल जे ठे ते निधाननी उपर रूपाय ठे.

ए नवमी लोकसंज्ञा ते कमल रात्रें संकोच पामे ठे, कैरव दिवसें संकोच पामे ठे. ए एकेंद्रियने लोकसंज्ञा होय तथा १० दशमी उंघसंज्ञा ते वेलडी मार्ग मूकीने पाधरी वानें तथा वृद्धादिकें चढे ठे तेमाटे एकेंद्रियने उंघसंज्ञा होय ए दश संज्ञानां स्वरूप कहां.

हवे पन्नर संज्ञा कहियें ठैयें. गाथा ॥ आहारत्रय परिग्गह, मेहुणं सुह उह मोह वितिगिष्ठा ॥ तह कोय माण माया, लोत्रे सोगेय धम्मोघे ॥ ॥ १ ॥ जावार्थः—ए पन्नरसंज्ञा कही एनी साथे लोकसंज्ञा जेलवतां शोल संज्ञा थाय तेनी व्याख्या श्रीआचारांगनी वृत्तिने अनुसारे कहियें ठैयें.

१ आहारना अजिलाषरूप आहारसंज्ञा ते तैजसशरीर नामकर्मना उदयथी अने अशाताना उदयथकी उपजे ठे २ त्रयसंज्ञा ते त्रासरूप ठे. ३ परिग्रहसंज्ञा ते मूर्ध्नाचारूप जाणवी. ४ मैथुनसंज्ञा ते स्त्रियादिक वेदना उदयरूप ठे. ए पाठली त्रणेंसंज्ञा ते मोहनीयकर्मना उदयथकी होय ५ सुखसंज्ञा अने ६ दुःखसंज्ञा ते शाता अशाता वेदनीयकर्मना उदयना अनुभवथकी उपजे ठे ७ मोहसंज्ञा ते मिथ्यात्वदर्शनरूप मोहनीयकर्मना उदयथकी होय ८ वितिगिष्ठासंज्ञा ते चित्तना विपर्यासरूप मोहनीय कर्मना उदयथकी वली तेमज ज्ञानावरणीयकर्मना उदयथकी चेतनने होय ए क्रोधसंज्ञा ते अप्रीतिरूप ठे. १० मानसंज्ञा ते मिथ्यादर्शनरूप गर्व

जाणवो ११ मायासंज्ञा ते वक्रतारूप १२ लोचसंज्ञा ते गृह्णतारूप १३ शो कसंज्ञा ते विप्रलापवैमनस्यरूप जाणवी ए नवमीथी तेरमी सुधीनी पांच संज्ञा ते मोहनीयकर्मना उदयथी होय १४ लोकसंज्ञा ते पोतानी इहाना विकटपरूप लौकिकें उच्चरित जाणवी ते स्वहंदे कटिपत एवा विकटपरूप लो काचारे करेली ठे जेम के कोइकाळें एवुं थयुं पण नथी अने थशेपण नही. लो क एम कहे ठे के कूतरा एटला यद्द ठे, ब्राह्मण एटला देवता ठे, कागना ते पतृज ठे अने मोरने पांखने वायरे गर्ज रहे ठे, अथवा मोरनां नाच करतां आसु खरे ठे, ते आंसु मोरली जीली लीये ठे तेथकी मोरलीने गर्ज रहे ठे. ए संज्ञा ज्ञानावरणीयकर्मना क्षयोपशमथकी अथवा मोहना उदय थकी उपजे ठे. १५ धर्मसंज्ञाते क्षमादिकनुं सेववुं तछूप जाणवी. ते मोह नीयकर्मना क्षयोपशमथकी उपजे ठे ए धर्मसंज्ञा ते सन्निया पंचेंद्रि स म्यकृदृष्टिने तथा मिथ्यात्वदृष्टिने होय १६ उंघसंज्ञा ते अव्यक्तक्षयोप शमरूप वद्वीना समूह वृद्धनी उपर चडे ठे इत्यादिक चिह्न ठे ते, ज्ञाना वरणीयकर्मना अद्वयक्षयोपशमथकी उपजती एवी ए उंघसंज्ञा जाणवी.

हवे कषाय कहे ठे तिहां कष एटले संसार तेनो आय एटले लाज ठे जेनेविषे तेने कषाय कहिये. ते कषाय क्रोध मान माया अने लोच लक्षण रूप जाणवा. ए चारे कषाय ते प्रत्येकें अनंतानुबंधी, अप्रत्याख्यानी, प्रत्या ख्यानी, अने संज्वलन, ए चार चार जेदें करतां तेना शोलजेद थाय, ते शो लकषायनुं स्वरूप कहियें ठैयें. जावजीवपर्यंत, वर्षप्रमाण, चारमास प्रमा ण, एकपक्षप्रमाण ए चारकषायनो रहेवानो काल कह्यो. तथा नरक ग ति पमाडे, तिर्यचगति पमाडे, मनुष्यगति पमाडे अने देवगति पमाडे. ए गति कही तथा सम्यक्त्व न पामे, देशविरति न पामे, सर्वविरति न पामे अने यथाख्यात चारित्रनो घात करे. ए चार कषायनां अनुक्रमे फल कहां. तथा पाणीनी लीटी सरखो. माटीना खोरुनी रेखा अने पर्वतफाटे तेनी रे खा सरखो मळे नही ए दृष्टांतें चार प्रकारनो क्रोध जाणवो. तथा तृणनी सली वालवा समान, काष्ठ वालवा समान, हारु वालवा समान, अने पाषा ण वालवा सरखुं ए चार प्रकारनुं मान जाणवुं तथा वांसनी ठोइ वालवी, वृ षजमूत्र समान, मीढानासिंघसमान, निविडवांसना मूलसरखी ए चार प्रकारनी माया जाणवी तथा हलदरना रंग सरखो, अंजनना पट्टसरखो

कर्ममना पट्ट सरखो, किरमजना रंगसरखो ए चारप्रकारनो लोच जाणवो.

इहां शिष्य आशंका करे ठे के संज्वलनादि चार कषाय ते अनुक्रमें देवगति, मनुष्यगति, तिर्यचगति अने नरकगतिना हेतु कह्या तो संगम देव आदिदेइने स्वर्गें केम गया ? अने श्रेणिकादिक नरकें केम गया ?

गुरु कहे ठे हे शिष्य ! तें साचुं कहुं पण क्रोधादिक शोल मांहेला ए केकना वली चार चार जेद करिये ते जेमके एक अनंतानुबंधी क्रोधने प्र तिरूप एवो अनंतानुबंधीक्रोध ते अत्यंतआकरो तीव्र तीव्रतर क्रोध जाणवो तथा एक अनंतानुताबंधियो क्रोध ते अप्रत्याख्यानियाक्रोध सरखो, एक अनंतानुबंधियो क्रोध ते प्रत्याख्यानियाक्रोध सरखो, एक अनंतानुबंधियो क्रोध ते संज्वलनना क्रोधसरखो ए चार प्रकारनो जेम अनंतानुबंधियो क्रोध ठे तेम अनंतानुबंधि मानना पण चार जेद करवा तेम शोले कषाय ना चार चार जेद करतां चोशठजेद थाय एटलामाटे संगमादिकने अनंतानुबंधियो क्रोध जे हतो ते संज्वलनना सरखो हतो तेथी ते स्वर्गें गया अने श्रेणिकादिकने अप्रत्याख्यानियो क्रोध जे हतो ते अनंतानुबंधि सरखो हतो माटे ते नरकें गया ते माटे कषाय सर्वथा प्रकारें ठांरवो.

जेमाटे चारित्रने एक अंतर्मुहूर्त्तमात्र कषाय करवाथी देशें उणा एक पूर्वकोपी पर्यंत उपार्जन करेला सर्व चारित्रने हारिजाय ते माटे क्रोधादिकनो उदय थयो ते निष्फल करवो. ए कषायनो रोध तेजलो ठे ए कषायनी संक्षीनता कही तत्त्वंकरीने एज सार ठे. द्वादशांगीमांहे एज परम अर्थ ठे ए कषाय ते संसार त्रमणना सखाइ ठे माटे एने ठांरवा. जे उत्तम सुख त्रणेद्लोकमां ठे ते सर्व कषायना क्षयथीज जाणवां अने जे दुःख प्राप्त थाय ठे ते कषायनी वृद्धिथी थाय ठे. परदर्शनी पण कहे ठे ॥ यत्क्रोधयुक्तोजपति, यज्जुहोति यदर्चति ॥ तत्सर्वं श्रवते तस्माद्, जित्तं कुंजा दिवोदकं ॥ ज्ञावार्थः—क्रोधयुक्त मनुष्य जे कांइ जप करेजे कांइ होम करे अने जे कांइ पूजे ते सघलुं तेनुं फुटल कुंजमांथी जेम पाणी चाट्युं जाय ठे तेम ते पूर्वोक्त क्रोधिनुं सर्व सुकृत पण वृथा थाय ठे. ॥

ए क्रोधनामा कषायनेविषे करट अने महाकरट ए वे साधुनो दृष्टांत निचेप्रमाणे जाणवो. ए वे साधु वर्षाकालें नगरना खालनेविषे चोमासामां अजिग्रह धारीने तपस्या करता काठसर्गें रह्या, ते ऋषिनी आशातनाना

त्रयथी शासनदेवियें मेघनी वृष्टिनो अज्ञाव कस्यो तेथी नगरना लोक रीशें वलता मुनिनी निंदा करताथका कहेवा लाग्या के जे दिवसथी आ बे सा धु इहां आवी उजा रह्या ठे ते दिवसथकी वर्षाद आवतो नथी तेमाटे आ पापी साधु इहांथकी जायतो वर्षाद आवे एवां वचन नगरवासी अ नार्थ लोकोना मुखथी सांचलीने ते बेहु साधुने कषाय चड्यो तेवारें क्रो धने परवश थयेला ते साधुयें मेघमालिने कहुं के आ कुणालानगरीने विषे पन्नरदिवस पर्यंत अहोरात्र अखंरु मुसलधारायें वरसाद वरसावो ते वर्षा होवार्थी नगर सर्व मुनिसहित तणाणुं अने मुनि मरीने नरकें गया.

तथा मान उपर बाहुबलि आदिकना दृष्टांत जाणवा वली माया उप र श्रीमद्विनाथनो दृष्टांत जाणवो तेमज लोच उपर सोमशेठ आदिकना दृष्टांत जाणवा ते सोमशेठ पुत्रादिक सर्वने वंचीने रात्रियें स्मशानमां ज इ क्रोड सोनैया झूमिमांहे दाटीने घेर आव्यो तिहां आर्त्तध्यानथकी दा हज्वरना रोगथी मरण पामीने ते दाटेला धननी उपरे दृष्टिविष सर्प थ यो एम एकेका कषायथकी घणा जीवो अनर्थ पाम्या तो चारे कषायथकी अनर्थ पामे तेमां कहेवुंज शुं ? तेमाटे कषायनो त्याग करवो.

तथा जेथकी प्राणी धर्मधनने नास करवेकरी दंक्राये तेने दंरु कहिये, ते अशुच मन वचन कायव्यापार रूपत्रण दंड जाणवा. तिहां मनोदंडने वि पे श्रीगौतमस्वामियें उपदेश करेलो शुद्धश्रावक पोतानी स्त्रीद्वार उघाड वा उठी ते द्वारमां आफलाणी तेथी तेना माथामां व्रण पड्युं ते स्त्रीना व्रणनी पीमाना आर्त्तध्याने पीमायो थको तेनो धणी मरण पामीने मोह वशेंकरी ते पोतानी धणीयाणिना कपालना व्रणमांहेज कीडो उपन्यो.

तथा वचनदंरु अने कायदंरुनी उपरे लौकिक कौशिकनामें महोटो रु पि वनमांहे तप करतो हतो तिहां एक आहेडी मृगनी पठवाडे धायो ह तो तेनाथी मृग नाशि गयो तेवारें आहेकीयें रुपिने पूंज्युं के मृग कइदिशा यें गयो तेने रुपियें साचुं कहुं तेथी आहेकीयें मृगने हएयो तेना योगें रुपि मरीने नरकें गयो. ए कौशिकनामा रुपिनो दृष्टांत जाणवो.

तथा कायदंरुनेविषे मांडव्यनामा रुपिनो दृष्टांत कहे ठे:— मांडव्य नामा रुपियें पहेलां अजापालकना जवनेविषे एक निरपराधी यूकाने शूद्रयें परोइ हती तेना पापथी सो जव सुधी दुःख जोगवे थके वली सोमे

ज्ञवे पण मांडव्य ऋषिने शूलीयें चक्रुं पडयुं ए कायदंड उपर दृष्टांत जाणवो
 तथा मायाशब्द, नियाणशब्द अने मिथ्यात्वशब्द ए त्रण महोटां शब्द
 ठे ते करवाथी जे दंरु पाभ्यो ते दंरुनेविषे तथा मन, वचन, अने कायाना अशु
 च योगनो निरोध करवो ते रूप गुति ते मनगुति, वचनगुति अने कायगुति ए
 त्रणगुतिनेविषे तेमज श्र्यासमिति ज्ञाषासमिति, एषणा समिति, आदा
 ननिक्षेपणा समिति अने पारिष्ठापनिका समिति ए पांच समितिनेविषे
 च शब्दथकी समकेत तथा प्रतिमादिक जे सम्यक् धर्मकरणी प्रमुख ठे एने
 विषे जे जेला ग्रहवा लेवा एनेविषे जे निषेध ठे तेहने आचरवेकरीने जे
 अतिचार लाग्या होय ते अतिचारने निंडुं ॥ ३५ ॥

हवे ए सर्व अतिचारने सामान्यपणें प्रगट पन्किम्भ्या ते पन्किमीने गृ
 हस्थ शुद्ध थयो अने वली पण ठकायना आरंजरूप पापनेविषे वारंवार
 प्रवर्त्ते तेवारें वली अशुद्ध थाय जेम हाथी नाही स्नान करी सरोवर वाहेर
 निकलीने वली पोताने माथे रज नाखे ते हाथीने न्यायें श्रावक पण
 आलोइ शुद्ध थइने वली माठा कर्मना बंधथी मलीन थाय एवी कोइने
 आशंका उपजे ते आशंका टालवाने गाथा कहे ठे:-

सम्मद्विधि जीवो, जइविहु पावं समायरे किंचि ॥

अप्पोसि होइ बंधो, जेण न निधंधसं कुणइ ॥३६॥

अर्थ:-सम्यक्द्वि जीव एटले अविपरीत श्रद्धावंत जीव यद्यपि निर्वा
 हने अज्ञावें खेती प्रमुख पापना आरंजमां प्रवर्त्ते ठे तिहां पोतानो नि
 र्वाह थाय एटबुंज आचरण करे ठे तेथी ते जीवने मिथ्यात्वादि पहेला
 त्रण गुणठाणानी अपेक्षायें ज्ञानावरणादिक कर्मनो अप्पोसि एटले अटप
 थोडोसो बंध पडे ते शा हेतुयें अटपबंध पडे ठे जे कारणे ते निर्द्वंद्वसपणे
 निर्दयपणे निशूकपणे पापारंजादिक न आचरें केम के सम्यक्धर्म जे ठे
 ते जीवदयामूल ठे एटलामाटे तेने जे जे कांइ करवुं पडे ते सर्व दयास
 हितपणे जयणापूर्वक करे. जेमाटे जीवना ठ प्रकारना लेश्याना परिणा
 म घणा अध्यवसायें प्रवर्त्ते ठे ते जंबुना जदक तथा ग्रामना बंधकने दृ
 षांतें करी कहे ठे. जेम एक जांबुनुं वृद्ध अत्यंत पकफलना चारेंकरी नमे
 वी शाखावाबुं हतुं तेने देखीने मार्गें जनारा ठ लेश्याना धारक ठ जणा

जङ्गणनेअर्थे तिहां उजा रह्या तेमां प्रथम एक जण बोळ्यो के वृद्ध उपर चढवाथी कदापि पनी जवाय तो तेथी मरण थाय माटे आ वृद्धने मूल थी ठेदी नाखी. नीचे पानीने पठी फल जङ्गण करियें तेवारें बीजो बोळ्यो के आपणें महोदुं वृद्ध ठेदीने शुं करवुं ठे तमे महोटी शाखा ठेदो, तेवा रे त्रीजो बोळ्यो शाखामांहेली प्रतिशाखा ठेदो, तेटलामां चोथो बोड्यो ए नां गुह्या तोमीने जांबु खाउं, तेवारें पांचमो बोड्यो के जे फल पाकेलां ठे तेने उपरथी लइने जङ्गण करो; ते सांजली ठठो बोड्यो नीचे खरी पडेलां फल लेइने जङ्गण करो ए दृष्टांतनो उपनय आवीरीतें ठे. जेणें कहुं के वृद्धने मूलथी ठेदो तेनी कृष्णलेश्यामां प्रवृत्ति जाणवी तथा म होटी शाखा ठेदवानुं कहेनार नीललेश्याना परिणामवालो जाणवो, प्रति शाखा ठेदवाथी कापोतलेश्याना परिणामवालो, गुह्या ठेदवाथी तेजोलेश्या ना परिणामवालो अने पाकेलां फल त्रोरुवायी पद्मलेश्याना परिणामवा लो तथा अने पडेलां फल लेवाथी शुक्कलेश्याना परिणामवालो जाणवो.

अथवा बीजुं उदाहरण कहे ठे के कोइक गामनो पराजय करवानेअर्थे ठ चोर निकल्या तेमां एक बोळ्यो जे कोइ द्विपद चतुष्पदादिकने देखो ते सघलाने हणो, बीजो बोड्यो मनुष्यने हणो, त्रीजो बोड्यो पुरुषनेज हणो, चोथो बोड्यो शस्त्रधरनारने हणो, पांचमो बोड्यो जे आपणी साथें युद्ध करे तेने हणो तेवारें ठठो बोड्यो के आपणें कोइने हणवो नथी मा त्र एक धननुंज हरण करो बीजा कोइने मारशो मां कांइक गोहरणादिक ज करो ते पण जेम कोइनो संहार न थाय तेम करो. इहां पण सर्वने हणो कहे ते कृष्णलेश्याना परिणाम, एवा अनुक्रमेंकरी शुक्कलेश्यावंतना परिणाम पर्यंत कहेवा ॥ ए ठत्रीशमी गाथानो अर्थ थयो ॥ ३६ ॥

हवे थोमोसो बंधपण दुःखदायी थाय एवि आशंका
टालवाने गाथा कहे ठे.

तंपिहु सपडिकमणं, सप्पन्निआवं उत्तर गुणंच ॥

खिप्पं उवसामेइ, वाहिवसुसिक्किउ विज्जो ॥ ३७ ॥

अर्थः—तोपण समकेतदृष्टिने आरंजादिकमां अटपपापबंध जे पडे ते षरुवि ध आवश्यक रूप पन्तिकमणुं करतां आलोवतां मिहामिदुक्कुरु देतां पश्चात्ताप

करतां, ते निपुण सप्रतिचार,ते प्रतिचारणा एटले जेम लाज्जनो अर्थि वा णियो तेनी पेरें आयपत तथा व्ययनी तुलनायें प्रवर्त्ते तेम ते पण प्रवर्त्ते एटले आ कार्य केम करुं आकार्य केम न करुं केम में ए घणुं कखुं एमजे ह दयमांहे विचारणा करे ते ते कार्यने घणुं करे एटले ते कार्य ते अति करे.

उत्तरगुण ते गुरुर्यें दीधुं जे प्रायश्चित्त तेने आचरवेकरीने खिप्पं एटले सीप्र उवसामेइ एटले उपशमावे निःप्रताप करे खपावे तिहां दृष्टांत कहे ठेः—

वाहिव एटले व्याधिरोग कास श्वासज्वरादिकने जेम सुसिस्किळ विद्यो एटले रुको वैद्यकशास्त्रनो जाण वैद्य होय ते वमन विरेचन लंघनादिकें करीने जेम रोगने उपशमावे एटले टाळे तेनीपेरे जाणवो ॥ ३५ ॥

हवे पूर्वे कखुं तेज दृष्टांतेंकरीने कहे ठेः—

॥ जहा वसं कुठगयं, मंतमूल विसारया ॥ वि
द्याहणंति मंतेहिं, तो तं हवइ निविसं ॥ ३६ ॥

अर्थः—जेम विष वे प्रकारनुं ठे तेमां एकतो वृद्धादिक वठनागा दिकनुं विष ते स्थावर विष अने वीजुं वृश्चिक सर्पादिकनुं विष ते जंगम विष जाणवुं ते विष यथा एटले जेमकोइकना कोठामांहे गयुं एटले उदरमांहे गयुं होय तेना शरीरमां विष व्याप्युं होयते विषने मंत्रमूलना विशारद तिहां मंत्र ते गारुडीप्रमुखना अने मूलते त्रणपांखमीना पत्र पुष्पादिक तथा तं त्रादिक तेनेविषे डाह्या निपुण होय ते गुरुदत्त आमनायने अज्यासेंकरीने सहित जेनी प्रत्यक्षपरीक्षा लाधी ठे एवा वैद्य मंत्रवादी ते मंत्र यंत्र तंत्रा दिकेंकरीने विषने हणें एटले निर्विष करे, विषने नशाडे तथा जो पण ए विषे करी जे धास्यो होय ते पोते जोपण मंत्राद्धरना अर्थनो तथाविध जाण नथी तोपण ते मणिमंत्र औषधीनो अर्चित्य प्रज्ञाव ठे माटे ते मंत्रना अद्धर सांज लवेकरीनेज तेने गुण नीपजे ठे इहां एक स्थविरा मोसीनुं दृष्टांत कहे ठेः—

कोइक स्थविरामोसीनो पुत्र हंस एवे नामें हतो तेने दुष्ट सर्प कर ड्यो तेथी जेर चड्युं तेणें करी ते निश्चेष्टित थयो तेने मंत्रवादी गारुडि प्रमुखें जेर उतारवा मांड्युं पण उतखुं नही तेथी गारुडि जता रह्या ते वारे स्थविरायें आशा मूकी पुत्रने शोकें करी अतिशय दुःखणी थकी पुत्रनुं नाम देइने रोवा लागी के हे हंस ! हे हंस ! एवुं नाम आखीरात्रि

पोकाखुं तेथी सापनुं विष उतरीगयुं अने साजो थयो तेवारें स्थविराने मंत्रवादिये पूब्बुं स्थविरायें यथार्थ व्यतिक्रमं मंत्रवादीने कह्यो ते सांचली गारुडि बोळ्या हंस एवो गारुडीमंत्राद्धरनो बीजाद्धर ठे तेथीकरीने सापनुं ऊेर उतखुं जेम बालक अग्निनी उद्धताना गुणने जाणतो नथी तो पण ते बालकने अग्निपासे राखवाथी सीतने टाळे ठे तथा जल पीधुं थकुं तृषाने मटाडे ठे तथा जेम सेलकीना गुरुदिकना स्वादने बालक जाणतो नथी तो पण बालकने सुखादपणुं पमाडे ठे पोषे ठे तेम भतिने मंदपणायें करी जो पण सूत्रनो जलो अर्थ न जाणतो होय तो पण पडिक्कमण क रनारना कर्मनो कथ थाय एवे जावें लघुस्तवमांहे कखुं ठे:—दृष्ट्वा संच्रमका रिवस्तु सहसा ऐषे इति व्याहृतं, तेनाकूतवशादपीह वरदे बिंदुं विनाऽप्य ऋरम् ॥ तस्यापि ध्रुवमेव देवि तरसा जाते तवानुग्रहे वाचः सूक्तिसुधार सद्रवमुचो निर्याति वक्त्रोदरात् ॥ १ ॥ आश्चर्यकारिवस्तुने जोइ एकाएक जेणें कुतूहलना वशथकी ऐ ऐ एवुं बिंदुविना अद्धर कखुं तोपण तेअद्धर तेने सिद्धिदायक थयुं वली हे देवि ! तेने तमारो अनुग्रह थयो के तेना मुखथी अमृतना रस प्रवाहने ऊरनारी वाणियो तत्काल निकले ठे.

तथा लौकिकनेविषे पण एम सांचलियें ठैयें जे कोइक पुरुषने कोइकें पूंज्युं के जे तुं आंबानां फल लावीश के रायणनां फल लावीश; तेवारें ते ऐ कखुं हुं आंबानां फल लावीश नारायणं एटले रायणनां फल लावीश नहीं एम कह्याथी लोकजाषायें नारायणनुं नाम लीधाथकी ते चेतनने राज्यादिक महाफलनी प्राप्ति थइ. ए आडत्रीशमी गाथानो अर्थ कह्यो ॥ ३७ ॥

हवे दृष्टान्तेने योजियें ठैयें.

॥ एवं अष्टविहं कम्मं, रागदोस समज्जियं ॥ आ
लोअंतो अ निंदतो, खिप्पं हणइ सुसावत्तं ॥ ३८ ॥

अर्थ:—एम ज्ञानावरणादिक आठ प्रकारनां कर्म तेने रागद्वेषकरीने वांघ्यां ते आठ कर्मने सुश्रावक, गुरुनी पासें आलोवतो थको, आत्मानीसाखे निंदतो थको शीघ्रपणे ते आठकर्मने हणे एटले ते आठकर्मने आत्मप्रदेश थकी जूदां करे. इहां शिष्य गुरुने पूठे ठे के हे स्वामिन् ! कर्म वांधवाना हेतु प्रमादादिक ठे ते प्रमादमध्ये राग द्वेष आव्या तो वली इहां राग द्वेष जू

दा कथा तेनुं शुं कारण? एवुं शिष्यनुं वचन सांज्ञलीने गुरु उत्तर कहे ठे के राग द्वेष आपदासांहे पारुवानुं मूल ठे एटला माटे राग द्वेषनुं प्रधान पणुं देखाववाने अर्थे राग द्वेष जूदा कथा जेम तैलादिकें मर्दित शरीरने रज वलगे तेम राग द्वेषथकी सघला मनुष्यने कर्मनो बंध पण थाय ठे इहां सुश्रावक ते सुशब्द अतिशय पूजावाची ठे ते सुश्रावक षट्स्थान केंकरी युक्त ठे एथी ज्ञावश्रावकपणुं जणाव्युं. यतः कय वयकम्मो तह सी, लवंच गुणवंच उल्लुववहारि ॥ गुरुसु सुसो पवयण, कुसलो खलु जा वठ सठो ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—१ कस्यां ठे व्रतादिक कर्म जेणें, २ तेमज जेनुं साचुं शील ठे, ३ वली जे साचा गुणसहित ठे. ४ तेमज जे सरलपणे व्य वहारी ठे, ५ गुरुनी सेवानो करनार ठे, ६ जे प्रवचनकुशल ठे अने जे आगमसांहे निपुण ठे ते निश्चें ज्ञावश्रावक जाणवो ॥ १ ॥ ३ए ॥

वली एहज अर्थने सविशेषपणे कहे ठे.

॥ कय पावोवि मणुस्सो, आलोइअ नंदिअ गुरुसगासे ॥

होइ अइरेग लहुउं, उंहरिअ जरुव जारवहो ॥ ४० ॥

अर्थः—जे पुण्यनो शोष करे अथवा जीवरूप वस्त्रने मलीन करे. तेने पापयति कहीयें ते अशुभ पापकृतिरूप व्याशी जेदें ठे, तेना हेतु जे हिंसा मृपावादादिक ते पाप जाणवां ते कारणें कस्यां ठे जीववधादिक आश्रव से वीने पाप जेणे एवां मनुष्य ते, पुरुष, स्त्री अने नपुंसकरूप ए त्रण जाणवां, पण तिर्यंच अने देवता एसां लेवां नहीं कारण के मनुष्यनेज पक्कमणा नी योग्यता ठे ते मनुष्य सम्यक्प्रकारे गुरुनी पासें आलोचना करतो पा पकर्मने निंदतो थको गुरुनी पासें पोताना पापने प्रगटपणे आलोचणनिं दा विधियें करतो शुद्ध थाय पण अगीतार्थादिक कुगुरुनी पासें आलोच णा न करे तथा पोतानी मेलेज मनसांहे आलोचणा करतां पण कर्मश द्य जाय नहीं आत्मा शब्दथी शुद्ध न थाय जेमाटे कहुं ठे के. ॥ यतः ॥ अगीउं नवि याणेश, सोहि चरणस्स देइ जणअहिं ॥ तो अप्पाणं आ लो, अगंच पाडेइ संसारें ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—अगीतार्थ कांइ जाणे नहीं चा रित्रनी शुद्धिने माटे अधिहुं उंहुं प्रायश्चित्त आपे तेथी ते अगीतार्थ पोताना आत्माने तथा आलोचकने एटले आलोचना लेनारने संतासांहे पाडे ॥ १ ॥

तथा जो पोतें पोतानी मेले आलोयणा तीव्र आकरां व्रत तपस्यायें करी लीये तो पण संसारमां पडे परंतु शुद्ध न थाय जेम आ चोवीशीथी आ गज एंशीमी चोवीशीयें लक्षणा नामें राजानी वहाळी पुत्री तेने परणतां चोरीमांहे चर्तार मरण पाम्यो तेथी ते कन्यायें वैराग्य पामीने ते चोवीशीना चरम तीर्थकर श्रीवज्रचूपण एवे नामें चोवीशमा परमेश्वरनी पासेंथी दी द्वा लीधी तेनुं लक्षणा आर्या एवुं नाम थयुं ते साध्वीयें वसती जोइने सज्जाय करतां एकदा चकला चकलीनुं जोरुळुं मैथुन करतुं दीतुं तेवारें विचारवा लागी के अहो तीर्थकर जगवानें साधुने मैथुननी आज्ञा केम न दीधी ? पण ते तीर्थकरतो पोतें अवेदी माटे वेदसुखना अनुभवनी वा त शुं जाणे ! इत्यादिक मननी कटपनायें तीर्थकरनी आशातना करी पठी लज्जाने लीघे गुरुनी पासें जइने आलोयुं नही अने पोतानी मेलेज पाप नी शुद्धिने अर्थे दशवर्षपर्यंत ठ विगय त्याग करी तेमज ठठ अठमादिक घणां तप कख्यां, सोल मासखमण कख्यां. शोलअर्द्धमासखमण कख्यां, वी शवर्षसुधी आयंत्रिलनुं तप कखुं, एम सर्व मली पचाशवर्षसुधी उग्रतप कखुं तोपण ते पापनी शुद्धि थइ नही. ते पापथकी असंख्याता चवपर्यंत संसार नां घणां आकरां दुःख जोगवीने आवती चोवीशीयें श्रीपद्मनाचतीर्थकर ना तीर्थमां सिद्धि पामशे. यदुक्तं ॥ ससद्धो जइवि कतुग्गं, घोरं वीरं तवं चरे ॥ दिवं वाससहस्संतु, तउंवि तं तस्स निफलं इत्यादि नव गाथानो अर्थ.

शब्दसहित प्राणी जोपण उग्रकष्ट करे, धीरपणे शुचिचावें हजार वर्ष पर्यंत आकरां तप आचरे. तोपण जेम कोइक पोताना रोगनी चिकित्सा जाणतो उतो पण बीजा वैद्यने कहे तेवारें तेनो रोग टले तेम जो पोतानां पाप परनी पासें प्रगट कहे तो शक्यनुं टालवुं पण थाय ॥२॥ व्रत लीधां ति हांथी अखंचचारित्रवंत होय परंतु ते जो गीतार्थ न होय तो तेनी पासें थो देइना सांजलवी व्रत लेवा आलोयणा लेवी ते युक्त नही ॥३॥ शक्यो उदार करवाने अर्थे जेवथी उत्कृष्टा मातसे योजनसुधी गीतार्थने खोलवो अने कालवर्ती उत्कृष्टा वारवर्षपर्यंत गीतार्थने शोधने पण तेनी पासेंथी आ जोयणा लेवी ॥४॥ आलोयणाना ध्यानमांहे रक्षोथको जीव सम्यक प्र क्तारें पुढनीपानें चाडो अने जो वचमां नाममर्थे काल करे तोपण तेने आमाधक कहेवा ॥ ५ ॥ लज्जादिकने गंवेंकरी अथवा बहुश्रुतपणाना अ

त्रिमानेंकरीने जे पोतानुं हीणुं चरित्र गुरुने न कहे तो तेने श्रीवीतराग देवें आराधक कह्यो नथी ॥६॥ जेम वालक बोलतो थको कार्य अकार्यने सरलपणे प्रकाशे तेम कपट तथा मदेंकरी रहित थइने पोतानां पाप प्रकाशीने आलोववां ॥ ७ ॥ चित्तने संवेगदशामांहे आणीने सूत्रमांहे शब्दोद्धार एटले शब्द न टाळवाना विपाक देखारुवेकरीने आलोयणा देवी ॥७॥ कपटादिदोष रहित समय समयनेविषे वधते संवेगपणे अने वली निःस्पृहथके जे अकार्य आचर्यां होय ते आलोववां ॥८॥ ए आलोयणी उपर अट्टमणमद्व अने फलीयमद्वनो दृष्टांत जाणवो. ते कथा ए ज पुस्तकना पहेला जागमां गौतमपृष्ठा ग्रंथमां आवी ठे त्यांथी जाणवी.

एटला माटे सजुरुनीपासें सम्यक् प्रकारें आलोववुं अने गुरुपण आलोचना लेनारने प्रेरणाकरी उत्साह वधारीने सम्यक् प्रकारें आलोचना आपे. रोगादिक अवस्थायें गुरुने अज्ञावें तो वली सिद्धादिकनी साखें आलोयण लेतोथको पण शुद्ध थाय जेम चेरामहाराजा अने कोणिकना संग्राममांहे रथमुसलना संग्रामनेविषे वरुणनामा सारथीने घा लागो तेणेकरी शरीर जर्जरीचूत थयुं तेवारें ते वरुण आत्मसाखे आलोइ समाधिमरण करी आराधक थको सौधर्मदेवलोके देवता थयो एकावतारी थइ मोदें जाशे.

एटला माटे पाप आलोयाथकी अत्यंत हलवां थाय जेम चारना वहेनार पुरुषना मस्तक उपरथी लोहादिक चार उतख्या पठी ते पोताना आत्माने अतिशय पणे हलवो करी माने तेम श्रावकपण आलोयण कर तां समग्र पापने निंदवाथकी पापरूप चारथी हलवो थाय. यतः ॥ लहु आदहाइ जणुं, अप्परिनिवित्तिअज्जवं सोही ॥ दुकरकरणं आढाणं, नि सद्धतंच सोहिगुणा ॥ १ ॥ चावार्थः—मासक्रमणादिक दुष्कर तप करवा थकी लक्षण आर्यानी पेंठें संसारनो उठेद न थाय परंतु आलोयण लेवाथी अज्यंतर शब्द गयाथी संसारनो उठेद थाय श्रीनिशीथनी चुर्णिने विषे कळुं ठे ॥ तन्नदुकरं जं पण्णिसेविज्जइ तं दुकरं जं सम्मं आलोइज्जइ ति ॥ अर्थः—ते वीजुं कांइ जे प्रतिसेववुं ते दुकर नथी परंतु सम्यक्पणे आलोववुं ते दुष्कर ठे माटे शब्दते महोटा अनर्थनुं कारण ठे जे माटे कळुं ठे के शस्त्रनी पेरें, त्रिपनी पेरें, वेतालादिकना ठळमांहे पड्यार्नी पेरें अथवा उपयोग शून्यने यंत्र घाणीनी पेरें, प्रमादथके क्रोध पमाडेला

नी पेरे नथी तेवुं दुःख के जेवुं जावशयने अंगीकार करेथी दुःख थाय
 ठे ते शय्य इहां सर्व दुःखनुं मूल्य ठे जे शय्यराखे तेने बोधवीज पामवुं
 दुर्लभ थाय अनंत संसार वधारे जेणे राजपुत्र अने वणिकपुत्रनी पेरें
 थोडुं पण शय्य सेव्युं होय तो ते बेहु जेम कमुआ विपाक पाम्यां तेम
 ते पण कमुआ विपाक पामे तो वली वीजा घणा पापनुं शुं कहेवुं ?

पूर्वजवने विषे चारित्रलेइने एकवार सरागदृष्टियें करी पोतानी स्त्री जे
 साध्वीथइ हती तेनी साहामुं जोयुं एटलुं सरागपणुं रखुं तेथी एक अनार्य
 देशनेविषे आर्द्र एवेनामे राजानो पुत्र थयो अने वीजो वाणियानो पुत्र ए
 लाचीकुमार एवेनामें थयो तेमने रागरूप शय्यथकी कमुआ विपाक जोग
 ववा पड्या. धर्मथकी ब्रष्ट थया, नीचकुलमांहे जवुं पड्युं तेमाटे शय्यर
 हित थइने गुरुनी पासें आलोववुं गुरुनी पासें आलोववाथकी अनंता
 जीव सिद्धि वख्या. यतः ॥ निष्ठविश्व पावपंका, संभ्रमं आलोइअ गुरुसगा
 से ॥ पत्ता अणंतसत्ता, सासय सुखं अणाबाहं ॥ १ ॥ जावार्थः—निठव्या
 ठे पापरूप कर्दम जेणे एवा अनंता जीव सम्यक्पणे गुरुनीपासे आवी
 पोताना पाप आलोइने अव्याबाध शाश्वता सुखने पाम्या ॥ २ ॥

जेम चंद्रशेखर राजा पोतानी बहनेन उपर आसक्त थयो थको स्वामि
 डोही एटले ठलेकरीने पोताना स्वामिनो डोह करनार अने राज्यनो ले
 नार, तेमज महाठलजेदादिक कपटनो करनार एवो पापी हतो तेपण स
 म्यक्प्रकारें गुरुपासें आलोइ श्रीसिद्धाचलजीनी उपर मोहें गयो ए क
 था विधि कौमुदी ग्रंथमध्ये शुकराजानी कथाथी जाणवी.

माटे आलोयणानुं तप जे गुरुयें आप्युं ते सम्यक्प्रकारें पूरुं करी पोहो
 चारुवुं. आलोयण पंचासकनेविषे कहुं ठे के यतः॥ आलोयणासुदाणे, लिंग
 मणिविंतिमुणिय समन्ना ॥ पञ्चित्करणमुचिय, अकरणंचेव दोसाणं ॥१॥
 पस्किअ चाउमासे, आलोयण नियम साउदायवा ॥ गहणं अजिगहाणय,
 पुव्वगहिअनिवेणु ॥ २ ॥ जावार्थः—आलोयण देवाने माटे ए चिह्न ठे
 एम आगमना जाण मुनीश्वर कहे ठे ते चिह्न प्रायश्चित्त लेवुं ते उचित
 ठे आलोयण न लियेतो दोष थाय ॥१॥ पाखीयें तथा चोभासीने दिव
 सें निश्चयथकी आलोयण देवी अने आलोचकें पण पर्वणीने दिवसें अजि
 ग्रह नियमादिक ग्रहण करवा ॥१॥ ए चालीशमी गाथानो अर्थ ॥ ४० ॥

हवे पडिक्कमणानुं फल कहे ठे:-

॥ आवस्सएण एएण, सावज्जं जइवि बहुरजं होइ ॥
दुस्काणं मंतकिरियं, काही अचिरेण कालेण ॥४१॥

अर्थ:-यद्यपि श्रावकजे ठे ते बहुरज ठे एटले बध्यमान कर्मरूप रज नो धणी ठे अथवा बहुरज एटले विविधप्रकारना सावद्य पापारंजनेविषे अतिशय आसक्त ठे तोपण आवश्यक करवेकरीने एटले सामायिक, चो वीसहो, वंदनक, पडिक्कमणुं, काउसग्ग अने पच्चस्काण रूप षड्विध ज्ञावा वश्यकेंकरीने दंतधावनादिक करवुं एटले षड्विध ज्ञावावश्यक तडुप दातण करवेकरीने शुद्ध थावुं पण दंतधावनादिक उव्यावश्यकें करी नही.

दुःख ते शरीरसंबंधी तथा मनसंबंधी दुःख तेने अंतक्रिया एटले क्षय करे अचिरेण कालेण एटले खट्ठकालेंज अर्थात् तेहजजवमां क्षय करे इ हां जोपण दुःखनी अंतक्रियानुं अंतर रहित हेतु ते यथाख्यात चारित्रक हियें तेना लाजनेविषेज अंतक्रियाथाय ते इहां श्रावक परंपरायें मोक्षना हेतु एवा सामायिकादिक आवश्यकने आत्मज्ञावें करीने ज्ञावनी विशुद्ध तायें करतो थको ज्ञावचारित्र प्रगट करीने तज्ञवें मोक्ष जाय.

सामायिकादिक आवश्यकेंकरीज गृहस्थनेपण ज्ञावनी विशुद्धियें जगत चक्रवर्तिनी पेरें केवलज्ञान पामे अहो जव्यप्राणीउं ! सांजलो एक सामायिक आवश्यकना पदमात्र आलंबन पामीने अनंता जीव मोक्षें पोहोता ॥ यतः ॥ जोग जिणसासणम्मि, दुस्करखयं पजंजंता ॥ इक्किम्मि अणं ता, वटंता केवलंपत्ता ॥ १ ॥ ज्ञावार्थ-योगें योगें श्रीजिनशासननेविषे दुःखनो क्षय प्रयुंजता एकेक योगें वर्त्तता अनंता जीव केवलज्ञान पाम्या ए एकतालीशमी गाथानो अर्थ कह्यो ॥ ४१ ॥

हवे मन वचन कायानी प्रवृत्ति अतिसूक्ष्म ठे अने इंद्रियरूप तुरंगम अति चपल ठे तथा जीवने अत्यंत प्रमादनुं बहुलपणुं ठे माटे केटलाएक अतिचार अपराध स्मृतिमांहे नहीं आव्या होय विसर्जन थया होय परं तु ते सर्व आलोववा योग्य ठे जे कारणे जगवाननां वचन ठे के हे गौतम ! प्रायश्चित्तना ठेकाणां असंख्याता ठे तेमांहे एकपण आलोयाविना रहे

तो शब्दसहित मरणे मरे तेमाटे विसरी गयेला अतिचारने सामान्यपणे पडिक्कमवाने अर्थे गाथा कहे ठे:-

॥ आलोयणा बहुविहा, नय संजरिया पडिक्कमण काले ॥

मूलगुण उत्तरगुणे, तं निंदे तंच गरिहामि ॥ ४५ ॥

अर्थ:-आलोयणा ते गुरुनी आगल पोताना दुश्चरित्र कहेवां उपचार थकी तेना कारणचूत जे प्रमाद क्रिया तेपण आलोयणा कहियें ते आलो यण बहुविध एटले नानाप्रकारनी ठे तेहना हेतु घणा ठे ए कारण माटेज उपयोगी शून्यतायें पडिक्कमणा अवसरें आलोववा निंदवा गर्हाने अवस रें न सांचह्या ते, पडिक्कमणाना बे काल ठे तेमां एक तो सूर्यना उदयनी पहेलांज पडिक्कमवुं तेवार पढी पडिलेहण प्रमुख सर्व करे अने सांजे सं ध्या टले त्यांसुधी पडिक्कमणुं करे एटलो काल पडिक्कमणानुं मान साधु आश्रयी उत्सर्गथी ठे अने श्रावकने तो अपवादथी पण होय आजीवि काने हेतुयें व्यापारक्रियाने परवशें आगल मोडुं वहेलुं पडिक्कमणुं करे अ न्यथा नही. यतः ॥ वित्तिवुठेयम्मिउं, गिहिणोसीयंतिसवकिरियाउं ॥ निर विस्कस्सउल्लुतो, संपुष्णो संजमोचेव ॥ १ ॥ जावार्थ:-आजीविकाने अण चलावे गृहस्थनी सघली क्रिया सीदाय अने निरपेक्ष उद्यमे युक्त संपूर्ण संयमवंतने कांइ पण वांठा न होय ॥ १ ॥

हवे आलोयण ते शानेविषे होय ते कहे ठे. मूलगुण ते पांच अणुव्र तरूप अने उत्तरगुण ते गुणव्रत शिद्धाव्रतरूप आदिदेइने तेनेविषे वीसरी गयेला अतिचारनुं सामान्यपणे पडिक्कमवुं निंदवुं अने गर्हवुं जाणवुं ॥४५॥

एम अनुक्रमें दुष्कृतनी निंदा करीने विनयमूल धर्म आराधवाने का यायेंकरी उजो थयो थको “तस्सधम्मस्सकेवल्लिपसतस्स” एम कहीने मंगलिकने अर्थे ए गाथा कहे ते कहे ठे.

अश्रुठिउमि आरा, हणाए विरउमि विराहणाए ॥

तिविहेण पडिक्कंतो, वंदामि जिणे चउवीसं ॥ ४३ ॥

अर्थ:-गुरुनी पासेंथी अंगीकार कस्यो जे केवलीजगवाननो जांखेलो ए वो श्रावकनो धर्म तेने आराधवाने अर्थे तथा जलीरीतें पालवाने अर्थे हुं उठयो हुं उजमाल थयो हुं अने ते धर्मनी विराधना खंरुना करवाथी

निवर्त्यो तुं त्रिविधे एटले मन वचन कायायेंकरीने पम्कमवा योग्य अ
तिचारथकी निवर्त्योतुं एटलामाटे हुं श्रीऋषजादिक चोवीश जिनप्रत्ये
वांडुंतुं खेत्रथी तथा कालथी हुंकका उपकारी ठे तेभाटे. इहां चोवीशीनुं
ग्रहण होवाथी पांच नरत, पांच ऐरवत आदिशब्दथकी पांच महाविदे
हना जे तीर्थकर देव ते प्रत्ये हुं वांडुंतुं ॥ ४३ ॥

एम जावजिनने नमस्कार करीने हवे समकेतशुद्धिने अर्थे त्रणलोकना
शाश्वता अशाश्वता एवा स्थापनाजिनने वांदवा भाटे गाथा कहे ठे:-

जावंति चेइआइं, उहेअ अहेअ तिरिय लोएअ ॥

सवाइं ताइं वंदे, इह संतो तब संताइं ॥ ४४ ॥

अर्थ:-जेटला त्रणलोकना चैत्य तथा जिनप्रतिमा उर्ध्वलोक ते स्वर्गने
विषे,अधोलोक ते नवनपतिना नवननेनिषे,तिर्यक्लोक ते नंदीश्वरअष्टापदा
दि तीर्थनेविषे ठे ते सर्व तिहां रहेला परमेश्वरने हुं इहां रह्योथको वांडुंतुं.
हवे सर्वसाधुने वांदवाने अर्थे कहे ठे.

जावंति केविसाहू, नरहेरवय महाविदेहे अ ॥ स

वेसि तेसि पणउं, तिविहेण तिम्विरयाणं ॥४५॥

अर्थ:-जेटला कोइ साधु मति श्रुत अवधि विपुलमति मनःपर्यवज्ञानी
केवलज्ञानी चौदपूर्वी दशपूर्वी नवपूर्वी द्वादशांगी एकादशांगी जिनकटपी
थविरकटपी यथाद्वंदिक परिहारविशुद्धिखीराश्रव मध्वाश्रव संजिन्नश्रोत
कोष्टबुद्धि विद्याचारण जंघाचारण पदानुसारी वैक्रियलब्धिक. जेना कफ
पिट मल मूत्र प्रस्वेद केश नखादिक सर्व औषधीमय, आशीविष, पुट्टाक,
निर्ग्रथ, स्नातक, आचार्य उपाध्याय प्रवर्त्तकादिक अनेक जेदना साधु ते
उत्कृष्टा नव हजार कोडी अने जघन्यथी वे हजारकोडी साधु ते नरत
ऐरवत महाविदेहक्षेत्रनेविषे च शब्दथकी कोइ देवताना अपहत्या अकर्मचू
मिनेविषे होय ते सर्वेने त्रिविधे एटले मन वचन कायायेंकरीने हुं वांडुं
तुं. तिहां मननेविषे साधुना गुणनुं चिंतन करवुं तथा वचनेकरीने साधुना
गुणनो उच्चार करवो अने साधुनुं बहुमान करवुं तथा कायायेंकरी शिर
नमारवुं. ते साधु केवा ठे तो के मन वचन अने कायानी चपलतारूप
एवा जे त्रण दंरु तेथकी निवर्त्या एवा साधु ठे तेने हुं वांडुंतुं ॥ ४५ ॥

एम पडिक्कमणानो करनार सर्वचैत्यने सर्वसाधुने प्रणाम करतो थको प्रवर्द्धमान शुभ्रअध्यवसायें वधते शुभ्र परिणामें परिणम्यो थको एवुं विचारे जे आगला कालनेविषे पण मुजने एवा परिणाम होजो एवी शुभ्र जावनी वांठा करे ते इहां गाथायेंकरी कहे ठे.

चिर संचिय पाव पणा सणीइ, जव सय सहस्स महणी ए ॥

चउवीस जिण वणिग्गय कहाइं, चोलंतुमे दियहा ॥ ४६ ॥

अर्थः—घणाकालना संचितपापना प्रणाशनी करनारी तथाजवशत सहस्र ते शो हजार एटले एकलाख जव थया पण उपलक्षणथी अनंता जवनी मथनारी एवी चोवीशे तीर्थकरनी बीजकथा अंकुरनी वधारनारी चोवीशे जिनना मुखथकी नीकलेली जे कथा ते कथायेंकरीनें प्रज्जुनां नाम उत्कीर्त्तन प्रज्जुनां गुणगान चरित्रवर्णनादिक रूपवचननी पद्धतियें परमेश्वरनी कथा करी प्रज्जुनी पूजा पुष्पादिकें करतां तंबोलिया सप्पें दंश दीधो तोपण अरुग थका काउसग्गध्यानें रह्या एवा नागकेतुने तत्काल केवल ज्ञाननी आपनारी एवी चोवीशतीर्थकरनी कथायेंकरीने महारा दिवसो व्यतिक्रमो इहां बोध बीजनी प्रार्थना करतां दोष नही ॥ ४६ ॥

हवे मंगलिकपूर्वक पडिक्कमणानो करनार जवांतरनेविषे पण समाधि बोधपामवाने अर्थे प्रार्थना करेठे ते गाथायेंकरी कहे ठे.

मम मंगलमरिहंता, सिद्धा साहु सुयंच धम्मो अ ॥

सम्मदिठि देवा, दिंतु समाहिं च बोहिं च ॥ ४७ ॥

अर्थः—मुजने मंगलिक हो अरिहंतनुं, सिद्धनुं, साधुनुं, श्रुत ते अंगो पांगादिक आगमधर्मनुं, अने ज्ञान चारित्ररूप धर्मनुं, च शब्दथकी ए धर्म ते लोकमां उत्तमठे शरणभूत ठे एम देखाड्युं ए चार मंगलिक कहां इहां श्रुत अने धर्म वे जूदां कहां ते शुं धर्म श्रुतमांहे न आव्यो? पण श्रुत मंगलिकनुं प्रधानपणुं देखाडवामाटे जूदां कहां ज्ञान क्रिया बेहुजेदां मले थकेज मोक्ष ठे एम जणाववानेअर्थे कहां तेहज कहे ठे. यतः ॥ हयंनाणं कियाहीणं, हया अन्नाणउ किया ॥ पासंतो पंगलो दहो, धावमाणोवि अंधउ ॥ इत्यादि ॥१॥ नयत्वे पशवो जलैर्जलचराः सर्वेजटाजिर्वटाः, वट्कैर्जूर्जलताः सताः करिवराः श्रानादयो जस्मत्तिः ॥ वह्नीनां ज्वलनैर्ज

नाहरिवृषावद्धाः सदा रज्जुजिः, स्वर्गं यांति कथं न ते यदि वृथा ज्ञानक्रिये निष्प्रमे॥१॥ तथा ॥ वहीनां ज्वलनैः स्त्रियो बहुविधाः क्लेशैर्दरिद्राश्च चेन्मुक्तिं यांति पुनर्जनाः शमदमज्ञानक्रियाद्यैर्गुणैः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—क्रियाहीन ज्ञान ते ह्ययुं अज्ञानयुक्ती क्रिया हणी जेम पांगलो देखे अने आंधलो दोडे ठे ते जेम एकथी कार्यसिद्ध न थाय वेहुं मलवाथी वांठित कार्य थाय माटे ज्ञानक्रिया संयुक्त होय तो मोक्षरूप कार्य थाय ॥ १ ॥ तथा पशु नग्न फरे ठे, जलचरजीव जलमांहे रहे ठे, वटादिक जटा धरे ठे, नोज पत्रवृक्ष वटकल पहेरे ठे तथा बालक हस्ती, श्वानादिक राखमांहे पड्या रहे ठे, वली अग्निने सदाइ लोक, बाले ठे, सिंह, वृषभ अश्व सर्वदा दोरियें वांध्या रहे ठे तो ते स्वर्गं केम नथी जाता ? तेथी जो मोक्ष थाय तो ज्ञान क्रिया ए निष्प्रमाण गणाय ॥ १ ॥ घणी स्त्रीजं अग्नीमां बले ठे तथा दरिद्री लोको घणा प्रकारना क्लेशोने पामे ठे परंतु ते मुक्तिने पामता नथी मुक्ति तो मात्र शम दम ज्ञान अने क्रिया आदि गुणैकरीने प्राप्त थाय ठे ॥ १ ॥

श्रीआचारांग सूत्रमाहे कथ्युं ठे, यतः ॥ आणाणाए एगे निरूवठाणा एवंते तावहोइत्तितो अधिष्टायिक सम्यक्दृष्टि एवा देवता देवीजं जे धरणें ड्र अंबिका यक्षादिक ते मुजने समाधिपणुं आपो जे चित्तनी स्थिरता ते समाधि कहियें ते समाधि सकलधर्मनुं मूल ठे जेम शाखानुं मूल स्कंध ठे, प्रतिशाखानुं मूल शाखा ठे, फलनुं मूल फूल ठे, अंकुरनुं मूल बीज ठे तेम धर्मनुं मूल समाधि ठे. चित्तनी स्वस्थता विना जेटलां रूपाधर्मनां अनुष्ठान ते सर्व कष्टभूत जाणवां. प्रायः व्याधिपीडायेंकरी समाधिनी नाश थाय ठे ते माटे ते व्याधि पीडानो रोध करवो तेनो हेतु उपसर्गनिवारण ठे ते उप सर्ग निवारवानेमाटे समकेतदृष्टि देवदेवीनी प्रार्थना करवी ते प्रार्थना बोधि एटले परलोकें श्रीजिनधर्मनी प्राप्तिने अर्थें ठे. यत ॥ सावयधरंमि जंहूजा चेडजं नाणदंसण समेजं ॥ मिठत मोहिय मइणो, मा राया चक्रव ट्टिवि ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—श्रावकना घरनेविपे दास थावुं ते पण जहुं जे माटे तिहां ज्ञान दर्शनसमेत थावाय परंतु मिथ्यात्वें मोहितमतिवालो एवो राजा तथा चक्रवर्त्तिपणुं पण मुजने थाशो मां ॥ १ ॥

इहां कोइक एम कहेठे के समकेतदृष्टि देवदेवी समाधि बोधी आप वाने समर्थ ठे के नथी ? जो समर्थ नथी तो तेनी प्रार्थना करवी निष्फ

ल ठे अने जो समर्थठे तो दुर्जव्य तथा अज्ञव्यने केम समाधि आपता न थी. जो कहेशो के योग्यनेज आपवा समर्थ ठे पण अयोग्य अज्ञव्य दुर्ज व्यादिकने आपवा समर्थ नथी तेवारेतो योग्यताज प्रमाण राखवी तेवारे अजागलस्तननी पेरे वृथा प्रार्थना करवाथी शुं ?

हवे गुरु उत्तर कहे ठे के सर्वत्र योग्यताज प्रमाण ठे अमे वीजो कांइ विचार जाणता नथी अमे नियतवादी एकांतवादी नथी अमेतो सर्वनय समूहात्मक स्याद्वादी ठैयें ते अमे कहीयें ठैयें के सर्वसामग्री जोइयें जेम घटनी निष्पत्तिमां माटीनी योग्यता ठतेपण कुंजार, चक्र, चीवर दोरो वस्त्र दंडादिक सर्व जोइयें तेवारे घट नीपजे ठे सहकारी कारण तेहज जोवुं. तेम इहां जीवने योग्यता ठतेपण विघ्नना समूहने दूर करवा माटे समाधि बोधिना देवानेविषे देवता पण समर्थ ठे. जेम मेतार्थमुनिने पूर्वजवना मित्र देवतायें आवी सुलजबोधी कस्यो तेनीपेठें समकेतदृष्टि देवतानी प्रार्थना वलवती ठे.

इहां शिष्य आशंका करे ठे के सम्यक्दृष्टि देवतापासेथी बोधी समाधिनी याचना करतां तेमनुं बहुमान करवुं पडे तैथी शुं समकेत मलिन न थायके?

गुरु उत्तर कहे ठे के ते देवतानी पासेथी कांइ मोक्ष मागता नथी अमे तो एटलुंज मागियें ठैयें के धर्मध्यान करतां थकां अमारां विघ्न टालो एम धर्ममां अंतराय टालवानी प्रार्थना ठे एटलामाटे देवतानी प्रार्थना करतां कांइ दोष नथी जेमाटे पूर्वे श्रुतधरोनुं ए आचरण ठे. श्रीआवश्यक चूर्णिमध्ये श्रीवयरस्वामीना चरित्रनेविषे कह्युं ठे. यतः ॥ तच्चय अप्रासे अन्नोगिरि तंगया तच्च देवथाए काउसगगोकर्जं सावि अघुठिआ अणुगहं ति आणुनायमिति तथा आवश्यकनी काउसगग निर्युक्तिमांहे पण कह्युं ठे यतः ॥ चाउमासिए वरिसे खित्तदेव उसग्गे खित्तदेवाए अ वेयावच्च गराणं दिज्जा शुइ जक्कपमुहाणं करंति पक्किअ चाउमासिवेगे ॥ तथा बृहत्कटपज्ञाप्यमां पण कह्युं ठे ॥ पारिअ काउसगगो, परमिठिणं च कय नमुक्का रो ॥ वेयावच्चगराणं, दिज्जा शुइज्जाक्कपमुहाणं ॥ १ ॥

तथा चौदशें चुमादीश ग्रंथना कर्त्ता श्रीहरिज्जद्रसूरियें पण ललितविस्तरा ग्रंथनेविषे वेयावच्चना करनारां देवदेवीनी चौथी थोइ कही ठे तेमाटे समकितदृष्टि देवतानी प्रार्थना करवामां कांइ अयुक्त नथी ॥ ४७ ॥

हवे जेणे वारेवत लीधां होय तेने अतिचारनुं आलोववुं होय अने ते

ऐंज पडिकमणुं करवुं परंतु जेने व्रत न होय तेणें पडिकमणुं न करवुं एवी आशंका टालवाने चार प्रकारनुं पडिकमणुं मूलगाथायेंकरी कहे ठे.

पफिसि-धाणं करणे, किञ्चाण मकरणे पफिकमणं ॥

असद्वहणे अ तद्वा, विवरिअ परूवणाएअ ॥४८॥

अर्थः—श्रावकने पण सिद्धांतमध्ये स्थूलप्राणातिपातादिक तथा अठार पापस्थानक निषेध्यां ठे तेनुं करण एटवे आचरण कछुं होय अने २ जे श्रावकने करवुं घटे ते न कछुं होय जेम निद्रामांथी उठतीवखते सूतीवखतें वेसतीवखतें नवकार गणवो सूत्रोक्त श्राद्धदिनकृत प्रमुख अनेक ग्रंथनेविपे जे श्रावकनी करणी परमेश्वरनी पूजा प्रमुख कही ठे ते कृत्य न कच्यां होय तथा ३ काची समजणने लीधे सूक्ष्मनिगोदादिकना जावनी समजण न पड वाथी अथवा ए केणें दीठा ठे इत्यादि सूक्ष्मअर्थ सद्वह्या न होय तथा ४ विपरीत प्ररूपणा ते अवती प्ररूपणा उन्मार्गदेशना करवी ए देशना ते मरीची नी पेरें डुरंतडुःखनी हेतु रूप ठे. यडुक्तं॥डुघ्नसिएण इकेण, मरीइ डुरकसागरं पत्तो॥जमिउ कोडाकोडी, सागरसरिनाम धिजाण ॥२॥ जावार्थः—जेम एक डुर्जाधित वचनेंकरी मरीचिनो जीव डुःखरूप समुद्रमांहे पड्यो ते एक कोडा कोडी सागरोपम प्रमाण संसारमां जम्यो ॥ १ ॥ ए विपरीतप्ररूपणा अना उपयोगें करी होय तेनुं पडिकमणुं थाय ए चार प्रकारनुं पफिकमणुं कछुं.

इहां शिष्य, गुरुने पूठे ठे के श्रावकने धर्मनो उपदेश करवानो अ धिकार ठे? तेने गुरु उत्तर कहे ठे के श्रावकें जो गुरुनी पासं आम्नाय सहित सूत्रार्थ धास्यां होय अने गुरुयें आज्ञा आपी होय तो ते श्रावक, धर्मदेशना आराधना करे पोतें जणे गणे सांजवे अने लोकने धर्मवार्ता पण कहे इत्यादिक आगमप्रमाण ठे तेम आवश्यकचूर्णिकार कहे ठे के ते जिनदासनामा श्रावक अष्टमी चतुर्दशीनेविपे उपवास करे, पुस्तक वांचे ॥ ४८ ॥ ए विशेष हेतु दृष्टांतें सहितपफिकमणुं कछुं ॥

हवे संसारीजीवने संसारमां चारे गतिनेविपे अनेक प्रकारना जव जमतां थकां अनेक संसारी जीवोनी साथें वैर अयुं होय ते खमावे ठे,

खामेमि सबजीवे, सबेजीवा खमंतु मे ॥

मितिमे सबचूएसु, वैरं मज्जं न केणय॥४९॥

अर्थः—सर्वजीवने हुं खमावुं हुं अने में जे कांइ अनंतजवनेविषे मोह अज्ञानपणे पीड्या एवा जीवोने अनेक प्रकारनी पीडा उपजावी होय ते महारी अपराधरूप दुष्टचेष्टाने पण सर्वे जीवो तमे खमो एटले सर्वेजीवो तमे महारी उपर क्षमा करो अर्थात् महारे ते जीवोनी साथें कर्मबंध न होय एम करुणाबुपणुं जणाव्युं हवे हेतु कहे ठे. सर्वजीवोनी साथें सर्वजू त सत्वोनी साथें महारे मैत्रीजाव हो, महारे कोइ प्राणीनी साथें वैर अश्रीति न हो, एटले मुजने मुक्तिना लाजना हेतु ए सर्वजीव हो अने हुं पण ते सर्वजीवोने यथाशक्तियें मुक्ति पमावुं अर्थात् हुं कोइ जीवने मोक्ष जतां विघ्ननो करनार न थाउं, तत्व जाण्युं ठे माटे महारी निंदाना करनारनी उपर पण महारे द्वेषजाव नथी. ज्ञानांकुशमांहे कहुं ठे के माहरी निंदा करीने पण जो लोक संतोषने पामतां होय तो ते प्रयास कस्याविना महारे अनुग्रहरूप ठे; केस के कल्याणना अर्थी पुरुष परने संतोषनी पुष्टताना हेतुयेंकरी अर्थात् परने संतोष वधारवासारु दुःखेंकरी उपाज्जेलां एवां धननो पण परित्याग करे ठे.

हवे ए मैत्रीजावनानुं स्वरूप कहे ठेः—माऽकार्षीत्कोपिपापानि, माचजू त्कोऽपि दुःखितः ॥ मुच्यतां जगदप्येषा, मतिर्मैत्री निगद्यते ॥ १ ॥ जावार्थः—कोइ प्राणी पाप करशो मां, कोइ प्राणी दुःखी म थाउं कोइरीतें पण जगत् दुःखथी मूकाउं, एवी जे मति ते मैत्री जावना कहेवाय ठे.

वैर जो थोडुं होय तो पण ते आ जव अने परजवनेविषे महा अनर्थनुं करनारुं थाय, वैर ते कौरव अने पांडवने अठार अक्षौहिणी कटकना क्षयनुं करनारुं थयुं तथा कोणिक अने चेन्नामहाराजाने अनर्थकारि थयुं. श्रीजगवतीसूत्रमां कहुं ठे जे ॥ चेन्मय कोणिय जुप्रे, चुलसी ठनुअ लख मणुआणं ॥ रह मूसलंमि नेया, महासिला कंटकएचेव ॥ १ ॥ इत्यादि चार गाथानो अर्थ कहे ठेः—पंचमा अंगमांहे विसंवादपणे चेंडामहाराजा अने कोणिकना युद्धनेविषे चोराशी लाख अने ठनु लाख मनुष्यनो संहार थयो ते रथमुसलनो संग्रामनेविषे महाशिला कंटक संग्रामनेविषे थयो ॥ १ ॥ वरुण नामा सारथी सौधर्मदेवलोकें गयो तथा तेनो मित्र मरीने मनुष्य थयो, नवलाख माणस मरीने मत्स्य थयां, शेष बीजा जीव मरण पामीने तिर्यचगति तथा नरकगतिमां गया ॥२॥ कालकुमार आदिक द

शत्राह मरीने चोथा नरकनेविषे उपन्या ते नरकथकी निकलीने दशे जा
इ महाविदेहमां मनुष्य थइ तिहांथी मोक्षें जशे ॥ ३ ॥ तेमनी माता प
ण वैराग्य पामी श्रीवीरप्रभुनी पासेथी दीक्षा लेती हवी ए अवसर्पिणी
नेविषे एवो कोइ बीजो संग्राम थयो नथी ॥ ४ ॥

जूळ कमठनुं एकपस्कु वैरपण मरुञ्जतिने दशजव सुधी दुःखदायि
थयुं वली ते वैर, परजवनी परंपरायें अनुयायि थाय एटले पाठल चाड्युं
ज आवे; लोकमां पण कहे ठे. यतः ॥ वैर वैश्वानरोव्याधि, वादव्यसन
लक्षणं ॥ महानर्थाय जायंते, वकाराः पंच वर्द्धिताः ॥ ज्ञावार्थः—वैर, वि
श्वानर (अग्नि) व्याधि, (रोग) वाद करवो, व्यसन सेववुं, ए पांच प्र
कारना वकार वध्या थका महाअनर्थरूप थाय ठे.

एटला माटेज धर्मनुं मूल क्षमां एवुं श्रीवीरपरमात्मायें पोतें देखाड्युं ठे
जेमाटे इवामि खमासमणो इत्यादि पाठें इहुंहुं हे क्षमाश्रमण ! इत्यादिक
नेविषे परमेश्वरें क्षमानुं प्रधानपणुं देखाड्युं. यतः ॥ खंती सुहाणमूलं, मू
लं धम्मस्स उत्तमा खंती ॥ हरइ महाविज्जाइं, खंति डुरिआइं सवाइं ॥१॥
ज्ञावार्थः—क्षमा ते सुखनुं मूल ठे, धर्मनुं मूल ते पण उत्तम क्षमा ठे, जेम
महोटा वैद्य व्याधिने हरे ठे तेम क्षमा ठे ते सधलां पापने हरे ठे ॥ १ ॥
जे समर्थ होय तेने क्षमा कखानुं फल घणुं कखुं ठे. यतः ॥ दाणं दरिदस्स
पहुस्सखंति, इवानिरोहो मणइंदिअस्स ॥ पढमेवए इंदिय निग्गहो अ, च
त्तारि एआणि सुडुद्धराणि ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—दारिद्रपणामांहे दान, प्रभुता
मांहे क्षमा, मननी इवानो निरोध करवो, अने पहेलीवयमां एटले यौवना
वस्था मांहे इंदियनिग्रह करवो ए चार वाना अति डुप्कर ठे ॥ १ ॥

क्षमा आदरवाथी कूरगरु आदिदेइने घणा जीवो तेहज जवमा केवलज्ञा
न पामीने मोक्षें पोहोता माटे उत्तमजीवें वैर ठांरुवुं क्षमा आदरवी ॥४५॥

हवे पडिक्कमणासूत्रना अध्ययननो उपसंहार करतां थकां आगले ध
र्मनी वृद्धिनेअर्थें मांगत्तिक माटे ठेली गाथा कहे ठे.

एवंमह आलोइय, नंदिअ गरहिअ डुगंठियं सम्मं ॥

तिविहेण पक्कंतो, वंदामि जिणे चउवीसं ॥ ५० ॥

अर्थः—ए प्रकारें हुं सम्यक्करीतें गुरुनीपासें आलोइने पोतानां पाप क

हीने नंदीने एटले हा इतिखेदे में मातुं कछुं एवीरीते कहीने आत्मानि सा खे पापनी गर्हणा करीने गुरुनीपासें जुगुप्सां डुगंठा करीने सम्यक् प्रकारें अतिचार जाणीने तेनें रूमीरीतें मन वचन कायायें त्रिविधें पडिक्रम्या ए प क्रिमण नामा अध्ययन पुरुं थयुं माटे चोवीश तीर्थकरने वांडुं तुं ॥५०॥

इहां कोइ अपर कहे ठे के ए पडिक्रमणसूत्र कोणें कछुं तेने गुरु कहे ठे के जेम बीजां पडिक्रमणासूत्र बहुश्रुत स्थविरनां करेलां ठे तेम ए पण जाणवुं जेमाटे श्रीआवश्यकसूत्रनी बृहद्बृत्तिनेविषे “अस्करसन्निसम्मं” ए गाथाना व्याख्यानमां कछुं ठे जे आचारांगादिक जे अंगप्रविष्टश्रुत ठे ते ग णधरें कछुं ठे अने आवश्यकदिक अनंगप्रविष्टश्रुत ठे ते स्थविरकृत ठे जो कदेशो के श्रावकप्रतिक्रमणसूत्रने जो आचार्यकृत कहियें तो एनां ज्ञाप्यनि र्युक्त्यादिक पण जोइयें त्यां कहे ठे के आवश्यक दशवैकालिकादिक दश श स्त्रविना शेषबीजां शास्त्रने निर्युक्तिनो अज्ञावठे अने उववाइ प्रमुख उपांगने तो वली चूर्षिंनो पण अज्ञाव ठे माटे शुं ते सिद्धांत नथी? श्रावक पक्रिमण सूत्रनी विक्रम संवत् ११७३ ना वर्षमां श्रीविजयसिंहसूरि तथा श्रीजिनदेव सूरिकृत चूर्षि ज्ञाप्यादिक पण ठे अने वृत्ति टीकातो वली घणी ठे ए का रणमाटे श्रुतस्थविरने करवेकरीने सघला अतिचारनो विशोधक होवाथी ए श्रावकपक्रिमण सूत्र ते सर्व श्रावकें निश्चयें आदरवुं जेम साधु पोता नां पडिक्रमणसूत्रने आदरे ठे तेम श्रावकें पण पडिक्रमणासूत्र आदरवुं.

इहां अज्ञिनिवेश मिथ्यात्वना धणी कदाग्रही लोको ते वली एम कहे ठे के ए वंदितु नामे श्रावकनुं प्रतिक्रमणसूत्र ते तो पाठवथी कोण जाणे कोणें कछुं ठे तेमाटे ए मानवा थोग्य नथी एवुं जे कहे ठे तेनी शुं जाणीयें शी गति अशे जेमाटे ते सर्वज्ञप्रणीत मार्गने मरकवाथकी अनंता दुःख पामशे. यतः ॥ रज्ञो आणजंगे, इक्कुचिय निग्गहो हवइलोए ॥ सबनु आ णजंगे, अणंते सोनिग्गहं लहइ ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः— राजानी आज्ञा ज्ञागे थके लोकमांहे एकवार निग्रह थाय एटले दंरु थाय परंतु जे सर्वज्ञनी आज्ञानो जंग करे तेतो अनंती वार निग्रह पामे दंड पामे ॥ १ ॥

कोइक वली एमज कहे ठे के श्रावकना वंदिता पडिक्रमणा सूत्रनो वि चार अने अर्थतो वेगलो रहो पण प्रथम तो श्रावकने पक्रिमणुं करवुं तेपण क्यां कछुं ठे? माटे वंदित्तासूत्रनो विचार तदपि प्रलापमात्र जाणवुं.

गुरु कहे ठे के सिद्धांतमांहे श्रावकने पडिक्रमणुं करवानो पाठ अनेक ठेकाणे कह्यो ठे प्रथमतो श्रीअनुयोगद्वारमांहे देखियेँ ठैयें. यतः ॥ सेकित्तं त्रोत्तरिअं जावावस्सयं जं समणोवा समण्णिवा सावज्जावा साविआवा त चित्ते जाव उज्जकालं आवस्सयं करे इति तथा वली एज अनुयोगद्वारमां हे ए गाथा ठे. यतः ॥ समणेण सावएणय, अवस्स कयव्वयं ह्वइ जम्मा ॥ अंतो अहोणिसस्स, तम्हा आवस्सयं णाम ॥ १ ॥ जावार्थः—ते केम त्रोकोत्तर जाव आवश्यक जे साधु अथवा साध्वी श्रावक अथवा श्रावि का तेउ तच्चित्त एवां यथांथकां उज्जकाल आवश्यक करे. तथा तिहांज कहुंठे जे साधुयें श्रावकें अवश्य करीने पडिक्रमणुं करवुं होय जेमाटे अ होरात्रमांहे अंते कराय तेमाटे एनुं आवश्यक एवुं नाम ठे ॥ १ ॥

तेमज नवांगनी टीकाना करनार श्रीअज्ञयदेवसूरि तथा कलिकालमां सर्वज्ञ सरखा श्रीहेमचंद्राचार्य प्रमुख पूर्वाचार्यें रचेला एवा जे पंचाशक वृत्त, योगशास्त्र प्रमुख अनेक ग्रंथ ठे तेनेविषे श्रावकने पडिक्रमणुं साक्षात्पणे कहुं ठे ते सर्वत्र प्रसिद्ध ठे.

ते पडिक्रमणाना पांच जेद ठे एक दैवसिक, वीजो रात्रिक, त्रीजो पा द्विक, चोथो चातुर्मासिक अने पांचमो सांवत्सरिक ए पांच पडिक्रमणा ना विधि महारा करेला विधिकौमुदिनामा ग्रंथयकी जाणजो.

ए वंदितासूत्रनो वालावबोध जगतमां विख्यातिवंत एवा श्रीतपगठ वि रुदना धारक श्रीजगच्चंद्रसूरीश्वर होताहवा तेमने पाटें अनुक्रमें श्रीदेवसुंद रसूरि उत्तमोत्तम यथा तेमना पांच शिष्य हता तेमांहे पहेला शिष्य श्रीज्ञा नसागरसूरीश्वर गुरु ते विविध प्रकारनी अवचूरीरूप लहरीना प्रगट करवा यकी साचा नामना धारक यथा जेणे आगमना विविधप्रकारना आलावा उरुस्य्या एवा ते सूरिना इंद्र होताहवा तथा वीजा श्रीकुलमंरुनसूरी, त्रीजा श्रीगुणरत्ननामा सूरि, जे पट्टदर्शनवृत्ति, क्रियारत्नसमुच्चय, विचारसंग्रह इत्या दि ग्रंथोना करनार यथा, अने जे श्रीजुवनसुंदरसूरि आदिनेविषे विद्यागुरु पणाने जजता हवा तथा चोथा श्रीसोमसुंदरसूरि प्रवरगुरु चोथा गुरुनाइ महोटा महिमाना धणी यथा जेयकी धर्मनी वे प्रकारें अत्यंत संतति श्रेणी यइ ठे तथा वली यतिजितकल्पनीवृत्तिना कारक एवा पांचमा गुरुना

श्रीसाधुरत्नसूरीश्वर प्रवर थया, जेणे मुजसरखाने पण हाथें ग्रहण करी ने संसारकूपमांहेथी बाहेर काढ्यो ए पांच शिष्यनां नाम कहां.

ते पूर्वोक्त श्रीदेवसुंदरगुरुने पाटे श्रीसोमसुंदर नामा गणिना इंद्र ते यु गप्रधाननीपेरें जयवंता वर्त्ते ठे तेमना पांच शिष्य महोटापुरुष निरपेक्षी, स हस्रनाम स्मृतिप्रमुख कार्येंकरीने श्रीमुनिसुंदरसूरि जेवा गुरु प्राचीन आचार्यनामहिमाना धारक एवा श्रीजयचंद्रसूरि थया तथा संघना अने गहना कार्यने करवा उजमाल एवा मुनींद्र श्रीशुवनसुंदरसूरि प्रधान तथा दूरविहार करी गणने उपकारना कारक एकांगपणे एकादश अंगना धारक श्रीजिनसुंदरसूरि निग्रंथ अनेक ग्रंथना कर्ता तेमना शिष्य श्रीजिनकीर्त्ति गुरु होताहवा ते गुरुना प्रसादथकी विक्रम संवत् १४९६ नावर्षे श्रीरत्नशेखर गणि कार्यनी संतुष्टियें ए वंदितासूत्रनी वृत्तिने करता हवा.

जेम दधिमंथनें करी अर्थात् दधिवद्वौववाना रवैयायें करी तेमांथी उत्कृष्ट साररूप माखण शोधाय तेम चारवेदना समुद्र रूप अने पंडितोनेविषे इंद्रसरखाएवा लक्ष्मीजडनामा सूरियें प्रयत्नें करी आ वृत्तिने शोधी. तथा प्रशंसाना नीपजावनार गणिसत्यहंसपंकितें गुरुनक्तियें करी आ टीकानेविषे प्रथमदर्शने सांनिध्यपणुं कस्युं एटले प्रथम लखावी, ए टीकानुं नाम अर्थदीपिका ठे तेना अनुष्टुप्श्लोकनुं मान ६६४४ ठे महोटी चूर्षि विविधजातिनी वृत्ति तेने अनुसरीने अल्पमतिना धणी एवा में ए टीका करी एमां हे जे उत्सूत्र होय ते पंडितें शोधवुं ए वृत्ति घणाकाद जय पामो. ग्रंथाग्रंथ १२००० इत्यदं किंवाहुना सुज्ञेषु.

॥ अथ प्रस्ताविक सुजाषित दोहा ॥

सुणो वात सुविचार, एकमें अचरिज दीठी, नारी सात दस खनी, पुरुष त्रण चारे बैठी ॥ नारि न बोले चार, चार चिहुं चरणे दिछि, एकण ऊपर आइ, नारी नवसत्त बइठी, तिणकन्हे ले चारनर चिहुंदिसें, तिन्हि पुरुष कर कर फिरे, कहो अरथ सत्तर नारी, अनें सात पुरुष रामत करे ॥ १ ॥

कुसुमें मीठो अन्न, उदक मीठो जन्हाले, मीठो लूण रसोइ, वस्त्र मीठो सीयाले ॥ मीठो प्रेम पियार, वात मीठी अणदीठी, मीठी दूधनी वात, माहमीठी अंगीठी ॥ मीठी जह गरज हुये, मीठो रस तंतीतणो ॥ कवि गद् कहे कदहसिगलाहपें, सुत संगम मीठो घणो ॥ २ ॥

अथ गुरुयें शिष्यने पूठेला प्रश्नोत्तर.

॥ दोहा ॥ पानसडे घोमो अडे, विद्या विसरी जाय ॥ अंगारे रोटी जले,
 कहु चेला कुण ठाय ॥ १ ॥ गुरुजी फेरी नहीं ॥ मोटूं मोती मूल कम,
 सरवर पीठ न थाय ॥ रावत जागे राममें, कहु चेला कुण ठाय ॥ २ ॥
 गुरुजी पाणी नहीं ॥ सरवर फूटूं जल गयुं, परजा रूठी जाय ॥ लियो
 शाक अमथो रह्यो, कहु चेला कुण ठाय ॥ ३ ॥ गुरुजी पाल नहीं ॥
 उन्ना त्राठी अरहरे, चरखे रुठ न थाय ॥ महिषी दूधे उतरे, कहु चेला
 कुण ठाय ॥ ४ ॥ गुरुजी चारी नहीं ॥ पाकसांखि नूखें मरे, जेंस गइ ठटकाय
 ॥ लखतां उल वांकी लखी, कहु चेला कुण ठाय ॥ ५ ॥ गुरुजी पाडी
 नहीं ॥ घोमो घोमि न हथीउं, चोर ठंडोल्या जाय ॥ आइ कामणि फरगइ,
 कहु चेला कुण ठाय ॥ ६ ॥ गुरुजी जाग्यो नहीं ॥ घोडे धांस न वोटि
 यो, चाकर रूठो जाय ॥ ठते पलंग नूइंसूए, कहु चेला कुण ठाय ॥ ७ ॥
 गुरुजी पायो नहीं ॥ कहीं धूयो न नीसरे, म्होला वाय न जाय ॥ तीरा
 मठी वह गइ, कहु चेला कुण ठाय ॥ ८ ॥ गुरुजी जाळी नहीं ॥ कापो
 तूटे वल घटे, खीचड लूखो खाय ॥ कामण नेह वधे नहीं, कहु चेला
 कुण ठाय ॥ ९ ॥ गुरुजी चोपड नहीं ॥ एकांतरे हल वहे, पग अलवा
 णो जाय ॥ ढाडी गावे एकलो, कहु चेला कुण ठाय ॥ १० ॥ गुरुजी जोनी
 नहीं ॥ घेरथकी घोडी गइ, गइ अण दोइ गाय ॥ नारी शणगार सज्यो नहीं,
 कहु चेला कुण ठाय ॥ ११ ॥ गुरुजी वाली नहीं ॥ वपियो पियु पियु क
 रि रडे, खेती सुकी जाय ॥ पाल पंथि पाठो फिरे, कहु चेला कुण ठाय
 ॥ १२ ॥ गुरुजी पाणी नहीं ॥ घर आण्यो वूटो पशु, वात हुवे विकथा
 य ॥ त्रिय मस्तक वूटे फिरे, कहु चेला कुण ठाय ॥ १३ ॥ गुरुजी वांध्या
 नहीं ॥ राजा राज विणस्सिउं, दीवे तेज न थाय ॥ मोन्नी वेठा सासग्यो,
 कहु चेला कुण ठाय ॥ १४ ॥ गुरुजी दीवेल नहीं ॥ मूकी वस्तु जडे नहीं,
 चोटज नूली जाय ॥ लिखतां खोटूं लिख गयो, कहु चेला कुण ठाय ॥
 ॥ १५ ॥ गुरुजी सुरत नहीं ॥ घर आयो सज्जन गयो, घोडे झोड न था
 य ॥ गाडि बंध ढीला पड्या, कहु चेला कुण ठाय ॥ १६ ॥ गुरुजी ता
 एयो नहीं ॥ महल जला शोन्ने नहीं, गामज खात्रा थाय ॥ हाट श्रेणि

शोभे नहीं, कहु चेला कुण ठाय ॥ १७ ॥ गुरुजी वस्ती नहीं ॥ दान वा
 त जाणे नहीं, देरा द्वार न जाय ॥ तप कस्यो निर्थक गयो, कहु चेला
 कुण ठाय ॥ १८ ॥ गुरुजी जाव नहीं ॥ सज्जन लागे दुर्जना, मात पि
 ता न सुहाय ॥ घरत्रीया रूठी फिरे, कहु चेला कुण ठाय ॥ १९ ॥ गुरु
 जी हेत नहीं ॥ दीवे पतंग ऊपी ऊरे, परणि प्रदेशां जाय ॥ अणघटता
 करे घणा, कहु चेला कुण ठाय ॥ २० ॥ गुरुजी लाजें ॥ ठते पलंगे जुइं
 सुण, घडो बलक्यो जाय ॥ ठते रुगले टाहें मरे, कहु चेला कुण ठाय
 ॥ २१ ॥ गुरुजी जस्यो नहीं ॥ मोटूं सहर वशे नहीं, काया खीणज था
 य ॥ अड्यो दह्व पाठो हटे, कहु चेला कुण ठाय ॥ २२ ॥ गुरुजी राजा
 नहीं ॥ घोडो तो दूर्बल थयो, चाकर रूठो जाय ॥ जिहुक तो चूमो वदे,
 कहु चेला कुण ठाय ॥ २३ ॥ गुरुजी पाम्यो नहीं ॥ निज त्रीया अरु
 ण फिरे, परव ज कोरां जाय ॥ मोटा सुत वांढा फिरे, कहु चेला कुण
 ठाय ॥ २४ ॥ गुरुजी संपति नहीं ॥ खेतर चोरें जेदियो, गामे चोरी था
 य ॥ नाकि दाण आवे नहीं, कहु चेला कुण ठाय ॥ २५ ॥ गुरुजी चो
 की नहीं ॥ हाथ चूमि शोभे नहीं, अमलह चढा न थाय ॥ आण्यो के
 र खपे नहीं, कहु चेला कुण ठाय ॥ २६ ॥ गुरुजी रंग नहीं ॥ आंबो
 तो खाटो लगे, गुंबडे पीडा थाय ॥ जस्यो घमो फाटी गयो, कहु चेला
 कुण ठाय ॥ २७ ॥ गुरुजी पाको नहीं ॥ गाये पण शोभे नहीं, कूवे नीर न
 थाय ॥ नवमो ग्रह शोभे नहीं, कहु चेला कुण ठाय ॥ २८ ॥ गुरुजी
 सीर नहीं ॥ जामें फल नवि नीपजे, त्रीया गर्ज न थाय ॥ वाकि जह्नी
 शोभे नहीं, कहु चेला कुण ठाय ॥ २९ ॥ गुरुजी फूल नहीं ॥ घर खर
 च्च वाध्यां घणां, वेपार लाज न थाय ॥ लेणुं पाबु जडे नहीं, कहु चेला
 कुण ठाय ॥ ३० ॥ गुरुजी अविचास्यां घणां करे ॥ द्वारें ताबुं न ऊघरे, मं
 त्र सिद्धि नवि थाय ॥ दीठि वस्तु थाये नहीं, कहु चेला कुण ठाय ॥ ३१ ॥
 गुरुजी कुंची नहीं ॥ नारि नेत्र शोभे नहीं, अक्षर फिका लखाय ॥ घडा
 उमाट शोभे नहीं, कहु चेला कुण ठाय ॥ ३२ ॥ गुरुजी शाम नहीं ॥
 ॥ इति गुरुशिष्य बत्रीशी समाप्त ॥ इति संपूर्ण ॥

॥ इति श्रीश्रावकप्रतिक्रमणसूत्रनी अर्थदीपिका नामे टीकानो
 संक्षेप बालावबोध कथा सहित समाप्त ॥

ज ठे एवी आशंकानुं निवारण करवा माटे कहे ठे के इहां आ व्रतने विषे
वननुंज प्रधानपणुं वांब्हुं ठे, कारण के थापण राखीने पठी ना कबूल थवाथी
तुं बोद्धुं तेशी अलीक वचन थथुं माटे तेने आ वीजा व्रतमां कहुं ठे.

५ पांचमुं कूमी साक्षी जरवी ते लेवरुदेवडने विषे कोइने साक्षी कस्यो
थय, तेने लांच आपे अथवा द्वेषने वशे करी पोतें जूठी साक्षी जरे, ते
ला लोकने विषे अने परलोकने विषे पण अनर्थनो हेतु ठे, जेम वसुरा
थयें अज अब्दना अर्थनी जूठी साक्षी जरी, तेशी तत्काल मरण पामीने
नरकें गयो ॥ लौकिकशास्त्रेष्युच्यते ॥ ब्रूहि सादयं यथावृत्तं, लंवतेपितरस्तव
त्वदीयवचनस्यांते, पतंति न पतंति च ॥ १ ॥ जावार्थःलौकिक शास्त्र
मां पण कहे ठे, के जेहवुं ठे तेहवुंज कहे. तहारा पितरी ठे, ते अधर
था ठे, तहारा ते वचननें अंतें पडे, अथवा न पडे, एम ठे तेमां कूमी
साक्षीथी पितरीयो पडशे नरकें जाशे? माटे कूडी साक्षी जरीश मां ॥१॥

इहां पारकी थापण उलववी अने कूमी साक्षी जरवी, ए वे प्रकारनुं
तुं बोलवुं, ते यद्यपि द्विपदादिक संबंधि अलीक वचनमांहे अंतर्जुत थाय
तो पण लोकने विषे थापण मोसो अने कूडी साक्षी अति निंदनीय ठे.
माटे जूदां जूदां कह्यां. लौकिक शास्त्रमां कहुं ठे ॥ कूटसाक्षी सुहृद्गोही,
तघ्नोदीर्घरोषवान् ॥ चत्वारः कर्मचांमालाः, जातिचांडालपंचमः ॥ १ ॥
था च ॥ हस्ते नरकपालं ते, मदिरामांसं नृक्षिणि ॥ जानुः पृष्ठती मातंगि,
कं तोयं दक्षिणे करे ॥ २ ॥ चांमाली ग्राह् ॥ मित्रद्रोही कृतघ्नश्च, स्तेयी
पेश्वासघातकः ॥ कदाचिच्चलितो मार्गं, तेनेयं क्षिप्यते ठटा ॥ ३ ॥ कूटसा
क्षीमृषावादी, पक्षपाती जगदृके ॥ कदाचिच्चलितो मार्गं, तेनेयं क्षिप्यते ठ
टा ॥ ४ ॥ जावार्थ—कूडी साख जरे, मित्रद्रोह करे, कस्यो गुण न जाणे,
दीर्घ रोष राखे, ए चार, कर्म चांमाल जाणवा अने पांचमो जाति चंमाल
जाणवो ॥ १ ॥ तथा जानुपंडित पूठे ठे के तहारा हाथने विषे मनुष्यनी
बन्दी ठे, परंतु मदिरामांसनी नृक्षण करनारी, एवी हे चांडालि ! तहारा
क्षिण हाथने विषे जे पाणी ठे ते शा माटे ठे? ॥ २ ॥ तेवारें चांमाली
कहे ठेः—जे मित्रद्रोही, कस्यो गुणनो अजाण, चोरीनो करनारो, विश्वास
पाती एटला जन मार्गने विषे चाढ्या होय तेणे करी धरती अपवित्र थइ
थोय तेमाटे आ जलथी हुं धरतीयें ठांट नाखुं हुं ॥३॥ कूमी साक्षी जरे,

मृषा बोले, जूठा जगन्मानो पक्षपात करे एवा पुरुष धरती उपर चाब्या होय, तेने लीधे अपवित्र थयेली पृथ्वीने ठांट नाखीयें ठैयें ॥ ४ ॥ ए पांच प्रकारनुं जूठुं वचन नांखुं तेनुं जे विरमण एटले टालवुं ते मृषावाद विरमणव्रत कहियें, तेने विषे “आयरियमप्पसठे” एटले अप्रशस्तपणे प्रमादना वशथी जे अतिचार आचखुं होय इत्यादि पूर्ववत् ॥ ए अगीआरमी गाथानो अर्थ कह्यो-

हवे ए बीजा अणुव्रतना अतिचार पडिक्कमे ठे:-

॥ सहसा रहस्स दारे, मोसोवएसे अ कूम लेहे अ ॥

बीय वयस्स इयारे, पडिक्कमे देसियं सव्वं ॥ १७ ॥

अर्थ:- (सहसा के०) अकस्मात् पणे अज्याख्यान, बीजो रहस्याज्या ख्यान, त्रीजोखदारा मंत्रज्ञेद, चोथो जूठो उपदेश देवो, पांचमो कूट लेख ते जूठो कागल छखवो, ए बीजाव्रतना अतिचार प्रत्ये पडिक्कमुं बुं ॥ १७ ॥

१ पहेलो सहसा शब्दें सहसात्कारें कोशने जुठुं आल देवुं, जेम के आ चोर ठे, आ परदारापहारक ठे इत्यादिक अणविचाखुं, अठतुं आल कहेवुं, अठता दोषनुं आरोपण करवुं तेने सहसाज्याख्यान कहियें.

२ बीजो रहस्य ते केटलाएक एकांतें बेठा थका आलोच करता होय तेने इंगित आकारें जाणीने ए सर्व राज्यादिक विरुद्ध विचार करे ठे, एवुं जे कहेवुं ते रहस्याज्याख्यान कहियें, अथवा कोशनी चानी करवी, ते पण रहस्याज्याख्यान कहियें. जेम कोश बे जणने मांहोमांहे प्रीति थये ली जाणीने तेनी प्रीतिने त्रोरुवा माटे एकएकने इंगित आकारें जोशने एक एकने कहे के तुजने पहेलो ए अमुकप्रकारनी वातो कहेतो हतो एम कहिने बेनी मित्राइ त्रोरुवे ते रहस्याज्याख्यान अतिचार कहियें.

३ पोतानी स्त्रीयें विश्वास राखीने गुह्यनी वात करी होय, ते स्त्रीना गुह्यनी वात पोताना मित्रादिकने कहे, ते खदारामंत्रज्ञेद कहियें, इहां शिष्य पूठे ठे, के रहस्याज्याख्यान अने खदारामंत्रज्ञेद ए बेहुमां साची वात कहेवाय ठे, पण तेमां कांइ जुठुं बोलातुं नथी, माटे एमां शाना अतिचार लागे? तिहां गुरु उत्तर कहे ठे, के ए वात जे ठे, ते मर्मनी ठे, माटे ते सांजलवाथी कदाचित् स्त्री तथा मित्रादिकने मरणादिकनो अनर्थ थाय? माटे दोष जाणवो ॥ यतः ॥ न सत्यमपि ज्ञाषेत, परपीनाकरं वचः ॥

लोकेपि श्रूयते यस्मात्, कौशिको नरकं गतः ॥ १ ॥ जावार्थः—जेथी पर ने पीका उपजे, एवुं सत्यवचन पण न बोले, जेमाटे लौकिकमांहे पण सांजलीयें ठैयें. जे सत्यवचन बोलतां पण कौशिक ऋषि नरकें गयो ॥ १ ॥ इहां खदाराना ग्रहणनेविषे उपलक्षणथी मित्रादिकनो पण मंत्रज्ञेद जाण वो अने स्त्रीपण नरतारना गुह्यथी वात अथवा पोतानी सखी संबंधी गुह्यनी वात अन्यने कहे ते पण ए अतिचारमां लेवी.

४ चौथो मृषाउपदेश ते कोइ बे जणने परस्पर विवाद थयो होय तेमां जेनी उपर पोतानो राग होय तेने वैरी जीतवाना उपायना उपदेश आपे, परने ठग वाना उपाय शीखवे, मंत्र, यंत्र औषधादिकना उपदेश आपे, जेमां निर्दयिपणा नी मुख्यता होय एवां शास्त्र जणावे ते सर्व मृषा उपदेशरूप अतिचार जाणवां ५ पांचमो कागलमां खोटी मोहोर करवी बीजाना जेवा अक्षर लखीने जूठा अर्थ लखवा ते कूटलेख अतिचार जाणवो. गाथानो शेष अर्थ पूर्ववत्.

इहां शिष्य पूढे ठे के, कूडा कागल लखवा, ते तो महोदुं असत्यज ठे, तो ते करवाथी शी रीतें व्रतजंग न थाय? अर्थात् थायज. हवे गुरु कहे ठे के हे शिष्य! तें कह्युं ते सत्य ठे, पण एटलुं विशेष ठे के असत्य महारे न बोलवुं, एवुं पच्चस्काण करेलुं ठे, तेथी खोटा लेख लखवा ते वात लखवामां आवी पण बोलवामां न आवी, एवे अजिप्रायें करीने मुग्धबुद्धिने व्रतनी अपेक्षा रहे ठे. तेमाटे ए कूटलेखने अतिचारज जाणवो. जो जाणपणे लखे, तो अतिचारपणुं ठे जे कारण माटे ॥ यतः ॥ सहस्साप्रस्काणाश्च, जाणंतो जश् करिज्जातो जंगो ॥ जण पुण्णार्इजोगा, इहितो तोइ अइआरो ॥ जावार्थः— विचास्या विना जूठां आल आपे, ते जाणी करीने जो करे, तो व्रतजंग थाय पण जो अनुपयोग पणे लखे, तो अतिचार जाणवो ॥ १ ॥

हवे ए सत्यव्रत पालन करवानुं फल कहे ठे. एनाथी लोकने विश्वास उपजे, जगतमां यश वधे, पोतानो स्वार्थ थाय, सर्वने प्रिय लागे, सर्व कोइ तेनुं वचन मान्य करे, तेनुं वचन अफल न थाय, तेनां वचन सर्वने मधुर लागे, एटला गुण थाय, जेमाटे सघलाए मंत्रादिक योगसिद्धि पामवी. तथा धर्म, अर्थ अने काम, ए सर्व सत्यनाज बांध्या ठे, रोगशोकादिक पण सत्य थकी नाश पामे, जे सत्यवादिपणुं ठे, ते यशनुं मूल ठे. सत्यवचन ते पर मविश्वासनुं कारण ठे, सत्यवचन ते स्वर्गनुं बारणुं ठे, सत्यवचन ते मोर्दें

जवानुं पगथीयुं ठे, लोकने विषे पण सत्यपणे धरती रही ठे, सत्यथी आ काशें सूर्य तपे ठे, सत्यथकी वायु वाय ठे, सर्व कांइ सत्यने विषे रहुं ठे. जोइये ठैयें तो संप्रति कालें पण सत्यवादी धीज करवाने विषे तैयार थाय ठे तो पण पाठो निर्मल अइने निकले ठे, राजासरखा तेनी पूजा करे ठे, जगतमां प्रशंसा थाय ठे, सहुको तेने जलो जलो कहे ठे.

हवे जे पुरुष ए बीजुं व्रत नथी लेता, अथवा लइने अतिचार लगाडे ठे, अवला चाले ठे, तेनां फल कहीये ठैयें. ते जेम जेम बोले ठे, तेम तेम अ प्रियवादी थाय ठे. ते जो शुभकारी बोले ठे तो पण तेनुं कोइ सांजलतुं न थी केम के सहु जाणे जे ए जुठा बोलो ठे, माटे ए बोलशे, ते साचुं नहींज होय. अने सत्यवादी एकज वचन बोले, तेने सर्व कोइ सत्य करी माने अने असत्य बोलवाथी परजवें दुर्गंध मुख वालो थाय, तेनो मुखपाक थाय. तेनुं वचन सहुने अनिष्ट लागे, ते घणो कटुजाषी थाय, मूर्ख थाय, बधिर थाय, मूंगो थाय, तेनुं बोड्युं समजाय नहीं, इत्यादि सर्व पूर्वे घणा जूठां वचन बोल्यां होय, तेनां फल जाणवां. अने आ जवमां पण जूठा बोल नारनी जीज कपाय, घणा वध बंधादिक पामे, अपयश पामे, तेना धन नो नाश थाय, एटला वानां जूठा बोलवाथी थाय.

जे असत्यवादी होय. तेनो कोइ पण विनय न करे, अने ते जो शांत दां तादिक घणा गुणें करी सहित होय, तो पण तेनो कोइ विश्वास करे नहीं लौकिकव्यवहारमांहे तेनो कोइ आदर न करे अने धर्मने विषे पण अधि कारपणाने योग्य न होय ॥ यतः ॥ लाउ अ बीअं इकं, नासइ चारं गुरु स्स जह सहसा ॥ तह गुण गण असेसं, असच्च वयणं विणासेइ ॥ १ ॥ जावार्थः— जेम कडवी तुंबरीनुं एक बीज नाखवाथी हजार चार प्रमा ण गोल होय ते तत्काल कटुक विषरूप अइ जाय, तेम समग्र गुणना समूह होय पण एक असत्यरूप अवगुण होय, तो ते सर्व गुणनो विना श अइ जाय ॥ यतः ॥ वायसपयम्मि किंपिहु, सामुदिय लरकणाण लरकं पि ॥ अपमाणं कुणइ जहा, तह अदियं गुणगणं सयलं ॥ १ ॥ तालपुडं गरलाणं, जह बहु वाहीण खित्तिउं वाही ॥ दोसाण मसेसाणं, तह अविगिठो मुसा दोसो ॥ २ ॥ जावार्थः—जेम सामुद्रिक शास्त्रमां कह्या प्रमाणें जेहवां जोइयें, तेवां सर्व लक्षण उत्तम होय पण जो एक कागराना पगनुं अपल

क्षण होय तो तेने लीधे सर्व उत्तम लक्षण ते कुलक्षण जेवां थइ पडे, तेम मनुष्यमां जो एक मृषावादपणुं होय तो ते सघलाए गुणना समूहने अप्रमा ण करे ठे ॥ १ ॥ तालपुट विष तथा सर्पादिकनी गरल लाल प्रमुख जे ठे, ते जेम कोशना उपर परुवाथी तेने अघगुण करनारी थाय ठे, तथा शरीरनो क्षय पण करे ठे, तेम समस्त दोषमांहे मृषात्राषा रूप दोष ते महोटो दुगंठनीय ठे, एथी जीव धर्मना फलने न पामे ॥ २ ॥

हवे ए असत्य वचन उपर शेठना पुत्रनो दृष्टांत कहे ठे:— कोइ एक साधुनी सेवा करनारो श्रावक हतो, तेनो पुत्र नोधम्मिउं हतो, एटले धर्म रहित हतो, तेने तेना पितायें घणुं समजावीने बलात्कारें गुरुनी पासें आय्यो, जेवारें गुरुयें तेने धर्मोपदेश दीधो, तेवारें ते शेठनां पुत्र धूर्त्तपणे गुरुनो उपदेश सांजली रोमांचित् थइने गुरुनुं कहुं सर्व सत्यकरी मानवानी पेरे सांजलवा लाग्यो. श्रावकना बारे व्रतनुं स्वरूप गुरुयें समजाव्युं, ते सांजलीने प्रतिबोध पाम्यानी परें उठी उन्नो थइने गुरुने कहेवा लाग्यो के मने व्रत अंगीकार करावो तेवारें गुरु पण तेने धर्ममां दृढ करवा माटे तेनी घणी प्रशंसा करता हवा, ते सांजली शेठना पुत्रें गुरुने कहुं के हे महाराज! एक मृषावाद विरमणव्रत मूकीने बीजा अगीयारव्रतनो नियम मुऊने आपो, कारण के असत्य त्याग करवानो व्रत हुं गृहस्थ हुं माटे मुऊथी पले नहीं. बाकी बीजां व्रत पण सत्य बोल्या विना पालीश एवो तेनो व्रत पालवाने अयोग्य आशय जाणीने गुरु तथा माता पितादिक सर्व कुटुंबे तेने उवेखी मूक्यो जेमाटे श्रीहेमचंद्राचार्यजीयें कहुं ठे ॥ यतः ॥ पारदारिकदस्यूना, मस्ति काचित्प्रतिक्रियाः ॥ असत्यवादिनः पुंसः, प्रतिकारो न विद्यते ॥१॥ एकत्रासत्यजं पापं, पापं निःशेषमन्यतः ॥ द्वयोस्तुत्वा विघृतयो, राद्यमेवातिरिच्यते ॥ २ ॥ ज्ञावार्थः— परस्त्री गमन करनार तथा चोरीना करनार माटे प्रतिक्रिया एटले कोइक उपाय ठे, पण असत्यवादी पुरुषनो प्रतिकार एटले उपाय कोइ नथी ॥ १ ॥ एक स्थानकें जूठा बोलवानुं पाप राखीयें अने एक स्थानकें बीजा सर्व प्रकारना पापने राखीयें, ए बेहुने त्रा जुआमां नाखी साहामा साहामा तोलीयें तो मृषावचन बोलवाना पापनुं त्राजवुं त्रारे आशे अने नीचुं नमी जाशे ॥२॥ एबारमी गाथानो अर्थ ॥ १२ ॥

हवे ए बीजा व्रतने विषे दृष्टांतरूपें कमलशेठनी कथा कहे ठे.

विजयपुर नामा नगरने विषे दीनडुःस्थित जनने आधारभूत एवो नय
सार नामें राजा राज्य करे ठे. तेज नगरने विषे सरल खन्नावी, सत्यवादी,
नगरमां महोटी ख्यातिवालो, कमल सरखो सुकुमार, अटपलोत्री, अ
टप मोहवालो, परस्त्रीसहोदर, उचितनो जाण, कृतज्ञ, वली सत्य प्रति
ज्ञावान्, धर्मिष्ठ एवो, कमलशेठ नामें श्रावक वसे ठे. वली ते कमलशे
ठनी शीलगुणें करीनें निर्मल एवी कमलश्री नामें स्त्री ठे. तेहने एक विम
ल नामें पुत्र ठे, ते नामें तो विमल ठे, पण करणीयें जो जोश्यें, तो समल
ठे. एटले मखिन ठे, लोकमां एवी कहेवत ठे कें “ बाप तेवा बेटा ” हो
य, पण ते विमल तो जेम रविनो पुत्र शनिश्चर ठे, तेम तेना पिताश्री
उलटोज थयो ठे. उक्तं चः—न म्लापितान्यखिलधामवतां मुखानि, नास्तं
तमो न च कृताञ्जुवनोपकाराः ॥ सूर्यात्मजोहमिति केन गुणे न लोकान्,
प्रत्यापयिष्यसि शनेश पदैर्विना त्वं ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—समस्त तेजवंतनां
मुख पण तें म्लान केहतां मेलीं नथी कस्यीं, तथा अंधकार पण टाळ्यो
नथी, त्रण जुवनमां उपगार पण कोशने कस्यो नथी, अने कहे ठे जे हुं
सूर्यनो पुत्र तुं, एम हे शनिश्चर ! शमकस्या विना कये गुणें करीने तुं लोकने
विश्वास उपजावीश ? हवे ते विमल जे ठे, ते धर्मने नामें तो नाशी जाय,
अने धनने नामें उजमाल थाय अने वली तेमां पण पोतानुं पंक्तिपणुं माने,
तथा पोतानी प्रशंसा करे. एम करतां थकां एक दिवसें पुत्रने पिता कहे
तो हवो के हे पुत्र ! धननी उपार्जना करे शुं थाय ? माटे गुणनुं उपार्ज
न तुं कर. कहुं ठे के ॥ यतः ॥ आत्मायत्ते गुणाधानं, नैर्गुण्यवचनीयता ॥
दैवायते पुनर्वित्तं, पुंसः को नाम वाच्यता ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—गुणनुं जे रा
खवुं, ते आत्माने वश ठे, अने निर्गुणपणुं ते निंदनीय ठे, वित्त ते जाग्यने
आधीन ठे, नाम इति कोमलामंत्रणे एथी पुरुष एहवुं नाम ते शुं कहीयें ?
एटला माटे गुणनुं उपार्जन करे थके धननुं उपार्जन स्वतः रूमी रीतेंज
निपजे ठे, जो गुण न होय तो गृहस्थपणानो जे उद्योत ते निश्चें पलेवणा
सरखोज जाणवो, एटला माटे हे पुत्र ! तुं गुणनुं उपार्जन कर. कहुं ठे
केः— ॥ गुणेष्वेवादरः कार्यः, किमाटोपैः प्रयोजनं ॥ विक्रियंते न घंटा
जिर्गावः क्षीरद्विर्वजिताः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—गुणने विषेज आदर करवो, घणे

आडंबरें शुं प्रयोजन ? जो दूधरहित एवी गाय होय तो ते कांइ घंटादिकनी शोचायें करीनें मूढ्य न पामे. पण तेमां जो दूध होय, तो मूढ्य पामे, एम विविध प्रकारनी युक्तियें करीनें समजाव्यो, तेवारें लज्जायें करीने पितानुं वचन मान्युं, पण ते वचन, मने करी आदखुं नहिं. त्यार पठी धूर्तनी पेरें ते कमलशेठनो पुत्र विमलकुमार धूर्तताथी घणुं धन उपार्जन करीने पोताना पिताने देखाडे. अने एम कहे जे हे पिताजी ! जुळ ! में धूर्तकलायें करीने घणुं धन उपाज्युं. गुण उपाज्ये शुं थाय ? जे तमें मने गुण उपाज्यानुं अने धर्म उपाज्यानुं फल देखाओ ठो ? एम पिताने समजावीने वली कहे ठे जे हे पिताजी ! नीति शास्त्रमां कहुं ठे केः— जातिर्यातु रसातलं गुणगुणास्तस्याप्यधोगच्छतां, शीलं शैलतटात्पतत्वज्जिनः संदह्यतां वन्हिना ॥ शौर्ये वैरिणि वज्रमाशु निपतत्वर्थेस्तु नः केवलं, येनैकेन विना गुणास्तृणलवप्रायाः समस्ता इमे ॥ १ ॥ जावार्थः—जाति जे ठे, ते रसातल प्रत्यें जाळ, अने गुणना गण जे ठे ते वली तेथी पण हेठा जाळ, शील जे ठे, ते पर्वतना तटथकी हेतुं पओ, पोताना परिजन ते अग्नियें करी बलो, वैरीने विषे जे पराक्रम करवुं तेहने विषे तत्काल वज्र पओ, पण अमारो तो केवल अर्थ जे धन, तेज हो, कारण के एक धन विना समस्त जे गुणो, ते तृणना अंश सरिखा थाय ठे ॥ १ ॥ एहवां पुत्रनां गर्वित वचन सांचलीने पिता बोड्यो के हे पुत्र ! जेम सोजानुं जाऊपणुं जे ठे, ते दुःखदायक ठे, तेम अन्यायें करीने एकतुं करेलुं जे धन ठे, ते पण दुःखदायक जाणवुं. अन्याय करनारने आ जवनें विषे पण आकरा विपाक ज्येगववा पडे ठे, तेने विषे एक दृष्टांत कहुं तुं, ते सांचल.

शोरीपुरनगरनेविषे कोइ जमतो जमतो महाधूर्त आव्यो वि ते शाहुकार ने वेपें एक वाणियाने हाटें जोजननो सामान लेवाने अर्थें तयोज्यो, ते सामानना वे पैशा थया, तेथी ते वाणीयाने कहेवा लाग्यो के ते चू शेठ ! तहारा पुत्रने मारी साथें मोकल, तो अमारा वाणीयानी डुकानेथीदी । हुं अपावुं, ते सांचली तेणे पोतानी पासें वेठेला पुत्रने ते धूर्तनी साथें शिवोलाघ्रताथी मोकल्यो, तिहां थकी ते धूर्त ए वणिक पुत्रने ग्रहीने दोसीने, ए हाटें गयो. तिहां जारे जारे वस्त्र प्रमुख लीथां, ते लश्ने ते दोसीने कलेववा लाग्यो के आ मारो पुत्र तमारी पासें वेठेठे, ने हुं शीघ्रमूढ्य लेइने अ न आवुं तुं. कार

ए के अमो शाहुकार ठैयें, तेथी धनी एक पण कोइनुं देवुं राखीयें नहिं. एम कहिने ते हजामनी शालायें गयो. त्यां हजामत करावीने हजामने कळुं के तारी स्त्रीने मारी साथें मोकल, एटले हुं हजामत कराववाना पै शा आपुं, एम कही ते हजामनी स्त्रीने लइने तंबोलीनी डुकाने जातो हवो, ते हजामनी स्त्रीने बाहार उची राखी पोतें तंबोलीनी डुकाने तंबोळ प्रमुख ग्रहीने तेने कहेतो हवो के मारी स्त्री इहां बेठी ठे, ने हुं ताहरा मा गणा पैशा हमणांज लावुं तुं. वली बाहेर आव्या पठी ते स्त्री प्रत्यें एम क हेतो हवो के तारुं पण लेणुं हुं लइ आवुं तुं. तिहांथकी पूर्वोक्त सर्वे वस्तु ग्रहीने एक मोसीने घरे आव्यो, अने तेने कहेवा लाग्यो के हे मात ! हुं त मारो पुत्र तुं, आ सर्व चीजो जे हुं लाव्यो तुं, ते तमे ल्यो. डोसीपण ते वस्तु लइने हर्ष पामी थकी तेहने पुत्रनी परें जाणवा लागी अने द्रव्य आ प्याथी कोण संबंध, सिद्धि न पामे ? सर्व कार्य सिद्धि पामेज. ते धूर्त ह वे निश्चित मन थको ते मोसीने घेर सुखथी रहेतो हवो.

हवे जेनी पासेंथी प्रथम जोजननो सामान लीधो हतो ते वाणीयो पुत्र न आव्यो जाणीने तेनी शोध करवा निकळ्यो, त्यां तेने शोधतां पो ताना पुत्रने दोशी वाणीयानी डुकान पासें रमतो देख्यो, तेथी ते दोशी वाणीयाने कहेवा लाग्यो के आ माहरो पुत्र तमारी डुकाने क्यांथी आव्यो ? तेवारें ते दोशी वाणीयो बोळ्यो के ए ताहरो पुत्र नथी, पण एहनो बाप तो वस्त्रनुं नाणुं लेवा गयो ठे, त्यां सुधी ते ठोकराने आंहीं बेसारी गयो ठे. एटला माटे जो ताहारो पुत्र होय तो तुं द्रव्य आपीने लइ जा, तेम केहेवाथी ते बन्ने जणने मांहोमांहे घणोज जगको थयो.

ते समयमां हजाम पण पोतानी स्त्रीने शोधतो शोधतो तंबोलीनी डुकाने आव्यो, अने तंबोलीने कहेवा लाग्यो जे आ मारी स्त्री तारी डुकाने क्यांथी आवी ? त्वारे ते तंबोली बोळ्यो के ए स्त्रीनो धणी तो तंबोळना पैशा लेवा गयो ठे, त्यां सुधी आ स्त्रीने आंही मेळी गयो ठे. ते स्त्री जो ताहरी स्त्री होय तो तुं नाणुं आपीने सुखेंथी लइ जा. एम तंबोलीना बोल वाथी ते हजामने पण तेनी साथें घणीज तकरार थइ. एम ते चारे जणां वढतां वढतां राजा पासें गयां, राजा ते चारेनी वात सांजलीने विस्मय पामतो हवो. ने खेद पामी कोप्यो थको कोटवालने तेडावीने कहेतो

हवो के शीघ्रपणै चोर पकडी लाव. ते सांजलीने कोटवाले कछुं के ठीक, महाराज ! ए चोरने हुं सात दिवसनी अंदर पकडीने लावुं हुं. जो सात दिवसमां न लावुं, तो आप मुऊने गमे ते दंरु करजो.

त्यार पठी ते कोटवाल प्रमाद ठांडीने चोरने खोलवा निकल्यो. ते वात ज्यारें पेहेला धूत्तें जाणी, त्यारें ते धूत्तें पण प्रतिज्ञा करी जे सात दिवसमां कोटवालने धूतवो. सातमो दिवस थयो, त्यारें ते धूत्तें कोटवालने घेर जइने तेनी स्त्रीने कछुं जे ताहरा धणीयें सात दिवसमां चोरने पकडी लाववानी प्रतिज्ञा करी ठे, पण ते चोर न लाव्यो, अने आज सातमो दिवस ठे, तेथी राजायें रोष करीने तहारा धणीने हमणां दृढबंधने बांध्यो ठे, बांध्या थका तेणे मुऊने संज्ञा करी जे तुं महारे घेर जा, ने मारी स्त्रीने कहे के तुं नासी जा. जो तुं नाशी नहिं जा अने जो दुष्ट राजाने हा थ पकडाइश तो महोठो अनर्थ थशे ! ते कोटवालनी स्त्रीयें धूर्तना मुख थी एवी वाणी सांजली के तुरत ते पोतानुं घर पण सूनुंज मूकीने जागी गइ, तेवारें ते धूर्त घरमांहिथी सर्व द्रव्य लेइने पोताने स्थानकें गयो. त्यार पठी ते कोटवाल घेर आवीने घरमां जुवे ठे तो पोतानी स्त्रीने न देख तो कहेवा लाग्यो के अरे मारी स्त्री घरमांथी किहां जती रही ? पण कोइयें कांइ जवाब आप्यो नहिं, तेथी गाममां खोल करवा निकल्यो. गामनां सघलां लोक तेनी हांसी करवा लाग्यां, तेथी ते घणी लज्जा पाम्यो.

हवे राजसजाने विषे ते चोरने पकडवानुं बीडुं कामपताका नामें गणि कायें जाइयुं, ते वात ज्यारें पेला धूत्तें जाणी, त्यारें तेणे पण ते नाथकाने ठेतरवानी प्रतिज्ञा करी. हवे ते धूर्त देशांतरिने वेषें ते कामपताका गणिकाने घेर जइने केहतो हवो के आज इहां कोइ सार्थवाह परदेशी आव्यो ठे, तेणे पांचसो सोल टका मोकड्या ठे, ते तुं ले, ने चाल मारी साथें के ते सार्थवाहनी साथें हुं तुने मेलाप करावुं ! ते सांजली ते वेश्या पोतानुं सघलुं काम ठोडी धन लेवा माटे (५१६) टका तेनी पासेंथी लइ घरमां मूकीने ते धूर्तनी साथें चाली. ते बने जणां गाम बाहिर गयां, त्यारें ते धूर्त बोड्यो के हे पद्मिनि ! सार्थवाह आवे, त्यां सुधी आ परब ठे तेनी पासें रहेवानी जगा ठे, त्यां बेस, सार्थवाह थोडेक दूर ठे, ते हमणां आवशे. एहवामां रात पडी, अंधकार थयो अने अर्धरात्रि गइ, तेवारें ते वनमां सिं

हना जयथी बिहवा लागी, जय पामी थकी धूर्तनी साथेंज रही, तेम करतां ते वेश्यानां निद्रायें घूमित नेत्र जेवारें थयां, अने निद्रा आवी, तेवारें सुवर्णमय रत्न जमित एहवा सर्वे अलंकार तेना अंग उपरथी उतारी लइने धूर्त जागी गयो. पठी ते वातनी नगरमां खवरपडवार्थी गणिकानी हांसी थइ. त्यार पठी कामसेना नामें धूतारी गणिकायें चोरने पकडवानुं वीडुं जीदयुं. ते वात पण ज्यारें ते धूर्त जाणी, त्यारें पंफितनी शाखायें सांऊ व खतें गयो, त्यां जइ पंफितने कहुं के शीघ्र कमाड उघाडो, अने आ पोथी हुं आपुं, ते द्यो, ए पोथी घणी रूडी ठे. निश्चें हुं तमने आपवाने आंव्यो बुं, ते सांचली पंफित कहेतो हवो के हाल कमारुनहिं उघाडुं. त्यारें ते धूर्त कहुं के कमाड न उघाडो, तो तमारो हाथ बहार काढीने आ पुस्तक ल्यो. तेवारें ते पंफितें पुस्तक लेवा हाथ बहार काढ्यो, तेवोज ते धूर्त पोताने शस्त्रें करीने तेनो हाथ ठेदी नाख्यो. ते लइने चालतो थयो. कवि कहेठे के ते महापापीनुं कपट अगोचर केणें पण कदयुं जाय नहिं. हवे ते धूर्त ते पंडितनो हाथ पोताने हाथें बांधीने कामसेना गणिकाने घेर गयो. ते गणिकायें धूतारो उलख्यो, तेथी तेने कारमो प्रेम देखाडती हवी. ते धूतारयें जाण्युं जे मने गणिकायें उलख्यो ठे, तो पण तेनी साथें स्वेच्छाचारी पणें आपणें रमवुं! एम विचारीने तेनी साथें रमतो हवो. दंजें करीने ते गणिकायें जाण्युं जे एज धूतारो ठे तेथी जेवो जवा लाग्यो तेवोज तेनो हाथ पकड्यो. हवे तें धूर्त जे पंडितनो हाथ ठेदीने पोताने हाथें बांधेलो हतो, ते ठेद्यो. पठी ते गणिकाना घरमांथी सार सार वस्तु लइ पोताने स्थानकें चाड्यो गयो. जेवारें प्रजातनो समय थयो, तेवारें राजानी सजा ने विषे ते गणिका आवीने ते धूर्तना ठेदेला हाथने देखाडती हवी. जेनो हाथ ठेदेला हरो, ते धूर्त जाणवो. एवी वात कहेती हती, तेटलामां ते पंडित ठेदेला हस्ते पोकार करतो राजसजायें आव्यो, ने तेणें पोतानुं सर्व वृत्तांत कहुं, तेथी सघली सजायें ते गणिकानी हांसी करी. त्यार पठी राजानो धोवी जे महाधूर्त ठे, तेणें ते चोरने पकडवानुं वीडुं जीदयुं. ने कहेवा लाग्यो के ए चोरने हुं पकडी लावुं. अन्यायमांहे आसक्त एवा ते धूर्त ते धोवी, मने खोले ठे, एवी वात जाणी, त्यारें धोवीने घेर रातने समय आव्यो, ते धोवीयें तेने पूब्युं के तुं परण्यो ठो के नहिं? त्यारें धूर्त

कह्युं के हुं वांढो बुं, ने फरतो फरतो कलिंगदेशथी आव्यो बुं. एवी वात तेना मुखथी सांजलीने ते धोबीयें जाण्युं जे ए कोइक परदेशी गरीब ठे, एम जाणी पोताना घरमां तेने राख्यो. हवे ते धूर्त्त वस्त्र धोवानी कलामां प्र वीण ठे, तेथी तेने वस्त्र धोवा आपे, ते शीघ्रताथी धोइनाखे ठे. ने बली वस्त्र पण सारां धूए ठे, तेथी ते धोबी राजी थयो. ए रीतें ते धोबीने विश्वास पमानीने एक वखत धोबी सुतो हतो तेवामां राजाना वस्त्र लइने ते धूर्त्त ज्ञागी गयो, तेथी ते धोबीनी पण लोकोमां हांसी थइ.

हवे ते पुरना बधा माणसो ते धूर्त्तने केम पकमवो ? तेमां मूढ बनी ग यां, त्यारें अन्यायना हरनार राजायें पोतें ते धूर्त्तने पकमवानुं बीडुं जीड्युं. हवे राजा द्वारपालने तेमावी कहेवा लाग्यो जे रात्रें दरवाजे तालुं देवुं, ने महारा हुकुम शिवाय कोइने ते तालुं उघाडी देवुं नहिं. एम कही नगरना तमाम दरवाजा बंध करावीपोतें घोडे चढीने धूर्त्तने खोलतो हवो. पेलो धूर्त्त राजानां वस्त्र गधेमा उपर नाखी पोतें धोबी थइ दरवाजे आवी पो लीयानें दरवाजो खोलवानुं कहेतो हवो. तो तेणे दरवाजो उघाडवानी ना कही, ने कह्युं के राजानो हुकम नथी. त्यारें पेला धूर्त्त धोबीयें कह्युं के राजानां लुगडां बगमी जाशे, तो हुं जवाब नहिं दउं, ने तारो वांक का ढीश, त्यारें तुं जवाब देजे. ते धूर्त्तधोबीनी एवी वात सांजलवाथी पोली यो वीतो थको दरवाजो उघामी देतो हवो. तेथी पेलो धूर्त्त नगर बाहीर नीकली सरोवरनी पालें गयो, त्यां मडिमरने सरोवरमां जाल नाख तां दीगो, तेथी तेने कहेवा लाग्यो के हे मूर्ख ! इहां राजा धूर्त्तने खोल वा माटे आवे ठे, माटे तुं जा, नहिं तर तुजने देखतां वेंतज बांधशे. ते धूर्त्तना एवां वचनोथी ते मडिमर पाणीमां नागो, तेवारें ते धूर्त्त ते गधे डाने सरोवरनी पालें चरतुं मूकी, जे राजाना वस्त्र हतां, ते पोतें पहेरी ने नगर सन्मुख आव्यो, अहो ! जुठ धूर्त्तनी गूढता कहेवी ठे !

हवे राजायें धूताराने नगर बाहिर निकल्यो जाणीने पोखियाने आवी ने कह्युं के तें पोल केम उघाडी ? तेवारें पोखिये सर्व वृत्तांत कह्युं. तेथी ते ने उलंजो दइने नगर बाहिर आव्यो, तो पेला धूर्त्तने व्यवहारिया रूपे दी गो, तेथी तेने पूव्युं के जो ज्ञा ! इहां कोइ नरने गर्दन्नसहित तमें दीगो ? तेवारें धूर्त्त कह्युं हे नाथ ! तेतो नागो थको सरोवरना पाणिमांहे पेगो ठे,

तेवारें राजायें कछुं के आ महारो घोमो तमें पकमो, हुं तरतज तेने केशें पकमीने जगतनुं शक्य काहुं. एम कही तेने घोडो आपी राजा आगल गयो.

हवे ते धूतारो घोडे चमीने नगरमां पेगो. ने पोलीयाने कहेवा लाग्यो के में चोरने हण्यो ठे, माटे हवे दरवाजा बंध कर, बीजो कोइ आवे. तो उ घामीश मां. कारण के आ मारो पद्मपातियो बीजो राजा अमारा जेवोज ठे, माटे तेने आववा दइश नहिं. ते वात सांजली पोलीयो सत्य करी मानतो हवो. धूर्त्तने वृत्तांतें ते राजा धूताणो थको पोले आवीनिं पोलीयानें कहे के अरे दर्वान ! पोल उघारु. हुं राजा तुं, ते सांजली पोलीये कछुं के, राजा तो हमणां घोडे चडी नगरमां गया, ने तुं राजा नथी पण अन्य ठो. एटले धूतारो बोड्यो के दरवाजा उघामीश मां ? बहार अन्यधूर्त्त ठे, तेज ठे, एटले विदखे चित्तें ते राजा मनमां विचार करवा लाग्यो के ए कोइक धूर्त्तमां पण महाधूर्त्त ठे, जेणे मुऊ सरखाने पण धूत्यो, माटे एहनुं चरित्र चिंतववा योग्य ठे, विधातानी पेठें लोकने विषे जयपताका निश्चय एणे वरी. कोइ न जाणे, ते एहनी प्रशंसा करूं, तो मुऊने नगरमां प्रवेश करवा आपे. एवं विचारीने तेम राजा धूर्त्तने कहेवा लाग्यो के हे धूर्त्त ! त हारुं चरित्र उत्तम ठे, ने तहारी कला घणी प्रशंसवा योग्य ठे, तेणे करीने हुं तहारा उपर तुष्टमान थयो तुं, माटे तहारे जे वर मागवो होय, ते माग. तेवारें ते धूर्त्त बोड्यो हे राजन् ! जो तुं वर आप तो हो तो मुऊने अन्न यदान आप. तेवारें राजायें प्रमाण कछुं डाह्यो माणस पोतानुं बोड्युं पावे. ते धूर्त्तें पोतापणुं प्रगट करीने द्वार उघमाव्यां, अने पोतें राजाने सामो पगे पड्यो. राजायें पण धूर्त्तने वांसे हाथ फेरव्यो, ने तेने प्रशंस्यो. धूर्त्त पोतानो नवो अवतार मानवा लाग्यो, ने राजाने कहेवा लाग्यो के स्वामी ! तमे महोटो प्रसाद कस्यो. महोटानां वचन अन्यथा केम थाय ?

हवे धूतारो राजाना प्रसादथी निःशंक चित्त थको सांढनी पेरें मदो न्मत्तताथी स्वेढायें नगरमां जमतो थको विदास करतो. लोकोने पोतानी कलानो समूह देखाडी हर्ष उपजावतो विचरतो हवो.

एकदा ते धूर्त्त, सुखीयो थको विचारवा लाग्यो के इहां तो माहरुं धूर्त्तपणुं चालतुं नथी, कारण के हुं सहुमां जाणीतो थयो तुं, माटे हवे आ नगर ठोडीने बीजे ठेकाणे जाउं तो ठीक. एम विचारी चोरनी पेरें

राजाने पण कह्याविना ते धूर्त नगरमांथी नीकलीने झूतनी पेटें पृथ्वीने विषे जमतो जमतो पुर, पाटण ग्रामादिक सर्वेने धूततो धूततो अनुक्रमें जुवनावंत नगरना उद्यानने विषे राजचंपक वृक्ष हेतें विसामो लेवा बेगो. ते वृक्ष शाखायें करी अति विस्तीर्ण जोशने आदर सहित ते प्रत्यें जोतो हवो. तेना देखवार्थी धूर्तना चित्तने विषे नाना प्रकारना मनोरथना कद्दोल उठवता हवा. के आ वृक्ष घणुं सुंदर ठे, माटे इहां सुवर्ण मणिनो सात झूमिनो महोटो प्रासाद करावुं, ने पासें नाना प्रकारना जुवन करावुं. वली सर्व अंतेजरने क्रीडाने अर्थें वाव्य करावुं, प्रासादने फरतो कोट करावुं, ते मज फरतो वनखंरु करावुं. वली इहां हाथीनी शाला, घोमानी शाला, करावुं, ने हुं चक्रवर्तीनी पेरें महर्द्धिक संपदायें युक्त एवो राजा थाउं! एवा असंबद्ध अने असंजव वचन धूतारानां सांजलीने ते चंपकवृक्षनो अधिष्ठायक देव ते धूर्त प्रत्यें कहेतो हवो. के हे धूतारा! ते ताहारा दुष्ट चरित्रें करी घणा देश धूत्या, तुं जे बोले ठे, ते सघळुं निविवाद थारो. हे मूढ! फो कट एवां वचन केम बोले ठे? हुं तहारी पासें कांश देखतो नथी. हे निर्लक्ष्ण! तुज्जमां कोश सुलक्षण नथी तो ते तुज्जथी केम निपजशे? एहवुं ते देवतानुं वचन सांजलीने ते धूर्त कहे ठे. हे देव! माहरुं वचन सांजल. आ जथी सात दिवसमां जो हुं कह्या प्रमाणे कदापि न करुं तो ताहारी सन्मुख अग्निमां प्रवेश करुं. त्यार पढी ते नगरना पोलनी रहेनारी देवीना दहे रामां गयो. ते धूर्तें त्यां घणा कोडाकोमी जेला कस्यां ने मनथी अथवा वचन कटपना करीने गणेश, क्षेत्रदेवता, यक्ष, यक्षिणी प्रमुख आदि देइने द्वारपोलनी रहेनारी देवीनी साथे जुवटुं रमवा बेगो, तेमां ते लाखो टका जीत्यो. खमीना कटकाथी आंकडा मेली राखेला तेनो सरवालो करी गणेशने कहेवा लाग्यो के माहरुं धन जे तहारी उपर लहेणुं ठे ते तुं मने आप. नहिंतर त्रण खुणवालो तीखो पाषाण लइने तेनी अणीथी शी व्रपणे तारुं महोटुं पेट फोडी नाखीश. हे लंबोदर! तुं हास्यो ठो, माटे के म नहिं आप? एम कहीने ते धूर्त जेटले महोटो पाषाण तेने वास्ते उपाडे ठे, तेटले लंबोदरे पण जय पामीने वे लाख टका धूर्तने आप्या, एम वीजा पण सघला देवता व्यंतरादिक पासेंथी ते धूर्तें पोतानुं लेणुं लीधुं. जेमाटे निःसूक मनुष्यना व्यंतरादिक पण चाकर थाय.

हवे ते घृतारो धनें करीने तिहां आवासादिक शीघ्रपणे करावतो हवो. द्रव्यथकी क्युं काम सिद्ध न थाय? सर्व थायज. महोद्धात तथा आवास स घला कराव्या पठी स्त्री माटें हजारो टका खरची त्यां गणिकानुं टोळुं लाव्यो. तेमां मुख्य अनंगसेना नामें गणिका ठे, ते केवी ठे? तोके कामनीज से ना ठे, तेने पटराणी कीधी. ते संघातें विवास करतो थको, ते वृद्धदेवता नुं पूर्वे कहेळुं जे वचन, तेने वारंवार संचारतो, गर्वे करीने ते देव उपर रोष चढावतो हवो. त्यार पठी निकृष्ट एवी ते गणिका रीसाणी थकी ते धूर्तने माथे उपाडीने नगरने विषे लड् जती हवी. ने नगरमां ते धूर्तनुं सघळुं वृत्तांत कहेळुं तेथी राजायें जाण्युं जे ए महाधूर्त ठे. देवता सरिखाने धूत्या तो मनुष्यनुं तो शुंज गजुं? तेथी राजायें ते धूर्तने अनेक विडंबनायें करी नारकीनी पेरें विडंब्यो. ने तेने नगरमां फेरवीने उपाडीने दूर नाखी दीधो, कुमरणे माथ्यो थको ते दुष्ट निर्जाग्य मरीनें दुर्गतियें गयो, घणा जव जम शे. ए रीतें ते पापीना पापनां फल केवां प्रगट थयां? कमलशेठ कहे ठे के हे पुत्र! ए धूर्त सर्व धूर्तमांही शिरोमणि हतो ते पण एवी विटंबणा पा म्यो, तो धूर्तपणुं केम जळुं होथ? ते सांजळीने विमल पोताना पिताने एहळुं कहेतो हवो के, हे तात! अन्याय करनारने ए दृष्टांत युक्त ठे, पण हुं हस्त कलायें करीने धन उपार्जुं बुं, अन्यायें कोशुं द्रव्य लेतो नथी.

त्यारें पिता कहे ठे, हे पुत्र! तुं जे कार्यमां द्रव्य पेदा करे ठे तेमां शुं कांश अन्याय नथी? शुं ते न्यायज ठे? जेमाटे कपटें करीने परनुं धन लेवुं, तेतो अन्यायज ठे, हस्तकला ते वंचना ठे. तेमाटे सर्वथा व्यवहार शुद्धियेंज द्रव्य उपार्जवुं, उंळुं देवुं नहिं, अधिक लेवुं नहिं, जे कपट करीने द्रव्य उपार्जे ते प्रगटपणे नरकें जाय. ए रीतें शेठें पुत्रने अनेक वार कहेळुं, पण तेनो स्वज्ञाव टढ्यो नहिं, जेमाटे पोत पोतानो स्वज्ञाव मूकवो ते घणो दुःकर ठे, दुःखें मूकाय. कहेळुं ठे के ॥ परीक्षाणीयोयत्नेन, स्वज्ञावोनेतरे गुणाः ॥ व्यतीत्य हि गुणान् सर्वान्, स्वज्ञावोमूर्ध्नि वर्तते ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—यत्ने करीने स्वज्ञावनी परीक्षा करवा पठी वीजा गुण खोलवा, कारण के सघला गुणने ठांडीनें स्वज्ञाव ते सर्व गुणने माथे आवे ठे ॥ १ ॥

एकदा ते विमलशेठें घणां करियाणां जर्या, ने त्यांथी देशांतर जवानो थारंज कस्यो, त्यारें तेनो पिता कहेवा लाग्यो के हे पुत्र! ए देशांतर गम

न जे ठे, ते दुःखनुं कारण ठे. इत्यादिक बीजी पण घणी युक्तियो कहीने पि
 ताये वास्यो तो पण विविध वस्तु ग्रहिने वेपार करवामाटे ते सार्थवाहनी
 पेरें हजार पोठीया लेइने स्थलमार्गे चाल्यो, ते सोपारापुर पाटणनी पासं म
 लयपाटणमां गयो. त्यां रही सर्व करियाणां वेच्यां, तेमां अठ्ठावीश हजार सो
 नश्यानो लाज्ज थयो, तेवारें घणो खुशी थतो चिंतववा लाग्यो ॥ कह्युं ठे के ॥
 वाणिआणं वणिज्जंमि, माहणाणं मुहंमि अ ॥ खत्तियाणं सिरी खग्गे, कारुणं
 सिप्पकम्मसु ॥ १ ॥ जावार्थः—वणिकनें व्यापारनें विषे, ब्राह्मणने मुखने
 विषे, कृत्रियने खड्गने विषे, कारुनारुने शिष्टप कर्मने विषे, लक्ष्मी होय
 ठे ॥ १ ॥ वढी अधिक लाज्जने अर्थे तिहांथी करियाणां लेइने पोताना
 नगर जणी पाठो वढ्यो. तेतलामां वाटें वर्षाकाल थयो, ते पंथीजनने काल
 सरिखो ठे ते गर्जारव सहित बीजदी रूप दंके करी सर्वने जय पमारवा
 लाग्यो तिहां घणो कादव थयो तेवारें पामर जनविना कादवमां कोण चाले?
 एवो विचार करी ते ठावणी करी त्यां रह्यो एवे अवसरें विजयपुरनो वासी
 महाबुद्धिनिधान गुणनो तो जाणे समुद्रज होय नहिं? एवो सागरनामा
 व्यवहारीयो बुद्धिनो सागर ठे, ते पहेलां धन उपार्जवा माटे परदेश गयो हतो,
 ते पण घणी सार वस्तु लेइने ज्यां विमल ठे त्यां आव्यो. विमल अने सा
 गर बेहु एक नगरनाज वासी ठे तेथी विमलें तेने उलख्यो, अने कुशलादिक
 पूढ्यां, अने तेने आग्रह करी राख्यो. वली कह्युं के, आपणे बन्ने साथें नग
 रमां जइशुं. ते सागर पण त्यां रह्यो थको, दिव्य जे जदी मनोवांठित व
 स्तु ते त्यां वेचीने बीजी नवी वस्तु उंलेतो हवो. हवे ते महाधूतारो विमल
 पोतें तेना काममां बच्चें पद्दीने तेनो माल वेचावे, तथा बीजी वस्तु लेवरावे,
 तेमां चोर कलायें करीने तथा दलादी प्रमुख हस्तकलायें करीने दशहजार
 सोनश्या उपार्ज्या अने मनमां विचारवा लाग्यो जे महारो पिता महोटो
 मूढ ठे जे मूऊने वारे ठे, में तो हमणांपण ए कपट युक्ति थीज धन मेलव्युं!

हवे ते बे जणा पोत पातानुं डव्य तथा करियाणां सर्व लेइने वर्षाति
 क्रमें घोडे चड्या थका तिहांथी चाल्या, ते पोतानां नगर समीप आव्या.
 तेवामां ते कमलशेठें पोताना पुत्रनुं आगमन सांजदयुं जेथी साहामो
 आव्यो. उचितना जाण होय, ते उचितपणुं केम उलंघे? तेथी ते बे जणे
 शेठने प्रणाम कस्यो. तेवारें खेहें करीने माहोमांहे कुशल देमादिक पूढ्यां,

ते त्रणे जणा घोडे चड्या थका साथनी आगल जाय ठे, तेदळे हवे विमल प्रत्ये सागर कहे ठे, के हे मित्र ! चित्तने चमत्कार उपजे एहवुं हुं अणदीतुं अणसांजदयुं, कांश्क तुजने कहुं. ते सावधान चित्तें करी सांजल. इहां थ की आगल पाकेल आंवानुं जरेलुं गाडुं हलवे हलवे चादयुं जाय ठे, तेह नो सारथि ब्राह्मण ठे, वली तेनी पासें पाणीनो जरेलो करबनो ठे, ते गाम्ना नी पठवाडे लाकमीमां जराव्यो ठे, ते ब्राह्मण कोढीयो ठे तेना शरीरमांथी रक्तपित्त वहे ठे वली पाणी निकृष्ट कष्टें करी हाले ठे: तेणे करी पाणी गले ठे गाडाना हालवार्थी मोहोलुं ठे, जे बलद जोतस्या ठे, तेमां जमणे पासें जे बलद ठे ते गलीयो ठे, वली नाबी बाजुनो बलद नाबे पगे खोमो ठे, वली ते बलद डावी आंखे काणो ठे. अने ते बेभियुं गाडुं ठे तेने पूठें रह्यो थको चांडाल आक्षेप करतो अणलातो थको हांके ठे. वली ते गाम्नानी प ठवाडे कोश्कनी वहू रीसाइने आवे ठे, ते स्त्री नावा पगने विषे सर्वथा प्र धान लक्षणे करी सहित ठे, पगे अणुआणी ठे, तेना शरीरने विषे घणा आचरण ठे, निश्चें ते स्त्री वणिकनी ठे, ते गर्जवंती ठे, दूकनो प्रसव थनार ठे, अने ते वली पुत्र प्रसवशे, ते स्त्रीना सकल शरीरने विषे कुंकुमनो रंग ठे, अने चोटलो बकुलना फूलें गुंथ्यो ठे, फूल वेणीमां गुंथ्यां ठे, ते बहु मूख्यवालां ठे, ने ते स्त्रीनुं पहेरवानुं वस्त्र कसुंबी नवुं रंग्युं ठे. वली ते गाडा उपर बेठी ते पण सांगने स्थानकें बेठी ठे. पण गाम्नामां बेठी नथी. गाडानो खेरु वेनीया उपर वेगो ठे. सागरना मुखथी एहवी वात सांजलीने विमल कहे ठे. आ तुं शुं असत्य बोले ठे? एवी अकट्टिपत वात तो सर्वज्ञविना वीजो कोश्क पण कही शके नहीं माटे ए तहारी वात कोण सहहे? तुं आवी वातो क्यां थी जाणी शके? पण तहारी जीज घणी लांबी ठे, तेणे करीने तुं यद्वा तद्वा लवारो कस्या करे ठे? ते सांजलीने सागर बोळ्यो, कटपांतें पण हुं अ सत्य न बोलुं, में तो गुरु पासेंथी सत्यव्रत लीधुं ठे, अने सत्यमांज महोटाइ रहेली ठे, माटे महारुं बोलवुं केवारें मिथ्या न थाय. जो तुजने प्रतीति न होय, तो हाथमां कंकण ठतां आरिसो शोधवानी जरूर नथी तेनी पेटें आ तहारा मुख आगल गाडुं जाय ठे, ते जइने जोश् आव. कवि कहे ठे, के ए वात खरेखरी साची हती तो पण अज्ञव्यनी पेटें सर्व प्रकारें ते विमलने सहहणा न आवी, जेमाटें सुबुद्धियानुं वचन दुर्बुद्धियाना मनमां केम उतरे?

हवे धीठामांहे शिरोमणि एवो विमल वोळ्यो के, हे मित्र ! तुं आ आ टळुं बधुं धीठाइपणानुं अवलंबन केम करी रह्यो ठो ? ते सांजली सागरें कहुं के, धीठाना साथें धीठाइ करवीज युक्त ठे, वांका साथें वांकुं थावुं, सर लनी साथें सरल थावुं, प्रवीणनी साथें प्रवीण थावुं. जेम के लोक पण कहे ठे के आडे लाकडे आडो वेर, तेम वांके वांको अने समे समो. तेवारें विमल लोचनें वशें करी उतावलो हलफल करतो थको कहेतो हवो के हे विमल ! जो ताहारी वात असत्य थाय, तो तारी सर्व वस्तु माहरी थाय. तेवारें क्रोध चढावीने सागर कहे ठे के, तें कही ते वात महारे प्रमाण ठे, जो ए वात साची थाय तो तारी वस्तु ड्रव्यादिक जे ठे तेनो धणी पण हुं थाउं ! तेनुं कहेवुं विमलें पण मान्युं, हाकारो कख्यो. एक एकना हा थमां ताली पानी सावेत करी पठी कमलशेठप्रत्यें सागर कहेतो हवो के, अमो बन्नेना तुमें इहां साक्षी थाउं. तेवारें कमलशेठ कोमल वचने करी सागरप्रत्यें कहे ठे के, हे सागर ! तुं पण एहना जेवो केम थाय ठे ? तुं तो माह्यामां मुख्य ठो. त सांजली विमल पोताना पिताने कहेतो हवो हे तात ! तमें शुं हमणां पण मुऊ पुत्रने हलको पाडो ठो ? एम करवाथी कांइ महोटाइ पामशो ? तेवारें कमलशेठें कहुं के इहां उतावलानुं काम नथी तुं तो न्हानो थइ बूटे पण मुऊने जोगवुं पडे !

वली सागर कहे ठे के, हे कमलशेठ ! जो तारो पुत्र माहरे पगे आवी ने पडे, तो में जे होम करी ठे ते हमणांज हुं मूकी आपुं, हजी कांइ बगड्युं नथी. तेवारें विमल वोळ्यो ए ताहरुं समय धन में लीधुं एम नकी जाणजे. हवे तुं जिद्दा माग जिद्दा समयें तने कूतरा आवी पगे लागशे. ए रीतें घणा वाचाल थका विवाद करता ते बे जण गामानी पासें आव्या, तिहां विमल म डर धरतो थको जुए ठे तो ते शकटनो सारथि चांमाल प्रमुख सागरें कख्यो ह तो तेवो त्यां न दीठो, तेथी विमल जेटलामां उद्धासवंत थयो थको सा गरने पूठेठे तेटलामां आदर सहित सागरें सारथिने पूब्युं जे ते गर्जवती स्त्री क्यां ठे ? त्यारें ते सारथियें कहुं के ते गर्जवती स्त्री नजीकना वनमां प्रसववा गइ ठे. इहां पासेंना नगरमां ते स्त्रीनां माबाप रहे ठे, तेथी ते स्त्रीनी माताने तेरुवामाटें चांडालने मोकळ्यो ठे. हुं बाह्यण बु ? अने ए तो वणिकनी वहू ठे. जर्तारें मार आप्याथी एमनाथी रिसाश्ने हुं पानोसी

हुं तेनी प्रीतियें करीने मारी पूर्वे आवी ठे, माटे महाराथी शी रीतें काढी मूका
 र? विषम वेलायें बीजा कोइ अणउलखिताने पण राखवो घटे, तो वली
 उलखीतानुं तो शुंज कहेवुं? एटलामां तिहां ते स्त्रीनी माता पण आवी, अने
 ते चांफाल पण आव्यो. तेने ब्राह्मणे पण पुत्र आव्यानी वधामणी दीधी
 एम सघलो संवाद साचो थयाथी सागर बोदयो के, हे विमल ! हवे ए तमारा
 सर्व माल करियाणां प्रमुख जे ठे, ते महारा घरने विषे मोकलो, हवे ते वधां
 माहारां ठे. तेवारें ते धूर्त विमल धूर्तपणानी धीरता राखीने कहेतो हवो
 के, हे चाइ ! हुं तो तमारी साथें हसतो हतो. तमें मने हसो ने हुं तमने
 हसुं. तेवारें सागर कहे ठे के, फोकट क्लेश करे शुं थाय? हमणां तो पोता
 ने धेर जाळ, मुऊने जेम उचित करवुं घटशे, तेम हुं करीश. इत्यादिक वि
 चार करतो सघदां विमलनां करियाणां पोतानी वाडीमां उतारीने सागर
 पोताने घेर आव्यो. तेवारें लूटायानी माफक शून्य थइ गयानी रीतें, मूर्ति
 तनी पेरें, जाणे हणी नाख्यो होय नहिं? एवा विमलने महोटे कष्टें करी
 ने कमलशेठे पोताने घेर आयो. ते विमल जेवो मुखें ठे तेवोज चित्तने वि
 षे पण अति मखिन ठे, वली ते विमल पोताना पिता कमलशेठने विमलनी
 पेरें अति नम्र थइ विनतिकरे ठे के, हे तात ! आ आपदारूप समुद्र केम
 तरवो? जो वली तमे बुद्धिरूप नाव आणो, तो निस्तार थाय, में तो आ हा
 स्यपणे कहुं हतुं ने ते सागर धूर्त तो प्रमाणज करी लीधुं, तेमाटे हे तात !
 तमें ते सागरना घरने विषे जइ तेने जेम तेम मनावो, कोइ वीजी युक्तियें
 करी वश करो, समुद्रनी पेरें दुःखें ग्रहवा योग्य एहवा ते सागरने तमे
 प्रतिवोधो, जेथी करी आपणुं धन ते न लीये, अथवा विविधप्रकारनी चिंता
 यें शुं थाशे? इहां एकज उपाय ठे. ते उपाय पण तमारथीज सिद्धि पामे,
 तेम ठे, बीजाथकी सिद्धि पामशे नहिं. सागरें त्यां तमने साक्षी कस्या ठे,
 माटे तमें राजानी सजाने विषे अबलुं बोली पोतानुं डव्य राखो. कहुं ठे
 के ॥यतः॥ निश्च गेहस्स कज्जंमि, नियद्वस्स ररक्खणे ॥ निश्चपुत्तकए कूड,
 सुरक्खेसु नविण्णिदिअं ॥ १ ॥ चावार्थः—पोताना घरना कार्यने विषे, पोता
 नुं डव्य राखवाने विषे, पोताना पुत्रने अर्थें, एटला कारणें जृतुं बोल्यामां डू
 पण नथी. कहुं ठे के ॥यतः॥ न नर्मयुक्तं वचनं हिनस्ति, न स्त्रीषु राजन्नवि
 वाहकाले ॥ प्राणत्यये सर्वधनापहारे, पंचानृतान्याहुरपातकानि ॥ १ ॥

जावार्थः—नर्मयुक्त वचन हण्णे नहिं, स्त्रीने साचुं न कहेवुं, हे राजन्! विवाह अवसरें साचुं होय ते जूतुं कहेवुं. प्राणांत कष्टें प्राण जाते जूतुं वो लवुं, सर्व धननो नाश थातो होय तो जूतुं वो लवुं, ए पांच जूठानां पातक नहिं. एम पंढित कहे ठे. तेवारें धर्मरूप कमला जे लक्ष्मी तेनो आगर एवो जे कमलशेठ ते विमलनुं वचन सांचलीने कोमल वाणीयें करीने समजावतो हवो के, हे पुत्र! तुं नीतिमार्ग मूकीने उन्मार्गें म जा. तुं तहारा चित्तने विषे चिंतन करीने तहारुं वचन संचार. सत्पुरुष तो जे हांसीयें करीने वचन बोड्युं होय तेनो पण सर्वथा प्रकारें निर्वाह करे, पण तेंतो कांइ हास्यथी कहुं नथी परंतु सागरनुं द्रव्य लेवाना लोचथकी होड करी ठे, ते माटे हवे शुं खेद पामे? हे वत्स! साचुं वो लतां कांइ पण दूषण नथी. हे मूढ! असत्य बोलवाथी दूषण कांइ नथी. एवुं हुं केम कहुं? शुं धुंवाभाथी श्यामता न थाय? हे वत्स! क्यांइ एकतो साचुं वचन पण अनर्थकारी थाय ठे. केम के जे वचन सांचलीने आगलो प्राणी जय पामे, त्रास पामे, अथवा मरण पामे, एवी रीतनुं साचुं होय तिहां मौनपणुं धारण करवुं जेमाटे थोडुं असत्य बोलवा थकी पण अनेक जीव आ जवने विषे दुःख पाम्या अने जवांतरें दुर्गति पाम्या तो धनने लोचें करीने जे कूनी साख जरवी, तेहना विपाक कडवा होय, तेहंमां तो कहेवुंज शुं?

ते सांचलीने विमल बोळ्यो के हे पिताजी! परमेश्वरें जैनमार्गने विषे अपवाद नथी कह्यो शुं? सर्व प्रकारें उत्सर्गज कह्यो ठे? परमेश्वरें तो बे प्रकारनो मार्ग कह्यो ठे, तेमां एक उत्सर्ग अने बीजो अपवाद. जेमाटें जिहां महोडुं कार्य होय तिहां असत्य बोलवुं कहुं ठे, ने पढी तेनुं प्रायश्चित्त लइ शुद्ध थइयें. ते सांचलीने कमलशेठ पुत्रने कहे ठे, के हे वत्स! धन पामवुं तो सुलज ठे, पण धर्म पामवो दुर्लज ठे. एटला माटें एवो मूढ कोण ठे जे धनने अर्थे धर्मनुं खंरुन करे? महोडुं कोइ धर्मनुं कार्य होय, तिहां अपवाद कह्यो ठे, पण पापने विषे जैनधर्ममां क्यांही अपवाद कह्यो नथी. व्रतजंग करीने प्रायश्चित्त लीधे कांइ शुद्ध न थाय. जे मनुष्य जाणीने व्रत जंग करे तेने प्रायश्चित्त ते वली शुं अपाय? ते कारण माटे सर्व धननो नाश थाय तो जळें थाउं, जीवितव्यनो नाश थाय तो जळें थाउं, परंतु जो कटपांत थाय तो पण हुं थोडुं पण जूतुं न बोळुं.

एहवुं पितानुं वचन सांजली कोप्यो थको विमल कूतरानी पेटें थइने बोलवा लाग्यो के में निश्चय तहारो पाखंरुधर्म जाण्यो? जे में महेनत करी ने ड्रव्य उपाज्युं ते तुं शुं महारा वैरीने आपीश? वृऊ थयो एटले तुं घेलो थयो ठो धिक्कार ठे तुजने? रे मूढ! बेसी रहे घरने खूणे. एवां वचनो पिताने कहीने विमल घरमांथी घणी जेट लइने राजापासें गयो. त्यां जइ राजाने जेट मूकी नमस्कार करी विनति करवा लाग्यो के, हे राजन्! में देशांतरें जइ घणे कष्टे लक्ष्मी उपार्जी, ने घरतरफ सागर साथे आवतां हां सीने वचनें करी महारी लक्ष्मी तेणें परावी लीधी, ते सांजली राजायें सा गरने तेडावीने सर्व वृत्तांत पूब्युं, सागरें कछुं के में मात्र हास्य वचनें ते लीधुं नथी, पण ए होडमां हास्यो त्यारें लीधुं ठे. पठी तिहां तेणें जे वृत्तांत वन्युं हतुं, ते सर्व राजानी आगल कछुं, तेथी राजायें तेने पूब्युं के तें बलद प्रमुखनां लक्षण केम जाण्यां? त्यारे सागर कहेतो हवो के, हे राजन्! में महारी बुद्धियें करी जाण्यां. ते कौतुक सांजली राजा उद्वासवंत थयो थको बोळ्यो के तें तारी शी मतियें करीने जाण्यां? ते तुं मने कहे.

हवे सागर कहेतो हवो के, हे राजन्! सावधान पणे सांजलो. पाका आं वाना फलनी वासें वासित एवो कोइ पदार्थ तिहां जूमिकायें पड्यो हतो, तेना गंधे करीने में जाण्युं जे इहांथी आंवानुं गाडुं गयुं ठे. तथा धूडमांहे पगना प्रतिबिंबें करी जाण्युं जे ते बलद गलीयो ठे. तथा पगलाने अनुसारे करी जाण्युं जे ते बलद नावे पगे खोमो ठे. तथा दक्षिण दिशानुं घास चस्यो हतो. अने डावी बाजुनुं घास पडि रछुं हतुं तेथी जाण्युं जे ते बलद डावी आंखे काणो ठे. तथा मुतरवाने उब्यो ने पाणी लीधुं तेथी जाण्युं जे ते ब्राह्मण ठे. तथा जूमिकाने विषे मागें जातां पाणी नखाणुं देखीने में जाण्युं जे करवडो पाणीनो गारानी पाठले लाकनीयें बलगाड्यो ठे, तथा गाडुं हांकतां परोणो जांग्यो, ते ज्ञोये नाखी दीधो, ने चंमाल पासें लाकडी मागी ते तेणे ज्ञोये नाखी दीधी; ते लाकनी पाणी ठाटीने ब्राह्मणे लीधी पण हाथो हाथ न लीधी, तेना प्रतिबिंबें में जाण्युं जे ते चंमाल ठे. तथा ब्राह्मण लाकडी देवाने गाडाथी हेठो उतस्यो, त्यां रसी ऊखुं ठे तेनी गंधथी घणी माखीयो वण वणती दीठी तेथी में जाण्युं जे ते कोढीयो ठे, अने लाकनी विना चाली शके नहि तेमाटे हाथमां लाकनी ठे, एम में कछुं. तथा

शकटनी पठवाडे पगलाने अनुसारें धूममां पगलां पडेला जोइ में लक्षणवंती स्त्री जाणीने कहुं जे पाठल लघु स्त्री ठे तथा पाठे पगें मुख करती जोती हती ते पाठा पगलाने अनुसारें में जाण्युं जे ए स्त्री रीसाणी थकी पीयरमां जाय ठे तेथी वहूज होय. वली रीसाणी थकी कूवामां पडे ने ए कूवामां प रुवुं मूकी दइने जो गर्जवती ठे तो पीयर जाय ठे. एवुं जाणीने में तेने गर्जवती कही तथा देह चिंताने अर्थें गान्धी उतरिने वोरडीना वनमां जइ बेठी ते जमणा हाथनो टेको देइने घणे कष्टें उठी, तथा जाण्युं जे तेने गर्जने विषे पुत्रठे अने ते दूरुको प्रसवशे. तथा ते स्त्रीयें पाणीथी मुख धोयुं, ते रातुं देखीने कुंकुमनुं विलेपन जाण्युं. तथा ते स्त्रीना केशमांथी फूल चूमियें पड्युं ते देखीने में जाण्युं जे एहना चोटलामध्ये वकुलवृक्षनां फुल गुंथ्या ठे. तथा बोरकीने कांटे रातो तांतणो वलगेलो देखीने में जाण्युं जे तेणे कसुंबल वस्त्र उंड्युं ठे. तथा आंबानी निकट गाडां हांकनारने ठेकाणे बेठी, तेने अनुसारें जाण्युं जे ते बेरियु गाडुं ठे. चोकीयुं गारु न हतु ने बेरीयुं गाडुं हतुं तेथी सारथिने ठेकाणे बेठी. एम सघली वात सागरना मुखथी सांजली, राजा चित्तने विषे चमत्कार पामीने सागरने पूठवा लाग्यो के तमारा बे विना त्रीजो कोइ साही ठे ? तेवारें सागरें कहुं हा त्रीजो पण साही ठे ते साही जगतमां विख्यात अने घणो राह्यो तथा परिणामें निर्मल एवो विमलनो बाप कमल शेठ ठे, ते सांजली राजायें कहुं के घणुंज रुडुं ! एतो सत्यवादी ठे, जो पण विमलनो बाप ठे तो पण पुत्रने अर्थें ते जूतुं नहि बोले. तथापि तुं चूड्यो ठे, जेमाटें शास्त्रमां हि ना कही ठे ॥ यतः ॥ सयणो दुज्जाणो विदे, सीउं लोहीउं तहा ॥ गहिलो विहिसो जरीरु, सस्की नूणं न किज्जाए ॥ १ ॥ जावार्थः—स्वजन, दुर्जन, वली द्वेषी, महालोचीउं, तेम घेलो, कौतुकी अने जयानक एटलाने निश्रें साही न करीयें ॥ १ ॥ एटला माटे तें विमलना बापने साही राख्यो ए तुजने घटे नहि. त्यारें सागर बोड्यो, हे राजन् ! एतो महोटो धर्मात्मा ठे, सत्य बोलनार ठे, माटे ते जे कहेशे, ते महारे प्रमाण ठे. तेवारे राजायें कमलशेठनें तेरावीने मीठी वाणीथी पूड्युं के तुं आ वात जाणे ठे ? जाणतो हो, तो कहे ? एवी राजाना मुखथी वाणी सांजलीने. विमलने धास्को पड्यो. जे महारुं सर्व द्रव्य गयुं, तेणे करी अति आकुलव्याकुल थइने विचारवा लाग्यो जे हमणां महारो पिता सत्य कहेशे, एटले

साहरं सर्व द्रव्य सागर लक्ष लेशे. ते द्रव्य गयानी चिंता रूप समुद्रमां जाणियें बूड्योज होय नहिं शुं? एम विमल नीचुं मुख करी रह्यो.

हवे वे पद्दनां लोक सर्व जोवा आव्यां ठे, तेथी राजसजामां तिल पडे एटली पण जग्या खाली नथी. ते वधानी वचमां रह्यो थको कमल शेठ साक्षी आपवामाटे उचोरही कहेतो हवोके हे राजन्! महोदुं कार्य ठे, तो पण हुं जूतुं नहिं बोळुं, जे जूतुं बोळ्यो ते जिनधर्मने उलखतोज नथी. सोनुं ने माणस वे सरखां ठे, तेमां सोनुं कसोटीयें चड्युं परीक्षाने प्राप्त थायं ठे. अने माणसने महोदुं कष्ट पडे थके पण असत्य न बोळे त्यारें तेनी प रीक्षा थायं ठे. हे राजन्! धनने अर्थें जूतुं बोळीयें, ते धन तो पामवुं सु लज ठे, पण धर्म पामवो दोहिलो ठे. वली हमणां तो जे कारणे हुं साक्षी पूरीश तेथी तो महारो पुत्र उहवाशे, दुर्जन हसशे, तेम कदापि सज्जन पण हसशे तो पण हुं असत्य नहिं बोळुं. कळुं ठे के ॥यतः॥ निंदंतु नीति निपुणा यदि वा स्तुवंतु, लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा यथेष्टं ॥ अथैव वाम रणमस्तु युगांतरे वा, न्यायात्पथः प्रविचलंति पदं न धीराः ॥ १ ॥ ज्ञावा र्थः-न्यायमार्गमां निपुण जे पुरुष तेनी कोइ निंदा करो. अथवा स्तवन करो, गमे तो स्वेहापणे लक्ष्मी आवो, अथवा लक्ष्मी जाउं, आज मरण थाउं, अथवा युगांतरें थाउं, पण जे धीरपुरुष होय ते न्यायमार्गथकी प दमात्र पण चलायमान थाय नहीं. तेमाटे हे राजन्! जेवुं ठे तेहवुं तमने कहुं बुं के जे सागरें कळुं ते सर्व सत्य करी मानजो. एवां कमलशेठनां वचन सांजली ते राजा तेने आशीष देतो अति विस्मय पामतो माथुं धुणावतो हवो, तेवामां राजाना कंठमां पडेलो विशिष्ट हार उठलीने क मलशेठना कंठमां पड्यो, एटले जाणे राजायेंज संतुष्ट थइने तेना गला मां हार नाख्यो होय नहिं शुं? तथा प्रत्यक्ष पुण्यनो समूह अने चला यशनो विस्तार, तेज जाणीयें गलामां पड्यो होय नहिं? एम लाग्युं. हवे तेम रमणिक दिव्य मणियें करी अत्यंत सुंदर हार ते कमलशेठने कंठे धणुंज शोचतो हवो. ते वखत राजा अति प्रशंसा करी कहेतो हवो के अहो! ताहारी सत्यता जाणे साचुं सोनुंज होय नहिं शुं? अहो! तहारी साधुनी पेरें लोकने विषे उत्कृष्टी निलोचता, अहो! ताहारी निर्माहता जे पुत्रने तृणखला सरिखो जाण्यो? अहो! ताहारुं चित्त एकाग्र धर्मने

विषेज तें तत्वकरीने ग्रह्युं ठे, अहो ! तारी दृढ प्रतिज्ञा सत्यवंती, अहो ! तुज्जने सत्यवंतमां सत्यवादिनी रेखा ठे माटे राजानी पेरें तुज्जने पण मुकुट जोश्यें, ते माटें तुज्जने शेठाइ पणानो पट्टबंध हो. एम कही राजा अति शय प्रीतिने समूहें करीने शेठ पदवीनो मस्तकें पट्ट बंधावतो हवो. पापने धुंवाडे करीने श्याम थयेला एहवा विमलने राजायें कहुं के रे दुष्ट ! रे धीष्ट ! ताहरी जीज ठेदवा योग्य ठे, पण तुं कमल शेठनो पुत्र ठे, ते माटे हुं तुज्जने मूकुं बुं. कमलना कांटा कोइ उखेनी शके नहि. हवे सागर पण कमल शेठ उपर संतुष्ट अइने विमलना करियाणां हतां, ते लोचन रूप मेल ठांड्यो ठे, जेणे एवा कमल शेठने आपी दीधां. प्रत्यक्ष सत्य वचननो प्रज्ञाव कोइक एवो उत्कृष्टो ठे के जे थकी गयुं द्रव्य पण पातुं आव्युं ने वदी निर्मल कीर्ति पण विस्तार पामी तथा कमला जे लक्ष्मी ते पण विस्तार पामी.

हवे कमल शेठने राजा कहेतो हवो के तमें महोटो पसाय कस्यो जे न्याय पादयो. सत्यवचन केहेबुं ठे ? तो के प्रत्यक्ष कदपवृक्ष सरिखुं ठे. एट ला माटें सत्यवचनथी शुं न संजवे ? सत्यवचन सर्व पंढित लोकने माननीय ठे. सत्यवचन बोलनारना वचनने सर्व लोक, मानवा योग्य थाय. सर्व लोकने विशेष प्रशंसवा योग्य थाय. अने जूतुं बोलनारो जे विमल ते सर्व लोकमां निंदनीय थयो. विमल सुश्रावकनो बेटो हतो पण जूतुं बोदयाथी दुर्गतियें गयो. हवे राजा सागरनि बुद्धियें करी रीज्यो थको, तेने सर्व प्रधानोमां मुख्य प्रधानपणें थाप्यो. अहो ! लोको ए बुद्धिनुं फल जूठ कहेबुं ठे ! हवे कमलशेठ घणा कालसुधि गृहस्थनो धर्म पालीने अंते उत्तम साधुनो धर्म ग्रहण करी रूनी रीतें विशेषपणे ज्ञावा समितियें युक्त थको कमल साधु मोक्ष प्रत्यें पामतो हवो. सकल कर्म क्षय करीने परम पद वस्यो. ए रीतें वखाणवा योग्य तथा रसें करी सहित एवुं जे कमल शेठनुं चरित्र तेने सांजलीने हे पंडित लोको ! तमे धननी तृष्णा मूकी अकृतकरण त्यागी असत्य वचन ठांकी नित्य उजमाल थइ धर्मने आदरीने परमपदने वरो ॥उक्तंच॥ चिरं चरित्ता गिह्वधम्मं सुसाहुधम्मं गहिसेण सम्मं ॥ विसेसजासा समिउं पउत्तो, जत्ताणुपत्तो कमलोगलोगं ॥१॥ इत्तं पसत्तं कमलस्स सेठी, सरस्सवित्तं निसुणित्तुचित्तं ॥ चिच्चा अ किच्चं विबुहा असच्चं, किच्चं व निच्चं पि सरेह धम्मं ॥२॥ इति द्वितीय अणुव्रते कमलश्रेष्ठि कथा समाप्ता ॥

॥ अथ तृतीयव्रत प्रारंभः ॥

॥ तइए अणुवयंमि, थूलग परदव्व हरण विरईउं ॥

आयरिय मप्पसत्ते, इव्व पमायप्पसंगेणं ॥ १३ ॥

अर्थः—त्रीजुं अणुव्रत ते स्थूलथी पारका ड्रव्यनुं हरण करवुं तेशी विरमवुं, तेने विषे अप्रशस्त इत्यादिनो अर्थ पूर्वनी पेटें कहेवो ॥ १३ ॥

अदत्तादान चार प्रकारनुं ठे. एक कनकादिक वस्तुना स्वामी जे होय तेना दीधा विना ते वस्तु उपामी लेवी, ते स्वाम्यदत्त कहियें. बीजुं फलादिक सचेत वस्तु ठे ते फलना जीवें विदारवानी आज्ञा दीधी नथी अने सचेत फल विदारे, ठेदे, जेदे, तेने जीव अदत्त कहियें. त्रीजुं गृहस्थें आधाकर्मादिक दोष सहित आहार साधुने दीधो, ते देवानी श्रीतीर्थकर नी आज्ञा नथी माटे एने तीर्थकर अदत्त कहियें. एम श्रावकें पण अचित्त करेलुं अनंतकाय अन्नकादिक जे लेवुं, ते पण तीर्थकर अदत्त कहियें. चोथुं गृहस्थना घरथी निर्दोष आहारादिक वस्तु वहोरी आव्या पठी गुरुने निमंत्रण कस्याविना जो शिष्यपोतें वावरे, तो ते गुरु अदत्त कहियें. ए चार.

तेमां इहां स्वाम्यदत्तनो अधिकार ठे, ते स्वामी अदत्त एक सूक्ष्म अने बीजुं स्थूल, एवा बे प्रकारें ठे. तेमां जे कांइ पारकी वस्तु दीधायी लोक मां चोर कहेवाय, राजा दंडे, ते स्थूल एटले वादर अदत्तादान कहियें. चोरीनी बुद्धियें खेत्र खलादिकने विषे थोरुं लेवाथी पण जेशी चोरी माथे चडे, ते वादर जाणवो. तथा तृण पाषाणादिक जेवी तुव्व वस्तुनुं पण तेना स्वामीनी आज्ञा विनानुं जे लेवुं, ते सूक्ष्म अदत्त कहियें.

इहां श्रावकने सूक्ष्मनी तो जयणा ठे, तेनो नियम नथी अने स्थूलथी पच्चरकाण ठे, एटले जेथकी राजा दंडे. एवुं पारकुं ड्रव्य लेवुं तेनुं पच्चरकाण ठे, शेष पदनो अर्थ पूर्ववत् ॥ ए तेरमी गाथानो अर्थ कह्यो ॥ १३ ॥

हवे ए व्रतना पांच अतिचार ठे, ते पडिक्कमे ठे.

॥ तेनाहमप्पउंगे, तप्पडिरूवे विरूद्धगमणे अ ॥

कुरु तुल्ल कूडमाणे, पम्पिक्रमे देसिअं सव्वं ॥ १४ ॥

अर्थः—एक स्तेनाहत अतिचार, बीजो प्रयोगातिचार, त्रीजो तत्प्रति

रूप अतिचार, चोथो राज्यविरुद्धगमनातिचार, पांचमो कूकां तोलां अने कूडां मापनो अतिचार ठे. हुं ते पांचे अतिचारोने पक्किमुं हुं. इत्यादि ॥१४॥

१ हवे ते विवरीने कहे ठे. प्रथम स्तेनाहत ते स्तेन जे चोरी तेणे करी बीजा स्थानकथी चोरीने आहत एटले आण्यो एवा जे केशर प्रमुख पदार्थ जे घणा मोघा जावना होय तेने साँघा जाणीने व्यापारनी बुद्धियें अथवा जोलपणाथी लीये, ते प्रथम स्तेनाहत अतिचार.

२ बीजो तस्कर जे चोर तेने प्रयोग आपी एटले प्रेरकपणुं करी चोरी कराववी, ते जेम के चोरने कहे के काळें अमुक गामें गया हता, तिहांथी कांइ लाव्या ठो के? अथवा हमणां केम क्यांइ जता नथी? फोकट बैसी केम रह्या ठो? कांइ वस्तु खपती नथी के शुं? जो खपे तो ठीक ठे अगर न खपे तो तेवी सर्व वस्तु अमे राखीशुं? इयादिक वचने करी प्रेरणा करे. तथा कोश, कातर, दोरनादिक, शस्त्रादिक, घुघुरकादिक चोरी करवाना उपकरण आपे. वली मार्गमां खावाने माटे जोइयें तेंबु संबल आपे ते प्रयोगातिचार कहियें. एवी रीतें चोरने चोरी करवामां प्रेरणा करे, ते पण जो तत्त्वथी विचारीयें तो चोरीज ठे. जेमाटें शास्त्रमां सात प्रकारना चोर कह्या ठे ॥ यतः ॥ चौर श्रौरापको मंत्री, जेदज्ञः काणक कथी ॥ अज्ञदः स्थानदश्चेति, चौरः सप्तविधःस्मृतः ॥ १ ॥ ज्ञावार्थः—१ चोर, २ चोरनी पासें रहेनारो, ३ चोरथी विचार करनारो, ४ चोरनो जेदज्ञ, ५ चोरीनी वस्तु लइ वेचनारो, ६ चोरने खावा माटे आपनारो, ७ चोरने स्थानक आपनारो, ८ साते चोरज जाणवा.

३ तत्प्रतिरूप ते वेचवानी वस्तुमांहे प्रतिरूप वस्तु ते तेनां सरखीज वस्तुनो जेल संजेल करी वेचवी. जेम ब्रीहिमां पलंजी नामा धान्य, धृतमां चरवी, तेलमां मूत्र, हींगमां खदिर ते खेरनो जूको जेलवो, तथा चणानो लोट गुंदरथी चोपनीने जेले, कुंकुममां कर्तव्य कुंकुम जेले, केसरमां कसुंवो जेले, मजीठमांहे जात्यवंत चित्राठाल जेले, एमज कर्पूर, मणि, मोती, सुवर्ण, रूपुं, इत्यादिकने विषे तेवीज कर्त्रीम वस्तु जेलीने सारी वस्तुना मूढ्यें करी वेचे, एटले ब्रीही वगेरे मोघा मूढनी होय ते मां साँघा मूढनी पलंजी वगेरे वस्तु जेलीने मोघामूढ्यें वेचे. अथवा चोरें चोरी आणेली गाय प्रमुखने साँघाजावमां लइने पठी तेना सींगडां जो

वांकां होय, तो पाका कलिंगकाना फलनो रस चोपडी तेने अग्नियें शेकी नें पांशरां करे अथवा पांशरां होय तो वांकां करे, जेम कोइ उंलखे नहीं तेवां करे. ए सर्व तत्प्रतिरूप व्यापार अतिचार जाणवो.

४ राज्यविरुद्धगमनातिचार. ते जे विरोधि राजाना राज्यने विषे एटले पोताना राजानो दुशमन जे राजा होय, तेना राज्यने विषे पोताना राजायें व्यापार करवाने अर्थे जावा माटे निषेध्यो होय तो पण तिहां जइ लोचना वंशथी व्यापार करे. उपलक्षणथी राजायें निषेधेला एवा दांत, लोह, करिया एादिक वस्तु पण जाणवी तेने ग्रहण करे, ते विरुद्धगमनातिचार कहियें.

५ कूडां तोलां अने कूडां मापां तेमा तोलां तो प्रसिद्ध ठे, अने जे गजा दिकें तथा हस्तादिकें करी रेशम कापरु प्रमुख जरीयें, तेमज जेथी अन्ना दिक वस्तु मापियें ते माप कहीयें. तिहां माल लेवाना अधिकां तोल तथा माप राखे अने माल बेचवाना उंठां तोल माप राखे, तेने कूट तोल कूम माप अतिचार कहियें ॥ यदाह ॥ लौढ्येन किंचित्कलया च किंचित्, मापे न किंचित्तुलया च किंचित् ॥ किंचिच्च किंचिच्च समाहरंति, प्रत्यक्षचोरावणि जा जवंति ॥ १ ॥ अधीते यत्किंचित्तदपि मुषितुं ग्राहकजनं, मृदु ब्रूते यद्वा तदपि विवशीकत्तुमपरं ॥ प्रदत्ते यत्किंचित्तदपि समुपादातुमधिकं, प्रपंचोयं वृत्तेरहह गहनः कोपि वणिजां ॥ २ ॥ जावार्थः—केटलुं एक लौढ्य तायें करी केटलुं एक कलायें करी, केटलुं एक मापें करी, केटलुं एकत्रा जवायें करीने, कांइ कांइ हरण करी लीये. तेमाटे वणिकने प्रत्यक्ष चोर ज जाणवा ॥१॥ तथा वणिक जे कांइ जणे, ते पण ग्राहक लोकोने ठेतरवा माटे जाणवुं. अने मीतुं बोले ते तेने वश करवा माटे जाणवुं, तथा लोकने जे गोल प्रमुख आपे ते अधिक जाव लेवा माटे जाणवुं, एम वणिकना व्यापारनो प्रपंच कोइक अतिगहन उंमो ठे. एम श्रावकने करवुं घटित नथी.

हवे श्रावकें केवी रीतें व्यापार करवो? ते कहे ठे ॥ यतः ॥ उचियमुत्तुणं फलं, दवाइकमायं च उक्करिसं ॥ निविठिअमवि जाणंतो, परस्स संतं नगिण्हिज्जा ॥ १ ॥ जावार्थः—उचित व्याजनुं संकडे चार अथवा पांच नी वृद्धिरूप लेवुं. कह्युं ठे के व्याजें वमणा थाय तेम करवुं. हवे ड्रव्य वली वे प्रकारें ठे एक नातिकेरादिक गणीने बेचाय ते गणिम कहियें वी जी तोलीने बेचाय आदि शब्दयकी एमां तजत वीजा पण अनेक नेद ठे

तेमां जो कोइ पण सोपारी प्रमुख वस्तुनी अठत थइ गइ होय कोइनी पा सें मली शकती न होय तेवारें पण श्रावक जे होय ते पोताना घरमां क्र मागत रही गयेहुं जे सोपारी नातिकेरादिक द्रव्य विशेष तेमां पाम्योजे (उक्करिसं के०) उत्कर्षनी वृद्धि एटले उत्कृष्ट लाज ते चार गुणो पांच गुणो थवा रूप तेने मूकीने शुद्ध परिणामें करी बमणा लाजेंज ते वस्तु आ पे, पण मनमां एवी चिंतवणा न करे जे आ वस्तुनी अठत थइ गइ, ते घणी सारी वात थइ. हवे हुं चार गुणा दाम लइश तो पण चालशे ! ए वो विकल्प न करे. परंतु बमणा नाणाथीज मनमां संतोष पामी रहे.

तेम वली रस्तामां पडेला परसंबंधि द्रव्यादिकने जाणतो थको ग्रहण करे नहीं. तथा व्याज लेवामां क्रयविक्रयमां पण देश कालादिक जोइने जिहां जेम उचित होय तिहां तेम करे, जे थकी उत्तम लोक कोइ निंदा न करे, एवा लाज लेवानुं करे, नहीं कां पांचमो अतिचार जाणवो.

ए पांच अतिचारने विषे पण में व्यापारादिकें करी वाणिक कला क री ठे, पण कोइनुं खात्र पाकी चोरी कीधी नथी. एवा अन्निप्रायें करीने जोइयें तो व्रत चांगतुं नथी, लोकमांहे ए चोर ठे एवुं नाम थापवानो अ चाव ठे, तेमाटे अतिचार जाणवो केम के नियम लेती वखतें कोइने घेर खात्र पाडी चोरी न करुं एवुं पच्चस्काण लीधुं ठे माटे.

अथवा ए स्तेनाहतादिक पांच अतिचार जे ठे, ते राजादिकना निग्र हना हेतु ठे. प्रकट चोरी रूपज ठे परंतु केवल अनाज्ञोगादिक अतिक्र मादिकें करी आगलें अतिचारपणे जाणवा.

अतिचार ठांरुवाने अर्थे चोरनी अठार प्रसूतियो ठे, तेने श्रावकें जा णीने त्याग करवो, ते अठारनां नाम कहे ठे ॥ श्लोक ॥ जलनं कुशलं तर्जा, राजज्ञोग्याऽवलोकनं ॥ अमार्गदर्शनं शय्या, पदज्ञंगस्तथैवच ॥ १ ॥ विश्रामपादपतनं, चासनं गोपनं तथा ॥ खंडस्य खादनं चैवं, तथान्यन्महि राजिकं ॥ २ ॥ पद्ययुदकरङ्गनां, प्रदानं ज्ञानपूर्वकं ॥ एताः प्रसूतयोज्ञिया, अष्टादश मनीषिभिः ॥ ३ ॥ ज्ञावार्थः—जलनं एटले जेहुं जलवुं, ते चोरने कहे के तुं जय राखीश नहीं हुं पण तहारा जेलो जलीश, इत्यादिक वचने करीने चोरने उत्साहवंत करे, १ कुशल ते जेला थाय तेवारें सुख दुःख पूठे, शाता पूठे, कुशल पूठे, ३ तर्जा ते हस्तादिकनी संज्ञा करीने चो

रने चोरी करवाने अर्थें मोकले, ४ राजजोग्य ते राजजोग्य ड्रव्यने उल्ल
वे एटले सार सार वस्तु उंची मूके अने असार वस्तु देखाडे, ५ अवलो
कनं एटले चोरी करवानां ठेकाणां देखाडे अवलोकन करी चोरने चोरीनी
बुद्धिनी अपेक्षायें ठेकाणां देखाडे, ६ अमार्गदर्शनं एटले कोइ आवी पूठे
के अमुक चोर कया मार्गें जतो हतो ? तेवारें ते चोर जे मार्गें गयो होय
ते मार्ग न देखाडे, अने जलतोज मार्ग देखाडे. जेम चोर अने जेनी वस्तु
गइ होय ते धणी वे एकठा मळे नहीं एवो मार्ग देखाकी आपे. अर्थात्
चोर पूर्वदिशायें गयो होय तो पश्चिमदिशायें गयो ठे, एम कही दीये,
७ शय्या एटले कोइ चोर चोरी करीने पोताने घेर आव्यो होय तो तेने सू
वाने शय्या आपे, ८ पदजंग एटले चोरना पग जांग्या होय तो चतुष्पदा
दिक वाहन बेसवाने आपे, ९ विश्राम एटले चोर चोरी करी आव्यो होय,
तेने विश्रामा माटे पोताने घेर वास करवाने जगा आपे, १० पादपतनं
एटले चोरी करी आवनार चोरने पगे लागे तथा तेना गौरवने अर्थें जक्ति
करे, ११ आसन एटले चोरने बेसवामाटे मांची प्रमुख आसन आपे. १२ गो
पन एटले चोरने ठानो राखे संताकी मूके, लोकोने कहे के इहां चोर नथी,
१३ खंडखाद एटले चोरने खंरु मांदादिक जातुं आपे, १४ माहाराजिकं ते
लोक प्रसिद्ध ठे, १५ पट्टी, अग्नि, उदक, रत्नानुं दानपूर्वक प्रदान करवुं एटले
जे चोर दूरदेशांतरथी चोरी करी आव्यो होय तेने पग धोवाने अर्थें पाणी
आपे, दूरथी आव्यानो थाक टालवा निमित्तें पग चोलवाने अर्थें तैलादिक
आपे, जेथकी तेनो थाक उतरी जाय. जिहां दुःखतुं होय तिहां सेकवाने
अर्थें अग्नि आणी आपे, श्रम टालवाने अर्थें उष्णपाणीयें करी स्नान करा
वे, १६ रसोइ करवाने अर्थें अग्नि आणी आपे, १७ तडकामांथी तरस्यो
थको आव्यो होय तेने शीतल पाणी आपे, १८ चोरें चोरी करीने आपे
सा चतुष्पदादिक जीवोने वांधवा माटे पाटी दोरी आपे, तेमां दानपूर्वक
ए पद सर्व ठेकाणे जोरुवुं अज्ञानपूर्वकने निरपराधपणुं ठे, माटे ए अडार
चोरनी प्रसूति जाणवी. ए जाणी होय तो व्रतनो निर्वाह थाय. व्रतनो
निर्वाह ते व्यवहारशुद्धियेंज थाय तां व्यवहारशुद्धि तो मन, वचन, का
यानी सरलतारूप अवक्रतारूप जाणवी. तेना उपायादिकनो विचार म
हारा करेला श्राद्धविधिग्रंथनी वृत्तिथकी जाणवो.

हवे ए व्रतनुं फल कहे ठे. जे प्राणी चोरीनुं पञ्चस्काण करे, तेनो वि
 श्वास सर्व लोकने विषे होय, घणो यश होय, घरमां घणी लक्ष्मी होय,
 घणी ठकुराइ होय, आ जवने विषे एटला वानां पामे, अने परजवने वि
 षे स्वर्ग देवलोकनां सुख जोगवि अनुक्रमें मोहें जाय. जे माटे कखुं ठे,
 के खेत्रने विषे, खलाने विषे, दिवस होय तथा रात्रि होय सथवारो बधो
 लुंटातो होय एटला स्थानकें ड्रव्य नाखुं थकुं विणसे नहीं शामाटे? जे
 चोरीनुं पञ्चस्काण कखुं ठे, तेना पुण्यना उदयें करीने ते वृत्तिनुं ड्रव्य पूर्वो
 क्त स्थानकोमां पण नाश पामे नहीं. ए महोटो प्रजाव जाणवो. वली चो
 रीना व्रतनुं फल कहे ठे:—गाम, आगर, नगर, ड्रोण, मुख, मंरुप, पाटण
 एटला स्थानकनो घणा कालपर्यंत राजा थाय.

हवे जे पुरुष ए व्रतने न पाले अंगीकार न करे, अथवा व्रत लइने अ
 तिचार लगाडे खंडन करे ते पुरुष दुर्जागी थाय, दासपणुं पामे, शरीर ठे
 दादिकपणुं दारिद्रीपणुं दुर्गति आदिक घणा दुःखनो जोगवनार थाय.
 ॥ उक्तंच ॥ इहएव खरारोहण, गिरहा धिक्कार मरण पज्जात्तं ॥ दुस्कं तक्र
 र पुरिसा, लहंति निरयं परजवम्मि ॥ १ ॥ निरयाउं उ वटंता, केवटाकुक्कु
 ट मंट बहिरंधा ॥ चोरिक्क वसण निहया, हुंति नरा जव सहस्सेसु ॥१॥
 ज्ञावार्थ:—आ जवें गर्दजारोहण थाय, गिरहा एटले निंदा पामे तथा मर
 णपर्यंत सर्व कोइ धिक्कार करे, तस्कर एटले चोर पुरुष होय ते एवा दुःख
 आ जवने विषे पामे अने परजवने विषे नरकगतिने पामे ॥ १ ॥ वली
 ते चोर पुरुष नरक थकी निकलीने टूटा, मूटा, बहेरा, आंधला, थाय चो
 री रूप एकज व्यसने (निहया के०) हणाणा थका एवा (नरा के०)
 पुरुषो ते (जवसहस्सेसु के०) हजारो जवने विषे टूटा मुंटा प्रमुख (हुंति
 के०) थाय ॥ १ ॥ ए चौदमी गाथानो अर्थ कह्यो ॥ १४ ॥

हवे ए त्रीजा अणुव्रत उपर पिता पुत्र एवा वसुदत्त अने धनदत्तनी
 कथा कहे ठे:—न्याय मर्यादाये पामेलुं जे वित्त, तेणे जरेलुं एवुं पोतनपुर
 नामें एक नगर ठे. ते नगरमां घणा गुणें करी युक्त एवो जितशत्रु नामें
 राजा राज्य करे ठे. त्यां सर्वश्रेष्ठीमांहे विख्यात, सरलस्वजावनो, चंद्रमानी
 पेरें शीतलवालो, संपदायें करीने देवता सरिखो, एवो सोमदेव नामें शेठ र
 हे ठे. तेने धनदत्त नामें पुत्र ठे, ते युवावस्थामां व्यसनने विषे आसक्त थ

येलो ठे. तेथी अविनीत थको गुरुजनने तथा माता पिताने लगारमात्र पण गणकारतो नथी. तेज नगरने विषे एक बीजो वसुदत्त एवे नामें शेठ वसे ठे, ते सोमदेवनो मित्र ठे. ते वसुदत्तने घणे गुणे सहित ञ्द्रक ञ्द्रावि. रुद्धियें करी प्रसिद्ध, अने गुणे युक्त एवो धनदत्त नामें पुत्र ठे. वेहु शेठने व्यापार घणो तेणे करी वेहु रुद्धियें प्रसिद्ध ठे. ते वेहुने सरखापणा माटें परस्पर प्रीति ठे. परंपरागत कोइक पुण्य योगें करी लक्ष्मी पण परंपरागत चाली आवे ठे. हवे सोमदेव शेठने धन तो घणुं ठे, तो पण धन उपार्जवाने पोताना पुत्रने अयोग्य जाणी पोतेंज परदेश जवानो विचार करतो हवो. कळुं ठे के:-तृष्णाखानिरगाधेयं, दुष्पूरा कैर्न पूर्यते ॥ या महद्भिरपि किं सैः, पूरणैरेव खन्यते ॥ १ ॥ ञ्द्रावार्थ:-तृष्णारूप खाण अति उंमी ठे, ते दुःखें करी पण कोइथी पूराय नहिं. जे तृष्णा खाणमांहि महोटा महोटा उंने नाख्या ठे तो पण ते खणातीज जाय ठे, पण पूराती नथी ॥

हवे ते शेठ पोताना पुत्रने शत्रु सरिखो गणतो, अने पुत्र व्यसनी ठे, तेथी तेनी उपर अणविश्वास आणतो थको, संसारमां सार, तथा सर्व व्रत थकी अधिक एवा जाणियें पंचमहाव्रतज होय नहिं शुं? एवा कोमि मूल्यनां एकेकां एवां पांच रत्न गुप्त पोतानी नाम मुद्रा करीने, रूडे यत्ने करी, रूडी रीते वांधी, प्रशस्त वस्तु मध्ये मूकी, जीवनी पेरें गोपवीने, तेनी उपर रूपुं, सोनुं अने सार वस्तु ञ्दरीने, करंडियो तैयार करी, पोताना मित्र वसुदत्तने घेर मूकतो हवो. ने तेने रूडी रीतें वारंवार ञ्द्रावीने, घणी वस्तु लेइने ते दूर देशांतर गयो. त्यां न्यायमागें व्यापार करी सर्व वस्तु वेची, जेम थोनाकाळें आषाढ मासमां वर्षादें करी घणुं जल ञ्दराय, तेम सोमदेवशेठने धननो ञ्द्रावो थोना वखतमां थतो हवो. तेथी ते शेठ विचारे ठे जे हुं इहांथी अनेक प्रकारनां करियाणां ञ्दरीने ते पोताने देश जइ वेचि नाखीश, तो मने सहस्रगणो लाञ्छ थाशे, एवा मनोरथ धरतो करियाणां लइ पोताना नगरञ्दणी चाळ्यो मार्गने विषे अटवीमां आव्यो, त्यां ञ्द्रिह लोको हाथमां विविधप्रकारना ह्दियार लेइने, मारो, मारो, ह्दणो, ह्दणो, एवुं मोढेथी बोलता एकदम आवीने साथनं लुंटा लाग्या, शेठनो पण सर्व माल लुंटी गया. धिक्कार हो! कर्मने जे मनुष्य चिंतवे कां इ ने थाय कांइ. जीव विविधप्रकारनां मनोरथ करे ठे पण धारेळुं थातुं

नथी जे माटे ते जीव पोते एक विचारे ठे तो दैव वली बीजुज कांइ विचारे ठे. ते वातने ते रांक वली कांइ जाणता नथी. माटे जे कोइ माणस लोचनो अजिलाषी होय ते लोचने विपाके करीने पोतानुं मूल द्रव्य खुवे ठे. अति क्रोध, अति लोच, अति द्रोह, अति मद, अति मोह, एटला परजवने विषे तो वेगलां दुःख दीये ठे, परंतु ते जीवने आ जवने विषे पण दुःखना हेतु थाय ठे, तो पण ते अबूज लोको कांइ पण समजता नथी.

हवे ते सोमदेव शेठनुं सर्व द्रव्य गयुं तेथी शोक सहित, जेना चित्तनो उत्साह लोपाणो ठे एवो, केवल पोतानी जुजानी सहाय सहित पोताने घेर आव्यो, तेवारें वसुदत्त तेने मलवा आव्यो, तेने शेठें पोताना दुःखनी वा त कहीने पठी पूठवा लाग्यो के करंक्रियो तो कुशल ठे? कवि कहे ठे अहो! द्रव्यउपर केवो मोह ठे? हवे वसुदत्त चित्तमां विचारवा लाग्यो जे रूपा दिक असार वस्तु उपर एहवो मोह होय नहिं, माटे घेर जइ जोउं. कारण के करंक्रियामांही कांइक सार वस्तु लागे ठे. एवुं विचारी घेर जइ वसुदत्तें करंक्रियो ठोड्यो तो साक्षात् जाणे महादेवना पांचनेत्रज होय नहिं? एवां पांच रत्न तेणे जोयां, जेथी तेनुं हृदय लोचें हणाणुं विवेकरूपनेत्र देवाणां. तेथी तेणे मित्राइ पणानी कीर्त्ति मूकी दीधी अने राजानो जय पण अवगणीने, मित्रने विषे द्रोह करवो धास्यो. हवे तेणे आ जवने अने परजवने विषे द्रोहना समूहना मूल करवां ठे, एवुं पोताना आत्मामां अणविचारीने करंडियामांथी पांच रत्न काढा लइ चोरी किधी ते चोरी केवी ठे? तोके आ जवने अने परजवने विषे दुःखनी हेतु ठे. तो आपण उलववी तेतो वली जेम संस्कारथी वघारेळुं महा विष, अहंकारथी वधेलो सर्प होय, तथा जेम पवन युक्त अग्नि होय तेम ते उलवेली थापण जाणवी. वली ते पूर्वोक्त पदार्थो तो तेनो अवधि पूरण थये शांत पण थाय. परंतु लोचियानी धिछाइ पणानो तो पार आवेज नहिं. एटला माटे लोचनी प्राणीने धिक्कार हजो.

हवे एकदिवसें सोमदेव शेठ वसुदत्त शेठ पासेंथी थापण आणी पोताने घेर आवी करंडियो संजाळी जूए ठे तो ते मांहे पांच रत्न दीठां नहिं, तेवारें ते शून्यमने द्वाणैकमांहे मूर्ध्वावंतनी पेरें, अंजाणानी पेरें, सत्यवंतमां अधि क ठे, तोपण शोचना करतो थको विचारवा लाग्यो के मित्रनुं ने महारुं एक चित्त ठे, कार्यनो जाण ठे, माटे ए अकार्य काम केम करे? अथवा लोचरूप स

मुझने तरवाने तो जे कलामांही माह्या होय ते पण बुडे ठे. माटे लोकमां अ पवाद थयाथी लज्जायें करी मानशे नहि, तेथी ठानो एकांतें जइ तेनी पासे मागुं. जे सज्जन होय ते हीणुं काम न करे, एम करतां करे तो पश्चात्ताप करे, अने जो लोकमांही वात उघानी पडे, तो मरण पामे. पण लीधी वस्तु माने नहिं ! एवुं विचारी वसुदत्तने घेर जइ युक्तियें करीने जेटले मागवा जाय ठे, तेटले वसुदत्त धीरजथी कहेवा लाग्यो के अरे घेला ! रत्न ते शुं ? पण हुं जा एं तुं जे तुं निर्धन थयो ठे, तेथी तुऊने लवरी थइ आवी ठे अथवा वायरे सू ताथी तुऊने वायु थयेलो जणाय ठे, जेमाटे जेम तेम लवे ठे. कळुं ठे केः ॥ प्र पलपति रहसि प्रत्तं, प्रत्ययदत्तेऽपिसंशयं कुरुते ॥ ऋयविक्रये च लुंठति, तथापि लोके वणिक् साधुः ॥१॥ चावार्थः—एकांतें आप्युं होय ते उलवे, प्रत्यक्ष पणें दीधुं होय तेहनो संदेह करे, लेतां अने देतां लूटे, तो पण लोक कहे जे वा णियो गरिव ठे सोमदेव प्रतिहत वचनें दीनमुख थको उठीने पोताने घेर गयो.

तेने चिंत्तारूप अग्नियें करी हृदयने विषे ताप प्रज्ज्वलित थतो हवो, ते थी शेठ विविध प्रकारना धूत्ताराउने बुद्धि पूठतो अने अनेक प्रकारना धूत्ताराउनां वचन सांजलतो हवो. एकदा कोइ धूत्तारो वाणियाना वे पुत्रनी मित्राइनो दृष्टांत सोमदेव शेठने कहेतो हवो. ते जेम केकोइ एक वे वाणि याना पुत्रोने मित्राइ घणी हती तेथी तेउ धन उपार्जवाने परदेश गया, त्यां कांइक डव्य कमाणा. ते वेमांथी एकने घेर जवानी उत्कंठा थइ, त्यारें मित्रने कहेवा लाग्यो जे हुंतो घेर जइश. माटे तारे कांइ घेर मोकलवुं ठे ? तेवारें बीजे पोतानी स्त्रीने निर्वाह चलावासारु ते मित्रने एक रत्न आपी कळुं जे आ एक रत्न मारी स्त्रीने हाथोहाथ आपजे, ते घणुं अटपमूळनुं ठे, ते थी तेने कोइ अवसर काम आवशे, तेथी तेणें हा कही. आदर सहित ते रत्न लइ घर तरफ चाळ्यो. ते अनुक्रमें पोताने मंदिर आव्यो तेवारें लोचने वश थइ ते रत्न मित्रनी स्त्रीने आप्युं नहिं.

हवे ते बीजो मित्र घणा रत्नो उपार्जिने हर्षित वदनथयो थको पोताना न गर तरफ चाळ्यो. एम करतां पोताना नगरनी नजिक आव्यो, तेटले सांज पनी गइने असुर थइ गयुं. तेथी एम विचारवा लाग्यो के असुरी वेला ठे, ने रखे ने कोइ पनावी बेशे तेथी कोइ धनाढ्य वृद्ध ब्राह्मणने घेर रत्ननी गांसनी मूकीने पोताने घेर आव्यो. हर्षित हृदयथको स्त्रीने पूठवा लाग्यो,

मित्र साथें में रत्न मोकद्वयुं, ते तेणे तुने आप्युं ? ते सांजलीने स्त्री बोली के मने तो कांइ आप्युं नथी, तेथी ते विषाद पाम्यो थको विचारवा लाग्यो जे एक रत्नमां मित्र, लोचमां पड्यो, तो घेर घेर जीख मागनार माणसनुं मन एटलां बधां रत्नो देखीने केम नहिं चले ? अने तेने हाथ आवेलुं धन मने पाबुं केम आपे ? एम आर्त्तध्यान धरतो क्रोध सहित तेणे घणे कष्टें रात्रि गुजारी, ते एकरात तेने एक वरस जेवडी महोटी थइ. प्रजात थयो के तुरतज ते ब्राह्मणनें घेर गयो, ने पोतानी आपण मागी, त्यारें ते ब्राह्मणने जाणियें रोग थयो होय नहिं शुं ? तेम बेहेरानी पेठे पूठे कांइ ने जवाव दीये कांइ ? तेथी ते वणिक आशा रहित थयो दुःखेंसहवा योग्य एवा दुःखनें धरतो थको लोक आगल कहेतो फरे पण उपाय पामे नहिं. एकदा श्रीजि नचुवनने विषे गयो, त्यां कोइ श्रावकना पुत्रें बोलाव्यो तेवारें तेणें ते पोतानुं सर्व वृत्तांत कळुं ते सांजली श्रावकपुत्रें उपाय बताव्यो जे इहां धूर्त्त मध्यें प्रधान एहवी फुंफा नामें गणिका ठे, तेहथी ताहारुं कार्य आशे. ते वात सांजली ते फुंफाने मंदिर गयो, ने तेने धन आपीने वश करी त्यारें ते शेठनुं कार्य साधवा तैयार थइ ते व्यवहारीये पोतानुं सर्व वृत्तांत तेनीपासें कळुं, ते सांजली कहेवा लागी के हे शेठ! तहारुं कार्य उतावलथी हुं करीश. तुं कांइ चिंता करी शमां. हवेते फुंफा गणिका चार पेटीयोने विचित्र जातना चित्रामण करावी, तेने तालां दइने घरमां मूकीने विप्रने घेर जइ, तेने एकांतें तेडीने जांखुं मोडुं करी कहेवा लागी के माहरे एकज पुत्र हतो ते समुद्र मार्गें व्यापारने अर्थें गयो हतो, ते घेर आवतां रस्तामां वाहाण जांगवार्थी समुद्रमां रुबीने मरण पाम्यो, तेने चार स्त्रीयो ठे, पण तेमां एकेने पुत्र नथी, अने घणां रत्नें न रेळी एहवी चार पेटी तथा बीजी पण सार सार वस्तु प्रमुख घणुं ड्रव्य अमारी पासें ठे. ने अमें तो हवे अनाथ थयां, तेथी हवे अमारी गति कोण जाणे केवी आशे ? पुत्र नथी तेथी अमारुं सघळुं ड्रव्य राजा लइ ले शे, माटे राजा न जाणे ते पहेलां जे कांइ उपाय होय, ते तमें कहो, के जेथी अमारुं ड्रव्य रहे. तमे पोताना ठो तेमाटे तमोने कहुं तुं के जेम को इ न जाणे तेम ठानी रीतें ते चार पेटीयो तमारे घेर मूकीयें. एवी तमे आज्ञा आपो. एवुं ते गणिकानुं बोलवुं सांजली ते ब्राह्मण हृदयमां हर्ष धरतो थको जाणे घेलो थयो होय नहिं ? जाणे चूत वलगुं होय नहिं ?

एवो ड्रव्यने लोचें परवश थयो. तेथी जेम जव्यने उपदेश सांजळ्याथी प्रती त उपजे तेम ते ब्राह्मण पण वेश्यानी कहेली वातने सत्य करी मानतो हवो. अने गणिकाने केहेवा लाग्यो जे जेटळुं धन होय, तेटळुं तुं लइ आवी अहीआं मूक, आ घर तारुं ठे, इहां कांइ विणसशे नहिं. महारा घरने विषे महारी कायानी पेरें यत्नथी ते ड्रव्यने हुं राखीश. सघळुं तमारुंज ठे. जे वारें तमारे जरूर पडे, तेवारें लेजो. माटे एमां पूठळुं शुं ठे ? अने विचारळुं शुं ठे ? अने वली विलंब पण श्यो करवो ? माटे जे धन होय ते उतावळे ला वो. कवि कहे ठे अहो ! धूर्तनी धूर्तता जुवो केहवी ठे ? एम कही ते गणि का पोताने घेर जइ चार दासीयोने माथे चार पेटीयो मूकी रात्रिने समये ते वाणिया साथें संकेत करी ते विप्रने घेर आवी. तेने देखी विप्र पण संतु ष्ट थइ उठीने ते गणिकाने घरमां लइ गयो अने जेवामां ते पेटीयो अंदर मूकवा जाय ठे, तेवामां ते वाणियो पण तिहां आवीने ब्राह्मण प्रत्यें कहे वा लाग्यो जे में जे रत्ननी गांसनी ताहरे त्यां अगाज मूकी ठे, ते मने थाप. ते सांजळी विप्र विचारवा लाग्यो जे जो हमणां नहिं आपुं, तो ह्के श थशे अने अथश्य धनपण नहिं मूके ! माटे ए थोडे रत्ने शुं थवावानुं ठे ! एम चिंतवी ते रत्ननी गांसडी ते वणिकने आपी दीधी अने कळुं के तुने ता रा रत्नो सोंप्यां ठे, हवे ताहरे माहरे कांइ लेवादेवा नथी. हवे तुं आ वात कोइ आगल कहीश मां, एहवामां पूर्वे करी राखेला संकेतवाला कोइक पुरुपें आवीने ते गणिकाने वधामणी आपी के तहारो पुत्र कुशलक्षेमें घेर आव्यो ठे, एवी वधामणी सांजळवाथी ते कारमोज हर्प देखाडती चार दासीयो सा थें नाचवा लागी, तेटळे ते वाणियो पण पोतानी थापण पाठी आववाथी तेनी साथें नाचवा लाग्यो, ते सर्वने नाचतां जोइने विप्र पण नाचवा लाग्यो, त्यारे ते गणिकायें पूठ्युं जे हे ब्राह्मण ! तुं केम नाचे ठे ? ते सां जळी ते वोढ्यो के आ धूतारो धिगो ठे, तेणे हुं नाचुं तुं. ए प्रकारें ते वाणियो गणिकाना पसायें करीने ब्राह्मण पासंथी पोताना रत्न पाम्यो, ते मांथी गणिकाने देवायोग्य दइने हर्पवंत हृदयें पोताने मंदिरें गयो.

हवे मित्रने जे रत्न थाप्युं हतुं, ते मागवाने ज्यारे ते वणिक गयो, त्या रें ते धूर्त मित्र कहेवा लाग्यो के में तो तारी स्त्रीने हाथोहाथ ते रत्न था प्युं ठे. ते सांजळी ते वणिकें पूठ्युं के तें रत्न थाप्युं, ते वखत कोइ सादी

हतो? तेवारें तेणे कहुं हा हतो, एम कहीने ते धूर्त कोशकने कांश्क लोच देखाही, तेने साचो साही बोले, तेवुं शीखवीने जूठो साही उचो करीने तेही लाव्यो. तेने जोशने पहेला वणिकने कांश् उपाय नहि जडवा थी खेद पामतो ते कुमित्रने तथा जूठासाहीने अने पोतानी स्त्रीने साथें लश्ने नजदिकना गाममां एक घणो बुद्धिवंत अने न्याय करवामां अतिनि पुण एवो कोश पुरुष हतो, तेनी पासें न्याय कराववा गयो. त्यां जतां कोश ये खबर आपी के ते न्याय करनार तो परलोक गयो ठे ने तेमना ठोकराठ ठे. ते सांजली तेने घेर जश् घरमां जोवा लाग्यो, तो ते न्याय करनारना ठोकरा ने तेनी मातायें जमवा बेसाड्यो ठे, ने चाणामां उनी उनी राव पिरसी ठे, पण ठोकरो घी मागवाने मिशें जमवाने विलंब करतो हतो ने विचारतो हतो के जो माहरी माता घी आपशे, तो ठीक, नहिंका पठी ए रावडीज उपाडीने हुं पी जश्श? एवी ते बालकनी बुद्धिजाणी विस्मय पामी तेवणि के तेनी पासें पोतानुं सर्व वृत्तांत कहुं. त्यारें तेणे चारेने जूदा जूदा बोला वी पूव्युं. पठी ते वणिकने कहुं जे ताहरा रत्न जेवां कणकनो नमुनो करीने लाव, ते प्रमाणे बीजाने पण नमुनो करवानुं कहुं तेथी बन्ने जण न मुनो करी लाव्या अने वणिकनी स्त्रीयें कहुं जे में तो ते रत्न दीतुंज नथी तो नमुनो क्यांथी बनावी शकुं? वली जुठी साही आपनारे कहुं के मुने ते रत्ननो आकार सारी पेठें सांजरतो नथी, पण रत्न बहु मूढ्यवाळुं हतुं, तेमज घणुं रूकुं हतुं, कांति सारी हती. तो पण न्याय करनारे तो कहुं के तुं पण जेवुं जोयुं होय. तेवो तेनो नमुनो करी लाव. ते चारेमांथी जूठो सा ही जे हतो तेनाथी ते रत्ननो बरोबर नमुनो थश् शक्यो नहिं. तेथी तेनुं कूरु प्रगट थयुं, ने ते रत्न ते वणिकने तेना मित्र पासेंथी पाळूं अपाव्युं. हवे ते न्याय करनार, उमरेंतो बालक ठे, पण बुद्धिमां कांश् बालक नथी जुवो बुद्धियें कयुं कार्य सिद्ध न थाय? सर्वे कांश् थायज.

एहवी वात सांजली सोमदेव शेठे पण काही गणिकाने, तेमज ते बुद्धि मान् न्यायना करनारने पूढवाथी पण कांश् कार्य सखुं नहिं, त्यारें तेणे निश्चय कस्यो जे मारा अजाग्यना योगथी रत्न गयां, तेमज मार्गमां पण हुं दू टाणो तेथी निराश थश् घेला सरिखो बनवानुं विचारी घेलो बनी, जेम तेम लवतो राज दरवारें गयो. त्यां दैवयोगथी राजानी नजरें पड्यो, तेवारें राजायें

सेवकने पूव्युं के ए कोण ठे अने शुं लवे ठे? ते एने जइ पूठ. सेवकें शेठने आवी पूव्युं के तुं कोण ठे? त्यारे तेणे पोतानुं सर्व वृत्तांत कछुं. सेवकें आ वी राजाने कछुं, राजायें ते शेठने पोतानी पासें तेरावी सघळुं वृत्तांत पूव्युं.

ते शेठें पोतानुं सघळुं दुःख कही राजा आगल विनति करी जे हे रा जन्! तमें सेवकजनना आधार ठो, तेमज मारे तो एक तमारोज आधार ठे. तेवारें राजा कहेठे के तुं स्वस्थ थइ विश्वास राखी ते रत्ननां नाम, प्रमाण मूढ्य प्रमुख सर्व कहे. तेथी तेणे ते रत्ननां नाम, मान तथा मूढ्य आदि सर्व कहां ते प्रमाण मूढ्य सांजलीने राजायें जाण्युं जे आ कहे ठे ते सत्य ठे, जूठो नथी. एम विचारी राजायें कछुं हे जइ! कांश्क उपाय विचारी तहारुं कार्य करीश, एम कहीने शेठने विसर्जन कख्यो.

हवे एकदा राजायें सर्व रत्नना वेपारीने तेडावी कछुं जे महारे रत्नज न्ति मूकट घनाववो ठे, तेमज राणियोनां आन्नरण पण रत्नजन्ति घना ववां ठे, माटे देशमां अथवा परदेशमां जेनी जेनी पासें रत्न आव्यां होय अथवा पोताना घरमां होय ते सघलां मंगावीने जे मारा माणसोने सोंपशे तेने हुं मो माग्युं मूढ्य आपीश? ते सांजली सर्व व्यवहारिया विचारवा ला ग्या जे राजानो हुकुम केम लोपाय? तेथी सहु पोतपोताना रत्नना करं निया घेरथी लावी राजाने सोंपता हवा.

तेवारें वसुदत्त मनमां विचारवा लाग्यो जे मारा रत्नो घणां किम्मती ठे, तेथी राजा पासेंथी मो माग्युं धन लइश, एवुं विचारी रत्ननो करंनीयो घे रथी मंगावतो. ते सर्व करंडिया परीक्षक पासें ठोनाव्या. हवे राजा ना हुकमथी ते परीक्षकें वसुदत्त शेठनो करंडियो ठोव्यो तो तेमां सोमदे वनां पांच रत्न राजायें दीठां, तेथी पूर्वे सांकेतिक करेलो पुरुष बोढ्यो के सहु सहुना करंनियानें निशान करी मूकी जाउ, काळें मूढ्य ठेरावीने लेशुं. एम कहीने सर्वेने राजायें विदाय कख्या. सर्व पोतपोताने ठेकाणे गया.

पाठलथी राजायें ते वडा व्यापारीयोना रत्नोने एकठा मेलवी जेल से ल करी सोमदेवने तेडावी कछुं के आ रत्नोमांहे जो ताहारां रत्न होय तो तुं उलखीने जूदां काहानी आप. ते सांजलीने जेम पंखिणी पोतानां व चाने उलखी काडे, तेम सोमदेवें पोतानां पांचे रत्नोने उलखी काढ्यां. ते समयें सर्वजनोयें जलो जलो एम कछुं राजाने पण सत्यवादीनो दद प्रत्य

य थयो, अने कहुं के काले हुं तेडावुं त्यारे आवजो, एम कही रजा आपी.

बीजे दिवसें रत्नना व्यापारी तथा परीक्षक अने सोमदेव सर्व मली राजसत्रायें आव्या, त्यारे राजायें परीक्षकने कहुं के आ रत्नोनां जे जा रेमां न्तारे रत्नो होय तेनुं मूख्य कहो. तेवारें परीक्षक वसुदत्तनो करंडियो बोडीने अपूर्व पांच रत्नोनुं जेवामां मूख्यकरवा लाग्यो तेवामां राजायें पू वें शीखव्याप्रमाणें सोमदेव शेठ तिहां आवीने बोड्यो के हे स्वामिन् ! ए पांचरत्न तो माहरां ठे. ए पांच रत्न में वसुदत्तनी पासें थापणें मूक्यां हतां, तेज आ रत्नो ठे ते सांजली राजा जाणें अजब थयो होय नहि ? ए वी रीतनी मुखमुद्रा करीने वसुदत्तने कहेवा लाग्यो के हे वसुदत्त ! आ सो मदेव शुं कहे ठे ? ते सांजली वसुदत्तने तो हृदयमां अणचिंत्यो धासको पड्यो. तो पण धिछाश्यें करी कहेवा लाग्यो के हे स्वामिन् ? ए सोमदेव नुं धन गयुं, तेथी धेलो थयो थको यद्वा तद्वा ऊंखे ठे, तेनुं चित्त ठेकाणें नथी. तेने सोमदेव कहेतो हवो के पारका रत्न उलव्यां ठे, तेथी तुऊने लव री अइ आवी ठे अने तारी बुद्धि हणाणी ठे, एम वन्ने जणा कलह करवा लाग्या, त्यारें राजा वसुदत्तने पूठवा लाग्यो के ए रत्नो तुने क्यांथी मढ्यां ठे ? तेवारें वसुदत्त कहेवा लाग्यो के हे स्वामिन् ? ए पांचे रत्न अमारे पे ढीगत चाढ्यां आवे ठे. राजायें कहुं के ए रत्नो पूवें तमारा घरमां हता तेनो कोइ साही ठे ? त्यारें वसुदत्त कहे हा ठे, ने ते साही सारी पेटें जाणें ठे, जे मारे घेर आ रत्न परंपरा चाढ्यांज आवे ठे, ते सांजली रा जा अति कोपायमान थयो थको कहेतो हवो के कुलने विषे प्रमाण चू त एटले कुलीन अने प्रामाणिक एवा साहीने शीघ्रपणे हाजर कर.

तेटले ते वसुदत्त साहीने तेडवा माटे निकड्यो. तेने एक पापिष्ठ अने विधाताना कोपथी जेना दांत पमी गयेला ठे, जेनुं सर्व धन कोश्यें हरी लीधेलुं ठे अति दुःखथी शरीरे दुर्बल थयेलो ठे, तथा जेना मुखमांथी लाल पडे ठे वली मोठा उपर घणा पली ठे, एवो दरिद्री जीर्ण शेठ म ड्यो, तेने देखीने एकांते तेडी जइने कहुं के जो तुं मारी साही पूरीश तो हुं तने एक रत्न आपीश ! ते सांजली मात्र ड्रव्यना लोत्रें करी ते दुष्टें जूठी साही पूरवानी हा कही. आशारूप पिशाचीयें हणाणो एवा लोत्रीने माथे वज्र पमो. कहुं ठे के;— यौवनं जरया ग्रस्तं, शरीरं व्याधिपीकितं ॥

मृत्युराकाङ्क्षति प्राणान्, तृष्णे किं निरुपद्रवा ॥ १ ॥ जावार्थः—यौवनपणुं जरायें लीधुं, शरीर व्याधियें करी पीड्युं मरण तो प्राणने वांछे ठे, पण हे तृष्णे ! तुं कां निरुपद्रव रही ठो ? ॥१॥ हवे वसुदत्त हर्ष पामतो लोचें करी क्षोत्र पाम्यो थको विचार रहित, धिष्ठ ठे हृदय जेहनुं एहवो थको जीर्ण शेठने साक्षी जरवा माटे साथें तेनीने राजा पासें गयो. तेवारें राजादिक सर्वे कहेवा लाग्या के हे दरिद्री ! तुं वृद्ध ठे, माथे पत्नी आव्यां ठे, माटें जूठुं घोलीश मां. सत्यवचन बोलजे. तेवारें शीघ्रपणे सत्यवादीनीपेरे ते दुष्टात्मा राजाने पगे ठवतो कटिपत जूठी वाणीयें करीने कूनी साख जरतो हवो. तेथी राजा हृदयने विषे दुस्सह क्रोध करीने अत्यंत जमर चढावतो थको बोल्यो के हे लोको ! जूठ ए वेहुनुं दुष्टपणुं. जेमाटे पापें करी दृढ थको एहवो ए वृद्ध तेहनी दुष्टता जूठ, कहेवी ठे ? अहो ! एनी नयनी अघटता, अहो ! एनी निःकृपता, अहो एनी पापिष्टता, केवी ठे ? ते तमें जुठ. जे कारण माटें सजा पण एणे न उलखी, असत्य बोलवामां ते जरा पण न खाज्यो, मारी पण एने वीक न लागी, एहने देवनी पण शंका न उपनी. बली पोताना आत्मानो वैरी जे वसुदत्त, ते धूर्तनी धीगाइपणानुं धैर्य तो जूठ, ए पण केवुं आश्चर्य कारक ठे, जे मारा मुख आगल अन्यायनो करनार ठे. झोहने विषे मित्रझोह करवो, तेमां महोदुं पाप ठे, ते प्रमाणें एणे मित्रनी साथें विश्वासघात करी तेनी थापण उलवी. बली वीजुं कूरुने विषे अग्रेसर थइ कूनी साख जरवी, एम कपट करी विश्वासघात करवो ते बे महोटां पाप जाणवां. माटें ए बे पापी अधिक पापना करनारा ठे. जे माटें ए महाराथी पण शंकाणा नहिं, एहना चितनी दुष्टता जूठ. एम ते वेहुनुं मातुं चरित्र उच्चरीनें नाम प्रमुख प्रत्यय देखानीने राजा का रुणिक पुरुषोने कहेतो हवो के था बे जणे अन्याय कस्यो ठे. तेहने श्यो दंड देवो ? तेवारें कारुणिक न्याय करनारा कहे ठे के. जेम स्वामी हुकम करो तेम करीयें. तेवारें राजायें क्रोध रहित थइ हुकम कस्यो जे जेणे कुनी साक्षी जरि ठे, तेनी कूनी साख जरनारी जे जिह्वा ठे, तेने पंखीनी पांखनी पेरे ठेदी नाखो. अने वसुदत्तना हाथ ठेदो, ते वसुदत्तने हाथ ठेदातो थको सो मदेवे पोतानो मित्र जाणी मृकव्यो. अहो जूठ ! बे मित्रमां अंतर केटलो ठे. तेवारें राजायें अन्यायकारी जाणीने वसुदत्त शेठनुं सर्वे इव्य खंटी खइ तेने

देशनिकाल कस्यो. ते वसुदत्त कोया काननो कीडे खाधेवा कूतरा सरिखो किं हायें पण रहेवानुं ठेकाणुं पाम्यो नहि. धिक्कार हो हतबुद्धि पापिष्ठ दुष्ट अघोर पापना करनारने ! जेम इहां क्यांही पण एने रहेवानुं ठेकाणुं नथी तेमज परजवने विषे पण ठेकाणुं नथी. धिक्कार पको गृह, मुग्ध, लुब्ध अणविचास्या कामना करनार, कष्ट अनुष्ठाने करी सर्व लक्ष्मीना क्षयना करनारने ? प्रत्यक्ष अनर्थनो उपजावनार, महाजयनो उपजावनार एवं अग्निसरिखो, गले फांसी सरिखो, सर्प सरिखो जे आकरुं विष तेने परिणमावीने तेज जवने विषे दुः सह दुख जोगवतो थको पुत्रादिक सहित दूर देशांतरें गयो. त्यां कोइक गामने विषे पूर्वनो मित्रहतो ते तेने मळ्यो, तेने करुणा उपजवाथी पोताना मंदिरने विषे राख्यो, ने हृदयने विषे विविध प्रकारनुं दुःख जोगवतो हवो. कळुं ठे केः—दहईसयण वियोगो, दहइ अणाहत्तणं परविएसे॥दहइय अप्रखाणं,दहइ अकजां कयंपछा ॥१॥ जावार्थः—मनुष्यने स्वजननो जे वियोग ठे,ते दहे ठे,परदेशने विषे अनाथ पणुं होय,ते पण दहे ठे,कोइने खोटुं आल दीधुं होय ते दहे ठे, अने अकार्य कळुं होय, ते पश्चात्तापें करी दहे ठे ॥१॥ हवे ते वणिक विचारे ठे जो ए पोताने पापें हणाणो ठे, तो पण हुं एने सुखियो करुं ! आपदवखतें दुःखियाने उद्धारवो, ते महोदुं पुण्य ठे. कळुं ठे केः—विहलं जो अवलंबइ, आवइ पीडिअंच जो समुद्धरइ ॥ सरणगयं चरकइ, तिस्सुत्ते सुलंकीया पुहवी ॥१॥ जावार्थः—निर्बलने आलंबन दे, पोतें आपदा मां पळ्या ठतां पण वीजानो उद्धार करे, शरणागतने शरण आपे, एवा जण पुरुषो पृथ्वीने अलंकृत करे ठे ॥ १ ॥ एवं चिंतवीने ते वणिक वसुदत्तने जेम नवुं जीवितव्य आपे, तेम मूनी आपीने व्यवहारने विषे प्रवर्त्तावतो हवो. कवि कहे ठे अहो ! संसार तो असार ठे, परंतु तेमां जे कोइने काहिं पण उपगार करवो ते सार ठे. हवे वसुदत्त शेठ पापकर्में दुःखियो धर्म रहित थइ मरीने कर्मने अनुसारें जेवी गति घटे तेवी गतियें गयो, हवे शोकें करी गलित ठे नेत्र जेनां, दीन जेनुं वदन ठे एवो वसुदत्तनो पुत्र, पिताना मरणथी पोकार करतो अति शोकें करी पोताना पिताने अग्निसंस्कार करतो हवो. अने ते ठेकाणें तेणे पोताना पिताना नामनो विस्तीर्ण चोतरो कराव्यो. अने ते मध्ये वरस, मास, तिथि, वार, नक्षत्र, सर्व लखाव्यां. लखीने पोताने घेर आव्यो.

तेवार पठी केटलेक दिवसें ते गतशोक थयो, त्यारें वणजने अखाडे पड्यो, एटवे तो सर्व दुःख विसरीज गयुं. ने विचारवा लाग्यो जे हा ! माहारा पितायें अन्याय करीने अनेक अनर्थ कख्यां, तेथी सर्वे ड्रव्य खोयुं, देशमांथी देश निकाल थयो, इत्यादिक दुःसह दुःख पाम्यो. सज्जनपणानो प्रेम ह्णयो. फोकट मनुष्यनो जन्म पण खोयो, माटे ते महारो पिता थयो तो पण गुं थयुं माहरें तो सघले मारा अने परना कायोंने विपे एक न्यायमार्गमां यत्न करवुं के जे न्यायमार्गं चाळ्याथी सर्व ठेकाणे माहरो यशोवादज थाय. कळुं ठे केः—अकृत्वा परसंताप, मकृत्वा खलनम्रतां ॥ अनुसर्त्य सतां मार्गं, यत्स्वल्पमपि तद्गुह ॥ १ ॥ जावार्थः—वीजाने संताप न करीने, खल साथे नम्रता न करीने, जला मनुष्यना मार्गने अनुसरीने जे करवुं, ते थोडुं पण घणुं थाय. हुं एकलो तुं, माहरुं कोइ इहां खजन संबंधी नथी, कोइ सखाइ नथी, धन नथी, अने तेधनविना अरण्यनी पेरें सघलुं शून्य ठे. कळुं ठे केः—अपुत्रस्य गृहं शून्यं, दिशःशून्याह्यवांधवाः ॥ मूर्खस्य हृदयं शून्यं सर्वं शून्यं दरिद्रता ॥ १ ॥ जावार्थः—अपुत्रियानुं घरशून्य ठे, जेने जाइयो नथी, तेने सघली दिशाउं शून्य ठे, तथा मूर्खनुं हृदय शून्य ठे. अने दरिद्रीने तो सघलुं शून्यज ठे. एवुं घणुंये विचारीने आपदामां सुमति थापे, न्यायमार्गं वेपार करवानो उपदेश करे, तेवो मित्र वरवानो निर्धार कख्यो अने तेवो मित्र मेलव्यो. हवे ते सुगुरुनो योग पामी, धर्मनो उपदेश सांजली, पारकुं ड्रव्यलेवानो पञ्चस्काण करी, समकितसहित गृहस्थनो धर्म अंगीकार करी, सारा जावसहित पालवा लाग्यो. अने वली रूनो आचार राखे, व्यापारमां कोइने उठुं थापे नहिं, अधिकुं लिये नहिं, कूडां तोलां मापां सर्वे ठांनीने व्यवहार शुद्धियें चाले, एम अति दुष्कर पणें व्यापार करवा लाग्यो. कळुं ठे केः—आहारं खलु सुद्धि, दुलहासमणण समण धम्मंमि ॥ व्यवहारे पुणसुद्धि, गिहिधम्मे दुकरा जणीथा ॥ १ ॥ जावार्थः—साधुमार्गने विपे साधुने, चार प्रकारना आहारादिकनी जेम चार शुद्धि पालवी दुर्लज ठे, ते म गृहस्थने पण धर्मने विपे शुद्धि पालवी दुर्लज ठे. हवे धनदत्त एरीतें व्यवहारशुद्धियें वणज करतो थको सर्वे लोकने विश्वासनुं जाजन थयो. व्यापारी लोक सर्वे घणाकालनां परोचित्तने मूकीने धनदत्त संघातें वणज सांडता ह्या. देशी परदेशी ग्राहक लोक सर्वे प्रख्यात ठेकाणां मूकीनेसर्वे

धनदत्त संघातें खेवड देवड करता हवा. अहो जुठ व्यवहारशुद्धि केवी ठे ? सर्व ऋद्धिसमृद्धिनुं कारण ठे. जेहना महिमाथी आ जवने विषे लक्ष्मी पामे ठे. परजवने विषे परमपदनी प्राप्ति थय ठे. हवे ते नगरमां धनदत्तनो यश वधवा लाग्यो, तथा व्यापारमां लाज थवा लाग्यो तेथी ते नगरना कूरु कपटना करनार तुठ बुद्धिवाला वेपारीयो, धनदत्तनी साथें शत्रुनी परें द्वेष करवा लाग्या. ते एवी रीतें के जाणे तेना नेत्रने विषे जेरज वरसतुं होय नहिं ? जेमाटे पारकी ऋद्धि देखी जे मनुष्य मत्सर धरे, ते पापी याने धिक्कार होजो, ते मनुष्यो इहां पण दुःखिया थाय, अने परजवे द रिद्धी थाय. एटला माटे कोइ गुणिजन उपर जरा पण मत्सर धरवो नहिं. कथुं ठे केः—वरं प्रज्वलिते वन्हा, वन्हाय निहितं शिरः ॥ न पुनर्गुणसंपन्ने, कृतः स्वद्योऽपि मत्सरः ॥ १ ॥ जावार्थः—जलदी अग्निमां मूकेळुं शिर बळे ते सारुं, पण गुणवान् पुरुषने विषे थोमो एवो पण मत्सर करवो ते घ णोज झूडो जाणवो. हवे धनदत्तने दंभाववाना हेतुथी कष्टमां नांखवाने ते व्थापारियो तेनां ठिडो जोता हवा. पण ते सत्यवंतनुं तिल जेटळुं पण ठिड तेउने जड्युं नहिं. केहवत ठे के इधमां पूराते क्यांथीज होय ? अमृ तमां विष क्यांथी होय ? हवे ते दुष्ट वाणियो धनदत्तना घर तेमज हाटनी आगल बहु मूढ्यवाला मणिनी मुद्रा नाखी चालवा लाग्यो, त्यारें धनदत्त जे पारका धनने विषे निःस्पृह चित्तनो धणी ठे, ते तेने महोटे सादे कहे वा लाग्यो के जाइ ? आ मणिनी मुद्रा कोनी पडी ? ते सांचली जेणे ते मु द्रा नाखि हती, ते आवी कहेवा लाग्यो के मारी. ठे. एम कही ते पोतानी मुद्रा उपाडी लीधी. एवी रीतें तेउ घणुं कपट करे, पण कांइ फावे नहिं.

वली वचमां केटला एक दिवस जवा दइने पाठी कपटनी रचना तेउ यें मांनि, पण सत्यवादी धनदत्त पोताना कार्यमां सावधान रहे, तेथी को इ पण ठळथी फसायो नहिं, पठी घणाएक दिवसनुं ठेठुं नाखिने कोइक आकरो कपटी धूत्तारो तिहां धनदत्तनी पेढीयें आवी वेगो. ते धनदत्तने को इएक कार्यमां एकाय चित्तवालो देखी पोतानी मुद्रिकारल धनदत्तना आज रणना करंनियामां नांखिने चाट्यो गयो, नेते एवो विचार करवा लाग्यो जे हवे तेना उपर चोरीनुं तहोमत नाखी आपणे दंभावशुं, ने राजा सर्व प्रव्य लुंटी देखे. हवे दैवयोगथी तेज दिवसें धनदत्तने करंडियानुं काम प

ज्युं तेथी ते उवाग्निने जूए तो बहु मूख्यवाची रत्ननी मुद्रिका दीठी देखी
 ने विचारवा लाग्यो जे था ते कोनी हशे ? केम इहां थावी हशे ? एम
 विस्मय पामतो निरिह चित्त थको कांकरानी पेटें पारकुं धन गणतो लोकोने
 जाहेर करे ठे तेदलामां तेनो एक मित्र कहेवा लाग्यो जे था एक मुद्रि
 का अनेक सुवर्णनी कोडिना मूढ्यनी ठे, जेम जूख्याने जोजन ने तरस्या
 ने पाणी मळे तेम तारा पुण्यना योगथी तुजने ए मळी ठे, ते तुं लोकमां
 केम प्रकाशे ठे ? कोइ धूर्त्त सांजलशे, तो ते लेवाने प्रगट थशे, त्यारें ते तारी
 पासं रहेशे नहिं, ने तुं खोइ वेशिश जो के, ड्रव्यने अर्थ तो लोको अनेक
 कष्ट सहन करे ठे, अटवीमां जाय ठे, विदेश जाय ठे, स्मशान सेवे ठे, ज
 लमध्ये, अस्मिमध्ये प्रवेश करे ठे, पर्वत उपर चढे ठे, नीचनी सेवा करे ठे,
 इत्यादिक अनेक दुःख धनने अर्थ सहन करे ठे, एटला माटें हे वांधव !
 जीवितव्यसरिखी ए मुद्रा तुं राख. हुं कोइने नहिं कहुं. एवा मित्रनां वचन
 सांजलीने धनदत्त कहेतो हवो के हे जाइ ? मुजने चोरीनो नियम ठे, तेथी
 वे वात रहे नहिं, जो मुद्रा रहे तो नियम न रहे, ने जो नियम रहे तो
 मुद्रा न रहे तेमाटें ए वस्तु मारा कामनी नथी. पूर्वे पण दिव्यरत्न, मा
 रा हाटनी पासं पड्युं हतुं. ते हाथें चड्युं देखीने में प्रगट कखुं हतुं, ने
 ते रतन, तेना घणीने थाप्युं हतुं. जे लीधाथकी था जवमां अने पर
 जवमां अनर्थ थाय, ते अनर्थ जाणतां ठतां एवो कोण मूढ प्राणी होय के
 पारकी वस्तु लीये ? एवां धनदत्तनां वचन सांजली तेनो मित्र कहेवा ला
 ग्यो के हे मित्र ! तें कोइनी वस्तु लीधी नथी, त्यारें ते चोरी केम कहेवा
 य ? ताहारा पुण्यना उदयें कोइ मूकी गयुं ठे, ते तुं कांइ जाणतो नथी. अ
 रे जाइ ! मने तो एम लागे ठे के तहारा पुण्यनी खंचाणी ते मुद्रा, तद्द
 रा करंडियामां थावी पडी ठे, अथवा तहारी गोत्रदेवीयें प्रसन्न थइने तुज
 ने दीधी ठे, नह्तिर तहारा करंडियामां किहांथी थावी पडे ? थावां मि
 त्रनां वचन सांजलीने धनदत्त कहे ठे के जो एहनो धणी थइ कोइ पण
 थावी प्रगट थइने ते रत्न मुजने थापे, तेवारें हुं राखुं. त्यारें ते मित्र कहे
 के तुं वीजा सय विक्कटप मूकी दे अने जा में ते तुजने थापी. हवे तहारी
 इछा थावे, ते प्रमाणें कर. वली ते रत्न तुं खइने जो धर्म अर्थे खरचीइ तो
 तेथी तहारा धर्मना नियमनो सोप नहिं थाय. एटलामाटे हे मित्र ! तुं

एवो खोटो हठ मूकीदे. वली जो पारकुं ड्रव्य देवानी तुऊने शंका उत्पन्न
 थाती होय, तो ते ड्रव्य तुं मुऊने आप, तेथी पण तुऊने धर्म अशे. अने मि
 त्रतानुं तुनें फल अशे, वली तुऊने हुं कोइ दाडे अनर्थ थवा नहिं दउं, तुं
 कांइ पण बीहीशमां. एवां मित्रनां वचन सांजलीने धनदत्त कहेतो हवो के
 हे मित्र! एवुं कस्यार्थी लाज तो वेगला रह्या, पण आ जवने विषे अने
 परजवने विषे प्रत्यक्ष अनर्थ आय ठे, माटे पारकुं धन जाणतां तथा अ
 जाणता डूरज बांडवुं. कहुं ठे के:-पतितं विस्मृतं नष्टं, स्थितं स्थापित
 माहितं ॥ अदत्तं नाददीतवं, परकीयं क्वचित्सुधीः ॥ १ ॥ जावार्थ:-परि
 गयेलुं, वीसरी गयेलुं, खोवाइ गयेलुं, पड्युं रहेलुं, थापण मूकेलुं, एवुं जे
 पारकुं धन, तेने क्यारें पण डाह्यो पुरुष न लीये. तेमाटे हे मित्र! हुं तु
 ऊने घणुं शुं कहुं, जो देवता अथवा बीजो कोइ ए मालनो धणी प्रगट
 थइ मने देवानुं कहे, तो हुं लहुं नहिंतर डुस्सह अग्निना जालनी परें
 हुं एने जोउं पण नहीअने अडकुं पण नहिं. डुर्लज एवो पोतानो नियम
 कोण मूके? कोण एवो मूरख होय जे सूतरना दोरासारु मोतीनो अमुख्य
 हार त्रोडे! एक खीला माटे जाजुं ड्रव्य खरचीने चणावेलो एवो महोटो
 प्रासाद कोण त्रोकी पाडे? वली इंधण काजें बावना चंदन कोण बाळे? व
 ली ठीकरी माटे कामकुंजने कोण जागे? माटे तुं आप, तो पण हुं न ल
 हुं, कारण के तुं ए धननो धणी नथी. तेमज तुं कहे ठे जे मुने आपो पण
 ए तुऊने पण महाराथी न अपाय! कारण के हुं ते धननो कांइ घणी
 नथी. वली ते धन ज्यारें आपणुंज नथी, त्यारे ते बीजाने पण आप्याथी
 शुं पुण्यठे न्याये उपाज्या धननुं थोरुं पण दान आप्युं होय तो पुण्य
 थाय, परंतु अन्यायें उपाज्या धननुं घणुं दान आपीयें, तो पण पुण्यवि
 ना पापरूपज थाय. वली पारकुं धन लेइ दान देवानुं पाप तो दावानल
 नी परें विस्तार पामे ठे, कारण के ते दान थोडा जलनां जेवुं ठे, तेथी ते
 पापरूप दावानलने उपशमावी शके नहिं, माटे अदत्तड्रव्यनुं दान करवुं,
 ते अप्रमाण ठे. तेथी हे मित्र! तुऊने पण एमां चित्त प्रवर्त्ताववुं युक्त नथी
 कारण के पारका धननो जे अजिलाष ठे, ते डुःखना समूहनोज आवास
 ठे. कहुं ठे के:-प्राणैर्हितो वि पिउं, अठो पुरिसाण तो कुणं तेणं ॥ परघ
 णहरणं मरणं, मरणं विहिअं तेसिं न संदेहो ॥ १ ॥ जावार्थ:-पुरुषने प्रा

एथकी पण अर्थ केतां जे धन ते वल्लन ठे, तेमाटे पारकुं धन लेवाय न हिं? पारकुं धन हरबुं ते तेना प्राण हरवा वरावर ठे. तेमां कांइ पण संदे ह नथी. कारण के कोइ पण पुरुपने हणतां तो तेने कणमात्रज दुःख थाय, एटले ते प्राणीने हणियें, तेटलीज वार दुःख थाय ठे पण मुवा प ठी यतुं नथी. परंतु जेनुं धन जाय ठे, तेहने तो थाखा जवतुं जन्मपर्यंत दुःख थाय ठे, अने ते पठी पण तेना पुत्रना पुत्र, तेना पुत्र लगें आकरुं दुःख वेठबुं पडे ठे, वली सुविवेकी अने सुबुद्धिनो दातार एवो जाणी तु जने में माहरो मित्र कीधो ठे, तो तुं मुजने कुबुद्धि केम थापे ठे? कोइने कुबुद्धि थापवी, ते तो महोदुं पाप ठे, ते विपे शास्त्रमां एक कथा कही ठे.

एक अटवीमध्ये पाराधिना पाशमां एक हरणी आवी, तेवारें ते दीन मुखी थइ पाराधिने कहेवा लागी के माहरां वचां सर्वें चूखें मरतां हशे, माटें वचांने धवराववा सारु एक वखत मुजने जवा दे. हुं तेने धव रावीने जरूर तहारी पासें पाठी आवीश. त्वारे पाराधियें कछुं के तुं पाठी आवे एवी मने प्रतीत केम आवे? ते सांजली हरणीयें बालहत्या दिकना आकरां सम खाधा, तो पण ते पाराधियें मान्युं नहीं, तेने हर णीयें कछुं के केमे करतां तुं मने ठोड त्वारें पाराधीयें कछुं के जेहनी उपर विश्वास राखीने थापणे सुबुद्धि पूठीयें अने ते पाठो थापणने कुबुद्धि थापे, सुमार्ग पूठे थके? उन्मार्ग बतावे, तेहनं जेटबुं पाप थाय, तेटबुं पाप जो हुं नाबुं तो मुजने हजो, एवा सम जो तुं खाइश तो हुं तुंने जावा दइश. ते सांजली ते हरणीयें तेवाज सम खाधा तेवारें ते पाराधि यें मान्युं, अने तेने जवा दीधी. हवे ते हरणी पोताने ठेकाणे जइ बाल कने धवरावी तरत पाठी आवीने पारधिनी सामें उनी रही, तेथी ते पाराधि विस्मय पामीने हरणीने थाणिने बाडमां वाली. अने तेने हण थाने सज्ज थइ कहेवा लाग्यो के ताहरे माह्रा हाथमांथी नासबुं होय तो जखदीधी नाशि जा. त्वारे ते हरणी बोली के हुं क्यां नासुं? तुज थी उगरुं एवो तुं मुजने मार्ग देखान, एटलेत्यां नासि जाउं. तेवारें पारा धियें विचारुं जे एहने हुं हणी न सकुं एहवो मार्ग बतावबुं जोइयें. एम विचारी पापधी चिहितो थको हरणीने नासवानो मार्ग बतावनो हयो, तेथी मार्गें नासने ते हरणी पोताने ठेकाणे गइ. पाराधि महापापनो करनार,

तेणे पण उन्मार्ग न बताव्यो, तो तुं जे मुजने आबो उन्मार्ग बतावे ठे, ते तुने केम घटे? माटे हे मित्र! संतोषरूप शस्त्रं करीने लोचने हणीने ए मुद्रिका इहां केम आवी! अने एनुं शुं करवुं? ते तुं मुजने हवे कहे. एवां धनदत्तनां वचन सांजली हृदयथी लोचनी मति ठांकीने विचारीने पोताना आत्माने विषे सत्य परिणमावीने ते मित्र कहेतो हवो.

हे मित्र? तें युक्त कहुं, में ताहरा सत्यनी ने ताहरा चित्तनी परिहा करवाने आ बधुं कहुं. हवे हुं जे कहुं तुं, ते तुं सांजल. आ बधुं धूर्त्तनुं कपट ठे. आ गामना केटलाएक वाणियायें ताहरो घणो व्यापार देखि ने द्वेष धरी ठलथी ए कपट रचना करी ठे. कहुं ठे के:—पोषकाः स्वकुल स्यैते, काककायस्थ कुर्कुटाः ॥ स्वकुलं घंति चत्वारो, वणिकश्चानो गजा द्विजाः ॥ १ ॥ जावार्थः—कागरा, कायस्थ, कुकरा ए त्रण पोताना कुलना पोषक ठे, अने वणिक, श्वान, हस्ती अने द्विज, ए चार पोताना कुलना हणनारा ठे. ते माटे तुजने कष्टमां पाडवाने ए धूर्त्तोंयें दुश्चरित्र रच्युं ठे, कहुं ठे के:—मुनिरस्मि निरागसः कुतोमे, जयमित्थेष न जूतयेऽ जिमानः ॥ परवृद्धिषु बद्ध मत्साराणा, किमपि ह्यस्ति दुरात्मनामलंघ्यम् ॥ १ ॥ जावार्थः—हुं मुनि साधु तुं, निरपराधी ठतां, अमने जय श्यो? एवुं अजिमान संपदा अर्थें न करवुं कारण, के पारकी वृद्धि देखीने मत्सर, द्वेष जेणे बांध्यो ठे एवा दुष्ट परिणामीने नहिं करवा योग्य कांश् न थी. माटे रुहुं थयुं जे तुजने लोच न थयो. अने मारी बुद्धिने धिक्कार प मो. जे पूर्वे लोचने वशें मारी सुबुद्धि गइ? वली ते वणिक कहे ठे जे लोकोयें तने उगवा धाख्यो ठे, ते लोको प्रगट कपटना निधान ठे. कूटा चरित्रनां धणी ठे. माटे तेमने पण राजा पासें दंभाववा शिक्षा कराववीज घटे ठे.

एवां मित्रनां वचन सांजली धनदत्त कहे ठे, के हे मित्र! आपणने एम करवुं घटे नहिं अन्योऽन्य एटले मांहे मांहे ज्यारे आपणे अनर्थज करीयें, त्यारे सज्जन अने दुर्जन वच्चें फेर श्यो? तेमाटे हे मित्र! ते दुष्टोंनें एकां ते जय देखावीयें, के जेथी ते जयचीत थइ बीजा कोइ पण वखतें एवुं कपट न करे. धनदत्त मित्र सहित एवुं विचारीने ते दुष्ट वणिकने कोइ कामने विषे तेनीने कहे ठे के, हे जाइ! एक मारुं वचन सांजल. कोइ ने चोरीनुं कळंक जे माणस दीये अगार वीजा पासें कपटथी देवरावे, ते

ने शुं दं देवो योग्य ठे? ते तुं कहे. एवीवात सांजलीने यद्यपि ते वणि क मनमां शंका पाम्यो तो पण अशंकित जेवी मुखमुद्रा करीने कहेतो ह्वो के हे नाइ एवो जे होय तेने तो अवश्य दंनावीयें. इहां कवि कहे ठे, केजूतेनी धिछाइ केवी ठे? ते सांजली मुद्रिका प्रगट करीने धनदत्त कहे तोह्वो के आ मुद्रिका कोनी ठे? ने माहुरा करंडियामां कोणे नाखि? ते सत्य कहेजो, नहिंतर हुं ह्मणां राजाने कहि दइश. ते सांजली ते वणिक ने पेटमां घासको पड्यो तेवारे धिछाइ मूकिने पाठो प्रत्युत्तर देवा समर्थ न थयो. खीलाइ गयेला सापनी पेटें तेने कांइ उत्तर दइ न शक्यो, कणेक नीचूं मो घालीने रह्यो पठी कळुं के हा? में आकाम अणविचालुं कळुं. चिंतव्युं परने थने थयुं घरने! तेवारे ते विहीतो थको, बीजो मार्ग सर्व था अणपामतो धनदत्तने पगें लागीने विनयवंत शिष्यनी पेरें पोतानुं कपट चरित्र कबुल करीने, मागण लोकनी पेरें दीनपणे तेना गुणनुं वर्ण न करीने कहेतो ह्वो, के हे सज्जन? ए मुद्रिका मारी ठे, ते तमें ग्रहो, पण मने मूको. महोटा अपराधनो निधान एवो हुं तेनी उपर प्रसन्न थइ जीवितदान थापो, थने था धननी जिदाने पण थापो, ह्वे पठी एवुं कदि पण हुं नहि करुं तेवारे! मित्रसहित धनदत्तें अति गाढ तर्जना करीने तेने मूक्यो थने मुद्रिका पण पाठी थापी. इहां कवि कहे ठे, थ हो उत्तमनो मार्ग तो जूँ? के जे पोतानी उपर अत्यंत खोटी चोरीरूप फलंक चमावनार हतो ते वणिकने पण तेणे तेमज ठोमी मूक्यो. माटे तेवा उत्तम गुणना निधानजनने मारो वारंवार नमस्कार हो. जे गृहस्था श्रममां रखा थका पण परवस्तुथी वेगलाज रखा ठे.

ह्वे ते दिवसथी ते पण विहीता थका सुविनीत अथवा व्यवहारनी शुद्धि सहित चालनारा एवा थया. जेमाटे व्यवहार शुद्धि जे ठे ते जग त्मां दुर्बल ठे, थने ते व्यवहार शुद्धिथी शी सिद्धिन संपन्न? सर्व संपन्न. ह्वे धनदत्त न्याय शुद्धियें व्यापार करतां घणी लक्ष्मी पुण्यना उदयथी उपार्जतो ह्वो. कळुं ठे कः—दानमोचितविज्ञानं, सत्पात्राणां परिग्रहः ॥ सुकृतं सुप्रसुत्वं च, पंच प्रतिपुत्रः श्रियः ॥ १ ॥ तावार्थः—दानदेवुं, उचित पणुं जाणुं, सुशासनो थादर करयो, सुकृत करणी करवी, थने प्रसुप णुं ए पांच वस्तु जे ठे ते लक्ष्मी पामवानी जूनिराउं ठे.